

میٹروی
ذاتیات کی زندگی

منتدی اقرأ القافی
www.igra.uhlamontada.com

دانراوی

مه لا طاهیر مه لا عبد الله به حرکه یی

به رگی دووهم

منتدى اقرأ الثقافي

---

www.iqra.ahlamontada.com

میژووی زانایانی کورد

دانراوی

مهلا طاهیر مهلا عبدالله به حرکه بی

به رگی دووهم

- ناوی کتیب: میژووی زانایانی کورد.
- ناوی دانەر: مهلا طاهیر مهلا عبدالله بهحر کهبی.
- ژمارهی بهرگ: بهرگی دووهم.
- نۆبهتی چاپ: چاپی یه کهم.
- سالی چاپکردن: ۲۰۱۰ز
- ناوی چاپخانه: چاپخانهی ناراس.
- لهسه ر ئهرکی کۆر بهندی هنزی ئیسلامی چاپ کراوه.
- تیراژ: ۱۰۰۰ دانه.
- نهخشه سازی بهرگ: أحمد فاتح محمد.
- خهتی بهرگ: عبد الباسط ملا مسعود.
- دیزاین و سه ره رشتی چاپ و پید اچوونه وه: أبوبکر مهلا طاهیر.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ كَانَتْ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

سورة يوسف

- ص -

صابیر حهسه ن داره توویی (۵۸۴)

ناوی صابیره، کوری حهسه نی کوری محمه دهه، سالی ۱۹۲۰ ز له گوندی (داره تووی) نزیك ههولیر هاتووته دنیا، قورنانی پیروزی ختم کرد، کتیبه سه ره تایه کانی تمواو کرد، له چهند شوینان گهرا: چوووه (سوریزه) لای مهلا عبداللهی فهراهادی، بهشینکی تفسیری مه داریک و سهید عبداللهی صهر فی خویند، پاشان چوووه مزگهوتی حاجی قادر دهباغ، لای مهلا عبدالله بیتواتهیی ماوه، تا نیجازهی مه لایهتی وهرگرت.

نه مجا بووه مهلا له (سییران) نزیك (قوشته په)، دوایی چوووه (گولده ره) ناوچهی سالی، له وی فهقی هه بوون، پاشان چوووه کۆمه لگای (که لور)، پاشان گهراوه گوندی (کونه گورگ) نزیك (ههولیر)، له ۱۹۸۴/۱۲/۱۴ ز دوای نویژی ههینی به کاره ساتی سهباره له نزیك ههولیر، له گه ل مهلا محمه دی (باغمه ره) ی کۆچی دوایی کرد.

سه رچاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۳۵۰ - ۳۵۱

صاحبیه مه حمود قه ره داغی (۵۸۵)

ناوی صاحبیه، کوری مه حمودی کوری شیخ عبداللطیفی قه ره داغی یه، له دهوری سالی ۱۲۹۰ ک - ۱۸۷۳ ز هاتووته دنیا، خوارزای سیراجه دین شیخ عوسمانی تهویلته یه، له خزمهت باوکی زانیاریه کانی عقلی و نهقلی تمواو کرد، به داخه وه له کاتی گنجی سالی ۱۳۲۰ ک - ۱۹۰۲ ز جوانه مرگ بوو.

سه رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۴۵.

صاحبیه نهزیر ته ویله یی (۵۸۶)

ناوی صاحبیه، کوری نهزیری گچکه ی کوری نهزیری گهوره یه، له دهوری سالی ۱۳۲۵ ک - ۱۹۰۷ ز هاتووته دنیا، مندان بوو باوکی کۆچی دوایی کرد، که فهراژی^(۱)

(۱) فهراژی بوو، واته: ههراش بوو، که مهک گهوره بوو.

بوو ناردیانه خانەقای (دورود)، سالی ۱۳۳۷ك ته‌صریفی زه‌نجانی لای ماموستا عبدالکریم (مدرس) خویند، پاشان چوووه ناوچه‌ی (هه‌له‌بجه)، دوایی چوووه (قه‌ره‌داغ) لای شیخ نه‌جیب و شیخ مصطفا، ماوه له‌وی تا ئیجازه‌ی له خزمه‌ت شیخ نه‌جیب وه‌رگرت، نه‌مجا گه‌راوه (ته‌ویئله) کرا پیش نوێژ و وتارخوین و دهرس بیژ، ماوه‌کی زۆر خه‌ریکی جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی بوو، لای خه‌لکان و شیخه‌کان زۆر به‌ریژ بوو، پاشان باری کرد بو (هه‌له‌بجه)، سالی ۱۳۹۵ك - ۱۹۷۵ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۵ - ۲۴۶.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۲۸ - ۴۲۹.

صادق نه‌حمه‌د کۆیی (۵۸۷)

ناوی صادقه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی حه‌سه‌نه، یه‌ک بوو له مه‌لایه چاکه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، له مزگه‌وتی مه‌لا جامی (کۆیه) دهرسی داوه، فه‌قیان قۆناغی کۆتایان له‌لا ده‌خویند، ماوه‌ک کرا قازی (رانیه)، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر کاروباری مه‌لایه‌تی، تا سالی ۱۹۵۱ز کۆچی دوایی کرد، دوو کورپی مه‌لای هه‌بوون:

۱. مه‌لا ظاهر: له جینگای باوکی کرا مه‌لا، ده‌ستی شیعری هه‌بوو، چه‌ند نامیلکه‌ی به‌خشان و شیعری ده‌رکردوه.

۲. مه‌لا ظاهر: له (که‌رکوک) دهرسی ده‌دا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الإکلیل في محاسن أربیل ۲۹۵.

۲. محمد عبدالله جلی ۱۲۷ - ۱۲۸.

صادق نوپه‌نگی (۵۸۸)

ماموستا صادق له ده‌وروبه‌ری سالی ۱۳۰۰ك - ۱۸۸۲ز له گوندی (نوپه‌نگ) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، پاشان چوووه (سه‌نه) لای مه‌لایه

چاکه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می شه‌ریعت و زانسته‌کانی ته‌واو کرد، گه‌راوه ناوچه‌ی خو‌ی، ده‌ستی کرد به کاروباری مه‌لایه‌تی، ده‌رسی فه‌قیان، نامۆزگاری خه‌لکان، پنه‌کینه‌وه‌ی دووبه‌ره‌کیان، له‌به‌رئه‌وه‌ی خه‌لکان نه‌و کاره‌ پیرۆزانه‌یان لی ده‌دیت، زۆر ریز و حورمه‌تیاں ده‌گرت و خو‌شیاں ده‌ویست، له‌ ۱۳۶۵ک - ۱۹۴۶ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۴۶ - ۲۴۷.

صادق حارس ماویلیان (۵۸۹)

ناوی صادقه، کوری حارسی کوری حه‌سه‌نه، ناسراوه به‌ عه‌گید، سالی ۱۸۸۴ز هاتووته‌دنیا نه‌وه‌ی شیخ نه‌بی ماویلی یه، له سه‌ره‌تاوه له‌لای باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، دوایی چووه لای مه‌لای گونده‌که، پاشان چووه لای مه‌لا نیسماعی ماویلی، دوایی چووه لای مه‌لا عبدالله‌ی (سه‌ران) ماوه‌ک ناودیوی (ئیران) بو، له (لاجان) و (مه‌هاباد) و (شنۆ) خه‌ریکی خویندن بو، پاشان گه‌راوه (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا محمه‌دی جه‌لی، ماوه‌کیش له (بالیسان) له لای شیخ طاها بو، دوایی هاته (هه‌ولیز) لای مه‌لا محمه‌دنه‌می کونه‌فلوسه، پاشان چووه (رواندز) له خزمه‌ت مه‌لا نه‌سه‌ده‌ی خه‌یلانی نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا، له (ماویلیان) ده‌رسی ده‌داوه، دوایی چووه (زیوه) پاشان گه‌راوه (ماویلیان)، دووباره چۆه (زیوه)، دیسان گه‌راوه (ماویلیان)، به‌رده‌وام بو له‌سه‌ر ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، تا سالی ۱۹۳۰ چووه (بیاره) له خزمه‌ت شیخ عه‌لانه‌دین ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی وه‌رگرت، وازی له ده‌رسدانه‌وه هینا، ده‌ستی کرد به به‌لاوکردنه‌وه‌ی ته‌ریقه‌ت و نامۆزگاری خه‌لکان.

به‌شینک له فه‌قیه‌کانی: مه‌لا به‌حیای گه‌ردی، مه‌لا شه‌فیعی دتلیزیان و مه‌لا

محمه‌دی زیوه‌یی.

خووره‌وشتی: زانایه‌کی به‌دین بوو، هیمن بوو، سه‌خی بوو، خه‌ریکی نامۆزگاری بوو، ههموو سالان دوو جار ده‌چووه (بیاره)، دوو جاریش ده‌چووه (موصل) بو زياره‌تی هه‌زه‌تی یونس پیغه‌مبه‌ر (درودی خوی لی بی) سالی ۱۹۵۵ز چووه سه‌فه‌ری (حه‌ج). کۆچی دوایی: سالی ۱۹۷۰ز له (ماویلیان) کۆچی دوایی کرد، له سه‌ر وه‌صیه‌تی خۆی له سه‌ر گردی ملی گه‌وره، به خاك سپێدرا.

سه‌رچاوه: بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۲۰۲ - ۲۱۵.

صادق فه‌ره‌ادی (۵۹۰)

ناوی صادقه، کورپی فه‌ره‌ادی کورپی مه‌لودی کورپی عوسمانی کورپی همه‌دی کورپی ده‌رویش مه‌مانه، له ده‌وری سالی ۱۹۰۵ز له گوندی (هه‌یان) هاتووته‌دنیا، له ته‌مه‌نی ده سالی داری به‌رخه‌وانی فری دا، چووه لای مه‌لا محمه‌دی برای له هه‌یان ده‌ستی کرد به خویندن، دوایی چووه (دالداغان) لای مه‌لا نه‌حه‌دی خه‌لیفه پاشان چووه (نۆغه‌ران) لای مه‌لا حوسین، دوایی چووه (باداوه) لای مه‌لا عبدالقادر، پاشان چووه (بیرداود) لای مه‌لا نيسماعيل محمه‌د، نه‌جا گه‌راوه لای مه‌لا محمه‌دی برای، له گوندی (خرابه)، دوایی چووه (گرده‌لا) لای مه‌لا طه‌یبی دوو شیوانی، له‌وئ چووه (ناخوره) لای مه‌لا نه‌بو به‌کری کۆی، پاشان ده‌شتی به‌جی هه‌شت، هاته مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ له (هه‌ولیر) لای مه‌لا عبدالله ییتواته‌یی، پاشان چووه مزگه‌وتی (قه‌لات)، سالی ۱۹۳۹ز له‌گه‌ل مه‌لا سه‌عیدی برای و مه‌لا محمه‌دنه‌مینی سویری، ئیجازه‌ی له مه‌لا نه‌فه‌ندی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: بووه مه‌لا له گوندی (جدیده) له‌ک، دوایی چووه (میرخوزار) له‌ویش باری کرد بو (خه‌زنه) ی شه‌مامک، له‌وئ چووه (سپییرانی گه‌وره) له ناوچه‌ی به‌رانه‌تی، سالی ۱۹۶۵ز ده‌شتی به‌جی هه‌شت، باری کرد بو (هه‌ولیر)، له مزگه‌وتی حاجی حوسین (سمۆ) کرا پێش نوێژ و وتارخوین.

کۆچی دوایی: له به‌رواری ۱۹۷۹/۳/۱۲ ز له (هه‌ولێر) کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی مزگه‌وتی مه‌لا عبداللهی فه‌ره‌ادی (برای) به‌خاک سپێدرا.
 کوره‌کانی: حه‌مه‌ صالح و عثمان و عبدالرحمان و عبدالرزاق.
 سه‌رچاوه‌کان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۸۸ - ۳۸۹.

۲. هه‌ولێرم وادیوه ۸۷.

۳. چاوینگه‌وتنیک له‌گه‌ڵ حه‌مه‌ صالح مه‌لا صادق فه‌ره‌ادی.

صادق محه‌مه‌د باشوری (۵۹۱)

ناوی صادقه، کورپی مه‌لا محه‌مه‌دی کورپی مه‌لا ظاهای باشوریه، سالی ۱۹۳۴ ز له‌گوندی (نۆغه‌ران) هاتووته‌دنیا، له‌ سه‌ره‌تاوه‌ له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، پاشان چووه‌ لای مه‌لا خضری شه‌مامه‌ری، دوایی گه‌راوه‌ لای باوکی، خویندنی ته‌واو کرد، بووه‌ مه‌لا له‌ گوندی (چاروکی گه‌وره)، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه، پاشان باوکی و برایه‌کانی باریان کرد بۆ شاری (موصل) نه‌ویش له‌گه‌لیان چوو، له‌وێ کرا (مدرس) له‌ قوتابخانه‌ی ئایی سه‌ر به‌ نه‌واقف، پاشان له‌گه‌ڵ نه‌وان گه‌راوه (هه‌ولێر) کرا ده‌رس بیژ له‌ قوتابخانه‌ی دو‌اناوه‌ندی نه‌واقف، دوایی له‌ سه‌ر داوای شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌بندی کرا پیش نوێژ و وتارخوین له‌ مزگه‌وتی (شیخ)، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، له‌ به‌رواری ۱۹۸۴/۱۱/۱ ز به‌ دوو مانگ پاش کۆچی دوایی باوکی، له‌ هه‌ولێر کۆچی دوایی کرد.

صادق محه‌مه‌د سه‌قزی (۵۹۲)

ناوی صادقه، کورپی محه‌مه‌دی کورپی عه‌لی به، خه‌لتکی شاری (سه‌قز)، زانایه‌کی شه‌ریعه‌ت زان بووه، سالی ۱۰۵۹ ک - ۱۶۴۹ ز کتییی (صرة الفتاوی) دان‌اوه، له‌ باب‌ه‌ت شه‌ریعه‌ت، سه‌رچاوه‌کانی دیار کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. كشف الظنون ۲/۱۰۷۸.

٢. تاریخ مشاهیر الکورد ١/٢٠٣.

٣. معجم المؤلفین ٤/٣١٦.

صادق محمد مه‌لا شه‌قلاوه‌یی (٥٩٣)

ناوی صادقه، کوری محهمه‌دی کوری ره‌سولی کوری عبدالله به‌گه، سالی ١٨٨٥ ز له (شه‌قلاوه) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: له شه‌قلاوه دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه (بجیل) لای مه‌لا شیخ حوسین، دوایی گه‌راوه شه‌قلاوه لای مه‌لا طاها نوصول و به‌لاغه و مه‌نتیق و ریازیاتی خویند، پاشان چووه (هه‌ولیر) له خزمه‌ت شیخ مصطفای نه‌قشبه‌ندی شه‌ریعه‌ت و که‌لامی خویند، پاشان چووه مز‌گه‌وتی (قه‌لات) له لای جه‌نابی مه‌لا نه‌فه‌ندی نوسط‌رلاب و شه‌رحی مه‌واقیفی ته‌واو کرد، ماوه له‌وی تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: گه‌راوه (شه‌قلاوه) بووه مه‌لا، له مز‌گه‌وتی گه‌وره دهستی کرد به ده‌رسدانه‌وه، پاشان به‌شداری تاقیکردنه‌وه‌ی وتارخوین و پیش نویژی کرد، له شاری (کۆیه) پله‌ی به‌رزی هینا، هه‌ر له‌و مز‌گه‌وت کرا مه‌لا، له ٢٣/١٢/١٩٤٧ ز به‌رانبه‌ر مووجهی پینج دیناری نه‌و سه‌رده‌می، ماموستا زمانی عه‌ره‌بی و فارسی به‌ره‌وانی ده‌زانی، چه‌ند په‌راویژی له‌سه‌ر کتیبانی خویندنی سه‌روه هه‌یه، چه‌ند نیجازه‌ی به‌مه‌لایان داوه.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: (مه‌لا محهمه‌دی خورانی) و (مه‌لا سه‌ید مه‌هودی به‌رۆژی) و (مه‌لا خضری گرتکی) و (مه‌لا ئیبراهیم عه‌لی)، له سالی ١٩٦٣ ز کۆچی دوایی کرد. سه‌رچاوه: علماء و مدارس فی آرپیل ١٢٠.

صالح نه‌بو به‌کر ژه‌نگاری (٥٩٤)

ناوی صالحه، کوری نه‌بو به‌کری کوری ئیبراهیمه، خه‌لتکی (ژه‌نگار) ه، سالی ١٢٦٦ ک - ١٢٦٧ ز له (ده‌مه‌نه‌هور) هاتووته‌دنیا، له (ئه‌سکه‌نده‌ریه) په‌روه‌ده بووه، هه‌ر له‌وی دهستی به‌خویندن کردووه، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له ماموستا (دیمیاطی) و (أبن دقیق العید) وه‌رگرتووه، دوایی له (ئه‌سکه‌نده‌ریه) ده‌رسی ده‌دا، هه‌روه‌ها پرواینکراوی دادگا

بوو له (قاھیره)، ماموستا (ابن حجر)ی عه‌سقه‌لانی باسی ده‌کات، به‌لام سالتی کۆچی
دوایی دیار نه‌کردوو.

سه‌رچاو: الدرر الكامنة ۲/۱۱۸.

صالح نه‌بویه‌گر هه‌رشه‌می (۵۹۵)

ناوی صالحه، کورپی شیخ نه‌بویه‌گری کورپی مه‌لا محمەدی هه‌رشه‌می یه،
زانایه‌کی زیره‌ک و زه‌ین تیز بووه، خه‌ته‌کی خوشی هه‌بووه، له‌ جه‌نگی رواندز له‌ گه‌ل مه‌لا
و فه‌قییان به‌شداری کرد سالتی ۱۹۱۲ز له‌ به‌ران‌به‌ر هه‌رشه‌ درندانه‌که‌ی (روسیا) هه‌نایه
سه‌ر کوردستان، له‌ ده‌وروبه‌ری سالتی ۱۹۳۵ز کۆچی دوایی کرد، وه‌صیه‌تی کرد،
گۆره‌که‌ی راست بگری له‌ گه‌ل زه‌وی و کیلی بۆ دانه‌نین، له‌ پێش گۆره‌که‌ی باوکی
بیشتر نه‌وه، بۆوه‌ی بیته‌ ریاز بۆ نه‌و که‌سانه‌ی ده‌چه‌ سه‌ر زیاره‌تی گۆری باوکی، نه‌وانیش
وه‌سه‌تنامه‌که‌یان جینه‌جی کرد، به‌لام ته‌خته‌داره‌کیان له‌سه‌ر گۆره‌که‌ ده‌عه‌ردی گرت، بۆ
نیشانه، پاش خۆی ته‌نیا یه‌ک کورپی هه‌بوو، ناوی محمەد.

سه‌رچاو: النجم الزاهر ۸۷.

صالح نه‌حمەد هه‌کاری (۵۹۶)

ناوی صالحه، کورپی نه‌حمەدی کورپی عوسمانی کورپی حامیدی کورپی عه‌لی یه،
سالتی ۶۳۳ك - ۱۲۳۵ز له‌ ناوچه‌ی (هه‌کاری) هاتووته‌دنیا، له‌ شیعر و لیکدانه‌وه‌ی
خه‌وانان ده‌ستی بالا بووه، زاته‌کی به‌دین و بی‌فیزبووه، دانیشتی له‌ گه‌ل فه‌قیران پێ‌خۆش
بووه، سالتی ۷۲۳ك - ۱۳۲۳ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاو: الدرر الكامنة ۲/۱۹۹.

صالح ئیسماعیل هه‌یده‌ری (۵۹۷)

ناوی صالحه، کورپی ئیسماعیلی، کورپی ئیبراهیم هه‌یده‌رییه، یه‌که‌ له‌ زانایه
به‌ناوبانگه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، له‌ خزمه‌ت باوکی خویندوووه و ئیجازه‌ی ئی وه‌رگریه،
چه‌ندان زانا، له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و پێ‌گه‌یشینه، سالتی ۱۲۰۲ك - ۱۷۸۷ز ئیجازه‌ی به‌

مهلا عوسمان نهفهنندی مهلا نهبوه کر نهفهنندی ههولیر دایه، له گهڵ عیصامه دینی عومهری^(۱) خاوهنی کتییی (الروض النضر) هاوچهرخ بووه. سهرچاوه کان:

۱. علمازنا فی خدمة العلم والدين ۲۴۱.

۲. عنوان المجد ۱۲۸.

۳. علماء ومدارس في أربيل ۱۲۸.

۴. بنه ماله‌ی زانیاران ۲۳۶.

۵. کاروان، ژماره ۸۷/۱۹۹۰ ز.

صالح ره حیم نهخته تهری (۵۹۸)

ناوی صالحه، کورپی فهقی ره حیمی کورپی محهمه دی کورپی وهستا سوله یمانه، له ۱۹۰۷/۷/۱ز له گوندی (نهخته تهر) سهر به قمزای (بۆکان) پارێزگای (ورمیی) هاتوته دنیا، له سهره تاوه له لای باپیری دهستی کرد به خویندن، قورئانی پیروزی خهتم کرد، دوابی چووه گوندی (سهردهر) ماوهك لهوی ماوه، دوابی چووه گوندی (بورهان) لای مهلا شیخ بورهان، پاشان چووه (ههرتهل) دهوری پینج سالان لهوی لای مهلا نهحمه دی (تاژانی) ماوه، دوابی هاته مزگهوتی شیخ نوره دین له (ههولیر)، لای ماموستا مهلا صالحی کۆزه پانکهیی، ماوه لهوی تا کۆتایی به خویندن هینا، ئیجازه‌ی مهلا یهتی وهرگرت سالی ۱۹۵۳ز.

نهجا بۆ جیهه جی کردنی کاروباری مهلا یهتی له چهند شویتان گهرا، له وانه: ههسنان، سیتکان، ناکۆیان، سهره بن، شیوه لۆک، بهستی، سهرکان، قهلات، ماروان، وهلاش، میرگه، کانێ قهزازه، گهیتل، جگه له ناوچه‌ی رانیه و قهلا دزه.

(۱) له (۱۱۸۴ ک - ۱۷۷۰ ز) کۆچی دوابی کردوه.

مامۆستا زاتیکی بی فیز و دوور له دنیا بوو، مهتیق زان بوو، وهستایی خانووبه‌ره و دارتاشی و دوورمانی ده‌زانی، خه‌تیکی خوشی هه‌بوو، به‌رده‌وام سوو له‌سه‌ر ده‌رسدانه‌وی فه‌قیان، تۆمار کردنی ناوه‌کانیان ئاسان نیه.

به‌لام نه‌واندی ئیجازه‌یان له لای وه‌رگرتوه، به‌شیکیان نه‌مانه‌ن: (مهلا ئیسماعیل نه‌رگۆشی) و (مهلا جه‌لالی تورکی) و (مهلا مصطه‌فا عهباس) و (مهلا بایزی ئیرانی).

مامۆستادانراویکی ده‌رباره‌ی بروایی داناوه، به‌ناوی (الروح)، مامۆستا له کۆماری (مه‌هاباد) نه‌ندامی دادگا بوو، وه له ۱۹/۴/۱۹۶۵ز له لایه‌ن خوالیخۆشبوو مه‌لا مصطه‌فای بارزانی کرا قازی ناوچه‌ی باله‌کان، وه له ۱۷/۳/۱۹۹۱ز نه‌و برپاره له لایه‌ن کاک مه‌سه‌ود بارزانی نوێکرایه‌وه، مامۆستا له کۆمه‌لگای (پیرزین) نزیك هه‌ولێر، به زۆری و زۆرداری نیشه‌جێ کرا، وه له ۱۰/۵/۱۹۹۱ز له (خانج) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: خۆری ئیسلام، ژماره ۳۰/۲۰۰۵، ل ۴۹ - ۵۴.

صالح عهباس حه‌یدهری (۵۹۹)

ناوی صالحه، کۆری عهباسی کۆری صالحی کۆری عهباسی کۆری نه‌حه‌دی کۆری حه‌یده‌ره، له مه‌لایه چاکه‌کانی (ماوه‌ران)ه، سالی ۱۲۳۵ک له گوندی (باله‌کیان) حاشیه‌ی عبداللهی کۆری نه‌حه‌دی نووسیه‌وه له خزمه‌ت مه‌لا خضری (به‌حرکه‌ی)، وه له سالی ۱۲۳۴ک له (ماوه‌ران) بووه، مامۆستا تا سالی ۱۲۴۰ک - ۱۸۲۴ز له ژياندا بووه، پاش نه‌و میژووه کۆچی دوایی کردوه، به‌لام که‌نگی؟ نازانین.

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وی میژووی زانایانی کورد ۶/۲۹۱۴ - ۲۹۲.

صالح عبدالقادر وه‌لی (۶۰۰)

ناوی صالحه، کۆری عبدالقادری کۆری خودابه‌خشه، عمشیره‌تی (وه‌لی)یه، له ده‌وری سالی ۱۳۳۸ک - ۱۹۱۹ز هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خوێندن، دوایی چووه (بیاره) لای مامۆستا عبدالکریم (مدرس) ماوه له خزمه‌تی تا کۆتایی به‌ خوێندن هینا، گه‌راوه ولاته‌که‌ی خۆی، هه‌شت سالان له گوندی (قه‌لاته‌بزان) ماوه، دوایی باری کرد بو

(دهربه‌ندیخان)، خهریکی ده‌رس و پيش نوپژي و وتار خویندن بوو، نامۆزگاری خه‌لکانی ده‌کرد، تا سالی ۱۳۸۴ك - ۱۹۶۴ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رجاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۴ - ۲۴۵.

صالح عبدالکریم هه‌له‌ بجهیی (۶۰۱)

ناوی صالحه، کوری عبدالکریمی کوری محهمه‌دی کوری مصطه‌فایه، تیره‌ی (هه‌سه‌نی)یه، سالی ۱۹۰۴ز له‌ گوندی (هه‌نارۆی)، سه‌ر به‌ ناحیه‌ی (سه‌ید صادق) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، تا سه‌رکهوت له‌ زانیاری، چوووه‌ خزمه‌ت شیخ عومهری قه‌ره‌داغی له‌ خانه‌قای مه‌ولانا خالید له‌ (سلیمانی)، له‌و کاته‌ سه‌رۆک مه‌لا مصطه‌فای بارزانیس له‌وئی ده‌خویند، مامۆستا صالح ماوه‌ له‌وئی تا ئیجازه‌ی له‌ جه‌نابی شیخ وه‌رگرت.

بووه‌ مه‌لا له‌ گوندی (تریفه‌)ی سه‌ر به‌ (هه‌له‌بجه) ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا و کاروباری نایی نه‌نجام ده‌دا، زۆری پێ نه‌چوو باری کرد بۆ (هه‌له‌بجه) له‌ گه‌ره‌کی (کانی عاشقان) مزگه‌وت و قوتابخانه‌ی دروست کرد، پاشان چوووه‌ (باغه‌کۆن) ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له‌ شیخ علی حیسامه‌دین وه‌رگرت، دوابی وه‌زع‌ی ناوچه‌که‌ شیوا، مامۆستا پرووی کرده‌ (نیران) له‌ (سه‌) نیشه‌جی بوو، هه‌ر له‌وئی له‌ ۱۷/۱۱/۱۹۹۹ز کۆچی دوابی کرد، له‌ گۆرستانی (به‌هه‌شتی محهمه‌دی) به‌ خاک سپێردرا.

سه‌رجاوه: خۆری ئیسلام، ژماره‌ ۲۰۰۷/۳۴ز

صالح عبدالله کۆزه‌پانکه‌یی (۶۰۲)

ناوی صالحه، کوری عبدالله‌ی کوری محهمه‌دی کوری حوسینه، عه‌شیره‌تی (بلباس)ه، سالی ۱۸۹۰ز له‌ گوندی (گرددازه‌بان) هاتووته‌دنیا، به‌ مندالتی مالیان باری کرد، بۆ (کۆزه‌پانکه) له‌وئی ده‌ستی کرد به‌ خویندن.

خویندنی: سالی ۱۸۹۸ز ده‌ستی کرد به‌ خویندنی قورئانی پیروۆز، به‌ ماوه‌ی شه‌ش مانگ خه‌قی کرد، دوابی چه‌ند کتییی فارسی خویند، نه‌مجا چوووه‌ (به‌حرکه) لای

مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی، دوایی چووه (گردمه‌لا) لای مه‌لا نه‌حمه‌دی ناشۆکانی، له‌وێ شمرحی شه‌مسیه‌ی خویند، چووه (مه‌مخور) سێ سالی له‌ لای مه‌لا عبدالفتاحی شوان ماوه، له‌وێ رویشت، چووه مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ له‌ (هه‌ولێر)، لای مه‌لا محهمده‌نه‌مینی کونه‌فلوسه، پاشان چووه (دیه‌گه) چوار سالی له‌ لای مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی ماوه، سالی ۱۹۱۴ز له‌ به‌ر جه‌نگی جیهانی گه‌وره، حوجره‌کانی فه‌قیان داخهران، مامۆستا عبدالفتاح له‌ دیه‌گه‌ باری کرد گه‌راوه (خه‌ته).

دوای جه‌نگه‌که مامۆستا صالح چووه (خه‌ته)، دوو سالی دی لای مامۆستا عبدالفتاح ماوه، پاشان چووه (هه‌ولێر) له‌ مزگه‌وتی (قه‌لات) لای مه‌لا نه‌فه‌ندی ماوه تا سالی ۱۹۲۱ز ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا، له‌ (دیه‌گه) هه‌شت سالی له‌وێ بوو، دوایی باری کرد، بۆ (قازبخانه) چوار سالان له‌وێ ماوه، سالی ۱۹۳۴ز باری کرد بۆ (هه‌ولێر) له‌ مزگه‌وتی شیخ نوره‌دین بووه مه‌لا.

خووره‌وشتی: زاته‌کی حه‌ق گۆ بوو، لایه‌نگری حه‌ق بوو، له‌ راستی لانه‌ده‌دا، شه‌رمی نه‌ده‌کرد، چاوقه‌یم بوو، له‌سه‌ر ئاین توند بوو، بۆ کاربه‌ده‌ستان ملی که‌چ نه‌ده‌کرد، زه‌وقی شیعی هه‌بوو، چه‌ند پارچه‌ شیعی کوردی هه‌بوو.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا سه‌ید محهمه‌دی پیرداودی، مه‌لا خه‌لیلی سنجای (مخلص)، دکتۆر شیخ عبدالله نه‌قشبه‌ندی، مه‌لا محهمه‌دی سه‌لماسی، مه‌لا عبدالله فه‌ره‌ادی، مه‌لا عومهری دیه‌گه، مه‌لا عوسمانی کورێ، مه‌لا به‌هانه‌دینی خه‌تی، مه‌لا ظاهای شیخ وه‌تمانی، مه‌لا سوله‌یمانی قیرزه‌ی، مه‌لا عبداللهی باداوه‌ی، مه‌لا صالحی موکریانی، مه‌لا صالح ناخه‌ته‌ری، مه‌لا عبدالرحمان هه‌مزه‌کووری، مه‌لا عه‌لی خه‌تی، مه‌لا عبدالله پهریسانی، مه‌لا عه‌لی شیخ وه‌تمانی.

دانراوه‌کانی:

۱. (ادراك المدارك) حاشیه‌کی ته‌واوه له‌سه‌ر ته‌فسیری (مدارك).

۲. الرسالة الجامعة: بابه‌تی بروایی و خواپه‌رستییه (عه‌قیده‌و شه‌ریعه‌ت)، چاپ کراوه.
۳. تحفة الطالبین: بابه‌تی کرین و فرۆشته، چاپ کراوه.
۴. نامیلکه‌ی دژی وه‌هابیه‌کان.

له‌گه‌ل چه‌ند حاشیانی جیاجیا له‌سه‌ر کتیبانی شه‌رحی مه‌نه‌ج و بوره‌انی
گه‌له‌نبه‌وی و که‌مالی سه‌رف و نوسط‌رلاب.

کۆچی دوایی: له ۶/۲۰/۱۹۷۴ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی شیخی
چۆلی به خاک سپێردرا، مه‌لا عوسمانی کوری زانایه‌کی به‌توانا بوو، له خزمه‌ت باوکی
خویندنی ته‌واو کرد، پاشان چووه (میسر) له زانکۆی نه‌زه‌ر برۆانامه‌ی کۆلیژی
وه‌رگرت، گه‌راوه (هه‌ولێر) ماوه‌ک دهرسی داوه، له ۶/۱۰/۱۹۷۵ز کۆچی دوایی کرد،
چه‌ند کوری مامۆستای هه‌نه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۴.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۱۱۹.
۳. الرسالة الجامعة / پیشه‌کی ۸ - ۱۲.

صالح عوسمان شه‌یدایی (۶۰۳)

ناوی صالحه، کوری مه‌لا عوسمانی کوری حاجی نیسماعیله، ناسراوه به‌ صالح
به‌گ، نازناوی شیعی (شه‌یدایی) بووه، کتیبی (غایه‌ الإختصار)ی کردووه به‌ هۆنراوه‌ی
کوردی، ناوی ناوه (فرح الضمیر) (۱۲۰) لاپه‌ره‌یه، له سه‌ره‌تاوه ده‌لتی:

طه‌له‌بکارمه له توو خوداوه‌ند	(لاشريك لك) حه‌یی بی مانه‌ند
هه‌م له (محمد) ره‌سولی تۆیه	(خاتم النبي) مه‌قبولی تۆیه

له کۆتاییدا ده‌لتی:

به‌خشی گوناوه (شه‌یدایی) هه‌زین دووری که‌ی له نار سه‌عیر و (سجین)
صالحی به‌گی نیینی عوسمانه خاطرێ هه‌منام جامیع قورئانه

ده‌رباهری دانانی نه‌و کتیبه‌ به‌ریژر محمد علی قه‌رده‌داغی ده‌لتی: { له‌ سه‌رده‌می شیخ سیراجه‌دین دایناوه‌.... رۆژ و مانگی نو‌سینه‌وه‌که‌ی نو‌وسیوه‌، به‌لام ساله‌که‌ی له‌بیر جووه‌.... }.

منیش ده‌لتیم: نه‌گه‌ر وردیینی له‌ به‌یته‌کانی کۆتایی کتیبه‌ که‌ بکه‌ین ده‌توانین بلیتین مامۆستای نو‌سه‌ر نامازه‌ی به‌ سالتی نو‌وسینه‌وه‌ی کردووه‌، چونکه‌ خۆی ده‌لتی:

خاتیمه‌ جوان هات (تقبل الله) له‌ (کج خشت) خاطر مصطفاه

نه‌مه‌ش لیک‌دانه‌وه‌ی نه‌بجهدی به‌م شی‌وده‌یه‌: ک، ۲۰+ ج، ۳+ خ، ۶۰۰+ ش، ۳۰۰+ ت، ۴۰۰، کۆی گشتی ۱۳۲۳ کۆچی به‌، هه‌روها بۆمان ده‌رده‌که‌ویت، که‌ نه‌م کتیبه‌ ماوه‌ی (۴۰) چل سال پاش کۆچی دوایی سیراجه‌دین شیخ عوسمان نو‌وسراوه‌، نه‌و به‌یته‌ شیعه‌رش که‌ ده‌لتی:

سیه‌م هیدایه‌ت سیراجه‌دین بو‌و شاه‌ی نه‌ورامان نه‌و قوطبی دین بو‌و.

ته‌نیا مانای ریژر لیان و به‌ره‌که‌تی جه‌نابی شیخه‌، واناگه‌یه‌نی که‌ له‌ سه‌رده‌می نه‌و نو‌وسراپه‌ته‌وه‌، وه‌ک به‌ریژر محمد علی قه‌رده‌داغی بۆی چووه‌.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. خۆری نیسلام، ژماره‌ ۳۱/۲۰۰۶، ل ۷۷ - ۸۱.

۲. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۷/۳۶۶ - ۳۷۱.

صالح عومه‌ر گراوی (۶۰۴)

ناوی صالحه‌، کورپی مه‌لا عومه‌ری کورپی مه‌لا نه‌حمه‌دی گراوی به‌، له‌ گه‌ره‌کی (قه‌لات) له‌ (هه‌ولیر) هاتووته‌دنیا، سالتی ۱۳۴۲ ک - ۱۹۲۳ ز حاشیه‌ی مه‌لا حه‌مه‌زه‌ی سه‌ر (سه‌عده‌الله‌ی گه‌وره‌ی) نو‌وسیه‌وه‌، سالتی ۱۳۶۲ ک - ۱۹۴۳ ز کۆچی دوایی کردووه‌، له‌ گۆرستانی ده‌وبه‌ستی به‌ خاک سپێردراوه‌، له‌وانه‌یه‌ گۆرستانی شیخه‌للای نیستا بی.

سه‌رچاوه‌: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۴/۱۰۵.

صالح مه‌حمود خانه‌قینی (۶۰۵)

ناوی صالحه، کوری مه‌حمودی کوری عبدالرحمانی کوری محمه‌دی (ابن الخياط)ه، بایره‌گه‌وره‌یان له (قه‌ره‌داغ) دانیشتوره، شیخ عبدالرحمان له (به‌غدا) ده‌رسی داوه مه‌لا مه‌حمود له (خانه‌قین) پیش نویژ و وتارخوین بووه، مه‌لا صالح خویندنی ته‌واو‌کرد که باوکی کۆچی دوا‌یی کرد، بووه جینگری بو جینه‌جی کردنی کاروباری نایی، زورجار سه‌ردانی شیخ نه‌جه‌دینی (بیاره)ی ده‌کرد، له ۱۳۶۳ک - ۱۹۴۴ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۵.

صالح موختار شنوویی (۶۰۶)

ناوی صالحه، کوری موختاری کوری صالحی کوری نه‌بو فه‌وارسی شنویه، له مانگی ره‌مه‌زانی سالی ۶۴۲ک - ۱۲۴۵ز هاتوته‌دنیا، بو خویندنی چووه (میسر)، ده‌رسی فه‌رمووده‌ی له لایهن چهند زانایان خویند، تا گه‌یشته پله‌ی ماموستایی، له (مه‌ککه)ی پیروز ده‌رسی فه‌رمووده‌ی ده‌دا، له ۱۵ی مانگی جیمادی به‌کهم سالی ۷۳۸ک - ۱۳۳۷ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۲ - ۲۴۳.

صالح نه‌جیبی بیژوه‌یی (۶۰۷)

ماموستا صالح، سالی ۱۹۰۱ز له گوندی (بیژوه)ی نالان هاتوته‌دنیا، له خزمهت باوکی ده‌ستی به‌خویندن کرد، پاشان چووه لای مه‌لا شیخ نه‌مینی بیژوه‌یی، دوا‌یی هاته (کۆیه) لای مه‌لا به‌هانه‌دین، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، گه‌راوه (بیژوه) له‌وئ ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و کاروباری نایی، دوا‌یی له‌گه‌ل مه‌لا عبدالله‌ی (نه‌لاس) و مه‌لا صالحی نه‌خته‌ته‌ری، له گوندی (ماره‌غان) کۆبوونه‌وه، چوونه لای مه‌لا خه‌لیلی کۆره‌مه‌ری، بوونه تا‌قمه‌ک له دژی رژی می‌شای (ئیران) هه‌ستان، بۆیه فه‌رمانی گرتیان ده‌رچوو له لایهن شا، به‌لام مه‌لا صالح خۆی نه‌دا ده‌ست، رای کرد بو (پشده‌ر)، له

(گه‌ناو) بووه مه‌لا، ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و ری و ره‌سمی نایینی سالی ۱۹۶۴ز گه‌راوه (بیژوه) خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه بوو، دوا ته‌مه‌نی چاوه‌کانی نه‌مان، په‌کی ده‌رسانی که‌ت، به‌لام پیش نویژی هه‌ر ده‌کرد، سالی ۱۹۹۰ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: فه‌قی و فه‌قییه‌تی له‌ کوردستان ۳۰۳ - ۳۰۴.

صالح نه‌صرالله (حه‌ریقی شاعیر) (۶۰۸)

ناوی صالحه، کوری مه‌لا نه‌صراللهیه، ناسراوه به‌ (نهرسۆك) نازناوی (حه‌ریقی)ه، سالی ۱۸۵۱ز له‌ گوندی (زیوه)ی (سورداش) هاتوته‌دنیا، له‌ لای باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوابی چووه (سلیمانی) لای شیخ محهمه‌دی به‌رزنجی، دوابی چووه (بیاره) له‌وی به‌شیکی (مینهاج)ی نه‌وه‌وی له‌ لای مه‌لا شیخ حه‌یده‌ر خویندن، دووباره گه‌راوه (سلیمانی) سالی ۱۸۸۴ز چووه (یتجوبین) لای مه‌لا عبدالرحمان، بوره‌انی گه‌له‌نبه‌وی خویندن، دوابی چووه (موکریان) پاشان چووه خانه‌قای (بورهان) له‌ خزمه‌ت شیخ یوسف ته‌ریقه‌تی وه‌رگرت، نه‌مجا کرا مه‌لا و (مدرس) له‌ قوتابخانه‌ی سه‌ید حه‌سه‌ن له‌ (مه‌هاباد).
ناوبراوا جگه‌ له‌ مه‌لایه‌تی شاعیره‌کی چاک بووه، به‌ کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی شیعی هه‌یه، له‌به‌ر سۆز و جۆشی ده‌رونی نازناوی (حه‌ریقی)ی بۆ خۆی هه‌لبژاردووه،
نونه‌ی شیعه‌کانی:

چاوه‌که‌م نه‌مڕۆ له‌ گولشه‌ن گۆل به‌ عیشه‌ خۆی نواند

نه‌ك نه‌ك گه‌رم به‌ مه‌رگی تۆ قه‌سه‌م هه‌ج نه‌مدواند

بۆ گۆلی روت هاتم و په‌رچه‌م نه‌بینم بۆیه‌ دايم

ماهی نه‌ورۆزم به‌ شیوه‌ن وه‌ك (محرّم) خۆی نواند

تو له‌ نه‌وه‌ل گۆی وه‌فات هه‌نایه‌ نیۆ مه‌یدانه‌وه

نیسته‌ چه‌وگانی خه‌یلافه‌ت، په‌شتی سه‌ده‌ وه‌عه‌دی شه‌کاند

تو خودا قه‌ت غه‌ره‌ته‌ بۆ تو نه‌ری سه‌ر روی ره‌وان

گۆل به‌بی تۆ وا له‌ باغا خه‌یه‌تی خۆی لی چه‌قاند

باوجود نینساف بدهم چاکه گولیش موشتافته

ههر له شهوقی تۆیه سه‌پۆش و گریبانی دراند

لینکدانه‌وه‌ی ووشه‌کان: (عیشو‌ه) نازه، (چه‌وگان) قاشۆیه، (گریبان) یه‌قه‌ی

کراسه، (غەك گیر) سفره‌و بی‌چاوه‌پوو.

کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۹۰۷ز، مالتاوا‌یی یه‌کجاری له‌دۆست و براده‌ران کرد،

کۆچ کۆجباری خۆی تینکا به‌ره‌و باره‌گاهی خوی گه‌وره، له‌گۆرستانی مه‌لا جامی به

خاک سپێردرا، دیوانی شیعری هه‌یه، سالی ۱۹۳۸ز له‌(به‌غدا) چاپ کرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الکورد ۳۵۸ - ۳۸۵۹.

۲. میزووی نه‌ده‌بی کوردی ۴/۴۲۵ - ۴۵۴.

۳. ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۷۸۸ - ۷۹۵.

صالح یوسف دیاربه‌کری (۶۰۹)

ناوی صالحه، کوری یوسفی کوری مصطه‌فایه، خه‌لکی (دیاربه‌کری)ه، نازناوی

(وه‌همی)یه، سالی ۱۱۴۸ک - ۱۷۳۵ز له‌شاری (قارص) دانیشتوه، نه‌و کتیبانه‌ی

داناون: (شهرحی دیوانی فریشته: فارسیه) و (الفوائد الأنسیه فی شرح الأندلسیه).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۵/۱۵.

۲. هدیة العارفين ۵/۴۲۴.

صبغه‌الله نیبراهیم چه‌یدهر چه‌یدهری (۶۱۰)

ناوی صبغه‌الله یه، کوری نیبراهیم نه‌فه‌ندی کوری چه‌یدهر نه‌فه‌ندی دووه‌مه، نه‌و

زاته صبغه‌الله یه‌که‌مه، مامی باوکی صبغه‌الله ی دووه‌مه، له‌گوندی (ماوه‌ران)

هاتووته‌دنیا، که خوایدا باپیری له‌باوکی پرسی چ ناوت لینا؟ وه‌لامی داوه: (صبغه‌الله)،

واته: رازاندنه‌وه‌ی نیمان، نه‌ویش یه‌کسه‌ر فه‌رمووی: (وَصَبَّغَهُ)، واته: خوا بیرازیتسه‌وه،

له لایه کی تره وه ورده کاریه کی جوانی تیدا ههیه، چونکه پته کانی نهو وشهیه، و ص ب غ ه و کۆبکه یه وه به لیکدانسه وهی نهجه دی، ده کاته سالی ۱۱۰۹ ک - ۱۶۹۱ ز نهو هوش میژووی له دایکبوونی ده رده چی.

نهمه پینچه وانه نیه له گهل نه وهی که محهمهد علی قهره داغی دهلی: ماموستا نیراهیم له نامه یه ک سالی ۱۱۱۰ ک ی داناره بو له دایکبوونی کوره که ی، چونکه جیاوازیان ته نیا یه ک ساله، نهو هوش بو ی ههیه میژووه که ی سهروه وه بهرواری رۆژی کۆتایی ساله که بی، مانگه که به سی پر ژمیردرایی، دوایی ده رکه وتوووه که بیست و نۆیه، هه لبهت ساله که نو ی ده بته وه.

ماموستا صبغه الله له خزمهت باوکی خویندنی تهواو کرد، نیجازه ی مه لایه تی وه رگرت، چووه (به غدا) لهو ی نهجه د پاشای حه سن پاشای وه زیر زور ریزی لیتا، فه رمانی (مدرسی) بو ده ر کرد، کردیه سه روکی زانایانی ئایی دوایی گه راوه (کوردستان)، مهلا محهمهد عومهر (بانه یی) دهلی: {ئیمه له خزمهت ماموستا صبغه الله بووین، له ترسی له شکری (طهماسب قلیخان) ماوه رانمان به جی هیشت، له گوندی (وژنانه) خو مان حه شاردا، له و کاته کتییی (محاکمهات) م نووسییه وه، که دانهره که ی باپری باوکی ماموستامانه}، ماموستا صبغه الله خه ریکی ده رسدانه وه بوو له (ماوه ران) تا نهجه د پاشا کۆچی دوایی کرد نهجا دووباره گه راوه (به غدا).

یاسین عومهری له کتییی غایه المرام دهلی: پشپوری زانسته کان بوو، ماموستای ههموو ماموستایه کانی (موصل) و (به غدا) بوو، عه بیاس عه زاوی دهلی: یه کهم کهس بوو له بو نه مهاله هاته به غدا، له ده رسی نه ستیره ناسی شاره زا بوو.

به شیک له فه قیه کانی: شیخ محهمهد نه مینی عومهری، شیخ خه بیره دینی عومهری، سهید حه سه نی موصلی، مهلا جه ردیسی هه ولیتری، مهلا نهجه دی جه میلی، مهلا مصطه فای زیاره تی.

دانراوه کانی:

۱. حاشیه لهسهه چهند جی له تهفسیری (بهیزاوی) زۆرم به دهست لهسهه شیخ زاده نووسیهوه.

۲. حاشیه لهسهه سورتهتی (فاتیحه) له تهفسیری (بهیزاوی).

۳. رساله فی تحقیق زیاده الصفات.

۴. حاشیه لهسهه حاشیهی عیصامه دین، لهسهه (جامی).

۵. نامیلکهی (فارسی) له باسی چهند وهزیر.

۶. حاشیه لهسهه (محاكهمات) ی باپیری باوکی.

۷. نامیلکهی (طاعون) خۆی دهلی: له کۆتایی سالی ۱۱۸۶ك تهواوم کرد.

کۆچی دواپی: سالی ۱۱۸۷ك - ۱۷۷۳ز یا سالی ۱۱۸۸ك - ۱۷۷۴ز یا

سالی ۱۱۹۳ك - ۱۷۷۹ز کۆچی دواپی کرد.

سهه چاوه کان:

۱. عنوان المجد ۸۸ - ۲۳۶ - ۲۴۰.

۲. معجم المؤلفین ۵/۱۶.

۳. معجم أعلام الكورد ۳۶۰.

۴. الأعلام ۳/۲۸۶.

۵. غاية المرام ۲۶۲.

۶. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۷.

۷. كشف الظنون ۱/۱۸۹.

۸. بوژاندنهوه ۳/۲۵۱، ۴/۱۹۰، ۶/۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۳، ۲۳۶.

۹. بنه ماله ی زانیاران ۲۳۲، ۲۳۴.

صبغة الله نیراهیم عاصم حیده‌ری (۶۱۱)

ناوی صبغة اللهیه، کوری نیراهیم نه‌فهن‌دی کوری عاصم نه‌فهن‌دی حیده‌ری به،
 نهو زاته صبغة اللهی دووه‌مه، باپیری باوکی صبغة اللهی سییه‌مه، ده‌رسی له لای مهلا
 صالحی حیده‌ری خویندووه و له لای مهلا نه‌سه‌دی حیده‌ری ته‌واوی کردووه،
 کورینکی هه‌بوو ناو نیراهیم، مه‌لایه‌کی چاک بووه، حاشیه‌ی له‌سه‌ر حاشیه‌ی عبدالحکیم
 له‌سه‌ر خه‌یالی هه‌یه.

سه‌ر چاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۱.
۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۱۴.
۳. علماء ومدارس في أربيل ۴۹.
۴. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۴/۲۵۰.
۵. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۳۴ - ۲۳۵.

صبغة الله نه‌سه‌د حیده‌ری (۶۱۲)

ناوی صبغة اللهیه، کوری نه‌سه‌دی کوری عبدالله‌ی کوری صبغة اللهی کوری
 نیراهیمی کوری حیده‌ر نه‌فهن‌دی دووه‌مه، له خزمه‌ت باوکی خویندووه، پاشان له‌سه‌ر
 فه‌رمانی باوکی له به‌غدا هاته‌وه کوردستان، ماوه‌ی نو سالان خه‌ریکی وه‌رگرتنی زانیاری
 بوو، دوا‌یی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له مه‌ولانا خالید وه‌رگرت، کرا موفقی شافیعه‌کان،
 زاته‌کی خیرخواز و خواپه‌رست بوو، دوور له دنیا بوو، ته‌مه‌نی نۆه‌ت سال بوو، له‌و
 هه‌موو عومره درێژه خه‌ریکی خزمه‌تی نایینی پی‌روژ بوو.

چه‌ند حاشیه‌ی به‌نرخ‌ی له‌سه‌ر کتیبانی مه‌نتیق و به‌لاغه‌ه‌یه، له‌وانه:

۱. حاشیه له‌سه‌ر شه‌رحی شه‌مسیه و حاشیه‌ی داود خه‌وافی.
۲. حاشیه له‌سه‌ر قه‌ره‌باغی.
۳. حاشیه له‌سه‌ر شه‌رحی عیصامه‌دین، بابته‌تی (به‌یان).

۴. حاشیه لهسه حاشیهی سهیله کۆتی، لهسه (مطول).

سهراوهکان:

۱. عنوان المجد ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۲۳۶.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۵۶.

۳. علمائنا في خدمة العلم والدين ۲۴۷.

۴. بنه ماله‌ی زانیاران ۲۴۰.

۵. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۴/۲۵۰.

صبغة الله مصطفا زیاره‌تی (۶۱۳)

ناوی صبغة الله‌یه، کوری مهلا مصطفایه، خه‌لکی گوندی زیاره‌تی مهلا زادانه، یه‌که له زانییه هه‌لکه‌وتوووه‌کانی سه‌ده‌ی سێ‌ده‌ی کۆچی، له (به‌غدا) ده‌رسی داوه، داود پاشای والی به‌غدا ته‌فسیری به‌یزاوی و چهند کتییی له خزمه‌ت خوێندوووه، عبدالرحمان پاشای بابان زۆر رێزی لیتاوه، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له مه‌لا صالح نه‌فه‌ندی حه‌یده‌ری وه‌رگرتوووه، خۆشی ده‌رسی به مه‌لا عبدالرحمان نه‌فه‌ندی رۆژبیا‌نی و مه‌لا عبدالرحیمی زیاره‌تی داوه.

ناوبراو نامیلکه‌کی داناوه له دژی مه‌لا صبغة الله‌ی حه‌یده‌ری، نه‌وش واده‌گه‌یه‌نی که ماموستا صبغة الله‌ی زیاره‌تی زانیاری زۆر به‌هێز بووه، ده‌نا کئی توانییی په‌نجه‌شکانه‌وه‌ی زانستی له‌گه‌ل مه‌لایه حه‌یده‌ریه‌کان بکا؟ ماموستا له‌ سالی ۱۲۷۰ک - ۱۸۵۳ز کۆچی دوا‌یی کردیه.

سهراوهکان:

۱. علماء ومدارس في أربيل ۸۹.

۲. مشاهير الكورد ۱/۲۷۰.

۳. معجم أعلام الكورد ۳۶۰.

صه‌دیق صالح گرمکی (۶۱۴)

ناوی صه‌دیقه، کوری صالحی کوری نیسماعیله، سالی ۱۹۱۳ز له گوندی (گرمک) سه‌ر به (طه‌ق طه‌ق) هاتووته‌دنیا، سالی ۱۹۲۳ز له (دوو‌گرتکان) ده‌ستی به خویندن کرد، له لای مه‌لا محمه‌د نور، دوایی چووه (که‌سنه‌زان) لای مه‌لا محمه‌دنه‌مین سویری، چووه (باشته‌په) لای مه‌لا سه‌عید، چووه (دوله‌زه) لای مه‌لا عوسمان، چووه (ترپه‌سپیان) لای مه‌لا شیخ جه‌لال (مطول) ی خویندن، چووه (پردی) لای مه‌لا عه‌لی رواندزی نوصولتی خویندن، چووه (کۆبه) لای مه‌لا به‌هانه‌دین (قازی لاری) ی خویندن له عیلمی حکمه‌ت، پاشان چووه لای مه‌لا محمه‌دی جه‌لی زاده، نیجازه‌ی مه‌لا یه‌تی وه‌رگرت.

بووه مه‌لا له گوندی (بوگد)، دوایی گه‌راوه (گرمک) ماوه‌ی بیست سال زیاتر له‌وی مه‌لا بوو، پاشان باری کرد بۆ (طه‌ق طه‌ق)، له‌وی ماوه تا سالی ۲۰۰۳ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

صه‌دیق محمه‌د نۆغه‌رانی (۶۱۵)

ناوی صه‌دیقه، کوری محمه‌دی کوری یاسینی کوری مه‌لا محمه‌ده، سالی ۱۹۰۹ز له گوندی (نۆغه‌ران) هاتووته‌دنیا، له لای مه‌لا طاهیری برای ده‌ستی کرد به خویندن، دوایی چووه (جدیده) ی به‌رانه‌تی لای مه‌لا عبدالله‌ی مه‌له‌والی، هه‌ر له‌گه‌ل مه‌لا عبدالله چووه (شه‌قلاوه)، دوایی چووه (بۆریجه) لای مه‌لا عبدالقادر، دوایی چووه (دیمه‌کار) لای مه‌لا محمه‌دنه‌مین سویری، دوایی چووه (قه‌ره سالم) لای مه‌لا عبدالرحمانی به‌گزاده فه‌رائیزی خویندن، دوایی بۆ ده‌رسی شه‌ریعت چووه لای مه‌لا نیسماعیلی ناقیص، وه بۆ ده‌رسی مه‌نتیق چووه لای مه‌لا مه‌حمودی (راجی)، ماوه‌کیش چووه پردی لای مه‌لا عه‌لی رواندزی، ماوه‌کیش چووه (دۆله‌زه) لای مه‌لا عوسمان، پاشان چووه (کۆبه) ده‌رسی (مطول) ی لای مه‌لا نه‌بوه‌کری کۆیی خویندن، پاش نه‌وه‌موو سو‌رو گه‌رانه چووه

مزگهوتی خانهقا له (ههولیر) لای مهلا شهریفی دووشیوانی، دوایی چووه مزگهوتی شیخ نوره‌دین لای مهلا صالحی کۆزه‌پانکهیی، لهوئ چووه مزگهوتی حاجی قادر ده‌باغ لای مهلا عبداللهی بیتواتهی، ماوه لهوئ تا ئیجازهی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له گوندی (گرده‌سۆر)، سالی ۱۹۵۴ز باری کرد بۆ گوندی (خه‌ریب که‌یف) دوایی گه‌راوه (گرده‌سۆر)، سالی ۱۹۵۸ز گه‌راوه (نۆغه‌ران) له‌وکاته‌وه وه‌زعی ده‌شت ئالتۆز بوو، باری کرد بۆ (هه‌ولیر)، سالی ۱۹۷۰ز له مزگهوتی حاجی طاها قه‌ساب بووه مه‌لا، سالی ۱۹۷۷ز کرا مه‌لا له مزگهوتی حاجی سه‌لیم له (شه‌قلاوه)، پاشان گه‌راوه (هه‌ولیر) کرا مه‌لای مزگهوتی حاجی نوری ناوبازار، له ۳/۸/۱۹۹۲ز کۆچی دوایی کرد، چهند کۆری هه‌نه، له‌وانه: دکتۆر محمهد سه‌رۆکی زانکۆی سه‌لاح‌دینه، له (هه‌ولیر).

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا ئه‌نوه‌ری سع‌تجی.

صه‌دره‌دین عبدالملک کوردی (۶۱۶)

ناوی صه‌دره‌دینه، کۆری عبدالملک‌ی کۆری درباسه، زانایه‌کی خواناس و به‌دین و پایه‌دار بوو، به‌که‌م قازی بوو، سالی ۵۶۶ک - ۱۱۷۰ز له لایه‌ن سولتان صه‌لاح‌دینی ئه‌ییوبی دامه‌زرا له (قا‌هیره)، دوایی کرا سه‌رۆکی مامۆستایانی (میسر).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۱/۲۷۰ - ۲۷۱.

۲. معجم أعلام الکورد ۳۶۰.

صه‌لاح‌دین محمهد گۆرانی (۶۱۷)

ناوی صه‌لاح‌دینه، کۆری محمهدی، گۆرانی یه، له (حه‌له‌ب) دانیشتووه، نووسه‌ر و رۆشنه‌ر بووه، ماوه‌ک کرایته (قازی) چهند کتییی داناون، له‌وانه:

۱. روائج البضائع في ذوي الصنائع.

۲. الجواري الفوادي في الجواري الفوادي.

۳. مناقب الصفا في مناقب الشيخ أبي بكر بن أبي الوفا.
  ۴. نور مصابيح الدجی في المعمی والأحاجی.
  ۵. سلاسل القرار في تقييد القرار.
- کۆچی دوايي: دواي سالي ۱۰۴۹ ک - ۱۶۳۹ از کۆچی دوايي کرد.
- سه چاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۱.
۲. معجم المؤلفين ۵/۲۳.
۳. إيضاح المکنون ۲/۲۰.
۴. الأعلام ۶/۹۷/ ۳/۲۹۸.
۵. معجم أعلام الكورد ۳۶۴.

صنع الله جه عفر نامیدی (۶۱۸)

ناوی صنع اللهیه، کوری جه عفر نه فندی یه، خه لکی نامیدی یه، زانیه کی گموره ی سه رده می خوی بووه له (بروسه) کرا قازی، دوايي کرا قازی (نه درنه) ههروه ها سالی ۱۰۰۰ ک - ۱۵۹۱ از کرا قازی له شکر، چوار جاران پلهی (شیخ الاسلام) ی پندرا، له دهوری سولتان محمدهدی سییم خانه نشین کرا، پاشان چووه سه فیری (حه ج) گمراوه (ناستانه) کۆچی دوايي کرد.

سه چاوه: معجم أعلام الكورد ۳۶۵.

- ض -

ضیانه دین عبدالحکیم نه فندی (۶۱۹)

مامۆستا ضیانه دین نه فندی، کوری عبدالحکیمه، سالی ۱۲۸۸ ک - ۱۸۷۱ از هاتووته دنیا، مهزه بی شافیعی بووه، قورنانی بیروز و دهرسه کانی عمره بی و شه ریه تی له لایه ن زانیه کانی (دیاربه کر) تهواو کرد، نه مجا بو خوتیندن چووه (شام)، لهوی چووه (میسر) له لایه ن شیخ محمدهدنه مینی کوردی، فیری داب و رهوشتی ته ریه تی نه قشبه ندی

بوو، جهنابی (شیخ) ئیجازهی گشتی پتدا، رووی کرده (حیجاز) لهوی چهند پروانامهی وهرگرت، سالی ۱۳۴۹ك چوو (مهككه)ی پیروز، بهرهوام له بهیتی خوا خهریکی خویندنی قورنانی پیروز و یادی خوا و خواپهرستی بوو.

زۆر به مهراق ناماده دهبوو لهو کۆرانهی دهرسی ناینیان لی دهگۆترانهوه، پاشان گهراوه (دیاربهکر) سالی ۱۳۵۴ك - ۱۹۳۵ز کۆچی دوابی کرد. سهراوه: نثر الجواهر والدرر ۱/۵۳۹ - ۵۴۰.

- ط -

طاها ئیبراهیم ههولیری (۶۲۰)

ناوی طاهایه، کوری ئیبراهیمی کوری نهبوه کری (ههولیری)یه، نازناوی جهماله دینه، دهوری سالی ۵۹۰ك - ۱۹۴ز له ههولیر هاتوته دنیا، یهك بووه له زانییه شهرع زانهکانی مهزههبی شافعی، ههه له گهنجی چوو (میسر) لهوی خهریکی خویندن بووه، دوابی تهواوی کرد، دهرسی دههه، ههروهها شاعیر و نووسهه بوو، سالی ۶۷۷ك - ۱۲۷۸ز کۆچی دوابی کرد.

سهراوهکان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۲۸۶.
۲. فوات الوفیات ۲/۱۳۰.
۳. مشاهیر الکورد ۱/۲۶۲ - ۲۷۶.
۴. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۵۱.
۵. شذرات الذهب ۵/۳۵۷ - ۳۵۸.
۶. طبقات الشافعية / نهسنهوی ۱/۱۵۳ - ۱۵۴.
۷. معجم أعلام الکورد ۱۹۰ - ۲۷۱.

طاها نه حمهد سنهیی (۶۲۱)

ناوی طاهایه، کوری نه حمهدی کوری قهسیمی کوری نه حمهدی کوری مه حمودی کوری نه حمهدی کوری مصطفای کوری شه مسه دینی کوری عبدالغفاره، باوکی له (سنه) هاته (بهغدا)، نوابراو لهوی سالی ۱۲۳۰ ک - ۱۸۱۵ز له دایک بوو، دهستی کرد به خویندن، له لایهن زانیه کانی نهو سهردهمی، خویندنه کهی برده سهر، کرا (مدرس) له مزگهوتی نیمامی نه عزم و له مزگهوتی (الوزیر) له گه ره کی ره صافه، پاشان کرا (قازی) ناردرا (که ره بلا) لهوی بو (حیلله) لهوی بو (به صره) لهوی بو (موصل) دواپی کرا (نایب) له شاره زور، ماموستا دهستیکی بالای هه بوو له زانسته کانی سهره وه، به تایهت (مه نطق) و (که لام).

چهند دانراوی خوئی هه نه، له وانه:

۱. نظم مختصر المنار: زانستی (أصول الفقه) ه.
  ۲. هدی الناظرین: شهرحی (تهذیب الکلام) ی تهفتازانی، وشهی (هدی الناظرین)، به لیکدانه وهی نه بجهدی میژووی تهواو کردنی کتیه کهیه، که ده کاته سالی ۱۲۶۱ ک.
  ۳. کۆمهلتیک شیعی عه ره بی و فارسی.
  ۴. شهرحی (تهذیب المنطق) ی تهفتازانی، بو میژووی تهواو کردنی وشهی (حسن الختام) ی داناوه، که ده کاته سالی ۱۲۶۴ ک.
  ۵. إثبات نبوة خیر من أوتي الحكمة وفصل الخطاب.
  ۶. مه قام و په خشان: له ۱۷ ی ذی الحجهی سالی ۱۲۹۹ ک نووسیتیه وه.
  ۷. الصلوات المبارکات.
  ۸. حاشیه علی المسأله الشعریه.
- کۆچی دواپی: سالی ۱۳۰۰ ک - ۱۸۸۲ز له (بهغدا) چووه (موصل) له رینگادا کۆچی دواپی کرد له گۆرستانی (نه بی شیت) به خاک سپردرا.

کوره کانی: نیسماعیل و عبدالحمید و عبدالجید، وه ههروهه ها نهو کورانهشی

هه بون:

- عبدالره ئوف: قازی بوو له (به عقوبه) و (ناصریه) و (حیلله).
- سوله یمان: قازی بوو له (شطره) دوایی له مزگهوتی (جدید) له بهغدا کرا (مدرس) له ۱۴/۸/۱۹۲۹ از کۆچی دوایی کرد.
- عبدالوه هاب: پیش نوێژ و وتارخوین و دهرس بیژ بوو، له مزگهوتی (الوزیر) له (بهغدا) سالی ۱۹۲۲ از کۆچی دوایی کرد.
- سامی (ره شید).
- ره ئهفت: سالی ۱۳۲۱ ک کئیسی (اثبات نبوة خیر من أوتی الحکمة وفصل الخطاب) ی باوکی نووسیه وه.

سه رجاوه کان:

۱. هدیه العارفین ۵/۴۳۳
۲. ایضاح المکنون ۴/۷۲۴
۳. مشاهیر الکورد ۱/۲۷۵ - ۲۷۶
۴. بوژاندنه وهی میژووی زانیانی کورد ۵/۳۸ - ۶/۳۲۸ - ۳۳۰
۵. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۵۱ - ۲۵۲
۶. معجم المؤلفین ۵/۴۳
۷. بنه ماله ی زانیاران/ شیخا مهردۆخی ۱۸ - ۲۵
۸. معجم أعلام الکورد ۳۷۱ - ۳۷۲

طاها نیسماعیل شیروانی (۶۲۲)

ناوی طاهایه، کوری نیسماعیلی کوری حسه ن به گه، عه شیره تی (شیروانی) یه،

سالی ۱۲۵۰ ک - ۱۸۳۴ ز له (ههولیر) هاتوته دنیا.

خویندنی: قورنانی پیروزی خه‌تم کرد کتیبه سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کرد، دوایی چوو له لای مه‌لا چاکه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می، وه‌کو: مه‌لا محمهد و مه‌ نه‌حمد و مه‌لا ره‌سولی هه‌ولیری، زۆربه‌ی خویندنی له لای مه‌لا محمهد نه‌مینی قه‌راسنجی بوو، دوایی شه‌وقی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی که‌وته دلی، رووی کرده (ته‌ویلنه) به‌ شاری (سلیمانی) دا چوو، له‌وی له لای کاک نه‌حمدی شیخ دابه‌زی، زۆر ریزی گرت، نه‌جا چوو له‌ لای شیخ به‌هائه‌دینی شیخ عوسمان، ته‌ریقه‌تی وه‌رگرت، له‌ لایه‌ن شیخ کرا (خه‌لیفه)، گه‌راوه (هه‌ولیر) پاشان بو سه‌ردانی شیخ محمهدی شیخ عبدالسلام چوو (بارزان)، گه‌راوه (هه‌ولیر) ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه، دوایی بو په‌ره‌بێدانی زانیاری چوو (به‌غدا)، ماوه‌ک ته‌فسیری قورنانی پیروزی له‌ لای مه‌لا محمهد فه‌یزی زه‌هاوی خویند، سالی ۱۲۹۴ک - ۱۸۷۷ز دووباره‌ نیجازه‌ی له‌ ماموستا فه‌یزی وه‌رگرت، کۆتایی به‌ خویندن هینا.

مه‌لایه‌تی: به‌ سه‌فه‌ر چوو (که‌ربه‌لا) له‌ لای شیخ نه‌مینی نه‌وه‌ی مه‌لا هیدایه‌الله‌ی هه‌ولیری دابه‌زی- که‌ له‌وی سه‌رۆکی دادگا بوو -، له‌ سه‌ر داوای شیخ نه‌مین ماموستا طاها کرا (مدرس) له‌ قوتابخانه‌ی (عه‌باسبیه)، هه‌روه‌ها له‌وی له‌گه‌ل سه‌رۆکی زانایانی شیعه‌ کۆبووه، پاش چهند کیشه‌ له‌ نیوانیان، سه‌لماندیان که‌ زانایه‌کی به‌رز و پایه‌داره، زۆر ریز و حورمه‌تیان گرت، گه‌راوه (به‌غدا). له‌ مزگه‌وتی (خضر ئیلیاس) ویردی ته‌ریقه‌ت و خه‌مه‌ی ده‌کرد، دوایی گه‌راوه (که‌ربه‌لا) کرا به‌رپه‌به‌ری ئه‌وقاف، پاشان وه‌زعی شاره‌که‌ تیکچوو، دز و جهرده‌ په‌یدا بوون، له‌ نه‌جامدا هیرشیان کرده‌ سه‌ر ماتی ماموستا، تالانیان کرد و کتیبه‌کانیان هه‌موو سووتاند، ناچار گه‌راوه (به‌غدا)، کرا (مدرس) له‌ قوتابخانه‌ی (نه‌زه‌کیه) هه‌روه‌ها وتارخوین له‌ مزگه‌وتی حاجی نه‌مین.

کۆچی دوایی: له‌ سنی مانگی (محرم)ی سالی ۱۳۵۰ک - ۱۹۳۱ز له‌ ته‌مه‌نیک‌ی درێژ له‌ خزمه‌ت ئاینی پیروزی کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی (الشهداء) له‌ گه‌ره‌کی (که‌رخ) به‌ خاک سپێدرا.

دانراوه‌کانی: چهند دانراوی ههیه، له‌وانه:

۱. شهرحی (أصول النحو).
۲. كحل العيون في دفع الشبه والظنون، له دژی وهه‌ایان.
سه‌چاوه‌کان:
۱. لب الالباب ۲/۲۳۹.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۵۸ - ۶۵۹.
۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۲/۳۶۱ - ۳۶۳.

طاها به‌شیر هه‌ولیری (۶۲۳)

ناوی طاهایه، کوری به‌شیری کوری مه‌مه‌دی کوری خه‌لیلی هه‌ولیری یه، بز
خویندن چووه قوتابخانه‌ی (نظامیه‌ی به‌غدا، له‌وی له‌نیوان فه‌قیانی کورد و عه‌جم
ناکۆکی په‌یدا‌بوو، مامۆستا طاها یه‌کی له‌وان به‌سه‌ختی بریندار کرد، به‌غدا‌ی به‌جی
هیشت، چووه (مه‌ککه‌ی پیروز، له‌وی خه‌ریکی خویندن بوو، ناوه‌ ناوه‌ش دۆخینی
ده‌هۆنانه‌وه و ده‌یفرۆشت بۆ به‌ریوه‌چوونی، تا یه‌ک له‌زه‌نگینه‌کانی (هیند) هاته (مه‌ککه‌)،
مامۆستای کرده نووسه‌ری دابه‌شکردنی زه‌کات و خیرات، به‌رانبه‌ر مووجه‌یه‌کی باش،
دوایی کرا جیگری (قازی)، پاشان کرا قازی، هه‌روه‌ها پیش نوێژ بوو، له‌به‌یتی خوا
ده‌رسی ده‌داوه، ماوه‌ی هه‌وت سالان پیشه‌وای حاجیان بوو، دوایی گه‌راوه (هه‌ولیر)
ده‌وری سالی ۵۷۷هـ - ۱۱۸۱ز له‌گوندی (بشیریان) کۆچی دوایی کرد، منیش نازانم
نایا نه‌و بشیریانه‌یه که له‌سه‌ر زتی بادینانه؟ یا یه‌کی تره‌و نیستا نه‌ماوه؟ مامۆستا دانراوی له
فه‌رائیز هه‌یه.

سه‌چاوه‌کان:

۱. تاریخ أربیل ۱/۳۶۷.
۲. معجم أعلام الكورد ۳۷۲.

طاها ره‌سول به‌رزنجی (۶۲۴)

ناوی طاهایه، کوری ره‌سولی کوری بایه‌زیدی کوری ئیسماعیلی کوری باباره‌سولی گه‌وره‌یه، زانایه‌کی مه‌زن و خواناس بووه، درینگی نه‌کردوو له‌خزمه‌تی نایی بیروز و موسولمانان، سالی ۱۲۳۲ک - ۱۸۱۶ز له‌(به‌رزنجی) کۆچی دوا‌یی کرد. سهر‌چاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۵۲.

طاها شه‌قلاوه‌یی (۶۲۵)

مامۆستا مه‌لا طاها، یه‌ک بووه له‌ زانایه‌ به‌ناوبانگه‌کانی ناوچه‌ی خو‌شناوه‌تی، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له‌ مه‌لا نه‌بو به‌کری نه‌فه‌ندی کچک مه‌لای هه‌ولیر وه‌رگرتوو، به‌رده‌وام خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه و جیبه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی بووه. چهندان مه‌لای چاک له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و نیجازه‌یان وه‌رگرتوو، له‌وانه: مه‌لا مصطه‌فای هیرانی سالی ۱۹۳۶ز نیجازه‌ی وه‌رگرت، مه‌لا یاسین دیره‌یی، مه‌لا طاها‌ی کۆری، مه‌لا حوسین باشوری، مه‌لا مصطه‌فای بالیسانی، مه‌لا نه‌حمه‌دی صوفی و سوو به‌حرکه‌یی، مه‌لا نه‌بو به‌کری هیرانی.

مامۆستا له‌ ده‌وروبه‌ری سالی ۱۹۴۱ز کۆچی دوا‌یی کرد، چهند حاشیه‌ی هه‌نه، له‌سه‌ر (تشریح الأفلاك) و حاشیه‌ی (منه) له‌ کۆتاییدا ده‌نوو سی (باطه). سهر‌چاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۵۴.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۱۱۹.

طاها عبدالرحمان مانی (۶۲۶)

ناوی طاهایه، کوری مه‌لا عبدالرحمانی قازیسه، سالی ۱۲۵۹ک - ۱۸۴۳ز له‌ گوندی (مانی) هاتوو ته‌دنیا، له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی به‌ خو‌یتدن کرد، دوا‌یی چوو له‌ مه‌لا قاسمی نایی مامی، پاشان چوو (ئه‌تروش) لای مه‌لا عبده‌ادی نه‌وه‌ی مه‌لا یه‌جای مزوری، دوا‌یی چوو (موصل) لای مه‌لا عبدالله‌ی عومهری سه‌رۆکی زانایانی شاره‌که،

ماوه تا ئیجازهی وهرگرت، گهراوه (مائی) کرا قازی له (بهرواری بالآ)، ههروهها تهریقهتی نهقشبهندی له شیخ محهمدی (بامهرنی) وهرگرت، ماموستا کتییی (قلاند الفراند فی العقائد) و (منهاج الوصول)ی داناوه، نووسهر و شاعیر بووه، شیعی کوردی و عههیی و فارسی ههنه، سالی ۱۳۴۳ک ئینگلیز هیرشی هینا سهه ناوچهکه، کتیهکانی ههموو سووتان، سالی ۱۳۳۷ک - ۱۹۱۸ز کۆچی دواپی کرد.

سههراوهکان:

۱. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۱۵۶ - ۱۵۷.
  ۲. الأکراد فی بهدینان ۱۹۳ - ۲۰۸ - ۲۰۹.
  ۳. إسهام علماء کوردستان العراق فی الثقافة الإسلامیة ۲۷.
- طاها عبدالعزیز قوشاغلو (۶۲۷)

ناوی طاهیه، کوری عبدالعزیزی کوری حاجی پیرداودی کوری عبدالغفور، له دهووربهری سالی ۱۹۰۳ز له گوندی (قوشاغلو) چاوی خوی ههلههناوه له دنیا.

خویندنی: له لای مهلا مهعروفی قوشاغلو دهستی کرد به خویندن، دواپی چووه (دیهگه) لای مهلا عبدالفتاحی خهتن، دواپی لهبهه کارهساتی جهنگی جیهانی بهکم وازی له خویندن هینا، پاشان دنیا هیوربووه چووه (باقرت) دهستی پی کردهوه، دواپی چووه (عاللا) لای مهلا نههینی ههولیری، دواپی چووه (میرهدی) لای مهلا نههمدی رهش، پاشان چووه ههولیر لای مهلا نهبوه کر نهفهندی له مزگهوتی (قهلات) ئیجازهی وهرگرت.

مهلایهتی: دهوری سالی ۱۹۳۰ز بووه مهلا له (بیستانه) ماوهک مهلا بوو، دهرسی فهقیانی دهداوه، دواپی باری کرد بو (ئیلنجاغی گچکه)، پاشان چووه (قولتهپه)، سالی ۱۹۵۷ز چووه سهفهری چهج به رینگای (ئوردن)، گهراوه، باری کرد بو (دارهتوو)ی ناوچهی گۆرانان، ماموستا زاتهکی بی فیز بوو، دوور له دنیا بوو، له خزمهت ئایینی پیروز بوو، تا سالی ۱۹۶۷ز کۆچی دواپی کرد.

دوو کوری مه‌لای هه‌نه:

۱. مه‌لا عبدالله: ماوه‌ك له (گه‌یتل) مه‌لا بوو، پاشان هاته مزگه‌وتی نزیك پاریزگا له هه‌ولیر، دوایی کتیبخانه‌ی دانا، به‌ناوی (مکتبه‌ الغزالی).
۲. مه‌لا عبدالرحمان: مه‌لایه له (داره‌توو).

سه‌رچاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۳۵۵ - ۳۵۶.

طاها عه‌لی بالیسانی (۶۲۸)

ناوی طاهایه، کوری شیخ عه‌لی، کوری شیخ عیسی، کوری نه‌حه‌دی، کوری مصطه‌فای، کوری عیسییه، له ده‌وروبه‌ری سالی ۱۸۷۸ز له گوندی (بالیسانی) خو‌شناه‌تی هاتووته‌دنیا، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، کتیبه سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کردن، پی‌ به‌ پی‌ قوناغه‌کانی خویندنی برین، تا سه‌رکه‌وت و گه‌یشته پله‌ی به‌رز، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت و له (بالیسان) بووه مه‌لا، ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان و خزمه‌تی نایبی پیروزی ئیسلام و ماموستا و ته‌ریقه‌ت، بۆ په‌رده‌پیدانی زانیاری پاکسازی ده‌روونی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له شیخ نه‌بو به‌کری هه‌رشه‌می وه‌رگرت، هاتووچۆی شیخی ده‌کرد، تا سالی ۱۹۴۰ز شیخ کۆچی دوایی کرد، شیخ محه‌مه‌دنه‌مینی کوری له جی داندر، دوای نه‌و شیخ عبدالله‌ی کوری شیخ، دوای نه‌و شیخ مصطه‌فای کوری شیخ، تا نه‌و سه‌رده‌مه ماموستا سه‌ردانی خانه‌قای هه‌ولیری هه‌ر ده‌کرد، جاره‌کیش له‌گه‌ل شیخ مصطه‌فا بۆ ئیرشاد، چووه ناوچه‌ی (قه‌راج) له شاری (مه‌خمو‌ر) لای مه‌لا محه‌مه‌دی پیش نویژ و وتارخوینی شاره‌که دابه‌زین، پاشان ماموستا چووه لای شیخ نه‌جه‌دینی شیخ عومه‌ری (بیاره) ته‌ریقه‌تی نوێ کرده‌وه، که شیخ نه‌جه‌دین کۆچی دوایی کرد، چووه لای شیخ عه‌لانه‌دینی برای، نه‌وه‌بوو شیخ ماوه‌ك له (بیاره) گێرایه‌وه، لای خو‌ی کردیه (مدرس)، دوایی ئیزنی له شیخ وه‌رگرت و گه‌راوه (بالیسان).

مه‌دره‌سه‌ی بالیسان: به‌ راستی قوتابخانه‌کی نایبی ئاوه‌دان بوو، مه‌لبه‌نده‌کی

گه‌وره‌ی خویندن بوو، مه‌لایه چاکه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می یا ماوه‌کیان لێ خویندووه، یا

ئيجازديان لی وەرگرتوو، غونەك لهو زاتانە: شیخ مصطفای نهقشبهندی، مهلا نهحمەدی ناشۆکانی، مهلا رهشیدی موکریانی، مهلا نهحمەدی توقمە، مهلا ئیبراهیمی دۆرهبهکره، مهلا صادیقی ماویلی، مهلا عبدالقادری کانی دهربهندی، شیخ عبدالکریمی نۆمهراوه، مهلا فتح الله ی ههرتهلی، مهلا محهمەدی مهخوری، مهلا نهحمەد خدر وهرتی، مهلا عبدالله ی سکتانی، مهلا عومهری تهرجانی، مهلا ئیبراهی خهتی، مهلا نهبویه کری کۆبی، شیخ عهلی کوری، شیخ عومهری کوری، شیخ محهمەدی کوری، مهلا عوسمانی دۆلتهزهی.

کۆچی دوابی: سالی ۱۳۴۷ک - ۱۹۲۸ز له نهجمی رووختی خانووکهی به سهريدا که تازه دروستی ده کرد کۆچی دوابی کرد.

کوره کانی: شیخ عهلی و شیخ عومهر و شیخ محهمەد: له مهودوا باسیان ده کهین، وه کورپکی دیکه ی ههبوو به ناوی شیخ نهبویه کر: سالی ۱۹۲۹ز سی مانگ پاش کۆچی دوابی باوکی هاته دنیا له لای شیخ عومهری برای و خهته و توقمه و ههرتهل خویندنی برده سهر، مهلايهتی، له باليسان و زینه و نواو و توقمه کرد، هاته ههولیر له مزگهوتی شیخ عومهر کرا پیش نوێژ، له ۸/۹/۲۰۰۱ز کۆچی دوابی کرد.

وه دوو کوری دیکه ی ههبوون شیخ عبدالله و شیخ مصطفا: نمو دووانه کهمیان خویند.

سهرچاوه کان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۸.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۵۲ - ۲۵۴.

طاها محهمەد شیخ وه تمانی (۶۲۹)

ناوی طاهايه، کوری مهلا محهمەدی کوری مهلا کاک عبدالله یه، سالی ۱۸۵۳ز له گوندی (شیخ وه تمان) ناوچهی باله کایهتی هاتووته دنیا.

خویندنی: له قوتابخانه‌ی باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، که گه‌یشته قۆناغی (موس‌ته‌عیدی) چوووه مز‌گه‌وتی قه‌لات له (هه‌ولیر) لای مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی، ماوه‌ تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌ر‌گرت.

مه‌لایه‌تی: کۆتایی به‌ خویندن هینا، گه‌راوه (شیخ وه‌تمان)، ماوه‌ك له‌وی مه‌لا بوو، دوا‌یی باری کرد، هاته (بیستانه) مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیانی دانا، ناوبانگی مه‌لایه‌تی رۆیشت، کۆمه‌ل کۆمه‌ل فه‌قی ده‌هاته‌ی لای، جار و‌ابوو ژماره‌یان ده‌گه‌یشته‌ سی فه‌قی.

کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۹۱۶ز کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی (بیستانه) به‌ خاك سپێردرا، گۆره‌كه‌ی زیاره‌ت ده‌کریت، مامۆستا مه‌لا طاهای شیخ وه‌تمانی، که ماوه‌ك نه‌ندامی په‌رله‌مانی کوردستان بوو نه‌وه‌ی نه‌و زاته‌یه، سالی ۱۹۵۲ز نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له‌ مامۆستا مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی وه‌ر‌گرت، وه‌ نیستا له‌ ژياندا‌یه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماء و‌مدارس فی‌ اربیل ۱۲۱.
۲. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۱۰۴ - ۱۰۵.
۳. نامه‌ی مه‌لا محمه‌د عبدالرحمان شیخ وه‌تمانی.

طاها مصطفی کۆری (۶۳۰)

ناوی طاها‌یه، کۆری مه‌لا مصطفای کۆری مه‌لا سوله‌یمانی کۆری داوده، له‌ نه‌ته‌وه‌ی قازی داودی دیری‌یه، سالی ۱۹۱۱ز له‌ گوندی (داره‌ری)ی ناوچه‌ی (به‌رده‌ره‌ش) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: قورنانی پیرۆزی خه‌تم کرد، کتێبه‌ سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کرد، له‌ قۆناغی موس‌ته‌عیدی چوووه (ناکرئ) لای مه‌لا محمه‌دی ده‌ۆکی، دوا‌یی چوووه (به‌رازان) لای مه‌لا محمه‌دی جو‌نه‌ره‌ی، چوووه (سیساوه) لای مه‌لا عوسمان، چوووه (هه‌رتهل) لای مه‌لا فتح الله، چوووه (خه‌ته) لای مه‌لا ئیبراهیم، چوووه (کۆیه) لای مه‌لا نه‌حمه‌د به‌هانه‌دین، چوووه (شه‌قلاوه) لای مامۆستا مه‌لا طاها، ماوه‌ تا سالی ۱۹۳۵ز نیجازه‌ی وه‌ر‌گرت.

مهلایهتی: بووه مهلا، له گوندی (کۆره) ماوهی پتر له پهنجای ساڵ لهو شویتنه خهریکی دهرسدانهوهی فهقییان و جیهجی کردنی کاروباری مهلایهتی بوو، زاتهکی له خواترس بوو، دوور له دنیا بوو، بی فیز بوو، به فهناعهت بوو، مریدی شیخ مصطفای نهقشبهندی ههولیر بوو، له ١٦/٣/١٩٩١ ز کۆچی دوایی کرد.

سهراوه: دهستنوسی مهلا نهنوهری سعاتچی.

طاها یه حیا مزوری (٦٣١)

ناوی طاهایه، کوری مهلا یه حیا کوری مهلا خالیدی مزورییه، سالی ١٢٥٠ ک

— ١٨٣٤ ز له (نامیدی) هاتووته دنیا.

له لایه ن مهلا یه چاکه کانی (موصل) خویندن تهواو کرد، سالی ١٢٨٤ ک —

١٨٦٨ ز له گهڕه کی کوردان له (دیمشق) دابهزی، لهوی له قوتابخانهی (رکیه) دهستی کرد به نامۆزگاری خهڵکان و جیهجی کردنی و پرده کانی تهریقتهی نهقشبهندی، خهڵکه کی زۆر سوودیان لی وه رگرت، ناسرابوو به زاتهکی بهدین و روو له خوا، یه ک بوو له پیاو ماقولان دوو جار چوووه (حهج)، سالی ١٣٠٢ ک — ١٨٨٤ ز له (دیمشق) کۆچی دوایی کرد.

سهراوه کان:

١. معجم أعلام الكورد ٣٧٢.

٢. نثر الجواهر والدرر ١/٥٥٢.

طاهر نه بویه کر سوسهیی (٦٣٢)

ناوی طاهره، کوری مهلا نه بویه کری کوری مهلا مهجموده، خهڵکی (سوسه) ی

خۆشناوتهی یه، سالی ١٩٠٥ ز له گوندی (حهسارۆک) هاتووته دنیا.

له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، باوکی کۆچی دوایی کرد، چوووه

لای مهلا ئیسماعیلی نامۆزای، دوایی چوووه (خهته) لای مهلا ئیبراهیم، ماوه ک چوووه

(بهسراوه) ی گهوره لای مهلا نهجمه دی ناشۆکانی، چوووه (سهران) لای مهلا عبدالله، چوووه

(بالیسان) لای مه‌لا شیخ طاها، چوو مه‌لا مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ له (هه‌ولیر) لای مه‌لا محهمه‌دنه‌مینی (کونه‌فلوسه)، له‌و کاته بو دهرسی (فه‌رائیز) هاتوو‌چۆی مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی ده‌کرد له‌ لای مه‌لا عبدالرحمانی به‌گژاده (لاره)، پاشان نی‌جازه‌ی له‌ ماموستا محهمه‌دنه‌مین وه‌رگرت.

له‌و شوینانه مه‌لایه‌تی کرد: گۆره‌شیر، که‌نداره‌قه‌ل، سه‌رگه‌ران، په‌ره‌ش، سوسه، پاشان هاته (هه‌ولیر) بووه مه‌لای مزگه‌وتی حاجی محهمه‌د قاسم له‌ گه‌ره‌کی (نیسکان)، له‌ویش فه‌قتی هه‌بوون.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عوسمانی حاجی مه‌لا عبدالله‌ی هه‌رشه‌می، مه‌لا عومەر مه‌لا مصطه‌فا قراسنجی، مه‌لا سه‌عیدی زمزه‌مۆکی، مه‌لا عبدالکریمی دۆره‌به‌کره‌یی، مه‌لا عبدالله‌ی که‌ونه‌باکی، مه‌لا خالیدی کوری، مه‌لا محهمه‌د نۆغه‌رانی، مه‌لا عوسمان مه‌لا محهمه‌دنه‌مین ناشۆکانی، مه‌لا عبدالله په‌ریتانی، مه‌لا محهمه‌دی داره‌توو، مه‌لا محهمه‌د بیریزی، مه‌لا طاهیر مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی، نووسه‌ری نه‌و میژووه.

خوو‌ره‌وشتی: زاته‌کی له‌سه‌ره‌خۆ و هیمن بوو، به‌دین بوو، به‌رێز بوو، قسه‌خۆش بوو، به‌شیک زۆری له‌ فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر (د.خ) به‌تایه‌ت نه‌وانه‌ی له‌ (جامع الصغیر) له‌ به‌ربوو، له‌ مه‌جلیسان ده‌یخویندنه‌وه و مانای ده‌کردن، مه‌جلیسه‌که‌ی پیروز ده‌کرد، له‌ (فه‌رائیز) ده‌ستیک بالایی هه‌بوو، هه‌ر له‌به‌ر لیکه‌ی ده‌داوه و شه‌رحی ده‌کرد، له‌ سالی ۱۹۷۲ز من له‌ خزمه‌تم ده‌خویند، ده‌یفه‌رموو: {نه‌وا سی سانه‌ نه‌و دهرسه‌ ده‌ده‌مه‌وه، لای که‌می سالی جاره‌کم دایه‌وه}.

کۆچی دوابی: له‌ شه‌وی هه‌ینی ۶/۴/۱۹۸۴ز کۆچی دوابی کرد، له‌ گۆرستانی شیخ مه‌عروف به‌ خاک سپێردرا، دوابی نه‌و مه‌لا خالیدی کوری جینگری بوو، نه‌ویش له‌ به‌رواری ۲۲/۱۲/۱۹۹۳ز کۆچی دوابی کرد.

طاهر نیسماعیل بهرزنجی (۶۳۳)

ناوی طاهره، کوری سید نیسماعیل کوری سید محهمده، سالی ۱۳۴۶ ک - ۱۹۲۷ ز له گوندی (گومه‌شین) ی شیخان سر به قهزای (کۆیه) هاتو ته دنیا. خویندنی: دهستی به خویندن کرد، قورنانی پیروزی خه تم کرد، کتیه سه‌ره‌تایه کانی ته‌واو کردن، چووه لای مهلا علی باداوه، دواپی چووه لای مهلا طاهیری مهلا حسه‌نی بلباس، پاشان چووه لای مهلا محهمدی مهلا نیراهیمی عبدالله‌انی، له‌وی نیجازه‌ی وه‌رگرت.

سالی ۱۹۷۴ ز (کلیه‌ی نیمامی نه‌عه‌می له (به‌غدا) ته‌واو کرد، سالی ۱۹۷۹ ز پله‌ی ماسته‌ری له زانکۆی (ئه‌زه‌هر) وه‌رگرت، دامه‌زرا به ماموستای په‌یمانگا و پیش نویژ و وتارخوین، له (کلیه‌ی شه‌ریعه‌ش ده‌رسی ده‌داوه، دانراوه‌کانی:

۱. الإقرار بالحقوق والمواهب من كتاب الحاوي، سالی ۱۹۸۸ ز له به‌غدا چاپ کرا.
۲. إختلاف الفقهاء في كلمة (آمین).
۳. الوجيز في علم الفرائض.

سه‌رچاوه: إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الاسلاميه ۲۰۶ - ۲۰۷

طاهر حوسین به‌نده‌نیجی (۶۳۴)

ناوی طاهره، کوری حوسینی خه‌لکی (به‌نده‌نیج) ی مهنده‌لی یه، دواپی چوویته (همه‌دان) نووسه‌ر و زمان ره‌وان و ریزمان زان بووه، له شیعری عه‌ره‌بی دهستی بالا بووه، دوو قه‌سیده‌ی هه‌یه، یه‌که‌میان: چل دیره، پته‌کانی هه‌موویان بی‌نوخته‌نه، دووه‌میان: قه‌باره‌ی هه‌روه‌کو یه‌که‌مه، به‌لام پته‌کانیان هه‌موویان نوخته‌دارن، نه‌وه‌ش کاره‌کی ناسان نیه، ماموستا به‌رانبه‌ر شیع‌ر پاره و مالتی دنیا‌ی وه‌رنه‌ده‌گرت، له لای عه‌یب بوو شت له کاربه‌ده‌ستان وه‌ر‌بگرت، له ۸۰ ک - ۱۰۸۷ ز کۆچی دواپی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. المنتظم ۹/۶۱۳.

۲ الأنساب ۱/۴۲۲

طاهیر عبدالرحمان مانی (۶۲۵)

ناوی طاهیره، نازناوی (ضیانه‌دینه)، کوری عبدالرحمانی نه‌فهن‌دی نامیدی بی
ده‌ریه، خه‌لکی گوندی (مانی)یه، عه‌شیره‌تی به‌رواری یه، یه‌که له مه‌لایه چاکه‌کانی
سه‌رده‌می خۆی.

دانراوه‌کانی:

۱ (التذكرة) له زانستی سه‌رف دایناوه، سالی ۱۳۱۴ک - ۱۸۹۶ز له (مانی)
ته‌واوی کردوو.

۲ (مرفقات الطلاب) له زانستی (الآداب) دایناوه.

۳ (التبصرة) له زانستی نه‌حو دایناوه، شیوه‌ی نه‌لفیه‌ی نین مالیکه، سالی ۱۳۰۷ک
- ۱۸۸۹ز ته‌واوی کردوو، له ۱۳۱۵ک دووباره نووسیتیه‌وه، نه‌وه‌ه‌ردوو
کتیبه‌ی پیشکەش به (خادم المسجده)ی که‌رکوک کردوو، نه‌وه‌بنه‌ماله
دو‌گوردی نوژی پیغه‌مبه‌ریان له لایه، بۆیه به‌و ناوه‌ناسراون.

مامۆستا سالی ۱۴۳۴ک - ۱۹۱۵ز کۆچی دوا‌یی کردوو.

له سه‌ره‌تای (تبصره) ده‌لی:

أحمد ربي بمدى الأيام	ولايحي حمدي بالإنعام
وكيف لا أحمد من علمي	ماكنت لم أعلم، وقد أكرمني
بخدمة الطلاب للعلوم	وهي أجل الكسب والرسوم
وكيف لا أحمد ^(۱) مفتخرا	بها ومنها نلت ما لن تحصرا
من دركي المسائل الشرعية	والنكت المضيئة النحوية
والصرف والمنطق والبيان	والبحث والآداب والميزان

(۱) له سه‌رچاوه‌کان و نووسراوه به‌لام کیشه‌که‌ی له‌نگه، باشتر وایه: (أحمد) بی.

کذا المعاني والبديع النامي
 کذا أصول الفقه والكلام
 کذا الرياضيات في المعقول
 وسائر الفروع والأصول
 لكن حمدي قاصر و لا يفني
 به بياني مع فرط الكلف
 وكيف لا أحمد مولاي على
 ما نلته في قريبي من العلا

له کۆتاییدا ده‌لی:

ختمت تألوفي بفضل الله في
 تقليدي للشمس الإمام الحنفي
 ضارغ أن أكون ممن يحشر
 في جمعه، والله فضلا يغفر
 لمن يشاء، بمن يشاء، واني
 لذت بهم يا رب فأعف عني
 بجاهم، فأنت أهل المغفرة
 والعفو قد يطمع عند المقدرة
 سه‌چاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۲/۸۴ - ۴/۱۵۲/ ۸۸.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۱۳۸.

۳. الأکراد في به‌دینان ۲۰۹ - ۲۱۰.

طاهیر عبدالله به‌حرکه‌یی (۶۳۶)

طاهیر کوری ماموستا مه‌لا عبدالله‌ی کوری مه‌لا سوله‌یمانی کوری فه‌قی محمه‌دی کوری نه‌همه‌د چاوپه‌شی کوری عه‌زیزی کوری ره‌سوله، عه‌شیره‌تی گه‌ردی یه، دانهری نه‌و میژووه‌ به‌نرخه‌یه، به‌ پی‌ نووسینی باو‌کم له‌ لاپه‌ره‌ی یه‌کی به‌رگی هه‌شتی کتی‌یی (تحفه) له‌ رۆژی (۱۷) ی مانگی سه‌فه‌ری سالی ۱۳۶۴ ک به‌رانبه‌ر به‌ سالی ۱۹۴۵ ز له‌ گوندی (به‌حرکه‌) ی ناو‌چه‌ی به‌رانه‌تی پارێزگای (هه‌ولێر) هاتوومه‌دنیا.

خویندتم: له‌ ده‌وری سالی ۱۹۵۲ ز له‌ لای کاکم مه‌لا طه‌یب ده‌ستم کرد به‌ خویندنی قورنانی پی‌رۆز، دوای خه‌ تم کردنی قورنانه‌ ده‌ستم کرد به‌ کتی‌یی (نه‌همه‌دی)، هه‌روه‌ها ناوه‌ ناوه‌ له‌ خزمه‌ت باو‌کم ته‌صریفی زه‌نجانیم له‌به‌ر ده‌خویند، پاشان به‌شیک

پهن‌دی (عه‌طاری) فارسیر. له‌لا خویند، کتیبه‌کانی ترم تا قۆناغی کۆتایی ههر هه‌مووی له خزمه‌ت کاکم مه‌لا طه‌یب خویندوون، له‌و سالانه‌ی دیار کراون له‌ خواره‌وه:

سالی ۱۹۵۷ز ده‌ستم کرد به (الآجرومیه)، سالی ۱۹۵۸ز ده‌ستم کرد به (الأغودج) هه‌مووم ته‌واو کرد، سالی ۱۹۶۰ز ده‌ستم کرد به (الإظهار)، سالی ۱۹۶۱ز ده‌ستم کرد به‌و کتیبانه... سه‌عدینی، فتح‌المعین، ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی فی‌علی سع‌دالله، الإستعارة، سالی ۱۹۶۲ز ده‌ستم کرد به (جامی) و (منه‌اج)، سالی ۱۹۶۳ز ده‌ستم کرد به ایضاحی حه‌ج، الوضه‌، ایساغۆجی، مغنی‌الطلاب، ههر له‌و ساله‌ له‌ مانگی ره‌مه‌زانی پی‌رۆز به‌شیکم له (تفسیری ابن‌عباس) له‌ خزمه‌ت باوکم خویند، سالی ۱۹۶۹ز ده‌ستم به (جمع‌الجوامع) کرد.

ئه‌و کتیبانه‌ی خواره‌وه‌م له‌ خزمه‌ت کاکم خویندونه، به‌لام میژووی ده‌ست پی‌ کردنیام له‌ یادم نه‌ماوه: ریاض‌البدیعة، عبدالله‌یه‌زدی، گه‌له‌نبه‌وی ئاداب، حاشیه‌ی پینجونی له‌سه‌ر گه‌له‌نبه‌وی، که‌مالی شه‌رحی شافیه، شه‌رحی عه‌قانی‌دی ته‌فتازانی، مختصر‌المعانی، خلاصه‌‌الحساب، أشكال‌التأسيس، تشریح‌الأفلاك، حاشیه‌ی (منه) له‌سه‌ر ته‌شریح، ته‌ذیب‌الکلام، تفسیر‌البضاوی، تفسیر‌الجلالین، به‌شیک له‌ قه‌سیده‌ی بوردییه، به‌ شیک له (شرح‌المنه‌ج).

پاشان سالی ۱۹۷۲ز بۆ مه‌به‌ستی نی‌جازه‌ وه‌رگرتن، کاکم ره‌وانی کردم، بۆ مزگه‌وتی شیخ‌مصطفه‌فای نه‌قشه‌ندی له (هه‌ولین) له‌وی جه‌نابی (شیخ) بۆ ده‌رسی بوخاری شه‌ریف و به‌شی ته‌لاق له‌ توحفه، له‌ خزمه‌ت مامۆستا مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی دانام، هه‌روه‌ها فه‌رائیزم له‌ لای مامۆستا مه‌لا طاهیری سوسه‌یی ده‌خویند، له‌ مزگه‌وتی حاجی‌مه‌مه‌د، له‌ گه‌ره‌کی ئیسکان، له‌ یادی ئه‌و رۆژانه، ده‌لیم:

خۆزگه‌م به‌ورۆژه، له‌ دوو خویندن بووم   بۆ شه‌رع‌فی‌بوون، ده‌هاتم و ده‌چووم
ده‌لیم له‌ داخی، ئالۆزی دنیا   خۆزیا مردبام، له‌و رۆژه، که‌ بووم

ماوه‌ك مامه‌وه له مزگه‌وتی شیخ، له‌و کاتی جه‌نابی شیخ دانی سببانان و نیواران، له‌ مزگه‌وت دادنه‌نیشت، منیش ده‌چوو مه‌ خزمه‌تی زۆرجاران تیینی تایه‌تی خۆی هه‌بوو، ده‌باره‌ی ده‌سه‌کام، نه‌و بابه‌تانه‌ی پیوست به‌ رۆنکردنه‌وه بوون بۆی رۆن ده‌کردمه‌وه، هه‌ر له‌و ساله‌ نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی بی‌ به‌خشیم، ماموستا مه‌لا شه‌ریف له‌ جیاتی (شیخ) نیجازه‌که‌ی خویندنه‌وه، له‌ رۆژی ده‌ست پیکردم به‌ (ئه‌لف و بی سیاره) تا وه‌رگرتنی نیجازه، ده‌وری بیست سالی خایاند ئیمتاش خۆم هه‌ر به‌ فه‌قی ده‌زانم.

قۆزاغه‌کانی فه‌رمانبه‌ریم: سالی ١٩٧٢ ز دوا‌ی تاقیکردنه‌وه، له‌ (به‌غدا) دامه‌زرام له‌ ناوچه‌ی به‌رانه‌تی، به‌ناوی (الواعظ)، سالی ١٩٧٨ ز پاش تاقیکردنه‌وه، خویندنه‌وه‌ی وتاری رۆژانی هه‌ینیم پی‌ سپێردرا، له‌ (به‌حرکه) سالی ١٩٨١ ز کرام به‌ پیش نویژ، له‌ هه‌مان شوین، سالی ٢٠٠٥ ز کرامه‌ نه‌ندامی لیژنه‌ی فه‌توا، له‌ (هه‌ولێر).

به‌ره‌می ژیا‌م: له‌ سالی ١٩٦٥ ز تا ئیستا خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیانم، شان به‌ شان له‌ گه‌ل کاکم مه‌لا طه‌یب، له‌ قوتابخانه‌ی حوجره‌ی فه‌قیان، جیگای باوکمان له‌ (به‌حرکه) له‌ گه‌ل نه‌وه‌شدا، چه‌ند کتیب نووسیون و دامناون و لیکۆلینه‌وه‌م لی‌ کردوون، ناوه‌کانیان:

١. مه‌رکانه‌ی کوردی بۆ گۆلی بوردی، ته‌رجومه‌ی فه‌سیده‌ی بوردییه‌ به‌ هۆنراوه‌ی کوردی، سالی ١٩٨٦ ز له‌ هه‌ولێر چاپ کرا، سالی ٢٠٠٦ ز دووباره‌ چاپ کراوه.

٢. (مفتاح الوصول) الی التاج الجامع للاصول، سالی ١٩٨٦ ز له‌ بیروت چاپ کرا.

٣. محمد پاشا الروانده‌زی سالی ٢٠٠٢ ز له‌ هه‌ولێر چاپ کرا له‌ سه‌ر ئه‌رکی وه‌زاره‌تی رۆشنیری.

٤. وه‌لامی چه‌ند په‌رسیارنک له‌ فه‌قی نیسلامی، سالی ٢٠٠٥ ز له‌ هه‌ولێر چاپ کرا له‌ سه‌ر ئه‌رکی وه‌زاره‌تی نه‌واقف و کاروباری نایی.

٥. لیکۆلینه‌وه‌ی (رسالة العلم)ی زانای به‌رز مه‌لا محهمه‌دی خه‌تی، سالی ٢٠٠٦ ز له هه‌ولیر چاپ کرا.
٦. دیوانی شیعەر، کوردی و عه‌ره‌یی، سالی ٢٠٠٠ ز له هه‌ولیر چاپ کرا.
٧. چهند شیعری کوردی و عه‌ره‌یی، ده‌ستنوس.
٨. نه‌و میژووه‌ به‌نرخه‌ی به‌رده‌ستمانه‌، ده‌ سال پتزه‌ خه‌ریکی کۆکردنه‌وه‌ و نووسینه‌وه‌م، به‌ یارمه‌تی خوای گه‌وره‌، به‌لاوده‌کرته‌وه‌.

ناشزانم له‌ دوا، چم ده‌هه‌تسه‌سر	تا ئیره‌م ژیان، نه‌وها برده‌سه‌ر
خوایه‌ وابه‌کی کۆسه‌په‌م نیته‌به‌ر	به‌ختم زۆرباشه‌ کرده‌وم چابی
کرده‌وه‌ی چاکم بدری له‌ ده‌فته‌ر	هه‌موو نووسین و خویندن و ده‌رسم
به‌ به‌ك (ته‌سه‌بیحات) بیكا به‌رانبه‌ر	گه‌لی مه‌منوونی نه‌و خوایه‌ گه‌وره‌م
ته‌نیا هه‌ر خۆیتی (الله‌ اکبر)	(سبحان‌ الله، والحمدلله)

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌ کاتم: مه‌لا عبدالسلام شیخه‌لاسی، مه‌لا عبدالرحمان کفری داودی، مه‌لا نه‌بی که‌وره‌به‌نی، مه‌لا محهمه‌د گورگه‌یی، مه‌لا فانیز بیریزی، مه‌لا محهمه‌د خۆشکانی، مه‌لا سوله‌یمان پیرنۆمه‌ری، مه‌لا عبدالله بیراوه‌یی، مه‌لا ئیبراهیم خه‌تی، مه‌لا شه‌مه‌دین به‌حرکه‌یی، مه‌لا موحسین به‌حرکه‌یی، مه‌لا صابیر خه‌یلانی، مه‌لا سوله‌یمان خه‌یلانی، مه‌لا فه‌رحان دیلزبان، مه‌لا فیکری ناشی بیکۆر، مه‌لا ره‌زا سورچی، مه‌لا محهمه‌د هه‌لشۆیی، مه‌لا محهمه‌د خه‌لیفه‌ به‌حرکه‌یی، مه‌لا سه‌ید خه‌در ده‌ربه‌ندی، مه‌لا حه‌یده‌ر سورچی، مه‌لا یاسین ترگاری، مه‌لا محهمه‌د وه‌ری، مه‌لا عبدالله وه‌رتی، مه‌لا محهمه‌د شیخ وه‌تمانی، مه‌لا صه‌باح هه‌رشه‌می، مه‌لا جه‌لال رێزانی، مه‌لا فه‌تخی زراری، مه‌لا نوره‌دین سیگردکانی، مه‌لا محهمه‌د صالح خۆشناو، مه‌لا جه‌مال وه‌ری، مه‌لا محهمه‌د شۆری، مه‌لا عبدالستار سیوه‌سه‌نی، مه‌لا عبدالله هه‌رشه‌می، مه‌لا صه‌لاحه‌دین که‌رکوک، مه‌لا یاسینی نامۆزام، مه‌لا سه‌ید نه‌جه‌د ده‌ربه‌ندی، مه‌لا ئیبراهیم صالح بانه‌یی نیرانی له‌ ١/١/٢٠٠٦ ز نیجازه‌م پێدا، له‌ گه‌ل زۆرانی تر ئیستا له‌ یادم نه‌ماون، جگه‌ له‌ مه‌لا عیصامه‌دین و

ئهسهدهی برازام، له گه‌ل کوره‌کام: نه‌بوه‌کر و طاریق و فایق، نیستاش سوپاس بو خودا رۆژانه ده‌رسی فه‌قیانم هه‌ر هه‌یه.

ناوی کوره‌کام و میژووی له دایکبوونیان: نه‌بوه‌کر ۲۳/۱۱/۱۹۷۱، فاروق ۱۹۷۶ز، طارق ۱۹۷۷ز، فایق ۱۹۷۹ز، عطاء ۱۹۸۲ز، عبدالله ۱۹۹۳ز، محمد ۱۹۹۶ز.

طاهیر عومه‌ر نامیدی (۶۳۷)

ناوی طاهیره، کوری عومه‌ری کوری مصطه‌فا عورفی زاده‌ی نامیدی یه، سالی ۱۲۱۵ك - ۱۸۰۰ز له نامیدی هاتووته‌دنیا، پاشان له گه‌ل باوکی چووه (دیمشق) له‌وی له لای مه‌لا سه‌عیدی حه‌له‌بی خویندنی ته‌واو‌کرد، له فیهی حه‌نه‌فی شاره‌زابوو، له زمانی تورکی ره‌وان بوو، شیعر و په‌خشانی هه‌یه، دوا‌یی کرا موفقی (شام) پاشان له جینگای باوکی له مزگه‌وتی نومه‌وی کرا پیش نویژ، دوا‌یی به زۆری له (قوبرص) نیشته‌جی کرا، له‌وی گواستراوه، بو (ئه‌زمیر)، دوا‌یی گه‌ران‌دراوه (ئه‌ستانه) له (بنغازی) کرا قازی شه‌رعی، دوا‌یی گه‌راوه (ئه‌ستانه) کرا قازی (خه‌ربووط)، دوا‌یی کرا قازی (حه‌ما)، گه‌راوه (دیمشق)، سالی ۱۲۹۷ك کرا جینگری دادوه‌ری شه‌رعی، سالی ۱۳۰۱ك - ۱۸۸۳ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: معجم اعلام الكورد ۳۶۹.

طاهیر مه‌مه‌د شۆشی (۶۳۸)

ناوی طاهیره، کوری مه‌مه‌دی کوری مه‌لا طاهیری کوری شیخ‌الإسلامه، له نه‌ته‌وه‌ی شیخ شه‌مه‌دینی شۆشی یه، به ره‌چه‌له‌ك ده‌چیه‌وه سه‌ر نیمامی فه‌ضلی کوری نیمامی عه‌باس (خوا لئی رازی بی) مامی پیغه‌مه‌ر (د.خ)، شۆشه: گوندیکه ده‌که‌ویته بن جیای ئاکری، له لای رۆژناوا، سالی ۱۹۱۷ز له‌و گونده هاتووته‌دنیا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به خویندن، قۆناغی سوخته‌یی له قوتابخانه‌کانی (سوسنا) و (باکرمان) و (جه‌لدیان) و چه‌ند جینگای تر بری، سالی ۱۹۴۷ز هاته (هه‌ولیر) له

مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ لای مه‌لا عبدالله‌ی بیتوته‌ی خویند، دوایی چووه (هیله‌وه) لای مه‌لا نه‌بوه‌کری کۆیی، گه‌راوه‌ مزگه‌وتی حاجی قادر، له‌گه‌ل مه‌لا عبدالحمید و مه‌لا صابیر و مه‌لا نه‌همه‌دی گرد‌عازه‌بانی ئیجازه‌یان له‌ خزمه‌ت مامۆستا مه‌لا عبدالله وهر‌گرت. مه‌لا‌یه‌تی: نه‌مجا کۆتایی به‌ خویندنه‌که‌ی هینا، گه‌راوه (ناکری) له‌وئ کرا پیش نوێژ و دهرس بیژ، مامۆستا جگه‌ له‌و ئیجازه‌یه، ئیجازه‌ی خه‌ت و خو‌شنووسی له‌ مه‌لا شیخ طاهیری کوردی خه‌لکی شاری (مه‌ککه‌) ی پیروژ وهر‌گرتبوو، مامۆستا خه‌تیکی خو‌شی هه‌بوو، چهند کتیپی به‌ ده‌ستی خو‌ی نووسینه‌وه، له‌وانه (ته‌فسیری قورئانی پیروژ) ی مه‌لا سه‌عیدی نورسی یه.

دانراوه‌کانی:

۱. ریاض النور: (گولزار) هونراوه‌یه، چاپ کرایه.
  ۲. نصیحة الأخ: په‌ند و سیره‌ته، هونراوه‌یه، چاپ کرایه.
  ۳. الشرح المنظوم علی أرجوزة الشيخ معروف النودهي في العروض: به‌ زمانی عه‌ره‌بی یه، چاپ کرایه.
  ۴. فن القافية: عه‌ره‌بی یه چاپ کرایه.
  ۵. تاریخ حیاتی: عه‌ره‌بی یه چاپ کرایه.
  ۶. المنتخب في ذكرى ميلاد محمد فخر العجم والعرب: عه‌ره‌بی یه چاپ نه‌کرایه.
  ۷. التأريخ: مه‌لا طاهیری بابیری دایناوه، مامۆستاش له‌ سه‌ری زیاد‌کردوو، چاپ نه‌کرایه.
- کۆچی دوایی: له‌ رۆژی هه‌ینی ۱۲/۱۲/۱۹۶۲ ز له‌ (ناکری) کۆچی دوایی کرد، له‌ (شۆش) به‌ خاک سپێردرا، دوو کوری له‌ دوا به‌جیما:
۱. مه‌لا شه‌مه‌دین: به‌ریوه‌به‌ری په‌یمانگای پیش نوێژو ووتارخوینانه له‌ ده‌وک.
  ۲. مه‌لا همزه: مامۆستای میژووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۲۰ - ۳۲۲.
۲. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۵۸.
۳. خۆری نیسلام، ژماره ۳۵، ۲۰۰۷ز، ۹۵ - ۹۷.

طاهیر مه‌عروف قوشاغلوو (۶۳۹)

ناوی طاهیره، کوری مه‌لا مه‌عروفه، خه‌لکی گوندی (قوشاغلوه)، له‌و شویتنه جینگری باوکی بووه له مه‌لایه‌تی و جیه‌جی کردنی کاروباری نایبی و نامۆژگاری خه‌لکان، زانایه‌کی هیمن و له سه‌ره‌خۆ و قسه‌خۆش بوو، عه‌ره‌بی و فارسی ده‌زانی، نازناوی (پاکی) بوو، بۆ سه‌رخۆشی و تازییه‌ی مام مه‌لا عبدالعزیز مه‌لا سوله‌یمان پیش نوێژ و وتارخوینی (دیه‌گه) چهند شیعی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی داناوه، هه‌روه‌ها کتیبی (فتح القریب)ی ته‌رجومه کردوو به هۆنراوه‌ی کوردی، خه‌ته‌کی خۆشی هه‌بوو، سالی ۱۹۷۲ز (رفع الخفا)ی شه‌رحی (ذات الشفا)ی بۆ کاکم مه‌لا طه‌یب نووسییه‌وه، مامۆستا زۆرجاران سه‌فه‌ری جه‌جی مالتی خوای کردبوو، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی نایبی پیروزی نیسلام، تا کۆچی دوا‌یی کرد. دیوانه‌که‌ی سالی ۲۰۰۸ز چاپ کرا.

سه‌رچاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۳۵۴ - ۳۵۵.

طاهیر نه‌جیب سه‌رانی (۶۴۰)

ناوی طاهیره، کوری شیخ نه‌جیبی کوری شیخ کاک نه‌مینی سه‌رانه، سالی ۱۹۲۲ز له گوندی (بله‌ی ژیری سه‌ر به (خه‌لیفان) هاتووته‌دنا. خویندنی: له‌م شویتانه‌ی خویندوو: له (هه‌رتهل) لای مه‌لا فتح الله، له (خه‌ته) لای مه‌لا ئیبراهیم، له (سه‌ران) لای مه‌لا عبدالله، له (رواندز) لای مه‌لا نه‌سه‌هد نه‌فه‌ندی خه‌یلانی، له (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا محمهد جه‌لی زاده.

مه‌لا یه‌تی: کۆتایی به‌خویندن هینا، بووه مه‌لا له (بله‌ی ژیری، کاروباری ره‌ز و باغ و کشتوکالیشی ده‌کرد، نووسهر و شاعیر بوو، نازناوی (زوه‌دی)یه، له‌سه‌ره‌تای هونراوه‌ی ئیسماعیل نامه‌ ده‌لتی:

به‌ناوی خودای ره‌هان و (الر‌ه‌جیم) توفیق‌م بدات، خودایی که‌ریم
 بۆتان به‌حس که‌م زیجی ئیسماعیل خودا نه‌مری کرد ئیبراهیم خه‌لیل
 له‌ممتی پیغه‌مه‌ر (د.خ) ده‌لتی:

بابی مسکین و غه‌ریبان یا محمه‌د توی نه‌مین
 شافیعی مه‌حشر محمه‌د صاحیبی دینی موبین
 قیبه‌که‌ت که‌عه‌بی موکه‌ره‌م تزی (امام‌المتقین)
 تۆی ئومیدی بی ئومیدان، هم (امام‌المرس‌لین)
 شافیعی رۆژی سه‌رايه، ره‌حه‌ته‌ بۆ عاله‌مین

کۆچی دوايي: سالی ۱۹۸۸ز له‌لایهن رژیمی به‌عس، دۆلتی ناکۆیان و گه‌ره‌وان و سه‌ران، ناگرێ تیه‌ردرا، دوکه‌لتی سووتان ناوچه‌که‌ی داپۆشی، له‌گه‌ل به‌رزبوونه‌وه‌ی دوکه‌له‌که‌ گیانی پیرۆزی به‌ره‌و باره‌گای خوای گه‌وره‌ به‌رزبووه.

سه‌رچاوه: خۆری ئیسلام، ژماره‌ ۱۵، ۲۰۰۲ز، ۵۰ - ۵۶.

طه‌ییب نه‌حه‌مده‌ دووشیوانی (۶۴۱)

ناوی طه‌ییبه، کۆری مه‌لا نه‌حه‌دی کۆری محمه‌دی کۆری حوسینی کۆری ئیسماعیله، خه‌لکی گوندی (دووشیوان)ه، عه‌شیره‌تی مه‌نتکه، سالی ۱۸۹۶ز هاتووته‌دنيا.

خویندنی: له‌لای مه‌لا شه‌ریفی برای ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوايي چووه
 (دیمه‌کار) لای مه‌لا سه‌عیدی برای، پاشان چووه (دیه‌گه) لای مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی،
 ماوه‌کیش چووه (عالتلا) لای مه‌لا نه‌مینی هه‌ولیری، ماوه‌کیش له‌لای مه‌لا عه‌لی
 رواندزی بوو، نه‌مجا بۆ ده‌رسی (فه‌له‌کیات) چووه (شه‌قلاوه) لای ماموستا مه‌لا طاها، هه‌ر

له‌وئ سالی ۱۳۴۲ك - ۱۹۲۳ز حاشیه‌ی (منهوات)ی سه‌ر ته‌شریحی نووسیه‌وه، پاشان هاته (هه‌ولیر) ماوه‌ی چوار سالان له‌ مزگه‌وتی قه‌لات له‌ خزمه‌ت مه‌لا نه‌فه‌ندی دهرسه‌کانی کۆتایی خویند، هه‌ر له‌وئ سالی ۱۳۴۴ك شه‌رحی مه‌لا شیخی کوردی، له‌سه‌ر (زه‌ورا) و (حه‌ورا)ی جه‌لاله‌دینی ده‌وانی نووسیه‌وه، مامۆستا ماوه‌ له‌لای مه‌لا نه‌فه‌ندی، تا ئیجازه‌ی مه‌لا یه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: نه‌مجا کۆتایی به‌ خویندن هینا، له‌ جه‌ند شویتان مه‌لا بوو و ده‌رسی ده‌دا، له‌وانه: قه‌پران، گرده‌ملا، گرده‌سۆر، بشیریان، دیمه‌کار، قوش قایه، دوایی هاته (هه‌ولیر) کرا پێش نوێژ له‌ مزگه‌وتی نه‌سه‌هد ناغا له‌ قه‌لات، سالی ۱۹۷۱ز له‌سه‌ر بریاری سه‌رۆک مه‌لا مصطه‌فای بارزانی کرا قازی شه‌رعی له‌ ناوچه‌ی مه‌نتکان.

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا صادقی فه‌ره‌ادی، مه‌لا سه‌عیدی فه‌ره‌ادی، مه‌لا عبدالله‌ی فه‌ره‌ادی، مه‌لا محمهد قادر نازبانه‌ی، مه‌لا صالح خدر دیلان، دکتۆر محمهد شه‌ریفی برازای، مه‌لا عوسمانی حاجی مه‌لای به‌حرکه‌یی، مه‌لا طه‌لعه‌تی مه‌نتک، مه‌لا طه‌یبی به‌حرکه‌یی، مه‌لا عبدالله‌ی په‌رپیتانی، مه‌لا ئیسماعیلی مه‌حمود زراری.

کۆچی دوایی: له‌ ۲۱/۱۱/۱۹۷۸ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: جه‌ند دانراوی هه‌یه، له‌وانه:

۱. حاشیه‌ له‌سه‌ر ته‌فسیری (مه‌داریک) تا سوڤه‌تی هود: یه‌ک به‌رگه‌.

۲. شه‌رحی (الفوائد الحسینیة)ی مه‌لا نه‌فه‌ندی مامۆستای: سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌ست پێ

ده‌کا به (أما بعد: فيقول أفقر المذنبين، الى عفو ربه وشفاعة سيد المرسلين وعترته،

محمد طيب بن الحاج ملا أحمد الصائم الدوشيواني...)

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۸۹ - ۹۰.

طه‌یب عبدالله به‌حرکه‌یی (۶۴۲)

ناوی طه‌یبه، کورێ مه‌لا عبدالله‌ی کورێ مه‌ سوله‌یمانی کورێ فه‌قی محمهدی

کورێ نه‌حمهد چاوه‌شی کورێ عه‌زیزی کورێ ره‌سوله، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی) یه‌ برا گه‌وره

و مامۆستای نووسهری ئەو میژوویه، هەر له ئەلف و بی سپاره تا قۆناغی کۆتایی هەر هه‌مووم له خزمه‌تی ئەو خویندووه، به‌پێی نووسینی باوکم له لاپه‌ره‌ی یه‌که‌م له‌به‌رگی هه‌شتی توحفه، له‌یه‌کی مانگی شه‌عبانی ساڵی ١٣٥٧ک - ١٩٣٨ز له‌گوندی (داره‌به‌ن) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: ده‌وری ساڵی ١٩٤٥ز له‌گوندی (بنه‌سراوه‌)ی گه‌وره، له‌لای مامۆستا مه‌لا نه‌حمه‌د ناشۆکانی (بابی داکم) ده‌ستی کرد به‌خویندنی قورئانی پێرۆز، هەر له‌وئ خه‌تی کرد، پاشان ده‌ستی کرد به‌ (ته‌صریفی زه‌نجانی)، دوا‌یی گه‌راوه (به‌حرکه)، له‌لای موسته‌عه‌یده‌کانی مه‌دره‌سه‌ی (بام) کتێبه‌سه‌ره‌تایه‌کانی قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، دوا‌یی چووه‌گوندی (گرده‌ره‌ق) ماوه‌ی شەش مانگان له‌لای (خال‌م) مه‌لا مه‌سه‌ود بوو، گه‌راوه‌به‌حرکه‌لای (مامم) مه‌لا عبدا‌لقادر، تا کۆتایی به‌کتێبی (جامی) هینا له‌لای ئەو‌بوو، پاشان له‌سه‌ر بریاری ئەو کتێبی (ئیساغۆجی) مه‌نتیقی له‌خزمه‌ت (باوکم) ده‌ست پێ کرد، کتێبه‌کانی قۆناغی موسته‌عه‌یدی له‌خزمه‌ت ئەو ته‌واو کردن، ساڵی ١٩٦٥ز باوکم کۆچی دوا‌یی کرد، رۆژی سیه‌می (تازیه) ده‌سته‌به‌ک له‌زانایه‌کانی (هه‌ولێر) و ده‌ورو‌به‌ر له‌گه‌ڵ مامه‌کاغان و خزمه‌کان به‌سه‌رۆکایه‌تی مامۆستا مه‌لا عه‌لی و مامۆستا مه‌لا عبدا‌لله‌ی بێتواته‌یی، مه‌ندیل و جو‌به‌ی مه‌لایه‌تیان له‌به‌ر کرد، له‌شوێنی باوکمیان دانا به‌پیش نوێژ و وتارخوین و ده‌رس بێژ.

به‌لام له‌و کاته‌جه‌نابی شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی که‌شیخ و مامۆستای بنه‌ماله‌ی ئیمه‌یه‌ ته‌شریفی له‌ (به‌غدا) بوو، له‌و مه‌راسیمه‌ ناماده‌نه‌بوو، کاتی گه‌راوه‌هه‌ولێر هاته (به‌حرکه)، پاش سه‌ره‌خۆشی کردن و چه‌ند قسه‌ی به‌نرخ و خۆش، بریاریدا کاکم به‌جێته‌هه‌ولێر، ماوه‌ک له‌مزگه‌وتی ئەو کتێبانی خویندنی بالای مه‌لایه‌تی له‌لایه‌ن چه‌ند مه‌لایه‌باشه‌کان بخوێنی، بۆ ئەو مه‌به‌سته (کاکم) چووه‌مزگه‌وتی شیخ، مه‌لا سه‌دیقی حاجی سه‌عه‌یدی پلکزامان، و مه‌لا جه‌میلی مه‌لا عه‌لی په‌ریتانی و مه‌لا ئیسماعیلی حاجی مه‌حمودی گۆپاری و مه‌لا ئەنوه‌ر که‌ریمی شه‌وه‌کی له‌گه‌ری چوون، نووسه‌ری ئەم میژووه

له‌و ماوه‌یه کاروباری نایبی له (به‌حرکه) نه‌نجام ده‌دا، نه‌جما له لایه‌ن نه‌و ماموستایانه، که جه‌نابی شیخ ده‌ست نیشانی کردن: ماموستا مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی، ماموستا مه‌لا طه‌یبی دووشیوانی، ماموستا مه‌لا خه‌لیل (موخلیص)، ماموستا مه‌لا نه‌بوه‌گری کۆیی، کتیبانی: (جمع الجوامع) و (ته‌ذیب الکلام) و (تشریح الأفلاک) و (حاشیه‌ی منه) و (خلاصه‌ الحساب) و (الربع المجیب) و (أشکال التأسیس)ی خویندن، وه‌ه‌موو رۆژان، دوا‌ی نو‌یژی (عه‌سر) ده‌جووه خزمه‌تی شیخ، بو‌ پیندا‌چوونه‌وی ده‌رسه‌کان و رۆنکردنه‌وی نه‌و جیگایانه‌ی کیشه‌یان له‌سه‌ر ده‌کران.

مه‌لایه‌تی: نه‌جما کۆتایی به‌ خویندن هینا، له‌ رۆژی ١٤/١١/١٩٦٦ از جه‌نابی شیخ هاته (به‌حرکه) نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی پیندا، به‌م بو‌نه‌ پیروژه کۆریکی گه‌وره به‌سه‌را، چه‌ند زانیان و پیاوماقولا‌ن له‌ (هه‌ولیز) و (که‌رکوک) و (موصل) و (ناکه‌ره) ناماده‌بوون، هه‌روه‌ها خه‌لکی به‌حرکه و ناوچه‌ی (به‌رانه‌تی) زۆریان کۆبوونه‌وه، له‌و بو‌نه‌ ناینه‌ پیروژه، که له‌میژ بوو نه‌و وینه‌یه نه‌که‌رابوو نه‌دیترابوو نه‌بیسه‌ترابوو، ده‌ستی کرد به‌ نه‌نجام دانی کاروباری مه‌لایه‌تی و نامۆژگاری خه‌لکان و ده‌رسدانه‌وی فه‌قیان.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا نی‌راهیمی هه‌رشه‌می، مه‌لا خه‌لیلی برایمه‌له‌کی، مه‌لا محمه‌دی به‌نیتانی، مه‌لا محمه‌دی خو‌شکان، مه‌لا نی‌سماعیلی گۆپاری، مه‌لا نه‌نوه‌ری شه‌وه‌کی، مه‌لا سه‌دیق برایمه‌له‌کی، مه‌لا جه‌میل به‌ریتانی، مه‌لا عبدالله‌ی به‌ریتانی، مه‌لا صادقی مزوری، مه‌لا طاهیری نووسه‌ری نه‌م میژووه، مه‌لا سه‌عه‌دین مه‌لا مه‌سعود، مه‌لا نی‌راهیم وه‌رتی، مه‌لا صابیر خه‌یلانی، مه‌لا عبدالسلام شیخه‌لاسی، مه‌لا شه‌مه‌دین به‌حرکه‌یی، مه‌لا محمه‌د گۆرگه‌یی، مه‌لا محمه‌د وه‌ری، مه‌لا جه‌مال وه‌ری، مه‌لا فائیز بیرژی، مه‌لا سوله‌یمان بیرنۆمه‌ری، مه‌لا محمه‌دی شو‌ری، مه‌لا نه‌بی که‌وره‌به‌نی، مه‌لا یوسف کادانی، مه‌لا موحسین به‌حرکه‌یی، مه‌لا سه‌ید نی‌سماعیل ده‌ربه‌ندی، مه‌لا عیسامه‌دینی کۆری، مه‌لا نه‌سه‌دی کۆری، نه‌بوه‌گری برزای، مه‌لا حه‌یدەر نافرانی.

نه‌وانه‌ی نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی پینداون و به‌رواریان:

- مه‌لا ره‌زا زرار سورچی ٢/٢/١٩٨٤.
- مه‌لا عبدالله عبدالقادر وهرتی به‌روار دکه‌مان لا نه‌مایه.
- مه‌لا عبدالستار حسن سیوه‌سه‌نی ٢/٦/١٩٨٨.
- مه‌لا محهمهد نه‌حه‌مد هه‌له‌شوی ٢٠/٨/١٩٩٠.
- مه‌لا محهمهد عبدالرحمان شیخ وه‌تمانی ١١/٨/١٩٩٢ ز
- مه‌لا سعدالدین مه‌لا مه‌سعود ١٥/٩/١٩٩٢ ز
- مه‌لا عبدالله محهمهد به‌حرکه‌یی ٢٤/١٠/١٩٩٤ ز
- مه‌لا حه‌یده‌ر محهمهد ئافرانی ٢٤/١٠/١٩٩٤ ز
- مه‌لا فه‌تخی جه‌رجیس باو‌دخه‌لی ٥/١١/١٩٩٨ ز
- مه‌لا سه‌ید نه‌حه‌مد سه‌ید ئیسماعیل ٥/١١/١٩٩٨ ز
- مه‌لا نوره‌ددین نه‌حه‌مد سیگر دکانی ٧/١٠/١٩٩٩ ز
- مه‌لا عیصامه‌دینی کوری ٢٠/٩/٢٠٠١ ز
- مه‌لا مه‌ظه‌هر عبدالله چۆمبارۆکی ٢٠/٩/٢٠٠١ ز
- مه‌لا ناصیح حوسین سورچی ٣/١٠/٢٠٠٢ ز

قۆناغه‌کانی فه‌رمانبه‌ری و به‌رواریان:

- له ٩/١/١٩٦٤ ز کرا (واعیز) به‌رانبه‌ر موچه‌ی ده‌ دینار مانگانه.
- له ٢٨/١/١٩٦٤ ز کرا پیش نوێژ.
- له ٤/٢/١٩٦٧ ز ره‌زامه‌ندی ده‌رچوو به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ی له‌ به‌حرکه.
- له ٤/٥/١٩٦٨ ز کرا (مدرس) له‌ په‌یمانگای ئاینی به‌حرکه.
- له ١٩٧٦/٣/٣ ز گواستراوه‌ بو‌ په‌یمانگای (هه‌ولێر).
- له ١٩/١٠/١٩٧٦ ز گه‌راوه‌ به‌حرکه‌ به‌ پیش نوێژی مز‌گه‌وت.
- له ٢٢/٤/١٩٨٦ ز پله‌ی وتارخوێنی پێدرا.

• له ۲۰۰۴ ز خانەنشین کرا، به‌لام به (گریه‌سته) گه‌راوه به‌ناوی پیش نویژ و ووتارخوین.

• له ۲۰۰۵ ز کرا نه‌ندامی لیژنه‌ی بالای فه‌توای شه‌رع‌ی له (هه‌ولیر).
دانراوه‌کانی:

۱. حجج المتقين في بعض المسائل من فروع الدين، سالی ۲۰۰۴ ز له هه‌ولیر چاپ کرا.

۲. عمدة الزوار في بعض مسائل الحج والإعتمار: چەند دانە‌ی به‌ لیکۆلینه‌وه‌ی مه‌لا طاریقی کورم چاپ کراوه.

۳. حج نامە: چۆنیه‌تی حج و عومره به‌ کوردی، چەند دانە‌ی چاپ کراوه.

۴. هداية الباقي بشرح ألفية العراقي: نیتسا خه‌ریکه به یارمه‌تی خوا چایی بکا.

۵. المفتاح المعتمد لمرويات الشافعي في المسند: له ۳ ذی القعدة ی سالی ۱۴۲۶ ک ته‌واوی کردوه.

کوره‌کانی و سالی له دایک بوونیان: عصام الدین ۱۹۶۹ ز، عاصم ۱۹۷۱ ز،

أسعد ۱۹۷۷ ز، نافع ۱۹۸۳ ز، عبد السلام ۱۹۸۶ ز.

خووره‌وشتی: مامۆستایه‌کی رووخۆش و قه‌شه‌خۆش و مه‌جلیس ناوه‌دان و، هیمن

و باخه‌ل فراوان و چاوبلنده، چاوی له ده‌ستی خه‌لکان نیه، هه‌ز له هاتووچۆی خه‌زمايه‌تی

و دۆستایه‌تی ده‌کا، سینگ فراوان و به‌ وه‌فا و به‌ نه‌مه‌که، بۆ روداوانی شه‌ریعه‌ت خه‌لکی

ناوچه‌ی به‌رانه‌تی ده‌گه‌رینه‌وه‌ سه‌ر فه‌توای نه‌و، زۆر مه‌راقی ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیانه، سالی

۱۹۵۸ ز که فه‌قی قاتی بوون له کوردستان - سوپاس بۆ خودا - نه‌و کۆلی نه‌دا،

مه‌دره‌سه‌ی به‌حرکه ناوه‌دان بوو، له خه‌زمه‌ت باوکمه‌دا ده‌رسی ده‌خویند و ده‌رسی ده‌داوه

و سه‌ره‌رشتی حوجره‌کانی ده‌کرد، هه‌روه‌ها ده‌وری سالی ۱۹۸۰ ز رژیمی به‌عس

خویندنی فه‌قیانی قه‌ده‌غه‌کرد، چەند که‌سانی برۆاپیکراوی خۆی له (به‌غدا) هه‌نارده

(هه‌ولیر) کۆبوونه‌وه‌یه‌کی فراوانیان له‌گه‌ل مه‌لایه‌کان کرد، بریاری حکومه‌تیان پی

را‌گه‌یاندن، که به هیچ شی‌وه‌یه‌ک نابیی حو‌جره‌کانی مز‌گه‌وته‌کان فه‌قی لیّ بخوینن، له‌وکاته‌ش مامۆستا وازی له‌ دهر‌سدانه‌وه‌ نه‌هینا، وه‌چهند فه‌قی که له‌ (هه‌ولیر) په‌را‌گه‌نده‌بوون و نه‌حه‌وانه‌وه‌ نه‌وانی‌شی وه‌ر‌گرتنه‌وه، پاش ما‌وه‌یه‌ک ئی‌جازه‌ی پیدان.

مامۆستا زانیایه‌کی زیره‌ک و زه‌ین تیژ و به‌ توانایه، له‌وکاته له‌ (هه‌ولیر) ده‌خویند مه‌لا عوسمانی ماجیدا‌وه‌ی ده‌ی‌گۆت: سه‌رم سو‌ر‌مایه له‌وه‌لایه، نه‌وه‌موو وانه‌ی لیک جودا حیساب و هه‌نده‌سه و فه‌له‌کیات و حی‌کمه‌ت و نو‌صول رۆژانه ده‌خویتی، هه‌ر دهر‌سه‌ک دیّ ده‌لتیی: ته‌نیا نه‌وه‌سه ده‌خویتی، ماندوو‌بوونی پی‌وه‌ دیار نیه.

چه‌ند غونه‌یه‌ک له‌ کاره‌کانی به‌ر‌ژه‌وه‌ندی گه‌ل: مامۆستا هه‌می‌شه‌ خه‌می خه‌ل‌کی به‌حرکه و نا‌و‌چه‌که‌ی له‌ نه‌ستۆیه، بۆ لا‌بردنی کیشه‌کانی رو‌وده‌ده‌ن ده‌گه‌رینه‌وه‌ لای نه‌وه، ریزی تایه‌تی خو‌ی لای هه‌موو چینه‌ک هه‌یه، بۆ ناسان‌کاری کاره‌گرینه‌گه‌کان ده‌ستی‌کی بالای هه‌یه، بۆ غه‌مونه:

۱. راپه‌رینه‌گشتی یه‌که‌ی سالی ۱۹۹۱ز پيشمه‌ر‌گه‌کان و گه‌نجه‌کان، رۆيشتن به‌ره‌و جیا‌کان و سنوری تو‌ر‌کیا و ئیران، مانه‌وه‌ چه‌ند پیره‌میرد و ژن و مندا‌ل، رۆشمی به‌عس ده‌ستی کرد، به‌ بۆ‌مبابارانی به‌حرکه و نا‌و‌چه‌که مامۆستا له‌گه‌ل چه‌ند ریش سپیان، به‌ناو له‌شکری دو‌شمندا چووه‌ لای سه‌رۆک سو‌پای هه‌ولیر - هه‌ر‌چه‌نده چوونه‌که له‌وکاته زۆر تر‌سناک بوو - گو‌تی پی‌ نه‌دا چووه‌ لای تکای کرد، لیدانی تۆپ و ته‌یاره له‌سه‌ر نا‌و‌چه‌ی به‌رانه‌تی به‌گشتی را‌گیرا خه‌ل‌کان هه‌سانه‌وه، زۆربه‌ی ده‌ربه‌ده‌ر‌بووه‌کان گه‌رانه‌وه.

۲. سالی ۱۹۹۳ز کیشه‌ک روویدا له‌ نیوان گه‌ردیه‌کانی گون‌دی (به‌ریبان) له‌گه‌ل هه‌ر‌کیه‌کانی گونده‌که، ئیشه‌که گه‌وره‌بوو، له‌ نه‌خامدا به‌حرکه و چه‌ند گون‌دی گه‌ردیان له‌شکریان نارد بۆ سه‌ر هه‌ر‌کیان، کاتژمیر (ده) یان دانا بۆ هه‌ر‌شکردن، هه‌ر‌کی له‌ سه‌رو‌چاووه و هه‌رشه‌م و شی‌خان له‌شکریان کۆکرده‌وه، مامۆستا به‌وه‌ شه‌وه - منیش له‌ خزمه‌تی بووم - چووه‌ ناویان هه‌ردوو لای هه‌ر‌کردنه‌وه هه‌ر

بهو شهوه (مهجمود ناغای) سهروکی عهشیرهتی ههرکی هینا دیوهخانی حاجی سمایل
 ناغا له بهربیان، به تهواوی پیکهاتنهوه، لهشکرهکان بهلابوون یهک نوقته خوین
 نهژا، ئیستا که سالی ۲۰۰۸ ز برایهتیان بهردهوامه.

- ع -

عائیشه عیصهت ته یهور (۶۴۳)

عائیشهخان کچی عیصهتی کوری ئیسماعیلی کوری محمهد کاشیفی تهیموره،
 له کوردهکانی موصله، سالی ۱۲۵۶ک - ۱۸۴۰ ز له (قاهیره) هاتوته دنیا، شاعیر و
 نووسهر و ریزمان زان و زیرهک بووه، قورنانی پیروز له گهل شهریعت و دهستوری خهتی
 له لای ئیبراهیم مونس خوتیند، ریزمان و صهرف و فارسی له لای خلیل رهجائی خوتیند،
 نهحو و عهروزی لای فاطیمهی نهزههری و ستیهی طهبلای خوتیند، سالی ۱۲۷۱ک
 له گهل محمهد تهوفیق بهگی میردی چووه (نهستانه)، پاش کزچی دوایی پیاوه کهی
 عائیشهخان گهراوه (میسر)، لهوئ دهستی کرد به بهلاو کردنهوهی زانیاری عهرهیی و
 تورکی و فارسی، له ۱۹۰۲ ز کزچی دوایی کرد.

دانراوهکانی: حلیة الطراز: شیعره، نتائج الأحوال في الأقوال والأفعال، مرآة

التأمل في الأمور، کشوفه: تورکیه.

سهرجاوهکان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۲.

۲. مشاهير الكورد ۴۴۰.

۳. معجم أعلام الكورد ۳۷۸.

۴. إيضاح المكنون ۱/۴۲۰.

۵. معجم المؤلفين ۵/۵۵ - ۵۶.

۶. هدية العارفين ۱/۴۳۶.

۷. الأعلام ۴/ ۵ - ۶.

عائیشه محهمهد جزیری (۶۴۴)

عائیشه خان کچی محهمهدی کوری بهحیای کوری بهدری کوری بهعیشی جهزیرییه، خانمکی زانا و به دین بووه، دهرسی فرموددی له لایهن چهند ماموستایان خویندوووه، گهیشتوته نهو پلهیه له (دمشق) دهرسی داوه، ههر لهوئی سالی ۷۴۳ك - ۱۳۴۲ز کۆچی دوایی کردوووه.

سهرجاوهکان:

۱. الدرر الکامنة ۲/۱۴۵.
۲. معجم المؤلفين ۵/۵۷.
۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۳.
۴. معجم أعلام الكورد ۳۷۹.

عائیشه محهمهد حهرانی (۶۴۵)

عائیشه خان کچی محهمهدی، کوری موسلیمه خهلکی (حهران)د، سالی ۶۴۷ك - ۱۲۴۹ز هاتووته دنیا، خانمکی چاک و به دین و له خواریزی بووه، ماموستای فرمودده بووه و دهرسی دایتهوه، چاوی له دهستی کهمس نهبووه، دوورمانی کردوووه، کرداری دهستی خۆی فرۆتیه و نانی دهستی خۆی خواریدیه، له مانگی شهوالی سالی ۷۳۶ك - ۱۳۳۶ز کۆچی دوایی کردوووه.

سهرجاوهکان:

۱. الدرر الکامنة ۲/۱۴۵.
۲. معجم أعلام الكورد ۳۷۹.
۳. معجم المؤلفين ۵/۵۷.

عابید عوبهیدی (۶۴۶)

زانای خواناس و بهدین ماموستا عابید، خهلکی گوندی (نهبو عوبهیده)ی نزیک ههلهجهیه، سالی ۱۳۲۵ك - ۱۹۰۷ز هاتووته دنیا، له خانهوادهکی نایین پهروهه پێ

گه‌یشتووه، لای مه‌لا سه‌عیدی مه‌لای گونده‌که ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان چووه گوندی (فهقی‌جنه‌ی سر به (وارماوه) لای مه‌لا عبدالقادری صوفی ماوه تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت، سالی ۱۳۵۰ك - ۱۹۳۱ز کرا مه‌لای گوندی (نیرگسه‌چار)، دوا‌ی سن‌سال چووه (بیاره) ته‌ریقته‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌ شیخ‌عه‌لانه‌دین وه‌رگرت.

ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و جیه‌جی‌کردنی ئادابی ته‌ریقته‌ت، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر واجب و سونه‌ت، نه‌نجام دانی نوێژ و جه‌ماعه‌ت، یادی خودا و شه‌ونوێژ، سالی ۱۳۵۳ك چووه گوندی (بیاویلنه) له‌ویش فهقی‌هه‌بوون، هه‌ر له‌و گونده‌سالی ۱۳۶۰ك - ۱۹۴۱ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۵۷ - ۲۵۸.

عارف عبدالصمد بالکی (۶۴۷)

ناوی عارفه، کوری مه‌لا عبدالصمده، سالی ۱۲۹۰ك - ۱۸۷۳ز له‌گوندی (بالک) هاتووته‌دنیا، له‌خزمه‌ت باوکی قورنانی پیروژ و کتبه‌سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واوکرد، ده‌ستی کرد به‌خویندنی ریزمان و عه‌ره‌بی و شه‌ریعه‌ت، له‌چه‌ند شویتان گه‌را، تا چووه‌خانه‌قای (دورود) له‌هه‌ورامان، له‌وئ شیخ‌عه‌لانه‌دین دا‌یمه‌زراند به‌پیش نوێژ و نووسه‌ری تایه‌تی خۆی و سه‌رخه‌تی به‌یانیان و ئیواران له‌خانه‌قا، پاشان چووه گوندی (ینگچه)، دوا‌یی گه‌راوه (دورود) له‌وی سالی ۱۳۳۶ك - ۱۹۱۷ز ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه، هه‌ر له‌و ساله‌ کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۵۸ - ۲۵۹.

عارف عبدالقادر چنگیانی (۶۴۸)

ناوی عارفه، کوری مه‌لا عبدالقاده، سالی ۱۸۸۷ز له‌گوندی (چنگیان)ی شارباژێر هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن له‌قوتابخانه‌کانی (سلیمانی) و ده‌ورو به‌ری، کۆتایی به‌خویندن هینا، گه‌راوه خزمه‌ت باوکی، بۆ یارمه‌تی دانی له‌کاروباری نایی، که باوکی کۆچی دوا‌یی کرد بووه جینگری، سالی ۱۳۷۲ك - ۱۹۵۲ز باری کرد بۆ

(سلیمانی)، پاشان چووه مزگهوتی محمودپاشا له (قزراپاد)، دوابی گهراوه (سلیمانی) له مزگهوتی مهلا شریفی ساعتچی کرا مهلا، له ۱۹۶۷ز کۆچی دوابی کرد، دوو کوری له پاش بهجیمان: مهلا عیصام و موختهصهم.

سهرجاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۰ - ۲۶۱.

۲. دیوانی نالی / فاتیح عبدالکریم، پیتشه کی ۸ - ۹.

عارف محهمهد پینجیونی (۶۴۹)

ناوی عارفه، کوری محهمده، خه لکی (پنجوینه)، زانیاه کی زیرهک و زهین تیژ بوو، ههزی له لیکۆلینهوه و ده مه تهقه بوو، له چهند قوتابخانان گهرا، پاشان چووه (سئه) لای مهلا عبدالعظیمی موخته هیدی، ماره کیش له لای مهلا رهشید بهگ و مهلا عبدالعزیزی پرتسی خویند، دوابی چووه خزمهت باباعهلی له (سلیمانی)، پاشان چووه لای شیخ عومهری قهره داغی، لهوی چووه لای شیخ نهجیب، نهجا کۆتایی به خویندن هینا.

کرا پیتش نویتژ و دهرس بیژ له مزگهوتی عوسمان پاشا له (پنجوین)، دوابی تهریقتهتی نهقشبهندی له شیخ عهلاهه دینی بیاره وهرگرت، سالی ۱۳۸۰ک - ۱۹۶۰ له پنجوین کۆچی دوابی کرد، دوو کوری له پاش بهجیمان: (۱) مهلا جهلال (۲) مهلا نههمهد: پیتش نویتژ و وتارخوین بوو له مزگهوتی گهورهی پنجوین.

سهرجاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۱ - ۲۶۲.

عاصم ئیبراهیم حهیدهری (۶۵۰)

ناوی عاصمه، کوری ئیبراهیمی کوری حهیدهری دوومه، زانیاه کی مهزن و به توانا بووه، له زانسته کانی قورنانی پیروژ دهستی بالا بووه، ههفتا جار به فهرمووده کانی پیغمهبر (د.خ) داچوووتهوه، سی جار پتر توحفه ی نین حهجهری به دهرس گۆتیهوه، زانیاری تایهتی لهسه تهفسیری بهیزاوی و حاشیه کانی ههبووه، له چهرخه خۆی

روخساری وه‌ک مانگی چارده شه‌وقی داوه، زانیاری وه‌کو ده‌ریا شه‌پۆله‌ی داوه، زیر و زیو و دور و مهرجانی به‌ده‌ست هیناوه، له‌سه‌ر ره‌وشتی خۆشه‌ویستی خوا (د.خ) رژیشتووه، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری وه‌رگرتووه، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا نووسه‌ر و شاعیر بووه.

دانراوه‌کانی: چهند کتییی داناوان، بو‌نونه: (المسائل الإیقانیة فی الرد علی الأسئلة الإیرانیة) و (حاشیة علی حاشیة الخیالی علی شرح العقائد) و (حاشیة علی تفسیر البیضاوی).

ماموستا سالی ۱۱۷۳ک - ۱۷۵۹ز شه‌رحی (تشریح الأفلاک)ی باوکی نووسیتوه تا سالی ۱۱۹۲ک ده‌رسی داوه، دوا‌ی نه‌و به‌رواره له‌ته‌مه‌نی سه‌د سالی دا کۆچی دوا‌یی کرد.

سی‌کوری مه‌لای هه‌بوو: به‌که‌م: نعم‌ة‌الله: به‌ینی نووسینی باوکی سالی ۱۱۶۱ک - ۱۷۴۸ز له‌دایک بووه، نازناوی نه‌بو‌لجوده، سالی ۱۱۸۶ک - ۱۷۷۲ز کتییی عیصامه‌دینی وه‌ضعی سه‌ر (عضدیة)ی نووسیتوه، دووه‌م: عثمان، سیهم: محمد. سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۵/۵۱.
۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۳۴ - ۲۳۵.
۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۶/۱۹۴ - ۲۹۴.

عه‌باده‌ عبدالغنی جه‌رانی (۶۵۱)

ناوی عه‌باده‌یه، کوری عبدالغنی کوری مه‌نصوری کوری مه‌نصوری کوری عه‌باده‌یه خه‌لکی (جه‌ران)ه، سالی ۶۷۱ک - ۱۲۷۲ز هاتووته‌دینا، له‌ (دیمشق) دابه‌زیوه لای ته‌قیه‌دینی کوری ته‌یمییه ده‌رسی فه‌رمووده و شه‌ریعه‌تی خویندوو، زاته‌کی به‌دین و بی‌فیز بووه، یارمه‌تی براده‌رانی داوه، شه‌ونویژی نه‌چووینه، ده‌رسی سه‌حیحی موسلیمی داوه، له‌مانگی شه‌روالی سالی ۷۳۹ک - ۱۳۳۹ز کۆچی دوا‌یی کردوو.

سه چاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۱۱۷ - ۱۱۸.
۲. الدرر الكامنة ۲/۱۴۵ - ۱۴۶.
۳. معجم أعلام الكورد ۳۸۰.
۴. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۴۳۲ - ۴۳۳.

عه عباس مه حمود عه ققاد (۶۵۲)

ناوی عه عباسه، کوری مه هودی کوری ئیراهیمی کوری مصطه فایه، له کورده کانی (دیاربه کره)، له بهر نه وهی یه که له بایرانی ئاوریشمی چنیوه ناوبراوه به (عه ققاد) سالی ۱۳۰۶ ک - ۱۸۸۸ ز له (نه سوان) ی میصر، له دایک بووه، هه ره له وهی خویندنی سه ره تایی ته واو کرد، له بهر زیره کی هه ره له مندالییه وه فیتری زمانی نه تمانی و نینگلیزی و فه ره نسی بوو، ماوه که نووسه ره بوو، پاشان دهستی کرد به رۆژنامه نووسی له رۆژنامه کانی (قاهیره) چه ند شتی به لاو کرده وه، دوایی کرا نه ندایمی کارای رۆژمانی عه ره بی، نه ندایمی ها تو و چۆ له (دمشق) و (به غدا)، سالی ۱۹۱۶ ز یه که م دیوانی شیعی ده کرد، سالی ۱۹۲۱ ز کتییی (الیدیوان) ی به لاو کرده وه، له ۱۹۳۶ ز میزووی بو سه عد زه غلول نووسی، هه ره وها (العبریات) و چه ند کتییی تری داناون، جگه له وه باس و بابه تانه ی له گو فاره کان و رۆژنامه کانی به لاو کرده وه، سالی ۱۳۸۳ ک - ۱۹۶۳ ز له (نه سوان) کۆچی دوایی کرد.

سه چاوه: معجم اعلام الكورد ۳۸۱ - ۳۸۲.

عبدالرؤف حه سه ن گۆران (۶۵۳)

ناوی عبدالره ئوفه، کوری حه سه نی کوری عبداللهی کوری سه عیدی کوری محه مه دی کوری مه لا حه سه نی کوری مه لا نیلیاسی کوری سه عیدی کوری ئیراهیمی گۆرانی یه، له (۱۷) ی مانگی ره بیعی دووه می سالی ۱۲۵۷ ک - ۱۸۴۱ ز، له شاری (مه دینه) ی پیروز چاوی خوی هه له ئیناوه له دنیا.

له خزمهت باوکی قورنانی پرۆز و کتیبی میلحه و ئه‌لفیه‌ی خویند و له‌به‌ری کردن، دوایی شهرحی ئه‌و دووانه‌ی ته‌واو کردن، پاشان (الامم لإیقاط المهم) ی دانراوی شیخ ئیبراهیمی بایره‌گه‌وره‌ی خویند، دوایی بو‌ده‌رسی فه‌رمووده‌ چووه لای شیخ عبدالغنی ده‌هله‌وی، پاشان چووه سه‌فه‌ری حه‌ج، له‌وئ به‌ خزمهت شیخ نه‌حمه‌د زه‌ینی ده‌حلان گه‌یشت، چه‌ند زانیاری لی‌ وه‌رگرت، دوایی چووه (میسر) له‌وئ چووه (شام) له‌وئ چووه (ئه‌ستانه)، دوایی چووه (هیند) له‌وئ قوتابخانه‌کانی ده‌هلی و حه‌یده‌ر نابادی به‌سه‌ر کردنه‌وه، پاشان چووه (مالیزیا)، دوایی چووه (ئه‌نده‌نوسیا) له‌وئ له‌ نریک (مه‌ندۆره) له‌ جزیره‌ک دابه‌زی، له‌وئ ژنی هینا و مندالتی بوون، سالتی ۱۳۵۸ک - ۱۹۳۹ز له‌ جزیره‌ی (سیفوت) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: نثر الجواهر والدرر ۱/۷۰۶.

عبدالره‌ئوف محهمه‌د نه‌قشبه‌ندی (۶۵۴)

ناوی عبدالره‌ئوفه کورپی مه‌لا محهمه‌دی کورپی شیخ نه‌مینی (بیژوه)یه، سالتی ۱۳۵۷ک - ۱۹۳۸ز له‌ گوندی بیژوه‌ی نالانی (سه‌رده‌شت) هاتووته‌دنیا، له‌ خزمه‌تی باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، سالتی ۱۳۷۰ک - ۱۹۵۰ز باوکی کۆچی دوایی کرد، چووه لای شیخ نه‌مینی بایری (رسالة العروض) ی دانراوی خۆی له‌ گه‌ل چه‌ند کتیب له‌ خزمهت خویندن، نه‌مجا چووه لای مه‌لا عه‌لی دۆلکانی، ماوه‌ی سێ سالان له‌وئ ماوه، چووه (گه‌لاله) لای مه‌لا محهمه‌دی بۆکانی (ره‌نیس)، پینج سالان له‌وئ ماوه سالتی ۱۳۸۰ک - ۱۹۶۰ز نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (بیژوه) ماوه‌ک مه‌لا بوو، ده‌رسی ده‌داوه، دوایی چووه (سه‌رده‌شت) له‌ مزگه‌وتی (محمد رسول الله) کرا پیش نوێژ و ده‌رس بیژ، دوای سێ سال چووه مزگه‌وتی خانه‌قا.

دانراوه‌کانی:

۱. گه‌نجینه‌ی گران مایه‌ ده‌ر شهرحی کیفایه، ی بیتوشی به‌ فارسی.

۲. باغستانی راستان: به‌ کوردی.

۳. الإهداء إلى القراء: به عهده، ههروهها شیعری ههیه.

سه‌چاوه: فهقی و فهقییه‌تی له کوردستان ۲۹۵ - ۲۹۶.

عبدالرحمان نیبراهیم به‌دره‌دین (۶۵۵)

ناوی عبدالرحمانه، کوری نیبراهیمی کوری سنبطی کوری قیننۆیه، نازناوی (نه‌بو محمهد به‌دره‌دین)ه، سالی ۱۶۴۰ک - ۱۲۴۲ز له (ههولیر) له دایک بووه، له ههموو زانسته‌کان شاره‌زا بووه، به تایبته له ره‌وانیژی ناوی ده‌ر کردوو، شاعیریکی چاک بووه، به مه‌لیکانی داهه‌ل‌گوتروه، کتیبی (خلاصة الذهب المسبوك المختصر من سير الملوك) - که دانراوی (ابن الساعي) به - کورت کردیته‌وه، ئیشی بازرگانیشی کردوو، له ۷۱۷ک - ۱۳۱۷ز کۆچی دوا‌یی کردوو.

سه‌چاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۵/۱۱۲.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۶.

۳. الدرر الكامنة ۲/۱۹۵.

۴. أربيل في مختلف العصور ۹۴.

۵. البداية والنهاية ۱۴/۹۱.

۶. معجم أعلام الكورد ۴۱۳.

عبدالرحمان نیبراهیم سۆرائی (۶۵۶)

ناوی عبدالرحمانه، کوری نیبراهیمه، له (دیاربه‌کر) دابه‌زیوه، سالی ۱۰۲۵ک - ۱۶۱۶ز لای مه‌لا چه‌له‌بی جزیری ده‌ستی به زانستی (صه‌رف) کرد، له ۱۰۴۴ک کرا (مدرس)، ته‌فسیری سوره‌تی یاسین و حاشیه له‌سه‌ر حاشیه‌ی عیصامه‌دین جزوی عه‌مه‌ی به‌زاوی له‌گه‌ل چه‌ند شیعری فارسی هه‌یه، سالی ۱۰۶۴ک - ۱۶۵۳ز له دیاربه‌کر کۆچی دوا‌یی کرد.

سه چاره کان:

١. مشاهیر الکرد ٢٦٧.
٢. معجم المؤلفین ٥/١١٤.
٣. علماءنا في خدمة العلم والدين ٢٦٦.
٤. خلاصة الأثر ٢/٣٤٥.
٥. معجم أعلام الکرد ٤١٣.
٦. ایضاح المکنون ١/٣٠٨.

عبدالرحمان نه بویه کر ته کیهیی (٦٥٧)

ناوی عبدالرحمانه، کوری نه بویه کره، له سهیده کانی گوندی (ته کیه)یه، له گهل مهلا عبداللهی خه ربانی (١١٥٩ک - ١٢٥٤ک) هاوچه رخ بووه، پاش تهواو کردنی خویندنی چوو مهزگوتی باباعلی له (سلیمانی) دهستی کرد به ده رسدانهوه و کاری مهلایهتی، زاته کی له خواترس و دور له دنیا بوو، چهند کهراماتی لی ده گیر نهوه.

سه چاره: بنه ماله ی زانیاران ٢١٤.

عبدالرحمان شیخ نه بویه کر هه رشه می (٦٥٨)

ناوی عبدالرحمانه، ناسراوه به شیخ ناوره حمان کوری شیخ نه بویه کری کوری مهلا محهمدی هه رشه میه، زاته کی خاوهن زانیاری و ناین پهروه بووه، شیخ نه بویه کری باوکی دایناوو تایهت دهرسی فهقیان بدا، خزمهتی هه ژاران بکا له خانهقا، دوا عهمری دیتن و بیستی نهما، به لام زور زیره ک بوو، به پنجه له ناو له بیان ده نووسی تیده گهیشت، کوچی دوایی کرد، دوو کوری هه بوون:

شیخ روفاعی: نابینا بوو، به شیککی له قورنانی پیرۆز له بهر بوو.

شیخ نه سههه: زانیه کی به دین بوو، بهردهوام خه ریکی قورنان خویندن و خواپه رستی و نوێژ و دهست نوێژ بوو، له خانهقای باپیری پهروه ده بوو، ماوه کیش بوو خویندن چوووه گوندی (بنه سراوه ی گهوره) لای مهلا نه سههه دی ناشوکانی (باوکی

دایکم)، پاشان له مزگه‌وتی شیخ مه‌لا ره‌شید له گه‌ره‌کی موسته‌وفی له هه‌ولیر کرا پێش نوێژ، نامۆژگاری خه‌لکانیشتی ده‌کرد، کۆچی دوایی کرد، ته‌نیا یه‌ك کورپی هه‌بوو به‌ ناوی عبدالرحمان ناسرابوو به‌ (شیخ ثانی): له‌ رۆژه‌لاتی نه‌خۆشخانه‌ی کۆماری مزگه‌وتیکی به‌ناوی خۆی دروست کرد، خزمه‌تی هه‌زارانی ده‌کرد، کۆچی دوایی کرد، صائب و طه‌یب و جه‌لال و مظفری هه‌یه، شیخ طه‌یب سه‌ره‌پرشتی مزگه‌وته‌که‌ ده‌کات، خوای گه‌وره‌ری نیشاندهری بی بۆ خزمه‌تی نایینی پیروزی نیسلام.

سه‌رچاوه: ده‌نگی زانا ٥٢ - ٥٣ / ٢٠٠١ ز.

عبدالرحمان نه‌حمه‌د بروجردی (٦٥٩)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی محمه‌دی کورپی نه‌صیره، خه‌لکی (بروجرده) له‌ کۆتایی سنووری کوردستانه له‌ رۆژه‌لاتی (که‌رمانشا)، ده‌رسی فه‌رمووده و شه‌ریعه‌تی لای شیخ نه‌بوئیسحاق له‌ (به‌غدا) خویند، دوایی کرا (قازی) تا سالی ٥٢١ ک - ١٢٧٧ ز له‌ ژياندا مابوو، پاش نه‌و به‌رواره کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمه‌ العلم والدين ٢٦٧.

عبدالرحمان نه‌حمه‌د زه‌وقی (٦٦٠)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی محمه‌ده، خه‌لکی قه‌لای (زه‌وقه) سه‌ر به‌ شاری (به‌دلیس) له‌ تورکیا، سالی ١٢٧٧ ک - ١٨٦٠ ز هاتووته‌دنيا ده‌ستی کرد به‌ خویندن، ماوه‌ك له‌ لایه‌ن زانایه‌کانی نه‌و ده‌ورو به‌ری خویند له‌ ته‌مه‌نی بیست و پینج سالیدا چوو (میسر)، له‌وی هه‌ولیدا به‌شیکیان له‌ (نه‌زه‌ر) کرده‌وه به‌ناوی: (رواق الأکراد) مامۆستاش له‌وی وه‌رگه‌یرا، شیخ محمه‌ده عه‌به‌ده‌ی موفتی میصر زۆر خۆشی ده‌ویست، کردیه پێش نوێژ له‌ مزگه‌وتی (عه‌باسی) سه‌ر به‌ زانکۆیه‌که‌، سالی ١٣٣٥ ک - ١٩١٦ ز دانرا به‌ مامۆستای به‌شی کوردی، له‌ جینگای شیخ مصطه‌فای سابلاغی، له‌ (٨)ی مانگی ذوالقعه‌ده سالی ١٣٦٠ ک - ١٩٤١ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌ر چاره‌کان:

١. معجم أعلام الكورد ٤١٤ - ٤١٥.

٢. مشاهیر الكورد ٢/٢٠ - ٢١.

عبدالرحمان نه‌حمه‌د شازه‌لی (٦٦١)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی عبداللهی کورپی صادقی کورپی نیعمه‌اللهی کورپی شیخ زه‌که‌ریای شازه‌لی چه‌سه‌نیه، زانییه‌کی به‌رز بووه هۆنراوه‌ی (الفرض والسنة)ی به‌ زمانی فارسی داناوه، له کوردستانی نیران کۆچی دواپی کردووه. سه‌ر چاره: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ٢٦٥.

عبدالرحمان نه‌حمه‌د طاله‌بانی (٦٦٢)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی شیخ نه‌حمه‌دی کورپی مه‌لا شیخ مه‌حمودی کورپی یوسف ناغایه عه‌شیره‌تی زه‌نگه‌نه‌یه، سالی ١٧٩٧ز له گوندی طاله‌بان ناوچه‌ی چه‌مچه‌مال هاتووته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی نه‌و چووه لای شیخ معروفي نۆده‌یی له (سلیمانی)، ماوه‌ک له‌وی له‌گه‌ل کاک نه‌حمه‌دی شیخ و لاش فه‌قی بوو، براده‌رایه‌تیاں بتوون بوو، پاشان چووه (به‌غدا) لای مه‌لا عبدالرحمان رۆژیانی زانسته‌کانی ته‌واو کرد، نیجازه‌ی وه‌ر گرت، نیجازه‌ی ته‌ریقه‌تی له‌ پێشدا له‌ باوکی وه‌ر گرتبوو، وه‌نیجازه‌ی تری دووباره له‌ شیخ معروفي کۆسه وه‌ر گرت.

شیخ عبدالرحمان عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی به‌ ره‌وانی ده‌زانی، شیعی به‌ هه‌ر سی‌ زمان هه‌یه، نازناوی (خالص)ه، پاشان طاله‌بانی به‌جیه‌تشت، شیخ محمه‌د عارفی برای له‌ جیی خۆی دانا، خۆی له‌ (که‌رکوک) نیشته‌جی بوو، له‌ ته‌ک مه‌رقه‌ده‌که‌ی باوکی ته‌کیه‌ی دروست کرد.

برایه‌کانی دابه‌ش کردن هه‌ریه‌ک بو‌ شوینه‌ک: (شیخ عبدالکریم) بو‌ قه‌ره‌حه‌سه‌ن، (شیخ عبدالفتاح) بو‌ گوندی خضر به‌گ، (شیخ محیه‌دین) بو‌ خانه‌قین، (شیخ عبدالغفور) بو‌ کۆیه، (شیخ عبدالعزیز) بو‌ قادر که‌ره‌م، (شیخ حوسین) بو‌ باراوه، (شیخ محمه‌د صالح)

بو جامع الهنود له کهرکوک، (شیخ عبدالقادر) بو ره مادی، نهوانه هه موو ته کیهیان هه بوو، خووشی سه ره پرشتی ته کیه کهی (کهرکوک) ده کرد، چهندان کورد و عه ره ب و فارس و تورک دههاته لای میوانداری و خزمهتی ده کردن له راهی خوا.

کوچی دواپی: سالی ١٨٦٠ از کوچی دواپی کرد، له تهک باوک و باپیرانی به خاک سپردرا، سهید عبدالرحیمی مهولهوی سهردولکه ییکی هونراوهی کوردی پیندا هه لگوتیه، دهلی:

دل پهی ته نریخ وات، وه دهه م ده ده وه

(نای وای و وهی، دنیا ش تاریک که ده وه)

نیوه دپیری دووه م به ژماره ی نه بجهدی میژووی کوچی دواپی، که ١٢٧٧ کوچی یه. دانراوه کانی:

١. ته رجومه ی (بهجة الأسرار) له عه ربی بو تورکی له مهخی شیخ عبدالقادری گهیلانی.

٢. شه رحی مه سنه وی مهولانا جه لاله ددینی رومی.

٣. جذبة العشق: به سی زمان عه ره بی و فارسی و تورکی، سالی ١٩٣١ از له (نهسته مبول) چاپ کرا، سالی ١٩٤٧ از دووباره له (تاران) چاپ کراوه. کوره کانی:

١. شیخ علی: له مهودوا به تایهت باسی ده کهین.

٢. شیخ عبدالقادر: شاعیر بوو، نازناوی (فائیز) بوو.

٣. حه سن: له مندالیه وه کوچی دواپی کرد.

٤. شیخ عبدالواحد: له (کهرکوک) کوچی دواپی کرد.

٥. شیخ رهزا: له پیندا باسمان کرد.

عبدالرحمان نهحمه مارديني (٦٦٣)

ناوی عبدالرحمانه، کوری نهحمه دی کوری یوسفه، خه لکی شاری (ماردين)ه
مهزهه بی شافیعی بووه، له شاری (نهسیوط) دابهزیوه، ههرچهند نایینا بووه، بهلام قورئانی
پیرۆزی ههموو له بهر بووه، له گه ل موخته صهری ته بریزی و کافیهی نهحو، شاعیره کی
چاک بووه، سالی ٨٨١ک - ١٤٧٦ز کۆچی دوايي کردوووه.
سه رچاوه: الضوء اللامع ٤/٥٦.

عبدالرحمان نهفهندی کوردخواجه (٦٦٤)

ماموستا عبدالرحمان، ناسراوه به (کوردخواجه) واته: ماموستای کورد، له
سهیده کانی بهرنجهیه، له شاری (خهرتهبیرت) له کوردستانی تورکیا دانیشوووه، یهک بووه
له زانایه مهزنه کانی سهردهمی خۆی، دواي سالی ١٢٧٠ک - ١٨٥٣ز له (نهسته میۆل)
کۆچی دوايي کردوووه، مصطهفا تهوفیق نهفهندی کوری یهک بووه له پیاوه ماقولانی
چهرخی خۆی.
سه رچاوه کان:

١. مشاهیر الکورد ٢٦٢.

٢. معجم أعلام الکورد ٤٠٨.

عبدالرحمان نوهیس شارهزوری (٦٦٥)

ناوی عبدالرحمانه، کوری نوهیسه، خه لکی (شارهزور)ه، زانایه کی به دین و
دلپاک و چاکه خواز بووه، له (دیمشق) دابهزیوه، دهرسی به کوره کانی حسه ن پاشای
سه نان پاشای وهزیر ده گۆت، سه فهری حه ج و ولاتی میصری کرد، دوا ژبانی قورئانی
پیرۆزی له بهر کرد، له سهردهمی خۆی ناوبانگی مهلا چاکی و ناین پهروه ری رۆیشت
بوو، سالی ١٠٦٣ک - ١٦٥٤ز کۆچی دوايي کرد.
سه رچاوه کان:

١. تاریخ مشاهیر کورد ١/١٩٨.

٢. مشاهیر الکورد ٢/٥.

٣. معجم أعلام الکورد ٤١٥.

عبدالرحمان بلال صه‌فار (٦٦٦)

ناوی عبدالرحمانه، کوری بیلالی کوری محهمه‌دی کوری عبدالجليله، باوکی سفر فۆز بووه، بۆیه ناوبراوه به: (صه‌فار)، له (هه‌ولیر) له دایک بووه، هه‌ر له‌وئ په‌روه‌رده بووه، بۆ خۆتیندی فه‌رمووده چوویته خوراسان و بوخارا، هه‌ر له‌وئ سالی ٥٩٨ه‌ک – ١٢٠١ز هه‌دیه‌کانی کتیبی (المهذب)ی نووسیه‌وه، ماموستا له شه‌ریعت به توانا بوو، بۆیه که گه‌راوه (هه‌ولیر) کرا (قازی)، له‌وئ کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: تاریخ آریل ١/٣٧٨.

عبدالرحمان جه‌عفه‌ر کوردی (٦٦٧)

ناوی عبدالرحمانه، کوری جه‌عفه‌ره، مه‌زه‌ه‌بی شافعی بووه، سالی ١١٠٠ه‌ک – ١٦٨٨ز له یه‌ک له گونده‌کانی سهر به (نه‌رزه‌رۆم) هاتووته‌دنیا، زانایه‌کی به به‌هه‌ره و به‌ دین و دنیا نه‌ویست بووه، ده‌ستی کرد به خۆتیندن، له ولاتی خۆی قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، چووه (حه‌له‌ب) له‌وئ چووه (میسر) چووه (حیجاز) گه‌راوه (دمشق)، سالی ١١٥٦ه‌ک خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه بوو، چه‌ند په‌راویزی له‌سهر کتیبانی شه‌ریعت و رێزمانی عه‌ره‌بی هه‌نه، زاته‌کی بی ته‌ماع بوو، شتیان بی به‌خشیا، ده‌یگۆت: به که‌سێک بده‌ن که له من پێویست تر بی، ناوی خودای گه‌وره هاتبا هه‌موو نه‌ندامی ده‌له‌رزى، کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی ده‌زانی، سالی ١١٧٢ه‌ک – ١٧٥٨ز کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه‌کان:

١. سلك الدرر ٢/٢٩١ – ٢٩٢.

٢. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٢٦٧ – ٢٦٨.

عبدالرحمان جه‌لاله‌دین شاره‌زوری (٦٦٨)

ناوی عبدالرحمانه، نازناوی جه‌لاله‌دینه، خه‌لکی شاره‌زوره، زانایه‌کی شهرع زان بووه، له قوتابخانه‌که‌ی جینگای باوکی له (موصل) ده‌رسی داوه، سالی ٥٦٦ هـ - ١١٧٠ز له تمه‌نی گنجی دا، جوانه‌مهرگ بووه.

سه‌رچاوه: طبقات الشافعية/ نه‌سنه‌وی ٢/١٠١.

عبدالرحمان حه‌سه‌ن بانه‌یی (٦٦٩)

ناوی عبدالرحمانه، کوری مه‌لا حه‌سه‌نی کوری موسای کوری عبدالله‌یه، مه‌زه‌بی شافیعی بووه، ته‌ریقه‌تی خه‌لوه‌تی بووه، ناسرابوو به (ئه‌بو‌ل‌حه‌سه‌ن وه‌جه‌ه‌دین نوره‌دینی)، سالی ١١٣٢ هـ - ١٧١٩ز هاتوو ته‌دنیا.

ده‌ستی کرد به خویندن، له خزمه‌ت باوکیدا چوووه (حه‌له‌ب) لای مصطه‌فای که‌ماله‌دینی صدیقی خویند، هه‌ر له خزمه‌ت نه‌و چوووه (دیمشق)، که سالی ١١٤٨ هـ - ١٧٣٥ز باوکی کۆچی دوایی کرد، هه‌رچه‌نده مه‌لا عبدالرحمان له‌و کاته گه‌نج بوو، خویندنی ته‌واو نه‌کردبوو، به‌لام فه‌قیه‌کانی باوکی کۆبوونه‌وه، له جتی باوکیان دانا، که ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه، تاقی یانکرده‌وه، هه‌روه‌کو باوکی شاره‌زا بوو له هه‌موو وانه‌کان، مامۆستا زانایه‌کی له خواترس و خواپه‌رست بووه، که‌راماتی لێ ده‌گیرنه‌وه، شه‌وی دووشه‌مه‌ی دووی مانگی سه‌فه‌ری سالی ١١٩٥ هـ - ١٧٨١ز کۆچی دوایی کرد، له‌و گۆره‌ی که خۆی له پێشدا له خانه‌قایه‌که‌ی بۆ خۆی لیدابوو، به خاک سپێردرا. دانراوه‌کانی: (شرح الرسالة الرسالانية) و (شرح الصلوات المحيوية) و (شرح علی التدبیرات الالهية) و (شرح الإنسان الكامل).

سه‌رچاوه‌کان:

١. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ٤/١٧٣ - ١٧٥.

٢. مشاهیر الکورد ٢/١٩.

٣. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٢٦٩ - ٢٧٠.

٤. هدیه العارفین ٥/٥٥٥.

٥. معجم المؤلفین ٥/١٣٥.

٦. معجم أعلام الكورد ٤١٥ - ٤١٦.

عبدالرحمان حهسه‌ن شازه‌لی (٦٧٠)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی حهسه‌نی کورپی سوله‌یمانی کورپی خالیدی کورپی حهسه‌نی کورپی شیخ نه‌بولحه‌سه‌نی شازه‌لییه، له ده‌وری سالی ٧٠٠ک - ١٣٠٠ز له گوندی (کا‌کۆزه‌که‌ریا) هاتووته‌دنیا، له خانه‌واده‌کی نایین په‌روه‌ر په‌روه‌رده بووه، خویندوو‌یه‌تی تا پله‌ی به‌رزى له زانستی زاهیر و پاکسازی ده‌روونی به چه‌نگ هیناوه، چه‌ند که‌راماتی لى ده‌گیرنه‌وه، کتیبی (حزب البحر) ی بایره گه‌وره‌ی زۆر ده‌خوینده‌وه، چه‌ندان جوله‌که و دیان له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و ئیسلام بوون.

سه‌رچاوه‌کان:

١. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٢٦٤ - ٢٦٥.

٢. بنه‌ماله‌ی زانیاران ٩٣ - ٩٤.

عبدالرحمان حهسه‌ن کوردی (٦٧١)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی حهسه‌نه، نازناوی زه‌ینه‌ددینه، ناسراوه به: نه‌بوهوره‌یره‌ی کورپی قه‌ساب، مه‌زه‌به‌ی شافیعی بووه، له (حه‌له‌ب) دانیشتووه، هه‌ر له‌وی ده‌رسی داوه، سالی ٩٤٢ک - ١٥٣٥ز له حه‌له‌ب کۆچی دوا‌یی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. شذرات الذهب ٨/٢٤٨.

٢. مشاهیر الكورد ٢٦٩.

٣. معجم أعلام الكورد ٤١٦.

عبدالرحمان حوسین رۆژیانی (٦٧٢)

ناوی عبدالرحمانه، کوری حوسین به‌گه، عه‌شیره‌تی رۆژیانی‌یه، خه‌لکی گوندی فورقانه ناحیه‌ی قه‌ره‌سه‌ن له رۆژه‌لاتی (که‌رکوک)، زانیه‌کی به‌رز بووه، له زانسته‌کان شاره‌زا و پسرۆر بووه، مامۆستای مه‌لایه چاکه‌کانی کوردستان و به‌غدا بووه، ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری وه‌رگرت، له لایه‌ن شیخ کرا خه‌لیفه له (به‌غدا).

مامۆستای رۆژیانی ماوه‌ک له (ته‌کیه‌ی خالیدییه) له (به‌غدا) ده‌رسی ده‌داوه، پاشان چوو له مزگه‌وتی (ئه‌حمه‌دییه) له مه‌یدان هه‌ر له شاری (به‌غدا). به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا محمه‌دی یایی (که‌ مامۆستای مه‌لا عه‌لی قزلبی یه) و مه‌لا محمه‌دی خه‌تی (که‌ مه‌لای پاشای رواندزه).

دانراوه‌کانی: حاشیه‌ له‌سه‌ر (اثبات الواجب)ی جه‌لاله‌دینی ده‌وانی و حاشیه له‌سه‌ر شه‌رحی (حکمة العین).

کۆچی دوا‌یی: سالی ١٢٧٠ک - ١٨٥٣ز کۆچی دوا‌یی کرد.

دوو کوری مه‌لای هه‌بوون:

١. مه‌لا محمه‌د: له مزگه‌وتی (ئه‌حمه‌دییه) جیگری باوکی بوو.

٢. مه‌لا ئه‌حمه‌د: زانیه‌کی به‌رز بوو.

به‌ بۆنه‌ی کۆچی دوا‌یی مامۆستای رۆژیانی، شاعیری به‌ناوبانگ عبدالباقی

عومهری - عه‌ره‌ب - نه‌و دێره‌ شیعرانه‌ی نووسیه:

قد قضی عُمره بزهد وتقوی	وصلات مشفوعة بصلات
بینان البیان فی البحث کم قد	حل للطالبین من مشکلات
وبقطر العراق محسور فضل	مثله لا أتى ولا هو آت
وبعده أضحت المدارس حتی	من حلّی کل فاضل عاطلات
رجعت مطمئنة منه نفس	وتسامت لارفع الدرجات

وترقی بسلم العلم: ارخ {شان عبدالرحمن للجنات} ١٢٧٠هـ

سه‌چاوه‌کان:

١. عنوان‌المجد ٩٤.
٢. یادی مه‌ردان ١/١٢٠ - ١٢١.
٣. ژیناوه‌ری زانیانی کورد ٦٧٢ - ٦٧٣.
٤. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ٢٧٢ - ٢٧٤ - ٥١٣.
٥. تاریخ مشاهیر کورد ١/٣٩٩ - ٤٠٠.

عبدالرحمان حوسین کوردی (٦٧٢)

ناوی عبدالرحمانه، کوری حوسینی کوری نی‌براهیم زه‌ینه‌دینی کوردی یه، له ١٧ی مانگی ذی‌القعدة‌ی سالی ٨٠٨ک - ١٤٠٦ز هاتوته‌دنیا، سالی ٨٣٥ک - ١٤٣١ز چووه (قاهیره)، ماوه‌ک له لای زانایه‌کانی ویتده‌ری خویتد، پاشان سه‌فه‌ری کرد بۆ (ئه‌سکه‌نده‌ریه) و (دیماط)، زۆرجاران چووه‌هج و زیاره‌تی مه‌دینه‌ی پی‌رۆز، چه‌ند دانراوی هه‌نه، له رۆژی هه‌ینی ١٨ی مانگی مه‌لودی سالی ٨٨٣ک - ١٤٧٨ز کۆچی دوا‌یی کرد، له (جامع‌الازهر) نو‌یژیان له‌سه‌ر کرد.

سه‌چاوه‌کان:

١. معجم‌اعلام‌الکورد ٤١٦.
٢. الضوء‌اللامع ٤/٦٨.
٣. مشاهیر‌الکورد ٢/٤.

عبدالرحمان حوسین مصطه‌فا (٦٧٤)

ناوی عبدالرحمانه، کوری حوسینی کوری مصطه‌فا‌یه، یه‌که له زانایه‌کانی سه‌ده‌ی دوا‌زده و سێ‌زده‌ی کۆچی یه، له شاری (سعیرت) مو‌فتی بو‌وه، شیعری عه‌ره‌بی هه‌یه.

سه‌چاوه‌کان:

١. مشاهیر‌الکورد ٢٦٧ - ٢٦٨.

۲. معجم أعلام الكورد ۴۱۶.

عبدالرحمان حه‌مه‌د دوونی (۶۷۵)

ناوی عبدالرحمانه، نازناوی نه‌بو‌مه‌مه‌ده، کورپی حه‌مه‌دی کورپی حه‌سه‌نی کورپی عبدالرحمانی صوفی‌یه، خه‌لکی گوندی (دوونه) سه‌ر به (دینه‌وه‌ر) سالی ۱۴۲۷ ەك - ۱۰۳۵ از هاتووته‌دنیا، زانیایه‌کی فه‌رمووده‌ناس بووه، کتییی (سنن‌النسانی) له نه‌حه‌د حوسین که‌سار گێپرایته‌وه، عه‌لی نه‌حه‌د یه‌زدی له‌وی وه‌رگرتووه، مامۆستا عیزه‌دین ئیبن نه‌ئیر ده‌لی: {منیش نه‌و کتییم له‌و رینگایه‌ بیستووه}.

سه‌رچاوه: اللباب ۱/۵۱۷.

عبدالرحمان خضر به‌گزا‌ده (۶۷۶)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی خضری کورپی وه‌سه‌مانه، به‌ره‌بابی (به‌گزا‌ده)‌یه، سالی ۱۸۷۶ از له‌گوندی (سیکانی) سه‌ر به (طه‌ق طه‌ق) هاتووته‌دنیا، له‌گوندی (ناومار) لای مه‌لا سوله‌یمان ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌ی قو‌ناغی سوخته‌یی چوووه (سیگردکان) لای مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین، دوا‌یی چوووه (ماجید) لای مه‌لا عوسمان، ماوه‌کیش چوووه لای مه‌لا عبدالله‌ی گرا‌وی، پاشان چوووه (که‌رکوک) لای مه‌لا عه‌لی حیکمه‌ت نه‌فه‌ندی، نه‌مجا‌ره هاته (هه‌ولیر) له‌خزمه‌ت شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی ماوه، تا نیجازه‌ی وه‌رگرت. مه‌لایه‌تی له‌(سیکان) و (نۆمه‌رگومبه‌ت) و (قه‌ره‌سالم) کردووه، مه‌لا طاهیری سوسه‌یی و مه‌لا طاهیری نۆغه‌رانی و مه‌لا شیخ مه‌عروف جلیبه‌سه‌ر و مه‌لا شیخ سه‌دیق و مه‌لا عبدالله حوسین، فه‌قی ئه‌و زاته‌نه.

مامۆستا له‌قه‌سه‌کردن زمانی قورس بووه به‌لام له‌ده‌رسدانه‌وه و ووتار خویندنه‌وه قسه‌ی بۆ ده‌هات، له‌مه‌نتیق و فه‌رائیز زۆر شاره‌زا بوو، سالی ۱۹۳۱ از کۆچی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ر سه‌عاجی.

۲. النجم الزاهر ۶۸.

عبدالرحمان خضر ژه‌نگاری (۶۷۷)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی خضری کورپی عبدالرحمانی کورپی ئیراهیمی کورپی یونسی کورپی عوسمانی ژه‌نگاری یه، چروپته (حه‌له‌ب) کرایته نووسه‌ری خه‌لیفه، شاعیر و پ‌زشبیر بووه، سالی ۷۴۴ک - ۱۳۴۳ز له حه‌له‌ب کۆچی دوابی کردووه. سه‌رچاوه: الدرر الکامنة ۲/۳۲۸.

عبدالرحمان ره‌سول گ‌راوی (۶۷۸)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی مه‌لا ره‌سولی کورپی مه‌لا نه‌حمه‌دی کورپی مه‌لا ره‌سولی کورپی مه‌لا عبداللهی کورپی مه‌لا صالحی کورپی مه‌لا یوسفی کورپی مه‌لا عومه‌ره، خه‌لکی گوندی (گ‌راوه)، له رۆژه‌له‌لاتی چبای (بیرمه‌م)، سالی ۱۳۰۶ک - ۱۸۸۸ز له گه‌ره‌کی (تۆپخانه‌ی) قه‌لاتی هه‌ولیر چاوی خۆی هه‌لتناوه له دنیا. سالی ۱۸۹۵ز ده‌ستی کرد به‌ خوتیدن له لای مه‌لا سه‌لیم له قوتابخانه‌ی نه‌حمه‌دیه له قه‌لات دوابی جهوت سالان له لای مه‌لا سوله‌یمانی خوتند، نه‌مجا چووه (رواندز) لای مه‌لا نه‌سه‌هد نه‌فه‌ندی خه‌یلانی، دوابی گه‌راوه (گ‌راوه) لای مه‌لا عبدالله، دوابی گه‌راوه (هه‌ولیر) لای مه‌لا ره‌شید له قه‌لات دوابی چووه (خانه‌قا) لای مه‌لا نه‌حمه‌د زه‌لام، دوابی چووه (ته‌رجان) لای مه‌لا حوسین توحفه و فه‌رائیزی خوتند، گه‌راوه هه‌ولیر قوتابخانه‌ی (نه‌حمه‌دیه) سالی ۱۹۳۶ز چووه (که‌رکوک) له‌وی له ۲۴/۶/۱۹۳۶ز نه‌جازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: گه‌راوه (هه‌ولیر) له قوتابخانه‌ی (نه‌حمه‌دیه) کرا (مدرس)، سالی ۱۹۴۱ز گه‌راوه (که‌رکوک) ته‌ریقه‌تی قادری له شیخ جه‌میلی شیخ عملی طاله‌بانی وه‌رگرت، کرا خه‌لیفه، گه‌راوه هه‌ولیر، سالی ۱۹۵۵ز له لایه‌ن شاره‌وانی هه‌ولیر قوتابخانه‌کی روخاندرا و تانکی ناوی دابه‌شکردنی شاره‌کی لی دامه‌زرا، مامۆستا و فه‌قیه‌ کانیس به‌لاو بوون، سالی ۱۹۶۰ز کرا مامۆستای په‌یمانگای نابنی له هه‌ولیر، له ۱۹۸۲/۸/۱۹ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌چاوه: أربیل فی مختلف العصور ۱۳۳.

عبدالرحمان سوله‌یمان چه‌رانی (۶۷۹)

ناوی عبدالرحمانه، کوری سوله‌یمانی کوری عبدالعزیزی کوری موله‌جله‌جی چه‌رانی یه، درسی له لای ماموستا ئین ته‌یمیه خویندوو، چوویته شاری (به‌غدا)، له فه‌رموووه و شه‌ریعت و ریزمانی عه‌ره‌یی شاره‌زا بووه، یه‌که‌مین زانای مه‌زه‌به‌یی ئیمامی نه‌حمد بووه له سه‌رده‌می خۆی، له سه‌ره‌تای سالی ۷۰۰ک - ۱۳۰۰ز کۆچی دوا‌یی کردوو.

سه‌چاوه: الدرر الکامنة ۲/۲۰۰.

عبدالرحمان سیسی‌ری (۶۸۰)

ماموستا مه‌لا عبدالرحمان سالی ۱۳۳۷ک - ۱۹۱۸ز له گوندی (سیسی‌ری) ی سه‌ر به‌شاری (سه‌رده‌شت) ی ئیران هاتووته‌دنیا، له لای سه‌ید حوسینی مه‌لای گونده‌که ده‌ستی کرد به خویندن، دوا‌یی چوووه لای قازی عه‌لی، پاشان له خزمه‌ت ماموستا چوووه (سه‌رده‌شت) له‌وی ماوه، تا گه‌شته کتییی (جامی) دوا‌یی چوووه (بیاره) لای ماموستا عبدالکریم (مدرس)، دوا‌یی چوووه لای شیخ باباعه‌لی له سلیمانی، له‌وی رۆیشت بو (پینج‌جین) لای مه‌لا عارف، گه‌راوه (مه‌ریوان) لای مه‌لا مه‌حمودی جه‌وانرۆیی، پاشان چوووه (بالک) لای ماموستا باقر، چوووه (موکریان) لای مه‌لا عه‌لی وه‌لزی، له حه‌مامیانی بو‌کان، له‌وی (تشریح الأفلاک) و (ربع) و (نوسطرلاب) ی به‌ده‌ستی خۆی نووسیه‌وه، دوا‌یی چوووه خانه‌قای بورهان لای مه‌لا شیخ محممه‌د، سالی ۱۹۴۴ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: کۆتایی به‌خویندن هینا، بووه مه‌لا له گوندی (سوغانلو) ی (پیرانشار)، دوا‌یی چوووه (ناتابلوغ) و (بیکوس) له ناوچه‌ی (سابلاغ)، له گونده‌کانی (سیسی‌ری) و (ره‌به‌ت) و (قه‌له‌ره‌شی) و (دۆله‌توو) و (وه‌لی) و (زمزیران) مه‌لا بووه.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا ئیبراهیم نیسماعیل زاده، مه‌لا خدری سارته‌کی، مه‌لا حه‌سه‌نی نستانی، مه‌لا خه‌لیلی فیدایی، مه‌لا ره‌حیمی شه‌ریف پور، مه‌لا نه‌حمه‌دی گه‌غانی،

مه‌لا حه‌سه‌نی گوله‌ی، مه‌لا شه‌فیه‌ی بیژه‌وی، مه‌لا نه‌حه‌دی دافیه‌ی، مه‌لا نی‌سماعیل شه‌مه‌دینی، مه‌لا سه‌عید کامه‌می، مه‌لا محه‌مه‌دی عه‌زیزی، مه‌لا ساحیب یوسفی، مه‌لا نه‌حه‌دی پیرانشاری، مه‌لا حوسینی فیرده‌وسی، مه‌لا شه‌فیه‌ی کوری خوی.

ماموستا له‌ مزگه‌وتی سه‌رچاوه‌ی (سه‌رده‌شت) خه‌ریکی خزمه‌تی ئاینی پیروزی نی‌سلام بوو، تا په‌کی که‌وت، له‌ نه‌نجاما کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: فه‌قی و فه‌قیه‌تی له‌ کوردستان ۳۰۵ - ۳۰۷.

عبدالرحمان عبدالله جه‌لی (۶۸۱)

ناوی عبدالرحمانه، کوری مه‌لا عبدالله‌ی کاک‌ی جه‌لی کوری مه‌لا محه‌مه‌دی شیوانشانی مه‌لا زاده‌ی کوری ئی‌راهیمی کوری مه‌لا حه‌سه‌نی کوری مه‌لا ئی‌راهیمی کوری مه‌لا حه‌سه‌نی کوری مه‌لا نه‌بویه‌که‌ه.

میزووی له‌ دایک‌بوونی: جه‌نابی مه‌لا گه‌وره‌ی کۆیه‌ له‌ پشه‌کی کتیبه‌ی (المصقول ده‌لتی: { ده‌رباره‌ی میژووی له‌ دایک‌بوونی بایره‌ گه‌وره‌م هه‌یج زانیاریه‌کم به‌ ده‌سته‌وه‌ نیه‌ }، هه‌روه‌ها ماموستا عبدالکریم (مدرس) به‌ ته‌خین ده‌وروبه‌ری سالی ۱۱۴۰ک بز داناره‌، به‌لام نيمه‌ له‌ گه‌ل کاکم مه‌لا طه‌یب چاوه‌کماندا کتیبه‌ ده‌ست‌نوسه‌کانی خۆمان، له‌وانه‌ دیتمان کتیبه‌ی (خادم‌)ی به‌لاغه‌ دانراوی ماموستا عبدالرحمان جه‌لی یه‌، له‌ کۆتایی دا ده‌لتی: { ته‌واوم کرد له‌ سالی ۱۱۸۶ک - ۱۷۷۲ز } هه‌روه‌ها له‌ په‌راویزه‌کدا له‌و کتیبه‌ خۆی نووسیتی ته‌واوم کرد له‌و کاته‌، ته‌مه‌م (۳۱) یا (۳۲) سال بوو، که‌واته‌ به‌لنگه‌ی راستمان به‌ ده‌ست که‌وت، که‌ ماموستا سالی ۱۱۵۴ک یا سالی ۱۱۵۵ک به‌رانه‌ر به‌ سالی ۱۷۴۱ز - ۱۷۴۲ز له‌ دایک بووه‌.

خووره‌وشتی: زاته‌کی دلپاک و به‌ دین بووه‌، یه‌ک بووه‌ له‌ مه‌لایه‌ ناوداره‌کانی چه‌رخ‌ی خۆی، ریزی خه‌لکانی ده‌گرت و خه‌لکان حورمه‌تیان ده‌گرت، یه‌که‌م جار له‌ قوتابخانه‌ی (جه‌ل) نزیک چپای (ناوه‌گه‌رد) ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه‌، پاشان عبدالرحمان پاشای بابان، مزگه‌وت و قوتابخانه‌ی له‌ (کۆیه‌) دروست کرد، فه‌رمانی گواسته‌وه‌ی

مامۆستای ۱۵، له (جهل) بۆ (کۆبه) مه‌ولانا خالید هه‌زی ده‌کرد له لای بخۆنیت، هاته لای بۆ جینگرتن، به‌لام مامۆستا نه‌خۆش بوو دوا عه‌مری بوو نه‌یتوانی وه‌ری بگرت، بۆیه جووه لای مه‌لا محمه‌د ئین ناده‌م باله‌کی.

کۆچی دوایی: به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی نایینی پیروزی ئیسلام، تا سالی ۱۸۰۲ز له شاری (کۆبه) کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی:

۱. نامیلکه‌ی (إثبات الواجب).
۲. نامیلکه‌ی (مه‌شاده) باسی داسنه‌کانه نۆ لاپه‌ره‌یه.
۳. خادم: شەرحی فەریده‌ی سه‌مه‌رقه‌ندییه له زانستی (به‌یان)، دانه‌کی ده‌ستووسی ئیراهیم ناویک له لای ئیمه‌ هه‌یه.
۴. تحفة الطلاب بشرح خلاصة الحساب: دانه‌کی له لای ئیمه‌ هه‌یه، ده‌ستووسی مام مه‌لا عبدالقاده‌، سالی ۱۹۶۷ز نووسیتیه‌وه.

وه هه‌روه‌ها حاشیه‌ی هه‌یه له‌سه‌ر: (ته‌فسیری به‌یزاوی) و (توحفه) و (عبدالله به‌زدی) و (که‌مال) و (جه‌لالی مه‌نتیق) و (شه‌رحی عه‌قایدی سه‌عد) و (مطول) و (مختصر) و (جمع الجوامع) و (مختصر المنتهی) و (شه‌رحی نه‌ربه‌عین) و (شه‌رحی هه‌مزیه) و (شه‌رحی چه‌غمینی) و (جامی).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. المصقول / ۵.
۲. علماء ومدارس في أربيل / ۵۹.
۳. محمد بن عبدالله جلي ۸۵ - ۸۸.
۴. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۸ - ۲۶۹.
۵. بنه‌ماله‌ی زانیا‌ران ۵۵۶ - ۵۵۷.
۶. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۲/۳۹۰ - ۳۹۲ / ۲۶۸/۵

عبدالرحمان عبدالله ره‌شانی (۶۸۲)

ناوی عبدالره‌همانه، کوری فه‌قی عبدالله‌ی خه‌لکی گوندی (ره‌شانی) سه‌ر به یینجوتنه، ده‌وری سالی ۱۲۸۰ک - ۱۸۶۳ز هاتووته‌دنیا، له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوا‌ی چووه (یینجوتین) لای ماموستا عبدالرحمان، ماوه له‌وی تا کۆتایی به‌خویند هینا، بووه مه‌لا له (کانی میران) ناوچه‌ی (مه‌ریوان) ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، دوا‌ی چووه گوندی (به‌ئیله)، پاشان چووه گوندی (سه‌له‌س)، له‌وی ماوه، تاسالی ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز کۆچی دوا‌ی کرد.

دوو کوری هه‌بون:

۱. محمد سه‌عید: له‌سلیمانی و نیرگسه‌جاری خویند، له‌شوتی باوکی بووه مه‌لا دوا‌ی باری کردبو (قه‌لعه)، چووه سه‌فه‌ری چه‌ج، گه‌راوه کوردستان، کۆچی دوا‌ی کرد، مه‌لا زاهیدی کوری جینگری بوو.

۲. عه‌لی: له (بیاره‌)ی ده‌خویند، پاشان کۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمه‌ العلم والدین ۲۸۱-۲۸۳

عبدالرحمان عبدالله گه‌ناوی (۶۸۲)

ناوی عبدالرحمانه، کوری مه‌لا عبدالله‌ی کوری مه‌لا عبدالرحمانه، خه‌لکی گه‌ناوی سه‌ر به‌ قه‌لادزی‌یه، سالی ۱۹۳۸ز له‌ گوندی (گه‌رمان) هاته‌ووته‌دنیا. خویندنی: سالی ۱۹۴۵ز له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوا‌ی چووه (قه‌لادزی) لای مه‌لا محمه‌دی باله‌یی، ماوه‌کیش له‌ لای مه‌لا نه‌بویه‌کری بۆسکینی و مه‌لا عوسمانی رۆستی ماوه، گه‌راوه لای مه‌لا محمه‌دی باله‌یی، ماوه له‌وی تا کۆتایی به‌ خویندن هینا و ئیجازه‌ی مه‌لا‌یه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لا‌یه‌تی: کرا پێش نوێژ و ووتارخوین له‌ مزگه‌وتی گه‌وره‌ی چوارقورنه، دوا‌ی چووه مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (یینجوتین)، پاشان چووه مزگه‌وتی مناره له (کۆیه)، دوا‌ی هاته

(هه‌ولیی) به پیش نوێژ و وتارخوین له مزگه‌وتی عومهری کوری خه‌ططاب (خوا لینی رازی بی)، له گه‌ره‌کی هه‌وتی نیسانی نه‌و سه‌رده‌می.

کۆچی دوایی: پاش نه‌نجام دانی نوێژی به‌یانی له مزگه‌وته‌که‌ی خۆی له ۶/۱۲/۱۹۹۴ ز شه‌هیدکرا، نه‌وکاته باری ناوخۆی کوردستان زۆر ئالتۆز بوو، کورته‌به‌ک به‌لاغه و ئوصلتی ده‌ست نووسی هه‌یه.

سه‌رچاوه: ژياننامه‌ی زانیه ناییه کۆچ کردووه‌کان ۴۹۴ - ۴۹۸.

عبدالرحمان عبدالحلیم بن ته‌یمیه (۶۸۴)

ناوی عبدالله رحمانه، کوری عبدالحلیمی کوری عبدالسلامی (بن ته‌یمیه)یه، سالی ۶۶۳ ک - ۱۲۶۴ ز له (حه‌ران) هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای مامۆستا قاسمی هه‌ولیری و هه‌شتاو شه‌ش زانی تر خویندووه، له (ئه‌سکه‌نده‌ریه) و له (دیعشق) دانیشتووه ناسراوه به زاته‌کی ده‌روون پاک و به دین و له خواترس و چاک، خه‌ریکی خواپه‌رسی و قورنانه خویندن بووه له ۷۴۷ ک - ۱۳۴۶ ز کۆچی دوایی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الکامنة ۲/۲۰۰.
۲. معجم أعلام الکورد ۴۱۷.
۳. شذرات الذهب ۶/۱۵۲.
۴. البداية والنهاية ۱۴/۲۳۰.

عبدالرحمان عبدالغفور طاهیری (۶۸۵)

ناوی عبدالرحمانه، کوری مه‌لا عبدالغفوری، ناسراو به حاجی مامۆستایه، سالی ۱۳۵۴ ک - ۱۹۲۶ ز له گوندی (باغلوچه) چاوی خۆی هه‌لتیاوه له دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن له چه‌ند حوجره‌کانی ده‌رووبه‌ری (سه‌قز) گه‌را، سالی ۱۳۶۱ ک چووه (تورجان) لای مه‌لا عبدالحمید، له ۱۳۶۵ ک چووه (گریدیگلان) لای مه‌لا عبدالله

ستویی، پاش ماوه‌ك چووہ (حه‌مامیان) لای مه‌لا عه‌لی ره‌ببانی، له‌ویوه چووہ (شیخله‌ر) لای مه‌لا حه‌سه‌نی شیخی، گه‌راوه (تورجان) له‌وی نی‌جازه‌ی وه‌رگرت. سالی ۱۳۶۹ك كرا پیش نویژ و دهرس بیژ له (باغلوچه)، سالی ۱۳۷۴ك چووہ (مه‌رخوز) خه‌ریکی خزمه‌تی نایی پیروزی نی‌سلام بوو، تا سالی ۱۴۰۷ك – ۱۹۸۶ز كۆچی دوایی كرد.

سه‌رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۵۲۷ – ۵۲۸.

عبدالرحمان عبدالکریم باب‌ه‌ شیخ (۶۸۶)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عبدالکریمی زه‌نبیلی، کوری سه‌ید عبدالرحمانی، کوری سه‌ید محه‌مه‌ده، سالی ۱۸۸۴ز هاتووته‌دنیا.

ده‌ستی به‌ خویندن كرد، ماوه‌ك له‌لای مه‌لا حه‌سه‌نی وه‌جدی (قزلی) بوو، دوایی چووہ لای مه‌لا صالحی سه‌رداراناباد، پاشان چووہ لای مه‌لا عبدالله‌ی وه‌لزی، دوایی چووہ (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر، ماوه‌ له‌وی تا كۆتایی به‌ خویندن هینا، نی‌جازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مامۆستا زانیاری له‌ ریازیات و فه‌له‌ك به‌هیز بوو، له‌ جه‌نگی دژی حکه‌مه‌تی روسیا سه‌رله‌شکری هیزی نی‌سلامی کوردستان بوو.

دانراوه‌کانی: (ته‌نقیدی هه‌ینه‌تی جه‌دید) و (تعديل‌الاعداد) و (الارفاق في علم

الحروف والارفاق) و (چه‌ند حاشیه له‌سه‌ر نی‌بن حه‌جر).

سالی ۱۹۶۰ز له‌ گوندی (تورجان) كۆچی دوایی كرد.

سه‌رچاوه: تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۳۲۴ – ۳۲۶.

عبدالرحمان عبدالکریم داربه‌روله‌یی (۶۸۷)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عبدالکریمی کوری حه‌مه‌سووره، سالی ۱۹۱۴ز له‌

گوندی (داربه‌روله‌ی سه‌ر به‌ عه‌ربه‌ت) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: لای مه‌لا عبداللهی مه‌لای گونده که ده‌ستی کرد به خویندن، قورنانی پیروژ و کتیبه سه‌ره‌تایه کان و چه‌ند نامیلکه‌ی فارسی ته‌واو کردن، چووه گوندی (ویلده‌ر) لای مه‌لا ره‌حیمی په‌لخی، دوایی چووه (کانی گۆمه) لای مه‌لا عه‌لی، سالی ۱۹۲۸ از چووه مز‌گه‌وتی خو‌مخانه‌ی (سلیمانی) سالی ۱۹۳۰ از به‌شداری راپه‌رینه‌که‌ی (۶/۹) کرد دژ به نینگلیز، پاشان چووه (گه‌لاله‌ی) (پشده‌ر) لای مه‌لا محمه‌د، دوایی چووه (ماوه‌ت)، نه‌مجاره بۆ (قه‌لادزی) لای مه‌لا محمه‌دی گه‌وره، دوایی چووه گوندی (بیوران‌ی) نیران لای مه‌لا محمه‌دی مریدی شیخ عومه‌ری بیاره، له‌وی چووه (زیوه‌ی) (سه‌رده‌شت) لای مه‌لا سه‌دیقی جامی، گه‌راوه (خورمال) لای مه‌لا سه‌ید عارف، چووه (بیاره) لای مه‌لا صاحب، چووه (نیر‌گسه‌جار) لای مه‌لا شیخ وه‌هاب، چووه (کۆکۆبی) لای مه‌لا محمه‌دی عه‌بابه‌یلی، چووه (سه‌رچاوه)، گه‌راوه بۆ (سلیمانی) لای مه‌لا عینایه‌ت، له‌وی کۆتایی به خویندن هینا، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، سالی ۱۹۴۲ از له‌لای ماموستا عینایه‌ت وه لای مه‌لا عبداللهی چورستانی.

مه‌لایه‌تی: کرا پیش نویژ و دهرس بیژ، له مز‌گه‌وتی حوسین قازی له (سلیمانی) کاروباری مه‌لایه‌تی و نامۆژگاری خه‌لکانی ده‌کرد.

به‌شیک له فه‌قیه‌کانی: شیخ خالیدی موفقی، شیخ نوره‌دینی برای، مه‌لا محمه‌دنه‌مین بامۆکی، مه‌لا محمه‌دی شاسواری، مه‌لا عبداللهی هه‌جیجی، شیخ عوسمانی نیر‌گسه‌جاری، مه‌لا عه‌لی قه‌رده‌داغی، مه‌لا عبدالله کۆشکی، مه‌لا عومه‌ر نزامی، مه‌لا صالح کانی چناری، مه‌لا عبداللهی په‌رخی، مه‌لا عه‌لی سه‌رده‌شتی، مه‌لا مه‌عروفی سنه‌یی، مه‌لا شیخ که‌ریم، مه‌لا صالح سه‌نگاوی.

به‌شیک له‌وانه‌ی نیجازه‌ی پنداون: مه‌لا فازیلی مه‌لا نه‌حمه‌د، مه‌لا شیخ نه‌حمه‌د که‌سنه‌زانی، شیخ عیصام قه‌رده‌داغی، مه‌لا عبدالله شوکر، مه‌لا عبدالرحمان که‌ریم، مه‌لا سه‌عید هه‌مزه، مه‌لا نه‌جمه‌دین وادی، شیخ موحسین شیخ محمه‌د، شیخ عه‌زیز پاره‌زانی،

مه‌لا عبداللهی سه‌رده‌شت، مه‌لا عبداللهی سه‌قز، مه‌لا نه‌حه‌دی بانه‌یی، شیخ عه‌لانه‌دین سه‌نگاوی، مه‌لا صالحی قه‌رده‌داغی.

مامۆستا چوارجار سه‌فه‌ری حه‌جی کردووه، سالی ۱۹۹۱ز کرا سه‌روکی لیژنه‌ی فه‌توا له سلیمانی.

سه‌رچاوه: په‌یامی زانایان، ژماره ۸ / ۲۰۰۵ز.

عبدالرحمان عبدالکریم دیاربه‌گری (۶۸۸)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عبدالکریمه خه‌لکی (دیاربه‌گری)ه، مه‌زه‌بی حه‌نه‌ی بووه

له (قوسه‌نطینییه) دابه‌زیوه، له‌وی سالی ۱۹۰ک - ۱۷۷۶ز کۆچی دوایی کردووه.

دانراوه‌کانی: (شرح السراجیه فی الفرائض) و (شرح الولدیة فی المنطق).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۵/۱۴۶.
۲. ایضاح المکنون ۲/۷۱۵.
۳. هدیه العارفين ۱/۵۵۳.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۱۷.

عبدالرحمان شیخ عوسمان ته‌ویلّه‌یی (۶۸۹)

ناوی عبدالرحمانه، کوری سیراجه‌دین شیخ عوسمانی (ته‌ویلّه‌یه)، نازناوی

نه‌بولوه‌فایه، له (ه)ی مانگی (محرم)ی سالی ۱۲۵۳ک - ۱۸۳۷ز له (بیاره)

هاتووته‌دنیا.

له بنه‌ماله‌کی ناین په‌روه‌ر و په‌وشت چاک په‌روه‌رده بووه، ده‌ستی کرد به

خویندنی قورنانی پرۆز، کتیبه سه‌ره‌تایه‌کانی له لای مه‌لا مه‌حمودی ده‌شی ته‌واو کردن،

رێژمانی عه‌ره‌بی له لای مه‌لا حامیدی کاتب خویند له قوناغی سه‌روه‌ه جووه لای مه‌لا

نه‌حه‌دی نۆده‌یی، ماوه‌کیش لای مه‌لا سه‌ید عبدالرحیمی مه‌وله‌وی بوو، پاشان ته‌ریقه‌تی

نه‌قشه‌ندی له باوکی وه‌رگرت، پله‌ی خه‌لیفاتی پیندرا، ده‌ستی کرد به نامۆزگاری

خه‌لکان، سافکردنه‌وهی ده‌روونی خاوه‌ن گومان، دل‌گه‌شکردنه‌وهی دل‌ته‌نگان،
 حه‌واندنه‌وهی لی‌قه‌وماو، هاوکاری زگ سووتاو، یارمه‌تی دانی مال‌فه‌وتاو، به‌تایه‌ت
 دوا‌ی سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۷ز که باوکی کۆچی دوا‌یی کرد. شیخ‌نه‌بوله‌فا دیوانی
 شیعی هه‌یه، به‌لام نه‌مزانیوه چاپ کرابی.

ناوبراو چوو (به‌غدا) له‌مزگه‌وتی شیخ‌عبدالقادری گه‌یلانی دابه‌زی، له‌وتیوه
 چوو سه‌فه‌ری حه‌ج، گه‌راوه له‌ ۱۲۸۵ک کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی نزیک
 مزگه‌وته که به‌خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. به‌مه‌اله‌ی زانیاران ۴۰۶ - ۴۰۷.

۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۷۵ - ۲۷۶.

۳. نثر الجواهر والدرر ۱/۶۸۹ - ۶۹۰.

عبدالرحمان عوسمان شاره‌زوری (۶۹۰)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عوسمانی کوری موسایه نازناوی سه‌لاحه‌دینه، خه‌لکی
 شاره‌زوره، سالی ۵۳۹هـ - ۱۱۴۴ز هاتوته‌دنیا، زانیه‌کی شه‌رع زان بووه، له
 (حه‌لب) ده‌رسی داوه زانی فه‌رمووده‌ناس (ابن‌الصلاح)ی شاره‌زوری کوری نه‌و زاته‌یه
 و ده‌رسی له‌خزمه‌ت خویندووه، مامۆستا سه‌لاحه‌دین سالی ۶۱۸ک - ۱۲۲۱ز له
 شاری حه‌لب کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. سیر أعلام النبلاء ۱۳/۷۸.

۲. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۲/۱۳۴.

۳. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۶۴.

۴. مشاهیر الكورد ۲/۱۰ - ۱۱.

عبدالرحمان عوسمان مهرعه‌شی (٦٩١)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عوسمانه خه‌لکی (مهرعه‌ش)ه، زانایه‌کی فه‌رائیز زان بووه، شهرحی کتیبی (المعادلی)ی کردووه، سالی ١١٣٩ك ته‌واوی کردووه، له ١١٢٦ز کۆچی دوا‌یی کردووه.

سه‌رچاوه: معجم المؤلفین ٥/١٥٣.

عبدالرحمان عه‌لی چه‌رانی (٦٩٢)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عه‌لی کوری عبدالغنی بن ته‌یمیه‌ی (چه‌ران)یه، ناسراوه به‌جه‌ماله‌دین، نازناوی نه‌بولقاسمه، مه‌زه‌بی حه‌نبه‌لی بووه، سالی ٧٠١ك - ١٣٠١ز خزی له‌گه‌ل باوکی کۆچی دوا‌یان کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

١. الدرر الکامنة ٢/٣٣٦ - ٣٣٧.

٢. الذیل علی طبقات الحنابلة ٤/٤٦٦.

عبدالرحمان عومه‌ر چه‌رانی (٦٩٣)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عومه‌ری کوری به‌ره‌کاتی کوری شحانه‌ی کوری هیبه‌الله یه، سالی ٥٨٩ك - ١١٩٣ز له (چه‌ران) هاتوته‌دنیا، هر له‌وی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌یی چووه (دیمشق) له‌وی چووه (موصل)، سالی ٦١٩ك سه‌فه‌ری به‌غدا‌ی کرد، هر له‌و ساله‌دا هاته (هه‌ولیر)، زانایه‌کی فه‌رمووده‌ناس و شاعیر و میژوونوس بووه، میژووی چه‌رانی نووسیوه له‌چل به‌رگ، سالی ١٢٤٥ز - ٦٤٣ك له (میفارقین) کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

١. الذیل علی طبقات الحنابلة ٤/٢٤٠.

٢. شذرات الذهب ٥/٢٢٠.

٣. تاریخ أربیل ١/٣٣٤ و ٢/٥٤٩.

۴. معجم أعلام الكورد ۱۷۴.

عبدالرحمان قادر هه مزه کۆری (۶۹۴)

ناوی عبدالرحمانه، کۆری قادری کۆری یونسی کۆری سوله‌یمان، عه‌شیره‌تی بلباسه تیره‌ی (مه‌مان)، سالی ۱۹۳۳ز له گوندی (هه‌مزه‌کۆر) هاتووته دنیا. خویندنی: سالی ۱۹۴۰ز له لای مه‌لا نه‌بویه کری مه‌لای گونده که ده‌ستی کرد به خویندن، دوا‌یی چووه (ئیلنجاغ) لای مه‌لا طاها، چوو (پوربجه) لای مه‌لا قادر، چووه (گرده‌سۆر) لای مه‌لا سه‌دیقی نو‌غه‌رانی، چووه (دۆله‌سه‌زه) لای مه‌لا عوسمان، چووه (بشیریان) لای مه‌لا شه‌ریف دووشیوانی، چووه (دۆله‌زه) لای مه‌لا سه‌عید، چووه دووگرتکان، لای مه‌لا نه‌بویه کر، پاشان چووه لای مامۆستا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی ماوه له‌وی، له‌گه‌ل مه‌لا محمه‌دنه‌مین مه‌لا عوسمان ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له (بانهمورد) دوا‌یی باری کرد بۆ (هه‌ولیر) ماوه‌ک دوکانی دانا، دوا‌یی کرا پینش نو‌یژ له مزگه‌وتی ناوبازار، پاشان کرا پینش نو‌یژ و وتارخوین له مزگه‌وتی حاجی مه‌حمود عه‌للاف، دوا‌یی گواستراوه مزگه‌وتی شیخ عبدالله (شیخه‌تلا)، له‌وی دوا‌ی نو‌یژی عه‌سران ده‌رسی به کۆمه‌لێک مه‌لایان ده‌دا، سالی ۱۹۹۲ز کرا سه‌رۆکی یه‌کیه‌تی زانیانی ئابینی کوردستان له (هه‌ولیر)، هه‌روه‌ها ماوه‌ک ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی زانستی بوو له هه‌ولیر، ئه‌ندامی لیژنه‌ی فه‌توا بوو.

کۆچی دوا‌یی: دوا‌ی نو‌یژی هه‌ینی ۵/۸/۱۹۹۲ز شه‌هید کرا، نه‌وکاتی باری ناوخۆی کوردستان زۆر شه‌پرتوو ئالتۆز بوو، له گۆرستانی (گرده‌ره‌شه) به خاک سپێدرا، کتیبی (نافره‌ت له قورنانه‌ی هه‌یه، سالی ۱۹۸۸ز چاپ کرا. سه‌رچاوه: ژیا‌نامه‌ی زانییه‌ ئابینه‌ کۆچ کردوو‌ه‌کان ۴۸۸ – ۴۹۳.

عبدالرحمان محمه‌د ئامیدی (۶۹۵)

ناوی عبدالرحمانه، کۆری محمه‌دی کۆری محمه‌دی کۆری محمه‌دی کۆری محمه‌دی کۆری محمه‌ده‌ خه‌لکی ئامیدی یه، مه‌زه‌به‌یی حه‌نه‌فی بووه، له (شام) کرایته مو‌فتی، سالی ۱۹۷۸ک

– ۱۵۷۰ز هاتووته دنیا، له ۱۰۵۱ك – ۱۴۴۱ز کۆچی دوایی کردوو، نهو دانراوانهیی ههیه: (تحریر التأویل علی ما فی معانی بعض آی التنزیل) و (مقدمة الصلاة) و (الروضه الریاء فیمن دفن بداریا) و (الهدیه فی العبارات الفقهیه) و (المستطاع من الزاد): باسی حهجه. سهرجاوه کان:

۱. ایضاح المکنون ۳/۵۹۴.
۲. هدیه العارفین ۵/۵۴۹.
۳. مشاهیر الکورد ۲/۱۴ – ۱۵.
۴. بوژاندنهوهی میژووی زانیانی کورد ۲/۹۲ – ۹۳.
۵. الأعلام ۵/۱۹۰.
۶. معجم المؤلفین ۵/۱۹۱ / ۱۳/۳۹۶.
۷. کشف الظنون ۲/۱۸۲۹ – ۱۸۳۰.
۸. معجم أعلام الکورد ۴۱۹.

عبدالرحمان محهمهد قهره داغی (۶۹۶)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی مهلا محهمهدی کورپی مهلا محهمودی کورپی طاهایه، خه لکی قهره داغه، ناسراوه به (ابن الخياط) عهشیره تی (شکاکه)، سالی ۱۲۵۳ك – ۱۸۳۷ز له قهره داغ هاتووته دنیا.

خویندنی: دهستی کرد به قوزرانی بیروز، ماوهی یهك سال خهقی کردو هممووی له بهر کرد، دوایی کتیبه سه ره تاییه کانی تهواو کردن، ماوهی ده سالان له خزمهت باوکی زانسته کانی کۆتا پی هینا، سالی ۱۲۷۴ك – ۱۸۵۷ز ئیجازهیی وهر گرت. سالی ۱۳۰۳ك – ۱۸۸۵ز چووه (بهغدا) دووباره دهستی کردهوه به خویندن له لای ماموستا محهمهد فهیزی زه هاوی ئیجازهیی وهر گرتوه.

مهلا یه تی: گهراوه (قهره داغ) سی سال لهوئی دهرسی داوه، دوایی جهزیهیی تهریقتهیی نهقشه بندی رایکیشا بۆلای مهولانا خالیدی شاره زوری، سالتك لهوئی ماوه

مهولانا نیجازهی تهریقهتی پێدا، گهراوه (قههه داغ)، ماوهی دوو سالان وازی له دهرسدانهوه هینا، تهنا خهریکی زیکر و ویرد و خواپهرستی بوو، پاشان دهستی کردهوه به دهرسدانهوه، سالی ۱۲۹۹ ک چوو (که رکوک) دوابی گهراوه (قههه داغ)، سالتک لهوی بوو، گهراوه (بهغدا) له قوتابخانهی (نهبو یوسف) له گهه کی کازمییه کرا دهرس بیژ، دوابی گواستراوه قوتابخانهی (باباگورگور) لهوانهیه سی سهده نیجازهی مهلایهتی دابی، زۆربهی مهلایه چاکه کانی بهغدا فهقی نهو زاتهن.

بهشیک له فهقییه کانی: شیخ عبدالوههاب نایب، محمهد دهریش ئالوسی، حاجی مصطهفا شیخلی، جهمیل صیدقی زههاوی (شاعیر). ماموستا له فهرمووده و ئوصول و شهریهت و حیکمهت و کهلام و مهنتیق و بهلاغه زۆر شارهزا بوو.

دانراوه کانی:

۱. شرحی ئونموزه ج، به کهم نووسینهتی، سالی ۱۲۷۱ ک دایناوه.
۲. دقائق الحقائق.
۳. الإیقاظ فی شرح وضع الألفاظ: لهوانهیه شهرحی وهضعی ماموستا نهبویه کری میررۆسته مهی بی.
۴. مواهب الرحمن فی علم البیان: لهوانهیه شهرحی ئیستیعارهی ماموستا نهبویه کری میررۆسته مهی بی.
۵. ملخص الأقوال فی خلق الأعمال، سالی ۱۲۷۴ ک دایناوه.
۶. أسنی المطالب فی علم الواجب، سالی ۱۲۷۴ ک دایناوه.
۷. التحقیق العالی شرح قصیده بدء الأمالی، سالی ۱۲۷۷ ک دایناوه.
۸. تحفة اللیب علی عبدالله الیزدی، سالی ۱۲۷۸ ک دایناوه.
۹. منهج الوصول بشرح منهاج الأصول، سالی ۱۲۹۶ ک دایناوه.
۱۰. الأجوبه البهیة فی الأسئلة الهندیة، سالی ۱۳۰۰ ک دایناوه.
۱۱. سعادة الدارین فی بیان کلمة الشهادتین، سالی ۱۳۲۰ ک دایناوه.

۱۲. التبیان فی بیان الناسخ والمنسوخ من القرآن، سالی ۱۳۲۳ک دایناوه
۱۳. تبیه الأصدقاء، سالی ۱۳۲۶ک - ۱۹۰۸ز دایناوه، له ۱۳۳۰ له به‌غدا چاپ کرا.
۱۴. فتاوی فقهیة: سالی ۱۳۲۹ک کۆی کردوهه.
۱۵. حاشیة علی تفسیر البیضاوی.
۱۶. حاشیة علی التحفة.
۱۷. حاشیة علی مختصر المنتهی.
۱۸. حاشیة علی طوابع البیضاوی.
۱۹. حاشیة علی السیلکوتی فی المنطق.
۲۰. تهرجومه‌ی معراج نامه‌ی نه‌جه‌دین غیطی له عه‌ره‌یی بو کوردی.
۲۱. بدایة الهدایة.
۲۲. رسالة فی الإیمان والإسلام .
۲۳. حاشیة علی شرح التصریف للفتازانی.
۲۴. جامع الحقائق علی حدائق الدقائق.
۲۵. رسالة فی القضاء والقدر.
- کۆچی دوا‌یی: شه‌وی دووشه‌مه‌ی ۲۹ی مانگی ره‌جه‌ب سالی ۱۳۳۵ک - ۱۹۱۷ز کۆچی دوا‌یی کرد له قوتابخانه‌ی باباگورگور له (به‌غدا) به‌خاک سپردرا.
- سێ کورپی مه‌لای هه‌بوون:
۱. شیخ محهم‌هد: پيش نویتز بوو له مزگه‌وتی باباگورگور، سالی ۱۳۳۷ک - ۱۹۱۸ز کۆچی دوا‌یی کرد.
۲. شیخ علی: پيش نویتز و موفتی بوو له مزگه‌وتی باباگورگور.
۳. مه‌لا مه‌حمود: له خانه‌قین مه‌لا بوو.
- به‌زمانی عه‌ره‌یی سه‌ردولکه‌ی ماموستا عبدالرحمان دانراوه:

أيا حجة الإسلام مذ غبت بفتة
 ألم تر أن الشمس مذ غاب ضوءها
 بدأ للأعادي حجة ومناقب
 تلالاً في جو السماء الكواكب
 سهرا جاهه كان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۴۳ - ۲۷۶ - ۲۷۸.
۲. تنبيه الأصدقاء في بيان التقليد والاجتهاد.
۳. لب الألباب ۱/۱۱۶.
۴. معجم المؤلفين ۵/۱۸۷.
۵. الأعلام ۴/۱۱۰.
۶. تاريخ السليمانية ۲۶۲ - ۲۶۳.
۷. معجم أعلام الكورد ۴۱۸.
۸. نثر الجواهر والدرر ۶۹۱ - ۶۹۲.
۹. بوژاندنهوه ۱/۱۲۸ - ۱۳۰، ۲/۳۷۹ - ۳۸۵، ۵/۲۶۱ - ۲۸۰.
۱۰. مشاهير الكورد ۲/۱۱ - ۱۲.
۱۱. ستاندهر، ژماره ۱۹ و ۲۰، ۲۰۰۷ز

عبدالرحمان محهمهد نهتروشی (۶۹۷)

ناوی عبدالرحمانه، کوری شیخ محهمهد علی نهتروشیه، یه که له شیخه کانی
 تهریقتهنی قادری، زانایه کی بهرز و مهلایه کی چاک بوو، له شهریعت ناگاداربوو، له
 قوتابخانه بهناوبانگه کهی (نهروش) دهرسی دهه، ههروهه ناموژگاری خهلکانی ده کرد، بو
 نهرشاد دهچووه (دهۆک) و (موصل) و (ههولیر).

کوچی دواپی: سالی ۱۳۶۸ک - ۱۹۴۸ز له (موصل) کوچی دواپی کرد،

چهند کوری ههبوون:

۱. شیخ عبدالحمید: له ۱۹۰۴ز له دایک بوو، له لای مه‌لا عوسمانی دیوه‌جی و مه‌لا عبدالله نیعمه و مه‌لا نه‌همدی مزوری خویند، ئیجازه‌ی له مه‌لا نه‌همدی نه‌تروش‌ی وهرگرت، کرا قازی به‌غدا، له ۱۹۹۳ز کۆچی دوابی کرد.
  ۲. شیخ به‌شیر: نه‌مینداری گشتی نه‌وقاف بوو له هه‌ولیر.
  ۳. شیخ طاهر: پارێزه‌ر بوو له هه‌ولیر.
  ۴. شیخ طه‌یب: به‌رپۆه‌به‌ر بوو له پارێزگاری هه‌ولیر.
- سه‌رچاوه: إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الاسلامية ۲۸.

عبدالرحمان محهمهد پینج‌وینی (۶۹۸)

ناوی عبدالرحمانه، کورپی محهمهدی کورپی مه‌لا برایمی کورپی مه‌لا عه‌لی کورپی مه‌لا یوسفی کورپی مه‌لا عه‌زیزی کورپی مه‌لا عبدالکریمه، له سه‌یده‌کانی بریفکانه، مه‌لا عه‌زیزی بایره‌گه‌وره‌ی بریفکانه به‌جی هیشتووه، هاتووته ناوچه‌ی خوشناوه‌تی، مه‌لا برایمی نه‌وه‌ی چووته گوندی (شیخه‌المارین) بوو خویندن لای مه‌لا خدری گه‌وره، له‌وه‌ی خویندنی ته‌واو کرد، ئیجازه‌ی وهرگرت، بووه زاوای مامۆستا، نه‌یتوانی بگه‌رپته‌وه ناوچه‌که‌ی خوین، له‌وه‌ی رۆژه‌دا که‌وته (سلیمانی)، وه‌له‌سه‌ر وه‌سه‌تی بایره‌گه‌وره‌یان، نازناوی (سه‌ید)یان بوو خوین داننا، ته‌نیا داوای مه‌لایه‌تیان کرد، بویه‌که‌س باسی سه‌یدایه‌تیان ناکا. نه‌م زاته‌ سالی ۱۲۵۰ک - ۱۸۳۴ز له (پینج‌وین) هاتووته‌دنی.

خویندنی: لای باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورنانی پرۆزی خه‌تم کرد، کتێبه‌ سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کردن له‌ کاتی خویندنی (سه‌عده‌الله‌ی گه‌وره‌ چووه (سلیمانی) لای مه‌لا عبدالقادری شیخه‌المارینی (جامی) ته‌واو کرد، چووه لای موفتی (چارامار) حاشیه‌ی عبدالغفور و عیصامه‌دین و چه‌ند نامیلکه‌ی مه‌نتیقی خویند، چووه (سه‌نه) لای مه‌لا محهمهدی (فخر العلماء) عبدالله یه‌زدی و ئادابی خویند، چووه (تورجان) به‌شیک‌ی شه‌ریعت و شه‌رحی شه‌مسیه و شه‌رحی مه‌طالیعی ته‌واو کرد، چووه (نۆدشه) لای مامۆستا نه‌همد شه‌ریعت و که‌لام و فه‌له‌کیاتی خویند، چووه (رواندز) لای مه‌لا عومهری

خه‌یلانی شهرحی چه‌غمینی خویند، گه‌راوه (تورجان) لای مه‌لا عه‌لی قزجی به‌لاغه‌ی خویند، لای سدید حه‌سه‌نی چۆری عبدالحکیمی شهرحی شه‌مسیه‌ی خویند، کۆتایی به‌ خویندن هینا، نیجازه‌ی له‌ مه‌لا عه‌لی قزجی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: گه‌راوه (پنجوین) ده‌ستی کرد به‌ جی به‌جی کردنی کاروباری مه‌لا یه‌تی، ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، دوایی چوووه‌ مزگه‌وتی (نه‌قیب) له‌ سلیمانی ده‌رسی ده‌دا، پاشان گه‌راوه (پنجوین) چه‌ند زانا له‌ خزمه‌تی بوون، بۆ ئه‌وه‌: مه‌لا حوسینی پسکه‌ندی، مه‌لا ره‌شید به‌گی بابان، مه‌لا سه‌عیدی ناغچه‌له‌ری، مه‌لا سه‌عید سو‌ه‌ییلی، مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی، مه‌لا عبدالعزیزی روخ زادی، مه‌لا عبدالعزیزی بناسووتی، مه‌لا صالحی (حه‌ریق).

کۆچی دوایی: شه‌وی هه‌ینی دوای نوێزی عیशा مانگی ذی العقدة سالی ۱۳۱۹

ك - ۱۹۰۱ ز کۆچی دوایی کرد.

کوره‌کانی:

۱. مه‌لا نه‌سه‌ند: به‌ گه‌نجی جوانه‌مه‌رگ بوو.

۲. مه‌لا جه‌لال.

۳. مه‌لا نه‌حه‌د: پێش نوێژ و ده‌رس بیژ بوو له‌ ده‌وری سالی ۱۳۵۰ ك - ۱۹۳۱ ز

کۆچی دوایی کرد.

ماموستا زانابه‌کی شاره‌زا بوو له‌ زانسته‌کان، به‌ تابه‌ت له‌ مه‌نتیق و که‌لام پسپۆر بوو، له‌سه‌ر زۆربه‌ی کتیبانی خویندن رو‌یشتوووه‌، بۆ ئه‌وه‌: حاشیه‌ی له‌سه‌ر نه‌و هه‌موو کتیبانه‌ هه‌یه‌: (سه‌دالله ی گه‌وره‌) و (حیسامکاتی) و (فناری) و (عبدالله یه‌زدی) و (ته‌ذیب المنطق) و (بوره‌انی گه‌له‌نبه‌وی) و (نادابی گه‌له‌نبه‌وی) و (شهرحی شه‌مسیه‌) و (شهرحی عه‌قایدی نه‌سه‌فی) و (خه‌یالی) و (ته‌ذیب الکلام) و (تقریب المرام) و (جمع الجوامع) و (لب الاصول) و (أقصى الأمانی) و (شهرحی چه‌مغینی) و (تشریح الأفلاك) و (مختصر) و

مطول) و (شهرحی مه‌طالع) و (شهرحی مه‌قاصید) وه نامیلکه‌ی خۆی له باسی (که‌لامی
نفسی).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علمازنا فی خدمة العلم والدين ۲۷۸ - ۲۸۱.
۲. معجم أعلام الكورد ۴۱۹.
۳. تاریخ السليمانية ۲۶۲.
۴. مشاهیر الكورد ۲/۱۲.
۵. ژیناوه‌ری زانیانی کورد ۲۲۶ - ۲۳۲.
۶. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۳۳ - ۴۴۲ - ۴۵۰.

عبدالرحمان محه‌مه‌د شه‌مشوله‌یی (۶۹۹)

ناوی عبدالرحمانه، کوری مه‌لا شیخ محه‌مه‌دی کوری مه‌لا عوسمانه عه‌شیره‌تی
شیخانه، سالی ۱۹۳۱ز له‌گوندی (شه‌مشوله) هاتوته‌دنیا.
له‌لای باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌یی چووه (که‌ور) لای مه‌لانه‌نوه‌ری
برای، پاشان چووه (ماجیداوه) لای مه‌لا عومهری مه‌لاقه‌ره‌ی، چووه (دوو‌گر‌تکان) لای
مه‌لا‌عه‌لی (بیره‌عاره‌بان)، چووه (هیله‌وه) لای مه‌لا نه‌بویه‌کری کۆبی، سالی ۱۹۵۰ز چووه
لای مه‌لا سه‌ید عبدالله‌ی تۆمه‌یی، دوا‌یی چووه (گرده‌سۆر) لای مه‌لا سه‌دیقی نۆغه‌رانی،
سالی ۱۹۵۲ز چووه (نۆغه‌ران) لای مه‌لا محه‌مه‌دی باشوری، ماوه‌کیش له‌لای مامۆستا
شهریفی دووشیوانی و ماوه‌ک له‌لای مه‌لا به‌حیای ماجیدی و ماوه‌ک له‌لای مه‌لا نه‌بویه‌کری
گوپیری خویند، پاشان چووه (تۆبزاوه‌ی نزیک) (که‌رکوک) لای مه‌لا عبدالجیدی گراوی،
دوا‌یی چووه لای مه‌لا شیخ عومهری بالیسانی، پاشان چووه لای مه‌لا شیخ محه‌مه‌دی
بالیسانی، ماوه‌له‌وی تا کۆتایی به‌خویندن هینا، سالی ۱۹۵۵ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت. بووه
مه‌لا له‌(شه‌مامهر) سالی ۱۹۶۰ز کرا مامۆستا له‌وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، له
۱۹۸۵/۱۲/۱۱ز کرا پینش نوێز له‌مزگه‌وتی (الإخوان) له‌گه‌ره‌کی (رۆناکی) له‌شاری

ههولیر، ماوه کیش نه‌ندامی نه‌نجومه‌نی زانستی نه‌وقاف بوو، له ۲۵/۶/۲۰۰۱ ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: خو‌ری ئیسلام، ژماره ۱۳ / ۲۰۰۱ ز.

عبدالرحمان محهمهد قازی (۷۰۰)

ناوی عبدالرحمانه، کوری محهمهد ناسراوه به قازی، له‌گوندی (گه‌ناوی) پشده‌ر هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خو‌یندن، له قوتابخانه‌کانی نه‌و ده‌ورو به‌ری گه‌را، پاشان چووه مز‌گه‌وتی گه‌وره‌ی (کۆیه) لای مه‌لا عبدالله ی جه‌لی، ماوه له‌وی تا ته‌واوی کرد، ئیجازه‌ی مه‌لا به‌تی وه‌ر گرت.

بووه مه‌لا له (گه‌ناو) پاشان له‌گه‌ن کار به‌ده‌ستانی ناوچه‌که ناخۆشی لی په‌یدا بوو باری کرد بو (مه‌هاباد) له‌مز‌گه‌وتی سه‌ید نیرام ده‌رسی ده‌داوه، سالی ۱۹۱۶ ز به‌ده‌ستی له‌شکری رووسه داگیر که‌ره‌کان شه‌ید کرا.

دوو کوری هه‌بوون: مه‌لا ره‌سول و مه‌لا عبدالله.

سه‌رچاوه: محهمهد بن عبدالله الجلی ۱۰۵.

عبدالرحمان مه‌حمود هه‌ولیری (۷۰۱)

ناوی عبدالرحمانه، کوری مه‌حمودی کوری عه‌لی کوری ئیراهیمی هه‌ولیری، نازناوی نه‌بو محهمهد، خه‌لکی گوندیکه له‌وکاته ناوده‌بر درا به (جیریلاباز) ئیستا نه‌ماوه یا ناوی گۆراوه، ده‌رسی شه‌ریعه‌تی له‌لای نه‌صری کوری عه‌قیل خو‌یندووه که‌له سه‌ده‌ی چه‌وتی کۆچی له هه‌ولیر و موصل ده‌رسی داوه.

سه‌رچاوه: تاریخ آرییل ۱/۳۶۵ - ۳۶۶.

عبدالرحمان ناچم شارمزوری (۷۰۲)

ناوی عبدالرحمانه، کوری عبدالله یه خه‌لکی شاره‌زوره، نازناوی (ناچم) ه، بو خو‌یندن چوویته (به‌غدا) لای مو‌فتی زه‌هاوی، دوا‌یی چوویته (قوسطه‌نطینیه) له‌وی کرایته (حاکم).

دانراوه کانی:

۱. مجموعة الآثار في المنثورات والأشعار.
  ۲. هدية الأمم وينبوع الآداب والحكم: كۆمهله بهرگه که، بهرگی به کهمی له (بیروت) چاپ کرا.
- سهرچاوه کان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۳۱ - ۲۳۲.
۲. هدية العارفين ۵/۵۵۹.
۳. معجم المؤلفين ۵/۱۹۷.
۴. إيضاح المكنون ۴/۷۲۶.

عبدالرحمان نیعمه الله کوردی (۷۰۳)

ناوی عبدالرحمانه، کوردی نیعمه توالله یه، سالی ۱۸۷۶ز له گهره کی نهغزه میه ی (بهغدا) هاتووته دنیا، پاش خهتی قورنانی بیروز و تهواو کردنی کتیه سهره تایه کان، چوو ه قوتابخانه ی نیمامی نهغزه م.

لای نهو بهریزانه خویندنه که ی برده سه ر: مهلا حوسینی پشده ری، شیخ عبدالوهاب نایب، شیخ سه عید نه قشبه ندی، مهلا عبدالرحمان قهره داغی، نه مجا کرا موفتی شاری (عانه)، سالی ۱۹۲۳ز کرا وتار خوین له مزگه وتی نه بو یوسف له بهغدا، سالی ۱۹۲۶ز کرا دهرس بیژ له قوتابخانه ی (هه بیهت خاتون)، سالی ۱۹۳۸ز کرا (واعیز) له مزگه وتی بیشری حافی، له ۱۹۳۹ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (خه یزه ران) بهخاک سپێردرا.

سهرچاوه: تاریخ علماء بغداد ۳۶۳.

عبدالرحمان نۆدشه یی (۷۰۴)

ناوی عبدالرحمانه باوکی مامۆستا نه جمه دی نۆدشه یه، له ده وری سالی ۱۹۰۰ک - ۱۷۷۶ز هاتووته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له قوتابخانه کانی کوردستان تهواوی کرد،

گهراوه (نۆدشه) دهستی کرد به جی به جی کردنی کاروباری مهلا یه تی، پاشان باری کرد بو (سنه) له دهه وری سالی ۱۲۵۶ ک - ۱۸۴۰ ز گهراوه مزگهوتی ملکهندی له (سلیمانی)، پارێزگاری شاره که زۆر ریزی لیتا، فهرمانی (موفتی) و (مدرس) ی بو ده کرد، ماوه لهوی تا کۆچی دوایی کرد.

سهراوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۷۴ - ۲۷۵.

عبدالرحمان یوسف چهرانی (۷۰۵)

ناوی عبدالرحمانه، کوری یوسفی کوری محهمدی خهلمکی (چهرا) ه، یهک بووه له زانایه بهرزه کانی سهردهمی خۆی، ناوبانگی زمان رهوانی و زیرهکی رۆیشتبوو، له مزگهوتی (المسجد الأقصى) ی قودسی پیرۆز وتار خوین بووه، سالی ۷۰۲ ک - ۱۳۰۲ ز کۆچی دوایی کردوو.

سهراوه: الدرر الكامنة ۲/۲۱۳.

عبدالرحمان یوسف کوردی (۷۰۶)

ناوی عبدالرحمانه، کوری یوسفی کوری حوسینه، مهزهبی شافعی بووه، له دیمشق دابهزیوه، هه له مندالییهوه کتیبی (التنبیه) ی خویند و له بهری کرد، زاتهکی بهدین بووه، بهردهوام بووه له سهرا قوربان خویندن، زانیاری له تهفسیر و فهرمووده و میژووی نهتهوه کان بههتیر بووه، لهشاری (بهعله بهک) کرایته (قازی) دوایی کرایته قازی (طهرا بلس) دوایی گهراوه (دیمشق)، سهفهری کرد بو (میسر)، له مانگی رهبعی دووه م سالی ۸۱۹ ک - ۱۴۱۶ ز له تهمنی هفتا سالیدا کۆچی دوایی کرد.

سهراوه کان:

۱. شذرات الذهب ۷/۱۳۷.

۲. معجم أعلام الكورد ۴۲۴.

عبدالرحیم نه‌بویه‌کر مهرعه‌شی (۷۰۷)

ناوی عبدالرحیمه، کوری نه‌بویه‌کر کوری سوله‌یمانی خه‌لکی شاری (مهرعه‌ش)ه، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بووه، ده‌رسی داوه، له‌ده‌وری سالی ۱۰۶۸ ک - ۱۶۵۷ ز کۆچی دوایی کردووه.

دانراوه‌کانی: (شرح خلاصة الحساب) و (المفيد للمستفيد) و (المعادل) و (شرح بدأ الأمالي).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۵/۲۰۳.
۲. هدية العارفين ۱/۵۶۳.
۳. إيضاح المكنون ۲/۵۵۱.

عبدالرحیم حوسین عیراقی (حافیزی عیراقی) (۷۰۸)

ناوی عبدالرحیمه، کوری حوسینی. کوری عبدالرحمانی کوری نه‌بویه‌کر کوری ئیبراهیمی کوری زه‌ینی کوردیه، ناسراوه به (حافیزی عیراقی)، مه‌زه‌بی شافیعی بووه.

شه‌وکانی له‌کتیبی (الدر الطالع) ده‌لی: { له (۲۱) ی جیمادی یه‌که‌م سالی ۷۲۵ ک - ۱۳۲۵ ز له مه‌هرانی (میصر) پاش ماوه‌ک که باوکی چوووه‌ته نه‌و ولاته، له دایک بووه}. به‌لام زه‌رکه‌لی له‌کتیبی (الأعلام) ده‌لی: { له (رازنان) ی سه‌ر به (هه‌ولیر) له‌دایک بووه، مندان بووه له‌گه‌ل باوکی چویته (میصر)}. (رازنان - رازیان - رازان - رازان): گوندیکه سه‌ر به ناوچه‌ی (پشده‌ر) ده‌که‌ویته سه‌ر سنووری (ئیران) عه‌شیره‌تی نوره‌دینی لی‌ داده‌نیشن، نزیکه له‌گوندی (دووژان) (۱۲) کیلۆمه‌تر دووره له‌شاری (قه‌لادزی).

خویندنی: له‌خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاش ماوه‌ک جووه (دیمشق)، لای ئیبو خه‌باز و نه‌بو له‌عیاسی مه‌رداوی دامه‌زرا به‌فه‌قی، پاشان له‌حه‌لب و قودس و

ئه‌سکه‌نده‌ریه و مه‌ککه‌ی پی‌روژ، کتییانی: (حاوی) و (تبیه) و (المام)ی هه‌موو له‌به‌ر کردن، به‌یه‌ک رۆژ له‌وانه چوار سه‌د دیری له‌به‌ر ده‌کرد.

به‌شیک له‌ مامۆستایه‌کانی: عبدالرحیم (شاهید الجیش)، کوری عبدالهادی، عه‌لانه‌دین تورکمانی، نه‌بو فه‌نکی میدومی، شیخ شه‌هابه‌دینی کوری بابا، کوری ملوک، عز کوری جه‌ماعه.

پله‌ی زانیاری: زانیه‌کی به‌رز بوو، له‌ چه‌رخ‌ی خۆی به‌یه‌که‌م داده‌نرا، له‌زانسته‌کانی قورنانی پی‌روژ شاره‌زا بوو، له‌ فه‌رمووده‌کانی یه‌غه‌مه‌ر (د.خ) ده‌ستی بالا‌بوو، هه‌روه‌ها له‌ شه‌ریعت و نوصول به‌توانا بوو، زانایانی وه‌ک: نیمامی سوپکی و نه‌سه‌وی و سیوطی و شیخی عه‌سقه‌لانی و عز کوری جه‌ماعه، هه‌ر هه‌موویان مه‌تجیان کردوو، وه‌ به‌ (حافز) ناوده‌بری له‌ به‌رئه‌وه‌ی له‌ زانستی فه‌رمووده‌ زۆر بالا‌بوو.

پله‌و پایه‌کانی: سالی ۷۸۸ک - ۱۳۸۶ز کرا قازی له‌ (مه‌دینه‌)ی پی‌روژ، سالی ۷۹۰ک - ۱۳۸۸ز گه‌راوه (قه‌یره)، له‌وی وه‌لیه‌دینی کوری له‌دایک بوو، سالی ۷۹۶ک - ۱۳۹۳ز ده‌ستی به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ی به‌کۆمهل کرد، بۆ نه‌و مه‌به‌سته چوار سه‌د کۆری زانیاری بۆ به‌سه‌را، وه‌ له‌ قوتابخانه‌کانی (دارالحدیث) و (کاملیه) و (ظه‌یریة) ده‌رسی ده‌داوه، مامۆستایانی پایه‌داری وه‌ک: نوره‌دینی هه‌یثمی و شیخ نه‌جه‌د بن جه‌هری عه‌سقه‌لانی که‌له‌سه‌ر بوخاری رۆبشتوو له‌وانه فه‌قیی نه‌و زاته‌نه، جا نه‌گه‌ر فه‌قی به‌و جۆره بی، ده‌بی مامۆستای چۆن بی؟

سیفه‌ته‌کانی: مامۆستای فه‌رموده‌ناس و چرای نه‌کۆژاوه تا قیامه‌ت، زاته‌کی ریش سپی و دیمه‌ن جوان و رووپاک و خاوین بووه، هه‌یمن و له‌سه‌ره‌خۆ بووه قسه‌ خۆش بووه، شه‌و نویژی قه‌ت نه‌چوو، له‌هه‌ر مانگه‌ک سی رۆژ به‌رۆژو ده‌بوو، پسپۆری فه‌رمووده‌ناس نوره‌دین عه‌لی کوری نه‌بو به‌کری هه‌یثمی ده‌لی: {له‌خه‌ودا به‌خزمه‌ت یه‌غه‌مه‌ر گه‌یستم (د.خ) دیتم جه‌زه‌ته‌ی عیسا یه‌غه‌مه‌ر (د.خ) له‌لای راسته‌ی بوو، مامۆستا زه‌ینه‌دینی عیراقی له‌لای چه‌په‌ی بوو}.

کۆچی دوایی: شهوی چوار شه مه (۸) ی مانگی شهعبان سالی ۸۰۶ ک –
 ۱۴۰۳ ز پاش دهرچوونی له (حهمام) له (قاهیره) کۆچی دوایی کرد، شیخ نههمه د بن
 حهجهری عهسقلانی قهسیده کی لاواندنهوی پيدا هه لگۆتوو، ههروهها مامۆستا کورپی
 جزیری دهلی:

رحمة الله للعراقي تری حافظ الأرض حبرها باتفاق

إنني مقسم ألية صدق لم يكن في البلاد مثل العراقي

مامۆستا زهینه دین کورپنکی زانا و پسروری شه ریه تی هه بوو، ناسرابوو

به وه لیه دین نه بو زه ره نههمه عیراقی کوردی، له پیشدا له پیتی (أ) باسمان کرد.

دانراوه کانی:

۱. النکت علی منهاج البیضاوی.

۲. نظم المنهاج.

۳. ذیل علی المیزان والألفية.

۴. العزیز فی أصول الفقه.

۵. الألفية فی غریب القرآن.

۶. شرح التقریب.

۷. أنفع القرب فی محبة العرب.

۸. ذیل علی ذیل العبر للذهبی.

۹. معجم القرن الثامن للهجرة.

۱۰. التقیید والإیضاح علی کتاب ابن الصلاح.

۱۱. مختصر الحججة.

۱۲. نظم الدرر السنية فی السيرة النبوية: دانه کی دهستووسی له لای نیمه ههیه،

نیستا که سالی ۲۰۰۸ ز کاکم مهلا طهیب خه ریکه شه رحی له سه ره ده نوسی،

خودای گه وره ته من ساغی بکات، بۆ ته واو کردن و سوود لی وه رگرتنی.

١٣. العدد المعتر في الأوجه التي بين السور.
١٤. نظم الإقتراح.
١٥. المغني عن حمل الأسفار في الإسفار، في تخريج أحاديث الإحياء.
١٦. ذيل الذيل لوفيات الأعيان.
١٧. قرّة العين لوفاء الوالدين.
١٨. تقريب الأسانيد وترتيب المسانيد: وهليهديني كوربي شهرحي كردووه.
١٩. مهمات المهمات: بهراويتزه لهسهر (مهمات)ى نهسنهوى.
٢٠. تكملة شرح المهذب.
٢١. تكملة شرح الترمذي لابن سيد الناس.
٢٢. الإستعاذة بالواحد، من إقامة جمعيتين في مكان واحد.
٢٣. الباعث على الإخلاص، من حوادث القصاص.
٢٤. التبصرة والتذكرة: الألفية في أصول الحديث: سالتى ٧٦٨ك - ١٣٦٦ز تهواوى كردووه، له ١٣٦٩ز شهرحي لهسهر نووسيوه، ناويتاوه (فتح المغيث بشرح الفية الحديث) ههروهها قازى شيخ زه كهرياي نه نصارى شهرحي كردووه ناويتاوه (فتح الباقي بشرح الفية العراقي)، سالتى ٨٩٦ك - ١٤٩٠ز تهواوى كردووه، دانه كى كويى له بهرتو كخانهى نيتمه ههيه.

سهرچاوه كان:

١. الضوء اللامع ١٥٢/٤-١٥٨.
٢. البدر الطالع ١/٣٥٤.
٣. إحياء علوم الدين /بيتشه كى ١/١٥.
٤. معجم المؤلفين ٥/٢٠٤.
٥. شذرات الذهب ٥٥/٧-٥٧.
٦. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٢٨٣-٢٨٤.

۷. ایضاح المکنون ۲/۹۶.
۸. هدیة العارفین ۱/۵۶۲.
۹. معجم أعلام الكورد ۴۰۴.
۱۰. كشف الظنون ۱/۲۴- ۷۴۷/ ۲/۱۷۴۸- ۱۹۱۱.
۱۱. الأعلام ۲/۱۶۴/ ۴/۱۱۹/ ۵/۱۴/ ۱۰/۱۲۵.
۱۲. التقييد والإيضاح /یتشه‌کی ۱۲-۱/۹.
۱۳. العجالة السنية ۲۹-۱/۲۲.
۱۴. چاوپینکه‌وتینک له‌گه‌ن مه‌لا نه‌حمه‌دی پشه‌هری له‌ گه‌ره‌کی مه‌لایان له‌ هه‌ولیر.

عبدالرحیم سه‌عید مه‌وله‌وی (۲۰۹)

ناوی عبدالرحیمه، کورپی مه‌لا سه‌عیدی کورپی شه‌ریفی کورپی مه‌حمودی کورپی یوسف جانی کورپی جه‌ماله‌دینی کورپی که‌ماله‌دینی کورپی مه‌لا یوسف جانی کورپی سه‌ید حه‌سه‌نی نه‌بوه‌کری چۆریه‌ ناسراوه‌ به‌ (مصنف) له‌ نه‌ته‌وه‌ی سه‌ید محمه‌د زاهیده، که‌ ناسراوه‌ به‌ (پیرخدری شاهۆ) نه‌و زاته‌ سالی ۱۲۲۱ک - ۱۸۰۶ز له‌ گوندی (سه‌رشاته‌ی تاوه‌گۆز، هاتوته‌دنیا.

خویندنی: له‌ لای باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوایی باریان کرد بو (بیژاوه)، ده‌ستی کرد به‌ گه‌ران له‌ حوجره‌کانی فه‌قیان: خه‌ریان و خورمال و بیراه و ته‌ویلّه و پاوه و خانه‌قا و چۆر، مزگه‌وتی (وه‌زیر) له‌ سنه، مزگه‌وتی (دار الإحسان) له‌ بانه، مزگه‌وتی گه‌وره‌ی سلیمانی، مزگه‌وتی (جامیعه‌ی هه‌له‌بجه‌ لای شیخ عبدالله‌ی خه‌رپانی و مه‌لا صادقی ته‌ویلّه‌یی، قه‌لای جوانپۆ لای مه‌لا محمه‌د قازی، دووباره‌ سنه، دووباره‌ سلیمانی: مزگه‌وتی مه‌لکه‌ندی لای مه‌لا عبدالرحمان نۆدشه‌یی ماوه‌ له‌ خزمه‌ت نه‌و مامۆستایه، تا کۆتایی به‌ خویندن هینا، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه‌ مه‌لا له‌ (چورستان)، دوایی چووه‌ (بیاییله‌)، پاشان چووه‌ (گونده) دوایی چووه‌ (شمیران)، دوایی چووه‌ (کانی که‌وه) گه‌راوه‌ (سه‌رشاته‌)،

(مه‌وله‌وی) دوا‌ی ئی‌جازه‌ی مه‌لایه‌تی، ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له‌ شیخ عوسمانی ته‌وتله‌ وه‌رگرت، جه‌نابی شیخ ئی‌جازه‌ی خه‌لیفاتی پیندا، به‌و دوو پله‌یه‌ مه‌لایه‌تی و شیخایه‌تی توانی به‌و وه‌عه‌زه‌ پر جو‌شانه‌ و به‌ تام و بۆیانه‌ نامۆژگاری خه‌لکان بکات، له‌ کۆبوونه‌وه‌ ناینیه‌کان، رایان بکیشی بۆ سه‌ر رینگای ئیسلام هه‌روه‌کو زمانه‌که‌ی له‌ کاربوو بۆ خزمه‌تی ناینی پیروز، قه‌له‌مه‌که‌شی درێقی نه‌کرد بۆ نووسین و دانانی چه‌ند کتییی هۆنراوه‌ و په‌خشان، له‌وانه‌:

۱. هۆنراوه‌ی (فضیله) سالی ۱۲۸۵ك - ۱۸۶۸ز ته‌واوی کردووه‌، مامۆستا عبدالکریم (مدرس) شه‌رحی کردووه‌، به‌ناوی (الوسیله) سالی ۱۹۷۲ز له‌ به‌غدا چاپ کرا.

۲. عه‌قیده‌ی مه‌رضیه‌: به‌ کوردی سالی ۱۳۵۲ك - ۱۹۳۳ز له‌ (میسر) چاپ کرا، مامۆستا عبدالکریم (مدرس) شه‌رحی کردووه‌، سالی ۱۹۸۸ز له‌ (به‌غدا) چاپ کرا.

۳. هۆنراوه‌ی (فوائح) به‌ فارسی: سالی ۱۹۵۲ز له‌ (میسر) چاپ کرا، مامۆستا عبدالکریم (مدرس) شه‌رحی کردووه‌ به‌ناوی (فوائد الفوائح) سالی ۱۹۹۵ له‌ (به‌غدا) چاپ کرا.

۴. دیوانی مه‌وله‌وی: نازناوی مه‌عدومی بۆ خۆی دناوه‌، سالی ۱۹۳۵ز چاپ کرا. کاکه‌ی فه‌للاح ده‌رباره‌ی ده‌لتی:

له‌ گیانی پاکی مه‌وله‌وی دانا   ئه‌وه‌ی هه‌لبه‌ستی ناسکی دانا

مژده‌یی نه‌وا دیوانی شیعی   ده‌رجوو نه‌گه‌رێ به‌ ناو کوردانا

۵. نامیلکه‌ی (رابطه) ده‌ستنوسه‌.

۶. عه‌قیده‌ی مه‌وله‌وی: سالی ۱۹۷۷ز له‌ چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، له‌ به‌غدا چاپ کرا.

مامۆستا عبدالکریم (مدرس) له‌ مه‌تخی مه‌وله‌وی ده‌لتی:

هه‌ربژی ناوی نامی مه‌وله‌وی   له‌ریژی سه‌عدی و جامی دیه‌له‌وی
 بژین زانایان له‌رووی جیهانا   له‌زانای عیلمی ماددی و مه‌عنه‌وی
 هه‌شرمان بکا خودا به‌که‌ره‌م   له‌ژیر سای ئالای به‌رزی نه‌به‌وی .
 سه‌فه‌ره‌کانی:

۱. سالی ۱۲۷۱ك - ۱۸۵۴ز له‌سه‌ر فه‌رمانی شیخ عوسمان، له‌گه‌ل مه‌لا نه‌حه‌دی
 نۆدشه و شیخ عبدالرحمانی نه‌بولوه‌فا، چوونه (سنه) بۆ نامۆزگاری کردنی غولام
 شاخان تا به‌زۆری خه‌لك نه‌كا به‌شيعه، به‌لام وازی نه‌هینا، سه‌فه‌ره‌که‌ی بی‌سوود
 بوو.

۲. چوو (مه‌هاباد) سه‌ردانی سه‌ید سه‌نه‌نی چۆری کرد.

۳. چوو (که‌رکوک) چه‌ند مانگ له‌لای شیخ‌عه‌لی طاله‌بانی ماوه.

۴. چوو (به‌غدا) به‌نیازی هه‌ج، له‌وی ره‌فیه‌که‌ی هه‌موو پاره‌که‌ی لی‌دزی، ناچار
 مه‌وله‌وی گه‌راوه.

۵. چه‌ندجار ده‌چوو (سه‌لیمانی) بۆ زیاره‌تی کاک نه‌حه‌دی شیخ و مامۆستا شیخ
 عبدالقادری موهاجیر.

کۆچی دوا‌ی: سالی ۱۳۰۰ك - ۱۸۸۲ز له‌گوندی (سه‌رشاته‌ی تاوه‌گۆز،
 مالتاوا‌یی یه‌که‌جاری له‌دۆست و براده‌ران کرد، له‌گۆرستانی (نه‌صحابه) به‌خاک
 سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الكورد ۲/۲۳-۲۵.

۲. الوسيلة / پاشکۆ ۸۲۷ - ۸۳۰.

۳. الوسيلة / پێشه‌کی (و - ص).

۴. البیتوشي ۱۰۶.

۵. یادی مه‌ردان ۲/۳۶۲ - ۴۸۶.

۶. ژیناوهری زانایانی کورد ۱/۱۲۴ - ۱۲۶.
۷. علماؤنا فی خدمة العلم والدین ۲۸۶ - ۲۸۸.
۸. بوژاندنوهه ۱/۱۲۴ - ۱۲۶، ۲/۳۷۶ - ۳۷۸، ۳/۲۲۷ - ۲۲۹، ۵/۱۸۹.
۹. معجم المؤلفین ۵/۲۰۴.
۱۰. نهدهبی کوردی ۲۸۱ - ۲۹۴.
۱۱. دهقهکانی نهدهبی کوردی ۸۹ - ۱۰۴.
۱۲. میژووی نهدهبی کوردی ۳/۳۵۱ - ۳۹۵.
۱۳. بنهماله‌ی زانیاران ۵۱۱ - ۵۲۴.
۱۴. گولتزاری کوردستان ۱۶۵.
۱۵. تاریخ السلیمانیه ۲۶۵ - ۲۶۸.
۱۶. معجم أعلام الكورد ۴۰۵ - ۴۰۶.
۱۷. نشر الجواهر والدرر ۱/۶۹۶.

عبدالرحیم صادق گاینجی (۷۱۰)

ناوی عبدالرحیمه، کوری مهلا صادقی کوری ئیسماعیلی کوری عهزیزه، عهشیرهتی شیخ بزینی یه، سالی ۱۹۰۳ از له گوندی (گاینج) هاتووته دنیا.

خویندنی: لای باوکی دهستی کرد به خویندن، دوایی باوکی ناردییه لای مهلا سه‌عیدی ناکری، دوایی چوو (قه‌راسنج)، پاشان چوو (ته‌رجان) لای مهلا عبدالله، دوایی چوو (به‌حرکه) لای مهلا عوسمانی شه‌وه‌کی، پاشان چوو (هه‌ولیر) مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، ماوه له‌وی تا سالی ۱۹۳۴ از کوتایی به خویندن هینا، ئیجازه‌ی له جه‌نابی شیخ وه‌رگرت. هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی لی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: گه‌راوه (گاینج) کاروباری مه‌لایه‌تی نه‌نجام ده‌دا، سالی ۱۹۵۹ از هاته هه‌ولیر، له مزگه‌وتی حاجی قادر باریکه، له گه‌ره‌کی ته‌راوه، کرا پیش نویژ.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالله‌ی سیبهردانی، مه‌لا خدری شه‌مامهری، مه‌لا عبدالکریم سیبیرانی، له ۲۲/۱۱/۱۹۸۲ ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (که‌ورگۆسک) به‌خاک سپێردرا، مه‌لا نه‌مجه‌دی کوری: مامۆستا بوو له وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، له ده‌وری سالی ۲۰۰۵ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: ژياننامه‌ی زانییه‌ ناییه‌ کۆچ کردووه‌کان ۴۹۹ - ۵۰۲.

عبدالرحیم صالح زیاره‌تی (۷۱۱)

ناوی عبدالرحیمه، کوری مه‌لا صالحی کوری مه‌لا ئیبراهیمه، به‌که‌ له فه‌قییه‌کانی شیخ نه‌بوسه‌ کری هه‌رشه‌می، سالی ۱۳۴۱ک - ۱۹۲۲ ز کۆچی دوایی کردووه، له‌ژێر گومبه‌ته‌که‌ی شیخ جه‌عفر، له‌ گوندی (زیاره‌ت) به‌خاک سپێردرا، مه‌لا مه‌زه‌هر کوری ئه‌و زاته‌ بووه، کوری ئه‌ویش مه‌لا قاسمه: چهند ساله‌ له‌ زیاره‌ت مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیانی هه‌یه، کاروباری مه‌لابه‌تی جیه‌جی ده‌کات، زاته‌کی خواناس و دلپاک و ئه‌هلی ته‌ریقه‌ته، ئه‌و ساله‌ مزگه‌وتیکی نوێ له‌ نزیک گومبه‌تی شیخ جه‌عفر دروست کردووه، ئه‌ویش نه‌وه‌ی مه‌لای هه‌نه‌ خودای گه‌وره‌ ته‌مه‌نیان درنێژیکا، بۆ خزمه‌تی نایینی پیرۆزی ئیسلام، ئه‌و ناگه‌ردانه‌ زانستییه، قه‌ت نه‌ کوزێته‌وه.

سه‌رچاوه: چاویکه‌وتنیک له‌ گه‌ل‌ غازی عه‌زیز قادر زیاره‌تی.

عبدالرحیم سه‌ده‌قه‌ نه‌ییوب (۷۱۲)

ناوی عبدالرحیمه، کوری سه‌ده‌قه‌ی کوری نه‌ییوبی کوری فه‌تح‌الدینی کوری شه‌ره‌فی کوردیه، مه‌زه‌به‌ی شافیعی بووه، سالی ۸۴۴ک - ۱۴۴۰ ز له‌ (قاھیره) هاتووته‌ دنیا، ده‌ستی کردووه‌ به‌ خویندن، خه‌ریکی په‌یداکردنی زانیاری بووه، به‌تایه‌ت فه‌رمووده‌کانی یه‌غه‌مبه‌ر (د.خ)، سالی ۸۹۸ک - ۱۷۹۲ ز له‌ (مه‌که‌که‌) ی پیرۆز ده‌رسی داوه، هه‌روه‌ها له‌ (مه‌دینه‌) ی پیرۆز ده‌رسی داوه، کوره‌کی ناو نه‌بوفه‌تی هه‌بووه‌ ده‌رس بیژبووه.

سه‌رجاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲۷۴.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۰۵.

عبدالرحیم عوسمان بناوه‌سوته (۷۱۳)

ناوی عبدالرحیمه، کوری عوسمانی کوری حه‌یده‌ره، خه‌لکی گوندی (بناوه‌سوته) ی نزیك (بئنجوتین)ه، مندال بوو باوکی کۆچی دوابی کرد، خزمه‌کانی ناردیانه خانه‌قای (بیاره) له‌گه‌ل هه‌تیمه‌کانی تر، که ژماره‌یان هه‌ژده بوون، شیخ عومه‌ر (ضیاء الدین) به‌خیوی کرد، له‌به‌ر خوتندنی دانا، بووه مه‌لا له‌ گوندی (نی) مه‌ریوانی، خه‌ریکی مه‌لایه‌تی و ده‌رسی فه‌قیان بوو، تا سالی ۱۳۵۵ك - ۱۹۳۶ز کۆچی دوابی کرد، کورینکی مه‌لای هه‌بوو، ناو محمه‌د.

سه‌رجاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۸۹.

عبدالرحیم عه‌لی دیاربه‌گری (۷۱۴)

ناوی عبدالرحیمه، کوری عه‌لییه، خه‌لکی (دیاربه‌گر)ه، مه‌زه‌به‌یی حه‌نه‌فیه، کرایته‌قازی، کتیسی (زبده‌الدراية في شرح الهداية)ی هه‌یه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی به (أحمد الله أن شرح عيون حقائق صدورنا....) ده‌ست بی‌ده‌کا، هه‌روه‌ها کتیسی (المهم الضروري في شرح مختصر القدوري). هه‌یه.

سه‌رجاوه‌کان:

۱. كشف الظنون ۲/۲۰۳۷.

۲. هدية العارفين ۵/۵۶۲.

عبدالرحیم عومه‌ر چورستانی (۷۱۵)

ناوی عبدالرحیمه، کوری عومه‌ری کوری شه‌ریفی کوری ئیره‌هیمی کوری محمه‌د ناغایه، عه‌شیره‌تی (میرادوده‌لی)یه، ده‌وری سالی ۱۲۹۳ك - ۱۸۷۶ز هاتووته‌دنیا، دوا‌ی سالی ۱۸۸۰ز ده‌ستی کرد به‌خوتندن، قوزاغی سوخته‌یی تیبه‌رکرد،

چوو‌ه لای مه‌لا عبدالقادری (بیاره)، ماوه له‌وئ تا کۆتایی به‌خویندن هینا، بووه مه‌لا له ده‌شتی دزه‌یی پشت هه‌ولیر، ماوه‌ک له‌خانه‌قای سه‌ید نه‌حمد بوو له (که‌رکوک)، ماوه‌ک له گوندی (نه‌حمد برونده) بوو، دوا هه‌واری بووه (به‌رزنجه)، چورستانی زاته‌کی به‌دین و خواپه‌رست و پر زانیاری بووه، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی به‌کاره‌یناوه، زۆر دلتسۆزی (ضیاء‌الدین) شیخ عومهری بیاره بووه.

کۆچی دوا‌یی: له‌ده‌وروبه‌ری سالی ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز کۆچی دوا‌یی کرد. دانراوه‌کانی:

۱. نامیلکه‌ی فه‌رائیز: دانه‌کی ده‌ستووسی لای ئیمه‌ه‌یه.

۲. چه‌ند حاشیه‌ له‌سه‌ر بوره‌انی گه‌له‌نبه‌وی.

۳. چه‌ند حاشیه‌ له‌سه‌ر نادابی گه‌له‌نبه‌وی.

۴. چه‌ند حاشیه‌ له‌سه‌ر فه‌رائیزی شیخ مه‌عروف.

۵. چه‌ند حاشیه‌ له‌سه‌ر (فتح‌المعین).

۶. چه‌ند حاشیه‌ له‌سه‌ر شه‌رحی عه‌قاید ته‌فتازانی.

کوره‌کانی: مامۆستا سنی کوری مه‌لای هه‌بوون:

۱. مه‌لا محمه‌د: له‌مه‌ودوا باسی ده‌که‌ین - إن شاء الله - .

۲. مه‌لا عبدالله: مه‌لایه‌کی چاک بوو، له‌(سه‌لیمانی) داده‌نیشت.

۳. مه‌لا یه‌حیا: پیش نوێژی سوپا بوو، له‌(به‌غدا) داده‌نیشت.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. یادی مه‌ردان ۲/۵۲۴ - ۵۲۵.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۸۸ - ۲۸۹.

عبدالرحیم غه‌فور (وه‌فایی) (۷۱۶)

ناوی عبدالرحیمی، کوری مه‌لا عه‌فوری کوری مه‌لا نه‌صرالله یه، ناوبراوه به

میرزا، نازناوی (وه‌فایی) یه، سالی ۱۸۴۴ز له‌(سابلاغ) هاتووته‌دنیا، هه‌ر له‌وئ خویندنی

تهواو کردوو، ئیجازهی وهر گرتوو، ماوهك لهوی مایتهوه، دهرسی مندالانی دایتهوه، پاشان سالی ۱۹۰۰ز چوویته شاری (سلیمانی).

وهفایی جگه له مهلایهتی، شاعیریکی چاك و چالاک بووه، پایه‌بهرز و بی‌هممتا بووه، دیوانی شیعی کوردی و فارسی ههیه، سالی ۱۹۵۱ز له لایهن گیوی موکریانی له (ههولیر) چاپ کرا، وه له سالی ۱۹۷۸ز له چاپخانهی کۆری زانیاری کورد، به لیکۆلتینهوهی محهمهد عهلی قه‌رده‌داغی دووباره چاپ کراوه، جه‌نابی شیخ عوبیداللهی نه‌هری، زۆر هه‌زی له شیعه‌کانی (وه‌فایی) ده‌کرد، بۆیه بانگی لای خۆی کرد و کردیسه نووسهری تایه‌تی خۆی.

(وه‌فایی) شیعه‌کانی بریتیه، له ستایش و پارانه‌وه و کۆمه‌لایه‌تی و نیشتمانپه‌روه‌ری و دل‌داری، له وه‌هموو جۆره‌بابه‌تانه‌دوایه، به‌لام‌بابه‌تی (دل‌داری) له‌نیوان شیعه‌کان له هه‌مووان پێ‌پێوه‌دیاره، له وه‌بابه‌ته‌ش چامه‌ی (شیرین ته‌شی ده‌پرسی) له هه‌موویان به‌هێتر و پڕماناته‌ره، به راستی به‌لنگه‌یه بۆ چالاکێ بۆ سوارچاکی، له قۆشهی مه‌یدانی ره‌وانیژی و هونه‌رمه‌ندی، (وه‌فایی) له وه‌چامه‌یه‌دا، واده‌نه‌ی که یاره‌که‌ی – شیرین – به پێوه وه‌ستاوه ته‌شی ده‌پرسی، باریکایی ته‌شیه‌که به په‌نجه‌ده‌گری، له‌سه‌ر رانی داده‌نه‌ی، ناری زاری له داره‌که ده‌دا، به‌خیرایی بایده‌دا، ناچار ته‌شیه‌که سه‌رو دامه‌نی دێته جووله‌ و سه‌ما، داوه ریه‌که له خۆ وه‌رده‌نالتی، جار جاریش ده‌سته ناز که‌که‌ی بۆ ناسمان به‌رزده‌کاته‌وه، تاکو داوه‌کان نالتۆزنه‌بن، پێگای درێژبوون وه‌ربگرن.

وه‌فایی نه‌و هه‌موو کارو کرداره‌ جوانانه‌ی، له‌گه‌ل چهند ته‌شیه و ته‌رشیح و نیستیعه‌ره و ته‌وریه و ته‌وجیه و طبایق لیک‌دا‌یته‌وه، پێکی خستوو به‌رانه‌ر سورانی ناسمان له ده‌وری زه‌وی، له‌گه‌ل سورانی مانگ و رۆژ و نه‌ستیره‌کان، که هه‌ستی خۆت راده‌گری سه‌رسام ده‌بی، نه‌و مه‌لایه‌ چۆن توانی نه‌و هه‌موو جوانکاریه‌، له وشه‌کان و ناوه‌رۆک کۆبکاته‌وه؟ چۆن توانی له شتیکی ساده وه‌ك (ته‌شی) نه‌و هه‌موو زاراوه نه‌ستیره‌ناسیه به‌کارینی؟؟ نه‌و هه‌موو شتانه‌ی والیکدوور – به‌ دووری ناسمان و زه‌وی –

چۆن توانی په‌یوه‌ندی له‌ نیوانیاندا په‌یدا بکا و بیانکا به‌ وینه‌ی یه‌ك؟ به‌لام مه‌ردی چالاک،
چیا ده‌کا به‌ قه‌لات، غونه‌ك له‌ جامه‌ی (ته‌شی ده‌رێسی):

تایئکی ریشه‌یی دل به‌ نوکی غه‌مزه‌ دادا

ده‌ستیکی بۆ سه‌ما برد رووبه‌ندی ماهی لادا

نافه‌ی گولتی به‌ده‌رکه‌وت عه‌طری به‌ دهم سه‌بادا

باریک و لوس نازک وه‌ك زولفی خاوی بادا

وه‌ك شاخی گول به‌ لادا، شیرین ته‌شی ده‌رێسی

نوکی ته‌شی به‌ گه‌ردووش چه‌رخیکه‌ قوطبی پتوه

مه‌جه‌ره‌ بوو به‌ داوی، که چه‌رخ‌ی که‌وته‌ نیوه

وه‌ك زوه‌ره‌ ده‌ستی کیشا، که به‌ندی قه‌وسی زیوه

ئه‌ستێره‌ ماهی داگرت، ساییت کرا به‌ پتوه

عه‌ره‌ق به‌روو به‌رپتوه، شیرین ته‌شی ده‌رێسی

که ده‌ستی برد و هینا، به‌ دولبه‌ری به‌ تادا

به‌ چه‌رخ‌ی خست و گێرای، به‌ رانی صافی دادا

عه‌یان بوو په‌نجه‌یی رۆژ، به‌ خه‌طپی ئیستیوادا

به‌ صوبجی صادیق ئه‌نگوت، زه‌نه‌ب له‌ نیو سه‌مادا

حیره‌ت له‌ ماسیوادا، شیرین ته‌شی ده‌رێسی

که که‌وته‌ چه‌رخه‌ و گه‌ردووش، ته‌شی به‌ ده‌ستی ره‌نگین

هاودای له‌ لیو و ده‌مدا، خورشیدی سینه‌ نه‌سرین

سه‌مای به‌ ذو زه‌نه‌ب دا، (کف الخضیب)ی شیرین

گرتی خه‌تی مودارا، شه‌فه‌ق به‌ عه‌قدی په‌روین

سیحریکه‌ بۆ دل و دین، شیرین ته‌شی ده‌رێسی

مه‌نعی مه‌که‌ن (وه‌فایی) که خاوو و دلّ به‌لاوه
 سه‌ریکه مه‌ستی نازی، دلّی له بۆی نه‌ماوه
 به داوی دلّ دلّی خۆی، به داوی زولفی داوه
 دلّم حه‌قی به ده‌سته، فتوایی سه‌رمی داوه

که نهم غه‌زاله چاوه، شیرین ته‌شی ده‌پرسی

کۆچی دوایی: (وه‌فایی) دووجار سه‌فه‌ری حه‌جی کرد، جاری سه‌نیم سالی
 ۱۹۰۲ز له شاری (سه‌لیمانی) به رینکه‌وت، له گه‌لّ شیخ سه‌عیدی حه‌فید و سه‌ید نه‌حه‌دی
 خانه‌قا و حاجی ته‌وفیق به‌گ - بیره‌میرد - له رینگای (شام) وه‌فایی کۆچی دوایی کرد،
 بیره‌میرد ده‌لتی: {له قومهرانی چۆله‌وانی عه‌ره‌به‌ستان، به ده‌ستی خۆم شاردمه‌وه}.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. دیوانی وه‌فایی ۳۱ - ۵۶ - ۱۹۲ - ۱۹۸.
۲. گولتزاری کوردستان ۲۰۷.
۳. ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۱۷۵ - ۱۸۸.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۰۵.
۵. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۵/۳۱۱.
۶. میژووی نه‌ده‌بی کوردی ۴/۳۴۷ - ۳۷۹.

عبدالرحیم قاسم به‌رزنجی (۷۱۷)

ناوی عبدالرحیمی، کورپی قاسمی کورپی حه‌سه‌نی کورپی بایه‌زیدی کورپی
 نیسماعیلی کورپی شیخ بابا ره‌سولی گه‌وره‌ی به‌رزنجی یه، یه‌ک بووه له زانایه چاکه‌کانی
 سه‌رده‌می خۆی، له شاری (سه‌لیمانی) خه‌ریکی جیبه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی و
 نامۆژگاری خه‌لکان و ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قییان بوو، هه‌ر له‌وه‌ی کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين. - ۲۸۵ - ۲۸۶

عبدالرحیم محهمهد ههولیری (۷۱۸)

ناوی عبدالرحیمی، کوری محهمهدی کوری یونسی کوری محهمهدی کوری سه عیدی کوری مالیکی ههولیری، سالی ۵۹۸ ک - ۱۲۰۱ ز له موصل هاتوته دنیا، لهوی ماوه تا (تهتیره کان) شاری (موصل) یان داگیر کرد، دوا یی چروه (بهغدا) له مانگی ره مهزانی سالی ۶۷۰ ک - ۱۲۷۲ ز لهوی دابهزی، هه ره لهوی سالی ۶۷۱ ک کۆچی دوا یی کرد.

چهند کتیبکی داناون، لهوانه:

۱. التعجيز في إختصار الوجيز.
۲. كورت كرايه وهی (المحصل) له زانستی (أصول الفقه).
۳. كورت كرايه وهی (طريقة ركن الدين).

سه رچاوه كان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۲۷۰.
۲. معجم المؤلفين ۵/۲۱۳.
۳. طبقات الشافعية/ نهسنهوی ۲/۵۷۴.
۴. هدية العارفين ۵/۵۶۱.
۵. وفيات الأعيان ۳/۳۸۷.
۶. كشف الظنون ۲/۱۶۱۶.
۷. منهل الأولياء ۲۰۳.
۸. شذرات الذهب ۵/۳۳۲.

عبدالرحیم مهلا زاده زیارهتی (۷۱۹)

مامۆستا عبدالرحیم، ناسراوه به مهلا زادهی شافیعی، خه لکی گوندی (زیارهت) ه نهو گونده ده کهو یته خوار لوتکه کانی چیا ی (سه ربهن) له لای با کوره وه، زاته کی به دین

و روو له خوا بوووه، دنیای نه‌ویستووه، له هه‌موو زانسته‌کان ده‌ستی بالا بووه، دانراوی
خۆی زۆر بووینه، به‌لام نه‌مارن.

مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری کتییی (ته‌ذیب المنطق) له‌گه‌ل په‌راویزه‌کانی له
خزمدت نه‌و زاته خویند، هه‌روه‌ها مه‌لا نه‌بویه‌کری باپیری مه‌لا نه‌فه‌ندی هه‌ولیر و مه‌لا
مه‌مه‌دی خه‌تی موفتی سو‌ران، فه‌قیی نه‌و مامۆستا‌یه‌نه، شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی هه‌ولیر
(خوا لئی خو‌ش بی) ده‌یفه‌رموو: {مامۆستا عبدالرحیم زیاره‌تی ماوه‌ک له هه‌ولیر ده‌رسی
داوه له مز‌گه‌وتیک، که نیستا مز‌گه‌وت و خانه‌قای شیخ نه‌بویه‌کر له جینی نه‌و دروست
کراوه}.

مه‌لا قاسمی زیاره‌ت - نه‌ویش له‌و بنه‌ماله‌یه - له چاوی‌که‌وتیک له‌گه‌لیدا، له
مانگی نابی سالی ۲۰۰۴ ز باسی کرد: {نه‌و بنه‌ماله به ره‌چه‌له‌ک ده‌چنه‌وه سه‌ر پێشه‌وا
(جه‌عفه‌ری طه‌یار) برای چه‌زهرتی عه‌لی (خوا لئی رازی بی)، وه نه‌و شیخ جه‌عفه‌ری
گومبه‌تی له‌سه‌ر گۆره‌که‌ی کراوه، نزیک (زیاره‌ت) یه‌که له نه‌وه‌کانی پێشه‌وا جه‌عفه‌ر}.

کۆچی دوا‌یی: به‌ینی نووسراویک که لا‌مانه، نه‌حه‌دی عبدالرحمانی حوسین ده‌لی:
سالی ۱۸۰۱ ز ته‌واوم کرد، له‌و کاته مامۆستا له ژیان دا بوو، دوا‌ی نه‌و به‌رواره، کۆچی
دوا‌یی کردوووه، عوسمان نه‌فه‌ندی سند فه‌سیده‌کی له مه‌نهی مامۆستا نووسیه ده‌لی:

قصاد لم یطربن إلا لأنها	ها من علا عبدالرحیم مساند
أمام ذکا، فأضحی محله	له سمیرت فوق السماءک مصاعد
تجسد من علم فمن قال إنه	عباب ففیما قال لاحت شواهد

سه‌رچاوه‌کان:

۱. حلیة البشر ۲ / ۸۴۴.
۲. علماء ومدارس فی أربیل ۹۰.
۳. علمائنا فی خدمة العلم والدين ۵۸۵.

عبدالرحیم میرزا پهرخی (۷۲۰)

ناوی عبدالرحیمه، کوری میرزای کوری عبداللهی کوری خدرناغای کوری محمد ناغای کوری بابه‌کر ناغای کوری مه‌لانا ناغایه، ده‌چته‌وه‌سه‌ر (فهرخ ناغا) که له گوندی (نوره‌دین) نریک (قه‌لادزی) باری کردیته‌وه و گوندی (پهرخی) ناوه‌دان کردیته‌وه، سالی ۱۹۰۷ ز هاتووته‌دنیا.

خویندنی: له لای مامی خه‌لیفه ره‌زا ده‌ستی کرد به‌خویندن، سالی ۱۹۱۷ ز چووه (ویله‌ده‌ر) لای مه‌لا عبدالرحیم، دوایی له لایه‌ن نه‌و مامۆستایانه خویندنی برده‌سه‌ر: سه‌ید غه‌فور له گوندی (شیخ وه‌یس)، مه‌لا صالح له (هه‌له‌بجه)، شیخ عبدالکریم له (نه‌حه‌دبرنده)، باباره‌سول له (عه‌بابه‌یلی)، مه‌لا عه‌زیز له (پریس)، موفتی سوله‌یمانی، مه‌لا حوسینی پسکه‌ندی، پاشان چووه خزمه‌ت شیخ عومه‌ری قه‌ره‌داغی، سالی ۱۹۳۵ ز نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: یه‌که‌م جار کرا (مدرس) له (به‌رزنجه)، سالی ۱۹۴۴ ز کرا مه‌لا، له مزگه‌وتی شیخ سه‌لام له (سلیمانی)، پاشان کرا نه‌ندامی نه‌مجومه‌نی زانستی نه‌وقاف، مامۆستا یه‌که‌م که‌س بوو هانی خه‌لکانی ده‌دا بۆ دروست کردنی هۆلی (تازییه) بۆ پاراستنی مزگه‌وته‌کان، نه‌وه‌بوو سالی ۱۹۶۱ ز ده‌ست به‌وکاره په‌سه‌نده کرا، سالی ۱۹۷۵ ز رژیمی به‌عس بریاری گواسته‌وه‌ی دا بۆ خواره‌وه‌ی به‌غدا، به‌لام مامۆستا نه‌چوو وازی له فه‌رمانبه‌ری هینا، خانه‌نشین کرا، وه له ۲/۳/۱۹۸۹ ز کۆچی دوایی کرد، له‌سه‌ر وه‌سیه‌تی خۆی له گۆرستانی گردی سه‌یوان به‌خاک سپێردرا.

به‌شیک له فه‌قیه‌کانی: مه‌لا محمدنه‌مین سه‌عید زۆراب، مه‌لا محمدنه‌مین عبدالکریم، شیخ عومه‌ر سه‌یدگۆل هه‌شه‌زینی، مه‌لا محمدهد عبدالرحمان، مه‌لا غه‌فور بانهی، مه‌لا فه‌ره‌ج شه‌ریف، مه‌لا سه‌عید شانه‌حسی، مه‌لا فتاح نه‌صرالله، مه‌لا عبدالله عبدالکریم فه‌رخی، مه‌لا صالح قادری کانی چناره‌یی، مه‌لا عبدالله نه‌حه‌د شه‌ریف.

سه‌رچاوه: خۆری نیسلام، ژماره ۹ / ۲۰۰۰ ز صدیق عبدالرحیم

عبدالرحیم هوشاری (۷۲۱)

ماموستا عبدالرحیم، خه‌لکی گوندی (هوشاری)، نزیککی (سه‌قز)ه، سالی ۱۲۹۵ک - ۱۸۷۸ز هاتووته‌دنیا، دهستی کرد به خویندن، قوناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر خویندنه‌که‌ی برده‌سهر، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له شیخ عومهر (ضیاء‌الدین) وه‌رگرت، گه‌راوه ولاته‌که‌ی خۆی، دهستی کرد به مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، خزمه‌تی نایینی پی‌روژ، له ده‌وری سالی ۱۳۶۳ک - ۱۹۴۴ز کۆچی کرد. سهرچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۹۰.

عبدالرزاق رزق الله ره‌سه‌نی (۷۲۲)

ناوی عبدالرزاقه، کورپی رزق الله کورپی نه‌بویه‌کری کورپی خه‌له‌فی کورپی نه‌بوله‌بیجا، خه‌لکی (رأس العين)ی خاپوره، بۆیه ناوبراوه به (ره‌سه‌نی)، سالی ۵۸۹ه - ۱۹۳ز له‌و گونده هاتووته‌دنیا، زانیه‌کی ته‌فسیر زان و شه‌ریعت زان بووه، له ولاتی خۆی خویندووه، پاشان چوویته (به‌غدا)، له‌وی چوویته (دمشق)، له‌وی و چه‌ند شوینی تری خویندووه، کتیبی (المقنع)ی له‌به‌ر کردووه، زانسته‌کانی ته‌واو کردووه، گه‌رایته‌وه (موصل)، له‌وی کرایته سه‌روکی زانکۆی (دار‌الحديث)، له لایه‌ن خاوه‌نی موصل و مه‌لیکانی جزیره زۆر به حورمه‌ت بووه، ماموستا زمان ره‌وان و شاعیر بووه حه‌ق گۆبووه، له‌سه‌ر بروایی زاناکانی پیشور رویشتووه، له نووسین دهستی بالا بووه، مملانی له‌گه‌ل زه‌مخشه‌ری کردووه، سالی ۶۶۱ک - ۱۲۶۲ز کۆچی دوایی کردووه.

دانراوه‌کانی: (رموز الكنوز): ته‌فسیری قورنانی پی‌روژه له چوار به‌رگ و (مصرع الحسین) و (درة القاریء) و (مطالع أنوار التنزیل) و (مختصر فی الفرق) و (القصيدة النونية). له‌گه‌ل چه‌ند دانراوی تری شه‌ریعت و عه‌روز و عه‌ره‌بی.

سهرچاوه‌کان:

۱. طبقات المفسرین ۱/۲۹۳ - ۲۹۵.

۲. شذرات الذهب ۵/۳۰۵ - ۳۰۶.

۳. معجم المؤلفین ۵/۲۱۷ - ۲۱۸.

۴. كشف الظنون ۱/۴۵۲.

عبدالسلام بانه‌یی (۷۲۳)

ماموستا عبدالسلام، یه‌ک بووه له مه‌لایه چاکه‌کانی سهرده‌می خۆی، له ده‌وری سالی ۱۲۶۰ک - ۱۸۴۴ز له یه‌ک له گونده‌کانی (موکریان) هاتووته‌دنیا، دوا‌ی ته‌واو‌کردنی خویندنی، بووه مه‌لا له ده‌وروبه‌ری (سابلاغ)، له‌وی ناوده‌بردرا به (شیخ الاسلام)، پاشان باری کرد بۆ (بانه)، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه، تا سالی ۱۳۳۶ک - ۱۹۱۷ز کۆچی دوا‌ی کرد، کورێکی هه‌بوو ناو (مه‌حمود) نه‌ویش دوو کوری هه‌بوون:

۱. مه‌لا محهمه‌د: جینگری باوکی بوو.

۲. مه‌لا یه‌حیا: لای شیخ عومهری قه‌ره‌داغی خویندنی ته‌واو‌کرد، گه‌راوه ولاتی خۆی، سالی ۱۳۵۵ک - ۱۹۳۶ز کۆچی دوا‌ی کرد، نه‌ویش دوو کوری هه‌بوو:

۱. عبدالغفور: مه‌لای (گه‌وره‌دی) بوو له (چوارتا).

۲. عبدالرحمان: له ۱۲/۱۱/۲۰۰۷ز کۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۶۲۶ - ۶۲۷.

عبدالسلام بیسارانی (۷۲۴)

ماموستا عبدالسلام، له نه‌ته‌وه‌ی شیخ زه‌که‌ریای شازه‌لی یه، له ده‌وری سالی ۱۲۹۵ک - ۱۸۷۸ز هاتووته‌دنیا، زانیه‌کی ماقول و به‌ریز بووه، داوا‌ی چاکه‌ی کردووه، خه‌لکی پاراستووه له خراپه، خه‌لکان به‌ گوێیان کردووه و له قسه‌کانی ده‌رنه‌چوون، ده‌رسی داوه، مریدی شیخ حیسامه‌دین بوو، به‌یانیان و ئیواران یادی خوا‌ی ده‌کرد له ده‌وری سالی ۱۳۵۵ک - ۱۹۳۶ز کۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۹۱.

عبدالسلام عبدالله بن تهیمییه (۷۲۵)

ناوی عبدالسلامه، کوری عبداللهی کوری خضری کوری علی کوری تهیمییه، ناسراوه به (مهجدهدین) خه لکی شاری حهرانی جزیره ی بۆتانه، مهزهه بی حنه لی بووه، سالی ۵۹۰ك - ۱۹۴ز له شاری (حهران) هاتووته دنیا، هه ره لهوئ قورنانی پیروزی خویند و له بهری کرد، سالی ۶۰۳ك - ۱۲۰۰۶ز له گه ل مهلا عبدالغنی مامی چووه (به غدا)، لهوئ شهش سالان خه ریکی خویندنی شه ریعت و عه ره بی و حیساب و جه بر و مقابله و فه رائیز بوو، شاره زا بوو له ته فسر و قورنن و نوصول و نه حو، چووه (شام) ماوه ك لهوئ ده رسی داوه، سالی ۶۵۱ك چووه سه فه ری حه ج، لهوئوه گه راوه (به غدا)، پاشان گه راوه (حهران).

رۆژی جیژنه ی ره مه زان، دوای نویژی هه بی، سالی ۶۵۲ك - ۱۲۵۴ز له (حهران) کۆچی دوایی کرد.

چهند کتیبی داناون، له وانه: (أطرف أحاديث الرسول) و (أرجوزة في القراءات) و (الأحكام الكبرى) و (المتقى في أحاديث الأحكام) و (المحرر في الفقه) و (المسودة في العربية) و (المسودة في أصول الفقه) و (منتهى الغاية في شرح الرواية).

سه رچاوه كان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۱۸۸.
۲. فوات الوفيات ۲/۳۲۳.
۳. طبقات المفسرين ۱/۲۹۷.
۴. هدية العارفين ۵/۵۷۰.
۵. كشف الظنون ۲/۱۸۵۱.
۶. معجم المؤلفين ۱۳/۳۹۷/ ۲/۲۲۷.
۷. شذرات الذهب ۵/۲۵۷.
۸. إيضاح المكنون ۲/۵۷۰.

۹. معجم أعلام الكورد ۴۲۸.
۱۰. الأعلام ۲/۷۹ / ۴/ ۱۲۹ - ۱۳۰ / ۱۰/ ۱۲۶.
۱۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۲۴۹ - ۲۵۴.
- عبدالسلام عبدالله بارزانی (۷۲۶)**

ناوی عبدالسلامه، کوری مهلا عبداللهیه، یه کیکه له شیخه کانی بارزان، زانیاری تهسهووف و پاکی دهرونی له شیخ سدید طاهای نههری وهرگرتوو، دوایی سهفهری ههورامانی کرد بو زیارهتی مهولانا خالیدی نهقشبهندی، شیخ عبدالسلام خزمهتی نایی پیروزی کردوو، ههولتی داوه کاروباری خه لکانی ناوچه که بهی شهریهتی نیسلام بچینه سهر، نووسراوه کمان له ناو کتیبه دهستوو سه کانی پهتو کخانهی خومان دیتهوه که نامه ی نهو شیخه بوو بو یه که له مهلا یه چاکه کانی ناوچه که ی نووسیوه، که مهلا محهمه دئه مینه، به مه بهستی وه لامدانه وه ی پرسیاره کی هاولاتیبه که، ده باره ی شهریهت^(۱).

میزوونووس (نه نوه رمانی) دهلی: {شیخ عبدالسلام فهقی مهلا یه حیای مزوری بووه، حاشیه ی له سهر کتیبی (الأنوار) و باسی (حهیز) له (توحفه ی نین حه جهر) ههیه}.

فهقی محهمه د کوری نه بوبه کری کوری دیوالی کوری نیلیاس دهلی: {سالی ۱۲۷۴ک - ۱۸۵۷ز کتیبی (نیساغوجی) م نووسییه، له مه دره سه ی شیخ عبدالسلام له (بارزان).

شیخ عبدالسلام سالی ۱۸۷۲ز، یا سالی ۱۸۸۴ز کۆچی دوایی کردوو، (شیخ محهمه د) ی کوری جیگری بوو: نه ویش خه ریکی خزمهتی ناین و پهروه رده ی گه له که ی بوو، دوایی دوو زمان و هه ناو پیس له لایه ن حکومه تی عوسمانی زمانیان لی دا، بو یه شیخ محهمه د دوور خراوه، ره وانه کرا بو شاری (به دلیس) له تورکیا، ماوه ک ماوه له وئ، دوایی گه راوه (بارزان)، سالی ۱۹۰۳ز کۆچی دوایی کرد.

(۱) نهو نامه یه به دیاری درا به کاک مه سعود بارزانی له سهردانه که بو حوجره ی بهحرکه سالی

کوره کانی شیخ محهمه دی کوری شیخ عبد السلام:

۱. شیخ عبد السلام: له مهودوا باسی ده کهین - إن شاء الله - .
۲. شیخ نههمه: سالی ۱۹۳۲ از شۆرشى نازادبوونی کوردی سازدا، بهلام حکومهتی عیراق به پالپشتی فرۆکه کانی نینگلیز ناوجه کهیان بهردومان کرد، توانی شۆرشه که بمرنیتتهوه، شیخ نههمه ناواره ی تورکیا بوو، لهوی رهوانه ی عیراقیان کردهوه، گهراوه، دهستگیر کرا، ماوهک له زیندانی شاری (حیلله) بوو، پاشان رهوانی شاری (سلیمانی) کرا و بهردرا، دهوری سالی ۱۹۷۰ از کۆچی کرد.
۳. شیخ محهمه د صه دیق.
۴. شیخ محهمه د: ناسرابوو، به (بابۆ)، سالی ۱۹۷۵ از کۆچی دوانی کرد.
۵. مهلا مصطفا: له مهودوا باسی ده کهین - إن شاء الله - .
سه رچاوه کان:

۱. البارزانی والحركة التحررية الكردية ۳/۹۰ - ۹۱.
۲. مصطفى البارزانی زعيم الحركة القومية الكردية ۹۶ - ۹۷.
۳. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الاسلامية ۳۱۰ - ۳۱۱.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۲۹ - ۷۱۰ - ۷۱۲.
۵. بوژاندنه وهی میژووی زانیانی کورد ۴/۳۳.
۶. الاكراد في بهدينان ۷۹.
۷. تاریخ مشاهیر کورد به زمانی فارسی ۳/۵۱۷ - ۵۳۴ - ۵۹۴.

عبد السلام عبدالعزيز نه صییبی (۷۲۷)

ناوی عبد السلامه، کوری عبدالعزیزی کوری خهله فی کوری محهمه دی (نانهوا) به، خه لکی شاری (نوصه بیینه)، مهزه بی شافیعی بووه، کتیسی (التلخیص) ی له بابهت شه ریعت داناه، زانیه کی مهزن بووه، مامۆستا ئین سه لاهی شاره زوری فهرمووده ی لهو زاته گهیرایته وه.

سه‌چاوه: هدیة العارفین ۱/۵۷۰.

عبدالسلام عومهر ماردینی (۷۲۸)

ناوی عبدالسلامه، کوری عومهری کوری محمهدی حهنه‌دییه، سالی ۱۲۰۰ ک – ۱۷۸۵ ز هاتووته‌دنیا، موفتی شاری (ماردین) بووه، سالی ۱۲۵۹ ک – ۱۸۴۳ ز کۆچی دوابی کردووه.

چهند کتیبی دناون، له‌وانه: (أسماء رجال الحديث) و (أم العیر فی التأریخ) و (خلاصة المنطق) و (الشافی فی العروض والقوافی) و (مختصر معاهد التنصیص) و تفسیری سورەتی (فاتحه) به بی‌تی بی‌نوخته.

سه‌چاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۵/۲۲۹.
۲. هدیة العارفین ۵/۵۷۲.
۳. ایضاح المکنون ۱/۱۲۷.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۲۹.

عبدالسلام محمهد بارزانی (۷۲۹)

ناوی عبدالسلامه، کوری شیخ محمهدی کوری شیخ عبدالسلامی بارزانی یه، نه‌وه شیخ عبدالسلامی دووه‌مه، یه‌که له شیخه‌کانی ناوداری نه‌وه بنه‌ماله، داوای له حکومه‌تی عوسمانی کرد مافی گه‌لی کورد بدات، زمانی کوردی بکری به زمانه‌کی برواپنکراو، وه نه‌وه ناوچانه‌ی کورد لئی داده‌نیشن، خه‌لکه‌کانیان کوردن، به‌رپوه‌به‌ریان کورد بی، بیگانه‌خواه‌ن ده‌سه‌لآت نه‌بی له‌سه‌ر کورد، حکومه‌تی عوسمانی به‌رانبه‌ر نه‌وه هم‌مو داوایه ره‌وایانه، خۆی له گیلی دا، هیچ گۆتی بی‌نه‌دا، وای زانی (شیخ) به‌نیازه کورد جیابکاته‌وه له عیراق، واته: داوای سه‌ره‌خۆیی ده‌کا، بۆیه له کۆتایی سالی ۱۹۰۷ ز له‌شکرینکی گه‌وره‌ی به‌سه‌رۆکایه‌تی (محمهد فاضل داغستانی) نارده‌سه‌ر،

بۆوهی شهڕ نه کهوتنه ناو مال و مندال (شیخ) ناوچهی بارزانی به جیهیت، چووه (ئێران)، لای سید طاها شیخ محمهد صه‌دیق نه‌هری دابه‌زی.

که (تورکه‌کان) بیان زانی تاخمه‌ک چوونه سه‌ری له کاتی نووستن و بی ناگایی، شیخ و هموو داروده‌سته‌کانیان ده‌ستگیر کردن، له‌گه‌ل خویان بردن بۆ (موصل)، له‌وی دادگایان بۆ دامه‌زراندن، به سه‌ر په‌رشتی سوله‌یمان پاشا نه‌زیف، بریاری له سیداره‌دانیان ده‌رجوو، له‌به‌رووی ۱۴/۱۲/۱۹۱۴ ز نه‌نجام درا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۴۲۹.
۲. شوێشه‌کانی کورد ۱۴۸ - ۲۴۵.
۳. تأریخ مشاهیر کورد به فارسی ۳/۵۱۷ - ۵۳۴ - ۵۹۴.
۴. البارزانی والحركة التحررية الكوردية ۳/۹۰ - ۹۱.
۵. الأکراد في بهدینان ۱۹۲.
۶. إسهام علماء کوردستا العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱۱.

عبدالسلام مراد جزیری (۷۲۰)

ناوی عبدالسلامه، کوری مرادی کوری عبدالسلامه، خه‌لکی جزیره‌ی بۆتانه،

سالی ۱۸۷۸ ز چاوی خۆی هه‌له‌یناوه له دنیا.

خویندنی: له شاری (جزیره) ده‌ستی کرد به خویندن، هه‌ر له‌وی له لایه‌ن مه‌لایه‌ چاکه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می خویندنه‌که‌ی برده‌ سه‌ر، له کۆتایی دا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له مامۆستا محمهد به‌شیر عه‌لی جزیری و مامۆستا شیخ محمهد سه‌عید جزیری وه‌رگرت، بووه مه‌لا له شاری (جزیره)، کاروباری مه‌لایه‌تی نه‌نجام ده‌دا، له مه‌دره‌سه‌ی (حه‌مرا) که جینگای شیخ نه‌حه‌دی جزیری به‌ ده‌رسی ده‌دا، هه‌روه‌ها له مه‌دره‌سه‌ی (میرنافه‌دل) که گۆری مه‌م و زینی لی به‌ ده‌رسی ده‌دا.

بهشیک له فهقییه کانی:

۱. مهلا عبدالرحیمی عبدالرحمانی (وسطانی): شهرحی دیوانی شیخ نههمدی جزیری کردیه.

۲. مهلا ره‌مهزانی (بۆت) باوکی دکتۆر محهمد ره‌مهزان بۆطی یه.

هۆی کۆچ کردنی بۆ سوریا: مصطفا کهمال پاشای سه‌رۆکی تورکیا، به چاوی دوشمنایه‌تی ته‌ماشای کورده‌کانی ده‌کرد، به تاییه‌ت نه‌وانه‌ی ناسراو و لیتهاتوو بوون، زۆر نازاری ده‌دان، نه‌وانیش نه‌حوانه‌وه، به‌لاوبوون، هه‌ریه‌ک به لایه‌ک داچوو، مامۆستا چونکه هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی له دلدا بوو، ناچار په‌راگه‌نده بوو، بۆ (سوریا) له (عنیدیور) نیشته‌جی بوو، دوا‌یی چوو ه‌شاری (دیرک) ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه، وه له سالی ۱۹۴۱ز ناکوکی په‌یدا بوو، له نیوان موسولمانان و مه‌سیحیه‌کانی نه‌و ناوچه، به پشتگیری ئینگلیز مه‌سیحیه‌کان چه‌ند گوندی موسولمانانان سووتاند، مالی مامۆستاشیان ناگر تی به‌ردا، شه‌ک و کهل و په‌ل و کتیه‌کانی هه‌موو سووتان، بۆیه باری کرد بۆ (قامیشلی)، له ۱۹۸۲ز کۆچی دوا‌یی کرد مامۆستا جگه له مه‌لایه‌تی نه‌دیب و نووسه‌ر و شاعیریش بووه، زمان ره‌وان بووه له کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی، ده‌لین دیوانی شیعی هه‌بووه، به‌لام نه‌ماوه، شهرحی دیوانی شیخ نه‌همدی جزیری کردوو، به عه‌ره‌بی دوو به‌رگه له ۲۰۰۴ز له (هه‌ولیر) چاپ کرا.

سه‌رچاوه: شرح دیوان الشیخ الجزیری ۱۵ - ۱۹.

عبدالسمیع نه‌همه‌د چناره‌یی (۷۲۱)

ناوی عبدالسمیع کورپی نه‌همه‌دی کورپی عه‌لی کورپی فاضیلی کورپی نیظامه‌دینه، خه‌لکی (چناری) سه‌ر به (هه‌له‌جیه) یه، ده‌ستی کرد به خویندن، دوا‌ی قۆناغی سوخته‌یی چوو له‌ لای مه‌لا عبدالله ی جه‌لی زاده له (کۆیه)، دوا‌یی چوو له‌ لای مه‌لا عبدالقادی بیاره، پاشان هاته (هه‌ولیر) سالی ۱۳۰۲ک - ۱۸۸۴ز له لای مه‌لا نه‌بو به‌کر نه‌فهندی له مزگه‌وتی قه‌لات مه‌نتیق و فه‌له‌کیاتی ته‌واو کرد، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

سالی ۱۳۰۴ کتییی (المعفوات) ی مهلا خهلیلی سعیرتی له گوندی (وهره) نووسیوه، ههر لهو ساله له مزگهوتی شیخ عبدالرحمان شیخ نهبوه کر، له (سلیمانی) (الاستعاره) ی مهلا نهبوه کری میرۆسته مهی نووسیوه، سالی ۱۳۱۰ ک له گوندی (حاجی قهره) کتییی (سیف الله) ی دانراوی مهلا محهمه دی کوانه دولی نووسیوه.

له سالانی ۱۳۱۱ ک - ۱۳۱۴ ک له (که رکوک) و له (بیاره) کۆمهلتیک کتییی نووسیوه سالی ۱۳۱۵ ک - ۱۸۹۷ ز چوو (حه له ب) لهوی له قوتابخانهی (نهحمه دیه) که تایهت بوو به قوتایانی کورد کرا (مدرس)، شیخ راغیب خاوه نی کتییی (أعلام النبلاء بتاریخ حلب الشهباء) مهنتیق و فهله کیاتی له لای نهو ده خویند، له مانگی (محرم) ی سالی ۱۳۳۸ ک - ۱۹۱۹ ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. مشاهیر الکرد و کوردستان ۲/۲۷۷.
۲. تاریخ مشاهیر کرد ۲/۱۶۰.
۳. بوژاندنه وهی میژووی زانیانی کورد ۷/ ۸ - ۱۵ - ۲۳ - ۲۷.
۴. معجم أعلام الکرد ۴۳۰.

عبدالسمیع سوله یمان بانهیی (۷۳۲)

ناری عبدالسمیعه کوری سوله یمانی کوری ئیبراهیمی بهرزنجی یه، سالی ۱۲۶۴ ک - ۱۸۴۸ ز له ناحیهی (سیویل) هاته دنیا، له کوردستانی عیراق دهستی کرد به خویندن، پاشان چوو گوندی (همزه لان) ی ئیران، له گوندی (هیمن ناباد) ژنی هینا، سالی ۱۲۹۵ ک بووه مهلا، له گوندی (نهنجینه) ی ئیبراهیم، سالی ۱۳۰۲ ک - ۱۸۸۴ ز چوو (بنه خوی) ی نزیک (بانه)، سالی ۱۳۰۷ ک چوو حه ج، تهریقتهی قادری له کاک نهحمه دی شیخ وهر گرتیه.

دانراوه‌کانی:

۱. عه‌قیده‌ی کوردی: سه‌ره‌تایه‌که‌ی (ئه‌وول ئیبتیدا به‌ ئیسمی الله) یه، له‌ کۆتایی ده‌لتی: (سه‌میع گونا‌ه‌کار ئیلتیجا ده‌کا .... بۆ فاتیح‌ایه‌ك سه‌د ره‌جا ده‌کا)، شیخ مه‌عروفی سیا‌گۆزی به‌سه‌ردا چو‌ویته‌وه و له‌سه‌ری زیاد کردووه.

۲. نامیلکه‌ی نیکاح به‌ زمانی فارسی.

۳. هۆنراوه‌ی ته‌جوید به‌ کوردی، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ئه‌وه‌یه:

حه‌مدی بی‌ حه‌د لایقه‌ بۆ خالیقی فه‌ردی مو‌عین

ناردی قورئان بۆ ره‌سولی، (رحمة للعالمین)

له‌ کۆتایی دا ده‌لتی:

هه‌ر که‌س ب‌خوێنی ئه‌م نه‌ظمه‌ نه‌لتی: ره‌ب‌طی نیه

عوزری مه‌سموعه (سه‌میع) چونکه‌ تازه‌ ناشییه

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۱/۱۱۵ - ۵/۳۰۳/۱۱۷.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۳۲ - ۳۳.

عبدالصمد حه‌سه‌ن به‌رزنجی (۷۲۲)

ناوی عبدالصمده کورپی حه‌سه‌نی کورپی محهمه‌دی کورپی عه‌لی کورپی

باباره‌سولی به‌رزنجی یه‌ مه‌زه‌بی شافیعی بووه، نه‌ه‌لی ته‌سه‌روف بووه، له‌ لای مه‌لا

محهمه‌دی (ابن الحاج)ی خویندووه، شیخ مه‌عروفی نو‌ده‌یی گه‌لی مه‌تخی کردووه، زۆر به‌

دین بوو، به‌ جگه‌ له‌ یادی خودا زمانی نه‌ده‌جوولا، سالی ۱۲۲۰ك - ۱۸۰۵ز کۆچی

دوایی کرد.

دانراوه‌کانی:

۱. حاشیه‌ له‌سه‌ر سیوطی شه‌رحی ئه‌لفیه.

۲. شه‌رحی دلائل الخیرات.

۳. مثلثات قطرب: هۆنراوهیه.
۴. تحفة الطلاب: هۆنراوهیه.
۵. باسی شیخه کانی تهریقتهتی قادری هۆنراوهیه.
سهرجاوه کان:

۱. إيضاح المكنون ۳/۲۵۲ - ۴۷۶.
۲. هدية العارفين ۵/۵۷۴ - ۵۷۵.
۳. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الاسلامية ۸۳.
۴. معجم المؤلفين ۵/۲۳۵.
۵. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۹۲.
۶. معجم أعلام الكورد ۴۳۰.

عبدالصمد عومهر دینهوهری (۷۲۴)

ناوی عبدالصمده، کورپی عومهری کورپی محمهدی کورپی نیسحاقه، خهلتکی (دینهوهره)، دهرسی له لای (ئهصطهخری) و چهندان زانیان خویندوو، زانیهکی به دین و بروا پینکراو بووه، راستگۆ بووه، نامۆزگاری خهلتکانی کردوو، نانی دهستی خۆی خواردوو، شهربهت زان بووه، دهرسی فهرموودهی داوه، له ۲۷ی مانگی ذی الحجة سالی ۳۹۷ک - ۱۰۰۷ز له (بهغدا) کۆچی دوایی کرد، دهگیرنهوه له کاتی سههرمهگ هاواری دهکرد: {گهورهه بو ئهو کاتهه ههلتگرتووی}.

سهرجاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۱/۳۵۵ - ۳۵۶.
۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۹۱ - ۲۹۲.

عبدالصمد ههجيی (۷۲۵)

ماموستا عبدالصمد، له دهووربهری سالی ۱۲۶۰ک - ۱۸۴۴ز له گوندی (ههجيی) ناوچهی (مهريوان) هاتووته دنیا، دهستی به خویندن کرد، وازی نههیتا تا

کۆتایی بی هینا، ئیجازهی وەرگرت، بووه مهلا له گوندی (بالک) ی ناوچهی (مهريوان)، کاروباری مهلايهتی جيهجی ده کرد دهرسی ده داوه، سالی ۱۳۲۲ک - ۱۹۰۴ز کۆچی دوايی کرد.

کورەکانی: (مهلا عارف): پيش نوێژ بوو له خانهقاي (دورود) و (مهلا عبدالخالق) و (ميرزا رهشيد) و (مهلا عبدالواحد) و (نههمهه): سالی ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز به دهستی رووسه کان نزيك گوندی (کاکۆزه کهريا) شهيد کرا. سهرچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۹۲ - ۲۹۳.

عبدالله ئيبراهيم حهرانی (۷۳۶)

ناوی عبدالله يه، کورپی ئيبراهيمی کورپی نههمههه، خهلتکی (حهران) ه، له سه ره تاوه مهزههبي شافيعی بووه، له (حهلهب) دابهزی، له لايه ن شافيعيه کان چهند پله و پایه ی پی درا، کرا قازی (نهغر)، پاشان ها ته سه ر مهزههبي حه نهلی، بۆ حه نه ليه کان له (حهلهب) کراوه قازی، چهند جار لادرا و چهند جار دههيندراوه، به لام هه ر به چا که باسی ده کرا، خه لک لی رازی بوون، له مانگی شهعانی سالی ۸۲۷ک - ۱۴۲۴ز کۆچی کرد. سهرچاوه کان:

۱. شدرات الذهب ۷/۱۵۱.

۲. الضوء اللامع ۵/۳.

۳. معجم أعلام الكورد ۳۸۷.

عبدالله ئيبراهيم (خه طيب) (۷۳۷)

ناوی عبدالله يه، کورپی ئيبراهيمی کورپی عهلی کورپی محهمه دی کورپی عهلی کورپی غياثه، يه که له زانايه کانی سه دهه ی حه وتی کۆچی، دوا ی عوسمانی کورپی عبدالله له مزگه وتی گه وره ی قه لاتی (ههولير) و تارخوین بووه، شاعیر و زمان ره وان بووه، هه ر خۆی ووتاره کانی داده رشت، داخه که م نه و زانايه مه زنه ته نيا يه ک چاوی هه بوو، نهوی تری نه ما بوو.

سه چاوه: تاریخ آریل ۱/۲۵۲.

عبدالله شیخ نه بو به کر هه رشه می (۷۳۸)

ناوی عبدالله یه، کوری شیخ نه بو به کری کوری مهلا محهمدی هه رشه می یه، له خانه قای خو یان له (هولیر) خویندرو به تی، هه له وی له ژیر چاودیری باوکی پهروه ده بووه، ماوه کیش چو ویته (بجیل) سورجیان لای مهلا سهید عبدالکریمی هه ورامی - مریدی باوکی -، پاشان باوکی نارديه شاری (به صره) بو ناموزگاری و ری نیشان دان له سه ر داواکاری خه لکه که، دوا یی گه راوه هولیر، سالی ۱۹۱۰ ز باوکی کۆچی دوا یی کرد، شیخ محهمد نه مینی برا گه وری له شوی باوکی دانیش، سالی ۱۹۱۵ ز نه ویش کۆچی دوا یی کرد، (شیخ عبدالله) کرا جیگری، نه ویش کۆچی دوا یی کرد، دوو کوری هه بوون:

۱. شیخ عبدالقادر: له لای شیخ مصطه فای مامی خویند، پاش کۆچی دوا یی باوکی له شاری (به صره) و ده ورو به ری ته ریه تی نه قشبه ندی به لا وده کرده وه، نه ویش کۆچی دوا یی کرد، له فه زای (زوبیر) نزیک گۆری شیخ حه سه نی به صری به خاک سپیر درا چهند کوری هه بوون: بورهان، عومهر، عوسمان، نه حمه د، عبدالحمید، ناجی، محیه دین، یه حیا، عاصم.

۲. شیخ محهمه د: له خانه قای خو یان له هولیر خویندی و پهروه ده بوو، ماوه کیش چووه (به سراوه ی گه وریه) لای مهلا نه حمه دی ناشوکانی، دوا عمری له هۆده کی تاییه ت به خۆی له مزگه وتی شیخ مصطه فا داده نیشت، چهند کتییی نایابی هه بوو، له به واری ۱۹۹۱/۴/۲۷ ز کۆچی دوا یی کرد، سی کوری هه بوو: شیخ فاروق، دکتۆر فه یسه ل، نه ندازیار فاخیر.

عبدالله نه حمه د به نده نیجی (۷۳۹)

ناوی عبدالله یه، کوری نه حمه دی کوری عه سکه ره، خه لکی شاری (به نده نیج) - مه نده لی یه) له (به غدا) ده رسی فه رمووده ی ده داوه، پاشان کرا سه رۆکی قازیان.

سه‌رچاوه: الأنساب ۱/۴۲۳.

عبدالله نه‌حمهد جهیده‌ری (۷۴۰)

ناوی عبدالله یه، کوری مه‌لا نه‌حمهدی کوری مه‌لا جهیده‌ری دووه‌مه، مامۆستایه‌کی زۆر شاره‌زا بووه، له هه‌موو جزره زانسته‌کان ناگادار بووه، ده‌ریای زانیی به کهمس پر نه‌کراوه، میرگ و میرغوزاری زانیاری هه‌موو کات گۆلی پشکوتوووه، هه‌ر چوار وه‌رزی سأل له لای نه‌و هه‌ر به‌هار بووه، هه‌ر چه‌ند وه‌ک باوک و باپیرانی خه‌ریکی ده‌رسانه‌وه نه‌بووه، به‌لام له چ لایه‌ک په‌کی نه‌که‌وتوووه، به‌و بیره تیژه‌ی خۆی خزمه‌تی نایی پیرۆزی ئیسلامی کردوووه، مامۆستا کورینکی ناو نه‌حمهدی هه‌بووه، نه‌ویش کورینکی ناو عبدالله‌ی هه‌بووه، سالی ۱۲۳۷ک - ۱۸۲۱ز کۆچی دوایی کردوووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۹.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۴۴.

عبدالله نه‌حمهد ره‌به‌تکی (۷۴۱)

ناوی عبدالله یه، کوری نه‌حمه‌ده، خه‌لکی گۆندی (ره‌به‌تک)ه، سه‌ر به‌ناحیه‌ی مزوری پارێزگای (ده‌وک)، سالی ۱۰۶۰ک - ۱۶۵۰ز هاتووته‌دنیا، مه‌زه‌بی شافیعی بووه ته‌ریقه‌تی (قادی) بووه، خوارزای مه‌لا نه‌بو به‌کری (مصنف)ی چۆریه، پاش ته‌واو کردنی خۆیندنی، چووه شاری (موصل)، له‌وی کرا موفقی و ده‌رس بیژ، حمزی له ده‌رس دانه‌وه‌ی ته‌فسیر و فه‌رمووده بوو، شیخ موسای هه‌دداد چووه لای بو خۆیندنی ده‌رسی حیکمه‌ت، مامۆستا فه‌رمووی: {من پیتم خو‌شه ده‌ر سه‌ک بده‌م، بلتیم پیغه‌م به‌ر (د.خ) فه‌رموویه‌تی، نه‌وه‌ک نه‌و ده‌ر سه‌ بده‌م بلتیم نه‌ر سه‌طو وای گۆتوووه، برۆ بو لای یه‌کی دی}، نه‌مجا چووه لای مه‌لا صبغه‌الله‌ی جهیده‌ری.

دانراوه‌کانی:

۱. زواهر الزواجر: کورت کرایه‌وه‌ی زه‌واجیری نین هه‌جه‌ره.

۲. المنهاج في بيان أحكام العُشر والخراج.
۳. مختار الزواج في شرح المنهاج.
۴. هدى الحکام الى خير الأحکام.
۵. منظومة الأشکال الأربعة: مەنتیقه.
۶. رسالة في بيان الطائفة الرافضة: دەر باره‌ی زهیدییه‌کانه، سالی ۱۱۴۳ ک - ۱۷۳۰ ز ته‌واوی کردوو، پێشکەشی به نه‌محمد پاشا کردوو، پاشان باش مه‌لای (موصول) محمەد نه‌مین عومهری به نامیلکه ره‌ددی دایته‌وه.
۷. قه‌سیده: پێش کۆچی دوا‌یی دایناوه.
- کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۱۵۹ ک - ۱۷۴۶ ز له ته‌مه‌نه‌کی درێژ و پر خیر، کۆچی دوا‌یی کرد.

کوره‌کانی:

۱. شیخ عبدالغفور: ماموستا بوو له زانسته‌کانی قورنانی بیروژ.
۲. مه‌لا یاسین: شهرع زانی مه‌زه‌به‌ی شافیعی بوو، دهرسی ده‌داوه، سالی ۱۲۰۵ ک - ۱۷۹۰ ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنوه ۲/۳۵۱ - ۳/۱۴۵/ ۳۵۷ - ۱۴۸.
۲. هدیة العارفين ۵/۴۸۲.
۳. ایضاح المکنون ۴/۵۸۲.
۴. معجم المؤلفين ۶/۲۴.
۵. مشاهير الكورد ۲/۴۱.
۶. الأكراد في بهدينان ۱۹۰ - ۱۹۱.
۷. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۴۹.
۸. معجم أعلام الكورد ۳۹۸.

۹. منهل الأولیاء ۲۵۱ - ۲۵۲.

۱۰. رسالة كفر الرفضة/ به لیکۆلینهووی حمدی سهله فی.

عبدالله نه حمهد ریکانی (۷۴۲)

ناوی عبدالله یه، کوری مهلا نه حمده، عشیره تی (ریکانی) یه، مهزه بی شافی بووه، له شاری (زاخۆ) و دهووربه ری موفتی بووه، کتییی دانراوی خووی و حاشیهی له سه ر کتییی خویندن هیه، سالی ۱۲۱۰ک - ۱۷۹۵ز کۆچی دوایی کردوه. سه ر چاوه کان:

۱. غایة المرام ۱۰۸.

۲. معجم أعلام الكورد ۳۸۸.

۳. مشاهیر الكورد ۲۸۹.

عبدالله نه حمهد قامیشی (۷۴۳)

ناوی عبدالله یه، کوری مهلا نه حمهدی کوری مهلا عهباسی، خه لکی گوندی (قامیشه) سه ر به (ماوه ت)، لای مهلا محمه دنه مینی برای دهستی کرد به خویندن، دوایی پینکوه چوونه لای مهلا عبدالله ی جهلی له (کزیه)، مهلا محمه دنه مینی برای زوو خویندنی تهواو کرد، گهراوه (ماوه ت)، مهلا عبدالله رووی کرده ههولیر له مزگهوتی قهلا لای مهلا نه بو به کر نه فهندی تهواوی کرد.

دهستنووسه کانی: (توحفه ی نین جهه ر): هه ر چوار بهرگ و (مختصری تهفتازانی) و (شه رحی عهوامیل): سالی ۱۹۱۰ز له گهلاله ی شینکایه تی نووسیتیه وه و چه ند کتییی مهنتیق و چه ند کتییی (بهیان).

مامۆستا دانراوی هۆنراوه ی خو ی هیه، له باسی (اسم المصدر) دهلی:

وإن ترد تعریف اسم المصدر فذاك نظم القامشي الأشهر

مهلا یه تی: پاش تهواو کردنی خویندنی، بووه مهلا له گوندی (سه رسیانی) ره سول ناغا، سالی ۱۹۱۰ز باری کرد بۆ گهلاله ی شینکایه تی، ماوه ی ههشت سالان لهوی

ماوه، دوایی چووه (قه‌شه‌ن)، سالی ۱۹۲۰ز چووه (پشده‌ر) له گوندانی: (که‌ستانه) و (بیتاسی) و (نوره‌دین) مه‌لا بوو، پاشان باری کرد بۆ (قه‌لادزی)، سالی ۱۹۲۵ز که ئینگلیزه‌کان نهو شاره‌یان بۆمباران کرد مامۆستا ئاواره بوو، بۆ (گه‌رمیان) و (مه‌ره) و (درونه).

مامۆستا شینست سالان خه‌ریکی دهرسدانه‌وه و فه‌توای شه‌ری و جیه‌جیه‌ی کردنی کاروباری نایی بوو، بۆ کیشه‌کان خه‌لکی ناوچه‌که، هانایان ده‌برده به‌ر نهو، دوا ته‌مه‌نی چووه گوندی (گرده‌مندی بیتوین، سالی ۱۹۵۶ز کۆچی دوایی کرد. سه‌رچاوه: په‌یامی زانایان، ژماره ۱۱ / ۱۲۳ - ۱۲۸.

عبدالله نه‌حمه‌د گرتکی (۷۴۴)

ناوی عبدالله یه، کوری مه‌لا نه‌حمه‌دی کوری عبدالحالقی کوری مه‌لا محمه‌دی کوری مه‌لا ناده‌مه، له ده‌ورو به‌ری سالی ۱۸۶۱ز هاتووته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، ماوه‌ک له (رۆستی) ماوه، دوایی چووه (خه‌ته)، خویندنی ته‌واو کرد، بووه مه‌لا له (گرتک)، مامۆستا مه‌لا نه‌سه‌هد نه‌فه‌ندی خه‌یلانی ده‌لتی: {له‌وانه، نه‌وه‌ی نه‌و زه‌مانه، واته سالی ۱۹۲۵ز هه‌موو زانسته‌کانی هه‌راز بلیته‌وه، ئیجازه به‌ فه‌قیانی قۆناغی سه‌روه‌ه بدا، دوو که‌سن: یه‌کیان مه‌لا عبدالله ی گرتکی یه، که ئیستا له (په‌سوه) ی لاجان موده‌ریسی قه‌ره‌نی ناغای مامه‌شه، نه‌وی تر مه‌لا محمه‌د ره‌شید به‌گی مه‌ریوانه}.

مامۆستا زاته‌کی سه‌خی و به‌دل بووه، ره‌شید بووه، ناهه‌قی قه‌بول نه‌کردوه، یارمه‌تی هه‌ژارانی داوه، سالی گرانی ۱۹۱۷ز دز و جه‌رده له (گرتک) زۆربوون، مامۆستا له‌گه‌ل فه‌قییه‌کان شه‌وان ده‌ستیان ده‌دا چه‌ک، تا به‌یانی پاسه‌وانی گونده‌که‌یان ده‌کرد، هه‌روه‌ها له جه‌نگی دژ روسیای داگیر که‌ر، مامۆستا له‌گه‌ل محمه‌د هه‌ویلانی و شیخ وه‌ه‌ابی په‌ره‌نی سه‌ره‌له‌شکری سوپای کوردی موسولمان بوو.

مامۆستا له‌گه‌ل به‌گه‌کانی مه‌لا شه‌ره‌فی - که حوکمداری ناوچه‌که بوون - ناکۆکی لی په‌یدا بوو، بۆیه باری کرد بۆ ناوچه‌ی (لاجان)، له‌وی له گوندی (په‌سوه) لای

سه‌رۆکی مامه‌شان - قهره‌نی ناغا - بووه مه‌لا، له ده‌وری سالی ۱۹۲۶ز له (مه‌باد) کۆچی دوابی کرد.

سی کوری هه‌بوو: (مه‌لا عه‌لی): مه‌لای گوندی حه‌مامیان بوو و (مه‌لا محه‌مه‌دنه‌مین) و (مه‌لا عبدالرحمان).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. یادی مه‌ردان ۲/۵۲۲ - ۵۲۳.

۲. بنه‌ماله‌ی به‌ناوبانگی رواندز ۷۷ - ۸۳.

عبدالله نه‌حمه‌د محه‌مه‌د ته‌کیه‌یی (۷۴۵)

ناوی عبدالله یه، کوری نه‌حمه‌دی کوری شیخ محه‌مه‌ده، له ده‌وری سالی ۱۳۰۳ک - ۱۸۸۵ز له گوندی (ته‌کیه) هاتوو ته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له (نه‌حمه‌د برنده) و (بیاره) و (عه‌بابه‌یلی) و (سه‌لیمانی)، لای شیخ بابه‌عه‌لی و مه‌لا قادر خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر، سالی ۱۳۳۰ک نیجازه‌ی له مه‌لا قادر وه‌رگرت، گه‌راوه (ته‌کیه) ده‌ستی کرد به‌جیبه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی، ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، پاشان چووه (سیوستان) دوابی گه‌راوه (ته‌کیه).

دانراوه‌کانی:

۱. شهرحی ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی.

۲. چند حاشیه له‌سه‌ر (جمع الجوامع).

۳. شهرحی هۆنراوه‌ی (زبده‌ المعانی، فی البیان والبدیع والمعانی)ی ئیبن شوحنه.

ده‌لتین: چند زه‌وی به‌راوی هه‌بوو، نیو سه‌عات له گونده‌که‌ دووربوو، که ده‌چووه سه‌ردانی زه‌ویه‌که، به‌ بی‌خواسی ده‌رۆیشت، پرسیاریان لی ده‌کرد، بوچی؟ وه‌لامی ده‌داوه: {پتلاوه‌که‌م به‌پاره‌ی مزگه‌وت بو کراوه بو نویتز و کاری مزگه‌وتی له‌ پی‌ده‌که‌م، نابی بو ئیشی خۆم به‌کاربینم}، وه‌ ده‌لتین: چندجار له‌خه‌ودا به‌خزمه‌ت پیغه‌مه‌ر (د.خ) گه‌یشتروه، له‌یه‌که‌ له‌و جارانه‌ ده‌لتی: {له‌خه‌و کتییی گه‌له‌نبه‌وی

نادام به یه‌ک دهرس له خزمه‌ت خویند یه‌ک یه‌ک په‌ره‌کانی به په‌نجهی پیروزی وهرده‌گیرا تا ته‌واوبوو، وه ده‌لین: باغیکی هه‌بوو، هه‌ر شتله‌کی ده‌یچاند سور‌ه‌تی (یاسینی) له‌سه‌ر ده‌خویند.

کۆچی دوا‌یی: نه‌و زاته له (۵) ی مانگی مه‌لودی سالی ۱۳۶۷ ک - ۱۹۴۸ ز کۆچی دوا‌یی کرد، له نزیك گۆری نیمام هه‌مزه که له گۆرستانیکی نه‌و ده‌قه‌ره‌یه به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۱۹ - ۲۲۱.

عبدالله نه‌سه‌هد جه‌لی زاده (۷۴۶)

ناوی عبدالله یه، کوری مه‌لا نه‌سه‌هدی کوری مه‌لا عبداللهی کوری مه‌لا عبدالرحمانی جه‌لیه، له ۲۲ مانگی شه‌ووال سالی ۱۲۵۰ ک - ۱۸۳۴ ز هاتووته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان چووه لای مامۆستایان: شیخ طاهای سورسوری، مه‌لا محهمه‌دی خه‌تی، مه‌لا محهمه‌دی کاک عبداللهی شیخ وه‌تمانی، ماوه‌کیش له‌گه‌ل حاجی قادری کۆری چوونه لای مه‌لا نه‌سه‌هدی کوری (نیه‌ن ناده‌م)، پاشان هاته‌وه خزمه‌ت باوکی زانسته‌کانی ته‌واو کرد.

سالی ۱۸۷۶ ز چووه (به‌غدا) بیاوماقولانی شاره‌که وه‌کو: نه‌قیب سه‌ید سوله‌یمان، موفقی زه‌هاوی، ده‌رویش هه‌یده‌ری، جه‌میل زاده نه‌فه‌ندی، رێزبان گرت، هه‌روه‌ها له‌وئ له‌گه‌ل کاک نه‌سه‌هدی شیخ یه‌کتریان دیت و براده‌راتیان بتوون بوو، گه‌راوه (کۆیه)، سالی ۱۸۷۷ ز به‌شداری جه‌نگی دژ به‌روسیای کرد، سالی ۱۸۹۱ ز ناکۆکی له‌نیوان حکومه‌تی عوسمانی و حکومه‌تی نیران په‌یدا‌بوو، له‌سه‌ر فه‌رمانی سولتان عبدالحمید خان مامۆستا له‌گه‌ل عبدالله پاشای رواندز بو نه‌و مه‌به‌سته چوونه (مه‌هاباد)، هه‌ردوولایان رازی کرد، بۆیه له لایه‌ن هه‌ردووک حکومه‌ت (کاسی) شه‌ره‌فیان بو هات.

مامۆستا هه‌موو هێزی خۆی له ده‌رسدانه‌وه به‌کارده‌هینا، رۆژ وابوو بیست و

چوار دهرسی فه‌قیانی ده‌داوه.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا محهم‌دنه‌مین (کونه‌فلوسه)، مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی (مه‌لای به‌حرکه)، مه‌لا عبدالحمید مه‌لا طاهر (مه‌لای ده‌ۆک)، مه‌لا یاسین نه‌فه‌ندی بریف‌کانی، مه‌لا نه‌حمه‌د نه‌فه‌ندی ئامیدی (نه‌وه‌ی مه‌لا یه‌حیای مزوری)، مه‌لا خضری به‌رزنجی، مه‌لا نه‌حمه‌د به‌هانه‌ددین کۆیی، مه‌لا محهم‌د (کوری خۆی)، مه‌لا محهم‌د ره‌سول ناغا وهرتی، مه‌لا عه‌لی باداوه.

له‌مه‌تخی مامۆستا‌دا گوتراوه:

ده‌فته‌ری نه‌هه‌لی هونه‌ر بگرن نه‌گه‌ر له‌م عه‌سه‌رده‌دا

مالتی بی‌ئقبال نه‌بی (والله) جه‌لی سه‌رده‌فته‌ره

هه‌روه‌ها، حاجی قادری کۆیی، ده‌لتی:

به‌غیری جه‌ددی ئیوه‌کی یه‌دانا؟ له‌کوردستان بناغه‌ی عیلمی دانا

(دانا)ی یه‌که‌م به‌مانا: مه‌لای چاکه، (دانا)ی دووهم به‌مانا: دامه‌زراندنه، له‌

نیوان هه‌ردوو وشه، له‌جۆری (به‌لاغه) جوانکاری (الجناس التام) هه‌یه، هه‌روه‌ها (رد

العجز علی الصدر)ی تێدا‌یه، بۆیه‌ نه‌م شیعره‌ که‌ ده‌یستی تام و بۆی تابه‌تی لێ هه‌ست

ده‌که‌ی، ئایا شیعره‌کانی شاعیره‌کانی نه‌و سه‌رده‌مه‌ش نه‌وها خه‌ستن له‌ ورده‌کاری؟ له‌

کێشان ده‌رده‌چن له‌گه‌ڵ سه‌نگه‌کانی عه‌روز و قافیه؟

مامۆستا سه‌فه‌ری (به‌غدای) کرد، له‌وی ناسیاری له‌گه‌ڵ شیخ عومه‌ری (بیاره)

په‌یدا‌کرد، یه‌ک‌دیان خۆش ویست، پاش گه‌رانه‌وه‌یان (شیخ عومه‌ر) نامه‌کی بۆ ده‌نووسی به‌

مه‌لا (عبدالصمد)ی شیواشان، ره‌وان ده‌کا، ده‌قی نامه‌که:

ده‌میکه‌ کاغه‌زت نایه‌ته‌لامان، عه‌جه‌ب سستی له‌ په‌یغام و سه‌لامان

(جه‌لی) دا‌یم ده‌بی جیلوه‌ی دیاری له‌نیۆ گێژاوی شه‌ت بی یا که‌نار بی

(عومه‌ر) عومه‌ریکه‌ بۆ تو ئیتیزاره له‌ شه‌وقی توو، وه‌کو ئاو بی قه‌راره

ده‌قی وه‌لامی مامۆستا مه‌لا عبدالله ی جه‌لی:

نه‌مرنامه‌ت به‌ دۆستی گۆجی موخلیص گه‌یشته‌ ده‌ستی سستی عه‌بدی موفلیس

نیامه سهر سهر و چاوم، به نیکرام
 به هم نامیژه‌شی قشر و لوباب بوو
 نه‌توی عه‌ذب و فورات من تال و سویرم
 میسالی مه‌سه‌له‌ی کافور و زه‌نگی
 که وه‌عه‌دی شه‌عه‌سه‌عی (شمس النهار)ه
 نه‌دی بو مه‌رکه‌زی ده‌رد و به‌لامه
 عه‌جایب نیسه‌تیک و ئیرتیاته
 به‌هارم هیچ نه‌دی، بو گه‌شت و سه‌یران
 زه‌ر و زۆرم نیه شافاو هه‌لتیم
 له‌ژێر کیتی غه‌مان که‌وتووم وه‌کو موور
 له‌ قافله‌ی مه‌تله‌با هه‌رده‌م له‌ پینم
 ملم داوه به‌ هه‌ق (والله) وه‌ (بالله)
 له‌ جی‌ بینه‌ شه‌قی دام و له‌قی دام
 بسیم بو ره‌واجی کاری دنیا
 وه‌لی گه‌ر چه‌ز بکه‌ی ئیره‌ش نه‌وی به
 نیه بروات به‌ نیستی‌حقای زاتی
 به‌ تیغی توو زمانی من براره
 زمان ده‌گرم له‌ هه‌قیان، تا بتام
 له‌ (که‌ر کو‌کیش) دو‌عا گۆیی (عه‌لی)مه
 هه‌روه‌ها مامۆستا عبدالله‌ی جه‌لی به‌ هۆنراوه، زنجیره‌ی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی
 داناوه، وه‌ به‌ زمانی فارسی، له‌ پیغه‌مبه‌ر (د.خ) ده‌ست پی‌ ده‌کا، له‌ شیخ نه‌بویه‌ کری
 هه‌رشه‌می هه‌ولێر کۆتایی دی، ده‌قه‌که‌ی نه‌ویه:

دگر قاسم چراغ ملک و ایمان

له‌ پاش بو‌سیده‌ن و بو‌ییده‌نی تام
 نیگه‌م کرد، هه‌موو لوتف و عیتاب بوو
 سه‌لامی من چی یه‌ بو‌ توو بنیرم؟
 (جه‌لی) نیسم خه‌قی ره‌سم دوو ره‌نگی
 سوهای بی‌ چاره‌ قوربان چۆن دياره‌؟
 (عوهر) عومریکه‌ گه‌ر مه‌یلی به‌لامه
 چه‌یاتم من له‌ دووری تو مه‌ماته
 هه‌موو عومرم، به‌ پایز چوو له‌ هه‌جران
 به‌ قوربان (شاره‌زوری) چۆن بینم
 له‌ باتی کیتی (هه‌ورامانی) پر نور
 نه‌گه‌ر لوتف هه‌بی‌ بی‌ راده‌ کیشم
 له‌وی رۆژی نه‌تووم دیوه‌ له‌ (به‌غدا)
 له‌ بو‌ به‌عزینکی زۆر نادانی بی‌ فام
 نیجازه‌ و خیرقه‌ و تاجی موصله‌لا
 فره‌خاسه‌ گه‌لی‌ چاکه‌، به‌ جی‌ به
 له‌ لای تو ده‌ره‌قم، بی‌ نیلتیفاتی
 له‌به‌ر شیخان نه‌گه‌رچی دین براره
 وه‌لی بو‌ خاتری تو به‌نده‌یانم
 له‌ پاشی تو خودا بو‌ خووی عه‌لیمه
 هه‌روه‌ها مامۆستا عبدالله‌ی جه‌لی به‌ هۆنراوه، زنجیره‌ی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی
 داناوه، وه‌ به‌ زمانی فارسی، له‌ پیغه‌مبه‌ر (د.خ) ده‌ست پی‌ ده‌کا، له‌ شیخ نه‌بویه‌ کری
 هه‌رشه‌می هه‌ولێر کۆتایی دی، ده‌قه‌که‌ی نه‌ویه:

محمد مصطفی بوبکر سلمان

ازو شد بو حسن برهان اسلام	پس از وی صادقست و بیر بسطام
بشد یوسف عزیز مصر ارشاد	بیمنش بوعلی اشکال بکشاد
زعارف شد طریقت هم‌چو گلشن	به عبدالحالق آمد کار روشن
از و ابادشد انجیر فغنی	بود محمود شاه ملک و معنی
أمیر سید گلالی ازهد الناس	علی نساج هم بابای سماس
نقشبند و نقشبند و نقشبند	بهاء الحق والدین شاه دل‌بند
از و یعقوب چرخ‌چی بافت و رونق	علاء‌الدین مه‌ی چرخ مروق
مه و خورشید برخوانش روانست	شه احرار شاه انس و جانست
مثال خواجه‌کی با قیست امجد	محمد زاهد و درویش محمد
از و نو شد طریق نقشبندی	مجدد احمد فاروق هندی
از و عبدالاحد شد شاه این بوم	پس از وی عروة الوثقی ی معصوم
درو ماه طریقت خوب بگماشت	چو سیف‌الدین لوای شرع افراشت
خودت از چنگ ظلمت میر هانی	اگر اوصاف سید نور دانی
نهنگ قلزم ارشاد عرفان	حبیب الله مظهر جان جانان
محمد خالد ما یافت زیور	ز شاه دهلی عبدالله انور
ضیابخش لوای شهرز و رست	سراسر نسبتش دریای نورست
سراج دین و دنیا شیخ عثمان	پس از وی کیست ماه چرخ ایمان
نبوی جز گلی گلزار هرشم	اگر داری حواس و شم‌هی شم
طریقت یافت ازوی زیب و رونق	غیاث‌الدین ابوبکر موفق
عجب نبود که شیخ انس و جانست	اگر گویم که او قطب زمانست
قدم درره بنه لبراً فروبند	(جهلی) خواهی ره بیر نقشبند

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۲۶ک - ۱۹۰۸ز کۆچی دوایی کرد، وشهیی
(مغفور)یان به ژمارهیی نهجهد بو داناوه: م=۴۰، غ=۱۰۰۰، ف=۸۰، و=۶، ر=۲۰۰
سه رجهم ده کاته = ۱۳۲۶ک.

سه چاره کان:

۱. منظومة السلسلة العلية النقشبنديّة: دستووس.

۲. میزووی نهدهیی کوردی ۴/۴۰ - ۴۲.

۳. المصقول ۹.

۴. أربيل في مختلف العصور ۱۳۴.

۵. علماء ومدارس في أربيل ۶۴.

۶. يادی مهردان ۲/۵۳۹ - ۵۴۰.

۷. محمد بن عبدالله الجلي ۹۴ - ۹۸.

۸. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۵۱ - ۳۵۴.

۹. بنه مالهیی زانیاران ۵۶۰ - ۵۶۳.

عبدالله ئيسماعيل خهرياني (۷۴۷)

ناوی عبدالله یه، کورپی ئيسماعيلی کورپی محمهد کۆسهی کورپی عهلی کورپی
خضری کورپی وهیسی کورپی نوره ددینی کورپی مصطه فای کورپی سه لاهه دینی کورپی
عیوه ضی نه ته وهی ئیمام هه مزه یه.

له ده ور به ری سالی ۱۱۵۹ک - ۱۷۴۶ز له گوندی (خهریان) سه ر به
(هه له بجه) له دایک بووه، له خزمهت باوکی قورنانی پیروزی خه تم کرد، کتیبه
سه ره تاییه کانی ته و او کرد، دوایی چووه قوتابخانه کانی: (بیاره) و (خورمال) و (هه له بجه)،
دوایی چووه (ته ره مار)ی سور داش، پاشان چووه لای سهید عبدالکریم له (که رکوک)، له
قۆناغی کۆتایی چووه لای مهلا خضر نه جهد حهیده ری له خزمهت نه و نیجازهی
وه رگرت، گهراوه (خهریان) دهستی کرد به ده رسدانه وهی فه قییان.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لانا خالیدی شاره‌زوری، مه‌لا نه‌حمه‌دی هه‌له‌بجه‌یی، مه‌لا مه‌عروفی طالبع، مه‌لا یوسف نشاری، مه‌لا یاسین ته‌ویله‌یی، مه‌لا محمه‌د زه‌هاوی، مه‌لا خضر (نالی شاعیر).

مامۆستا له‌ خه‌ریان باری کرد بۆ (سلیمانی)، ماوه‌ی پینج سالان ماوه، دوایی گه‌راوه (خه‌ریان)، خه‌ل‌کان ریزیان لی ده‌گرت، به‌ تابه‌ت پاشایه‌کانی (بابان) زۆر خوشیان ده‌ویست، خه‌رجی فه‌قییان و قوتابخانه‌که له‌سه‌ر شانی ئه‌وان بوو، هه‌روه‌ها براده‌راتی له‌گه‌ل سیراجه‌دین شیخ عوسمان هه‌بوو، هاتووچوی مه‌لا ئیبراهیمی بیاره و مه‌لا جه‌لاله‌دینی خورماتی ده‌کرد، له‌ مانگی ره‌جه‌بی سالی ۱۲۵۴ک - ۱۸۳۸ز کۆچی دوایی کرد.

کوره‌کانی: پینج کۆری هه‌بوو:

۱. شیخ مه‌حمود: موفتی هه‌له‌بجه.
  ۲. شیخ محمه‌د.
  ۳. شیخ مه‌عروف: سالی ۱۲۸۲ک - ۱۸۶۵ز کۆچی دوایی کرد.
  ۴. شیخ عبدالکریم: سالی ۱۲۳۳ک - ۱۸۱۷ز له‌ خه‌ریان کۆچی دوایی کرد.
  ۵. شیخ عبدالرحمان: سالی ۱۲۶۶ک - ۱۸۴۹ز کۆچی دوایی کرد.
- سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۴۰.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۹۱ - ۱۹۷.

عبدالله ئیسماعیل سکتانی (۷۴۸)

ناوی عبدالله یه، کۆری مه‌لا ئیسماعیلی کۆری خه‌لیفه‌ محمه‌دی کۆری مه‌لا عبدالله یه، سالی ۱۸۹۶ز له‌ گوندی (ماویلیان) سه‌ر به‌ رواندز، هاتووته‌دنیا. له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوایی چووه (بالیسان) لای مه‌لا شیخ طاها، وه بۆ خویندنی ریازیات و فه‌له‌ک چووه (کۆیه) لای مه‌لا به‌هانه‌دین، سالی

۱۹۲۱ز چووه (گراو) لای مه‌لا عبدالله پاشان له‌سه‌ر فه‌رمانی باوکی چووه (هه‌ولیر) لای شیخ مصطفای نه‌قشبه‌ندی، ماوه له‌وئ تا سالی ۱۹۳۱ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (سکتان) ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌و‌هی فه‌قیان.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا شیخ عومهری بالیسانی، مه‌لا شیخ محمه‌دی بالیسانی، مه‌لا وه‌سی رۆستی، مه‌لا عبدالقادر کانی ده‌ربه‌ندی، مه‌لا عبدالعزیز هیرانی، مه‌لا کاک‌عه‌لی هیرانی، مه‌لا عبدالعزیز شاخه‌پیسکه‌یی، مه‌لا محمه‌دی قیرژه‌ی، مه‌لا نه‌حه‌دی تورک، مه‌لا عه‌لی حاجی ته‌وفیق.

مامۆستا زاته‌کی سه‌خی بوو، روو‌خۆش و بی‌فیز بوو، خزمه‌تی میوانانی ده‌کرد، یارمه‌تی هه‌زارانی ده‌دا، له‌ گه‌ل مه‌لا عبدالله ی به‌حرکه‌ی (باوکم) زۆر براده‌ر بوو، و‌لاش فه‌قی بوون له‌ مزگه‌وتی شیخ مصطفای له‌ (هه‌ولیر).

قه‌سه‌کی خۆش: له‌ مه‌لا عبدالقادر کانی ده‌ربه‌ندی ده‌گێرنه‌وه، ده‌لی: {له‌ کۆیه لای مه‌لای گه‌وره‌ باسی قیاسم ده‌خویند، رۆژه‌ک له‌ ده‌ره‌سه‌که‌ نه‌گه‌یشتم، له‌و شه‌وی له‌ خه‌ودا به‌ خزمه‌ت مامۆستا عبدالله‌ی سکتانی گه‌یشتم، جیه‌که‌ی چاک بۆ رۆنکردمه‌وه، به‌یانی چوومه‌وه خزمه‌ت مه‌لای گه‌وره، دووباره‌ ده‌ره‌سه‌که‌ی بۆ دامه‌وه، مامۆستای سکتانی له‌ خه‌ودا چی گۆت، ئه‌ویش هه‌روای گۆت، منیش سوپاسم کرد و خه‌ونه‌که‌م بۆ گه‌راوه‌}.

مامۆستای سکتانی سالی ۱۹۴۵ز کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی (پاش گه‌روو) له‌ گوندی (سکتان) به‌ خاک سپێردرا، مه‌لا طاها‌ی کوری: له‌ (کۆیه) پێش نوێژ بوو، دوایی هاته‌ (هه‌ولیر)، پاشان کۆچی دوایی کرد، به‌رواره‌که‌م لا نه‌.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. النجم الزاهر ۶۸.

۲. نامه‌ی مه‌لا طاها‌ی کوری مامۆستا، پێش ئه‌وه‌ی کۆچی دوایی بکا.

عبدالله نیسماعیل شه‌نه‌غهی (۷۴۹)

ناری عبدالله یه، کوری مه‌لا نیسماعیلی کوری مه‌لا عوسمانی کوری مه‌لا عبدالرحمانی کوری مه‌لا عوسمانی کوری مه‌لا پیرۆته، سالی ۱۳۰۸ک - ۱۸۹۰ز له گوندی (سینکانیان) نزیك (طه‌ق طه‌ق) هاتووته‌دنیا.

له‌لای باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، قورنانی پیروز و کتیبه‌ سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کردن، توانای دانانی هۆنراوه‌ی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی په‌یدا کرد، پاشان چووه (هه‌بان) لای مه‌لا حه‌سه‌ن ره‌زانی، ماوه‌ك ناودیو بوو بو (نیران) گه‌راوه‌ ناوچه‌ی (پشده‌ر)، له‌ویوه‌ چووه (کۆبه) لای مه‌لا محهمه‌دی جه‌لی، هه‌شت سالان له‌وی ماوه، هاته (هه‌ولیر) مزگه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا نه‌فه‌ندی ماوه، سالی ۱۹۲۳ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

کرا پێش نوێژ و وتارخوین له‌ مزگه‌وتی گه‌وره‌ی ناوبازار، ناوه‌ناوه‌ش ده‌رسی ده‌دا، وتاره‌کانی به‌ زمانی کوردی بوون، له‌و سه‌رده‌می که‌م وابوو ووتاری هه‌ینی به‌ کوردی بی، زۆربه‌ی وتاره‌کانی هه‌یرش بوو له‌سه‌ر خه‌لکی بازار، فیئل و فر و کسپین و فرۆتی ناره‌وا، له‌ ناو دووکانداره‌کان و چه‌رچیه‌کانی بازار، یه‌ك له‌ وته‌کانی نه‌وه‌بوو: {له‌ به‌یانی تا نوێژی شیوان، سی و سی دانهی ته‌سه‌بیحان، باده‌ده‌ن وه‌کو کلکی که‌ران، قه‌ت جاره‌ك ناوی خواتان نایته‌ سه‌ر زوبان}.

کۆچی دوا‌یی: له‌ به‌رواری ۱۹۶۹/۱۰/۷ز کۆچی دوا‌یی کرد له‌ گۆرستانی ناو

بازار به‌ خاك سپیردرا.

دوو کوری هه‌بوو:

۱. مه‌سه‌ود: پێش نوێژ بوو له‌ مزگه‌وتی خه‌لیفه‌ خالید، دیوانی شیعیری چاپکراوی

هه‌یه، نازناوی (بی‌ به‌ش)ه.

۲. مه‌حمود زامدار: رۆژنامه‌نووسه.

سه‌رچاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۳۷۲.

عبدالله ئیسماعیل نۆغه‌رانی (۷۵۰)

ناوی عبدالله یه، کوری مه‌لا ئیسماعیله، سالی ۱۹۲۸ ز له گوندی (نۆغه‌ران) هاتووته‌دنیا، له گوندی خۆیان دهستی کرد به خویندن له قوتابخانه‌کانی حوجره‌ی فه‌قیان قۆناغی سوخته‌یی بری، له قۆناغی موسته‌عیدی چووه لای نه‌و به‌پێژانه: مه‌لا محمه‌دی باشوری، مه‌لا عبدالقادر ماجیداوه‌یی، مه‌لا نه‌بویه‌کری کۆیی، پاشان چووه (هه‌ولێر) لای جه‌نابی شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌بندی، ماوه له خزمه‌تی تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، کرا مه‌لا له مزگه‌وتی (ره‌شه) له (کۆیه)، مامۆستا زانایه‌کی زیهره‌ک و فه‌رائیز زان بوو، خه‌ریکی خزمه‌تی ئاینی پێرۆزی نیسلام بوو، تا سالی ۱۹۹۲ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

عبدالله نه‌صه‌م هه‌ولێری (۷۵۱)

مامۆستا عبدالله‌ی نه‌صه‌م (نه‌صه‌م، واته: که‌ر) ناسراوه به‌ عبدالعزیز، خه‌لکی هه‌ولێره‌ زانایه‌کی به‌رز بووه، ده‌ستی شیعی هه‌بووه، کتییی (الفتحیه فی شرح الخمریه)ی دانایه، سالی ۱۱۴۸ ک - ۱۷۳۵ ز ته‌واوی کردیه، گۆیا له کاتی خه‌ریکبوونی به‌ خویندنه‌وه‌ی نه‌و کتیه‌ له‌شکر و سوپا به‌ ته‌پل لێدان به‌ رۆخی داچووه، سوتندی خواردیه. ناگاداری سوپایه‌که‌ نه‌بووه، له‌به‌ر خه‌ریکی کتیه‌که‌، له‌و رۆژه‌ ناوبردرا به‌ (که‌ر)، ده‌نا که‌ر نه‌بووه، شتیکی واش له مامۆستا یوسفی نه‌صه‌م ده‌گیرنه‌وه، مامۆستا سالی ۱۱۶۵ ک - ۱۷۵۱ کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. غایه‌ المرام ۷۹.
۲. الإکلیل فی محاسن أربیل ۲۳۲ - ۲۳۳.
۳. مشاهیر الکورد ۲/۴۶.
۴. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۲/۱۲۷.
۵. معجم أعلام الکورد ۳۸۳.

عبدالله بانهیی (۷۵۲)

ماموستا عبدالله (بانهیی)، خه‌لکی گوندی (نهمه‌شیر)ه، له دهوری سالی ۱۳۱۲ك - ۱۸۹۴ز هاتووته دنیا، دهستی کرد به خویندن، دوايي چووه (ههورامان) له قوتابخانهی شیخ علانهدین لای مهلا محهمهدی (مه‌ریوانی) ته‌واوی کرد، بووه مهلا له گوندی (گولپ)ی شاره‌زور، پاشان چووه (هانه‌گه‌رمه‌له) نزیك (بیاره)، دوايي چووه (پیاویل‌ه)، باری کرد بو (ده‌ره‌شیش)، سالی ۱۳۵۵ك - ۱۹۳۶ز کۆچی دوايي کرد، مهلا محهمهدی کوری جیگری بوو.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۶۲ - ۳۶۳.

عبدالله به‌کر بارزانی (۷۵۳)

ناوی عبدالله یه، نازناوی تاجه‌دینه، کوری مهلا به‌کری کوری مهلا عوسمانی کوری مهلا طاهیری بارزانی یه، له بنه‌ماله‌کی ناین په‌روه‌ر و مهلا زاده‌یه، ده‌جته‌وه سه‌ر کاربه‌ده‌سته‌کانی (نامیدی)، بایره گه‌وره‌یان له (هه‌فنکا)ی نزیك بارزان دابه‌زیوه، پاشان خۆی و نه‌ته‌وه‌ی له بارزان جیگر بووینه، مهلا عبدالله وه‌کو فه‌قیه‌کانی کوردستان چه‌ند قوتابخانه‌ی به‌سه‌ر کردنه‌وه له کۆتاییدا چووه (نامیدی) لای مهلا یه‌حیای مزوری ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

گه‌راوه (بارزان) دهستی کرد به جیبه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی و ده‌رسی فه‌قییان، ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له شیخ طاها‌ی (نه‌هری) وه‌رگرت، له لایه‌ن شیخ کرا (خه‌لیفه)، به‌م جو‌ره به‌خته‌وه‌ر بوو به هه‌لگرتنی بروانامه‌ی زانستی و ته‌سه‌وووف، خزمه‌تگوزاری ناینی پی‌روزی ئیسلام و خانه‌فاکه‌ی (بارزان) بکا، به‌رواری کۆچی دوايي لام رو‌ن یه.

کوره‌کانی: سنی کوری زانای هه‌بوو:

۱. شیخ عبدالرحمان: جیگری باوکی بوو.

۲. شیخ عبدالرحیم: لهسه دهستی مهلا بهحیای مزوری دهچوو، زانیاری له نوصول بههیز بووه، شهرحی (مختصر المنتهی) ی کردوو.
  ۳. شیخ عبدالسلام: له پیشدا باسمان کرد.
- سهچاوه کان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱۰ - ۳۱۱.
۲. الأكراد في بهدينان ۷۹.
۳. معجم أعلام الكورد ۴۲۹.

عبدالله پیرهبابی (۷۵۴)

ماموستا مهلا عبدالله پیرهبابی، خهلكی گوندى (دیوكری) سهر به (مههاباد)، لهلای مهلا عهلی قزلبجی و چند زانیان خویندنی بردهسهر، له گوندهکانی (وهتهمیش) و (ناگریقاش) دهرسی دهداوه، له دوا عمری چوو قوتابخانهی عهباس ناغا، له (مههاباد). نهو زاته ناسراوه به مهلایهکی زیرهك و ووردبین، لهمهنتیق و كهلام و نهستیرهناسی و گهردون ناسی پسپور بوو، شهرحی (جهواد) و نوصولی نیقلیدس و بهرجهندی و نوسطرلابی کردوو، حاشیهی لهسه (تشریح الأفلاك) و فهرائیزی شهرحی منههج و (تقریب المرام) ههیه، له کوتاییدا دهنووسیت (ینی عبدالله). بهشیک له فهقییهکانی:

۱. میرزا عهلی: قازی مههاباد، سالی ۱۳۱۰ك - ۱۸۹۲ز کۆچی دوابی کرد.
۲. مهلا عبداللهی وهلزی: سالی ۱۳۶۰ك - ۱۹۴۱ز کۆچی دوابی کرد.
۳. مهلا عبدالرحمان: نهوهی مهلا محهمهدی (بیایی) مهلا مزگهوتی سۆر بوو له مههاباد.
۴. مهلا محهمهد حوسین تورجانی.
۵. مهلا محهمهدی مهحوی شاعیر: سالی ۱۹۰۶ز کۆچی دوابی کرد.
۶. مهلا سالی سنهیی: سالی ۱۸۷۱ز نیجازهی وهرگرت.

۷. مهلا محمد کهریم: سه قزی (کهوئهر).

ماموستا (عبدالله ی پیردبابی) سالی ۱۳۰۹ ک - ۱۸۹۱ز یا سالی ۱۳۱۸ ک - ۱۹۰۰ز کۆچی دوابی کرد.

سه چاوه کان:

۱. زیناوه ری زانیانی کورد ۲۲۱ - ۲۲۲.

۲. مشاهیر الکورد ۲/۴۵ - ۴۶.

۳. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۴۴ - ۱۲۶.

۴. معجم أعلام الکورد ۳۹۴ - ۳۹۵.

عبدالله چۆری (۷۵۵)

ماموستا عبدالله ی چۆری له نه ته وه ی ماموستا نه بوبه کری (مصنف) ه، له ده و روبه ری سالی ۱۲۶۶ ک - ۱۸۴۹ز له گوندی (چۆری) سه ره به (مه ریوان) هاتووته دنیا، ههر له و گونده دهستی کرد به خویندن، دوابی له چه ند قوتابخانان سو را و گه را، تا له شاری (سنه) جیگیر بوو، پاش ته و او کردنی قوناغه کان له مزگه وتی (دارالإحسان) کرا ده رس بیژ، فه قیان روویان تی کرد و له ده وه ری کۆبوونه وه، به داخه وه ته مه نی دریژ نه بوو، سالی ۱۳۱۰ ک - ۱۸۹۲ز کۆچی دوابی کرد.

سه چاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۵۴.

عبدالله حوسین ره حیمایا (۷۵۶)

ناوی عبدالله یه، کوری حوسینی کوری مه حوده، عه شیره تی (له ک) ه، له گوندی (به رده سپی) سالی ۱۹۱۰ز چاری خزی هه لئناوه له دنیا.

پاش خویندنی قورنانی بیروز و کتیبه سه ره تاییه کان، چووه لای مه لا عومه ری سنجاوی دوابی چووه (سیکانی) لای مه لا عبدالرحمانی به گزاده، دوابی چووه (قه شقه) لای ماموستا ئیسماعیلی (ناقیس)، پاشان چووه (که رکوک) لای مه لا عومه ری نۆمه رگومبته، ماوه له خزمه تی تا ئیجازه ی مه لایه تی وه رگرت، بووه مه لا له (دوبز) و

(یارمجه) و (پهنجه عهلی)، پاشان هاته مزگهوتی ره حیماوا، له (که رکوک)، ماموستا زاته کی قسه خوش و سهخی و به دین بوو، له گهله ماموستا عبدالمجیدی گراوی زۆر برادر بوو، بۆیه کوره کی خۆی به ناو نهو کرد، له ۱۰/۹/۱۹۹۲ از کۆچی دوایی کرد. سهراوه: دهستنوسوی مهلا نهوهری سعاتچی.

عبدالله حوسین کوردی (۷۵۷)

ناوی عبدالله یه، کوری حوسینی کوری عهلی ههولیری یه، نازناوی مهجده دین نهبو محهممه ده، مهزهه بی شافیعی بووه، خواناس و به دین بووه، ناوبانگی چاکه ی رۆیشت بوو، له زانسته کانی قورنانی پیروز شارهزا بوو، خهریکی فهرمووده کانی پیغمبه ر (د.خ) بوو و به لاری ده کردنه وه، له (شام) دهرسی دهده، له ۶۷۷ك - ۲۷۸ از کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (صوفیه کان) به خاک سپیردرا. سهراوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲/۵۱.
۲. علماؤنا فی خدمة العم والدين ۳۳۳.
۳. الإکلیل فی محاسن أربیل ۱۷۶ - ۱۷۷.
۴. شذرات الذهب ۵/۳۵۸.
۵. طبقات الشافعية / نهسنهوی ۱/۱۵۴.
۶. معجم أعلام الکورد ۳۸۸.

عبدالله حهیدهر حهیدهری (۷۵۸)

ناوی عبدالله یه، کوری حهیدهری کوری نه هه دی کوری حهیدهری (ماوه رانی) یه، زانایه کی به توانا و لیها توتو بووه، تاریکه ستانی نه زانی به زانیاری نهو رۆناک بووه، وهک پاپۆر مهله وانی ده ریای هه موو زانسته کان بوو، چ ریگایهک نهما پیدانه چسی، چ ره وره وهک نهما پی هه وراز نه چسی، چ پله یهک نهما وهری نه گری، چ قۆناغهک نهما لئی تینه بهیری، دانراو و حاشیه ی زۆرن، له وانه:

۱. شهرحی (الزوراء)ی جه‌لاله‌دینی ده‌وانی.
  ۲. رسالة في نسب القضايا.
  ۳. رسالة في الإنشاء.
  ۴. رسالة في تفسير آية (الله نور السموات والارض).
  ۵. حاشية على شرح عصام الدين في البيان، سالتی ۱۱۰۰ك - ۱۶۸۸ز دایناوه، دانه‌یه‌کی ده‌ستتووسی (عبدالسلام سه‌عید شه‌وواف)مان له لایه، سالتی ۱۲۵۶ك - ۱۸۴۰ز نووسیتیه‌وه.
  ۶. حاشية على حاشية (قول أحمد) في المنطق، له ۱۱۰۴ك - ۱۶۹۲ز دایناوه.
  ۷. حاشية على حاشية (میر أبو الفتح) في الآداب، له ۱۱۰۴ك - ۱۶۹۲ز دایناوه.
  ۸. حاشية على حاشية اللاري في الحكمة: سالتی ۱۱۱۲ك - ۱۷۰۰ز دایناوه.
  ۹. حاشية على شرح عصام الوضع: دانه‌یه‌کی ده‌ستتووسی (حه‌مه‌د صالح)مان له لایه، بۆ مه‌لا نه‌جه‌دی مه‌لا عبدالرحمان رۆژبیانی نووسیتیه‌وه.
  ۱۰. حاشية على شرح عصام الدين في الآداب: دانه‌کی له لای نيمه‌هه‌یه.
  ۱۱. حاشية على فرائض التحفة.
  ۱۲. حاشية على حاشية عبدالغفور على الجامي.
- سالتی ۱۱۳۰ك - ۱۷۱۸ز کۆچی دوایی کردووه، کورینکی ناو صالحی هه‌بووه، نه‌ویش دانراوی هه‌نه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۹.
۲. معجم أعلام الكورد ۳۸۸.
۳. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۳۱ - ۲۳۲.
۴. علماء ومدارس في أربيل ۴۵.
۵. کاروان، ژماره ۸۷، ۱۹۹۹ز.

۶. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۲۱۷ - ۲۲۹.

عبدالله خضر شیخ مه‌موندی (۷۵۹)

ناوی عبدالله یه، کوری خضره، خه‌لکی گوندی (شیخ مه‌موندیان) ی سه‌ر به (حه‌ریه) میژووی له دایکبوون و چونیه‌تی خویندنی له لام دیار نیه، به‌لام له گوندی (سارته‌که) لای مه‌لا نه‌بویه‌کری (میررۆسته‌مه‌ی خویندووه و نیجازه‌ی لی‌ وهر‌گرتووه.

بوویته مه‌لا له (شیخ مه‌موندیان)، دوا‌یی له‌سه‌ر داوا‌ی میرانی (بایزبه‌گ) ماوه‌ک چوویته (شه‌قلاوه) ده‌رسی داوه، پاشان گه‌رایته‌وه (شیخ مه‌موندیان)، له (کاکم) مه‌لا طه‌بیم بیست: {شیخ مه‌موندی چووه (به‌غدا) گوتی له ده‌رسی مه‌لا محمه‌د فه‌یزی زه‌هاوی راگرت، له شوپنه‌کی ره‌ق و نالۆز زه‌هاوی وه‌ستا، شیخ مه‌موندی ته‌نیا به‌ک قسه‌ی لی‌ کرد، جینگاکه رۆن بۆوه و حه‌ل بوو، (زه‌هاوی) به‌رچیری په‌سته‌کی شیخ مه‌موندی گرت و بۆ لای خۆی را‌کیشا، پی‌ گوت: نیستا مه‌لا چاکی کوردان ته‌نیا من و تۆینه}.

هه‌روه‌ها ده‌لتین: {شیخ مه‌موندی چووه (ئه‌سته‌مبۆل) بۆ برینه‌وه‌ی مووجه بۆ تا‌قیکردنه‌وه، ناردیانه لای سه‌رۆکی زانایان، نه‌ویش کتبه‌کی پنداوه و سێ رۆژ مۆله‌تی دا، دوا‌یی گاز کرا، په‌له‌ی چاکی وهر‌گرت، ده‌رچوو به (مدرس) جو‌بیه و مه‌ندیل و عه‌با‌یان پی‌ به‌خشی، به‌لام مامۆستا که‌یفی پی‌ نه‌هات، هه‌ناسه‌کی هه‌لکیشا، ناووه‌هاوی کوردستانی هاته‌وه یاد، گوتی: {خۆزیا نیستا له‌سه‌ر گو‌فه‌کی شیخ مه‌موندیان بامه‌}، هه‌رچه‌نده کردیان له‌وی نه‌ماوه، گه‌راوه کوردستان}.

دانراوه‌کانی: دوو دانراوی مامۆستام دیتووه:

۱. روضة‌الأذکیاء: شه‌رحی (بیان‌البیان) ی نیستیه‌اره‌که‌ی مامۆستای میررۆسته‌مه‌یه، ده‌ستووسه‌کی (مه‌لا ئیسماعیلی نا‌قیص) مان له لایه، نووسراوه که نه‌و شه‌رحه سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز دانراوه، به‌لام محمه‌د عه‌لی قه‌ره‌داغی ده‌لتی: له ده‌ستووسه‌ک دیتوومه، سالی ۱۲۵۵ک - ۱۸۳۹ز دانراوه.

۲. شهرحی (خلاصة الوضع)ی مامۆستای میرۆسته‌می، دانه‌کی خه‌تی باو‌کمان له‌ لایه. مامۆستا سالی ۱۲۶۵ك - ۱۸۴۸ز له‌ شیخ مه‌مووندیان مه‌لا بووه، پاش ئه‌و به‌رواره‌ کۆچی دوایی کردوه. سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۲/۱۳۶ - ۱۴۱.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۱۱۳.

۳. نامه‌ی مه‌لا ئیسماعیلی شیخ مه‌مووندی.

عبدالله داغستانی جه‌وانشیر (۷۶۰)

مامۆستا عبدالله، ناسراوه‌ له‌ناو مه‌لایان به‌ (جه‌وانشیر)، خه‌لکی (داغستانی) قه‌قازه، له‌ویوه‌ هاتووته (تورجان)، لای مه‌لا عه‌لی قزلی زانستی زاھیری خویندووه، بو زانستی نه‌تی ته‌سه‌ووف چووه‌ لای سیراجه‌دین شیخ عوسمانی ته‌ویل‌ه‌یی، شمش مانگ له‌ لای ئه‌و (مه‌لا عه‌لی قزلی) و شمش مانگ له‌ لای ئه‌م (شیخ عوسمانی ته‌ویل‌ه‌یی)، له‌ نیوان هه‌ردوو جیگادا کۆچی دوایی کرد.

مامۆستا نامیلکه‌یه‌کی به‌ زمانی (رووسی) ده‌باره‌ی فه‌له‌کیاتی نوێ دانا، پیشکه‌شی به‌ مه‌لا عه‌لی (قزلی) کرد، هه‌روها چهند حاشیه‌ی به‌ نرخ‌ی له‌سه‌ر کتیبانی خویندن هه‌یه، زانایه‌کی زمان ره‌وان بوو له‌ عه‌ره‌بی و فارسی، خه‌تی خووش بوو، کتیه‌کانی خویندنی فه‌قیانی ئه‌و سه‌رده‌می هه‌ر هه‌موو به‌ ده‌ستی خوێ نووسیه‌وه.

سه‌رچاوه: ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۲۲۵ - ۲۲۶.

عبدالله ره‌سول عیرفان (۷۶۱)

ناری عبدالله یه، کوری مه‌لا ره‌سوله، ناسراوه‌ به‌ (عیرفان)، سالی ۱۲۷۶ك - ۱۸۵۹ز هاتووته‌دنيا، عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی باش زانیوه، ده‌رسی له‌ لای مه‌لا عبدالر هه‌مانی پینجوتینی خویندووه و نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرتووه، سالی ۱۳۳۷ك - ۱۹۱۸ز

کۆچی دوايي کردوو، کتیبانی (نوسطرلاب) و (ربع العجیب)ی له زمانی تورکی هینایتیه سهر زمانی کوردی.

سهراوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۱۵۶.

عبدالله سوله یمان ناشۆکانی (۷۶۲)

مامۆستا مهلا عبدالله - باوکی دانهری نهم میژووویه - کوری حاجی مهلا سولهیمانی کوری فهقی محهمهدی کوری نهحمهدی کوری عهزیزی کوری رهسوله، عهشیرهتی (گهردی)یه، سالی ۱۸۹۶ز له گوندی (ناشوکان)ی ناوچهی بهرانهتی هاتووته دنیا، ناوبراوه به (بهحرکهیی) چونکه ماوهکی زۆر مهلا بوو لهوئی، ههر لهویش کۆچی دوايي کرد.

خویندنی: دهوری سالی ۱۹۰۰ز دهستی کرد به خویندی قورنانی پیروزی و ورده کتیبهکانی عهرهیی و فارسی له لای باوکی، جار جاریش دهچوو له لای باپیری، خزی دهیفرموو: مندان بووم به بیرمه باپیرم لهسهر سینگى خزی دادهنام و ههلیده بهراندیم، به نزم هۆنراوهی (ذات الشفا)ی بو دهگۆتم تا فیربیم، سههرهتایهکهی باسی زنجیرههی پشتهکانی پیغهمبهره (د.خ)، به عهرهیی دهلتی:

محمد نبینا ان ینتسب   فهو ابن عبدالله عبدالمطلب

سالی ۱۹۰۰ز دهستی کرد، به (تهصریفی زهنجانی) له لایهنا مهلا نهحمهدی مامی، له گوندی (مورتکه)، سالی ۱۹۱۲ز دهستی کرد به (شهرحی موغنی)، دوايي له گهل (مامی) هاته گوندی (گردارهق) له بهرانهتی، لهوئی سالی ۱۹۱۳ز دهستی کرد به کتیبی (سهعدینی) سهراپاکی کتیبهکه و ههموو پهراویزهکانی به ماوهی دوو مانگان نووسیهوه، دوايي دهستی کرد به خویندنی (سهعده)ی گهوره.

پاشان گرانی و نههاتی ولاتی داگرت، له بهر نالهباری نههرکی ژبان، کهم نهیتوانی بخوینی، به داخهوه حوجرهکانی فهقییان چۆلکران و داخران، باوکم گهراوه لای باپیرم مهلا سولهیمان له (ناشوکان)، خهریکی نیش و کاری مال بوو پاشان باریان کرد بو

(به‌حرکه)، ماوه‌ک له‌وی مانه‌وه، گرانی هه‌ر له توندی دابوو چوونه (به‌ربیان)ی دووبه‌ستۆره، ناشی ئاویان له مصطه‌فا ئاغا به زه‌مان گرت، دوا‌یی چوونه (کۆره‌)ی خو‌شناوه‌تی، له‌ویش به هه‌مان شیوه ناشی ئاویان له مصطه‌فا ئاغای گونده‌که به زه‌مان گرت.

پاشان خ‌وای گه‌وره ده‌رکه‌ی ره‌هه‌تی خ‌وی له‌سه‌ر گه‌لی کوردستان ک‌رده‌وه خ‌ونچه ده‌می داوه، کانی وشک ژیاوه، بالدار هاتنه‌ خ‌رۆش، جۆگه و روبار هاتنه‌ جۆش، دره‌خت هاتنه‌ به‌ر، میوه که‌ته‌ده‌ر، کشتوکال و گه‌م و جۆ، گه‌رده‌نیان به‌رز بۆوه هاتنه‌ نه‌ژنۆ، حو‌جره‌کانی فه‌قییان ئاوه‌دان بو‌ونه‌وه، ئه‌وانه‌ی هه‌زیان له خ‌ویندن بوو، دووباره ده‌ستیان پ‌ی‌ ک‌رده‌وه، (باوکم) یه‌ک بوو له‌وانه مه‌راقی زانیاری هه‌ر له دل بوو، بۆ بردنه سه‌ری خ‌ویندنه‌که‌ی دل کول بوو، بۆ نه‌و مه‌به‌سته چووه (جدیده‌)ی به‌رانیان، لای (مامی) مه‌لا حوسین، سالی ۱۹۲۰ز له خ‌زمه‌ت ئه‌و ده‌ستی ک‌رد به (جامی)، هه‌ر له‌و ساله کتیبانی (ئ‌یساغ‌ج‌ی) و (حیسام‌کاتی) و په‌راویزه‌کانی نووسیه‌وه.

سالی ۱۹۲۲ز ده‌ستی ک‌رد به (سیوطی)، هه‌ر له‌و ساله به‌شیک‌ی عبدالله یه‌زدی نووسیه‌وه، دوا‌یی چووه گ‌وندی (که‌وره‌به‌ن) لای مه‌لا محمه‌دنه‌مینی گه‌ره‌ژیری ده‌ستی ک‌رد، به (فه‌ناری)، ئه‌جا گه‌راوه (جدیده‌) له‌وی سالی ۱۹۲۳ز ده‌ستی ک‌رد به حاشیه‌ی (قول نه‌مه‌د) له‌سه‌ر فه‌ناری، هه‌ر له‌و ساله کتیبانی نادابی گه‌له‌نبه‌وی و حاشیه‌ی پ‌ت‌ج‌ونی و محمه‌دنه‌مینی جیهه‌ت وه‌حده‌ی نووسیه‌وه، هه‌روه‌ها به‌شیک‌ی له‌که‌مالی شه‌رحی شافییه نووسیه‌وه، له‌و کاته مه‌لای مانگی ره‌مه‌زان بوو، له (چاروکی گه‌وره).

پاشان چووه (به‌سه‌راوه‌ی گه‌وره)، له خ‌زمه‌ت مامی مه‌لا نه‌مه‌د، ده‌ستی ک‌رد به (نادابی گه‌له‌نبه‌وی)، هه‌ر له‌وی دوا‌ی یه‌ک مانگ ده‌ستی ک‌رد، به (که‌مال) سالی ۱۹۲۴ز ده‌ستی ک‌رد به شه‌رحی (شه‌مسیه‌)، هه‌ر له‌و ساله‌دا (الرساله‌ الحنفیه‌)ی له‌گه‌ل په‌راویزه‌کان نووسیه‌وه، ئه‌ج‌اره چووه ناوچه‌ی خو‌شناوه‌تی، له گ‌وندی (قه‌راسنج) لای مه‌لا شیخ حوسینی سورچی ماوه‌کی خ‌ویند، دوا‌یی رۆیشت هاتنه (به‌حرکه) لای مه‌لا

عوسمانی شه‌وه‌کی، له‌وئ شه‌رحی شه‌مسیه‌ی ته‌واو کرد، سالی ۱۹۲۵ز ده‌ستی کرد به (شرح العقائد)، دوا‌ی کۆتابوونی نه‌و کتیه‌، ده‌ستی کرد، به (مختصر) هه‌ر له‌و ساله‌دا (بورهانی گه‌له‌نبه‌وی) له‌گه‌ل په‌راویزه‌کانی نووسیه‌وه، سالی ۱۹۲۶ز ده‌ستی کرد به (قازی) حیکمه‌ت هه‌ر له‌و ساله‌دا (میر ابو الفتح) له‌گه‌ل په‌راویزه‌کانی نووسیه‌وه، به‌حرکه‌ی به‌جیه‌شت، رووی کرده‌ خانه‌قای شیخ نه‌بو به‌کر له (هه‌ولیر)، چه‌ند سالان له خزمه‌ت شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی خویند.

وه له‌و ماوه‌یه چه‌ند کتیی نووسینه‌وه، له‌وانه:

۱. شه‌رحی عه‌قائیدی مه‌لا جه‌لال له ۱۹۲۶ز ته‌واوی کرد.

۲. (خلاصة الحساب) و په‌راویزه‌کانی، له ۱۹۲۷ز ته‌واوی کرد.

۳. (فرائض شرح المنهج) و په‌راویزه‌کانی، له ۱۹۲۷ز ته‌واوی کرد.

۴. (شرح الوضع) و په‌راویزه‌کانی، له ۱۹۲۷ز ته‌واوی کرد.

۵. (شرح الاستعارة) و په‌راویزه‌کانی، له ۱۹۲۷ز ته‌واوی کرد.

لیزه‌دا کۆتایی به‌ خویندنه‌که‌ی هینا، سالی ۱۹۳۲ز جه‌نابی شیخ مصطه‌فا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی پندا، له‌گه‌ل مه‌لا مصطه‌فای برا گه‌وره‌ی و مه‌لا نیسماعیلی سوسه‌یی و مه‌لا محمه‌دی باشوری.

مه‌لایه‌تی: گه‌راوه گوندی (مام خاران)ی ززاره‌تی لای باپیرم مه‌لا سوله‌یمان، ناغای گونده‌که -ئه‌سه‌د شیخ حوسین- حوجره‌ی فه‌قیانی بۆ دروست کرد، (باوکم) ده‌ستی کرد، به‌ ده‌رسدانه‌وه، هه‌ر له‌وی سالی ۱۹۳۵ز شه‌رحی حوسین پشه‌ری له‌سه‌ر (تشریح الأفلاك) نووسیه‌وه، دوا‌یی باری کرد بۆ (شه‌وزار)ی ده‌وبه‌ستۆره، هه‌روه‌ها هه‌مزاغای گه‌ردی حوجره‌ی فه‌قیانی بۆ دروست کرد، ماوه‌ک له‌وی ماوه، گه‌راوه (مام خاران)، نه‌ه‌جاره‌ش له‌وی باری کرده‌وه، له‌گه‌ل فه‌قیه‌کان بۆ گوندی (داره‌به‌ن) له‌وی سالی ۱۹۳۸ز خوا‌ی گه‌وره مه‌لا طه‌یبی کوری پی به‌خشی، سالی ۱۹۳۹ز له‌سه‌ر داوا‌ی جه‌میل ناغای سه‌رۆک عه‌شیره‌تی گه‌ردی، باری کرد بۆ (به‌حرکه‌)، سالی ۱۹۴۰ز

حوجره کانی فهقیانیان بۆ نوێ کردهوه، سالی ۱۹۴۵ از خوای گهوره مهلا طاهیری کوری
- که دانهری ئەم میژووویه - بی بهخشی.

دهستوسه کانی: خهتیکی زۆر خوشی ههبوو، له دهوری فهقیهتی له (بنهسراوه)
مهشقی لهسهه خهتی فهقی نههمه دی خیلی خوشنوس کردبوو، کتیبه کانی پیوستی
خویندنی ئەو سهردهمی به پهراویزهوه به دهستی خۆی نووسینهوه، نیستا ماون ژمارهیان
دهوری بیست کتیبه، له پهرتو کخانهی خۆمان هه لگراون له (بهحرکه).

سهفهره کانی: دووجار سهفهری حهجی کرد، جاری بهکم: سالی ۱۹۵۶ از
ئهوانه ی له گهڵ بوون: حاجی محهمده نهمین سمایل، حاجی صهمهه (بهننا)، حاجی عبدالله
نالبهه، جاری دووهم: سالی ۱۹۶۱ از، ئهوانه ی له گهڵ بوون: مهلا عبدالقادری برا
گچکهی، مهلا عبدالله محهمده نهمین خدر ناغا، حاجی حوسین حاجی سولهیمان، حاجی
داود حهمهه، حاجی رهسول پیرداود.

بهشیک له فهقیه کانی: مهلا عبدالکریم سییرانی، مهلا عهلی لهیلانی، مهلا
محهمه دی سهلماسی، مهلا عبدالرحمان زیارهتی، مهلا عبدالله سی بهردانی، مهلا عوسمان
ههرشه می، مهلا محهمهه شیخ شهروانی، مهلا عوسمان گاینجی، مهلا نههمه شهوزاری، مهلا
محهمه نه مینی برای، مهلا عبدالعزيزی برای، مهلا عبدالقادری برای، مهلا مهسعودی
ناموزای، مهلا جهمیلی کاوانی، مهلا نیسماعیلی گو مهزهردی، مهلا نههمه دی گرمامکی،
مهلا عهلی مهلا بهحیا، مهلا محهمهه مهولود بهحرکهیی، مهلا مهولود میلی، مهلا نیبراهیم
شاویسی، مهلا رهسول شاویسی، مهلا رهسولی قهراته سۆران، مهلا محهمهه مصطهفا
بهحرکهیی، مهلا عهزیزی ماستاوهیی، مهلا طهیی کوری، مهلا عوسمانی برازای، مهلا یاسینی
خرابه دراوی، مهلا نههمه دی زیلکهی، مهلا نیسماعیل گردهرقی، مهلا محهمهه گردهشیری،
مهلا نههمه دی ههرشه می، مهلا رهشیدی مۆریلان، مهلا رهشیدی شیخان، مهلا سهید
محهمه دی مهلا قهره ی، مهلا عهلی گرده چاری، مهلا طاهیری کوری، له گهڵ زۆرانی تر.

کاروباری کۆمه‌لایه‌تی: زاته‌کی دلّ صاف و دلّپاک و خاوه‌ن بیرورای راست بوو، به‌سام و به‌هه‌یه‌ت بوو، خه‌لکان له‌قسه‌ی ده‌رنه‌ده‌چوون، هه‌زی له‌ناشته‌ی بوو، هه‌ستی ناگوزوری له‌شوتنه‌ک کردبا هه‌وتی لابر دنی ده‌دا، له‌پنکه‌یتانه‌وه‌ی خه‌لکان بوو، بۆ نمونه:

۱. ده‌وروبه‌ری سالی ۱۹۴۰ز ناکوکی له‌نیوان ریش سپیه‌کانی عه‌شیره‌تی زراری په‌یدابوو، نه‌ویش له‌پیشدا، ماوه‌کی زۆر له‌گه‌لتیان ژیا بوو، چوووه‌ ناویان، نامۆزگاری کردن، له‌قسه‌ی ده‌رنه‌چوون، سوپاس بۆ خودا به‌ناسانی پنکه‌اته‌وه، گه‌راوه (به‌حرکه).

۲. سالی ۱۹۵۹ز ناخۆشی په‌یدا بوو، له‌نیوان خه‌لکی (به‌حرکه) و برا گه‌وره‌کانی گونده‌که، رۆژه‌ک دوا‌ی نوێژی عه‌سر، بانگی کردنه‌ پشت حوجره‌ی فه‌قیان، هه‌موویان کۆبوونه‌وه له‌سه‌ر خۆل دانیشتن به‌ریز، نه‌ویش نامۆزگاری کردن، وتاره‌کی بۆ خویندنه‌وه، که‌ کۆتایی به‌ وتاره‌که‌ هات، پیش نه‌وه‌ی داوا‌ی پنکه‌اته‌وه‌یان لی بکا، خۆیان هه‌ستان، دۆقه‌یان کرد و چاک بوونه‌وه.

ده‌قی وتاره‌که: {بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على خير خلقه محمد وآله أجمعين، أوصيكم عباد الله ونفسي الخاطئة العاصية بتقوى الله وطاعته، فإن الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون، حمد بۆ نه‌و خودایه‌ تاو و ته‌نها، که‌ نیمه‌ی له‌عه‌ده‌مه‌وه به‌فه‌یزی وجود گه‌یاند، وه‌شوکر هه‌ر لۆوی، که‌ نیمه‌ی له‌تاریکی زولتم و جه‌لی کوفر ده‌ره‌ینا، به‌نیعمه‌تی عه‌دل و رۆناکی دینی نیسلامی لاواندینه‌وه، وه‌ له‌پاش نیمان نیعمه‌تی له‌هه‌موو نیعمه‌تان چاکتر که‌ به‌شه‌رافه‌تی هه‌زه‌تی فه‌خری عالم (د.خ) له‌گه‌ل نیمه‌ی فه‌رموو، نه‌وه‌یه: که‌ هه‌زار بار گونا به‌کن، مادام به‌دلێکی خالیص خۆمان هاوینه‌ قایه‌ی نه‌و وه‌ تۆبه‌کی خالیصمان کرد، خودا به‌فه‌زلی خۆی لیمان خۆش ده‌بی، ولیشمان مه‌علومه‌ عاقیبه‌تی خراپه‌ هه‌ر زه‌ره‌ر و په‌شیمانی به‌،

قال النبي صلى الله عليه وسلم ﴿اتقوا الظلم، فإن الظلم ظلمات يوم القيامة﴾، رواه مسلم، نقلًا عن تاج الاصول ۵/۲۰.

وقال صلى الله عليه وسلم: ﴿من كانت عنده مظلمة لأخيه فليتحلل منه اليوم قبل ان لا يكون دينار ولا درهم، إن كان له عمل صالح أخذ منه بقدر مظلمته، وأن لم يكن له حسنات أخذ من سيئات صاحبه فحمل عليه﴾، رواه البخاري، انظر فتح الباري ۱۰/۱۸۳. وقال صلى الله عليه وسلم: ﴿المفلس من أمي من يأتي يوم القيامة بصلاة وصيام وزكاة، ويأتي قد شتم هذا، وقذف هذا، وسفك دم هذا، وضرب هذا، فيعطى هذا من حسناته، وهذا من حسناته فإن فئت حسناته قبل أن يقضى ما عليه أخذ من خطاياهم، فطرح عليه ثم طرح في النار﴾ رواه الترمذي، انظر تحفة الأحمدي ۳/۲۹۱، وقال صلى الله عليه وسلم: ﴿الدين النصيحة﴾ رواه مسلم، انظر صحيح مسلم بشرح النووي ۲/۳۷. والنصيحة هي: أن تحب لهم ما تحب لنفسك، وتكره لهم ما تكره لنفسك، تتمنى أن يكونوا في ما بينهم من الألفة والمودة، وقال صلى الله عليه وسلم: ﴿من لا يرحم الناس لا يرحمه الله﴾، رواه مسلم، انظر صحيح مسلم ۱۵/۷۱. وقال الله عز وجل في الحديث القدسي ﴿ان كنتم تريدون رحمتي فارحموا خلقي﴾، نزهة الناظرين ۱۶۷.

۳. سالی ۱۹۶۳ز ده‌نگوباس به‌لاوبۆوه، كه‌وا عاره‌به‌كانی ناوچه‌ی (شه‌مامك) به‌ تايه‌ت نه‌وانه‌ی چه‌كی حكومه‌تيان هه‌لگرتبوو به‌ ناوی (حه‌ره‌س قه‌ومی)، هیرشيان هينايته‌ سه‌ر ده‌شتی (هه‌ولیر)، نه‌وا به‌ریده‌كه‌ون بۆ به‌رانيان و به‌حرکه، چی كه‌وته به‌رچه‌نگيان ده‌رناچی، گرتن و كوشتن و تالان كردنه، خه‌لكه‌كه‌ زۆر ته‌نگاو بوون، له‌ ماله‌وه‌ ده‌رچوون، بۆ كۆلانیان و سه‌ربانان، له‌و كاته‌ ته‌نگه‌به‌ریه‌دا (باوكم) هه‌رچه‌نده‌ نه‌خۆش بوو، هاته‌ ناویان، نامۆزگاری كردن، فه‌رمووی شه‌ر له‌ناو مال و مندالان مه‌كه‌ن، نه‌وه‌ك زه‌ره‌ر ده‌كه‌ن، چه‌كداره‌كان له‌ ده‌وره‌ی گوند خۆتان هه‌شار بدن، نه‌گه‌ر عه‌ره‌به‌كان هاته‌ سه‌رتان بی ته‌خسیر لییان بدن، نه‌گه‌ر زانیان حكومه‌تيان له‌گه‌له‌ به‌ توپ و ته‌یاره‌ پالپشتیان ده‌كات، توانای شه‌رتان نیه

له‌گه‌لیان، له‌و کاته شیرانه‌خۆتان قورتار بکه‌ن، برۆنه چیاکان، نه‌وان که هاتنه‌ لای ئیمه‌ ده‌بینن ته‌نیا پیره‌میرد و ژن و منداله‌ به‌رۆکمان به‌رده‌ده‌ن، وه‌نه‌گه‌ر مالیان برد بابهن، نه‌مجا له‌سه‌ر فه‌رموده‌ی نه‌و خۆیان قایم کرد، خوای گه‌وره‌ چه‌پاره‌ی ئیمه‌ی دا، عه‌رب نه‌هاتن، خه‌لکه‌کش هی‌وربوونه‌وه‌ گه‌رانه‌وه‌، به‌سه‌ر بلندی هاتنه‌وه‌.

چۆنیه‌تی ده‌رسدانه‌وه‌ی: پاش جهمی به‌یانان، ده‌ست نویژی ده‌شوشت، چیشته‌نویژی ده‌کرد، له‌ مال به‌ری ده‌که‌وت، عه‌بایه‌کی به‌ سه‌ر سه‌ری خۆی داده‌دا، نه‌وه‌ی له‌سه‌ر ریگابا سه‌لامی لی ده‌کرد، له‌ حوجره‌ی فه‌قیان داده‌به‌زی، کاتی ده‌رسدانه‌وه‌ وه‌ک فه‌قیه‌کی به‌ویتر، له‌سه‌ر چۆک داده‌نیشت، رووی له‌ فه‌قی ده‌کرد، ده‌نگی به‌رز نه‌بوو، نزمیش نه‌بوو، ده‌قه‌که‌ی به‌شیوه‌کی وارێک و پوخت ده‌خوینده‌وه‌ جار وابوو ته‌نیا به‌ خوینده‌نه‌وه‌که‌ی فه‌قی فی‌ر ده‌بوو پی‌وستی به‌ مانا لیدانه‌وه‌ نه‌ده‌کرد.

بی‌ فیزی: به‌ خو و به‌و هه‌موو زانیاریه‌ی که هه‌ی بوو، بی‌ فی‌ز بوو، به‌ خۆی نه‌ده‌نازی، خو هه‌لکیش نه‌بوو، ریژی خه‌لکی ده‌گرت، سه‌لامی له‌ مندالان ده‌کرد، گازی خه‌لکی ده‌کرد به‌ (باوه‌)، ناوی که‌سی به‌ سووکی نه‌ده‌هینا، به‌ (سمایل)ی ده‌گۆت ئیسماعیل، به‌ عه‌لای ده‌گۆت عبدالله، به‌ قاله‌ی ده‌گۆت عبدالقادر خزمه‌تی می‌وانانی ده‌کرد، نیش و کاری بو‌ فه‌قیان ده‌کرد، که سه‌لامی مامۆستا به‌که‌ی خۆی بو‌ ده‌هات، له‌به‌ر سه‌لامه‌که هه‌لده‌ستا.

بی‌ ته‌ماعی: زاته‌کی بی‌ ته‌ماع بوو، چاوبلند و سه‌خی بوو، خوازۆک و چاوه‌ له‌ ده‌ست نه‌بوو، پشتی به‌ دنیا نه‌ده‌به‌ستا، سالی ۱۹۵۷ز خالید نه‌قشبه‌ندی پارێزگاری هه‌ولێر هاته (به‌حرکه) نویژی هه‌ینی له‌ مزگه‌وت کرد، گه‌راوه (دیوه‌خان) به‌ بایز ناغای گۆت: به‌ مامۆستا بلێ: بیته‌ لام تا مووچه‌ی بو‌ بیرمه‌وه‌، که پێیان گۆت، فه‌رمووی: {نه‌من چاوم له‌و شتانه‌یه‌}.

چه‌ند جاران سه‌رۆک عه‌شیره‌ت و پیاوی زه‌نگین له‌ دوویان ده‌نارد، که (به‌حرکه) به‌جی بی‌لی و به‌جیته‌ لایان، به‌رانه‌ر به‌ مووچه‌ و سامانی زۆر، ده‌یفه‌رموو: {ئه‌وه‌ نه‌ستوکه‌

جۆیه‌ی خۆ‌ای گه‌وره به منی به‌خشیه تا ماوم له گه‌ل خه‌لکی نه‌و گونده ده‌بجۆم به‌سه‌مه چی ترم ناوی}.

نیشتمانپه‌روه‌ری: سالی ۱۹۱۵ ز حکومه‌تی (روس) له‌شکری هینا سه‌ر (پواندز) به‌نیازی داگیرکردنی کوردستان، مه‌رد و دلیرانی کورد ده‌ستیان دا چه‌ک، وه‌ستان به‌رانبه‌ری دوشمن، ناچاریان کرد به‌پاشه‌کشه و گه‌رانه‌وه، باوکم و باپیرم و مامه‌کام به‌شداربوون، له‌گه‌ل فه‌قییه‌کانی حوجره‌کان، له‌وه‌سه‌ربازیه‌ی هیزی کوردی موسولمان. پیشه‌سازی: ده‌ست ره‌نگین بوو، خه‌تی خۆش بوو، له‌جزوبه‌ند و شیراز و به‌رگ کردنی کتیبان چازان بوو، بۆ دامه‌زراندنی ناشی ناو وه‌ستا بوو، ئیشی کشتوکالتی خۆی هه‌ر به‌ده‌ستی خۆی ده‌کرد، له‌ئه‌ندازیاری دامه‌زراندنی خانووبه‌ره‌ نازابوو، دارتاشی ده‌زانی، پینه‌دۆزی پیتلاوه‌دراوی فه‌قییانی ده‌کرد.

خۆراگری و ئارامی: زۆر خۆراگر و به‌سه‌بر و ئارام بوو، زۆربه‌ی ژبانی هه‌ر به‌نه‌خۆشی برده‌سه‌ر به‌رانبه‌ر نه‌و هه‌موو نازاره‌ش خۆراگر بوو، به‌تایه‌ت له‌وه‌سالانه‌ی دوا عه‌مری، جار وابوو هه‌ر له‌ئێواره‌ تا به‌یانی داده‌نیشت، خه‌وه‌ له‌چاوانی نه‌ده‌که‌ت، نه‌یده‌توانی درێژ بی، به‌یانی لیمان ده‌پرسی چۆنی؟ ده‌یفه‌رموو: باشم، قه‌ت وه‌زعی ناله‌باری خۆی بۆ که‌س باس نه‌ده‌کرد، نه‌وه‌ک بیته‌ ناشوگری به‌رانبه‌ر نیعمه‌تانی خۆ‌ای گه‌وره.

کۆچی دوایی: رۆژی دووشه‌مه، ۱۰ مانگی (محرم)، سالی ۱۳۸۵ ک – ۱۲/۵/۱۹۶۵ ز له‌ماتی خۆی له‌(به‌حرکه) کۆچی دوایی کرد، له‌گۆرستانی شیخ وه‌یس، به‌خاک سپێدرا، مه‌لا نه‌حمد ناسراوه به‌مه‌لا محمه‌د مصطه‌فا به‌حرکه‌یی میژووی نه‌بجهدی به‌م شیویه‌ بۆ نووسیه‌وه: (ونجم فجر غاب) ۹۹ + ۲۸۳ + ۱۰۰۳ = ۱۳۸۵ ک، راستی فه‌رموو و نه‌ستیره‌ی به‌ره‌به‌یانی کوردستان کوزاوه، نه‌و رینگایه‌ حه‌قه‌ی زانایانی پێشوو گرتیان، نه‌ویش به‌دوویمان دا چوو، به‌بێ بانگه‌وازی حه‌ق: ﴿یا ایتها

النفس المطمئنة ارجعي إلى ربك راضية مرضية، فادخلي في عبادي، وادخلي جنتي ﴿﴾،
سوره‌تی فه‌جر نایه‌تی (۲۷-۳۰).

ماموستا مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌ی، خۆی له‌ تازییه‌ که‌ ناماده‌بوو، چه‌ند دیره‌

شعیری هۆنراوه‌ی خۆی بۆ سه‌ره‌خۆشی خوینده‌وه‌، ده‌قه‌ که‌ی نه‌وه‌یه‌:

واریزی شه‌رعی محمه‌د، نه‌ی چرای دینی نه‌بی

جینگه‌ت نینشا (الله) به‌هه‌شته‌، که‌س شکی تیدا نه‌بی

عیلم و ته‌دریست حیجایینکی مه‌تین بوو بۆ گونا

تاعه‌ت و ته‌قوات چرا بوو، بۆ نه‌زانان و غه‌بی

دین و نه‌هلی دین ده‌گریتن، زۆر به‌جۆش

بۆ زه‌مانی که‌ بینن، بی‌ تو تووی تیدا نه‌بی

هه‌ر مه‌پرسه‌ نه‌هلی عیلم و نه‌هلی دین چه‌ند عاجزن

بۆ (وه‌فاتی) له‌ زه‌وزه‌مانه‌، یاخودا جینی چۆل نه‌بی

خوا بدا ته‌رفیقی نه‌جلی (طه‌یبی) که‌ (عن قریب)

له‌ هه‌موو نه‌وصافی باوکی، قه‌ت له‌وی که‌مه‌ز نه‌بی

نیمه‌ جه‌معا زۆر موه‌ه‌یاین، مامه‌کانی (سیه‌ما)

بۆ هه‌موو خزمه‌ت مه‌لا (طه‌یب) له‌ لای نیمه‌ی هه‌بی

دوو کۆری له‌ پاش به‌جیما:

۱. مه‌لا طه‌یب: که‌ کۆره‌ گه‌وره‌یه‌، نه‌وه‌ بوو ماموستا مه‌لا صالح له‌ سه‌ره‌خۆشییه‌ که‌

ناوی هینا، وه‌پاش کۆچی دوایی خوالیخۆشبوو، له‌ شوینی دانیشته‌ به‌ مه‌لایه‌تی و

ده‌رسدانه‌وه‌ و کاروباری نایبی، چه‌ند دانراوی هه‌یه‌، خوای گه‌وره‌ ته‌مه‌نی درێژ بکا،

بۆ خزمه‌تی نایبی پیرۆزی نیسلام، ژیاننامه‌مان له‌ پێشدا به‌ درێژی نووسیه‌.

۲. مه‌لا طاهر: له‌ گه‌ل ماموستا و براگه‌وره‌ی خه‌ریکی ده‌رس دانه‌وه‌ و جیبه‌جی کردنی

کاروباری مه‌لایه‌تی یه‌، چه‌ند دانراوی هه‌یه‌، نووسه‌ری نه‌و میژووه‌یه‌ که‌ له‌به‌ر

دهست دایه، خوای گه‌وره وابکا، به‌لاو بکریته‌وه، لیم وه‌ربگری به‌ره‌زامه‌ندی،
ژیاننامه‌ی خو‌شم له‌پیشدا باس کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. النجم الزاهر ۶۸ - ۶۹.
۲. الإكليل في محاسن أربيل ۳۰۷ - ۳۰۹.
۳. دهنگی زانا، ژماره ۲۲/ ۱۹۹۸ز.
۴. گو‌فاری هه‌ولیت، ۱۷/۲۰۰۶ز.
۵. سه‌ره‌خو‌شی ده‌ستووسی ماموستا مه‌لا صالحی کوزه‌پانکه‌یی.

عبدالله سوله‌یمان گرده‌سو‌ری (۷۶۳)

ناوی عبدالله یه، کوری شیخ سوله‌یمانی کوری محمه‌ده، له‌سه‌یده‌کانی گوندی
(جلبه‌سه‌ره)، ده‌وری سالی ۱۹۲۰ز له‌گوندی (صۆفی برایم) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: لای باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوایی چووه (کۆیه) لای خالی
مه‌لا محمه‌ده مه‌لا ئیبراهیم عه‌بدالانی، پاشان چووه (گرده‌سو‌ر) لای مه‌لا شه‌ریف دوو
شیوانی، دوایی چووه (دیه‌گه) لای مه‌لا ئیسماعیل جدیده‌یی، دوایی چووه (هیله‌وه) لای
مه‌لا نه‌بو به‌کری کۆیی، پاشان چووه خانه‌قای شیخ نه‌بو به‌کری هه‌رشه‌می له‌(هه‌ولیت) لای
جه‌نابی شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی، ماوه له‌خزمه‌تی تا سالی ۱۹۴۳ز ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی
وه‌رگرت، له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی شیخ ئیجازه‌نامه‌یه‌که مه‌لا عبدالله ی به‌حرکه‌یی (باوکم)
خویندویه‌وه.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له‌گوندی (به‌رده‌سپی) دوایی چووه (گرده‌سو‌ر)، پاشان،
کرا (واعیز) له‌(کۆیه)، دوایی له‌مزگه‌وتی محمه‌ده‌ئاغا، کرا مه‌لا و (مدرس)، دوایی
گه‌راوه (گرده‌سو‌ر)، له‌وی کرا به‌رپۆه‌بری په‌یمانگای ئیسلامی، دوایی باری کرد، بو
(هه‌ولیت) ماوه‌ک کرا (مدرس) له‌په‌یمانگای وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، دوایی گه‌راوه (ئه‌واقف)،
کرا پیش نوێژ له‌مزگه‌وتیک له‌گه‌ره‌کی مندکاو، هه‌روه‌ها ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی زانستی یه

له وه‌زاره‌تی نه‌وقاف، نه‌ندامی فترا‌ی لیژنه‌ی بالایه‌ له‌ به‌کیه‌تی زانایانی کوردستان، ماوه‌ک وانه‌بیژ بوو له‌ قوتابخانه‌ی (نانه‌که‌لی) نایینی سه‌ربه‌خۆ، مامۆستا سه‌ید زاته‌کی هیمن و نهرم و له‌سه‌رخۆیه، زیره‌ک و به‌توانایه، زه‌ین تیژ و خاوه‌ن هه‌ست و بیره، له‌ ناو خه‌لکان زۆر به‌ریژه، خوای گه‌وره‌ ته‌مه‌نی در‌یژبکا بو خزمه‌تی نایینی پی‌روزی نی‌سلام.

سه‌رچاوه‌کان:

۴. النجم الزاهر ۶۸.

۵. الإکلیل فی محاسن أربیل ۲۷۵ - ۲۷۷.

عبدالله سۆر هه‌رتله‌ی (۷۶۴)

مامۆستا مه‌لا عبدالله، یه‌ک بووه‌ له‌ مه‌لایه‌ چاکه‌کانی سه‌رده‌می خۆی له‌ ناوچه‌ی خو‌شناوه‌تی، خه‌لکی گون‌دی (هه‌رتله‌)ه، له‌ گون‌دی (شیر‌ی) نزیک (بالیسان)، مه‌لا بوو ده‌رسی ده‌داوه، فه‌قیه‌کانی له‌ وه‌رزی هاوین ده‌چوونه‌ گه‌ره‌کی سه‌ره‌وه، کاتی زستان ده‌هاته‌ گه‌ره‌کی خواره‌وه، له‌وانه: مه‌لا محمه‌د چیه‌یه‌ی، مه‌لا عبدالله فه‌ره‌ادی.

سه‌رچاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۲۹۷ - ۲۹۸.

عبدالله طاها ته‌رجانی (۷۶۵)

ناوی عبدالله یه، کور‌ی مه‌لا طاها‌ی کور‌ی مه‌لا حه‌سه‌نه، ده‌چته‌وه سه‌ر مه‌لا زاده‌کانی (زیاره‌ت)، له‌ ده‌وری سالی ۱۸۸۰ز له‌ گون‌دی (خۆران‌ی) خو‌شناوه‌تی چاوی خۆی هه‌لیناوه له‌ دنیا.

خو‌تندی: مامۆستا وه‌کو ده‌ستووری فه‌قیانی کوردستان، له‌ چهند شو‌یتان گه‌را له‌ حوجره‌کانی فه‌قیان، له‌وانه: ناوچه‌ی خو‌شناوه‌تی، روان‌دز، کۆیه، دیه‌گه، گرده‌ره‌شه، پاشان چوو ه‌خانه‌قای شیخ نه‌بوسه‌کر له‌ هه‌ولیر لای شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی، زانسته‌کانی ته‌واو کرد، ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مهلایهتی: نهجا کۆتایی به خویندن هینا، دهستی کرد به کاروباری مهلایهتی،
 دهرسی فهقیانی داوه لهو شوینانه: گوندی (که‌ندار)، گوندی (نۆغهران)، گوندی
 (تهرجان).

بهشیک له فهقییه‌کانی: مهلا عبدالجیدی گراوی، مهلا عومهری تهرجانی، مهلا
 نه‌همدی خه‌لیفه‌ی، شیخ محمهد شیخ به‌هانه‌دین نه‌قشبه‌ندی، مهلا نه‌بوه‌کری کۆیی، مهلا
 خضری تهرجانی، مهلا نیسماعیلی نۆغهرانی، مهلا عبدالرحیمی گاینجی، مهلا محمهدی
 کوری.

کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۹۴۸ز کۆچی دوا‌یی کرد.

دوو کوری مه‌لای هه‌یه:

۱. مه‌لا محمهد: ئیجازه‌ی له شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی وه‌رگرتوه، ماوه‌ک مه‌لا بوو
 له (تهرجان)، ئیستا پێش نوێژ و وتارخویننه، له مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فا، له
 (هه‌ولێر).

۲. مه‌لا جه‌لال: مامۆستا بوو له وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، ئیستا خانه‌ نشین کراوه، ناوه‌ ناوه
 ده‌رسی شه‌ریعت و ته‌فسیر ده‌داته‌وه.
 سه‌راوه‌کان:

۱. النجم الزاهر ۶۶ - ۶۸ - ۶۹.

۲. ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاتچی.

عبدالله عبدالرحمان بزینی (۷۶۶)

ناوی عبدالله یه، کوری مه‌لا عبدالرحمانی کوری نه‌صفه‌هانی کوردیه، ناوبراوه به
 (بزینی) له (شدرات الذهب) ده‌لی: {بزین = بوزه‌ین: عه‌شیره‌تیکه له کوردان}، به
 دووری نازانم نه‌و عه‌شیره‌ته، (شیخ بزینی) ئیستا بی.

مامۆستا ده‌رسی شه‌ریعتی له خزمه‌ت باوکی خویند، بۆ (نه‌حو) چووه‌ لای مه‌لا
 حوسینی نامیدی، بۆ مه‌نتیق چووه‌ لای مه‌لا نه‌صیر له (سه‌مه‌رقه‌ند)، که‌لامی له لای مه‌لا

عەلی کوردی ته‌واو کرد، سالی ۹۴۹ك بۆ ده‌رسی (به‌لاغه) چووه لای کوری هه‌نبه‌لی، مامۆستا ته‌فسیری مه‌ولانا جامی به‌ ده‌ستی خۆی نووسیه‌وه و پێدا چۆوه، سالی ۹۶۲ك – ۱۵۵۴ز له شاری (قه‌صیر) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۸/۳۳۱ – ۳۳۲.

۲. مشاهیر الکورد ۲۹۵.

۳. معجم أعلام الکورد ۳۸۹.

عبدالله عبدالرحمان جه‌لی (۷۶۷)

ناوی عبدالله یه، کوری مه‌لا عبدالرحمانی جه‌لی یه، نازناوی (واثق بالله) یه، ناسراوه به (کاکی جه‌لی)، زانابه‌کی به‌رز بووه، له هه‌موو بواره‌کانی زانست شاره‌زا بووه، زۆر به‌ دین بووه، دنیا نه‌ویست بووه، سالی ۱۸۰۲ز کرا جیگری باوکی، پاشان چووه شاری (سلیمانی) ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له مه‌ولانا خالید وه‌رگرت، دوایی چووه سه‌فه‌ری هه‌ج، له گه‌رانه‌وه له (به‌غدا) دابه‌زی، له‌وی مه‌ولانا نیجازه‌ی خه‌لیفاتی پێدا، سالی ۱۸۱۷ز له‌سه‌ر فه‌رموده‌ی مه‌ولانا شه‌ش مانگ له‌ خانه‌قا ماوه، گه‌راوه (کۆیه).

دانراوه‌کانی:

۱. وسیلة الوصول لساحة عناية الرسول، زیاننامه‌ی پیغمبه‌ره (د.خ).

۲. علوم القرآن: له شیوه‌ی نیتقانی نیمامی سیوطی.

۳. رسالة في إبطال ثواب صدقة من عليه دين مستغرق جميع ماله.

۴. حاشية على فتح الباري شرح البخاري.

۵. حاشية على إنسان العيون (السيرة الحلبية).

۶. حاشية على (جامع الأصول) لابن الأثير.

کۆچی دوایی: سالی ۱۸۳۰ز به‌ نه‌خۆشی تاعون کۆچی دوایی کرد، زۆربه‌ی

به‌ره‌بابی هه‌ویزییه‌کان، له کۆیه به‌وده‌ده‌چوون، ته‌نیا بابه‌ کرناغا قورتار بوو.

سه رچاوه کان:

۱. المصقول ۷.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۶۲.
۳. يادی مهردان ۱/۹۲.
۴. هدية العارفين ۵/۴۸۹.
۵. علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۵۰ - ۳۵۱.
۶. معجم المؤلفين ۶/۶۸.
۷. محمد بن عبد الجلي ۸۸ - ۹۱.
۸. بنه ماله‌ی زانیاران ۵۵۷ - ۵۵۸.
۹. معجم أعلام الكورد ۳۸۹.

عبدالله عبدالرحمان دیاربه‌گری (۷۶۸)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالرحمانه نازناوی (خیرالدین) ه، مهزه‌یی حنه‌فی بووه، له زانسته‌کانی نه‌قلی شاره‌زا بووه، سالی ۸۳۵ک - ۱۴۳۱ز کۆچی دوا‌یی کردووه. سه‌رچاوه: الضوء اللامع ۵/۵۳.

عبدالله عبدالرحمان دینه‌وهری (۷۶۹)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالرحمانه نازناوی نه‌بولقاسمه، خه‌لکی (دینه‌وهر) ه، بو‌یز و رو‌شنییر بووه، له خوراسان سه‌رو‌کی نووسهران بو، سالی ۳۹۰ک - ۱۰۰۰ز کۆچی دوا‌یی کرد، ده‌وری سی دانراوی خو‌ی هه‌یه.

سه‌رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۶/۶۹.
۲. معجم أعلام الكورد ۳۸۹.

عبدالله عبدالرحمان قولته‌په‌یی (۷۷۰)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالرحمانی کوری نه‌مه‌دی کوری محمه‌دی کوری مه‌لا نه‌مه‌ده، سالی ۱۸۹۷ز له گوندی (قولته‌په) هاتوته‌دنیا.

له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوا‌یی چووه (دیه‌گه) لای مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه، پاشان چووه (ترپه‌سیان) لای مه‌لا شیخ جه‌لال، دوا‌یی چووه (سۆربه‌ش) لای مه‌لا مه‌مودی (راجی)، له‌وی کۆتایی به خویندن هینا، ماوه‌ک مه‌لا بوو له (قولته‌په)، ماوه‌ک له (دۆزه‌به‌کره)، دوا‌یی باری کرد بو (گۆمه‌گروو)، ماموستا له‌و سالانه‌هه‌جی مالی خوای کردووه: ۱۹۳۵ز، ۱۹۳۶ز، ۱۹۳۷ز، وه له ۱۹۴۶ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستروسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سع‌تجی.

عبدالله عبدالصمد سه‌رانی (۷۷۱)

ناوی عبدالله یه، کوری شیخ عبدالصمدی کوری ئی‌براهیمی کوری مه‌لا مه‌مودی کوری مه‌لا ئی‌براهیمی کوری مه‌لا کامیلی کوری شیخ عومه‌ری سه‌رانه، ده‌وری سالی ۱۸۸۵ز له گوندی سه‌ران هاتوته‌دنیا.

خویندنی: قورنانی بیروزی خه‌تم کرد له (سه‌ران)، دوا‌یی چووه (بی‌تواته)، ماوه‌ک چووه (خه‌ته) پاشان چووه (پواندن)، سێ سالان له لای مه‌لا نه‌سه‌هد نه‌فه‌ندی خه‌یلانی ماوه، پاشان چووه (که‌رکوک) لای مه‌لا عه‌لی حیکمه‌تی نه‌فه‌ندی سیاه مه‌نصوری، که‌لام و ئوصول و ته‌فسیر و هه‌دیس و شه‌ریعه‌ت و حیکمه‌تی ته‌واو کردن، ئی‌جازه‌ی مه‌لا یه‌تی وه‌رگرت، هه‌ر له‌وی سالی ۱۳۲۶ک - ۱۹۰۸ز شه‌رحی مه‌لا حوسینی پشه‌ری له‌سه‌ر (تشریح الأفلاک) نووسییه‌وه.

مه‌لا یه‌تی: گه‌راوه (سه‌ران) مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیانی دانا.

بهشیک له فهقییه کانی: مهلا عهلی رواندزی، مهلا صادیقی ماویلیان، مهلا کاک نهجمه دی ناوهرگهی، مهلا عزیزهی هیرانی، مهلا شیخ طاهرهی سهران، مهلا محمهد رهسول ناغا.

ماموستا زانیاری تایهتی ههبوو له شهریعت و فهرائیز و بهلاغه و مهنتیق و ریازیات، میژووناس و نه‌دیب و نووسهر بوو، زهین تیژ و زیرهک بوو، ده‌لین: { که کتییی ده‌نووسینه‌وه، دیره‌کی یه‌کجار ده‌خوینده‌وه، ده‌هاته بهری، نهو دیره‌ی ده‌نووسیه‌وه، یه‌کی تری ده‌خوینده‌وه، ده‌هاته بهری ده‌ینووسیه‌وه، تا کوتانی به‌کتیبه‌که ده‌هات، بهو شیوه‌یه ده‌چووه دوی}. ههروه‌ها که‌مالی شهرحی شافییه‌ی له‌گه‌ل هه‌موو په‌راویزه‌کانی که (۳۵۸) لاپه‌ریه به‌ماوه‌ی (۳۹) رۆژ ته‌واو کردووه، چهند کورته حاشیه‌ی له‌سه‌ر ناداب و جمع‌الجوامع و توحفه هه‌یه.

کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۹۴۷ز کۆچی دوا‌یی کرد، کورنیک‌کی ناو (محمهد نه‌سه‌د) ی هه‌بوو، سالی ۱۳۲۵ک - ۱۹۰۷ز له‌دایک بووه.
دانراوه‌کانی:

۱. الربع‌الجیب: سالی ۱۳۲۴ک - ۱۹۰۶ز له‌که‌رکوک ته‌واوی کردووه.
۲. رسالة في معرفة ساعة الوقت: له‌سه‌ر فه‌رمانی ماموستایه‌که‌ی دایناوه، سالی ۱۳۲۴ک له‌وولاتی (خۆزستان) ته‌واوی کردووه.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. النجم‌الزاهر ۶۶ - ۶۷.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۱۲۰.
۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۱۱۹ - ۱۲۲.
۴. چهند ده‌ستووس له‌لایهن مهلا نیسماعیل شیخ عیزه‌دین نه‌ویش له‌و بنه‌ماله‌یه.

عبدالله عبدالأحد حهرانی (۷۷۲)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالأحدی کوری عبدالله‌ی کوری خه‌لیفه‌یه، له ۱۵ ی مانگی شه‌عبانی سالی ۶۳۳ك - ۱۲۳۶ز له (حهران) هاتوته‌دنیا، دهرسی له لای نین ته‌یمیه خویندوو، نیجازه‌ی فهرموده‌ی به‌چهند زانایان داوه، ناسراوه به‌زاته‌کی به‌ریژ، کاربه‌ده‌ستان ریژیان گرتوو، سالی ۷۰۸ك - ۱۳۰۸ز له ریڭگی (قاهره) کۆچی کرد. سهرچاوه: الدرر الكامنة ۲/۱۶۱.

عبدالله عبدالأعلى حهرانی (۷۷۳)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالأعلى‌ی، کوری محهمه‌دی حهرانی جزیره‌یه، سالی ۳۶۴ك - ۹۷۴ز هاتوته‌دنیا، سالی ۳۸۶ك چووه (به‌غدا)، زانابه‌کی شهرع زان بوو، خه‌ریکی فهرموده‌ش بوو، سالی ۴۴۳ك - ۱۰۵۱ز له شاری (ره‌جه‌ی) سهر ناوی (فورات) کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۱/۴۲۶.

عبدالله عبدالحلیم بن ته‌یمیه (۷۷۴)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالحلیمی کوری عبدالسلامی کوری نه‌بو‌قاسمی کوری خضری کوری محهمه‌دی کوری ته‌یمیه‌یه، برای ته‌قیه‌دین نین ته‌یمیه‌یه، له ۱۱ ی مانگی (محرم) سالی ۶۶۶ك - ۱۲۶۷ز له (حهران) هاتوته‌دنیا، شیرخوژر بوو، له‌گه‌ل مالتی خو‌یان هاته (دمشق)، دوابی ده‌ستی کرد به‌خویندنی فهرموده، شهرعه‌تی خویند، زانیاری ته‌واوی په‌یا کرد، له‌فهرائیز و ژمیریاری و بروایی و عهره‌بی و نه‌ستیره‌ناسی، کرا (موفتی).

مامۆستا زۆر به‌دین بوو، ده‌چووه مز‌گه‌وته‌کانی چۆله‌وانی بۆ خواپه‌رستی، دورور له‌دنیا بوو، مالتی خو‌ی به‌خیر ده‌دا، چهند که‌راماتی لى ده‌گیرنه‌وه، چهند جاران سه‌فه‌ری چه‌جی کرد، ماوه‌ك له (میسر) داده‌نیشت، رۆژی چوارشه‌مه‌ی ۱۴ ی مانگی جیمادی به‌که‌م، سالی ۷۲۷ك - ۱۳۲۷ز له (دمشق) کۆچی دوابی کرد.

سه چاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۷۶ - ۷۷.
۲. الدرر الكامنة ۲/۱۶۲.
۳. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۳۸۲ - ۳۸۴.

عبدالله عبدالعزيز سیواسی (۷۷۵)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالعزیزی کوری موسایه، خه لکی شاری (سیواس) ه، سالتی ۷۱۶ك - ۱۳۱۶ از کتیبی (أعمدة الفحول) شهرحی فصولی (به قراط) له بابته دکتوری داناوه.

سه چاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۶/۷۶.
۲. كشف الظنون ۲/۱۲۶۸.

عبدالله عبدالقادر باداوهیی (۷۷۶)

ناوی عبدالله یه، کوری مهلا عبدالقادی کوری مهلا عبداللهی کوری حهیده ری کوری عبدالله یه، بابیره گه وری له (سهران) دانیشتووه، له وی هاتوونه (باليسان)، له ویش له سه داخوازی مهلا نه فهندی ههولیر، هاتوونه گوندی (باداوه)، له وی سالتی ۱۳۲۷ك - ۱۹۰۹ از مهلا عبدالله له دایک بوو، له خزمته باوکی دهستی کرد به خویندن، زۆر بهی قوناغه کانی له لای نهو برده سه ر، دوایی چووه مزگه وتی شیخ نوره دین له (ههولیر) لای مهلا صالحی کۆزه پانکه یی، ماوه له وی تا له ۱/۹/۱۹۵۴ از نیجازه ی مهلا یه تی وه رگرت، گهراوه (باداوه) دهستی کرد به جیه جی کردنی کاروباری مهلا یه تی، خزمته ی نایبی پیروزی نیسلام، تا رینکه وتی ۲۳/۱۲/۱۹۸۷ از کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (شیخ معروف) به خاک سپردرا.

سه چاوه: ژباننامه ی زانیه نایبه کۆج کردووه کان ۳۱۵ - ۳۱۸.

عبدالله عبدالقادر وه لزی (۷۷۷)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالقادی کوری مهلا عهلی (فهوزی) یه، خه لکی گوندی (وه لزی) یه، له ناوچهی (باله کان)، سالی ۱۲۶۸ک - ۱۸۵۱ز هاتووته دنیا، یه که بووه له فهقیه کانی مهلا عهلی (قزلی)، شارهزا بووه له ریازیات و مهنتیق و حکمهت و کهلام، ماوهی بیست سالان خه ریکی دهرسدانهوه بووه له گوندی (په سوئ) لای محمه مد ناغای مامه شان، سالی ۱۳۱۳ک - ۱۸۹۵ز چووه ناوچهی (بوکان)، پاشان باری کرد بو (تورجان)، مهلا عبدالقادی کانی کبودی - کانی کهوهی - یه که بووه له فهقیانی نهوه. کۆچی دواپی: شهوی ههینی ۱۰ی مانگی (محرم) سالی ۱۳۴۹ک - ۱۹۳۰ز کۆچی دواپی کرد، له ته که مهلا عهلی قزلی مامۆستای خۆی به خاک سپێردرا، مامۆستای وه لزی خێزانه که ی له مهلا زاده کانی خزمی مهلا عهلی نه شهوی بووه. کوره کانی: چوار کوری ئی هه بووه، هه موو بونه مهلا: مهلا عهلی و مهلا عبدالقادر و مهلا محمه دنه مین و مهلا عبدالرحمان.

سه رچاوه کان:

۱. ژیناوه ری زانایانی کورد ۲۳۶ - ۲۳۷.
۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۵۸.
۳. تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۲۹۱ - ۲۹۲.

عبدالله عبدالکریم سنهیی (۷۷۸)

ناوی عبدالله یه، کوری مهلا عبدالکریمی کوری مهلا عارفی کوری مهلا شه ریفه، سالی ۱۳۱۳ک - ۱۸۹۵ز هاتووته دنیا، مامۆستایه کی به دین و به رپێژ و به سام بووه، له مزگهوتی مهلا وهیسی له شاری (سنه) پێش نوێژ و دهرس بێژ بووه، سالی ۱۴۰۴ک - ۱۹۸۳ز له (سنه) کۆچی دواپی کردووه.

دانراوه کانی: (په یام به براده رانی دینی) و (نامیلکهی مهنتیق - فارسی) و (نامیلکهی حجاب - فارسی) و (کشف الغوایه دهر ره دی شهات) و (نامیلکهی

حساب و جهر) و (نامیلکه‌ی دژی دیانه‌کان) و (نامیلکه‌ی حه‌ج) و (مه‌لودنامه‌ی کوردی).

سه‌رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۵۱۷.

عبدالله عبدالکریم گراوی (۷۷۹)

ناوی عبدالله یه، کوری عبدالکریمی کوری مه‌لا نه‌حمده‌ی کوری عبدالله یه، له گوندی (گراوی نزیك (سه‌ری ره‌ش) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به خویندن به‌شیره‌ی فه‌قیانی کوردستان، له چه‌ند شوین گه‌را، تا کو قوناغی سوخته‌یی بری، نه‌مجا چووه (به‌حرکه) لای مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی، ماوه‌ک له (هه‌ولیز) بوو لای مه‌لا ره‌سولی گراوی، دوا‌یی چووه مز‌گه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا نه‌بویه‌کر (نه‌فه‌ندی)، پاشان چووه (رواندز) لای مه‌لا نه‌سه‌هد نه‌فه‌ندی خه‌یلانی، ماوه له‌وی تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: کۆتایی به‌ خویند هینا، گه‌راوه گونده‌که‌ی خۆیان (گراو) مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیانی نوی کرده‌وه، ناوبانگی مه‌لایه‌تی رۆیشت، له دور را فه‌قیان ده‌هاته‌ لای، له‌وانه: جه‌نابی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، مه‌لا عبدالرحمانی به‌گزاده (لاره). ده‌لتین: مه‌ولانا خالیدی نه‌قشبه‌ندی له‌ شاره‌زور هاتووته (گراو)، ماوه‌ک ده‌رسی له‌ لای مه‌لا عبدالله ی باپیری نه‌و مامۆستا عبدالله یه‌ خویندووه.

کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۹۲۹ز کۆچی دوا‌یی کرد.

کوره‌کانی: چوار کوری هه‌بوون:

۱. مه‌لا شه‌هاب: پێش نوێژ بوو له‌ مز‌گه‌وتیک له‌ (سه‌ربه‌ن).
۲. مه‌لا عبدالمجید: له‌ مه‌ودوا به‌ درێژی باسی ده‌که‌ین — إن شاء الله —.
۳. حاجی محمەد: قورئان خوین و به‌ دینه.
۴. عبدالکریم.

سه‌رچاوه: ده‌ستروسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاعچی.

عبدالله عبداللطیف قه‌ره‌داغی (۷۸۰)

ناوی عبدالله یه، کوری عبداللطیفی کوری عبداللهی کوری عوسمانی کوری عبداللطیفی کوری شیخ مه‌عروفی (ده‌ره‌قوله)یه، ده‌وری سالی ۱۲۴۴ ک - ۱۸۲۸ ز له (قه‌ره‌داغ) هاتووته‌دنیا.

له بنه‌ماله‌یه‌کی ناین په‌روه‌ر و ره‌وشت چاک پی‌گه‌یشتووه، له قوتابخانه‌ی باوک و بایرانی ده‌ستی کرد به خویتندن، پاشان چووه خزمه‌ت سیراجه‌دین شیخ عوسمانی ته‌ویلته‌یی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی و هرگرت، زۆر پی‌ نه‌چوو له لایه‌ن شیخ کرا (خه‌لیفه)، به‌و دلپاکیه، ده‌روون رووناکیه سه‌رکه‌وت و پله‌ی به‌رزی به‌چه‌نگ هینا، توانی نامۆزگاری خه‌لکان بکا و بیان هیتیه سه‌ر شه‌قامی راست، ته‌مه‌نه‌که‌ی به‌و جو‌ره برده سه‌ر، ده‌گیرنه‌وه: له هیکه‌وه شه‌ویک (شیخ) بانگی مریده‌کانی کرد، فه‌رمووی: وه‌رن نویژی مردوو (صلاة الغائب) به‌ جه‌ماعت له‌سه‌ر مه‌لا عبدالله بکه‌ین، نویژه‌که‌یان کرد، پاش چند رۆژ خه‌به‌ر هات که مامۆستا کۆچی دوابی کردوو، که نه‌وه که‌رامه‌تیکی شیخ سیراجه‌دین بووه، ده‌نا چۆن به‌ مردنی زانی؟

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۵۷.

عبدالله عوسمان قه‌ره‌داغی (۷۸۱)

ناوی عبدالله یه، کوری عوسمانی کوری شیخ عبداللطیفی گه‌وره‌یه، زانیه‌کی مه‌زن بووه، یه‌ک بووه له مه‌لایه چاکه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، خه‌ریکی ده‌رس دانه‌وه و خزمه‌تی نایی پی‌روزی نی‌سلام بووه تا کۆچی دوابی کرد.

سێ کوری مه‌لای هه‌بوون: (شیخ محمهد نه‌مین) و (شیخ حه‌سه‌ن): مه‌لا بوو له (کفری) و (شیخ عبداللطیف): له‌و مه‌ودوا باسی ده‌که‌ین - به‌ نی‌زنی خودا - .

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۵۶ - ۳۵۷.

عبدالله عه‌لی ژه‌نگاری (۷۸۲)

ناوی عبدالله یه، کوری عه‌لی کوری عومه‌ره، سالی ۷۲۲ ک - ۱۳۲۲ ز له (ژه‌نگار) هاتوته‌دنیا، له (ژه‌نگار) و (ماردین) و (موصل) و (هه‌ولیر) ی خویندووه، دوایی چوویته (دیمشق)، پاشان چووه (میسر) له‌وی کرا (مدرس) و (موفقی)، گه‌راوه (دیمشق)، ماموستا مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بوو، شهرع زان و نووسهر و شاعیر بوو، زاته‌کی بی‌فیز و به‌خولتی و خو بوو، قسه‌خوش و هینمن بوو، چیرۆکی په‌ندی پینینانی زۆر له‌به‌ربوون، له مانگی ره‌یعی دووه‌می سالی ۷۹۹ ک - ۱۳۹۷ ز له (دیمشق) کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (البحر الحاوي في الفتاوي) و (نظم المختار) و (نظم السراجية في الفرائض) و (نظم سلوان المطاع).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۳۵۸ - ۳۵۹.
۲. مشاهیر الکورد ۲۸۷.
۳. معجم أعلام الکورد ۳۹۰.
۴. علماءنا في خدمة العلم والدين ۶۵۶.
۵. تاج التراجم ۱۷۹.
۶. كشف الظنون ۲/۱۲۴۹.
۷. معجم المؤلفين ۶/۹۲.
۸. هدية العارفين ۱/۴۶۸.

عبدالله عه‌لی ضیائی (۷۸۳)

ناوی عبدالله یه، کوری شیخ عه‌لی یه، یه‌ک بووه له زانیاه‌کانی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی سالی ۱۹۱۰ ز له (که‌رکوک) هاتوته‌دنیا، له لای باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوایی چووه (هه‌ولیر) ماوه‌یه‌ک لای قازی محمد نه‌سه‌دی خویند، پاشان گه‌راوه (که‌رکوک)، ماوه‌ک لای مه‌لا عبدا‌نجیدی قوطب و ماوه‌ک لای مه‌لا نه‌سه‌دی مه‌لا

حهکیم، سالی ۱۹۳۲ز کۆتایی به خویندن هینا، سالی ۱۹۳۵ز کرا مهلا له مزگهوتی (بایچی)، سالی ۱۹۳۷ گواستزوه مزگهوتی حهیب ناغا له (کهکوک)، له ۱۹۴۵ز چووه (دافوق)، له ۱۹۵۳ کرا پیش نوێژ و وتارخوین له (پردی)، له ۱۹۶۲ز چووه مزگهوتی نایب له (کهکوک)، له ۱۹۶۶ز چووه مزگهوتی (دهباش) له (بهغدا)، له ۱۹۶۷ز کرا واعیز له مزگهوتی حوسین عاص، له ۱۹۷۷ز خانهشین کرا. سهراوه: تاریخ علماء بغداد ۴۲۲.

عبدالله عیسا حهیدهری (۷۸۴)

ناوی عبدالله یه، کوری غیاسه دین عیسا کوری صبغةاللهی حهیدهریه، له شاری (بهغدا) چاوی خۆی ههلیناوه له دنیا، زانیهکی بهناوبانگی سهردهمی خۆی بوو، له (بهغدا) کرا (مدرس) و (موفتی) شافیعهکان، حاشیهی لهسهه توحفه ههیه، له دهووربهری سالی ۱۲۳۳ک - ۱۸۱۷ز کۆچی دواپی کرد، مهلا محهمدهنهمینی کوری دواپی خۆی کرا (موفتی) بهغدا، نهویش کۆچی دواپی کرد، دوو کوری ههبوو:

۱. محهمده دهرویش حهیدهری.
۲. محهمده صالح وهجهی: زانیهکی مهزن بووه، له ولاتی نیسلام گهراوه، چووته (نهسته مبول) دواپی گهراوه، کتیبی (التحفة الحیدریة فی خدمة الدولة العلیة) داناوه، بۆ هاندانی خهتک، گوئی راییلی فهرمانی حکومهتی عوسمانی بکهن. سهراوهکان:

۱. عنوان المجد ۱۲۱ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۵۰.

۲. علماء ومدارس فی أربیل ۵۴.

۳. بوژاندنهوهی میژووی زانیانی کورد ۶/۲۶۵.

عبدالله عیسا کوردی (۷۸۵)

ناوی عبدالله یه، کوری عیسا کوری عبدالله‌یه، مه‌زه‌بی شافیعی بووه، له (قاهره) دابه‌زیوه، زانیاری قورنانی پیروزی خویندوووه، تا سه‌رکه‌وتوووه، ده‌رسی داوه، سه‌فهری جه‌جی کردوووه، سالی ۸۸۳ك - ۱۴۷۸ از کۆچی دوابی کردوووه.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. الضوء اللامع ۵/۳۷.

۲. مشاهیر الکورد ۲۹۴.

۳. معجم أعلام الکورد ۳۹۰.

عبدالله فه‌ره‌اد فه‌ره‌ادی (۷۸۶)

ناوی عبدالله یه، کوری فه‌ره‌ادی کوری مه‌لودی کوری عوسمانه، تیره‌ی (مهمان)ه، له ده‌وروبه‌ری سالی ۱۹۱۸ز له گوندی (له‌بان) هاتووته‌دنیا، پاش دوو سال باریان کرد بو (هیله‌وه)، یه‌ک مانگ له‌وی مانه‌وه، چووونه (گردعازه‌بان) له‌وی باوکی کۆچی دوابی کرد، له ته‌مه‌نی جه‌وت سالان له‌به‌ر خویندنیان دانا، پاش خه‌تم کردنی قورنانی پیروز و ته‌واو کردنی نامیلکه فارسیه‌کان - باغه‌بان و نان و ماست و جورم به‌خش - ده‌ستی کرد به (گولستان) له لای مه‌لا نه‌جه‌دی گه‌زنه، دوابی چوووه (خورمه‌له)، دوابی چوووه (خۆران) لای مه‌لا خضری ده‌شتی، چوووه (نازیانه)، چوووه (سیاو) چوووه (دالداغان) چوووه (نۆغه‌ران) چوووه (باداوه) چوووه (پیرداود) چوووه (دووسه‌ره) چوووه (خرابگه) له‌وه‌مه‌وو شوینانه زۆربه‌ی ده‌سه‌کانی، له لایه‌ن براه‌یه‌کانی خۆی بوو - مه‌لا صادق و مه‌لا محمهد و مه‌لا سه‌عید و مه‌لا ئیبراهیم - دوابی چوووه (عاللا) لای مه‌لا مصطفا فه‌ره‌به‌گی، چوووه (گرمه‌لا) چوووه (دۆله‌زه) چوووه (باشته‌به) چوووه (پیرزین) مه‌دره‌سه‌ی مه‌لا ئیسماعیلی سوسه‌یی، سالی ۱۹۳۵ز چوووه (هیران) دوابی چوووه (ئاخوره) چوووه (کۆیه) گه‌راوه خو‌شناه‌تی: (شیره) و (کونه‌فلوسه) و (یتلینگه) و (سوسی).

سالی ۱۹۴۰ز چووو تهکیه‌ی خهلیفه کهریم له (که‌رکوک)، سالی ۱۹۴۱ز گه‌راوه (کرده‌سۆر) چووو (قه‌شقه) چووو (گراوی قه‌راج، چووو (باليسان)، گه‌راوه (شیری) چووو (نۆمه‌راوه) چووو (قوشقایه)، چووو مز‌گه‌وتی شیخ نوره‌دین له (هه‌ولیر) لای مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی، چووو (جدیده‌ی له‌ک)، چووو (ماجید) گه‌راوه (هه‌ولیر) مه‌رده‌سه‌ی شیخه‌ ره‌شکه، گه‌راوه (ماجید) چووو (ماجیداوه) چووو (عه‌وتنه) لای مه‌لا عوسمانی خورمه‌له، گه‌راوه هه‌ولیر لای عیزه‌دین نه‌فه‌ندی له (قه‌لات) نیجازه‌ی وه‌رگرت. نه‌مجاره بۆ په‌ره‌پیدانی زانیاری رووی کرده شاری (به‌غدا) له‌وی له مه‌رده‌سه‌ی سوله‌یمانیه، لای مه‌لا نه‌محمد نه‌فه‌ندی زه‌هاوی، ده‌ستی به (مینهاجی به‌یزاوی) کرد، وه له لای مه‌لا محمده‌دی قزلی ده‌ستی کرد به سه‌ره‌تای ته‌فسیری (کشاف)، له لای مه‌لا سوله‌یمانی تورك له مه‌رده‌سه‌ی (عبدالاله) ده‌ستی کرد به (جمع الجوامع) و (ته‌ذیب الکلام)، هه‌ر له (به‌غدا) نیجازه‌ی (علوم الحدیث)ی له شیخ محمده‌دی شه‌نقیطی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: بووه مه‌لا، له (سوریزه) مه‌رده‌سه‌ی فه‌قیانی هه‌بوو.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالواحیدی (داره‌تووی)، مه‌لا صابیری

(داره‌تووی)، مه‌لا نه‌سه‌ده‌ی (داره‌تووی)، مه‌لا عبدالقادر (کونه‌گورگی).

قۆزاغه‌کانی فه‌رمانبه‌ری: له ۱۸/۶/۱۹۴۷ز، کرا (واعیز)، دوایی له دادگای

شه‌ری هه‌ولیر، کرا کاتب، سالی ۱۹۵۷ز چووو دادگای (موصل)، گه‌راوه (هه‌ولیر)

کرا پیش نوێژ له مز‌گه‌وتی (مه‌لا نه‌بی)، سالی ۱۹۶۰ز به‌شداری ده‌وره‌ی مامۆستایه‌تی

کرد، له (که‌رکوک) سالی ۱۹۶۱ز کرا مامۆستا له وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، ماوه‌ک له

گوندی (گاینج) بوو پاشان گه‌راوه وه‌زاره‌تی نه‌واقف کرا پیش نوێژ و ووتارخوین له‌و

مز‌گه‌وته‌ی خۆی دروستی کرد، ده‌که‌وته‌ی باشوری مز‌گه‌وتی (صه‌وواف) نیستا.

دانراوه‌کانی:

۱. ایقاع الخلاف: له ۱۹۵۶ز چاپ کرا.

۲. لمعة البيان في التجويد: له ۱۹۵۲ز چاپ کرا.
  ۳. أحسن الصياغة في البلاغة: دوو جار چاپ کراوه.
  ۴. الحج المبرور له: ۱۹۵۷ز چاپ کرا.
  ۵. الإكليل في محاسن أربيل: له ۲۰۰۱ز چاپ کرا.
  ۶. منافع الصوم ومضار الخمر: له ۱۹۵۷ز چاپ کرا.
  ۷. حديث الازهار في مولد المختار له: ۱۹۸۵ز چاپ کرا.
  ۸. فهرائیزی ره حه بییه: هونراوهیه، چاپ کرا.
  ۹. بغية الحكام.
  ۱۰. وجهها لوجه رسول الله: چاپ کرا.
  ۱۱. تبصرة المتبدي: نظم المقاصد النووية.
  ۱۲. میترغوزار: دیوانی شیعره چاپ کرا.
  ۱۳. أزاهیر فی ریاض الأدب و جواهر من بلاغة العرب.
  ۱۴. مهولودنامهی کوردی.
  ۱۵. قدسية المسجد.
  ۱۶. مناهل الحكمة.
  ۱۷. کورته میزوی ههولتیر.
  ۱۸. نزاهة القرآن الكريم.
- سه چاوه کان:
۱. إسهام علماء كوردستان العراق في الثقافة الاسلامية ۲۱۲.
  ۲. الإكليل في محاسن أربيل ۳۹۱ - ۳۹۸.
  ۳. خۆری نیسلام، ژماره ۱۲ / ۲۰۰۱ز.

عبدالله قادر عه بابیهیلی (۷۸۷)

ناوی عبدالله یه، کوری شیخ قادره، خه لکی گوندی (نه بو عوبه ییده یه)، دهوری سالی ۱۲۹۵ک - ۱۸۷۸ز هاتووته دنیا، له مندالییه وه دهستی کرد به خویندن، پاشان چووه (بیاره) ته ریفه تی نه قشبه ندی له شیخ عومهر وه رگرت، خه ریکی خویندن بوو تا کۆتایی بی هینا، زاتیکی خواناس و روو له خوا و دوور له دنیا بوو، بۆیه ناوبراوه به (نیلاهی) - واته: خوابی - هۆده کی داری بۆ خۆی له مزگهوت دروست کرد بوو، دهرسی لی ده داوه، ده رکه هه بوو له وه هۆده یه بۆ مزگهوت، یا دهرسی ده داوه، یا ده چووه مزگهوت.

دانراوه کانی:

۱. الوضع الحمدی: بۆ محمهدی کوری دایناوه.
۲. نامیلکه ی به بیان: سه ره تابه که ی به (الحمد لله حمدا یوافی نعمه، ویکافی مزیده) دهست بی ده کا.
۳. نامیلکه ک ده رباره ی (تا پۆی عوسمانی).
- کۆچی دوایی: سالی ۱۳۵۷ک - ۱۹۳۸ز له گوندی (عه بابیهیلی) کۆچی دوایی کرد، سی کوری هه بوو:

۱. مهلا محمهد: مزگهوتی (دارالاحسان)ی دروست کرد له (هه له بجه).
۲. مهلا عبدالقادر: له (خانه قین) مهلا بوو.
۳. نه حمهد.

سه رچاوه کان:

۱. یادی مهردان ۲ / ۵۷۵ - ۵۷۶.
۲. بوژاندنه وه ی میژووی زانایانی کورد ۶ / ۱۳۰ - ۱۳۱.
۳. علماؤنا فی خدمة العلم والدین ۳۶۰ - ۳۶۱.

عبدالله قاسم عبدالله شارهزوری (۷۸۸)

ناوی عبدالله یه، کوری قاسمی کوری عبدالله ی شارهزوری یه، زانیایه کی مهزن و شهریهت زان بووه، کتیبی (المهذب)ی ئه بو ئیسحاقی شیرازی کورت کردیتهوه، له مانگی ذوالحجهی سالی ۵۷۵هـ - ۱۱۸۰ز له شاری (موصل) کۆچی دوابی کردووه. سهرچاوه کان:

۱. المنتظم ۱۰/۵۳۹.
۲. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۸۰.
۳. طبقات الشافعية / نهسنوی ۲/۱۱۱.

عبدالله قاسم مظفر شارهزوری (۷۸۹)

ناوی عبدالله یه، کوری قاسمی کوری مظفری کوری عهلی کوری قاسمی شارهزورییه، نازناوی (ئهبو محمده)ه، مهزههیی شافعی بووه، زانیایه کی نههلی تهسهووف بووه سالی ۴۶۵هـ - ۱۰۷۲ز هاتووته دنیا، له (موصل) کرابته قازی، کتیبی (القصيدة الموصلية)ی، ده رباره ی تهسهووف داناوه، له ۵۱۱هـ - ۱۱۱۷ز کۆچی دوابی کردووه. سهرچاوه کان:

۱. تاریخ أربیل ۲۰۲/ ۱/ ۲/ ۳۴۱.
۲. وفيات الاعيان ۲/۲۵۲ - ۲۵۵.
۳. البداية والنهاية ۱۲/۱۹۶.
۴. هدية العارفين ۵/۴۵۴.
۵. أربیل في مختلف العصور ۲۲.
۶. مشاهير الكورد ۱/۲۶۲.
۷. شذرات ۴/۱۲۴.
۸. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۳۴.
۹. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۸۰.

۱۰. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۲/۹۷.

۱۱. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۳۴ - ۳۵.

عبدالله کانی سانانی (۷۹۰)

مامۆستا عبدالله، له‌گوندی (کانی سانان)ی، سه‌ر به (مه‌ریوان) هاتوته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌چه‌ند شوینان گه‌را، دوا قوناغ چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر، هه‌ر له‌وی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌شیخ نه‌جه‌دین وه‌رگرت، خه‌ریکی نامۆژگاری خه‌لکان و ده‌رسدانه‌وه‌ بوو، تا سالی ۱۳۳۲ك - ۱۹۱۲ز له‌بانوه‌ که‌وته خوار، له‌نه‌جامدا کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رجاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۶۴.

عبدالله گه‌لالی (۷۹۱)

مامۆستا عبدالله گه‌لالی، زانابه‌کی مدزن و به‌تعمه‌ن بووه، ده‌رسی له‌لای مه‌لا محمه‌د ئیبن ناده‌می پروسته‌یی خویندوووه، هاوچه‌رخ بووه له‌گه‌ل مه‌لا محمه‌دی خه‌تی، ده‌رسی به‌مه‌لا نه‌جه‌دی گه‌لالی و مه‌لا ئیبراهیمی رمکی، داوه.

سه‌رجاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۴۵.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۱۰۰.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۳۷.

۴. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۳۱.

عبدالله کوردی (۷۹۲)

مامۆستا عبدالله کوردی له‌چیا‌یه‌کانی کوردستان هاتوته‌دنیا، بو‌خویندن چوویته (به‌غددا) دوا‌یی چوویته (دیمشوق) له‌وی نیشته‌جی بووه، پاشان گۆرانکاریه‌ك هاته سه‌ر ژیا‌نی، کتیه‌کانی خۆی هه‌موو فره‌دا ناو ناو، مامۆستا زانابه‌کی به‌ریز بوو، خه‌لکان به‌که‌رامه‌تداریان ده‌زانی، سالی ۱۰۰۳ك - ۱۵۹۴ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. جامع کرامات الأولیاء ۲/۲۶۱ - ۲۶۲.
۲. غایة المرام ۲۷۰.
۳. خلاصة الأثر ۳/۸۵.
۴. معجم أعلام الكورد ۳۹۹.
۵. مشاهیر الكورد ۲۹۰ - ۲۹۱.

عبدالله مار دینی (۷۹۳)

ماموستا عبدالله، نازناوی جهماله دینه خه لکی مار دینه، له زانیاه ئه ستیره ناسه کانی صهدهی نو یه مینه، سالی ۸۴۳ ک - ۱۴۳۹ ز کتیبی (النجوم الزاهرات، فی العمل بربع المقنطرات) ی داناوه.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۶/۱۰۵.
۲. كشف الظنون ۲/۱۹۳۲.

عبدالله محه مه د نه مین بیتواتی (۷۹۴)

ناوی عبدالله یه، کوری مهلا محه مه د نه مینی کوری مهلا شیخ محه مه دی کوری مهلا داودی کوری مهلا عبداللهی کوری مهلا حوسینه، سالی ۱۳۰۹ ک - ۱۸۹۱ ز هاتووته دنیا.

خویندنی: دهستی کرد به خویندنی قورنانی پرورز، چهند نامیلکه ی سه ره تایی خویندن، دهستی کرد به شهرحی موغنی، لهو کاته تمه نی ۱۲ سالان بوو، مالیان بار کرد بو (ههولیت) ماوهک لهوی بوون، ماوهک چووه (به حرکه) لای مهلا عوسمانی شهوه کی، دواپی گهراوه بو (ههولیت)، له مزگهوتی حاجی قادر له گهل فهقییه کانی باوکی خه ریکی خویندن بوو، ههروه ها دهرسی به فهقییه کانی به ره ژیری خو ی ده دا، تا سالی ۱۹۲۱ ز نیجازه ی مهلا بهتی له باوکی وه رگرت.

مهلایهتی: کرا پیژ نوپژ و دهرس بیژ له مزگهوتی حاجی قادر، ووتارخوین له مزگهوتی شیخی چولی، فهقیانی باوکی و فهقیانی خوی له دهورهی کۆبوونهوه، تاقمهکی بهری دهکردن چینهکی نوی جیان دهگرت، نهوهی نووسراوه تا سالی ۱۹۵۵ از صد و بیست و پنج نیجازهی مهلایهتی داوه.

دانراوهکانی: (نادی الإسلام في علم الكلام) و (الجهاد في التقليد والاجتهاد) و (الوسيلة) و (الصيام) و (القبلة) و (القصر والجمع) و (طلاق الأكراد) و (تحقيق الإسلام) و (المدفع الرحمانی في الرد علی القادیانی) و (المنحة الوهية في شرح الإرادة الجزئية لمولانا خالد الشهرزوري).

کۆچی دوابی: سالی ۱۹۶۱ از کۆچی دوابی کرد، دوو کوری مهلاهی ههبوون: مهلا علی و مهلا فائیز، له مهودوا باسیان دهکهین - إن شاء الله - . سهچاوهکان:

۱. نادي الاسلام ۲ - ۴ .
۲. أربيل في مختلف العصور ۱۳۴ .
۳. علماء ومدارس في أربيل ۹۷ .
۴. محمد بن عبدالله الجلي ۱۳۱ .
۵. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۳/۱۰۵ - ۱۰۸ .

عبدالله محهمهد بیتوشی (۷۹۵)

ناوی عبدالله یه، کوری محهمهدی کوری نیسماعیلی کوری ئیراهیمی کوری عیزه دینی ئالانی بیتوشی یه، مهزههیی شافیعی بووه، یه کهم جار باوک و باپیرانی له گوندی (خانخل) بووینه، پاشان باریان کردووہ بو (بیتوش)، لهوی له دهووربهری سالی ۱۱۳۶ ک - ۱۷۲۳ از ماموستا هاتووته دنیا.

خویتندی: قورئانی پیروژ و چهند کتییی نهحو و صهرف و ریژمانی عهههیی له خزمهت باوکی خویند، تمههنی پازده سالان بوو باوکی کۆچی دوابی کرد، له گهل مهلا

مه‌جمودی برای چووه گوندی (سنجۆی) لای مه‌لا محهمهدی (ابن الحاج)، پاشان چووه لای مه‌لا صبغة‌الله ی نیراهیم چه‌یده‌ری دووهم.

مه‌لایه‌تی: له‌گه‌ل مه‌لا مه‌جمودی برای چووه شاری (ئه‌حسا) - عه‌رعه‌ر -، حاکمی شاره‌که هه‌ر یه‌کی دانان به (مدرس) له مزگه‌وتیک، هه‌ر له‌وی کتیبی (کفایه‌ی) دانا، پێشکەشی کرد به شیخ نه‌جمهدی (ئه‌حسانی)، وه له سالی ۱۱۷۲ک - ۱۷۵۸ز شهرحی ئه‌لفیه‌ی نووسیه‌وه، وه له شاری (میرس) سالی ۱۱۷۱ک کتیبی (زوبه‌دی) نووسیه‌وه، پاشان له‌گه‌ل مه‌لا مه‌جمودی برای گه‌راوه (بیتوش)، سالی ۱۱۷۹ک هۆنراوه‌ی عه‌روز و قه‌وافی دانا، سالی ۱۱۸۰ک دووباره گه‌راوه (ئه‌حسا) له رینگای (به‌صره)، سالی ۱۱۸۱ک چوار به‌رگی شهرحی به‌هجه‌ی شیخ زه‌که‌ریای ئه‌نصاری نووسیه‌وه، سالی ۱۱۸۶ک گه‌راوه (بیتوش)، پاشان سه‌فه‌ری گوندی (هه‌زار مه‌رد) ی کرد بو زیاره‌تی مه‌لا محهمهدی (ابن الحاج)، له‌وی له هۆده‌که‌ی تاییه‌ت به شیخ مه‌عروفی نووده‌یی دابه‌زی، ماوه‌ک له‌وی ماوه، ده‌رسی شاعر و نه‌ده‌بیاتی به شیخ مه‌عروف ده‌داوه، سالی ۱۱۸۸ک کوردستانی به‌جیه‌شت چووه (به‌غدا)، سالی ۱۱۸۹ک کرا (مدرس) له قوتابخانه‌ی (ره‌حمانیه) له (به‌صره)، هه‌ر له‌وی سالی ۱۱۹۰ک (زه‌واجیری) بن چه‌جهری کرده هۆنراوه، گه‌راوه شاری (ئه‌حسا) شیخ نه‌جمهدی حاکمی شاره‌که زۆر ریزی لیتا، ده‌نگوباسی مه‌لا چاکی به‌لاوبۆوه، خه‌لکه‌که به جاره‌ک روویان تی کرد، نه‌ویش دریفی نه‌کرد له ده‌رس و نووسین و نامۆزگاری.

خووره‌وشتی: زاته‌کی دیمه‌ن گه‌چکه بوو، ره‌نگ نه‌سمه‌ر بوو، خۆین شیرین بوو، له سه‌ره‌تاوه خه‌ریکی ته‌سه‌ووف بوو، پاشان پتر خه‌ریکی خۆیندن بوو، چه‌زی له زانیاریه‌کانی قورنانی پیرۆز ده‌کرد، به ده‌ست کورتی رازی بوو، دنیا‌داری نه‌ده‌کرد، نه‌فس به‌رز بوو، چاوی له ده‌ستی کهس نه‌بوو، چه‌ماعه‌تی نه‌ده‌چوو، خه‌لکی هان ده‌دا بوو وه‌فاداری، رکی له پیاری سفره‌ ده‌بۆوه.

پلهی مهلایهتی: زانایه کی بهرز بوو، له زانسته کان شارهزا و پسپۆر بوو، ناوده بردرا به (سیتهوهیبهی) دووهم، له عه ره بی و کوردی و فارسی زمان ره وان بوو، هه ره چوار بهرگه کانی قاموسی فهیروز نابادی، له گه ل مه قاماتی حه ریری هه ره هه مووی له بهر بوون، قه صیدهیه کی پیشکesh به ماموستا مهلا محهمهد (ابن الحاج) کردوو ه سه ره تابه کهی نه وه به:

يا سیدی زاد اکتسابی فی الهوی کر بی علا، من زفرتی و عویلی

نه وه قه صیدهیه، وه کو سیحه ره روشن بیران لی وه ستاون و داماون، شاعیران زمان کورت و قه لم شکان، فه قییان ده لئین: (مهلا ی نیمه وا سه ره که وتوو، له حو جره و له سه ره حه سیری مزگه وت نه م زاته ده ره جووه)، خوی یه که قه صیدهیه له به حری (کامیل) گۆرانکاری بکهی شازده قه صیدهی تری لی ده رده چی، شیخ محهمهدی خال، له کتیبی (البیتوشی) لاپه ره ی ۴۳ تا ۵۳ به درێژی لیدوایه و رۆنی کردته وه.

کۆچی دوا یی: سالی ۱۲۱۰ ک - ۱۷۹۵ ز کۆچی دوا یی کرد.

دانراوه کانی: چه ند دانراوی خوی هه به، له وانه:

۱. منظومة الكفاية: له ۱۱۹۱ ک دایناوه، له ۱۲۸۹ ک - ۱۸۷۲ ز له نه سه تمبۆل

چاپ کرا.

۲. صرف العنايه شرح الكفاية: له ۱۱۹۸ ک له (نه حسا) دایناوه، له ۱۳۴۱ ک له

میسر چاپ کراوه.

۳. الحفاية شرح الكفاية: له ۱۱۹۱ ک له (نه حسا) دایناوه.

۴. اللؤلؤ المنقوش: شرح الكفاية.

۵. منظومة زواجر ابن حجر.

۶. شرح منظومة الزواجر.

۷. حاشية على شرح الفاكهي في النحو: له ۱۲۰۹ ک دایناوه.

۸. منظومة حديقة السرائر: سالی ۱۱۹۰ ک دایناوه.

- ٩ . نظم الكافي في العروض والقوافي: سالى ١١٥٥ ك ديناوه.
- ١٠ . طريقة البصائر، شرح حديقة السرائر له: ١١٩٥ ك ديناوه.
- ١١ . منظومة المكفرات: سالى ١١٩٤ ك ديناوه.
- ١٢ . المبشرات شرح المكفرات: له ١١٩٤ ك ديناوه.
- ١٣ . خلاصة الوافي بحل نظم الكافي: سالى ١١٧٩ ك ديناوه.
- ١٤ . تحفة الخلان: في شرح الألغاز العربية.
- ١٥ . حاشية على البهجة المرضية للسيوطي.
- ١٦ . منظومة في الأفعال التي استوى فيها اللزوم والتعدي.
- ١٧ . شرح هذه المنظومة.
- ١٨ . منظومة في الأفعال الواوية واليائية.
- ١٩ . شرح هذه المنظومة.
- ٢٠ . منظومة الموائد المبسوطة.
- ٢١ . منظومة في المصادر الشاذة.
- ٢٢ . منظومة في المؤنثات السماعية.
- ٢٣ . منظومة تعداد حروف المعاني.
- ٢٤ . منظومة خصائص الأسماء.
- ٢٥ . منظومة في كتابة لفظ (ابن).
- ٢٦ . مقطوعه في بيان علامات الأفعال.
- ٢٧ . مقطوعة في بيان أسماء الخيل.
- ٢٨ . مقطوعة في بيان أسماء الضيافات.
- ٢٩ . مقطوعة في بيان استتار الضمير.
- ٣٠ . مقطوعة فيما جاء مونثه على فعلانة.
- ٣١ . مقطوعة في صيغ العموم.

٣٢. مقطوعة في بيان بعض خصائص النبي صلى الله عليه وسلم.
٣٣. حاشية على (الطرة)
٣٤. تهرجومهى (مهلمهى دانيال) له فارسى، بۆ عه ره بى، له ١١٧٩ ك نوسيوه.
٣٥. منظومة في مثلثات الأسماء والأفعال، سالى ١١٩٠ ك ديناوه.
٣٦. شرح منظومة مثلثات الأسماء والأفعال.
- سه چاره كان:
١. الأعلام ٢/٦١ / ٤/٢٧٥ / ٤/١٣٦ / ١٠.
٢. البيتوشي / محمد الخال.
٣. ژيناوهرى زانايانى كورد ٣٥٤ - ٣٦١.
٤. هدية العارفين ٥/٤٨٧.
٥. معجم أعلام الكورد ٣٩٣.
٦. بوژاندنه وهى مێژووی زانايانى كورد ٢/٧٥ - ٧٦.
٧. مشاهير الكورد ٢/٣٧ - ٣٨.
٨. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٣٤١ - ٣٤٨.
٩. معجم المؤلفين ٦/١٣٨ - ١٣٩.
١٠. مێژووی نه ده بى كوردى ٣/٣٦.
١١. تاريخ السليمانية ٢٦٩ - ٢٧١.

عبدالله محهمهد توتمه بى (٧٩٦)

ناوى عبدالله يه، كورى مهلا سهيد محهمهدى كورى سهيد قادره، خهلكى گوندى توتمه بى خو شناوهتى يه، سالى ١٩٢٩ ز هاتوته دنيا، ته مهنى پينج سالان بوو باوكى كوچى دواى كرد له گوندى (چل هه ويژه)، بۆ خويتندن و پهروه ده كردن نارد يانه لاي شيخ محهمه دنه ميني زبخان، نه ويش زاته كى خيڤ خواز بوو، هيتيمي به خيڤ ده كردن، له راهى خودا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به خویندن، دوایی چووه (زیه) لای مه‌لا عبدالله‌ی هه‌رت‌لی، له‌وی چووه (خه‌تی) لای مه‌لا ئیبراهیم، له‌وی چووه (رواندز) لای مه‌لا عبدالکریم نه‌فهن‌دی، پاشان هاته (هه‌ولیر) مز‌گه‌وتی حاجی قادر، لای مه‌لا عبدالله‌ی بیتوته‌یی، کۆتایی به خویندن هینا، ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لا‌یه‌تی: بووه مه‌لا له گوندی (هه‌رمک)، دوایی باری کرد بو (ده‌راش)، له‌وی چووه (گۆمه‌شین) ی قه‌راج، ماوه‌کیش مه‌لا بووه له (گه‌زوک)، دوایی گه‌راوه (تو‌غه)، له‌وی هاته (شاوینس)، سالی ۱۹۵۳ از چووه (خورمال)، له ۱۹۵۶ از چووه (چه‌مچه‌مال)، سالی ۱۹۶۱ از هاته هه‌ولیر له قوتابخانه‌ی ئابنی (قه‌لات) ده‌رسی ده‌دا، پیش نوێز و وتارخوین بووه له مز‌گه‌وتی حاجی عبدالله هه‌مامچی له گه‌ره‌کی (ته‌راوه)، دوایی چووه مز‌گه‌وتی حاجی به‌کر زی‌پینگر، له گه‌ره‌کی (ئیسکان).

خووره‌وشتی: رووخۆش بووه، دیمه‌ن جوان بووه، ده‌م به پیکه‌نین و قسه‌خۆش بووه، چه‌زی له تیکه‌لاتی و هاتووچۆ بووه، گران و به‌ویز بووه، حه‌ق گۆ بووه، له‌سه‌ر دین به جواب بووه، نووسه‌ر و شاعیر بووه، به کوردی و عه‌ره‌بی شیعری هه‌یه، نازناوی (عاجیز) ه.

کۆچی دوایی: له کاتی وتارخوینده‌وه‌ی رۆژی هه‌ینی تووشی نه‌خۆشیه‌کی کوشنده‌هات، بانگی مه‌لا ئیسماعیل عه‌مه‌د میکائیلی کرد وتاره‌که‌ی ته‌واو کرد، مامۆستایان بر‌دیانه نه‌خۆشخانه‌ی (هه‌ولیر) له‌وی چاره‌ی نه‌کرا، بر‌دیانه (موصل) له‌وی له به‌رواری ۲/۵/۱۹۶۷ ز کۆچی دوایی کرد، له مز‌گه‌وتی یونس پیغه‌مبه‌ر (د.خ) شووشتر، له‌وی کۆمه‌لێک مه‌لایان هینایانه‌وه (هه‌ولیر)، منیش له خزمه‌تیان بووم، له گۆرستانی مز‌گه‌وته‌که به خاک سپێدرا.

کوره‌کانی: سێ کوری هه‌بوون:

۱. مه‌لا سه‌ید عه‌مه‌د: له جێی باوکی دانه‌را، له قوتابخانه‌ی نه‌وقاف ده‌رسی ده‌دا، له چه‌ند شویتان له هه‌ولیر وتاری هه‌ینی ده‌خوینده‌وه.

۲. سه‌ید نه‌حه‌د: مامۆستای قوتابخانه‌یه.

۳. سهید مههدی: سالی ۱۹۶۹ ز جوانه مهرگ بوو.

بهره مه کانی:

۱. الروض الفصیح تخمیس برده المدیح: له ۱۹۵۱ ز دایناوه.

۲. مواهب الرحمان: له ۱۹۵۴ ز دایناوه.

۳. كشف الأسرار لدقائق الانظار.

۴. ضیافة الأمراء: سالی ۱۹۵۴ ز دایناوه.

۵. حه ج نامه.

۶. الزهرة النضرة: ژیانی پیغه مبهره (د.خ) له ۱۹۶۵ ز دایناوه.

۷. دیوانی عاجز: کوردی و عه ره بی: سالی ۱۹۸۶ ز له به غدا چاپ کرا.

ته رجومه شیعرینکی مهوله وی کردووه ده باره ی (میعراج) له کوردی وه لای

زمانی عه ره بی هه به هونراوه، به راستی نازایه کی زوری تیدا هه به، کاکم مهلا طه یب

دهلی: { کاتی له مزگه وتی شیخ مصطه فام ده خوتند له (ههولیر) مه لایان زورباسی

جوانکاری و ره وانبیزی شیعی سید عبدالرحیمی مهوله وی یان ده کرد، که ده باره ی

میعراجی خوشه ویست (د.خ) دایناوه، دهلی:

رئی چهند هزار سال طه ی چهند حیجابات

زاتی حه ق، که لام، سونال جهوابات

جوو، بوو، دی، وتی، کریا و، دریاوه

هاته وه حه لقه، هه ره ده له ر یاوه

ماموستا سید به کسه ره فرمووی منیش ده توانم بکه مه عه ره بی، پاش چهند روژ

هاته وه، ته رجومه ی کردبوو، بهم جو ره:

درب کم الف من الأعوام، و کم حجباً بلا ظلام

ربه الحق، کلاما، سؤال، جواباته بدون ملال

قطع، طوی، رأی، وقال، وجه، ردت، رجع، ال

ولما تسكن حلقة الباب، والوضوء يجري على التراب^(۱)

له کۆتاییدا نووسی (المترجم عبدالله الحسینی البرزنجی، کتبه‌ها فی ۱۵/۶/۱۹۶۶م فی مسجد الشیخ مصطفی بارییل، بقی تذکرة عند الاخ ملا طیب العزیز).

عبدالله محهمهد جهلی (۷۹۷)

ناوی عبدالله یه، کوری محهمهد مه‌لا زاده‌ی کوری ئیبراهیمی کوری حه‌سه‌نی کوری ئیبراهیمی کوری حه‌سه‌نی کوری مه‌لا نه‌بویه‌کری کوری شیخ ئیبراهیمی جزیرییه، سالی ۱۷۰۴ز هاتوته‌دنیا، خوتیندی ته‌واو کردوه، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له مه‌لا محهمهد خضر حه‌یده‌ری وه‌رگرتوه، زانیه‌کی به‌ناوبانگی چه‌رخ‌ی خۆی بووه، به‌شیوه‌ی باب و باپیرانی خزمه‌تی فه‌قیان و مزگه‌وتی کردوه، نه‌و مامۆستایه‌ی باپیره‌ی مامۆستایه‌ی به‌ناوبانگه‌کانی گوندی (جه‌له)، که نازتاویان به (جه‌لیزاده) تۆمارکراوه، سالی ۱۱۸۰ک - ۱۷۶۶ز کۆچی دوا‌یی کرد، مه‌لا عبدالرحمانی جه‌لی که له پیشدا به‌دریژی باسمان کرد کوری نه‌و زاته‌یه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. المصقول ۵.
۲. محمد بن عبدالله الجلی ۸۴.
۳. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۵۰.

عبدالله محهمهد جوژی (۷۹۸)

ناوی عبدالله یه، کوری محهمهدی کوری عبدالله یه، خه‌لکی گوندی (جوژه‌یه)، له ناو چیا‌یه‌کانی ناوچه‌ی (هه‌کاری) له تورکیا، ده‌رسی له لای نه‌بو ئیسحاقی کوری

^(۱) نه‌و رسته‌یه: (والوضوء يجري على التراب)، مانایه‌که‌ی له شیعه‌که‌ی مه‌وله‌وی دا نیه، بۆ ریکه‌وته‌نی کیشه‌که له‌سه‌ری زیاد کردوه.

ئیلیاسی جیلی خویندوو، (هبةالله)ی شیرازی فرموده ناس به که له فهقییه کانی نهو زاته. له (جوژه) له خزمهتی خویندوو.

سه چاوه کان:

۱. معجم البلدان ۲/۱۸۴.

۲. معجم أعلام الكورد ۳۹۲.

عبدالله محهمهد دیرهبروشهیی (۷۹۹)

ناوی عبدالله یه، کوری مهلا محهمهدی کوری مهلا حهسه نه، خه لکی گوندی (دیرهبروشه)یه، سه به ناحیهی (حه ریر)، باوکی باری کرد هاته (ههولیر)، پاش بیست و ههشت سال، واته: سالی ۱۸۷۴ از ماموستا عبدالله له گه ره کی عاره بان له ههولیر هاته دنیا، لای باوکی دهستی کرد به خویندن، پاشان چوو ه مزگهوتی شیخ عبدالله، له لای مهلا شیخ نیعمهتو الله کوتایی به خویندن هینا، سالی ۱۹۰۱ از بووه مهلا له (دیرهبروشه)، سالی ۱۹۰۴ از باوکی کۆچی دواپی کرد، نهویش گهراوه (ههولیر) له مزگهوته کهی نهو دهستی کرد، به جیهه جی کردنی کاروباری ئایی، وه لامدانه وهی پرسیاره کانی شه رعی، به تایهت مهزههیی ئیمامی شافعی (خوالتی رازی بی)، له بهرواری ۲۴/۱۲/۱۹۵۶

کۆچی دواپی کرد، دوو کوری هه بوو:

۱. مهلا ئیراهیم جوانه مهرگ بوو، خویندنی تهواونه کرد.

۲. مهلا سولهیمان: له پشدا باسمان کردوو.

عبدالله محهمهد دینهوهری (۸۰۰)

ناوی عبدالله یه، کوری محهمهدی کوری وهه به، نازناوی (نهبو محهمهده)، خه لکی (دینهوهره)، زانایه کی گه ریدهی فرموده ناس بووه، دهرسی فرمودهی دایتهوه، دانراوی خوی ههیه، سالی ۳۰۸ ک - ۹۲۰ ز کۆچی دواپی کردوو.

سه چاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۶/۱۴۴.

۲. ایضاح المکنون ۲/۱۴۶.

عبدالله محهمهد سروجی (۸۰۱)

ناوی عبدالله یه، کورپی محهمهدی کورپی محهمهدی کورپی بههرامه، خه لکی سروجی نریک نورفیه، سالی ۷۱۲ك - ۱۳۱۲ز هاتووته دنیا، زانایه کی شرع زان بووه، نه (عهینتاب) کرایته قازی، خوشنوس بووه، دانراوی خوی هیه، له ۷۹۳ك - ۱۳۹۰ز کۆچی دوایی کردووه.

سه رچاوه: شذرات الذهب ۶/۳۲۸.

عبدالله محهمهد سینهردانی (۸۰۲)

ناوی عبدالله یه، کورپی محهمهدی کورپی رهسولی کورپی محهمهدی کورپی نهحمده، عهشیرهتی (بلباس)ه، سالی ۱۹۱۳ز له گوندی (سینهردان) هاتووته دنیا. له سههراوه لای مهلا نیسماعیلی سووسهیی دهستی کرد به خویندن، پاشان له لایدن نهو مامۆستایانه خویندنه کهی بردهسهه: مهلا عومهری تهرجانی، مهلا محهمهدنهمینی سوپیری، شیخ عومهری بالیسانی، مهلا قادری گۆپتهپهیی، مهلا محهمهدی چل ههویزهیی، مهلا عبداللهی بهحرکهیی (باوكم). پاشان چوووه مزگهوتی حاجی قادر دهباغ له ههولیر لای مهلا عبداللهی بیواتهیی، ماوه تا سالی ۱۹۴۵ز ئیجازهیی مهلایهتی وههگرت. مهلایهتی: کۆتایی به خویندنه کهی هینا، ماوهك مهلا بوو له (سینهردان) ماوهك له (مهجمل) ماوهك له (شاویس)، دوایی وهزعی دهشت ئالتۆز بوو، نازاوه له نیو خه لکه که پهیدا بوو، مامۆستا باری کرد هاته مزگهوتی (کویتی) له گه ره کی تهیراوه له (ههولیر)، لهوی ووتارخوین و پیش نویتز بوو، جار جارهش له مزگهوتی قهلات و نوبازار دهرسی دهده.

خووره وهشتی: زانایه کی زیرهك بوو، هیمن بوو، به نارام بوو، چاو بلند بوو، چاو له دهست نه بوو، نهفس بهرز بوو، بۆ خه لکانی دنیا دای نه دهینا، خواناس و خواپهرست بوو، راست و نهمین بوو، به نهمهك و وهفادار بوو.

کۆچی دوابی: له ۲۰/۲/۱۹۹۳ ز له مالتی مهلا عومهری کورپی، له (بهغدا) کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی (بیرهش) رۆژهلالتی ههولیر، به خاک سپیردرا.
 کوره کانی: محهمهد و نهبوه کر و عوسمان و مهلا عومهر: پیش نویتز و وتارخوین بوو له مزگهوتیک له گهره کی (صلیح) له (بهغدا)، دوابی تهواو کردنی خویندنی (بالا) له بهغدا، گهراوه (ههولیر) بۆ گوندی سپهردان، له قوتابخانهی مزگهوتی (خهدیجة الکبری) دهرس دهدهاتهوه له ههولیر، خوا تهمنی نهو و برابه کانی دریتز بکا بۆ خزمهی ناین.
 سهرحاوه: نامه ی مهلا عومهر کورپی ماموستا.

عبدالله محهمهد گۆران (۸۰۳)

ناوی عبدالله یه، کورپی محهمهدی کورپی خضری کورپی ئیراهیمه، له دهوری سالتی ۸۱۸ ك - ۱۴۱۵ ز هاتووته دنیا، له سه ره تاوه له (جزیره ی بۆتان) لای مهلا ناصیره دینی مارتوسی دهستی کرد به خویندن، دوابی له گهل ماموستای چووه (نهسته مبول)، پاشان چووه (بروسه) لای مهلا غیاسه دین حمید، کتیبانی مهطالع و سهید شهریف و شهرحی میفتاحی تهواو کرد، لهو ماوهیه ماموستایه که ی زۆر لینی رازی بوو، مهتح و سهنای ده کرد، دوابی چووه (قاهره) تهفسیری که ششاف و مهواقیف و چهند کتیبی تری خویند، ماموستا زانیاری له تهفسیر و قورئان و بروایی بههتیز بوو، له مانگی شهعبانی سالتی ۸۹۴ ك - ۱۴۸۹ ز کۆچی دوابی کرد.
 سهرحاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۵/۴۴.

۲. مشاهیر الکورد ۲/۵۰.

۳. معجم أعلام الکورد ۳۹۱.

عبدالله محهمهد کوردی (۸۰۴)

ناوی عبدالله یه، کورپی محهمهد، ناسراوه به (مدرس)، له شاری مه دینه ی پیرو ز قازی بووه، سالتی ۱۰۶۴ ك - ۱۶۵۳ ز کۆچی دوابی کردووه.

دانراوی ههنه، لهوانه: حاشیه لهسهه تهفسیری بهیزاوی.

سههچاوهکان:

۱. هدیة العارفین ۵/۴۷۷.
۲. معجم المؤلفین ۶/۱۳۸.
۳. معجم أعلام الكورد ۳۹۲.
۴. مشاهیر الكورد ۲۸۹.

عبدالله محهمهد وانی (۸۰۵)

ناوی عبدالله یه، کوری محهمهدی کوری ئیبراهیمه، نازناوی (شهههفوددینه)،

خهلکی (وانه)ی تورکیایه، له (دیمشق) دانیشتووه، کتیبی (أربعین البلدانیه)ی داناووه له فهرموودهکانی پیغهمههه (د.خ)، سالی ۷۴۹ک - ۱۳۴۸ز کۆچی دواپی کردوووه.

سههچاوهکان:

۱. معجم المؤلفین ۶/۱۰۷.
۲. كشف الظنون ۱/۵۵.
۳. هدیة العارفین ۱/۴۶۵.
۴. الدرر الكامنة ۲/۱۷۲.
۵. علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۴۹.

عبدالله محهمهد ههولئیری (۸۰۶)

ناوی عبدالله یه، کوری محهمهدی کوری عبدالرحمانی ههولئیری یه، نازناوی (ابن

السدید)ه، له دهوری سالی ۶۶۸ک - ۱۲۶۹ز هاتووته دنیا، خههههکی خوئیندن و گوی راگرتنی فهرموودهکانی پیغهمههه (د.خ) بووه، ههروههه به قوتایانی راگهیاندوووه و بهلاوی کردوتهوه، له ۱۶ی مانگی رهههههانی پیروز، سالی ۷۴۱ک - ۱۳۴۱ز له (قاهیره) کۆچی دواپی کردوووه.

سه چاوه کان:

۱. تاریخ أبريل ۱/۲۷۱.
۲. الدرر الكامنة ۲/۱۷۸.
۳. علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۳۳.
۴. الإكليل في محاسن أبريل ۱۷۷.

عبدالله مه محمود دشی (۸۰۷)

ناوی عبدالله یه، کوری مه حموده، خه لکی گوندی (دشه به)، له دهوری سالی ۱۲۸۰ک - ۱۸۶۳ز هاتووته دنیا، دهستی کرد به خویندن، قوناغی سوختهیی تهواو کرد، هاته (ههولیر) مزگهوتی قهلات، لای مهلا عومهر نهفهنندی، ماوه لهوی تا نیجازهی مه لایهتی وهرگرت، گهراوه (نیران) له مزگهوتی (دارالإحسان) کرا (مدرس)، ههروهه له لایه ن حکومته کرا (موفتی)، خه ریکی فهتوادان و دهرسدانهوه و ناموزگاری خه لکان بوو، سالی ۱۳۴۱ک - ۱۹۲۲ز کۆچی دوایی کرد.

سه چاوه: علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۵۶.

عبدالله مهروان فارقی (۸۰۸)

ناوی عبدالله یه، نازناوی (زهینه ددینه) کوری مهروانی کوری عبدالله ی کوری فهیرۆزی کوری حهسه نه، خه لکی (میافارقین) ه، بۆیه ناوبراوه به (فارقی)، له مانگی (محرم) ی سالی ۶۳۳ک - ۱۲۳۵ز هاتووته دنیا.

زانایه کی شاره زای مهزه بهی شافیعی بوو، له فهرمووده کانی پتغمبه ر (د.خ) ناگادار بوو، خه ریکی خوا به رستی بوو، روو له دنیا نه بوو، له خو نه ده خه فقی، بروای چاک بوو، له سه ر فهقییه کانی زال بوو، له (دیمشق) موفتی و ووتارخوین بوو، له (دارالحدیث) ماموستا بوو، له قوتابخانهی (شامیه) دهرسی ده دا، پاش نیماسی نه وهوی نهویان کرده ماموستا، له رۆژی ههینی پاش نوژی عه سر، سالی ۷۰۳ک - ۱۳۰۳ز کۆچی دوایی

کرد، جگه له زانایه‌کانی شافعی، قازی حه‌نه‌فیه‌کان و قازی حه‌نه‌لییه‌کان، تهن به تهن نوێزیان له‌سه‌ر کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۱۴.

۲. شذرات الذهب ۰۸/۹۰۶.

عبدالله مصطفا زیناری (۸۰۹)

ناوی عبدالله یه، کوری مصطفا‌ی کوری حه‌سه‌نه، عه‌شیره‌تی زیناری یه، زانایه‌کی زیره‌ک و رۆشنیر و شاعیر بووه، سالی ۱۱۰۲ک - ۱۶۹۰ز هۆنراوه‌کی لاواندنه‌وی بۆ شیخ محمهد قه‌یسه‌ری داناوه، هه‌روه‌ها نه‌حمهد نه‌فه‌ندی که‌واکیسی سالی ۱۱۰۵ک هۆنراوه‌کی جیژنانه‌ی بۆ مامۆستای زیناری ناردوووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۴۰/۲.

۲. معجم أعلام الکورد ۳۹۴.

عبدالله مصطفا عه‌بدالانی (۸۱۰)

ناوی عبدالله یه، کوری مصطفا‌یه، خه‌لکی گوندی (عه‌بدالان)ی نزیک (کۆیه)، زانایه‌کی حه‌ق گۆ بووه، رۆو له چاکه‌ بووه، لای خوای به‌رنه‌داوه، گوتی به خه‌لکان نه‌داوه، له لای مامۆستایانی به‌رزى خویندوووه، چووته (دیمشق) لای شیخ حه‌سه‌نی کوری نیراهیمی به‌یتاری خویندوووه، هه‌ر له خزمه‌ت نه‌و ئیجازه‌ی زانسته‌کانی گشتی وه‌رگرتوووه، مامۆستا ناسرابوو به ره‌وشت چاک و دیمه‌ن پاک، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خواپه‌رستی، کاتی خۆی ده‌بری بۆ سوودی گه‌ل و کۆمه‌ل، بۆیه خه‌لکان خۆشیان ده‌ویست و رێزیان ده‌گرت، له مانگی ره‌مه‌زانی پیرۆزی، سالی ۱۲۷۸ک - ۱۸۶۲ز کۆچی دوا‌یی کرد، له گۆرستانی (باب الصغیر) نزیک گۆری بیلالی کوری ره‌باحی حه‌به‌شی (خوا لئی رازی بی) به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: علماء و مدارس فی آرپیل ۸۷.

عبدالله مصطفه‌فا کاتب (۸۱۱)

ناوی عبدالله یه، کوری مصطفه‌فای کوری صالحی کوری فه‌قی‌عه‌لی یه، له نه‌ته‌وه‌ی عبدالرحمان پاشای بابانه، سالی ۱۹۳۲ز له گوندی گهلوانی ده‌شتی لاجان هاتوته‌دنیا، له خزمه‌ت باپیری قورنانی پیروز و گولستانی شیخی سه‌عدی و چند کیتی سه‌ره‌تایی خویند، پاشان چووه (گرده‌سۆری لاجان لای مه‌لا حه‌سه‌نی کوری واژی، پاشان هاته (زینوه‌ی باله‌کایه‌تی، لای مه‌لا نه‌صروالله، سالی ۱۹۵۴ز چووه (پنجوین) لای مه‌لا عارف، (مطول) و (گه‌له‌نبه‌وی بورهان‌ی ته‌واو کرد، پاشان چووه (بالک) لای مه‌لا باقر (جمع الجوامع) و (توحفه) و (فه‌رائیزی) قزلی ته‌واو کردن، هه‌ر له‌وی سالی ۱۹۵۷ز نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

سالی ۱۹۵۶ز ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له سیراجه‌دین شیخ عوسمانی دوهم وه‌رگرت، له لایه‌ن شیخه‌وه کرا به پیش نوئز و وتارخوین و وانه‌بیژ و سه‌ر خه‌قی خانه‌فای (بیاره)، هه‌روه‌ها نووسه‌ری تایه‌تی جه‌نابی شیخ بوو بۆیه ناوبراوه به (کاتب).

سه‌فه‌ره‌کانی: له ۱۹۵۹ز له خزمه‌ت شیخ چووه (دورود)، سالی ۱۹۷۹ز گه‌راوه بۆ کوردستانی عیراق، له ۱۹۸۱ز کرا پیش نوئز له مزگه‌وتی باباعه‌لی له (سلیمانی)، سالی ۱۹۹۵ز له خزمه‌ت شیخ چووه (ئه‌سته‌مبۆل)، به کورتی: ماوه‌ی چل سالان له شیخ جودانه‌بووه، له ماله‌وه و له‌سه‌فه‌ر و له کوردستان و له هه‌نده‌ران، سالی ۲۰۰۳ز هاته (هه‌ولیز) له‌سه‌ر جۆت جاده‌ی (به‌حرکه) مزگه‌وتیکی دروست کرد، به‌ناوی (بوخارا)، سالی ۲۰۰۴ز چووه (لوبنان) بۆ چاره‌سه‌ری نه‌خۆشی، له به‌رواری ۱۹/۱۰/۲۰۰۴ز کۆچی دوایی کرد.

مامۆستا جگه له مه‌لایه‌تی و سۆفیاتی، شاعیره‌کی چاک بوو، نازناوی (فه‌نایی)

بوو، سالی ۲۰۰۶ز له چاپخانه‌ی کشتوکال له (هه‌ولیز) دیوانه‌کی چاپ کرا.

غو نه‌ك له شیعه‌ره‌کانی:

هه‌تا مردن مه‌گه‌ر قور‌که‌م به‌سه‌رما
 له‌گولتزاری به‌هه‌شتی وه‌صلی جانان
 به‌لی روح بۆ سه‌بای تو بوو به‌هود هود
 به‌هۆی خضراوی لیوت وه‌ك سکه‌نده‌ر
 که‌دل تو توئی له‌مه‌یلت که‌یله‌له‌یلم
 له‌مه‌کته‌بخانه‌که‌ی نوستادی عه‌شقت
 نه‌بی واده‌ی وه‌فا که‌ی بی نه‌گه‌ر بی
 که‌تیفلی دل به‌بی شیر و شه‌که‌رما
 نه‌ما سوو‌دم نه‌وه‌ی ما هه‌ر زه‌ره‌ر ما
 سه‌رم سو‌رما که‌بی باس و خه‌به‌ر ما
 له‌نیو زولماتی زولفت بی نه‌سه‌ر ما
 نه‌لی مه‌جنونه‌ ویتلی ده‌شت و ده‌رما
 هه‌موو ده‌رس مو‌تالام بی سه‌مه‌ر ما
 (فه‌نایی) وادلی بی شوین و سه‌ر ما
 شیخ عابید و شیخ عه‌زیز دوو کوری نه‌و زاته‌ن، جیگرینه‌ له‌ مز‌گه‌وته‌که‌.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. دیوانی فه‌نایی / پێشه‌کی، ۱۳، ۲۰، ۴۸.

۲. نامه‌ی د. حه‌سه‌ن مو‌فتی

عبدالله مصطفا هه‌رشه‌می (۸۱۲)

ناوی عبدالله یه، کوری شیخ مصطفا‌ی نه‌قشبه‌ندی کوری شیخ نه‌بوه‌کری هه‌رشه‌مییه، سالی ۱۹۲۵ز له‌گوندی (هه‌رشه‌م) هاتووته‌دنیا، له‌خانه‌قا و مز‌گه‌وتی باوکی له‌ (هه‌ولیر) په‌روه‌ده‌ بووه، هه‌ر له‌وی ده‌ستی به‌خویندن کردووه، ماوه‌ك له‌ لای مه‌لا نیسماعیل سوسه‌یی ده‌خویند، هۆنراوه‌ی ته‌جویدی قزلی له‌ لای مه‌لا سه‌ید مه‌ردان خویند، ماوه‌کیش له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی باوکی چووه‌ مز‌گه‌وتی شیخ نوره‌دین، له‌ لای ماموستا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی (کافییه‌ی نه‌حوی) خویند، گه‌راوه‌ (خانه‌قا) ماوه‌کی تر له‌ خزمه‌ت باوکی ماوه، له‌به‌ر زیه‌که‌ی و زه‌ین تیژی، له‌ ده‌رسی موسته‌عه‌یده‌کانی بابی نامه‌ده‌ ده‌بوو، به‌چاکی له‌ هه‌موویان ده‌گه‌یشت و فێرده‌بوو، به‌ماوه‌کی که‌م، کۆتایی به‌خویندن هینا.

پاشان (عبدالله‌ی وه‌صی عیراق، سردانی هه‌ولیری کرد، له‌ گه‌رانه‌وه‌ی بۆ (به‌غدا)، شیخ عبدالله‌ی له‌ گه‌ل‌ خۆی برد، له‌وئ کردیه‌ سه‌روکی مه‌کته‌بی مه‌لیک، دوا‌یی وازی هینا، بۆ خویندن چووه (میسر)، زانستی ئیسلامی و یاسای له (جامع‌ الأزهر) ته‌واو کرد، چووه (ناوروپا)، له‌وئ یاسا و ئابوری ته‌واو کرد، له‌ یاسای مه‌ده‌نی به‌ پله‌ی به‌که‌م ده‌رچوو، له‌ زانکۆی (له‌نده‌ن) دک‌تۆرای له‌ یاسا وه‌رگرت، له‌ گه‌ل‌ دبلۆمی ئابوری.

دانیشتی له (به‌غدا): گه‌راوه (به‌غدا)، له‌ زانکۆی (به‌غدا) و (مستنصریه) ده‌رسی ده‌دا، به‌که‌م که‌س بوو دیوانی چاودیری دارایی له‌ عیراق دانا، خۆشی سه‌روکی نه‌نجومه‌نی دارایی بوو، ماوه‌ک کرا وه‌زیری ئابوری، به‌ک بوو له‌ لیژنه‌ی کۆری زانیاری کوردیان دامه‌زراند، له‌وئیش به‌ک بوو له‌ نه‌ندامه‌کانی کۆره‌که، دوا‌یی له‌سه‌ر داوا‌ی خۆی خانه‌نشین کرا، له‌ مالتی خۆی له‌ گه‌ره‌کی (الجامعة) خه‌ریکی خواپه‌رستی و نووسین بوو جار جاریش ده‌چووه‌ مزگه‌وتی (الجامعة)، شه‌وان ده‌رسی ته‌جويدی قورئانی پیروزی به‌ مامۆستایه‌کانی زانکۆ ده‌دا، هه‌روه‌ها له‌ چه‌ند رۆژان کاتی دیارکراو ده‌چووه‌ مزگه‌وتی شیخ مه‌عروفی که‌رخ‌ی و مزگه‌وتی (وه‌زیر) نامۆزگاری خه‌لکانی ده‌کرد، جار وابوو له‌ هه‌ولیره‌وه‌ ده‌چوون بۆ گوئ ر‌اگرتن.

دانراوه‌کانی: (الرقابة المالية) و (علم أصول القانون) و (الحق والقانون) و (الحرية الجامعية) و (المقتطف) و (المقتضب) و (نفحات الحياة) و (وانشق القمر) و (الرفیق الاعلی) و (معالم الطريق) و (البرد النصیر لسمفونيات شکسیر) و (أجماد الاکراد) و (ده‌سته‌گول) وه‌ هه‌روه‌ها دانراوی تری باس ده‌کرتین، به‌لام زانیاریم ده‌باره‌یان نه‌.

خووره‌وشتی: زاته‌کی نه‌رم و له‌سه‌ره‌خۆ بوو، رووخۆش و قسه‌خۆش بوو، دنیا‌داری مه‌به‌ست نه‌بوو، بۆ خه‌لکی دنیا مل که‌چ نه‌بوو، دۆستانی باوکی زۆر خۆش ده‌ویستن، له‌ زانسته‌کانی قورئانی پیروزی و فه‌رمووده‌ی پیغمه‌بر (د.خ) شاره‌زابوو، زمان زان و زمان ره‌وان بوو، چه‌ند جزره‌ زمانی (بیانی) ده‌زانی، شاعیر و نووسه‌ر و بوئیز و

میژووناس بوو، له زانستی کۆن و نوێ ناگادار بوو، له ناخافتن به‌عه‌ره‌بی قورئانی پیروزی قسه‌ده‌کرد، وته‌کانی به‌تام و شیرین و پر مانا و به‌هیز بوون، مه‌لایان وتارخوینان، مامۆستایه‌کانی زانکۆیه‌کان، رۆشنبیرانی کورد زمان و عه‌ره‌ب زمان، زۆر مه‌راق بوون گۆی راگرن له‌ نامۆژگاریه‌کانی به‌ زمانه‌ عه‌ره‌بییه‌ خۆشه‌که‌ی.

شیخ عبدالله زاته‌کی رێژدار بوو، رێژی خه‌لکی ده‌گرت، قسه‌ی زه‌ره‌ری که‌سی نه‌ده‌کرد، باسی که‌سی به‌ خه‌راپه‌ نه‌ده‌کرد، وه‌ له‌ مه‌جلیسی نه‌و هه‌ر باسی زانست و فه‌رمووده‌ بوو، رتی نه‌ده‌دا باسی شتی تر بکری، یان باسی دونیا و خه‌لک بکری، وه‌ به‌ بی‌ نه‌وه‌ی خه‌لک به‌ سه‌رخۆ دابشکیتته‌وه‌، مه‌جلیسی ناوه‌دان بوو، پر سوود و پر زانیاری بوو، به‌ مافوولی باسی زانایانی پێشوی ده‌کرد، به‌ تایبه‌ت ئیمامی شافیعی و ئین حه‌جه‌ری عه‌سقه‌لانی.

وتاره‌ به‌نرخه‌که‌ی: به‌ بۆنه‌ی کۆتا هاتنی تازییه‌ و سه‌ره‌خۆشی شیخ مصطه‌فای باوکی، له‌ به‌رواری ۱۸/۲/۱۹۸۶ ز دوا‌ی نوێژی عه‌سر، وتاریکی به‌ نرخ‌ی خۆینده‌وه‌، به‌ کوردی و عه‌ره‌بی و هۆنراوه‌ و په‌خشان، له‌و وتاره‌دا هانی موسولمانانی دا، بۆ نارامی و خۆراگرتن، هه‌روه‌ها باسی زیاره‌تی گۆری پیاوچاکه‌کانی کرد، له‌سه‌ر ده‌ستووری شه‌ریعه‌تی ئیسلام، به‌ تایبه‌ت له‌ هۆنراوه‌کاندا، زه‌بوونی و دلتسۆزی خۆی بۆ باوکی نواند، مالتاوا‌یی یه‌که‌جاری لێ کرد، به‌ راستی ئموونه‌ی هونه‌رمه‌ندی و په‌وانبێژی بوون.

له‌و رۆژه‌دا، له‌ شوینی باوکی دانیشت، خه‌ریکی خزمه‌تی ئایینی پیروزی و سه‌ره‌پرشتی خانه‌قا و مزگه‌وته‌که‌ی ده‌کرد، تا شه‌وی ۸/۱۱/۲۰۰۰ ز شادمان بوو، به‌ باره‌گای خوای گه‌وره‌، له‌سه‌ر وه‌صیه‌تی خۆی تازییه‌ی بۆ دانه‌ندرا.

چواری کۆری هه‌یه:

۱. دکتۆر حه‌سه‌ن: ئیستا له‌ ده‌ره‌وه‌ی وولاته‌.

۲. دکتۆر فائق: دواى كۆچى دوايى باوكى بووه جىنگرى، وه‌له پيشدا شىخ مصطه‌فاى باپىرى، ده‌ستورى پيدا بوو، بۆ سه‌ره‌پرشتى مزگه‌وت و خانه‌قايه‌كه، ئىستا له نوردنه.

۳. دکتۆر محهمهد: ئىستا نه‌وه سه‌ره‌پرشتى خانه‌قا و مزگه‌وت ده‌كات.

۴. عومه‌ر.

سه‌رچاوه‌كان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱۲.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۷۸.

۳. النجم الزاهر ۶۸ - ۱۵۸.

۴. ده‌نگى زانا، ژماره/ ۵۵ و ۵۶ / ۲۰۰۱ ز.

۵. چهند زانیاری له کتیبه چاپکراوه‌کانی (شیخ عبدالله).

عبدالله مه‌عروف مه‌ریوانی (۸۱۲)

ناوی عبدالله یه، کورپی مه‌عروفی کورپی صۆفی قادره، ده‌وری سالی ۱۸۷۱ ز له گوندی (وه‌له‌ژیر) ناوچه‌ی مه‌ریوان هاتووته دونیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، دوايى چووه (سه‌)، پاشان چووه (سلیمانی)، له‌وی هاته (هه‌ولیر) مزگه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا نه‌بو به کر نه‌فهندی، ماوه تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، هه‌ر له‌گه‌ل مه‌لا نه‌فهندی سه‌فه‌ری (تورکیا) ی کرد، نه‌مجا کۆتایی به خویندن هینا، بووه مه‌لای مزگه‌وتی گه‌وره له (سلیمانی)، یه‌ك له فه‌قیه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می (شیخ مه‌همودی حه‌فید) بوو، پاشان باری کرد بۆ (سه‌) ی ئیران، ماوه‌ك له‌وی مه‌لا بوو، دوايى شىخ حیمامه‌دینی (ته‌ویله) به دووی دا نارد، هیتایه لای خزی، له‌وی شوینی تایه‌تی بۆ دابین کرد، ماوه له‌وی تا سالی ۱۹۳۰ ز چووه (سلیمانی)، له‌وی سالی ۱۹۴۲ ز کۆچی دوايى کرد، له گۆرستانی (گردی سه‌یوان) به خاك سپێردرا، (ناری) شاعیر له مه‌نحی نه‌و ده‌لی:

غیری (عبدالله عیباد الله) یه من یارم نه‌بوو

قه‌لبی کهس لایق به شیوه‌ی شوخی نه‌شعارم نه‌بوو

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۷/۲۱۷ - ۲۱۸.

عبدالله مه‌میخه‌لی (۸۱۴)

ماموستا عبدالله یه‌که له مه‌لایه چاکه‌کانی ده‌شتی (هه‌ولیر)، خه‌لکی گوندی (مه‌میخه‌لانی) سه‌ر به ناوچه‌ی باله‌کاتییه، یه‌که‌م جار بووه مه‌لا ده‌رسی ده‌دا له گوندی (ماستاوه) لای شیخ سه‌دقیق، دوا‌یی باری کرد بو (سو‌ر به‌ش‌ی) خضرناغا، له‌وی مه‌لا محمه‌د شیخ شه‌وارنی یه‌ک بوو له فه‌قیانی نه‌و، پاشان کوچی دوا‌یی کرد، دوو کووری هه‌بوون:

۱. مه‌لا عبدالعزیز: له مزگه‌وتی حاجی قادر له (هه‌ولیر) ته‌واوی کرد، ماوه‌کی که‌م له شوینی باوکی مه‌لایه‌تی کرد، نه‌ویش کوچی دوا‌یی کرد.

۲. مه‌لا عبدالرحمان: دوا‌ی باوکی و کاکی له جیگایان بووه مه‌لا، ده‌ستی شیعی هه‌بوو، نه‌ویش کوچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۳۵۳.

عبدالله موسا جزیری (۸۱۵)

ناوی عبدالله یه، کووری موسای کووری نه‌ه‌دی (جزیری) یه، یه‌که له زانییه مه‌زنه‌کانی شاری (دیمشق)، له‌وی له مزگه‌وتی گه‌وره له‌گه‌ل ماموستایه‌کان به‌رده‌وام خه‌ریکی کو‌کردنه‌وه‌ی زانیاری بوو، ناسرابوو به‌زاته‌کی هینمن و به‌ریز و له‌سه‌ره‌خو، روژی دووشه‌مه ۱۶ ی مانگی سه‌فه‌ری سالی ۷۲۵ک - ۱۳۲۵ز کوچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الكامنة ۲/۱۸۶ - ۱۸۵۷.

۲. البداية والنهاية ۱۴/۱۲۶.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۳۳.

عبدالله مه‌لود په‌رپیتانی (۸۱۶)

ناوی عبدالله یه، کورې حاجی مه‌لودی کورې مه‌موده، خه‌لکی گوندی (په‌رپیتانه) له دهو (به‌ستوره)، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی) یه، سالی ۱۳۶۲ک - ۱۹۴۳ز له گوندی (په‌رپیتان) هاتووته‌دنيا، سالی ۱۹۵۰ز ده‌ستی کرد به‌خویندنی قورنانی پروژ، له لای مه‌لا محمه‌دنه‌مینی صوفی جه‌وه‌هر مه‌لا ی گونده‌که.

دوایی خه‌تمی قورنانی پروژ هاته (به‌حرکه)، ماوه‌ک لای موسته‌عیده‌کانی خویند، دوایی چووه (شاویس)، دووباره هاته‌وه (به‌حرکه)، له لای کاکم مه‌لا طه‌یب، تا کو‌تایی کتیسی (عبدالله یه‌زدی) ماوه، پاشان چووه (موریلان) لای مه‌لا ره‌شید، هاته (هه‌ولیر) مز‌گه‌وتی شیخ مه‌لا ره‌شید لای مه‌لا خضری شه‌مامه‌ری، چووه مز‌گه‌وتی حاجی محمه‌د له نیسکان لای مه‌لا طاهر ی سوسه‌یی، له‌وی که‌مالی شه‌رحی شافییه‌ی خویند، چووه (کورې) لای مه‌لا طه‌ها فه‌رائیزی خویند، چووه مز‌گه‌وتی حاجی عبدالله‌ی حه‌مامچی لای مه‌لا کاک عبدالعزیزی هیرانی، ناوه‌ناوه‌ش ده‌چووه لای مه‌لا عبدالکریمی سییرانی مه‌نتیقی ده‌خویند، پاشان چووه مز‌گه‌وتی شیخ نوره‌دین لای ماموستا مه‌لا صالحی کوزه‌پانکه‌ی، بو‌ده‌رسی ریازیاتیش ده‌چووه مز‌گه‌وتی عبدالوه‌هاب ناغا، له قه‌لات لای ماموستا طه‌یب دووشیوانی، ماوه له خزمه‌ت ماموستا صالح، تا سالی ۱۹۶۷ز نیجازه‌ی مه‌لا یه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: بووه پیش نویژ و وتارخوین له مز‌گه‌وتی (حهمامچی) له هه‌ولیر، دوایی چووه مز‌گه‌وتی (صه‌دقی) له کوران، پاشان چووه (ناکری) ده‌رسی ده‌دا له په‌یمانگای نیسلامی، دوایی چووه (گه‌لاله) سالی ۱۹۷۵ز که شو‌رشی کورد تووشی نسکو‌هات، دوورخراوه بو (هیت) له پاریز‌گای (نه‌بار)، پاشان گه‌راوه (شه‌قلاوه) دوایی گه‌راوه مز‌گه‌وتی حاجی عبدالقادر شنوی (مز‌گه‌وتی سپی) له هه‌ولیر، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، نه‌ندامی نه‌نجومه‌نی زانستی نه‌وقاف بو، به‌ری‌وه‌بری په‌یمانگای پیش نویژ و وتارخوینانی نه‌وقاف بو، جگه له ووتار و پیش نویژی له مز‌گه‌وته‌که.

دانراوه کانی: (تحفه الخطیب): سالی ۱۹۹۱ز له چاپخانهی (العانی) له بهغدا چاپ کرا، و (شرح الآجرومية)، (شرح الأموذج)، (توضیح الفرائض)، (ژیاننامهی یتهمبهران).

کۆچی دوايي: له بهرواری ۲۰۰۴/۲/۱ز که رۆژی یه کهمی گێژنهیی قوربان بوو بو گێژانه و سهردان چوو بوو بو باره گای لقی دووی پارتي ديموکراتي کوردستان، له نهنجامي تهقینه وهیهک گیانی له دهست دا، له گهڵ چهند لیسراسراو و کاربه دهستانی ههولیر، مهلا سهعه دینی کوری کرا جینگری، کوری تری هه نه خه ریکی خویندن، خوا ته مه نیان دریتز بکات.

سه رچاوه کان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الاسلامیة ۳۹ - ۴۰.

۲. خۆری نیسلام، ژماره ۲۰۰۴/۲۳، ۲۷ - ۳۴.

عبدالله نه جیب عه ینتایی (۸۱۷)

ناوی عبدالله یه، کوری نه جیبه، خه لکی (عه ینتابه)، مه زه بهی حه نه فی بووه، کرایته قازی، چوویته مه دینه یی رۆز، له گه رانه وه سالی ۱۲۱۹ك - ۱۸۰۴ز کۆچی کرد. دانراوه کانی: (رسالة الوضع): له گه ل شمرحی و (شرح الشمائل) و (شرح الشفا) و (شرح العرائس) و (شرح المجامع).

سه رچاوه کان:

۱. هدیة العارفين ۱/۴۸۸.

۲. معجم المؤلفين ۶/۱۵۹.

عبدالله نه صر حه رانی (۸۱۸)

ناوی عبدالله یه، کوری نه صری کوری مه مه دی کوری نه بوه کره، خه لکی (حه ران) ه مه زه بهی حه نه فی بووه، سالی ۱۵۴۹ك - ۱۱۵۴ز هاتر و ته دنیا.

بو مههستی خویندن کۆچ و کۆجباری تیکنا بو شاری (بهغدا) لهوئ فیری
 فهرموده و شهريعت بوو، زانیاریه کانی قورنانی پرۆزی له (واسیط) خویند، پاشان کرا
 قازی له (حهراڻ) کتیبی (التذکرة في القراءات السبعة) له گهڻ (مفردات في قراءة
 الأئمة) داناهه، ماموستا له بهدینی و زانیاری قورنانی پرۆز ناوبانگی دهه کردبوو، سالی
 ۶۲۴ک - ۱۲۲۷ز له (حهراڻ) کۆچی دوایی کرد.

سهه چاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۶/۱۵۹.
۲. شذرات الذهب ۵/۱۱۳.
۳. سير اعلام النبلاء ۱۳/۹۶.
۴. إيضاح المکنون ۱/۱۴۷.
۵. الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۱۷۱ - ۱۷۲.

عبدالله يوسف نه سههردی (۸۱۹)

ناوی عبدالله یه، کورپی یوسفی کورپی نه بوبه کره، خه لکی شاری (سهیرت) ه،
 زانیایه کی مهزن بووه، له فهله کیات و نه ستیره ناسی و نوسطورلاب شاره زابووه، بهلام
 له بهر توندی و تورهی کهم سوودی لی وهرده گیرا، دوا عمهری چاوه کانی تاری بوون
 شهوی ۱۰ ره یعی یه کهمی سالی ۷۳۴ک - ۱۳۳۳ز له سههریان کهوته خواره وه و
 کۆچی دوایی کرد.

سهه چاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۲/۱۸۷.
۲. البداية والنهاية ۱۴/۱۷۵.

عبدالله یونس نورمهوی (۸۲۰)

ناوی عبدالله یه، کورپی یونسه، خه لکی شاری (ورمی) یه، زانیایه کی به دین بووه،
 له مهزههیی هه نه فی شاره زابووه، کتیبی (قه دوری) له بهر بووه، ماوه که له چیا ی قاسیون

خهریکی خواپهرستی و نامۆزگاری خهلکان بوو، زۆرجاران له چۆله‌وانی ده‌گه‌را، چه‌ند کهراماتی لی ده‌گێرنه‌وه، سالی ۶۳۱ك - ۱۲۳۳ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: شدرات الذهب ۵/۱۴۵ ۱۴۶.

عبدالاحد سعدالله چه‌رانی (۸۲۱)

ناوی عبدالاحده، کورپی سعداللهی کورپی عبدالاحده خهلکی (چه‌ران)ه، مه‌زه‌بی شافیعی بووه، باپیرانی خهریکی بازرگانی بووینه، سالی ۶۶۸ك - ۱۲۶۹ز هاتووته‌دنیا، له (به‌غدا) و (دیمشق) ده‌رسی له لای زیاتر له سه‌د زانیان خویندوووه، له شه‌ریعت شاره‌زابوووه، زانیایه‌کی دیمه‌ن جوان و ره‌وشت چاک بووه، نه‌خۆش کهوت، چه‌ند سالان له ماله‌وه کهت، سالی ۷۳۵ك - ۱۳۳۴ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۱۹۰ ۱۹۱.

عبدالاحد عبدالله چه‌رانی (۸۲۲)

ناوی عبدالاحده، کورپی عبداللهی، کورپی عبدالاحدی کورپی شوقه‌یره، خهلکی شاری (چه‌ران)ه، بز خویندن چوووه (دیمشق)، هه‌ر له‌وی ده‌رسی ده‌دا، دوابی چوووه (نه‌سکه‌نده‌ریه)، له ۲۰ی مانگی ره‌مه‌زانی پی‌رۆز، سالی ۷۰۹ك - ۱۳۱۰ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۳۱۴.

عبدالاحد محه‌مه‌د چه‌رانی (۸۲۳)

ناوی عبدالاحده، کورپی محه‌مه‌دی کورپی عبدالاحدی کورپی عبدالرحمانی کورپی عبدالحالق، خهلکی (چه‌ران)ه، سالی ۷۱۰ك - ۱۳۱۰ز هاتووته‌دنیا، له شاری (حه‌له‌ب) کۆچی دوابی کردوووه، کتیبی (کافية القاري في فنون المقاري) داناوه، مه‌زه‌بی حه‌نبه‌لی بووه، ده‌لتین: له خه‌و به خزمه‌ت پێغه‌مبه‌ر (د.خ) گه‌یشت، پرسی (يارسول الله) له‌سه‌ر کام مه‌زه‌ب پ‌رۆم؟ خۆشه‌ویست (د.خ) وه‌لامی داوه، فه‌رمووی: له‌سه‌ر مه‌زه‌بی نیمامی نه‌حه‌د.

مامۆستا محهمهدی کوری له هۆنراوهیهکی عهرهیی دهلتی: {دیاره ئه و مهزهبه بهرژه و هندی ئیمهیی تیدا ههیه، نهرگهنا مهزهبهکان ههموویان راستن و ڕێگای پیغمبهری خودانه}.

سه چاوهکان:

۱. الضوء اللامع ۴/۲۱ - ۲۲.

۲. ایضاح المکنون ۲/۲۵۸.

۳. معجم أعلام الكورد ۳۵۲.

۴. معجم المؤلفين ۵/۶۶.

۵. هدية العارفين ۵/۴۹۳.

عبدالباسط عبدالصمد (قورنانی خوینی) (۸۲۴)

مامۆستا عبدالباسط، کوری عبدالصمد، یه که له کوردهکانی پسرۆری قورنانی خویندن و یه که له دهنگخۆشهکانی سهردهمی خۆی.

دکتۆر یوسف مهرعهشلی خاوهنی کتیبی (عقد الجوهر) دهلتی: {خۆم گویم له عبدالباسط بوو، گوتی: من باوکم له کوردهکانی عیراقه، بهلام دایکم له عهرههکانی میصره}، سالی ۱۳۴۶ک - ۱۹۲۷ز له شاری (نهرمهنت) سهه به پارێزگای (قهنا) هاتووته دنیا، قورنانی پسرۆزی خهتم کرد، هیشتا تهمهنی ده سالان تینهپهری بوو، ههه ههمووی له بهر کرد، ههه هههت جۆره خویندنهوهی قورنانی پسرۆزی رهوان کرد، له بۆنه ناییهکانی دهخویندنهوه به دهنگه خۆشه کهی هیشتا تهمهنی له چوارده سالان تینهپهری بوو، سالی ۱۹۴۵ز چووه شاری (سهعید) بۆ قورنانی خویندنی شهوانی مانگی رهههزانی پسرۆز.

سالی ۱۹۵۰ز چووه (قاهره)، سالی ۱۹۵۱ز قورنانی پسرۆزی له (رادیبۆ) خویند، دهنگوباسی دهنگ خۆشی به لای بووه، به تایبهت کاتی کردنهوهی مزگهوتی (بۆرسهعید)، سالی ۱۹۵۲ز کرا قورنانی خوینی مزگهوتی نیمامی شافیعی، پاشان ناردرا

مژگه‌وتی نیمامی حوسبیز، سالی ۱۹۸۱ز کرا جیگری سه‌روکی گشتی قورئان خوینان، سالی ۱۹۸۴ز کرا سه‌روکی قورئان خوینان و قورئان له‌به‌ران.

(شیخ عبدالباسط) ده‌جار قورئانی پی‌روزی، به‌هره‌فت جو‌ره خویندنه‌وه‌کان، تو‌مار کردووه و بو‌جیهانی نی‌سلامی به‌لاو‌کردوته‌وه، بو‌نه‌و مه‌به‌سته پتر له‌سه‌د جار سه‌فهری و لاتانی نی‌سلامی کردووه، له‌روژی چوار شه‌مه‌ی ۲۱ی مانگی ره‌بیعی دووه‌م، سالی ۱۴۰۹ک، ۳۰/۱۲/۱۹۸۸ز له‌(میسر) کوچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: عقد الجوه‌ر ۱۹۰۵ - ۱۹۰۶.

عبدالجب‌ار سه‌سن گله‌زه‌رده‌یی (۸۲۵)

ناوی عبدالجب‌اره، کوری شیخ سه‌سنی گله‌زه‌رده‌یه، سالی ۱۱۳۱ک - ۱۷۱۸ز له‌گوندی (ولیان) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، بو‌زیده‌شاره‌زایی ماوه‌ک چروه خزمه‌ت ماموستا محمه‌د سه‌سن (ابن الحاج)، پاشان ته‌ریقه‌تی له‌شیخ سه‌سنی (باوکی) وه‌رگرت، باوکی نازناوی (مصلح الدین)ی بو‌دانا، ده‌ستی کرد به‌خزمه‌تی نایی پی‌روزی، تا سالی ۱۱۸۶ک - ۱۷۷۲ز له‌گوندی (گله‌زه‌رده) کوچی دوایی کرد، سی‌کوری له‌دوا به‌جیما: شیخ نه‌جه‌د و سه‌ید محمه‌د و سه‌ید مصطفا.

سه‌رچاوه: بنه‌ماله‌ی زانیاران ۳۳۳ - ۳۳۴.

عبدالحفیظ عبدالحسن گورانی (۸۲۶)

ناوی عبدالحفیظه، کوری عبدالحسینی گورانی کوردیه، سالی ۱۳۱۱ک - ۱۸۹۳ز له‌شاری مه‌دینه‌ی پی‌روزی هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای شیخ نه‌جه‌دی به‌رزنجی و چه‌ندان زانیان خویندووه، کرا (قازی) داد له‌مه‌دینه‌ی پی‌روزی، پاشان کرا یاریده‌ده‌ری سه‌روکی داد، له‌به‌رواری ۳/۳/۱۳۴۷ک کرا قازی داد، له‌شاری (جه‌ده‌ه)، سی‌سالان له‌وی ماوه، گه‌راوه (مه‌دینه‌ی پی‌روزی، سالی ۱۳۵۵ک کرا یاریده‌ده‌ری شیخ زه‌کی کوردی به‌رزنجی سه‌روکی دادی (مه‌دینه‌ی پی‌روزی)، دوایی کرا یاریده‌ده‌ری شیخ محمه‌د نوری

(کتیبی)، به‌ردوام بوو له‌سه‌ر قازیاتی، تا سالی ۱۳۷۰ك - ۱۹۵۰ز کۆچی دوابی کرد. ته‌نیا کورێکی هه‌بوو، ناسرابوو، به‌ (عبدالمحسن کوردی)، دوابی نه‌و کرا سکرتری داد. سه‌رچاوه: قضاة المدينة المنوره ۱/۷۹.

عبدالحکیم محه‌مه‌د رایه‌تی (۸۲۷)

ناوی عبدالحکیمه، کورپی مه‌لا محه‌مه‌دی کورپی مه‌لا عبدالقادره، سالی ۱۹۰۵ز له‌ گوندی (رایه‌ت) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌ لای باوک و باپیری کۆتایی بی‌ هیتا، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له‌ مه‌لا عبدالقادری باپیری وه‌رگرت. مه‌لایه‌تی له‌و گوندانه‌ کرد: (قه‌ره‌داغ)، (ئه‌للایی)، (بابلاغ)، (پاره‌زان)، (خوامراد)، (خالدان)، (کانی که‌وه)، (ئه‌حه‌دله‌وه‌ن)، (قه‌ره‌تامور)، (قوله). مامۆستا هه‌روه‌ کو زمانه‌ شیرینه‌که‌ی له‌ کاربوو، بو‌ ده‌رسدانه‌وه، قه‌لمه‌که‌شی دریقی نه‌کرد بو‌ نووسین و فه‌توا و کتیب دانان، له‌وانه: (الطب في الاسلام) و (جمع المسائل على المذاهب الأربعة) و (رسالة الجمعة): باسی قه‌ده‌غه‌ی کردنه‌وه‌ی نوێژی نیوه‌رۆ ده‌کا دوابی نوێژی جومعه، سالی ۱۹۵۶ز ته‌واوی کردوه، له‌ په‌یامی زانایان ژماره‌ ۸ / ۲۰۰۵ز به‌لاو کرایته‌وه.

مامۆستا دۆستایه‌تی بتوونی له‌ گه‌ل شیخ مه‌حمودی حه‌فید و مامۆستا عبدالنجیدی قوطب باش مه‌لای که‌رکوک هه‌بووه، مامۆستا جگه‌ له‌ مه‌لایه‌تی شاعیریش بووه، شیعی کوردی و عه‌ره‌بی هه‌یه، نمونه‌ی عه‌ره‌بی:

أنا العبد المسمى باسمه الحكيم	غداً به أعود من نيران الجحيم
أنا العاصي الغريق في بحار العيوب	أستغفر غفرانا من غافر الذنوب
إلى قابل التوب إنني تبت متابا	بالأبد أتوب، لكونه توابا
وأبدأ أصلي على البدر المنير	محمد المصطفى البشر النذير
وآله الأبرار وصحبه الأخيار	مادامت الصلاة كأموج البحار
بفضلهم علينا كذا، والمسلمين	أي مكان كانوا، أمين أجمعين

نونه‌ی شیعی کوردی:

مه‌لا نه‌قسامی زۆره موخته‌صدری سێ قیسمه

نه‌وه‌ل: نه‌هلی به‌هه‌شته، نه‌وه‌ی عامیل به‌عیلمه

دوه‌م: نه‌هلی جه‌ه‌نه‌م عالیمی بیلا عمه‌ل

گه‌ر بیتو ته‌وبه‌ی نه‌کا، بۆ به‌هه‌شت نه‌یی نه‌مه‌ل

عامیلی غه‌یره عالم: له قیسمی سه‌هه‌مینه

عیلاجی خۆی گه‌ر نه‌کا، له گه‌ل شه‌بتان قه‌رینه

نه‌م قیسمی سه‌هه‌مینان (والله) عه‌جبه‌ به‌لایه

عه‌وام پتی نه‌لین مه‌لا، نه‌ما به‌ناو مه‌لایه

به‌لتی به‌ده‌م زۆر مه‌لا، عه‌جبه‌ چوست و چالاکه

به‌لام کتیب بیته‌ پێش، بیکوژی رووی تینا‌کا

چونکه نه‌و چاوی عیلمی نابینایه‌ حه‌قیقه‌ت

له‌ ناو سه‌ده‌ف نابینی، نه‌ظمی دوری شه‌ریعه‌ت

ده‌للی به‌ قوه‌تی: نه‌بی، به‌لتی، لام وایه

نه‌و سێ له‌فزه له‌ لای نه‌و، حوججه‌تی مونته‌هایه

عه‌وام و جاهیل فه‌وره‌ن، ته‌صدیق ده‌که‌ن که‌وایه

نه‌لین نه‌گه‌ر واش نه‌ییت، نۆبال به‌ ملی مه‌لایه

نازانن مال وێرانن، هه‌ردوولا موقه‌صصیرن

ضالل و موضیل هه‌ردوولا، بۆچی عیبرت ناگرن

پرسی مه‌لای چاک بکه‌ن، عالم بی به‌ حه‌قیقه‌ت

بکا حه‌للی موشکیله، مووافیق به‌ شه‌ریعه‌ت

مه‌ربوط به‌ نه‌مری شه‌ری، یه‌عنی عه‌ینی مه‌سه‌له

راجیح بی، مه‌رجوح نه‌بن، مه‌قولی نه‌وقائیله

نهوهی کهوا مهلایه، با نهوه ههر مهلا بی
 نهوهی بهناو مهلایه، با (معزول الفتوی) بی

سه‌رجاوه: په‌یامی زانیان، ژماره ۲۰۰۵/۸ز.

عبدالحکیم محهمهد هویهیی (۸۲۸)

ناوی عبدالحکیمه، کوری سید محهمده، سالی ۱۸۹۲ز له گوندی (هویه)ی
 هه‌ورامان هاتووته‌دنیا، له سیده‌کانی (هویه)یه، ده‌چته‌وه سه‌ر سید شه‌رفی عملامه (خرا
 لئی خوش بی)، ده‌ستی کرد به خویندن، له چهند شوینان گه‌را، دوا هه‌واری خانه‌قای
 مه‌لاونا خالید بوو له (سلیمانی)، له خزمه‌ت شیخ عومهری قه‌رده‌اغی ماوه تا نیجازه‌ی
 وه‌رگرت.

له مزگه‌وتی مه‌لا عبدالرحمان بووه مه‌لا، پاشان چووه گوندی (خاوی) له
 قه‌رده‌اغ، دوا‌یی چووه گوندی (فورقان)، دوا‌یی باری کرد بۆ گوندی (قه‌بلاغ) له‌وی له
 لایه‌ن شیخ نه‌جیبی طالهبانی کرا (مدرس) پاشان کرا مه‌لای مزگه‌وتی مه‌حمود پاشا له
 (قزلبات)، دوا‌یی باری کرد بۆ (خانه‌قین) له مزگه‌وتی شیخ فه‌تاح کرا پیش نویژ و
 (مدرس)، مامۆستا زاته‌کی قه‌خو‌ش و سه‌خی و به‌نارام و خو‌را‌گر بوو، سالی ۱۳۷۹ک
 – ۱۹۵۹ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رجاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۳ – ۲۶۴.

۲. أعلام كورد العراق ۴۵۷ – ۴۵۸.

عبدالحلیم عبدالسلام بن ته‌یمیه (۸۲۹)

ناوی عبدالحلیمه، کوری عبدالسلامی کوری عبدالله‌ی کوری خضری کوری
 محهمهدی کوری خضره، باوکی ته‌قیه‌دین بن ته‌یمیه، سالی ۱۲۲۷ک – ۱۲۲۹ز له
 (حه‌ران) هاتووته‌دنیا، له مندالییه‌وه چووه (حه‌له‌ب)، ده‌رسی له لای باوکی خویند،
 مه‌زه‌ه‌یی حه‌نبه‌لی بوو، سالی ۱۲۶۷ک له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (دیمشق) له‌سه‌ر کورسی

دهرس و وه عزی دهدا، له فهرائیز و حیساب و فهلهك شارهزا بوو، ماوهك كرا مامۆستای تاییهت به فهرمووده كانی پیغه مبهس (د.خ)، له مانگی ذی الحجه ی سالی ۶۸۲ ك - ۱۲۸۴ز كۆچی دوایی كرد، تهقیه دینی كوری جیگری بوو.

سه رچاوه كان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۷۶.
۲. معجم المؤلفین ۵/۹۶ - ۹۷.
۳. معجم أعلام الكورد ۴۰۳.
۴. البداية والنهاية ۱۳/۳۰۷.
۵. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۳۱۰ - ۳۱۱.

عبدالحلیم محه مهه د بن ته یمییه (۸۳۰)

ناوی عبدالحلیمه، كوری محه مهه دی كوری خضری كوری محه مهه د بن ته یمییه، سالی ۵۷۳ك - ۱۱۷۷ز هاتووته دنیا، له (بهغدا) دهرسی فهرمووده ی له لای كوری جهوزی و چه ندانی تر خویند، شه ریعتی مه زه بی نیما می نه حه دی خویند تا شاره زا بوو، نوصول و فهلسه فه و نه ندازه و ژمیریاری ته واو كردن، دهرسی به چه ند زانایان داوه، له ۶ی مانگی شه ووالی سالی ۶۰۳ك - ۱۲۰۷ز له شاری (حه ران) كۆچی دوایی كرد.

سه رچاوه كان:

۱. شذرات الذهب ۵/۱۰.
۲. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۳۹.
۳. معجم أعلام الكورد ۴۰۳.

عبدالحمید ره سول عه بقه ری (۸۳۱)

ناوی عبدالحمیده، كوری مهلا ره سولی كوری مهلا نیلیاسه، نازناوی (عه بقه ری)یه، سالی ۱۹۱۰ز له گوندی (میک) سه ر به (سه قز) هاتووته دنیا.

سه‌ره‌تای خویندنی لای باوکی بووه، دوایی چووه لای مه‌لا سه‌ید عبدالله‌ی خورده‌لووک، دوایی چووه (حه‌مامیان) لای مه‌لا سه‌دیقی سه‌لامی، دوایی چووه (باغلوچه) لای مه‌لا سه‌ید حوسین، دوایی چووه (بانه) لای شیخ مه‌لا عه‌لی، پاشان هاته خزمه‌ت شیخ عومهری قه‌ره‌داغی، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، بووه مه‌لا له‌ گونذی (بوین) سه‌ر به (بانه)ه، پنج سالان له‌وی ده‌رسی داوه، پاشان سالی ۱۹۴۰ز له‌ سه‌ر داوای شیخ مالیک چووه (تورجان).

مامۆستا شیعی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی هه‌یه، نامیلکه‌ی (فله‌کیات) و (هه‌نده‌سه) و (حیساب) و (باغچه‌ی گوٚل) و (مه‌لودنامه‌ی، داناون، سالی ۱۹۴۳ز کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی (تورجان) له‌ ته‌ک جه‌نابی مامۆستا مه‌لا عه‌لی قزلی به‌ خاک سپێردا.

سه‌رچاوه: تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۳۱۱ - ۳۲۰.

عبدالحمید سارته‌که‌یی تریخۆر (۸۲۲)

مامۆستا عبدالحمید، خه‌لکی گوندی (سارته‌که‌ی ده‌وزنی پردیه‌، له‌ به‌ره‌بابی (تریخۆر)ه، منیش چهند حاشیه‌ی تریخۆرزاده‌م دیتوه له‌ سه‌ر فیعلی سه‌عده‌الله‌ی گه‌وره‌، له‌وانه‌یه‌ نه‌و زانایه‌ بی، یان یه‌کی تری له‌و بنه‌مائه، مامۆستا مه‌لا و (مدرس) بوو له‌ گوندی (میرغوزار) له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا سه‌دیقی گرمکی و مه‌لا نه‌حه‌د بوون، دوایی چووه (باشته‌په‌)، پاشان کرا پیش نوێژ و وتارخوین له‌ (پردی).

مامۆستا شیعی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی هه‌یه، له‌ دیوانی حافزی شیرازی شاره‌زابوو، زۆرجاران له‌ گه‌ل مامۆستا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی پرساریان لیکدی ده‌کرد، کۆچی دوایی کرد، سێ کوری زیره‌کی هه‌بوون:

أ- دکتۆر نیظامه‌دین عبد الحمید: سالی ۱۹۲۳ز له‌ که‌رکوک له‌ دایک بووه، سالی ۱۹۹۳ز له‌ زانکۆی (به‌غدا) ماسته‌ری له‌ شه‌ریعه‌ت وه‌رگرت، پاشان چووه (سۆران)، له‌ زانکۆی قورنانی پیرۆز ده‌رسی ده‌دا، دوایی خه‌ریکی نووسین بوو.

چهند کتیبی داناون، لهوانه:

۱. قل هذه سبيلي له ۱۹۵۵ ز چاپ کرا.
۲. جنایة قتل العمد: له ۱۹۷۵ ز چاپ کرا.
۳. مفهوم فقه الإسلامی: له ۱۹۸۳ ز چاپ کرا.
۴. العبادات و آثارها: له ۱۹۸۵ ز چاپ کرا.
۵. أحكام النکاح: له ۱۹۹۶ ز چاپ کرا.
۶. فقه الموارث: له ۱۹۸۶ ز چاپ کرا.
۷. أحكام انحلال عقد الزواج: له ۱۹۸۹ ز چاپ کرا.
۸. تفسیری قورنانی پیروژ به کوردی.

ب- دکتۆر محسن عبد الحمید.

ج- ناصح.

سهراوه کان:

۱. الإكلیل فی محاسن أربیل ۳۸۲ - ۳۸۳.

۲. أعلام كورد العراق ۸۵۰ - ۸۵۱.

عبد الحمید صالح عهسكهری (۸۲۳)

ناوی عبد الحمیده، کورپی صالحی کورپی مهعروفی کورپی عوسمانی بالول ناغایه، خهتکی گوندی (عهسكهری) سهر به (ناغجلهر)ه، سالتی ۱۳۱۸ك له مزگهوتی مهلا جامی، له (کۆیه) لای مهلا صادیقی خویندووه، لهو کاته کتیبی (تهصریفی مهلا عدلی) و چهند قهسیدهی نووسینهوه، سالتی ۱۳۱۹ك چوویته (سلیمانی) بهشیک تری نووسیتهوه، سالتی ۱۳۲۶ك - ۱۹۰۸ز تاكه حاشیه بهکی مهلا نهبوه کوری میرۆسته مهی له باسی (اسم الجنس) نووسیهوه.

سالتی ۱۳۲۹ك گهراوه (کۆیه) لای جهنابی مهلا محهمدی جهلی زاده، لهو کاته دیوانی (نالی) نووسیهوه، ههروهها (فتح الرحمن) شهرحی (لقطة العجلان)ی زهرکهشی

نوو سییه وه، وه نامه ی خوئی ناسراوه به: نامه ی بهفری گه وره ی نووسی، ماوه کیش چروه مزگه وتی (بهلك) لای مهلا تهوفیق، نهجا رووی کرده شاری (بهغدا) لهوئی له (جامع الفضل) چند پهر اوئیزی له سهر (شه مسیه) ی مهنتیق نووسییه وه، پاشان چروه مزگه وتی نیمامی نه عزم، (علاقه الحجاز) ی نه نطاکی نووسییه وه سالی ۱۳۳۰ك له ژیر سیبهری مناره که ی مزگه وت تهواوی کرد، سالی ۱۳۳۸ك - ۱۹۱۹ز نم کۆمهله کتیه ی نووسییه وه:

أ. دیوانی مهولانا خالیدی شاره زوری.

ب. پنج خشته کی (شه هید) له سهر شیعری مهولانا خالید.

ج. شرحی (المصطلحات الصوفية).

کوره کانی و سالی له دایکیوونیان: محمهد فاتح: ۱۳۴۲ك - ۱۹۲۳ز و محمهد فائق: ۱۳۴۹ك - ۱۹۳۰ز و فاروق: ۱۹۴۹/۲/۲۸ز و محمهد فاضل: ۱۹۵۱/۱۹/۲۸ز.

مامۆستا عهسکهری جگه له مهلایه تی شاعیریش بووه، نازناوی (حامید) ی بو خوئی داناوه، له ناو کۆمهله دهستروسه که ی لای نیمه چند پارچه شیعرم دۆزیه وه، دوایان لیڤه ده نووسم، به کم دلداریه به یاری خوئی ههردهری:

هدتا که ی پیکه نین و ناز و لابه	به دهرخه صادیقی و کازیب وه لابه
وهها مهستم به دائیم خوین ده نووشم	له لای من وایه هه باده ی شهرا به
به گیسووی چون که مه نندت واکراوم	ده ترسیم بکۆژی نم نیضطیرابه
له کن توو باوجود من بهنده ی تووم	ده سا ره حمت هه بی بس نم عزابه
له وهصلی توو بهسه مه نیوسی تاکه ی	بکیشم جهور و نازاری و عیتابه
له بو له علی له بت دل ئینتظاره	به قوربان بی توو دل خانه ی خهرا به
گه لی ئینسان له بو ناھوو صه یادن	که چی (حامید) صه یادی چاو عوقابه

پارچه شیعری دووهم پینج خشته‌کیه له مه‌تخی (چایه):

یاخوا لال بی هەر که‌سی بی دەم له زمی (چا) بدا

رشته‌یی به‌دبه‌ختی خۆی دائیم له دنیا با بدا

به‌س نیه مه‌دحی نه‌وه‌نده گەر عه‌دو خۆی لانه‌دا

(چا) که پرووی سروره له دیوانی شه‌هه‌نشا‌ه و گه‌دا

طه‌بعی شیرینه له‌تيفه باعيسى زه‌وق و صه‌فا

بۆ سروری کول عه‌جائب ده‌ست گاهینکی هه‌یه

ده‌رحقی نه‌ربابی خۆی نه‌و حوکمی شاهینکی هه‌یه

نیه‌ته‌تی لیو و روخ و عیشوو نیگاهینکی هه‌یه

بینه‌سه‌ر به‌حسی له‌طافه‌ت رۆژ و ماهینکی هه‌یه

کافییه بۆ فه‌ضلی (چا)، بۆ چاکه‌ بوته‌ موته‌دا

واته: ره‌نگی چایه وینه‌ی مانگه، شه‌کره‌که‌ی وینه‌ی رۆژه، (چا) له پیتی یه‌که‌می

چاکه‌ ده‌ره‌اتوو، که‌وابی سه‌ره‌تای چاکه‌یه، چاکه‌ له‌وتوه‌ ده‌ست پینه‌کا، هه‌روه‌ها بۆ

میوانداریش سه‌ره‌تایه.

له‌وانه‌ به‌هێزتر نامه‌ی (به‌فری گه‌وره‌)یه، به‌ عه‌ره‌یی نووسیوه، هه‌رچه‌ند هه‌نراوه

نیه، به‌لام په‌خشانیکی پر له ره‌وانبیزی و جوانکارییه، له هه‌نراوه‌ به‌ نرخه‌، چالاکی

نوو سه‌ره‌که‌ی به‌ زه‌قی لی دياره، نه‌وه ده‌قه‌که‌یتی: {ومن عجيب ما رأيت العينان في الآن،

ولم ير في سالف من الزمان، في تسعة عشر من محرم الحرام، سنة ١٣٢٩هـ في قصة

(کوینسجق)، نزل برد جسيم، وثلج عظيم، حتى سدت السكك وأبواب الدور، وارتفع

إلى سقف العوالي والقصور، وعطلت الجماعات والدروس، في ذلك الأيام^(١) العبوس،

وعطلت الأسواق وغلقت الدكاكن، ووقع الضجيج في العالم والحزون، وانجمت الذآب

(١) راست وایه: الیوم، بی.

على الانسان، والوحوش على البلدان، وليس لأحد طاقة العبور، وحضروا انفسهم للقبور، واستولى جنوده على بغداد والحرباء، مابقي الغبراء على الغبراء وغلب على الاكناف والحواشي، وماتت الأنعام والمواشي، وسقط الجنين، واختلف الأصوات بالحنين، وقتل بعض الأنام وحرقت الأجسام، ووقع الغلاء في الحطب حتى يبع بالميزان، وصار الحمل عشرة قرانات ولم يعطه صديق للصدیق، وانفر الرفیق من الرفیق، وهو المحبوب بين الانام، ومذكور بالألسن و الكلام، وقُطع اشجار القبور، والمساجد ومحل المرور، وشق السلم والمرقي بالحنين، والوتد في الجدران بالأنين، وازدهوا على النار والدخان، ويقولون لكثرة البرد: الأمان، الأمان.

وحقیق ان یلغز فیہ: اى شىء هو جراد فی الهواء فی الارض حدید، وهباء فی السماء فی الارض سدید، رأسه فی الثریا ورجله فی الجحیم، ووسطه فی العلاء و فی الأسفل مقیم، خماسی المئات و ثلاثی العشرات و ثلاثی الوحدات، واحد المئات والعشرات والوحدات، وهو ثلاثی، إذا أسقط منه الخماسی بقی اثنان، وإذا أسقط منه الثلاثی كذلك بلا مین، وأوله أول العشرات، خمس من المئات، وثانیه واحد وسبعون، وثالثه ثلاثة وخمسون، ومجموعه خمسمائة وثلاثة وثلاثون، له کۆتاییدا نوسیقی:

هذا ما خطر ببال الحقیق عبدالحمید العسکری فی کویسنجق فی الجامع الکبیر، لدى

الفاضل النحریر: الملا محمد بالجلیزاده الشهر فی سنة ۱۹/محرم/۱۳۲۹هـ.

مینش تهرجومه ی نهو نامهیم کردوو به کوردی، دهقه که ی نهوهیه: {شتیکی سهرسورمینه، له ینشدا نه مان دیبو، هاته ینش چاوانمان، رۆژی ۱۹ ی مانگی (محرم) سالی ۱۳۲۹ک، له شارۆچکه ی (کۆیه)، بهفریکی سهخت کهوت، کۆلانه و دهرگای مالانی گرت، بهرزبووه، تا خانوو بهلنده کان، کس نهیتوانی بخویتیست له مزگهوته کان، نویتزی به کۆمهل نهنجام نهده درا، بازار و دووکانه کان داخران، هاوار هاوار کهوته نیو خه لکان، گورگ هیرشیان دههینا سهر ئاده میزاد له برسان، گیانداره درنده کان نههوانه وه له چیا به کان، دابهزینه ناو گوند و شاره کان، کس نهیده توانی خو ی دهر باز

بکا، خویان ناماده کرد بو گۆرستان، ئهو بهفره باکور و باشوری داگرت تا شاری (بهغدا)، له ئهجمادا چهندان ناژهل و مارات مردن، وهك رۆژی قیامت ژنان مندالتیان لهبهرچوو، چهند کەس کوزران، چهند شوین سووتاندران، (دار) زۆر گران بوو، دهفرۆشا به تهرازو و کیشان، بارهك هاته ده (قران) هەر دهنگووباسی دار دههاته سه زار، بۆ برینی داروبار روویان کرده گۆرستان و مزگهوتهکان، قادرمهیی خانووانیان ههردهوهشاندهوه، سنگی ناو دیواریان ههردهقهراوند، لهسه زمان دهیان سووتاند، کۆمهله کۆمهله کۆدهبوونهوه له دهورهی ناگردان، لیوه لهرزیان لێ بوو، هاواریان ده کرد لهسه زمان: (ئهلهسهمان، ئهلهسهمان)!

حهقه بکریته مهتهل: ئهو شته چیه؟ له ناسمانهوه (کلۆیه لهسه زهوی (ناسنه)، لهسهروهه (تۆزه) له خوارهوه (رینگه)، سهری له لای (پیلو)وه پینی له (دۆزهخه)، ناوهراستی بهرزه، دابهزیوه له نهرز؟ وهلام: بۆ گومان نهوه (بهفره): وهك (کلۆ) دیته خوارهوه که کهته سه زهوی توند دهیی وهکو(ناسن) ناتاویتهوه، -بهفری گهورهش وابوو-، له سهروهه بارستایهکی وای نه، کاتیک کهوت رپیی له خهلتکان دهگری له ناسمانهوه دهست به هاته خوارهوه دهکا، سهروهه کهی لهویته، له نهرز دادهبهزی، پینه کهی لهوی گیر دهیی، نیشتهجی دهیی.

له خانهی سهدان پینجه، له دهیان سییه، له یهکان سییه، له سهدان و دهیان و یهکان تاکه، خۆی سییه، پینجه کهی بپروات دوو دهمیینی، سییه کهشی بپروات ههردوو دهمیینی، یه کهمی سهرهتای دهیان و پینج سهده، دووهمی حهفتاو یه که، سییهمی پهنجاو سییه، کۆی ههمووی پینج سهده و سی و سییه؟

وهلامی نهم پرسیارهش: (بهفره)، بهلام لیکدانهوهی به زمانی عمرهبی واته: (ثلج) دهردهچیت، بهم شیویه: (ث) له ژماره ئهجمادی دهکاته: (۵۰۰)، (ل) = ۳۰، (ج) = ۳، کهوابی له خانهی سهدان پینجه، ئهوه پیتی یه کهمییتی، له خانهی دهیان سییه ئهوه پیتی دووهمییتی، له یهکان سییه ئهوه پیتی سییهمییتی، سهده که پینج جاران سهده، دهیه که سی

جاران ده‌به، سییه‌که سیّ جار به‌که، هه‌ر هه‌موویان تاکن، ۵۰۰ پینج جاره و ۳۰ سی جاره و ۳ سیّس سیّ جاره پینجه‌که‌ی که پیتی به‌که‌میته‌تی (ث) ب‌روات، دوو ده‌میینی (خ). سییه‌که‌ی ب‌روات که پیتی کۆتاییه‌تی (ج) هه‌ردوو ده‌میینی (ثل). به‌که‌می واته: (ث‌ی). ث=۵۰۰، ی=۱۰، کۆی ۵۱۰، دووه‌می (لام): ل=۳۰، ا=۱، م=۴۰، کۆی ۷۱. سییه‌می (جیم): ج=۳، ی=۱۰، م=۴۰، کۆی ۵۳، کۆی گشتی: ث، ل، ج: ۵۰۰=ث، ۳۰=ل، ۳=ج = ۵۳۳.

له کۆتایی ده‌لتی: هاته بیری مه‌لا عبدالحمید عه‌سکه‌ری له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (کۆیه) لای زانای به‌رز مه‌لا محمه‌د جه‌لیزاده، نه‌و لیکدانه‌وه‌ش هاته بیری طاهر مه‌لا عبدالله له حوچه‌ی فه‌قیانی مزگه‌وتی گه‌وره‌ی به‌حرکه، لای زانای به‌رز مه‌لا طه‌یب به‌حرکه‌یی برا گه‌وره‌م ۲۰۰۵/۶/۵ ز.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. کۆمه‌له ده‌ست‌نوسه‌کانی مامۆستا عبدالحمید عه‌سکه‌ری.

۲. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۳/۱۵۶.

عبدالحمید عبدالرحمان نه‌تروشی (۸۲۴)

ناوی عبدالحمیده، کورپی عبدالرحمانی کورپی محمه‌دی کورپی عه‌لی کورپی

عبدالحمیده، سالی ۱۹۰۴ ز له (نه‌تروش) ی سه‌ر به (ده‌وک) هاتووته‌دنی.

به‌که له شیخه‌کانی ته‌ریقه‌تی (قادری)، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوای خه‌تی

قورنانی پیروژ و ته‌واو کردنی کتیه سه‌ره‌تاییه‌کان چووه (ناکری) لای مه‌لا نه‌حمه‌د مه‌نتیقی

خویند، دوایی چووه (موصل) لای مه‌لا عوسمانی دیوه‌جی به‌لاغه‌ی خویند، ماوه‌کیش

چووه لای شیخ نیعمه‌توالله، پاشان چووه لای مه‌لا نه‌حمه‌دی نه‌وه‌ی مه‌لا به‌حیای مزری

(أصول الفقه) و (که‌لام) و زانسته‌کانی تری ته‌واو کرد نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، سالی

۱۹۲۷ ز چووه زانکۆی (آل البیت) له به‌غدا، سالی ۱۹۳۰ ز ته‌واوی کرد، چووه

کۆلیژی مافه‌روه‌ری، له ۱۹۳۳ ز ته‌واوی کرد، کرا به‌رپه‌به‌ری ناحیه‌ی (رینکان)، جل و

به‌رگی مه‌لایه‌تی دانه‌نا، له ۱۹۳۶ز چوو (به‌رواری بالا)، له ۱۹۴۰ز کرا زابت سوپا له (پواندنز)، دوایی کرا به‌پۆه‌به‌ری ناحیه‌ی (هه‌ریر) دوایی چوو (که‌ندیناوه)، له ۱۹۴۳ز کرا قائمقامی (پواندنز)، دوایی چوو سنجار، له ۱۹۴۴ز کرا حاکمی (پواندنز) له ۱۹۴۵ز چوو (هه‌له‌بجه)، له ۱۹۴۸ز چوو (سلیمانی)، له ۱۹۵۰ز کرا قازی (موصل)، له ۱۹۵۱ز کرا قازی یه‌که‌م له (به‌غدا)، له ۱۹۶۳ز خانه‌نشین کرا، ده‌ستی کرد به‌پاریزه‌ری.

دانراوه‌کانی: (رسالة في الحروب الصليبية) و (رسالة في حروب السلاجقة و دورهم في خدمة الإسلام) و (الفتوحات الإسلامية) و (نصوص فقهية في اختلاف الفقهاء: ملخص من تفسير القرطبي).

سه‌رچاوه: إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۰۰۸.

عبدالحمید عبدالکریم عیرفان (۸۲۵)

ناوی عبدالحمیده، کوری عبدالکریمی کوری نه‌حه‌ده، خه‌لکی گوندی (کانی مشکان)ه، سالی ۱۲۷۳ک - ۱۸۵۶ز له شاری (سنه) هاتوته‌دنیا.

له لای باوکی قورنانی پیرۆز و کتیه سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کرد، دوایی چوو له لای مه‌لا عبدالرحمانی پیتجونی، پاشان چوو (به‌غدا) قوتابخانه‌ی ئیمامی نه‌عه‌زم، لای مه‌لا حوسینی پشده‌ری ماوه تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، گه‌راوه (سنه) له مزگه‌وتی ره‌شید قه‌له‌ییکی بووه مه‌لا و (مدرس)، پاشان له جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م، له‌به‌ر هه‌رشه‌ درندانه‌که‌ی روسه‌کان، سنه‌ی به‌جی هه‌شت، چوو گوندی (په‌زاو) له ناحیه‌ی (هه‌ورامان)، هه‌ر له‌وی سالی ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز کۆچی دوایی کرد.

مامۆستا مریدی شیخ حیسامه‌دینی بیاره بوو، چه‌ند شیعری پرمانای کوردی و عه‌ره‌یی و فارسی پێداهه‌لگوتوووه، نازناوی شیعری (عیرفان)ه.

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۱۴۰/۴ - ۱۴۶ - ۱۹۴.

عبدالحمید قهره مهلا عهینتابی (۸۳۶)

ناوی عبدالحمیده، کوری قهره مهلا یه — واته: مهلا ی رهش خه لکی (عهینتابه)،
مهزهب هه نهفی و تهریقته نه قشبهندی بووه، سالی ۱۲۷۷ ک — ۱۸۶۰ از کۆچی دوابی
کردوو، ته رجومه ی حاشیه طه حطاوی کردوو ههشت بهرگه، له گه ل (آداب الذاکرین
ونجاة السالکین).

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۵/۱۰۴.

۲. هدیة العارفين ۱/۵۰۷.

عبدالحی یوسف کوردی (۸۳۷)

ناوی عبدالحی یه، کوری یوسفه، له زانایه مهزنه کانی (دیمشق)ه، له زانسته کانی
نهقلی دهستی بالا بووه، له لایه نوهیس پاشای (میسر) کرا قازی، دوابی گهراوه دیمشق،
له ماله وه دانیشته هاتوو چۆی کهسی نه ده کرد، ته نیا سهردانی قازیه کان و سهر کرده کانی
ده کرد، له پیشدا له سهر مهزهبی شافعی بوو (خوا لئی رازی بی)، دوابی چوو سهر
مهزهبی هه نهفی (خوا لئی رازی بی)، دوابی کرا (مدرس) له قوتابخانه ی (مهعینیه) پاشان
قوتابخانه ی (شامیه) ی وه رگرت، سالی ۱۰۲۵ ک — ۱۶۱۶ از کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. خلاصة الاثر ۲/۳۴۴.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۶۳.

۳. مشاهير الكورد ۲۵۸.

۴. معجم أعلام الكورد ۴۰۸.

عبدالعزیز نه حمهد جزیری (۸۳۸)

ناوی عبدالعزیزه، کوری نه حمهدی کوری حوسیتی جزیری یه، کرایته قازی،
له سهر مهزهبی داودی زاهیری رۆیشتوو، پیاوه کی قسه خۆش بووه، جاره ک دووکس به

میترايهتی به کینگ هاتنه لای ماموستا له دادگا، به کیان له شهرمان دهستی کرد به گریان، قیزی خوی تینگ نه دا، پیتی گوت: نامه ی نویترايه تيم پی بده، نامه که ی داوه قازی خوتندیه وه، به کابرای گوت: {کا لهو نامه یه نه نووسراوه نه تو له باتی نهو بگریی؟!}، نعا ده بووه کان دهستان کرد به پینکه نین، پیاوه کهش به سه رخودا شکاوه، ههستا رویشته، معوستا سالی ۳۹۱ ک - ۱۰۰۰ از کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۳۴۷/۱۱.

۲. الكامل ۷/ پراویتر ۲۱۱.

۳. شذرات الذهب ۱۳۷/۳.

عبدالعزيز نه حمهد حه يدهری (۸۳۹)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی مهلا نه حمهدی کورپی مهلا حه يدهری (ماوه رانی) یه، تابه کی بهرز بووه، له ره وانیزی دهستی بالابووه، له هه موو زانسته کان به توانا بووه، له محده سه ی خویانی خوتندووه، له خزمته باوکی نیجازه ی مهلا یه تی وه رگرتووه چهند حاشیه ی هه نه له سه ر کتیبانی خوتندنی سه ره وه.

سه رچاوه کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۹ - ۱۴۷.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۴۴.

عبدالعزيز نه حمهد هه کاری (۸۴۰)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی نه حمهدی کورپی عوسمانی کورپی عیسای کورپی عومهری کورپی خضری کوردیه، نازناوی عیزه ددینه، مهزه بی شافیعیه، سالی ۶۶۶ ک - ۱۲۶۷ ز هاتووته دنیا، خه لکی ناوچه ی (هه کار) ه له کوردستانی تورکیا، دوابی چوویته میصر) له وی ناوراوه به (ابن الخطیب) یه ک بووه له قازییه کانی سه رده می خوی،

کتیبه کی دهر باره ی (ره مهزان) داناره، هزار په‌ند و نامۆزگاری تیدا هه‌یه، له مانگی ره‌مهزانی سالی ۷۲۷ك - ۱۳۲۶ز له (قاھیره) کۆچی دوایی کرد.

سه‌چاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۵/۲۷۴ - ۲۷۵.

۲. شذرات الذهب ۶/۷۷.

۳. علماءنا في خدمة العلم والدين ۲۹۷ - ۲۹۸.

۴. معجم المؤلفين ۵/۲۴۲.

۵. الدرر الكامنة ۲/۳۶۸ - ۳۶۹.

۶. معجم أعلام الكورد ۴۳۵ - ۴۳۶.

۷. مشاهير الكورد ۲۷۷.

۸. البداية والنهاية ۱۴/۱۳۸.

۹. هدية العارفين ۱/۵۸۱.

عبدالعزیز سوله یمان ناشۆکانی (۸۴۱)

ناوی عبدالعزیزه، کوری مهلا سوله‌یمانی کوری فه‌قی محهمه‌دی کوری نه‌حه‌دی کوری عه‌زیزی کوری ره‌سوله، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی‌یه)، مامی نووسه‌ری نه‌و میژووه‌یه، سالی ۱۹۱۲ز هاتووته‌دنیا.

خویندنی: له لای مهلا مصطه‌فای برای ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوایی چووه لای مهلا عبدالله‌ی برای، له‌و شویتانه له‌خزمه‌تی دا بوو: (مام خاران)، (بنه‌سراوه‌ی گه‌وره)، (قه‌راسنج)، (شه‌وزار)، (به‌حرکه)، (هه‌ولیر)، ماوه‌کیش له‌گه‌ل مهلا محهمه‌دنه‌مینی برای چووه (شه‌قلاوه) لای مهلا طاها، نه‌مجا بووه مهلا له‌گوندی (زیراوی) سورچیان، پاشان نیازی ته‌واو کردنی خویندنی هاته‌دل گه‌راوه (به‌حرکه) لای (باو‌کم) مهلا عبدالله‌ی برای دووباره ده‌ستی کرده‌وه به‌خویندن، پاشان چووه مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فا له (هه‌ولیر)، ماوه له‌وئ تا سالی ۱۹۴۳ز جه‌نابی شیخ نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی پیتا،

نه‌گه‌ل نه‌و مامۆستایانه پێکه‌وه: مه‌لا سه‌ید عبدالله‌ی گرده‌سۆری، مه‌لا خدری شه‌مامه‌ری، مه‌لا عه‌لی گۆمه‌گراوی.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له‌ گوندی (گاوه‌ره)، دوا‌یی چووه (که‌ندار)، له‌و‌ی باری کرد، بۆ (مام‌خاران)، له‌و‌ی چووه (زێلکه‌)‌ی سورچیان، له‌و‌هه‌موو شوێنانه، فه‌قیی هه‌بوون.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالقادری باری، مه‌لا نه‌حه‌دی هه‌ر شه‌می، مه‌لا به‌سولی که‌ره‌کی، مه‌لا عه‌مه‌د که‌ریم به‌حرکه‌یی، مه‌لا عه‌مه‌د یوسف جێژنیکانی، مه‌لا عبدالرحیمی ده‌ربێسانی، مه‌لا نه‌حه‌د عبدالرحمان خێل، مه‌لا مصطه‌فای ئێرانی.

دوا‌یی باری کرد بۆ (دیه‌گه) له‌و‌ی پێش نوێژ و ووتارخوێن بوو، تا سالی ۱۹۷۹ز کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی رۆژه‌لاتی دیه‌گه‌ سه‌ر رینگای (کارستان) به‌ خاکی سپێردرا، دوو کۆری هه‌بوون:

۱. مه‌لا سوله‌یمان: له‌ جێی بابی دانێشت.

۲. نیراهیم: مامۆستایه له‌ وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده.

مامۆستا مه‌لا طاهیری قوشاغلوی، به‌بۆنه‌ی سه‌ره‌خۆشی پارچه‌ شیعریکی کوردی و عه‌ره‌بی نووسیه‌وه، ئه‌وه‌ی کوردیه‌که‌:

وه‌رن یارانی دین په‌روه‌ر بکه‌ین باشیوه‌ن و زاری

له‌ چاو خوێناو بیاریتین، به‌ وێنه‌ی هه‌وری نازاری

که‌وا بولبول له‌ گۆلتزارا، له‌ شه‌ققه‌ی با‌لیدا رۆیی

له‌ گۆلتشه‌ن گۆل ووشک بوو، له‌ داخی بولبولی زاری

جیهان بی بولبول و گۆل دۆزه‌خه‌ بۆ دڵ ده‌سا یاران

نه‌جه‌ل هات بولبولی بردو ووشک بوو گۆل له‌ گۆلتزاری

ته‌ماشای زاتی نورینی، شه‌هه‌نشای (به‌سرب و به‌طحا)

له‌ژێر خاکی سیا‌خه‌وتوو، به‌ ئه‌مه‌ری ئێزه‌دی باری

وه کر کۆچی دواپی کرد، ره سولی فهخری ئینس و جان
 نه مهش ده مرین هه موو لامان، له مردن نابی رزگاری
 نه گهر بی عومری نوحه بی، به ناخیر نه وحه بوته نه کری
 نه گهر بهم ژینه که یفت بی، له زومره ی فیسق و فوججاری
 وه لی شوکرانه بو یه زدان، به دینی کامیل و ئیمان
 له بو جهننهت (عهزیزی) ی جان، به رهحمی هه زه ته ی باری
 هه موو عومری عهزیزی خو ی، سه رف کرد نهو (عهزیزی) ی دل
 به زوهد و تاعهت و ته قوا، به بی سومع و ریاکاری
 سه بهب تاعاتی بی سومعهت، به ئیخلاصی به بی میریهت
 له فهرز و واجب و سوننهت، به رهحمی ئیژه دی باری
 ده سا شوکرانه بو یه زدان، وه لی عه هدی سوله یمانه
 سوله یمانه سا بیاته سه ر، جیهانی پر خهم و تاری
 نهوا (پاکی) به غه مناکی، له تاریخ بولبولی حاکی
 {له بالغفران ی هیناده ر، به دل پر ئیش و نازاری

ک ۱۳۹۹

نونه ی عه ره بییه که:

واروی نبات منازلی و مجاوری	یا عین غطی بالدموع محاجری
زین العلماء ونور ذاک الناظر	وابکی الدماء علی وفاة أستاذنا
وأتي له مثل الرسول الزائر	ولهاذم اللذات جاء بسرعة
هو مفخرة زمرة الاسلاف المعاصر	قد مات بین العلماء العالم
بأمر من رب رؤوف قادر	یسکن اللحد بعظیم مغفرة
والکل یبکیه بدمع ماطر	قد فارق الخلان مع اوطانه
وعظیم مغفرة الاله الغافر	فعلیه من رب البریه رحمة

الدهر لايزال دوما غادر
 وحكمه في الناس حكم الجائر
 منا السلام عليه في طول المدى
 عد النجوم وكل غصن زاهر
 ان تسألوني تاريخ وفاته
 أقول (له بالغفران) ياذا الناظر
 ١٣٩٩هـ

سه‌رجاوه: گۆفاری مه‌ولیر ١٥٤ - ١٥٥، ٢٠.

عبدالعزيز سوله يمان ده‌ره‌تفی (٨٤٢)

ناوی عبدالعزیزه، کوری سوله‌یمان، له ده‌وری سالی ١٢٨٠ك - ١٨٦٣ز له گوندی (هه‌رگینه‌ی نزیک پینجوتین هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن، له قۆناغی موسته‌عیدی چووه (پینجوتین) لای مه‌لا عبدالرحمان، ماوه له‌وی تا نیجازه‌ی وه‌رگرت. بووه مه‌لا له گوندی (ده‌ره‌تفی) نزیک (مه‌ریوان)، له‌وی ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه، مامۆستا بی نه‌فس و قسه‌خۆش بووه، ده‌گیرنه‌وه: ده‌رسی نه‌لفیه‌ی ده‌دا گه‌یشه‌ نه‌و جیه (بتا فعلت...) فه‌قیه‌ک گۆتی: مامۆستا (بوچ ده‌خوینیه‌وه: (فه‌علتو) خه‌لك ده‌لتین: (فه‌علته)؟ مامۆستا فه‌رمووی: { کورم پیاو تا هیزی له‌به‌ر بی، ده‌بی کار بکات، منیش ده‌لتیم: (فه‌علتو)، واته: کارم کرد، نه‌گه‌ر بلیم: (فه‌علته)، واته: تو کارت کرد، منیش نیستا ساغم، خو به‌توو ناده‌م}، سالی ١٣٣٧ك - ١٩١٨ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رجاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ٢٩٨ - ٢٩٩.

عبدالعزيز عبداللطيف بن ته‌يميه (٨٤٣)

ناوی عبدالعزیزه، کوری عبداللطیفی کوری عبدالعزیزی کوری عبدالسلامی بن ته‌یمیه، خه‌لکی (حه‌ران)ه، له مانگی شه‌عانی سالی ٦٦٤ك - ١٢٦٦ز هاتووته‌دنیا، له (میسر) و (هه‌سکه‌ده‌ریه‌ی خویندوو، ناسراوه به‌زاته‌کی چاک و چاکه‌خواز و روو له‌خیر، سالی ٧٣٦ك - ١٣٣٥ز کۆچی دوایی کردوو.

سه‌رجاوه: الدرر الكامنة ٢/٢٢٩.

عبدالعزيز عبدالمنعم حهرانی (۸۴۴)

ناوی عبدالعزیزه، کوری عبدالمنعمی کوری صهقره، خهتکی (حهران)ه، سالی ۵۹۴ك - ۱۹۷ از هاتووته دنیا، پاش تهواو کردنی خوتیندی چروه (بهغدا) لهوی دهرسی ده داوه، دهلی: جارهك له (بهغدا) مردیه کمان برده گورستان کفن دزه کمان به گمر کهت، مردیه کمان شاردهوه دزه که خوی گیر کرد، که شهو داهات گۆره کهی ههتکه نی تا کفنه کهی بیا، تومسز پیاوه که نه مردبوو، ته نیا له خۆ چووبوو، وایان زانی مردیه و شاردهوویانهوه، که دزه که گۆره کهی ههتکه نی به کسمر پیاوه که ههستاوه، دزه که له ترسان زراوی رژا و مرد، بهیانی خهتکه که هاتن له ناو نهو گۆره یان شاردهوه، له ۱۴ ی مانگی ره جهبی سالی ۶۸۶ك - ۱۲۸۷ از کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۳۱۵.
۲. شذرات الذهب ۵/۳۹۶.
۳. الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۴۶۳.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۳۶.

عبدالعزيز عوسمان ماردینی (۸۴۵)

ناوی عبدالعزیزه، کوری عوسمانی کوری ئیبراهیمی کوری مصطه فایه، خهتکی ماردینه، زانیه کی مهزن و هیمن و له سه ره خۆ بووه، زانیاری تایه تی له شه ریعت هه بووه، دهرسی داوه، سالی ۷۴۹ك - ۱۳۴۸ از به تاعوون کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۲/۲۲۹.
۲. علماءنا في خدمة العلم والدين ۲۹۵.

عبدالعزيز عوسمان ههولیری (۸۴۶)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی عوسمانی کورپی نهبو طاهره، له ههولیر هاتوته دنیا،
دوایی چووه (دیمشق) لهوئی دهرسی فهرموودهی لای نهبو بهره کاتی کورپی نیراهیم
خویند، پاشان چووه (میسر) لهوئی لای محهمدهی کورپی حامید و فاطیمه خاتوونی کچی
سهعدولخهیری خویند، له ۱۲۴۴ك - ۱۲۴۶ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. تاریخ أربیل ۱/۲۹۶.

۲. أربیل في مختلف العصور ۹۳.

عبدالعزيز عهلی دینهوهری (۸۴۷)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی عهلی کورپی حامیده، خهلکی (دینهوهر)ه، زاته کی
خاوهن سامان بووه، خیر و خیراتی زۆر کردووه، فهرموودهی پیغه مبهری (د.خ) بیستروه
و بو خهلکانی گێرایتهوه و نامۆزگاری کردوون، زانایه کی قسه خۆش و زمان پاراو و
رهوان بووه، له ۵۱۴ك - ۱۱۲۰ز کۆچی دوایی کردووه.

سهرچاوه: الأنساب ۱۲/۲۰۳.

عبدالعزيز عهلی شارهزوری (۸۴۸)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی عهلییه، ناسراوه به (نهبو عبدالله)، سالی ۴۲۶ك -
۱۰۳۴ز چووه شاری (نهندهلس)، زانایه کی به توانا بوو، له ههموو زانسته کان بهشی
زۆری وهرگرتووه، بهتایهت له زانیاری قورنانی پیروز و مانا لیدانهوهی خهونان شارهزا
بووه، دهرسی فهرموودهی له لای نهبو نيسحاقی قورطوبی و نهبو به کری باقلانی و
داره قوطني خویندووه، چووه شاری (دانیه) له نهندهلس، له گهرا نهوه رۆمیه بهد فهره کان
له ناو پاپۆر شهیدیان کرد، له بهرورای ۴۲۷ك - ۱۰۳۵ز له تمهنی صد سالتیدا.

سهرچاوه: طبقات المفسرين ۱/۳۲۳ - ۳۲۴.

عبدالعزیز عه‌لی شنۆیی (۸۴۹)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی عه‌لی کورپی عبدالعزیزی کورپی حوسینه، نازناوی (ابوالفضل)ه، خه‌لکی شاری (شنۆیه)، له ده‌ور و به‌ری سالی ۱۰۵۸ از هاتووته‌دنیا، له سه‌ره‌تاوه له کوردستان خه‌ریکی خویندن بوو، ده‌وری سالی ۱۰۷۰ از چووه (به‌غدا)، له‌وی زانسته نیسلا میه‌کانی ته‌واو کرد، گه‌راوه (شنۆ)، له‌وی سالی ۱۰۸۰ از ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر (د.خ).

به‌شیک له مامۆستایه‌کانی: نه‌بوجه‌عفه‌ر محمه‌دی کورپی نه‌حمه‌دی مه‌سلمه، له به‌غدا فه‌رمووده‌ی له‌لا خویندوووه وه هه‌روه‌ها نه‌بو نیسحاقی شیرازی نیبراهیم کورپی عه‌لی له (به‌غدا) شه‌ریعه‌تی له‌لا خویندوووه.
به‌شیک له فه‌قیه‌یه‌کانی: فه‌ضلی کورپی محمه‌دی نوقانی و محمه‌دی کورپی نیبراهیم نه‌بویه‌کر شنۆیی.

کۆچی دوا‌یی: مامۆستا سالی ۵۵۰ک - ۱۱۵۵ از کۆچی دوا‌یی کرد.
دانراوه‌کانی:

۱. التذكرة: شه‌ریعه‌ته له‌سه‌ر مه‌زه‌به‌یی شافعی له ۵۲۳ک ته‌واوی کردوووه.
۲. الکفاية: باسی دابه‌شکردنی میراته، مه‌لا فانیز نه‌بویه‌کر قادر بیریزی سالی ۲۰۰۲ز لیکۆلتینه‌وه‌ی له‌سه‌ر کرد، وه پله‌ی (ماسته‌ری) له‌سه‌ر وه‌رگرت.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۱۱۰.

۲. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۱/۹۸ - ۹۹.

۳. الأعلام ۴/۱۴۷.

۴. معجم المؤلفين ۵/۲۵۳.

۵. تاریخ أربیل ۱/۷۰.

۶. هدية العارفين ۵/۵۷۹.

۷. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۹۴ - ۲۹۵.

۸. كشف الظنون ۲/۱۲۴۵.

۹. بوژاندنهوهی میژووی زانیانی کورد ۲/۲۲۵ - ۲۲۸.

عبدالعزيز محمدهدنه مین موفتی (۸۵۰)

ناوی عبدالعزیزه، کوری محمدهدنه مینی کوری مهلا نهحمده، سالی ۱۲۸۸ک -- ۱۸۷۱ز هاتوته دنیا، دهستی کرد به خویندن، سالی ۱۳۱۵ک -- ۱۸۹۷ز باوکی کۆچی دوابی کرد، ههرچهنده لهوکاته خویندنی تهواو نه کردبوو، بهلام له جینگای باوکیان دانا، پاشان نارزووی خویندنی کردهوه، دووباره له گهل مهلا مهمودی برای بو خویندن چووه (بیاره)، دوابی چووه (بیجوین) لای مهلا عبدالرحمان، ماوه تا نیجازهی وهرگرت، گهراوه (سلیمانی) دهستی کرد به دهرسدانهوه، پاشان کرا (موفتی) سلیمانی، دوابی کرا نهندامی کۆری زانستی عوسمانی، پاشان کرا سهروکی کۆری زانیاری (سلیمانی)، ههروهها سالی ۱۳۱۸ک - ۱۹۰۰ز حکومهتی عوسمانی فهرمانی موفتی برووسه و نهدرنهی بو دهرکرد، بهلام ماموستا نهی کرد وازی هینا، ماموستا شاعیر بوو نازناوی فهوزیه.

ماموستا خهریکی پیش نویتز و فهتوا و دهرسدانهوه و ناموژگاری بوو تا له ۲۰/۸/۱۹۴۷ کۆچی کرد، مهلا مهمودی برای (بیخودی شاعیر)، له جینگای دانیشته. سهراوهکان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۹۵ - ۲۹۷.

۲. بنهمالهی زانیاران ۴۶۴.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۳۵.

۴. أعلام كورد العراق ۴۷۲ - ۴۷۳.

عبدالعزيز محمدهد پریسی (۸۵۱)

ناوی عبدالعزیزه، کوری محمدهد، عهشیرهتی (هورحهسهنه) نزیك (سهیدصادق)، له دهووربهری سالی ۱۳۰۳ک ۱۸۸۵ز هاتوته دنیا، له سهههتاوه له ههلهبجه و

نه بو عوبه یدهی خویند، دوایی چووہ (بیاره) لای مهلا قادر ماوه تا نیجازه ی وەرگرت، ههروه ها تهریقته تی نه قشبه نندی له شیخ نه جمه دین وەرگرت، له گوندی (پریس) لای حامید به گی جاف بووه مهلا و (مدرس)، خه ریکی نامۆزگاری و پیکهیتانه وهی خه لکان وجیهه جی کردنی کاروباری ئایینی بو، تا سالی ۱۳۶۰ک - ۱۹۴۱ز کۆچی دوایی کرد، چوار کورپی مه لای هه بوون: مهلا عومەر و مهلا عوسمان و مهلا عملی و مهلا صدیق.

سه رچاوه: علماؤنا فی خدمه العلم والدين ۲۹۹ - ۳۰۱.

عبدالعزیز محهمهد حهرانی (۸۵۲)

ناوی عبدالعزیزه، نازناوی به دره دینه کورپی محهمهدی کورپی محهمهدی کورپی عملی کورپی نه جمه دی کورپی عبداللهی کورپی عومهری کورپی حه یاتی کورپی قه یسه، خه لکی (حهران)ه، له (دیمشق) دابه زیوه، نووسەر و شاعیر بووه دانراوی خۆی زۆرن، سالی ۸۳۹ک - ۱۴۳۵ز کۆچی دوایی کردوه.

سه رچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۴/۲۰۴.
۲. معجم المؤلفين ۵/۲۶۱.
۳. هدية العارفين ۱/۵۸۲.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۳۷.

عبدالعزیز محهمهد دۆلپه مۆیی (۸۵۳)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی محهمهدی کورپی ره سولی کورپی حه سه نی کورپی عبداللهی کورپی عملی کۆسه ی کورپی شیخ محهمهدی نۆده ییه، له ده وری سالی ۱۳۰۵ک - ۱۸۸۷ز هاتووته دنیا، له گوندی (دۆلپه مۆی سەر به (به رزنجه)، دهستی کرد به خویندن، پاشان چووہ (سلیمانی) دوایی چووہ (شیخه لمارین)، پاشان چووہ (پینجوتین)، دوایی چووہ (بالک) لای مهلا محهمهد، دوایی گه راوه (شیخه لمارین)، له وی کۆتایی به خویندن هینا، گه راوه گونده که ی خۆی بووه مهلا، دهستی کرد به ده رسدانه وه، خزمه تی ئاین پیروژ،

دهوری سالی ۱۳۸۵ك - ۱۹۶۵ز کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی گونده‌که به خاک سپێردرا. کتیسی: (التحفة الكردية فاكهة القصيدة البردية) داناره له ۱۳۵۸ك ته‌واوی کردوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۰۱ - ۳۰۲.

۲. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۷/۳۳۵ - ۳۳۶.

عبدالعزيز محهمهد شاخه‌پیسکه‌یی (۸۵۴)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی محهمهدی کورپی عبدالله‌یه، سالی ۱۸۹۵ز له گوندی (کانی ده‌ربه‌ند) هاتووته‌دینا، دهستی کرد به خوتندن، قوناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، چووه (هیران) لای مه‌لا نه‌حمد، ماوه‌ک چووه (بالیسان) لای مه‌لا شیخ طاها، ماوه‌ک له لای مه‌لا نه‌حمد به‌هانه‌دین بوو له (کۆیه)، دوابی هاته (هه‌ولیر) لای شیخ مصطفای نه‌قشبه‌ندی له‌وی کۆتایی به خوتندن هینا، له گوندانی (کانی ده‌ربه‌ند) و (شاخه‌پیسکه) خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه و کاروباری مه‌لایه‌تی بوو، تا دهوری سالی ۱۹۶۵ز کۆچی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نهری سعاتچی.

عبدالعزيز محهمهد کۆیی (۸۵۵)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی محهمهدی کورپی نوه‌یسی کورپی قهره‌نی کورپی محهمهدی کورپی شیخه‌یه، سالی ۱۸۹۵ز له (کۆیه) گه‌ره‌کی قه‌لات هاتووته‌دینا.

خوتندنی: دهستی کرد به خوتندن، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، چه‌ند کتیسی فارسی و سه‌ره‌تایی ته‌واو کردن، له قوتابخانانی (کۆیه) و (که‌رکوک) له لای چه‌ند زانایانی خوتند، به‌شیک له‌وانه: مه‌لا شیخ حوسین، شیخ محهمهدنه‌مین بیژه‌و، حاجی بابه شیخ، مه‌لا خه‌لیلی می‌راوه‌یی، مه‌لا عبدالله‌ی جه‌لی زاده، شیخ عه‌لی حیسامه‌دین، سالی ۱۹۱۴ز چووه (سه‌رده‌شت) سالی ۱۹۵۱ز کرا پێش نوێژ و سه‌رخه‌تمی خانه‌قای (بیاره)، سالی ۱۹۵۳ز چووه سه‌فه‌ری حه‌ج.

ناواره بوونی ماموستا: سالی ۱۹۲۶ ز رهزا شا حوکمی وهرگرت، چهند فهرمانی دژ به نایی نیسلامی دهرکرد، خۆدپۆشیینی ژنانی قهدهغه کرد، ده بهرکردنی جل و بهرگی رۆژناوایی فهپرکرد، ماموستا و چهند مهلایانی تر، له دژ نهو فهرمانانه ههستان، رژی می شا خهریک بوو دهستگیری بکات، ناچار خۆی قوتارکرد، هاتهوه کوردستانی عیراق، پاشان مال و منداله کانی داوای گهپرانه وهیان لسی کرد، له سههر داوای نهوان گهپراوه (سهردهشت)، ههر شهوی یه کهم سالی ۱۹۳۹ ز گیرا، رهوانی بهندیکخانهی تارانیاں کرد، سی سالان لهوئ ماوه، پاشان دوورخراوه بو (یهزن)، دوایی نازادکرا.

ماموستا شیعی کوردی و عهرهیی و فارسی ههیه، سالی ۱۹۸۳ ز له مزگهوتی دارالسلامی (سهردهشت) کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه: فهقی و فهقییهتی له کوردستان ۳۰۹ — ۳۱۰.

عبدالعزیز مصطهفا هیرانی (۸۵۶)

ناوی عبدالعزیزه، کورپی کاک مصطهفای (صافی) کورپی کاک عبدالله (ثانی) کورپی کاک عهلی کورپی کاک مصطهفای کورپی کاک عبداللهی کورپی شیخ سولهیمانه، سالی ۱۹۱۸ ز له (هیران) هاتووته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه لای مهلا طهیب، پاشان چووه (سکتان) لای مهلا عبدالله، دوایی چووه (باليسان) لای مهلا شیخ طاها، ماوهک چووه (سهران) لای مهلا عبدالله، دوایی چوو (کۆیه) لای جهنابی مهلا محهمهدی جهلی، ماوه لهوئ تا نیجازهی وهرگرت گهپراوه (هیران) چهند سالان لهوئ دهرسی دهدا، دوایی هاته (ههولیر) مزگهوتی حاجی عبدالله همامچی له گهپهکی (تهپراوه)، لهوئش فهقیی ههپوون، بهردهوام بوو له سههر خزمهتی نایی پیروزی نیسلام، تا سالی ۱۹۸۳ ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. محمد بن عبدالله الجلی ۱۲۷.

۲. دهستنوسی مهلا نهنوهی سعاتچی.

عبدالعظیم سهروابادی (۸۵۷)

ماموستا عبدالعظیم زانیه کی مهزن و به دین و به ناوبانگ بوو، باب و باپیرانی له ناوچهی خوشناوهتی داده نیشن به لام خوی مهلای (سهرواباد) بوو، خه لکه که بو پرسیرانی شه ریعت دههاتنه لای، کتیه کی کۆکردبۆره ناوی نابوو (المقول) ته ماشای ده کرد و وهلامی دههانهوه، دهوری سالی ۱۳۲۵ک - ۱۹۰۷ز کۆچی دوابی کرد. چوار کوری زانی هه بوون: مهلا عبدالمجید: جیگری بوو، وه مهلا عبدالرحیم: زاته کی چاک بوو، وه مهلا عبدالکریم: زوو جوانه مهرگ بوو وه مهلا عبدالحکیم: پیاونکی چاک بوو.

سهرچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۹۴.

عبدالعظیم عبدالمجید موجهه هیدی (۸۵۸)

ناوی عبدالعظیمه، کوری عبدالمجیدی کوری مهلا حمزه ی کوری مهلا عه بیاسه، یه که له پیاو ماقولانی شاری (سنه)، سالی ۱۲۸۵ک - ۱۸۶۸ز هاتووته دنیا، دهستی کرد به خویتدن، له سه ره تاوه له خزمهت باوکی بوو، دوابی چوو له لای مهلا سهید عبدالله ی چۆری، پاشان چوو (بیاره) لای مهلای (گه وره)، ته ریقه تی نه قشبه ندی له شیخ عومهر وه رگرت (خوالتی خوش بی)، گه راوه (سنه) بووه مهلا له مزگهوتی (قه رجیان)، قوتابخانه ی فه قییانی کرده وه، دهستی کرد به ده رسدانه وه.

ماموستا ناوبانگی رۆیشت بوو به (توحفه) زان، حاشیه ی له سه ر (توحفه) و (جمع الجوامع) و (تهذیب) و (تشریح) هه یه، چهند نامیلکه ی ده رباره ی باوه ری و ته سه ووف و شه ریعت داناوه، سالی ۱۳۶۷ک - ۱۹۴۷ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۲۹۳.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۳۱۳ - ۳۱۴.

عبدالغفار شه‌مه‌دین مه‌ردۆخی (۸۵۹)

ناوی عبدالغفاره، کوری شه‌مه‌دینی کوری عبدالغفاری، مه‌ردۆخی یه، سالی ۱۹۶۹ ک - ۱۵۶۱ ز له گوندی (ده‌گاشیخان) هاتووته‌دنیا، زانییه‌کی زۆرزان بووه له دکتۆری و نه‌ستیره‌ناسی و ژمیاری و نه‌ندازه، سه‌فه‌ری گوندی (شوش) ی نزیك (ناکره‌ی کرد، له‌وی ته‌ریقه‌تی له شیخ شه‌مه‌دین وه‌رگرت، گه‌راوه‌ (ده‌گاشیخان)، سالی ۱۰۲۶ ک - ۱۶۱۷ ز له گوندی (حه‌سن ناباد) نزیك (سنه) کۆچی دوایی کرد، کورینکی زانی هه‌بوو ناو شه‌مه‌دین.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۰۳.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۲۳.

عبدالغفار عبدالرحمان دینه‌وه‌ری (۸۶۰)

ناوی عبدالغفاره، کوری عبدالرحمانه، نازناوی (نه‌بو به‌کره)، زانییه‌کی شه‌رع زان بووه، له (به‌غدا) له‌سه‌ر مه‌زه‌به‌ی سه‌فیانی ته‌وری فه‌توای ده‌دا، سه‌ره‌رشتی کاروباری مزگه‌وتی (مه‌نصور) ده‌کرد، سالی ۴۰۵ ک - ۱۰۱۴ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: البداية والنهاية ۱۱/۳۷۳.

عبدالغفار عبدالله به‌نده‌نیجی (۸۶۱)

ناوی عبدالغفاره، کوری عبدالله‌ی کوری مه‌مه‌دی کوری نه‌بولغه‌نایمی کوری فه‌ضله، خه‌لکی (به‌نده‌نیج = مه‌نده‌لی) یه، بۆ خوتندن چوویته (به‌غدا) له‌وی ته‌واوی کردوو، ده‌رسی داوه، له ۷۰۸ ک - ۱۳۰۸ ز کۆچی دوایی کردوو.

سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۳۸۶.

عبدالغفار گۆشایش مه‌ردۆخی (۸۶۲)

ناوی عبدالغفاره، کوری مه‌لا گۆشایشی کوری مه‌مه‌ده، سالی ۸۴۷ ک - ۱۴۴۳ ز له هه‌ورامان هاتووته‌دنیا، له لای باوکی په‌روه‌رده بووه، که کۆتایی به‌خوتندن

هینا چووه گوندی (ده‌گاشیخان) ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و جیه‌جی کردنی کاروباری نایی، تا سالی ۹۳۴ک - ۱۵۲۷ز کۆچی دوابی کرد، شه‌مه‌دینی کوری جینگری بوو. سهر‌چاره‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۰۲.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۲۰ - ۱۲۲.

۳. تاریخ مشاهیر الکرد ۱/۱۴۵ - ۱۴۶.

عبدالغفور نه‌حمه‌د حه‌یده‌ری (۸۶۲)

ناوی عبدالغفوره، کوری مه‌لا نه‌حمه‌دی کوری مه‌لا حه‌یده‌ری ماوه‌رانی یه، قه‌لای زانست بووه، ده‌نگوباسی مه‌لا چاککی له‌رۆژهلآت و رۆژئاوا به‌لاوبوویته‌وه، فه‌قیان له‌هه‌موو لاره‌روویان تیکردوو، ناین و شه‌ریعتیان لی وه‌رگرتوو، حاشیه‌ی سوودبه‌خشی له‌سه‌ر (قول أحمدی مه‌نتیق هه‌یه، به‌داخه‌وه به‌گه‌نجی سالی ۱۱۵۳ک - ۱۷۴۰ز جوانه‌مه‌رگ بوو.

سهر‌چاره‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۶/۲۱۶.

۲. عنوان المجد ۸۷.

۳. علماء ومدارس في أربيل ۴۳.

عبدالغفور نه‌سه‌ه‌د حه‌یده‌ری (۸۶۴)

ناوی عبدالغفوره، کوری مه‌لا نه‌سه‌ه‌دی کوری مه‌لا عبدالله‌ی کوری صبغه‌الله نه‌فه‌ندی گچکه‌یه، زانیایه‌کی به‌رزی حه‌یده‌ریه‌کانی ماوه‌رانی یه، له‌شه‌ریعت ده‌ستی بالا بووه موفقی شافیعه‌کان بووه، مریدی مه‌ولانا خالیدی نه‌قشه‌ندی بووه، کوریککی زانا و رۆشنیری هه‌بووه، ناو مه‌مه‌دنه‌مین، نه‌ویش موفقی شافیعی یان بووه حاشیه‌ی له‌سه‌ر (میسری) و (قه‌ره‌باغی) هه‌یه، پارچه‌شیره‌کی له‌مه‌نحی صبغه‌الله‌ی نیراهیم حه‌یده‌ر داناوه، به‌گه‌نجی جوانه‌مه‌رگ بوو.

سه چاره کان:

۱. عنوان المجد ۱۳۰ - ۱۴۷.
۲. بنه ماله‌ی زانیاران ۲۴۰.
۳. علماء ومدارس في أربيل ۵۷.

عبدالغفور له بیب نهفه ندی (۸۶۵)

ناوی عبدالغفور، ناسراوه به له بیب نهفه ندی، فهقی مهلا (حامی) بووه، ماوه‌ی بیست سالان له (دیاربه کر) موفقی بووه، نووسهر و شاعیر بووه، سالی ۱۱۸۵ ک - ۱۷۷۱ از کۆچی دواپی کردووه، چه‌ند دانراوی هه‌یه، له‌وانه: (حاشیه علی تفسیر البیضاوی) و (رسالة في الأصول) و (رسالة في السياسة) و (دیوانی شیعر).

سه چاره کان:

۱. هدیه العارفين ۱/۵۸۸.
۲. معجم المؤلفين ۵/۲۶۹.
۳. مشاهير الكورد ۲۷۷ - ۳۴۸.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۳۹ - ۵۶۵.

عبدالغنی حوسین جزیری (۸۶۶)

ناوی عبدالغنی یه، کوری حوسینی کوری یه‌حایه، خه‌لکی جزیره‌یه، له زۆر شوینان گه‌راوه، سه‌فه‌ری (هیندی) کردووه، سالی ۷۸۱ ک چووه (دمشق)، زانیه‌کی نووسهر و خه‌ت خو‌ش و شاعیر بووه، جاره‌ک سه‌فه‌ر ده‌کات بۆ جی‌گایه‌کی دوور، شه‌و دادی ده‌چیته مز‌گه‌وت له‌گه‌ل چه‌ند که‌سان له‌وی بجه‌ون، مه‌لایه‌که ده‌لی: ناگاداربن شیر له‌و ناوجه‌یه زۆرن نه‌تاخۆن، مه‌لا ده‌چیته‌وه مال ئه‌وان ده‌مینسه‌وه، له‌به‌ر ئاگردان داده‌نیشن، شه‌و راده‌شکیت شیره‌ک لییان دیته ژووره‌وه، ئه‌وان زۆر ده‌ترسن، به‌لام شیره‌که ده‌ست له‌ که‌س نادا، له‌گه‌ل ئه‌وان داده‌نیشی، که به‌یانی ده‌دا یه‌که‌م که‌س مه‌لا

دیته‌ژوری، شیره‌که پری ده‌داتی و ده‌بخوا و ددروا، ناوبراو سالی ۸۰۲ ک - ۱۳۹۹ ز
کۆچی دوابی کرد.

سه‌چاوه: الدرر الکامنة ۲/۳۸۸.

عبدالغنی محهمهد بن ته‌یمییه (۸۶۷)

ناوی عبدالغنی یه، کوری محهمهد خضری بن ته‌یمییه حهرانی یه، سالی ۵۸۱ ک - ۱۱۸۵ ز هاتوته‌دنیا، ده‌رسی له (حهران) خویندوو، پاشان چوویته (به‌غدا)، دوابی گه‌رایته‌وه ولاتی خوی له جینگای باوکی دانیشتوو، سالی ۶۳۹ ک - ۱۲۴۱ ز کۆچی دوابی کردوو، کتیبانی (إهداء القرب إلى ساكنی التّرب) و (الزوائد علی تفسیر الوالدی داناوه، کوریکه هه‌بووه ناو (عه‌لی): له ۶۱۹ ک - ۱۲۲۲ ز له دایک بووه، له ۷۰۱ ک - ۱۳۰۱ ز کۆچی دوابی کردوو، نه‌ویش کوریکه هه‌بووه ناو (عبدالرحمان).

سه‌چاوه‌کان:

۱. طبقات المفسرین ۱/۳۲۵.
۲. معجم المؤلفین ۵/۲۷۶.
۳. الدرر الکامنة ۳/۶۳.
۴. هدیة العارفین ۱/۵۸۹.
۵. ایضاح المکنون ۱/۱۵۱.
۶. شذرات الذهب ۵/۲۰۴ - ۲۰۵.
۷. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۲۲۲.

عبدالغنی مه‌نصور حهرانی (۸۶۸)

ناوی عبدالغنی یه، کوری مه‌نصوری کوری مه‌نصوری کوری ئیراهیمی کوری عه‌باهیه، سالی ۶۳۵ ک - ۱۲۳۷ ز له (حهران) هاتوته‌دنیا، ده‌رسی له لای مه‌جده‌دین بن ته‌یمییه خویندوو، له شه‌ریعت شاره‌زا بووه، ده‌نگی ززر خوش بووه، له ۷۰۵ ک - ۱۳۰۵ ز کۆچی دوابی کردوو.

سه چاوه کان:

- ۱ الدرر الكامنة ۲/۲۳۶
- ۲ الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۴۳۳.

عبدالغنی موسا جزیری (۸۶۹)

ناوی عبدالغنی، کوری موسای کوری نهحمده، نازناوی (عیمادهددین)ه، سالی ۸۲۵ك - ۱۴۲۲ از هاتووتهدنیا، دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه (حلهب) لای مهلا یوسفی کوردی، سالی ۸۹۴ك چووه (قاهره) لای مهلا عبدالله ی گۆران، سالی ۸۹۵ك چووه سهفهری حج، مامۆستا ناسرابوو به زانیاهکی شارهزا، له شهریهت و عهرهیی و مهنتیق.

سه چاوه کان:

- ۱ الضوء اللامع ۴/۲۱۵
- ۲ مشاهیر الکورد ۲/۲۸
- ۳ معجم أعلام الکورد ۴۴۰.

عبدالغنی یهحیا حهرانی (۸۷۰)

ناوی عبدالغنی یه، کوری یهحیای کوری محمدهدی کوری عبداللهی کوری نهصری کوری نهبو بهکره، سالی ۶۴۵ك - ۱۲۴۷ز له (حهران) له دایک بووه، سالی ۶۵۶ك له حهران دهرجوو، چند سال له (دیمشق) ماوه، لهویئ نیجازهی له عبدالسلامی بن تهیمییه وهرگرت، گهراوه (قاهره) لهویئ کرا قازی حنهبلیهکان، دهرسی دهدا دوایی گهراوه (دیمشق)، له ۷۰۹ك - ۱۳۰۹ز کۆچی دوایی کرد.

سه چاوه کان:

- ۱ البداية والنهاية ۱۴/۶۱
- ۲ الدرر الكامنة ۲/۲۳۶
- ۳ الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۳۵۸.

۴. معجم أعلام الكرد. رد ۴۳۹.

عبدالفتاح مه‌حمود خه‌تی (۸۷۱)

ناوی عبدالفتاحه، کورپی مه‌لا مه‌حمودی کورپی مه‌لا نه‌حمودی کورپی عبدالرحمانی کورپی نه‌حمودی کورپی نیسماعیلی کورپی شیخ سوله‌یماننه، ده‌وری سالی ۱۸۶۸ز له گوندی (خه‌ته) چاوی خۆی هه‌لتناوه له دنیا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به خویندن له پله‌ی موسته‌عیدی چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر، چوار سالان ماوه، لهو ماویه شهرحی مه‌واقیفی خویند که هه‌شت به‌رگه، مه‌واقیفی هه‌موو له‌به‌ر کرد که چوار به‌رگه، دوا‌یی چووه (بینجوزین) لای مه‌لا عبدالرحمان، دوا‌یی چووه (کۆیه) لای مه‌لا عبدالله‌ی جه‌لی، پاشان مامۆستا جه‌لی نامه‌کی بۆ نووسی نارديه لای مه‌لا عومهر نه‌فه‌ندی (هه‌ولتیر)، هاته مز‌گه‌وتی قه‌لات، ماوه له خزمه‌ت عومهر نه‌فه‌ندی تا سالی ۱۸۹۱ز عومهر نه‌فه‌ندی کۆچی دوا‌یی، مه‌لا نه‌بو به‌کر نه‌فه‌ندی کورپی بووه جینگری، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی به مامۆستا (عبدالفتاح) دا، گه‌راوه (خه‌تی) ماوه‌ک له‌وی مه‌لا بوو، چووه (دیه‌گه)، حه‌وت سالان له‌وی بوو، گه‌راوه (خه‌تی).

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی، مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی، شیخ عبدالکریمی نۆمه‌راوه، مه‌لا ئیبراهیمی خه‌تی، مه‌لا یه‌حیای ماجیدی، مه‌لا فتح‌اللهی هه‌رتله‌ی.

کۆچی دوا‌یی: مامۆستا ده‌وری سالی ۱۹۲۳ز کۆچی دوا‌یی کرد.

دوو کورپی مه‌لای هه‌بوون:

۱. مه‌لا عبدالله: ده‌وری سالی ۱۹۷۷ز کۆچی دوا‌یی کرد، مه‌لا عبدالباسط کورپی نه‌و زاته‌یه نیستا ماوه.

۲. مه‌لا محمه‌د: ده‌وری سالی ۱۹۹۰ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: علماء ومدارس في أربيل ۱۱۶.

عبدالقادیر نیبراهیم سوریزه‌یی (۸۷۲)

ناوی عبدالقادیره، کوری ئیبراهیمه، سالی ۱۹۰۶ز له گوندی (سوریزه) هاتوته‌دنیا، دهستی کرد به خویندن، له قوناغی موسته‌عیدی چووه گوندی (دیمه‌کار). لای مه‌لا نه‌حمده‌ی ره‌ش، دوایی چووه (ترپه‌سپان) لای مه‌لا شیخ جه‌لال، ماوه‌کیش له (گردمه‌لا) و (گرده‌سۆر) لای مه‌لا شهریفی دووشیوانی بوو، نه‌مجا ناودیوی (ئیران) بوو، چووه لای مه‌لا عبدالله‌ی بورهانی، گه‌راوه عیراق هاته (هه‌ولیر) مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ، لای مه‌لا عبدالله‌ی بی‌تواتی، ماوه له‌وی تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، بووه مه‌لا له (سوریزه) لای حاجی نه‌مین ناغا، دوایی چووه (سۆربه‌ش) به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ده‌رسدانه‌وه و مه‌لایه‌تی، تا سالی ۱۹۶۶ز له (هه‌ولیر) کۆچی دوایی کرد، چهند کورته حاشیه‌ی هه‌نه له‌سه‌ر کتیبانی خویندن.

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاعچی.

عبدالقادیر نه‌حمده‌ پۆریجه‌یی (۸۷۳)

ناوی عبدالقادیره، کوری نه‌حمده‌ی کوری عبدالله‌یه، سالی ۱۸۹۰ز له گوندی (قه‌راته سۆران) هاتوته‌دنیا. دهستی کرد به خویندن، قوناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، ماوه‌ی دوازه‌ده سالان وازی هینا، دوایی چووه (بی‌تواته) له لای مه‌لا (نه‌بی) دووباره دهستی کرده‌وه به خویندن، پاشان چووه (عه‌وتنه) لای مه‌لا عوسمان، دوایی هاته (هه‌ولیر) لای مه‌لا نه‌بو به‌کر نه‌فه‌ندی له مزگه‌وتی قه‌لات، دوایی چووه مزگه‌وتی شیخ نوره‌دین لای مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی ئیجازه‌ی وه‌رگرت، مه‌لایه‌تی له‌و گوندانه کرد: (گه‌یتیل)، (ده‌ربه‌ندی سه‌یدان)، (چۆمه‌زه‌رده‌ره)، (پۆریجه).

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی نه‌وانه‌ن: مه‌لا عبدالله‌ی فه‌ره‌ادی، مه‌لا خضری

عاره‌بکه‌ندی، مه‌لا خضری جانه‌ی، مه‌لا محمه‌دنه‌مینی له‌ییانی.

کۆچی دوايي: سالی ۱۹۵۴ز کۆچی دوايي کرد، مهلا محمەدی کوری ماوهك وهزیری نهوقاف و کاروباری ئایینی بوو له (ههولێر).
سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مهلا نه‌نوه‌ری سعاتیچی.

عبدالقادر نه‌سه‌هد جه‌یده‌ری (۸۷۴)

ناوی عبدالقادره، کوری نه‌سه‌هدی کوری عبداللهی کوری صبغة‌اللهی گچکهمه، ناسراوه به (صیدیقی)، له خزمهت باوکی خویندوووه، زۆر زانا و زیرهك بووه، شاعیره‌کی چاك بووه نه‌ده‌بیاتی زۆر له‌به‌ر بووه، قسه‌خۆش و مه‌جلیس خۆش و ناوه‌دان بووه.
له ده‌وری سه‌عید پاشای سوله‌یمان پاشا کرا قازی (به‌صره)، له ده‌وری داود پاشا دووباره کراوه قازی، تا سالی ۱۲۳۴ک - ۱۸۱۸ز نه‌و پله‌ی هه‌رمابوو، نووسینی به‌هیزی له عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی هه‌یه، کتییی (المکفرات)ی داناوه له باسی نه‌و شتانه‌ی خه‌لك له دین وه‌ر ده‌گێری، ناو قه‌رانه له‌گه‌ل کتییی (القواطع)ی ئیبن جه‌هر، مامۆستا له شاری (به‌صره) کۆچی دوايي کرد، نزیك گۆری پیرۆزی حه‌زره‌تی (زوبه‌یر) (خوالتی رازی بی) به‌ خاك سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۳۱ - ۱۴۵ - ۱۴۶.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۵۷.
۳. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۳۹.
۴. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۶/۱۹۲ - ۱۹۳.

عبدالقادر ئیسماعیلی ماجیداووه‌یی (۸۷۵)

ناوی عبدالقادره، کوری ئیسماعیلی کوری جه‌رجیسی کوری حه‌سه‌نی کوری قادری کوری ره‌سولی کوری ئیبراهیمی کوری نه‌بی یه، سالی ۱۹۱۱ز له گوندی (ماجیداووه) هاتووته‌دنيا.

خویندنی: له مندالییهوه دهستی کرد به خویندن، له قۆناغی سوختهیی ماوهك لای مهلا نهبویه کوری بانی مارانی بوو، ماوهك له لای مهلا غهفوری بانی مارانی، دوایی له ههولیر مزگهوتی حاجی قادر لای مهلا رهشیدی سینگردکانی بوو، له قۆناغی موستهعیدی چووه لای مهلا عوسمانی (خورمهله)، ماوه کیش چووه (دیهگه) لای مهلا نیسماعیلی جدیدهیی، پاشان گهراوه (ههولیر) مزگهوتی شیخ نوره دین، لای مهلا صالحی کۆزه پانکهیی، ماوه لهوئ تا نیجازهی مهلا یهتی وهرگرت.

مهلا یهتی: بووه مهلا له (ماجیداوه)، چهند سالان لهوئ دهرسی دهداوه، پاشان سالی ۱۹۵۸ ز هاته (ههولیر)، وازی له مهلا یهتی هینا، له ۴/۱۹۸۱/۳۰ ز کۆچی دوایی کرد، دوای نهو لهسهر وهسیهتی خوئی، کورهکانی مزگهوتهکی چاکیان دروست کرد له گهروهکی (مهندسین)، بهناوی مزگهوتی ماجیدی، ماموستا چهند کورته حاشیهی لهسهر (نهبو طالیبی سیوطی) و (قرلجی) تهصریفی مهلا علی ههیه، کورپی گهورهی نیسماعیله، چهند کورپی تری ههنه.

سهراوه: دهستوووسی مهلا نهنوهری سعاتیچی.

عبدالقادر نه میری شنۆیی (۸۷۶)

ناوی عبدالقادره، کورپی نه میری کورپی بهختیاری کورپی خلهی کورپی محهمهدی کورپی عبدالله یه، باپیره گهورهی له (مهرا گهوهر) هاتوته (شنۆ)، (نهمیری) له شنۆ هاتوته (ههولیر)، عبدالقادر سالی ۵۸۴ ك - ۱۱۸۸ ز له (ههولیر) هاتوته دنیا، زانیهکی به دین و شهرع زان و فهرمووده ناس بووه، سالی ۶۲۱ ك - ۱۲۲۴ ز کۆچی دوایی کردووه، له گۆرستانی (مشهد الکف) - لهوانهیه پهنجه علی بی نزیك مزگهوتی شیخ مصطهفا - به خاک سپێردرا.

سهراوه: أربیل فی العهد الأتابکي ۲۲۴.

عبدالقادر باپیر کانی دهر به نندی (۸۷۷)

ناوی عبدالقادره، کوری باپیری کوری عبدالله یه، سالی ۱۹۰۷ز له گوندی (کانی دهر به نندی) ناوچه‌ی (کۆیه) هاتووته دنیا، قورنانی پیروزی له لای مهلا عبدالله ی ماویلی خویند، دوا‌یی له گه‌ل ماموستای چووه (سکتان) لهوئی خه‌ریکی خویندنی نه‌حو و صه‌رف بوو، گه‌راوه (کانی ده‌به‌رند) ماوه‌ک لای مهلا عه‌زیز بوو، دوا‌یی چووه (بیتواته) لای مهلا محمهد مهلا نه‌بی حه‌یده‌ری، دوا‌یی چووه (هه‌رتهل) لای مهلا فتح الله، دوا‌یی چووه (باليسان) لای مهلا شیخ طاها، دوا‌یی چووه (شه‌قلاوه) فه‌له‌کیاتی لای مهلا طاها خویند، هه‌ر لهوئی سالی ۱۳۴۹ک - ۱۹۳۰ز (به‌دیعه‌)ی مهلا نه‌فه‌ندی هه‌ولیری نووسیه‌وه، گه‌راوه (کۆیه) ماوه‌ک لای مهلا صادیق و ماوه‌ک لای مهلا عه‌لی باداوه و ماوه‌ک لای مهلا به‌هانه‌دین ماوه، چووه (هه‌ولیر) لای مهلا محمهدنه‌مینی کونه‌فلوسه، له مزگه‌وتی حاجی قادر، گه‌راوه (کۆیه) لای جه‌نابی مهلا محمهددی جه‌لی، ماوه تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی یی به‌خشی له‌گه‌ل مهلا نه‌بویه‌کری کۆیی و مهلا سه‌عیدی ناوماری.

مه‌لایه‌تی: بووه مهلا له گوندی (گۆپته‌به) ناوچه‌ی (کۆیه)، بیست سالان پتر لهوئی مهلا بوو، پاشان باری کرد بو (کۆیه)، کرا مهلا له مزگه‌وتی مهلا عومهر، دوا‌یی کرا (واعیز) پاشان خانه‌نشین کرا، له مالی خۆی ده‌چوونه لای بو فه‌توا و کاروباری نایی، له ۲۰۰۶ز کۆچی دوا‌یی کرد، ماموستا ناسرابوو به زانایه‌کی زیره‌ک و ناگادار له زانسته‌کان.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مهلا سه‌دیقی ئیلنجاغی، مهلا محمهدنه‌مینی چۆ محه‌یده‌ری.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. محمد بن عبدالله الجلی ۲۵.

۲. ده‌ستنوسی مهلا نه‌نوه‌ری سه‌عاجی.

عبدالقادر جه‌لاله‌دین نۆدشه‌یی (۸۷۸)

ناوی عبدالقادره، کوری جه‌لاله‌دینی کوری مه‌لا عبدالرحمانی نۆدشه‌یی یه، له‌و گونده سالی ۱۳۰۰ك - ۱۸۸۲ز هاتووته‌دنیا، هه‌ر له‌وئ دهستی کرد به‌ خویندن، دوایی له‌ شاری (سنه) و گوندی (بیاره) خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر، بووه مه‌لا له‌ گوندی (ده‌گا‌کا‌ی هه‌ورامان له‌ ئیران).

مامۆستا زاته‌کی زیره‌ک و به‌رێز بوو، بۆ پرسیارانی شه‌ریعت خه‌لکان روویان تی ده‌کرد، هه‌زی له‌ ده‌رسدانه‌وه‌ی (شافییه‌ی صه‌رف بوو، له‌ ده‌وری سالی ۱۳۶۵ك - ۱۹۴۶ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۱۵.

عبدالقادر سوله‌یمان ناشۆکانی (۸۷۹)

ناوی عبدالقادره، کوری مه‌لا سوله‌یمانی کوری فه‌قی محهمه‌دی کوری نه‌حه‌دی کوری عه‌زیزی کوری ره‌سوله، عه‌شه‌ره‌تی (گه‌ردی)یه، مامی دانه‌ری نه‌و میژووه‌یه، سالی ۱۹۲۸ز له‌ گوندی (کۆری) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: له‌ خزمه‌ت باوکی دهستی کرد به‌ خویندن له‌ گوندی (مام خاران)، دوایی چووه لای مه‌لا عبدالعزیزی برای له‌ (به‌حرکه)، گه‌راوه (مام خاران)، گه‌راوه (به‌حرکه)، چووه (که‌سنه‌زان) لای مه‌لا محهمه‌دنه‌مینی سویری، گه‌راوه (به‌حرکه)، چووه (که‌ندار) لای مه‌لا عبدالعزیزی برای، چووه (میره‌دی)، گه‌راوه (به‌حرکه)، چووه (سیتیانی گه‌وره) لای مه‌لا عبدالکریم، چووه (گه‌زنه) لای مه‌لا نه‌حه‌د، گه‌راوه (به‌حرکه)، دوایی چووه (گه‌رار) لای مه‌لا نه‌بو به‌کر، گه‌راوه (به‌حرکه)، چووه (باقرت)ی قه‌راج، لای مه‌لا نه‌حه‌دی مامی، گه‌راوه (به‌حرکه) لای مه‌لا عبدالله‌ی برای (باو‌کم)، نه‌و کتیانه‌ی خویندن: شرح الشمسية، برهان المنطق، مختصر المعاني، جمع الجوامع، تشریح الافلاك، فه‌رائیزی شرح المنهج، تحفة المحتاج، تفسیر المدارک. هه‌ر له‌وئ سالی ۱۳۷۶ك - ۱۹۵۶ز مه‌لودنامه‌ی نووسییه‌وه.

مه‌لایه‌تی: سالی ۱۹۵۹ز له گوندی (سماقۆك) نزيك (ناكری) بووه مه‌لا، له‌وئ چهند سالان مه‌لا بوو ده‌رسی ده‌داوه، دوایی باری كرد هاته (خه‌زنه‌ی شه‌مامك، له‌وئيش باری كرد چووه (په‌لاسان)ی نوسورچیان، له‌وئ تا سالی ۱۹۶۷ز شه‌رحی عبدالرحمانی جه‌لی له‌سه‌ر (رساله‌ الحساب) و نامه‌ی (معرفة‌ الزوال)ی نووسیه‌وه، هه‌روه‌ها سالی ۱۹۶۸ز هۆنراوه‌ی جه‌نگی به‌هنه‌سای نووسیه‌وه، له‌وئ باری كرد چووه (قه‌ره‌موکیان)، ماوه‌ك له‌وئ كاروباری مه‌لایه‌تی نه‌نجام ده‌دا، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، هه‌ر له‌وئ شه‌رحی نیستیعاره و وه‌ضعی شیخ مه‌موندی و شه‌رحی مه‌لا خه‌لیلی (موخلیص) له‌سه‌ر ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی نووسیه‌وه، پاشان باری كرد بۆ (هه‌ولیر) كرا پێش نوێژ، له‌ مز‌گه‌وتی شیخ مه‌لا ره‌شید، له‌ گه‌ره‌کی (مسته‌وفی)، پاشان چووه‌ مز‌گه‌وتی شه‌هید نه‌جه‌دین له‌ گه‌ره‌کی مه‌لایان، نیستا له‌وئ خه‌ریکی خزمه‌تی نابنی بیروژه، ده‌رسی فه‌قیانی هه‌یه، نه‌ندامه‌ له‌ لیژنه‌ی بالایی فه‌توا، خوای گه‌وره‌ ته‌مه‌ن درێژی بكا بۆ سوودی نیسلام، مه‌لا یاسینی كوری، له‌ هه‌مان مز‌گه‌وت پێش نوێژه، یوسف و خه‌لیل و عبدالرزاق و زیادیشی هه‌نه.

سه‌رچاوه‌كان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۰۹.

۲. گۆفاری هه‌ولیر ۱۵۵ - ۱۵۶.

عبدالقادری شیخه‌لمارینی (۸۸۰)

مامۆستا عبدالقادری، له‌ مه‌لایه‌ چاكه‌كانی گوندی (شیخه‌لمارین)ه، سه‌ر به‌ قه‌زای (چوارتا) له‌ شاری (سلیمانی)، ده‌رسی ده‌داوه، پاشان چووه (به‌غدا) له‌وئ بووه مه‌لای مز‌گه‌وتی (سوله‌یمانیه)، كچی خۆی دا محمه‌د سه‌عید نه‌فه‌ندی زه‌هاوی، له‌و كچه‌ كورپنکی بوو ناوی نا (نه‌مه‌د)، نه‌وه نه‌مه‌د نه‌فه‌ندی زه‌هاویه‌ موفتی (به‌غدا)، مامۆستا عبدالقادری سالی ۱۳۰۷ ك - ۱۸۸۹ز كۆچی دوایی كرد، له‌ ته‌ك گۆری محمه‌د فه‌یزی زه‌هاوی به‌ خاك سپێدرا.

سه‌رچاوه‌: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۰۵ - ۳۰۶.

عبدالقادر عبدالرحمان کانی که‌وه‌یی (۸۸۱)

ناوی عبدالقادره، کورپی شیخ عبدالرحمانی کورپی س‌ه‌ید یوسفی کورپی موسای کورپی نه‌جه‌دی کورپی مه‌لا مرادی کورپی سه‌یفه‌دینی کورپی حوسینی کورپی عه‌لی کورپی رۆسته‌می کورپی شه‌هابه‌دینی کورپی زوبه‌یری کورپی جامی کورپی مه‌جمودی کورپی حه‌سه‌نه، ناسراوه به نه‌بوه‌کری (مصنف) له سه‌یده‌کانی پیرخدری چۆریه ده‌وروبه‌ری سالی ۱۲۸۰ک - ۱۸۶۳ز له گوندی کانی که‌وه، ناحیه‌ی (بازیان)، چاوی خۆی هه‌لیتاوه له دنیا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان چووه (سلیمانی) له‌وی ته‌ریقه‌تی (قادری) له کاک نه‌جه‌دی شیخ وه‌رگرت، چووه (پیتجوین) لای مه‌لا عبدالرحمان، سه‌فه‌ری (ته‌ویلنه‌)ی کرد، له‌وی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له شیخ محمهد به‌هائه‌دین وه‌رگرت، چووه لای مه‌لا نه‌جه‌دی نۆدشه‌یی ده‌ستی کرد به بوره‌انی گه‌له‌نبه‌وی، ماوه له‌وی تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: له لای نه‌مینی سادات کرا (مدرس) له (کوچک چه‌رمۆ)ی سه‌ر به (سه‌نه)، سالی ۱۳۰۳ک - ۱۸۸۵ز شیخ عومه‌ری (بیاره)، مه‌لا عبدالله‌ی په‌سوئ و مه‌لا عومه‌ری سه‌رده‌شتی به دوا‌دا ناردن بیته بیاره، نه‌ویش پاش پرسی مه‌لا نه‌جه‌دی نۆدشه‌ی مامۆستای وه‌ دوای ئیستیخاره‌ی هه‌ردووکیان هاته بیاره، شیخ فاطیمه‌ خانی کچی خۆی پیدا، مامۆستا دووباره له سه‌ر ده‌ستی شیخ ته‌ریقه‌تی نوێ کرده‌وه، خه‌ریکی خزمه‌تی ئاینی پرۆز بوو، به ویرد و زیکر و ته‌سیحات و ده‌ست نوێژ و شه‌ونوێژ و ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قییان، تا له به‌رواری ۱۸ی مانگی شه‌ووالی سالی ۱۳۳۸ک - ۱۹۲۰ز کۆچی دوا‌یی کرد، له پیش مه‌رقه‌دی شیخ عومه‌ر به خاک سپێردرا.

کوربه‌کانی: مه‌لا حه‌سه‌ن (قازی شاهۆی شاعیر) و حوسین و عبدالحالق.
به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: شیخ قاسم فه‌یسی موفتی به‌غدا، مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی، مه‌لا ناصیح که‌رکوک‌ی، مه‌لا عبدالله عوییدی، مه‌لا محمهد سه‌عید عوییدی، مه‌لا

عبدالرحیم چورستانی، مه‌لا عبدالقادر مه‌لا موئمن، شیخ مصطفی‌فا موفقی هه‌له‌بجه‌یی، مه‌لا عبدالقادر صوفی، شیخ باباره‌سول، مه‌لا عبدالرحیمی هۆشاری، مه‌لا محهمهد جه‌وانرۆیی، مه‌لا عبدالعزیز پیرسی، مه‌لا عبدالله عه‌بابه‌یلی، مه‌لا زه‌ین العابدین نۆدشه‌یی، مه‌لا ئیسحاقی هه‌جیجی، مه‌لا عبدالله په‌سوئ، مه‌لا عومه‌ری سه‌رده‌شتی، مه‌لا عبدالعزیزی روخزایی، مه‌لا مصطفی‌فای خورماتی، مه‌لا سه‌لاحه‌دینی پاوه‌یی، مه‌لا عبدالله کانی سانانی، مه‌لا حمه‌سه‌عیدی عه‌بابه‌یلی، مه‌لا عه‌لی مه‌ریوانی، مه‌لا سه‌عیدی سه‌قزی، له‌گه‌ل زۆرانی تر ناویان نه‌زاندراون، ده‌نا مامۆستایه‌کی ئه‌وها به‌دریژایی ته‌مه‌نی ده‌رس بدا، ژماره‌ی فه‌قیانی به‌ ناسان ناووسری.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. یادی مه‌ردان ۲/۵۱۷ - ۵۲۱.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۵۰۷ - ۵۱۰.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۰۸ - ۳۱۱.

عبدالقادر عبدالرحمان هه‌ولیری (۸۸۲)

ناوی عبدالقادره، کورێ عبدالرحمانه، خه‌لکی هه‌ولیره، به‌که له‌ زانایه مه‌زنه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، سالی ۱۲۰۴ک - ۱۸۷۹ز له‌ مزگه‌وتی حاجی زه‌که‌ریا له‌ (موصل) ده‌رسی ده‌داوه، به‌ تاییه‌ت ده‌رسی شه‌ریعه‌ت، پاشان له‌ قوتابخانه‌ی سوله‌یمان پاشا و محهمهد پاشا کرا (مدرس) له‌ جیگای مه‌لا جه‌رجیس نه‌فه‌ندی هه‌ولیری.

مامۆستا شاعیره‌کی چاک بووه، بۆ نمونه به‌ عه‌ره‌یی، ده‌لتی:

مالي معين عليه غير مدخري   بحر الهداية مأمولي و مندوب

محمد المصطفى فخر الوجود ومن   يهدي الضليل وينجي كل محسوب

مقيل كل ضعيف عند زلته   نعم المغيث لمرتاح ومرعوب

سه‌رچاوه: غايه‌ المرام ۸۰ ، ۳۵۴ ، ۳۵۵ ، ۳۷۵.

عبدالقادر عبدالله روه‌اوی (۸۸۲)

ناوی عبدالقادره، کوری عبدالله یه، له مانگی جیمادی دووه‌می سالی ۵۳۶ ک - ۱۱۴۲ز له شاری (روه‌ا) هاتووته‌دنیا، سالی ۵۳۹ ک سولتان زه‌نگی (روه‌ای) داگیر کرد، عبدالقادر کرا (به‌نده)، ده‌ستی کرد به‌خویندنی قورنانی پیرۆز و فه‌رموده‌کانی پیغه‌مبه‌ر (د.خ)، نه‌مجا نازادیان کرد، کتییی (الجامع الصغیر)^(۱)ی له مه‌زه‌به‌یی نیمامی نه‌حمده‌ خویند.

سه‌ره‌تای سه‌فه‌ره‌کانی: ماموستا گه‌ریده‌ بوو، له زۆر جیگیانی خویندووه و له زۆر شویتان گه‌راوه، له‌وانه: (به‌غدا) لای شوه‌ده‌ی نووسه‌ری خویند، (همه‌دان)، (ئه‌صفه‌هان)، (نیسا‌بور)، (مه‌روو)، (سه‌جستان)، (هه‌رات)، (دیمشق)، (میسر)، (ئه‌سکه‌نده‌ریه)، (واسیط)، (موصل)، (حه‌ران)، (بوشه‌نج)، (زه‌نجان)، (توسته‌ر)، (به‌صره)، له‌وه‌موو شویتانه‌ به‌پیان بوو، نازوقه و خواردنیشی له‌سه‌ر هاورپه‌کانی بوو. به‌ره‌مه‌کانی: ماموستا زاته‌کی به‌دین و راستگۆ و برۆا پینکراو بوو، دوور له‌ دنیا و روو له‌ خوا بوو، له (موصل) سه‌رۆکی (دارالحدیث) بوو له‌وئ ده‌رسی ده‌داوه، هه‌روه‌ها ماوه‌ک له (به‌غدا) و ماوه‌ک له (هه‌ولیر) ده‌رسی ده‌دا، کتیانی: (المادح و الممدوح) و (الأربعون البلدانية)ی داناون.

کۆچی دوا‌یی: له‌ پۆژی شه‌مه‌ی ۲ دووی مانگی جیمادی یه‌که‌می سالی ۶۱۲ ک - ۱۲۱۵ز له‌ شاری (حه‌ران) کۆچی دوا‌یی کرد. سه‌رچاوه‌کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۸۲ - ۸۶.

۲. معجم المؤلفین ۵/۲۹۲.

^(۱) (الجامع الصغیر فی فروع الحنابلة)، دانراوی: قازی محممه‌د کوری حوسین ناسراو به: (أبو یعلی)، له سالی (۴۵۸) کۆچی دوا‌یی کردووه. (کشف الظنون): (۱/۵۶۴).

۳. شذرات الذهب ۵/۵۰.

۴. البداية والنهاية ۱۳/۷۱.

۵. هدية العارفين ۱/۵۹۶.

۶. معجم أعلام الكورد ۴۲۲.

عبدالقادر عبدالله عهبدالانی (۸۸۴)

ناوی عبدالقادره، کوری عبداللهی کوری نیسماعیلی کوری مصطفای
 شاره زوری یه، سالی ۱۱۴۳ ک - ۱۷۳۰ ز له (عبدالان) هاتوته دنیا، مهزه بی شافی
 بووه، تریقه تی قادری بووه، نیسماعیلی باپیری زانیه کی مهزن بووه: له ۹۰۵ ک -
 ۱۴۹۹ ز هاتوته دنیا، له ۱۰۲۰ ک - ۱۶۱۱ ز کۆچی دواپی کردوه.
 خویندی: سالی ۱۱۶۴ ک - ۱۷۵۰ ز چووه (هلهب)، دواپی چووه (دیمشق)،
 لهوی چووه (میسر)، چووه (مهککه) و (مه دینه) ی پرۆز، چهند نیجازه ی مه لایه تی
 وهرگرت، گهراوه (دیمشق)، سالی ۱۱۷۸ ک - ۱۷۶۴ ز کۆچی دواپی کرد.
 دانراوه کانی: نزیکه ی سی دانراوی ههیه، له وانه: شهرحی (الجامع الصحیح) ی
 نیمامی ترمذی، ماموستا جگه له مه لایه تی شاعیره کی چاک بوو، زیاره تی گۆری نیمامی
 شافیعی (خوا لئی رازی بی) کرد، له (میسر) چهند بهیته شیعری عه ره بی پتدا هه لگۆت،
 نه وه ده فقه که تی:

يا إمام الناس طرا ذا اجتهاد قاطع	شافعا أو شافعيًا شاع بابين الشافعي
عمدة أو قدوة أو زهدة أو زبدة	نافع أو رافع أو جامع عن شارع
يا لبحرٍ قعرٍ بحرٍ جبرٍ كسرٍ للانام	هل ترى فيما طرى مما جرى من ضائع؟

سهرچاوه کان:

۱. بوژاندنه وهی میژووی زانیانی کورد ۶/۱۳۳ - ۱۳۴.

۲. هدية العارفين ۵/۶۰۳.

۳. علماء ومدارس في أربيل ۸۶

۴. مشاهیر الکورد ۲/۳۰ - ۳۱.

۵. سلك الدرر ۳/۵۹ - ۶۰.

۶. علمأونا في خدمة العلم والدين ۳۰۳ - ۳۰۴.

۷. الأعلام ۴/۱۶۵ - ۱۶۶ - ۱۸۱.

عبدالقادر عبدالله ناویهرگهیی (۸۸۵)

ناوی عبدالقادره، کوری کاک عبدالله یه، له گه‌ل مه‌لایه کانی شیخ وه‌تمانی له مه‌لا مه‌حمودی بابیره گه‌وره‌یان ده‌گه‌نه‌وه یه‌ک، ماموستا عبدالقادر سالی ۱۹۰۶ ز له گوندی (ناویهرگه‌ی) باله‌کایه‌تی هاتوته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌لای نه‌و به‌ریزانه‌ خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر: مه‌لا عبدالرحمانی ناویهرگه‌ی، مه‌لا مه‌مه‌دی کۆیی، مه‌لا طاهری که‌رکوک‌ی، مه‌لا نه‌حمودی رۆستی، مه‌لا طاهای شه‌قلاوه‌ی، مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی، له‌ قوناغی کۆتایی دا‌چووه‌لای مه‌لا فتح‌الله‌ی هه‌رتله‌ی ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: مه‌لایه‌تی له‌ (شیوه‌لۆک) و (مه‌ران) و (سه‌کران) کرد، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه‌.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالله عوسمان ناوه‌ندی، مه‌لا طاهای شیخ وه‌تمانی، مه‌لا عه‌لی شیخ وه‌تمانی، مه‌لا نه‌حمه‌د مه‌می خه‌لی، مه‌لا مصطه‌فا وه‌رتی، مه‌لا مه‌ولود خو‌شناو، مه‌لا کاک نه‌حمه‌د وه‌سانی.

دوای تینکدانی گونده‌کان به‌ده‌ست رژی می (به‌عس) و گواسته‌وه‌ی خه‌لکان به‌ زۆری بۆ کۆمه‌لگایه‌کان، ماموستاش له‌گه‌ل خه‌لکی ناوچه‌ی باله‌کان، گواسته‌راوه‌، بۆ کۆمه‌لگای (بیرزین) ی نزیک (هه‌ولیر)، سالی ۱۹۸۶ ز کۆچی دوایی کرد.

دوو کوری مه‌لای هه‌یه: مه‌لا طاهای: مه‌لایه‌ له‌ مزگه‌وتی مه‌نتکاوه‌ وه‌ مه‌لا عبدالفتاح: مه‌لایه‌ له‌ مزگه‌وتی راستی (شه‌ربه‌ت فرۆش).

سه‌رچاوه‌: بنه‌مالانی به‌ناویانگی رواندز ۱۱۱ - ۱۱۵.

عبدالقادر عبدالعزیز نه‌ییویی (۸۸۶)

مه‌لیک عبدالقادر، کوری عبدالعزیزی کوری عیسیایه، یه‌که له مه‌لیکه نه‌ییویی یه‌کان، سالی ۱۶۴۲ ک - ۱۲۴۴ ز له (که‌رک) ی تۆردون هاتووته‌دنیا، بو خویندن چوره (دیمشق) لای زانایه‌کان فیره شه‌ریعت بووه، له‌سه‌ر مه‌زه‌به‌یی حه‌نه‌فی، دوایی نیجازه‌ی وه‌رگرت و ده‌رسی داوه.

مه‌لیک عبدالقادر هاتووجۆی (میسری) ده‌کرد، زۆر ریزی له زانایان ده‌نا، به‌تایه‌ت فرموده‌ناه‌سه‌کان، زاته‌کی دیمه‌ن جوان و رووخۆش بوو، سالی ۷۳۷ ک - ۱۳۳۶ ز له (ره‌مه‌له‌ی فه‌له‌ستین کۆچی دوایی کرد، له (قودس) ی پیروژ به‌خاک سپێدرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۸۷/۱۴.
۲. شذرات الذهب ۶/۱۱۵.
۳. معجم أعلام الكورد ۴۳۶.

عبدالقادر عبدالقاهر حه‌رانی (۸۸۷)

ناوی عبدالقادره، کوری عبدالقاهیری کوری عبدالنعمی، کوری محه‌مه‌دی کوری حه‌مه‌دی کوری سه‌لامه‌ی کوری نه‌بو فه‌می حه‌رانی یه، له مانگی ره‌جه‌بی سالی ۵۶۴ ک - ۱۱۶۹ ز هاتووته‌دنیا، زانایه‌کی هیمن و به‌دین و بی‌قسه‌ بووه، موفتی بووه له مه‌زه‌به‌یی نیمامی نه‌حه‌د، له مانگی مه‌لودی سالی ۶۳۴ ک - ۱۲۳۶ ز کۆچی دوایی کردووه، نامیلکه‌ی حه‌جی هه‌یه، وه (المذهب المنضد في مذهب الإمام أحمد) ی داناوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۵/۲۹۰.
۲. شذرات الذهب ۵/۱۶۷.
۳. هدية العارفين ۱/۵۹۶.

۴. معجم أعلام الكورد ۴۳۴.

۵. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۲۰۲ - ۲۰۴.

عبدالقادر محه‌مه‌د دایه‌خه‌جی (۸۸۸)

ناوی عبدالقادره، کوری محه‌مه‌دی کوری عبدالله‌ی کوری نه‌حه‌دی دایه‌خه‌جی یه، خه‌لکی شاری (کۆیه)، برای مه‌لا نه‌بویه‌کر و مه‌لا مصطه‌فایه، زانایه‌کی به‌توانا بووه، ته‌فسیری قورنانی پیروزی کردوو له دوو به‌رگ، ماموستا عبدالله فه‌ره‌ادی ده‌لی: {نه‌و ته‌فسیره‌م له ناو کتیبه‌کانی مه‌لا محه‌مه‌دی عبدالله‌انی دیت، حه‌زم کرد چاپی بکهم بۆم نه‌سورا}، ماموستا عبدالقادر، سالی ۱۱۹۷ک - ۱۷۸۳ز کۆمه‌له‌ کیتیسی نووسیته‌وه. سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۴/۲۱۴.

۲. الإکلیل فی محاسن أربیل ۲۹۳ - ۲۹۴.

عبدالقادر محه‌مه‌د سه‌عید موهاجیر (۸۸۹)

ناوی عبدالقادره، کوری شیخ محه‌مه‌د سه‌عیدی کوری شیخ نه‌حه‌دی کوری شیخ مه‌حه‌ودی کوری شیخ نه‌حه‌دی کوری شیخ مصطه‌فای ته‌ختی کوری شیخ شه‌مه‌سدینی کوری شیخ عبدالغفاری کوری گو‌شایشی کوری شیخ محه‌مه‌دی مه‌ردۆخی یه، سالی ۱۲۱۱ک - ۱۷۹۶ز له شاری (سه‌ه) هاتوو ته‌دنیا.

ده‌ستی کرد به‌خویندن، له ته‌مه‌نی بیست و پینج سالی‌دا کۆتایی پی‌هینا، له‌و کاته‌باوکی کۆچی دوابی کرد، که ده‌کاته‌سالی ۱۲۳۶ک - ۱۸۲۰ز، نه‌ویش له‌جی‌ی باوکی دانیشت، سالی ۱۲۷۲ک - ۱۸۵۵ز نازاوه له‌ناوچه‌که په‌یدا بوو، ماموستا ئیرانی به‌جی‌هیشته‌ به‌ره‌و کوردستانی عیراق، هاته‌شاری (سلیمان‌ی) دابه‌زی، خه‌لکه‌که‌ زۆر رێزبان گرت، کرا مه‌لا له‌ مزگه‌وتی عه‌لی نیزامی خو‌ی و شیخ نه‌سیم‌ی برای، له‌گه‌ل هه‌ر چوار کوره‌کانی خو‌ی: شیخ محه‌مه‌د سه‌عید و شیخ عبدالکریم و شیخ مه‌حه‌ود و شیخ نه‌حه‌د، وه‌ هه‌روه‌ها ماموستا کوری تری هه‌بوو ناو محه‌مه‌د نه‌مین سالی ۱۲۸۵ک (تقریب

المرام) ی باوکی نووسیه‌وه، ده‌ستیان کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و نامۆزگاری خه‌لکان، تا سالی ۱۳۰۴ک - ۱۸۸۶ز کۆچی دوایی کرد، له‌گۆرستانی گۆردی سه‌یوان به‌رانبهر مزگه‌وته‌که‌ی خۆی به‌خاک سپێردرا، شیخ عبدالکریمی کۆری له‌شوینی دانیشت، کۆره‌کانی دی گه‌رانه‌وه (نێران).

دانراوه‌کانی:

۱. تقریب المرام، شرح ته‌هذیب الکلام: نه‌و کتێبه‌ مه‌لایان و فه‌قییان زۆر بایه‌خیان پێداوه، به‌که‌ له‌ کتێبانی خوێندنی قۆناغی کۆتایی، مه‌لا چاکه‌کان خۆیان پێوه ماندوو کردوو هاشیه‌یان له‌سه‌ر نووسیه‌وه، وه‌ک: شیخ عومه‌ری قه‌ره‌داغی، مه‌لا عبدالرحمانی پێنجویتی، مه‌لا مه‌همودی مه‌زناوی، نوسخه‌کی ده‌سخته‌تی باوکمان له‌ لایه، له‌گه‌ل چه‌ند په‌راویز سالی ۱۳۴۹ک - ۱۹۳۰ز نووسیتیه‌وه، هه‌روه‌ها نوسخه‌کی کۆیی مامۆستا عبدالکریمی بیاره‌مان له‌ لایه، چه‌ند هاشیه‌ی قه‌ره‌داغی له‌سه‌ره، سالی ۱۳۴۰ک - ۱۹۲۱ز له‌ (نێران) نووسیتیه‌وه، نه‌و کتێبه‌ بوو که مامۆستا هاته‌ شاری سلێمانی (میر) دانه‌یه‌کی به‌ دیاری بۆ (شا عبدالجید) نارده‌ نه‌سته‌مبۆل، نه‌ویش وه‌ری گرت داوای دو‌عا‌ی کرد، مووجه‌ی بۆ مامۆستا بریه‌وه.

۲. الشرح الجدید: نه‌وه‌ش شه‌رحی (ته‌هذیب الکلام)ه، سالی ۱۲۹۳ک - ۱۸۷۶ز ته‌واوی کردوو.

۳. أجد (نه‌جه‌د)، نویتێر و تازه: نه‌وه‌ش شه‌رحی (ته‌هذیب الکلام)ه، به‌لام نه‌و دووانه‌ وه‌کو به‌که‌مه‌که‌ زۆر نینه‌ که‌م چه‌نگ ده‌که‌ون.

۴. رسالة اثبات الواجب: سه‌ره‌تای به: (الحمد لمن لا مؤثر في الوجود الا هو) ده‌ست بێ ده‌کا.

۵. رفع الحاجب في شرح رسالة إثبات الواجب للدواني.

۶. رسالة في الإمامة.

۷. رسالة في العقل.

۸. رسالة في الزمان والمكان.
  ۹. الشرح العجيب على الدواني.
  ۱۰. حاشية على عقائد الدواني.
  ۱۱. حاشية على اللاري في الحكمة، سهرة تايه كهى به (الحمد لله الخالق) دهست بى ده كات، سالى ۱۲۸۶ك - ۱۸۶۹ز ديناوه.
  ۱۲. كشف القطا.
  ۱۳. شرح رسالة العلم للسيلكوتي: سهرة تايه كهى (الحمد لله الذى دل....) به.
  ۱۴. أمودج العقائد: سهرة تايه كهى (نحمده على ما هدانا) به.
  ۱۵. رسالة في الكلام: سهرة تايه كهى (بسم الله خير الاسماء) ه.
  ۱۶. مبحث الكلام: كوتايى به كهى (فاحفظ هذا فإنه مما لا تجده لغيرنا) به.
  ۱۷. ابطال اللاتناهي: سهرة تايه كهى (الحمد لله على حلمه) به.
  ۱۸. المبدأ والمعاد: سهرة تايه كهى (بعد حمده على ما هدانا) به.
  ۱۹. رسالة في الرؤية: سهرة تايه كهى (قال صاحب المواقف) دهست بى ده كات.
  ۲۰. ثلاث حواش في (ان الله ليس بزمانى ولا مكانى).
  ۲۱. شرح الحوراء والزوراء: سهرة تايه كهى (كيف أحمده والحمد بذاته لذاته) به.
  ۲۲. إجابة عن أسئلة: سهرة تايه كهى (الحمد لله والصلاة) دهست بى ده كات.
  ۲۳. رسالة في الحدوث: سهرة تايه كهى (بعد الحمد لله) دهست بى ده كا.
  ۲۴. رسالة في الوجود: كوتايى به كهى (وما ذكر تقرير بديع لا تسمعه عن غيري فيما أظنه، فاغتمه).
- سه رجاوه كان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۱۸۹ - ۱۹۰

۲. هدية العارفين ۵/۶۰۵.

۳. إيضاح المكنون ۳/ ۳۱۴.

۴. معجم المؤلفین ۵/۲۹۹.
۵. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۵/۲۶۸/ ۶/۳۳۲ - ۳۳۶.
۶. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۰۶ - ۳۰۸.
۷. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۴۱ - ۱۴۵.
۸. الأعلام ۴/۱۶۹.
۹. تاریخ السليمانية ۲۷۲.
۱۰. معجم أعلام الكورد ۴۳۳.
۱۱. چهند کتیبی ده‌ستوروس، دانراوی ماموستا.

عبدالقادر محه‌مه‌د سکتانی (۸۹۰)

ناوی عبدالقادره، کوری محه‌مه‌دی کوری عبدالقادره، سالی ۱۹۲۷ز له گوندی (سکتان) هاتووته‌دنیا، لای باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، دوابی چووه لای مه‌لا نه‌مه‌دی پلکزی، دوابی چووه لای مه‌لا عبدالرحمانی شریشمه‌یی، دوابی چووه لای مه‌لا صادیقی (شه‌قلاوه‌یی)، دوابی چووه (رواندز) ماوه‌کی زۆر له لای مه‌لا عبدالکریم نه‌فه‌ندی ماوه، دوابی چووه (رۆستی) لای مه‌لا نه‌مه‌د، دوابی چووه (بیاره) لای ماموستا عبدالکریم (مدرس)، گه‌راوه (رواندز) وازی له خویندن هینا، بووه مه‌لای (ده‌رگه‌له)، دووباره گه‌راوه (بیاره) ده‌ستی به خویندن کرده‌وه ماوه له‌وئ تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (ده‌رگه‌له) ماوه‌ک له‌وئ مه‌لا بو، فه‌قی هه‌بوون، دوابی باری کرد بۆ (ناوه‌نده)، سالی ۱۹۶۱ز سه‌رۆک مه‌لا مصطه‌فا بارزانی کردیه مه‌لای (گه‌لاله) و به‌رپۆه‌به‌ری په‌یمانگای نیسلامی و نه‌ندامی لیژنه‌ی فه‌توا، سالی ۱۹۷۰ز کرا سه‌رۆکی لیژنه‌ی قازیه‌کانی (شو‌رش)، سالی ۱۹۷۵ز دوابی تیکچوونی (شو‌رش) دوورخراوه بۆ (المسیب) پارێزگای (حله)، چوار سالان له‌وئ ماوه، ماوه‌ک هاته (به‌غدا)، گه‌راوه قه‌زای (سه‌دیق) پاشان هاته (هه‌ولێر)، کرا پێش نوێژ و وتارخوین له مزگه‌وتی شیخ عبدالله‌ی ناوبازار و نه‌ندامی لیژنه‌ی فه‌توا له یه‌کیه‌تی زانیانی کوردستان.

سه‌رجاوه: ده‌ستروسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاتچی.

عبدالقادر محه‌مه‌د سلیمانی (۸۹۱)

ناوی عبدالقادره، کوری محه‌مه‌ده، خه‌لکی شاری (سلیمانی)یه، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌چهند شرینان له‌حوجره‌کان گه‌را، تا‌خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر، نی‌جازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، ده‌ستی کرد به‌جیبه‌جی کردنی کاروباری نایبی، ده‌رس پیتانی فه‌قییان، زۆربه‌ی کاتی خو‌ی له‌نووسین خه‌رج ده‌کرد.

دانراوه‌کانی:

۱. حاشیة علی شرح العضدیة.

۲. حاشیة علی نهاية الوسع شرح الوضع: لابی بکر المیرزوسته‌می.

۳. حاشیة علی خلاصة الوضع لابی بکر المیرزوسته‌می.

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۰۴ک - ۱۸۸۶ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رجاوه: إسهام علماء كوردستان العراق في الثقافة الاسلاميه ۱۱۴ - ۱۱۵.

عبدالقادر محه‌مه‌د صوفی (۸۹۲)

ناوی عبدالقادره، کوری محه‌مه‌دی کوری سه‌فه‌ری کوری نه‌حه‌دی کوری محه‌مه‌ده، خه‌لکی گوندی (ژاله‌وه‌ی نزیك زنی (سیروان)ه، سالی ۱۲۹۰ک - ۱۸۷۳ز هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوای قوناسی سوخته‌یی و موسته‌عیدی چووه (بیاره)، ماوه له‌وئ تا نی‌جازه‌ی له‌مه‌لا عبدالقادری گه‌وره وه‌رگرت، سالی ۱۳۳۳ک - ۱۹۱۴ز له‌سه‌ر فه‌رمانی شیخ عدلانه‌دین کرا مه‌لای (کانی که‌وه)، ماوه‌ک له‌وئ مه‌لا بوو ده‌رسی ده‌داوه، سالی ۱۳۳۹ک - ۱۹۲۰ز باری کرد بو گوندی (فه‌قی جنه) لای حوسین به‌گی جافان، ده‌وری بیست سالان له‌وئ ماوه، سالی ۱۳۶۳ک چووه (بانی خیلان)، سالی ۱۳۷۲ک - ۱۹۵۲ز کۆچی دوایی کرد، ماموستا ناوده‌بردرا به (صوفی) چونکه باوکی سۆفی و نه‌هلی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی بوو، هه‌روه‌ها خو‌ی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل شیخ عومه‌ر و شیخ نه‌جه‌دین و شیخ عدلانه‌دینی (بیاره) به‌هیز بوو.

سه‌چاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۱۳ - ۳۱۵.

۲. یادی مهردان ۲/۶۳۰ - ۶۳۲.

عبدالقادری محهمهد علی ناغا سیوهرکی (۸۹۳)

ناوی عبدالقادری، کوری محهمهد علی ناغایه، له دهوری سالی ۱۲۶۵ک - ۱۸۴۸ز له قهزای (سیوهرکی) نزیك دیاربه‌کر هاتووته‌دنیا، زانیه‌کی شاره‌زا و زمان ره‌وان بووه، عهره‌بی و تورکی و فارسی زانیوه، زانیاری له زانسته‌کانی نه‌قلتی و فهرمووده به‌هیز بووه، خۆی له فهرمانبهری و کاربه‌دهستان دوورخستیه‌وه، موفتیایه‌تی درایتی وه‌ری نه‌گرتووه، په‌نجا سال له قوتابخانه‌ی (فهیزیه) ی سیوهرک له راهی خودا ده‌رسی داوه، له دووررا فه‌قیان ده‌هاتنه لای بو خویندن، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بو، ته‌ریقه‌تی قادری بو، پاشان بووه نه‌قشبه‌ندی، ژیانی سو‌قیاتی بو خۆی هه‌لبژارد، دلپاک و چاکه‌خواز بو، خه‌لکان خو‌شیان ده‌ویست، دوا‌یی له قه‌زای (چرموک) کرا (مدرس)، سالی ۱۳۴۱ک - ۱۹۲۲ز کۆچی دوا‌یی کرد، محهمهد علی عه‌ونی کوری نه‌و زاته‌یه، ته‌رجومه‌ی (خلاصة تأریخ الكرد و کردستان) ی محهمهدنه‌مین زه‌کی کردووه، له عهره‌بی وه لای کوردی.

سه‌چاوه‌کان:

۱. مشاهیر الكرد ۲۸۰ - ۲۸۱.

۲. معجم أعلام الكرد ۴۳۱.

عبدالقادری مومنین جاف (۸۹۴)

ناوی عبدالقادری، کوری مه‌لا مومینه، باوکی مامۆستای مه‌حمود پاشا و عوسمان پاشای جاف بووه، ده‌وری سالی ۱۲۹۰ک - ۱۸۷۳ز هاتووته‌دنیا، سالی ۱۸۸۰ز له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، له قوناعی موسته‌عیدی چووه لای مه‌لا عبدالرحمانی یتیمجوینی له‌وی سالی ۱۳۱۳ک - ۱۸۹۵ز کتییی (ته‌ذیب الکلام) ی نووسیه‌وه و خویندی، پاشان چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادری گه‌وره، ماوه تا

ئيجازه‌ی وه‌رگرت، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌ شیخ عومه‌ری بیاره‌ وه‌رگرت، دوای نه‌و بووه‌ مریدی شیخ نه‌جه‌دینی کوری، نه‌مجا بووه‌ مه‌لا له‌ (چرچه‌ قه‌لا) لای شیخ حوسین، دوایی چوووه‌ (پریس)، سالی ۱۳۲۰ك - ۱۹۰۲ز له‌سه‌ر فه‌رمانی مه‌حود پاشا و له‌سه‌ر فه‌رموده‌ی شیخ نه‌جه‌دین چوووه‌ (قزرابات - سه‌عديه) ماوه‌ له‌وئ تا سالی ۱۳۲۶ك - ۱۹۰۸ز كۆچی دوایی كرد.

مامۆستا شاعیره‌کی چاك بووه‌، شیعری كوردی و فارسی هه‌یه‌، ده‌لین: مه‌حود پاشا گۆره‌کی بۆ خۆی لیدابوو، قورنان خوینی گرتبوو، هه‌موو رۆژ له‌سه‌ریان ده‌خویند، كه‌ مامۆستا كۆچی دوایی كرد پاشا له‌ كوێستان بوو، مامۆستا له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ریزی تایه‌تی له‌ لای پاشا هه‌بوو، خه‌لكه‌ كه‌ وایان زانی پاشا رازیه‌، مامۆستایان له‌ ناو گۆره‌كه‌ی پاشا نا، كه‌ هاته‌وه‌ پاشا رازی نه‌بوو، فه‌رمانی دا: مه‌لایان له‌ ناو گۆره‌كه‌ ده‌ره‌نا، شیخ عارفی (قزرابات) ده‌لتی: {دوای شمش مانگ مامۆستامان له‌ گۆره‌كه‌ ده‌ره‌نا، ته‌شامان كرد، هه‌یج نه‌گۆرابوو، تێك نه‌چوووبوو} به‌و رووداوه‌ برۆیان به‌ مامۆستا پتر هات.

سه‌رچاوه‌كان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۱۱ - ۳۱۳.

۲. یادی مه‌ردان ۲/۵۲۶ - ۵۳۱.

عبدالقادر محیه‌دین هه‌ولێری (۱۸۹۵)

ناوی عبدالقادره‌، کوری شیخ محیه‌دینی هه‌ولێری یه‌، ته‌ریقه‌تی قادری بووه‌، لای شیخ عبدالرحمانی طاله‌بانی خویندوووه‌، له‌ شاری (ئۆرفه‌) دابه‌زیوه‌، ده‌وری پازده‌ دانراوی خۆی هه‌یه‌، سالی ۱۳۱۵ك - ۱۸۹۷ز كۆچی دوایی كردوووه‌.

سه‌رچاوه‌كان:

۱. إيضاح المكنون ۱/۱۲۳

۲. معجم أعلام الكورد ۴۳۳ - ۴۳۴.

۳. نثر الجواهر والدرر ۱/۷۹۴

۴. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۰۵.

۵. معجم المؤلفين ۵/۳۰۴.

۶. هدية العارفين ۵/۶۰۵.

۷. مشاهير الكورد ۲/۳۲.

عبدالقادیر مهولود سینگردکانی (۱۸۹۶)

ناوی عبدالقادیر، کوری مهولودی کوری عبدالله یه، سالی ۱۸۹۵ز له گوندی (سینگردکان) هاتووته دنیا، قورنانی پیروز و کتیبه سه ره تابه کانی خویند، دوایی چووه (کۆبه) لای مهلا به هانه دین، ماوه ک چووه (سلیمانی) فهله کیات و حیسابی خویند، هاته (هولیر) لای مهلا ناعمته زاده، چووه (نۆمه رگومبته) لای مهلا نه همد، چووه (بهحرکه) لای مهلا عوسمانی شهو کی، کۆتایی به خویندن هینا، بووه مهلا له (پردی)، ماوه ک چووه (دووبز)، ماوه ک مهلا بوو له گوندی (عهله غیری)، دوایی چووه (گۆپته به)، گهراوه (سینگردکان)، لهوئی سالی ۱۹۷۱ز کۆچی دوایی کرد، مهلا عبدالله ی کوری جیگری بوو، عبدالجیدی کوری له وهزارهتی پهروه رده ماموستای زمانی عه ره بی بوو، پاشان بووه سه به رشتیای پهروه رده بی.

خووره وشتی: ماموستا عبدالقادیر ناسرابوو به (مهلا قادری رهش)، زاته کی به پریز بوو، قسه خۆش بوو، نوکته زان بوو، دهووریککی سه ره کی هه بوو بو سولح و رینکخستی خه لکان، هیمن و له سه رخۆ بوو، به نه مه ک و وه فادار بوو. سه رجاوه: ده ستروسی مهلا نه نوه ری سعاتی.

عبدالقادیر نوری به رزنجی (۱۸۹۷)

ماموستا عبدالقادیر نوری به رزنجی، مه لای چاک و برنجی، به ک بووه له پیاوه ماقولانی سه رده می خۆی، چه ند دانراوی هه به: له وانه (مقتطفات ادبیه لطلبة الأعدادیه) یان (حسن الترتیب والانتخاب للطلاب الأنجاب)، سالی ۱۳۲۳ک - ۱۹۰۵ز چاپ کرا.

سه‌چاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۵/۳۰۸.
۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۰۵.

عبدالقادر یوسف کوردی (۸۹۸)

ناوی عبدالقادره، کوردی یوسفی کوردی یه‌عقوبی کوردی شه‌ره‌فی کوردی حوسامی کوردی محهمه‌دی کوردی حه‌جی کوردی محهمه‌دی کوردی عومهری کوردیه، مه‌زه‌به‌بی شافیعی بووه، له شاری (حه‌له‌ب) دابه‌زیوه، له مندالتی باوکی کۆچی دوابی کرد، ماوه‌ک خه‌ریکی ئیش و کاسبی بوو، به گه‌وره‌یی ده‌ستی به خوتندن کرد، له لای مه‌لا عوسمانی کوردی شه‌ریعتی خوتندن، لای شیخ‌عه‌لی حه‌سن سیوفی کۆتایی بی‌هینا، ده‌ستی کرد به دهرسدان و فه‌توادان، سه‌فه‌ری حه‌ج و قاهره‌ی کرد، چهند دهرسی له لای که‌مالی نه‌بو شه‌ریف خوتند، له مانگی سه‌فه‌ری سالی ۸۹۶ک - ۱۴۹۰ز کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی پیاوچا که‌کان به خاک سپێردرا.

سه‌چاوه‌کان:

۱. الضوء اللامع ۴/۲۶۴.
۲. معجم أعلام الكورد ۴۳۴.
۳. مشاهیر الكورد ۲۷۹.

عبدالقاهر حه‌سن شاره‌زوری (۸۹۹)

ناوی عبدالقاهره، کوردی حه‌سه‌نی کوردی عه‌لی کوردی قاسمی شاره‌زوریه، مه‌زه‌به‌بی شافیعی بووه، له شه‌ریعت و نه‌حو شاره‌زابووه، له (موصل) دهرسی داوه و واعیز بووه، دانراوی خۆی زۆرن، سالی ۵۳۷ک - ۱۱۴۲ز له (موصل) هاتوته‌دنیا، سالی ۵۷۱ک - ۱۱۷۵ز کۆچی دوابی کردووه.

سه‌چاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۱۶.

۲. معجم المؤلفين ۵/۳۰۹.

۳. هدية العارفين ۵/۶۰۷.

۴. طبقات الشافعية / نهسنهوی ۲ / ۱۰۹.

عبدالقاهر عبدالغنی بن تهیمیه (۹۰۰)

ناوی عبدالقاهره، کوری عبدالغنی کوری نهبو محمدهدی کوری نهبو قاسمی کوری تهیمیه، سالی ۶۱۲ك - ۱۲۱۵ز له (حهران) هاتوته دنیا، مزهه بی حنههلی بروه دهرسی له لای بابیری خوتندوو، له مزگهوتی گهورهی (دمشق) ووتارخوتین بروه و دهرسی فهرموودهی داوه، له ۱۱ی مانگی شهووالی سالی ۶۷۱ك - ۱۲۷۳ز کۆچی دواپی کردوو.

سه چاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۳۴.

۲. البداية والنهاية ۱۳/۲۶۹.

۳. الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۲۸۲.

۴. معجم أعلام الكورد ۴۳۵.

عبدالكريم نهبو بهکر (مصنف) (۹۰۱)

ناوی عبدالکریمه، کوری ماموستا نهبو به کری (مصنف)ی کوری سهید هیدایه الله ی گۆرانی شاهویه، به که له زانیه کانی سهردهمی خوی، له شهریعت شارهزا بووه، دهرسی له خزمهت باوکی خوتندوو، پاشان چووته لای مهلا نهجهدی کوردی موجهلی، کتیبانی (اثبات الواجب) و شهرحی (حکمة العين)ی خوتند، له گهه شهرحی (مختصر المنتهی)، گهراوه باوکی له ژباندا بوو، دواپی سهفهری مهدهینهی پیروزی کرد، سالی ۱۰۵۰ك - ۱۶۶۰ز کۆچی دواپی کرد.

دانراوه کانی: (إنذار الإخوان) و (نامۆژگاری) و (تهفسیری قورنانی پیروز): سی

بهرگه، تا سوهرتی (النحل).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وهی میژووی زانیانی کورد ۴/۲۵۷ - ۷/۲۴/ ۲۵۸
۲. هدیه‌ العارفین ۵/۶۱۲
۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۱۳۳ - ۳۱۸ - ۳۱۹
۴. مشاهیر الکورد ۲/۳۳ - ۳۴
۵. معجم المؤلفین ۵/۳۱۴ - ۳۱۵
۶. ایضاح المکنون ۱/۳۰۸
۷. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۵۰۱
۸. خلاصه‌ الأثر ۲/۴۷۴
۹. معجم أعلام الکورد ۴۴۰ - ۴۴۱

عبدالکریم نه‌حمه‌د نۆمه‌راوه (۹۰۲)

ناوی عبدالکریمه، کوری سه‌ید نه‌حمه‌دی کوری سه‌ید نیسماعیلی کوری سه‌ید مصطه‌فای کوری سه‌ید عبدالله یه، سالی ۱۸۹۶ز له‌ گۆندی (گرده‌شینه) هاتوته‌دنیا، له‌و گۆنده‌ ده‌ستی کرد به‌ خویند، له‌ چهند شویتان قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، وه‌ ماوه‌ک له‌ لای مه‌لا شیخ طاها‌ی بالیسانی و ماوه‌ک له‌ لای مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی و ماوه‌ک له‌ لای جه‌نابی مه‌لا محمه‌دی جه‌لی زاده‌ی خویند، خزی ده‌لی: {مه‌لا مه‌حمودی مه‌زناوی له‌ (که‌رکوک) چووه (موصل)، له‌ هاتنه‌وه له‌ (گرده‌شینه) ی لادا، له‌ ته‌کیه‌ی مامم شیخ له‌تیف دابه‌زی، منیش به‌ فرسه‌تم زانی، - بو‌ته‌به‌ررۆک - تاکه‌ ده‌رسه‌کم له‌ خزمه‌ت خویند}، گه‌راوه (که‌رکوک)، هه‌روه‌ها ماوه‌ک چووه (هه‌ره‌جه) لای مه‌لا مه‌حمود، دوا سوڕانی هاته‌ هه‌ولیر مزگه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا نه‌بۆبه‌کری نه‌فه‌ندی، ماوه‌ تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

خووره‌وشتی: زاته‌کی رووخۆش و مه‌جلیس ناوه‌دان و قه‌سه‌خۆش بوو، سه‌خی بوو، له‌ناو خه‌لکان به‌ریژ و حورمه‌ت بوو، بایه‌خی زیاد به‌ ده‌ست نویژ و نیه‌تی نویژ ده‌کرد، جار وابوو خۆی له‌ پێش نویژی لاده‌دا، نه‌وه‌ك بیزاری لی بکه‌ن.

مه‌لایه‌تی: ماوه‌کی زۆر له‌ (نۆمه‌راوه) مه‌لا بوو، فه‌قی هه‌بوون، ساڵی ۱۹۶۲ز باری کرد هاته (هه‌ولیر) له‌ مزگه‌وتی گه‌وره‌ی نازادی بووه و تارخوین و پێش نویژ، کتیخانه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی هه‌بوو، خه‌لکان ده‌چوونه‌ لای بۆ فه‌توا و دوعا، له‌ به‌رواری ۶/۳/۱۹۸۶ز کۆچی دوایی کرد.

کوره‌کانی: سێ کوری له‌ پاش به‌جیمان:

۱. مه‌لا شیخ محمهد: له‌ ۱۹۳۵ز هاتووته‌ دنیا، خویندنی ته‌واو کرد، ماوه‌ك مه‌لا بوو له‌ (نۆمه‌راوه)، پاش کۆچی دوایی باوکی له‌ شوینی ئه‌و (واته: مزگه‌وتی نازادی)، بووه و تارخوین و و پێش نویژ.

۲. شیخ عبدالرحمان: له‌ ۱۹۴۵ز هاتووته‌ دنیا، دواي ده‌رچوونی له‌ کۆلیژی ئیمامی نه‌عزهم له‌ به‌غدا، کرا و تارخوین و پێش نویژ له‌ مزگه‌وتی (نازادی)، پاشان له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی گه‌نجان زۆر هاتوچۆیان ده‌کرد و خه‌لك له‌ ووتاری هه‌ینی زۆر ناماده‌ ده‌بوون رژی می له‌ ناوچووی به‌عس گه‌فی لی کرد و ترساندی، بۆیه‌ رووی له‌ ده‌ره‌وه‌ی وولات کرد، چهند سالان له‌ ده‌ره‌وه‌ بوو، پاش له‌ ناوچوونی به‌عس دووباره‌ گه‌راوه‌ بۆ کوردستان، ئیستا و تارخوین و پێش نویژه، له‌ مزگه‌وتی عوزیری له‌ (هه‌ولیر).

۳. شیخ عبدالله: ۱۹۴۷ز هاتووته‌ دنیا، په‌یمانگای ئیسلامی له‌ هه‌ولیر ته‌واو کرد، چهند سالان له‌ ده‌ره‌وه‌ بوو، گه‌راوه (هه‌ولیر) تووشی نازار و نه‌خۆشی کوشنده‌ هات، له‌ ۲۲/۲/۲۰۰۸ز، کاتی نووسینه‌وه‌ی ژياننامه‌ی باوکی له‌م میزروه‌ کۆچی دوایی کرد.

سه چاره کان:

۱. محمد بن عبدالله الجلی ۱۲۸.

۲. دهستووسی مهلا نه نوهری سعاتیچی.

عبدالکریم نه حمهد برنده (۹۰۳)

ناوی عبدالکریمه، کوری سهد نه حمهدی کوری محمهدی کوری عبدالرحیمه، خه لکی گوندی (نه حمهد برنده) به، سالی ۱۳۰۳ك - ۱۸۸۵ز هاتووته دنیا.

له گوندی (خانه شوور) دهستی کرد به خویندن، دواپی چووه (نه حمهد برنده) لای شیخ ماری نیرگسه جار، دواپی چووه (هه له بجه)، دواپی چووه (ئه بو عوبه بیده)، دواپی چووه (پریس) لای مهلا عبدالقادری مهلا مومین، وه ههر له گهل نهو چووه قزلبات، دواپی چووه (سلیمانی) لای شیخ باباعلی ته کیهی، پاشان چووه (بیاره)، سالی ۱۳۳۱ك شیخ ماری نیرگسه جار کۆچی دواپی کرد شیخ نه حمهدینی بیاره ماموستا عبدالکریمی له جینی نهو دانا به مهلا، دهستی کرد به دهرسدانهوه و جیهه جینی کردنی کاروباری مهلا یه تی، سالی ۱۳۶۱ك - ۱۹۴۲ز له گوندی (نه حمهد برنده) کۆچی دواپی کرد.

ماموستا شاعیر بو، شیعی کوردی و فارسی ههیه، به بۆنه ی کۆچی دواپی شیخ

باباعلی، ده لئی:

له یهك مزگهوت و ته كیه و مهدرهسه كهس نایی دهنگی

(قد قامت) نه یا هوینی نه بسم الله، نه سو بجانه

له ههر قه بریکه وه گوئی بگری ههروهك نه غمهیی داود

سه دای ته کبیری عید و خو تبهیی ناوازی قورئانه

وه هام زانی منیش نهو حالته ته روئیایه ده بیینم

له بۆ ته حسیلی بیداری خۆم هینایه جۆل لانه

که هۆشم هاته بهر نه ختیک و پرسیم بۆم موحه قهقه بوو

نه مه ناساری کۆچی شیخی عهسر و فهخری کوردانه

سه‌رچاوه: یادی مه‌ردان ۶/۶۱۸ - ۶۲۹.

عبدالکریم نه‌حمه‌د خانه‌شوری (۹۰۴)

ناوی عبدالکریمه، کوری نه‌حمه‌دی کوری محمه‌دی کوری سه‌ید عبدالرحیمی خانه‌شوریه، له ده‌وری سالی ۱۳۰۳ ک - ۱۸۸۵ از هاتوته دنیا، ده‌ستی کرد به خوتندن، پاش خه‌تی قورنانی پی‌روز و کتیه سه‌ره‌تایه‌کان، چووه قوتابخانه‌ی (نه‌حمه‌د برنده) له شاره‌زور، پاشان چووه (هه‌له‌بجه)، دوا‌یی چووه (نه‌بو‌عو‌به‌یده)، دوا‌یی چووه (پریس) لای مه‌لا عبدالقادر مه‌لا موئمین، دوا‌یی چووه (قزرا‌بات) نزیک (شاره‌بان)، دوا‌یی چووه مزگه‌وتی مه‌لا نه‌مین مام رۆسته‌م له (سلیمانی)، دوا‌یی چووه مزگه‌وتی باباعه‌لی، دوا‌یی چووه (بیاره)، له‌وی کۆتایی به خوتندن هینا، گه‌راوه (نه‌حمه‌د برنده) ده‌ستی کرد به مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، سالی ۱۳۶۱ ک - ۱۹۴۲ از کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۲۴.

عبدالکریم نه‌سه‌عه‌د خه‌یلانی (۹۰۵)

ناوی عبدالکریمه، کوری مه‌لا نه‌سه‌عه‌دی کوری مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی خه‌یلانی یه، سالی ۱۹۰۰ از هاتوته دنیا، ده‌ستی به خوتندن کرد، له خزمه‌ت باوکی خوتندنه‌که‌ی برده سه‌ر، هر له لای نه‌و نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

که باوکی سالی ۱۹۳۰ از کۆچی دوا‌یی کرد، له جینی دانیشته، له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی رواندز له جینگه‌ی باب و باپیری کرا و تارخوین و پیش نویتز و ده‌رس بیتز، مامۆستا زانایه‌کی زیره‌ک بوو، زمان ره‌وان بوو له کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی، قه‌سه‌خۆش و مه‌جلیس ناوه‌دان بوو، کتیبخانه‌ی باب و باپیری و مه‌لا محمه‌دی خه‌تی هه‌مووی له لایبوو، به داخه‌وه سالی ۱۹۵۷ از هۆده‌که له ناگری فرنیه‌کی نانی که نزیکی بوو ناگری تیبه‌ربوو، کتیه‌کان هه‌موویان سووتان، مامۆستا چه‌ند نیجازه‌ی دابوون.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا سه‌ید عبدالله ی توه‌قی، مه‌لا محمه‌دی عه‌لیاوه‌ی،

مه‌لا طاهای شیخ وه‌تمانی، مه‌لا مه‌مدوحی مزوری، مه‌لا محمه‌دنه‌مینی رواندزی، مه‌لا عه‌لی

خه‌تی، مه‌لا که‌مالی هه‌روتی، مه‌لا عبدالواحیدی باله‌کی، مه‌لا نه‌حمه‌دی وه‌رتی، مه‌لا عبدالله ی خه‌تی، مه‌لا نه‌حمه‌دی کۆیی.

سالی ۱۹۷۴ از سوپای رژیمی (به‌عس) هه‌رشه‌کی در‌ندانه‌ی کرده‌ سه‌ر ناوچه‌ی (رواندز) خه‌لکان ئاواره‌بوون، ماموستاش چوووه (مه‌هاباد)، سالی ۱۹۷۵ از گه‌راوه‌ی رواندز، دوایی چاوه‌کانی نالۆز بوون، بو چاره‌سه‌ری چوووه (به‌غدا) لای کوره‌که‌ی، سالی ۱۹۷۶ از گه‌راوه‌ی رواندز، له ۲۳/۶/۱۹۷۷ ز کۆچی دوایی کرد، له ته‌ک باب و بایری به‌ خاک سپه‌ردرا، به‌بوئنه‌ی کۆچی دوایی ماموستا مه‌مدوح مزوری، ده‌لی:

زانا کۆچی کرد، خه‌لکیش کۆچی کرد	ناوابوو رۆژی ناوچه‌ی و لاتمان
وه‌فاتی فه‌رموو ماموستای وولات	(عبدالکریم) ی باوکی هه‌موومان
که‌وته تاریکی ده‌شت و دۆل و چیا	گه‌شایی وولات باری کرد لیتمان
به‌لی هه‌رچی هات بو سه‌رزهمینه	نه‌قشیکێ دانا و چوو دهر له ریزان

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماء ومدارس في أربيل ۹۸.
۲. ده‌نگی زانا (۵۷)، ۲۰۰۲ ز.
۳. بنه‌ماله‌ی به‌ناوبانگی رواندز ۱۳۲ - ۱۴۲.

عبدالکریم به‌رزنجی سوله‌یمانی (۹۰۶)

ماموستا سه‌ید عبدالکریم، یه‌که له زانییه به‌ناوبانگه‌کانی شاری (سوله‌یمانی)، یه‌که‌م که‌سه له مزگه‌وتی شیخ عبدالرحمان ده‌رسی داوه، وه ده‌رسی به‌ چهند زانای مه‌زن داوه، له‌وانه: مه‌لا ئیبراهیمی بیاره، مه‌لا سه‌ید عه‌لی به‌رزنجی، مه‌ولانا خالیدی نه‌قشه‌ندی، سالی ۱۲۱۳ ک - ۱۷۹۸ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: تاریخ السلیمانیه ۲۷۱ - ۲۷۲.

عبدالکریم ره‌نگریژانی (۹۰۷)

ماموستا عبدالکریم، له‌گوندی (ره‌نگریژان) ی‌ئیران هاتووته‌دنیا، دوایی له‌گه‌ل مه‌لا شه‌ریفی برای بو‌خویندن هاتنه (رواندز)، ماوه‌ک له‌وتی خویند، پاشان له‌گه‌ل کاک‌ی هاته (هه‌لویر)، ماوه‌ی دوازده‌سالان، له‌مزگه‌وتی قه‌لات، له‌خزمت مه‌لا عومهر نه‌فهندی ماوه، تا‌نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت بووه مه‌لا له (گرد‌عازه‌بان)، سالی ۱۲۹۶ک - ۱۸۷۹ز چووه (به‌دیقره‌ر).

دانراوه‌کانی:

۱. هونراوه‌ی فارسی، ده‌باره‌ی ریژمان، سه‌ره‌تایه‌که‌ی:

قال الفقیر أبو عبدالله
عبدالکریم الراض بالله
بعد أداء حق حمد و کذا
تصلیة علی النبی المصطفی

۲. شه‌رحی هونراوه‌که‌ی سه‌ره‌وه.

۳. چه‌ند کورته‌حاشیه‌له‌سه‌ر کتیه‌کانی خویندن.

ماموستا کوریک‌ی هه‌بوو نار مه‌لا عوسمان، به‌یارمه‌تی خوا له‌مه‌ودوا باسی ده‌که‌ین. سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۹۰ - ۹۷.

۲. علماء و مدارس فی آریل ۹۴.

۳. غایة الإظهار: ده‌ستتووس.

عبدالکریم سوله‌یمان کوردی (۹۰۸)

ناوی عبدالکریمه، کوردی سلیمانی کوردی مصطه‌فای کوردی حه‌سهن قازی کوردی عبداله‌وه‌هایی شافعی‌یه، زانایه‌کی گه‌وره و به‌ناوبانگ بووه، شیخه‌کی خواناس بووه، چه‌ند که‌راماتی لی‌ده‌گیرنه‌وه، له‌ولاتی خزی دهرسی فه‌رمووده‌ی له‌لای مامی مه‌لا محهمه‌د خویند، شه‌ریعه‌تی له‌لای مه‌لا نه‌حمه‌دی عومهر نابادی خویند، ته‌فسیری له‌لای مه‌لا یوسفی نه‌صه‌م خویند، به‌شیکی به‌یزاوی له‌لای مه‌لا حوسیتی ره‌شانی خویند،

فهرائیزی له لای قازی (شکرالله) ی سهقزی خویتند، نهحوی له لای مهلا عبدالصمدی موجشی خویتند، پاشان چوره (شام)، له دیمشق دابهزی، دوستی کرد، به دهرسدانهوه. بهشیک له فهقییهکانی: سهید محهمهدی نهقیب، شیخ محهمهده عیثی، شیخ نیراهیم فهتال، سهید شهسههدهین حیصنی.

دهلتین: جارهک بو سهیران له گهل فهقییان لهسهه گردهک دابهزی، یهک له فهقییهکان غوسلی لهسهه بوو، له بیرى نههابوو، له گهروهوان ههستاهه بو نویتزکردن، ماموستا شههکی گرت و رای کیشا فهرمووی: کورم برۆ خۆت بسمیل بکه نهوجا وههه نویتز بکه، نهو فهقییهش دهیگۆت: قهت قسهه بو کسه نه کردبوو، کهوا قهلبم پیسه، خۆشم لهبیرم کردبوو، شتی لهو بابهته زۆر له ماموستا ده گیتنهوه. سههچاوهکان:

۱. مشاهیر الکورد ۲۸۲ - ۲۸۳.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۱۶ - ۳۱۸.

۳. خلاصة الأثر ۲/۴۷۴ - ۴۷۵.

۴. معجم أعلام الکورد ۴۴۳ - ۴۴۴.

عبدالکریم عبدالله سیواسی (۹۰۹)

ناوی عبدالکریمه، کورپی عبداللهیه، خهلکی شاری (سیواس)ه له کوردستانی تورکیا، مهزههبی حهنهفی بووه، ناسراوه به (واعیز) کتیبی (الجام النفوس)ی داناره له نامۆزگاری، له ۱۰۴۹ک - ۱۶۳۹ز کۆچی دواپی کردوو.

سههچاوهکان:

۱. معجم المؤلفين ۵/۳۱۸.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۴۱.

۳. كشف الظنون ۱/۱۴۸.

۴. هدية العارفين ۱/۶۱۲.

عبدالکریم عبدالعزیز سینیرانی (۹۱۰)

ناوی عبدالکریمه، کوری عبدالعزیزی کوری خالیده، عه‌شیره‌تی (ساله‌یی) به، له ۱۹۰۶/۷/۱ ز هاتووته‌دنیا، دهستی کرد به خویندن، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، ماوه‌ک له مزگه‌وتی قه‌لات بوو له (هه‌ولیر)، ماوه‌ک چووه لای مه‌لا محمه‌دی کورده، دوایی چووه (مام خاران) لای مه‌لا عبدالله ی به‌حرکه‌یی (باوکم)، هه‌ر له خزمه‌ت نه‌و هاته (شه‌وزار)، ماوه‌ک چووه (دیه‌گه) له‌گه‌ل مه‌لا خه‌لیلی موخلیص، لای مه‌لا نیسماعیلی جدیدهی بوو، پاشان چووه مزگه‌وتی حاجی قادر لای ماموستا محمه‌دنه‌مینی بیتواته و ماموستا عبدالله ی کوری، ماوه له‌وئی تا نیجازه‌ی له ماموستا عبدالله وهر‌گرت.

مه‌لا‌یه‌تی: بووه مه‌لا له گوندی (سینیرانی گه‌وره)، دهستی کرد به دهرسدانه‌وه.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا محمه‌د مه‌لولود به‌حرکه‌یی، مه‌لا شه‌فیعی سه‌رخه‌یی، مه‌لا عبدالقادر مه‌لا سوله‌یمان به‌حرکه‌یی، مه‌لا نه‌حمه‌د سینیرانی گچ‌که، مه‌لا نه‌حمه‌د که‌په‌نک ره‌شی، مه‌لا عبدالکریم بیر‌کۆتی، مه‌لا عوسمانی گه‌زنه‌یی، مه‌لا عبدالله محمه‌دنه‌مین به‌حرکه‌یی، مه‌لا سه‌ید عبدالله قه‌راتگه‌یی، مه‌لا نه‌بو‌به‌کری داره‌به‌نی، مه‌لا عبدالرحمانی گرده‌جۆتیار، مه‌لا عبداللهی گرده‌شیری، فاروقی برازای.

سه‌برده‌یک: کاتی ماموستا له قه‌راتی ده‌خویند، رۆژی نۆبه‌تی راتبه‌هیتانی دادی، ده‌چیته فرنی مه‌لا نه‌فه‌ندی، نیو ته‌شته‌ک بروشی گه‌رمی رۆنی پیده‌ده‌ن، له‌وه‌ده‌مه مه‌لا نه‌فه‌ندی له پستی راه‌ه‌ستایه و نه‌ویش ناگای لی‌نیه، ده‌کشیته‌وه خۆی له مه‌لا نه‌فه‌ندی ده‌دا، سه‌رتاپای شه‌کی نه‌فه‌ندی ده‌شیو هه‌ردی، فه‌قی زۆر شه‌رمه‌زار ده‌بی، له دلی خۆی ده‌لی: {چم له خۆم کرد،! ده‌بی مه‌لا فه‌ندی لیم‌بدا، جوونم پی‌بدا، ده‌رم بکا؟ ده‌شرم له برسان جی‌نیه‌بجمی، مه‌لا فه‌ندی هیچ به‌فه‌قی نالی، یه‌کسه‌ر روو له پیاوه‌که ده‌کات، خۆی لی‌توره‌ده‌کات، ده‌لی: من چهند پارهی زۆرتان ده‌ده‌می، تا خواردنی چاک لۆ فه‌قییان دروست بکه‌ن، نه‌و شیوه‌خرابه‌چییه‌بو‌نه‌و فه‌قیه‌ت هیناوه‌؟}.
نه‌وه‌ش ماقولی و گه‌وره‌یی مه‌لا نه‌فه‌ندی ده‌گه‌ینی.

خووره‌وشتی: مه‌لایه‌کی زیره‌ک بوو، بی‌نفس و بی‌تعماع بوو، مه‌ره‌قی دنیا‌داری نه‌بوو، عه‌ره‌بی و فارسی ده‌زانی، زمان پاراو و قسه‌زان بوو، مه‌جلیس خوش و ئاوه‌دان بوو، قسه و نوکته‌ی پیر و پیشینانی زۆر ده‌زانی، خه‌تی خوش بوو، سالی ۱۳۵۸ک - ۱۹۳۹ز مه‌لودنامه‌ی باته‌یی نووسیه‌وه، نیستا له لامانه‌ نمونه‌ی چالاکی مامۆستایه. ده‌ستی شیعری هه‌بووه، چهند شیعری ئایینی هه‌یه، پینج خسته‌کی شیعری (موخلیصن)ی کردووه، له مه‌دحی شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی، نه‌وه ده‌قه‌که‌یی:

چ نیکسیرینکه گهر ده‌ستی که‌سێ گه‌ری له دامانی

که‌مالی دین و دنیا (ذوالجناحین) میسلی وی کانی

گولێ گولزاری (هه‌رشه‌م) هه‌ر بمیئ به‌شقی یه‌زدانی

له‌ژێر چه‌رخێ فه‌له‌ک قوربان ته‌و ئیمه‌رۆ که‌ سولتانی

له‌ نه‌شری دین وه‌لی عه‌هدی له‌ جیگه‌ی غه‌وسی گه‌یلانی

له‌ ده‌ست خو‌تی نه‌ده‌ی نه‌ی دل نه‌گه‌ر هۆشیاری و عاقیل

نه‌وه ئیمه‌رۆ که‌ بۆ عیلمی زوه‌ور و باطینا حامیل

له‌ عیلم و مه‌عرفه‌ت فه‌رده له‌ نه‌وسافی حه‌سه‌ن کامیل

له‌ فه‌یز و نیسه‌ت و هیممه‌ت وه‌کو به‌حریتی بی‌ساحیل

له‌ بۆ حیکمه‌ت به‌ من نا‌کرئ قیاسی که‌م به‌ لوقمانی

فیدات بی‌جان و رووحی من ده‌با لوتفێ وه‌کو باران

ببی بۆ قه‌لبی دیمی من که‌ دیم پتویسته بۆ باران

خوناوی هیممه‌ت داگری سه‌رو روژی سیه‌ه چاران

نه‌گه‌ر ساتی له‌سه‌ر یه‌ک بی‌بوه‌ستم رووبه‌رووی یاران

ده‌بی شیت بم نه‌گه‌ر بیده‌م، به‌ هه‌ولێر و سوله‌یمانی

نه‌گه‌ر مه‌یلی هه‌بی دلدار ده‌بی ته‌رکی بکه‌م یه‌که‌جار

که‌لام و گه‌فتو‌گۆی هه‌ر که‌س چ لادی بی‌چ نه‌هلی شار

له‌سه‌ر نهم بیک‌ره‌یه عه‌زمم له پێشی نه‌و ده‌که‌م ئیقرار
 له‌سه‌ر نهم و ئیشاره‌ی یار ده‌که‌م ته‌رکی هه‌موو نه‌غیار
 له لای من خۆش‌ت‌ره ته‌رکی هه‌موو عاله‌م له هه‌جرانی
 له بۆ بێ چاره و وه‌یتیم له عه‌سری ئیمه تو بابی
 له زومره‌ی (أولياء الله) نه‌بوو میسلی له پاش بابی
 له دوو نه‌و ده‌وره و ابزاتم شه‌به‌هت قه‌ت په‌یا نابی
 له گول‌ت‌زاری ویلایه‌ت‌دا، گول‌یک‌ی زیده نایابی
 له نیو تاریکی نه‌و عه‌سره، وه‌کو خورشیدی تابانی
 زمانم وه‌رگه‌ری چم گۆت، له خۆما هه‌یج نه‌بوو ناگه‌م
 به‌لتی راسته له نیسیانه خه‌لق بووینه به‌نی ناده‌م
 له‌به‌ر ریسوا و په‌ریشانی له قه‌لبا دل نیه یه‌ک ده‌م
 په‌ریشانم له حالی خۆم به‌خۆشم من له خۆ ناگه‌م
 نه‌زه‌رتان گه‌ر له‌سه‌رمان بی چ ناکاتن په‌ریشانی
 تعالوا، فاشربوا کاسا ر‌حیقا فی نوادیه
 فهل عیباً تروا فیه أفي بطن وبادیه
 ألا فاکشف عمی القلب ولات‌کر آیادیه
 نوالی من یوالیه، نعادی من یعادیه
 هو المعیار لل‌حب، لدی راض و‌غضبان
 له‌غه‌مخواری ده‌میکه من وه‌کو دانه‌ی خورا و ناوم
 له‌سه‌ر گاز مالوکه‌ی می‌خنه‌ت فه‌له‌ک داینام له‌سه‌ر داوم
 به‌تۆتیای ژیری نه‌علینت جه‌لاکه‌م نوری دوو چاوم
 سه‌رم دانایته ژیر کهوشی هه‌لتی ناگرم هه‌تا ماوم
 نه‌وه‌ی لۆمه‌م ده‌کا عوزری قه‌بوله چونکه نایزانی

له بهینی نهفس و شهیتانا (کهریم) والئی بهشو کاوه

سهرابی گهر بیینی وادهزانی، لوججهیی ناوه

له بهحری هیممهتت بهحری موحیت پر لوججهیی ناوه

له رینگادا خهریک ماوه، ههموو دهم مات و داماره

به زوو (موخلیص) عیلاج نهکری، گهلی نیتزیکه فهوتانی

منیش نهو شیعرهه کردیته حهفت خشتهکی، پروانه دیوانهکم، لاپهه ۲۴ - ۲۷.

ماموستا سالی ۱۹۶۱ از هاته (ههولیر) له ۱۶/۲/۱۹۷۵ از کۆچی دوایی کرد.

سهراوه: چاوینکهوتینک له گهل کاک فاروق برازی ماموستا.

عبدالکریم عبدالقادر موهاجیر (۹۱۱)

ناوی عبدالکریمه، کوری عبدالقادره، سالی ۱۲۷۱ک - ۱۸۵۴ز له (سنه) هاته

دنیا خۆی و سی برابه کانی شیخ محهمد سهعید و شیخ مههمود و شیخ نههمد، له خزمهت

باوکی و شیخ نهسیمی (مامی) له نیران ناواره بوون بو (سلیمانی) بۆیه ناسراوه به

(موهاجیر)، که باوکیان کۆچی دوایی کرد، بهشیکیان گهراوه (نیران)، ماموستا

عبدالکریم له شوینی باوکی دانیشت، له مزگهوتی مهلا عهلی نظامی دهستی کرد به

دهرسدانهوه، پاشان مزگهوت و قوتابخانهی نوئی دروست کرد، شوینی بو میوانان دابین

کرد، جینگای خۆی گواستهوه بو نهو شوینه، لهوی دهستی کرد به خزمهتی ئابینی پیروز،

میوانداری میوانان، دهرسدانهوهی فهقییان، بهردهوام بوو لهسهه نهو کاره پیروزانه تا

کۆچی دوایی کرد، کورپیکی ههبوو ناو عبداللطیف، نهویش کۆچی دوایی کرد. سی

کوری ههبوو: عبدالله و باباعهلی و محهمد سهعید.

سهراوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۱۹ - ۳۲۰.

عبدالکریم قاسم بهرنجی (۹۱۲)

ناوی عبدالکریمه، کوری شیخ قاسمی کوری حوسینی کوری بابهزیدی کوری

نیسماعیلی کوری شیخ بابارهسولی بهرنجی به، دهستی کرد به خویندن، پاش کۆتایی پی

هینان بروه مهلا له مزگهوتی باباعهلی له (سلیمانی)، لهوی دهرسی ده‌دا، مهلا ئیبراهیمی بیاره و مهولانا خالیدی نه‌قشبهندی فه‌قتی نه‌و زاته‌نه، سالی ۱۲۱۳ک - ۱۷۹۸ز به نه‌خۆشی تا‌عون کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۲۱.

عبدالکریم مالیک جزیری (۹۱۳)

ناوی عبدالکریمه، کوری مالیکه، خه‌لکی (حه‌ران)ه له جزیره‌ی بۆتان، زانایه‌کی فه‌رمووده‌ناس و برواینکراو بووه، سالی ۱۲۷ک - ۷۴۴ز کۆچی دوابی کرد، تازه داری سبی له ریشی په‌یدا بوو.

سه‌رچاوه: شذرات الذهب ۱/۱۷۳.

عبدالکریم محهمهد (ابو‌السعود) نامیدی (۹۱۴)

ناوی عبدالکریمه، کوری محهمهدی کوری نه‌بو سعودی نامیدی یه، سالی ۹۷۱ک - ۱۵۶۳ز باوکی کۆچی دوابی کرد، بایری به خیتی کرد و فیری زانیاری کرد، کرا (مدرس) له قوتابخانه‌ی مه‌حمود پاشا، پاشان چووه قوتابخانه‌ی نه‌بو ئه‌یوبی نه‌نصاری، دوابی چووه قوتابخانه‌ی سولتان سوله‌یمان، له‌وی سالی ۹۸۱ک - ۱۵۷۳ز کۆچی دوابی کرد، مامۆستا نووسه‌ره‌کی چاک بوو، خه‌تی خۆش بوو، قسه‌ ره‌وان بوو، مه‌ره‌قی ده‌رسدانه‌وه بوو، رووخۆش و مه‌جلیس ناوه‌دان بوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۱۶.

۲. معجم أعلام الكورد ۴۴۰.

۳. مشاهیر الكورد ۲/۳۳ - ۱۲۷.

۴. معجم المؤلفین ۶/۳.

عبدالکریم محمد مهلا (مدرس) (۹۱۵)

ناوی عبدالکریم، کوری محمدی کوری عبدالفتاحی کوری سولهیمانی کوری
مصطفیای کوری محمد مهلا، عه شیره تی (قازی)یه، له مانگی مهلولدی سالی ۱۳۲۱ک -
۱۹۰۳ز له گوندی (دهره شیش) سهر به (ههله بجه) هاتووته دنیا.

له لای باوکی دهستی کرد به قورنانی پیروزی، دواي خه تم کردن و تهواو کردنی
چهند کتیبی سه ره تایی، سالی ۱۳۳۱ک دهستی کرد به (ته صریفی زهنجانی)، سالی
۱۳۳۳ک دهستی کرد به (جامی)، لهو کاته جهنگی یه کهمی جیهانی دهستی پیکرد، چووه
مزگهوتی ملکه نندی له (سلیمانی)، دواي چووه مزگهوتی مهلا محمد نه مینی بالیکدهری
له گهره کی (سهره قام)، ماوه لهوئی تا (سیوطی) تهواو کرد، پاشان گرانی و نه بوونی
کاری کرده سهر خه لکان، به تاییهت فهقی ناره حهت بوون، ماموستا (سلیمانی)
به جیهنشت، چووه (دورود)، لهوئی شیخ علانه دینی شیخ عومهر چاودتیری کرد، له
باره ی خویندن و ژیان، تا شارهزا بوو له شهریهت و نهحو و ناداب و مهنتیق و
فهله کیات، سالی ۱۳۳۸ک له گه ل شیخ چووه (بیاره) لهوئی لای مهلا محمد سه عیدی
عویندی دهستی کرد به بورهانی (گهله نهوی)، دواي له گوندی (بالک) لای مهلا مهجود
فهرائیزی شیخ مه عروف و شهرحی عه قانیدی نه سه فی خویندن، پاشان له سهر فه رموده ی
شیخ گهراوه (بیاره) لهوئی له لای مهلا نه محمدی (رهش) دهستی کرد به عه قیده ی مه رضیه
و (مطول)، سالی ۱۳۴۰ک له گه ل مهلا نه محمد چووه خانه قای مهولانا له (سلیمانی)،
دواي مهلا نه محمد بووه مهلا ی (گه لاله)، ماموستا عبدالکریم له خانه قا ماوه، له خزمهت
شیخ عومهری فه رده داغی دهستی کرد به خویندن کهوته ژیانیکی نوئی، ده رگه ی زانستی
لی کراره، دهستی کرد به نووسین و کتیب دانان و حاشیه دانان، لهو ماوه یه کتیبانی:
(أقصى الأمانی) و (بهلاغه) و (فریده) ی نهحو و (شرح المنهج) ی شیخ زه که ربای نه نصاری
و باسی خولع له (توحفه) ی خویندن، گوتی له ده سه کانی: (بورهان) و (تشریح) و
(خلاصة الحساب) و (أشكال التأسيس) و (تقريب المرام) و (جمع الجوامع) و (أسطرلاب)

و (ربع) و (لاری) حیکمهت و حاشیه‌کانی شیخ عبدالقادری موهاجیر گرت، سالتی ۱۳۴۳ک - ۱۹۲۴ز نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له جه‌نابی قه‌ره‌داغی وهرگرت.

مه‌لایه‌تی: یه‌که‌م جار بووه مه‌لا له (نهرگسه‌جار) نزیك (هه‌له‌بجه) له‌وی ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و کاروباری مه‌لایه‌تی، پاشان له‌سه‌ره‌تای سالتی ۱۳۴۷ک له‌سه‌ر خواسته‌ی شیخ عدلانه‌دین چووه (بیاره) له‌وی کرا (مدرس)، نه‌مجا پتر توانی دهرس بدا و ده‌گهر مه‌لایه‌ چاکه‌کانی ده‌هاتنه‌خانه‌قا پتر گفتوگۆ بکا، له‌کتیب به‌ک نه‌ده‌که‌ت، کتیب‌خانه‌ی شیخ ده‌وله‌مه‌ند بوو، له‌بهر نه‌و هۆیانه‌ له‌و شوینه‌ پیرۆزه‌ شاره‌زای ته‌واوی له‌ زانسته‌کان په‌یدا کرد، ده‌ستی بالا بوو له‌ دهرس و نووسین و دانان، به‌هۆنراوه و به‌ په‌خشان، به‌ کوردی و عه‌ره‌یی و فارسی ههر سنی زمان، بووه‌ پسیۆر و سه‌رچاوه‌ بۆ بابه‌ته‌کان، خوای گه‌وره‌ وای کرد، نه‌و مه‌له‌بنده‌ ناینه‌، رۆژ به‌ رۆژ پتر گه‌شه‌ی پی‌ ده‌درا نزیکه‌ی سه‌ده‌ فه‌قی له‌و خانه‌قابه‌ بوون، شیخ عدلانه‌دین هه‌موو پینداویستی بۆ جیه‌جی ده‌کردن، له‌ سالتی ۱۳۴۷ک تا سالتی ۱۳۷۱ک مامۆستا ده‌وری چل و پینج نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی دا.

سالتی ۱۳۷۱ک باری کرد له‌ (بیاره) چووه‌ شاری (سلیمانی) مزگه‌وتی حاجی جان له‌ گه‌ره‌کی ملکه‌ندی، سالتی ۱۳۷۴ک چووه‌ (که‌رکوک)، سالتی ۱۳۸۰ک چووه‌ (به‌غدا) له‌وی کرا پینش نوێژ له‌ مزگه‌وتی (ئه‌حه‌دییه) و (مدرس) له‌ مزگه‌وتی شیخ عبدالقادری گه‌یلانی، جگه‌ له‌ کورد و عه‌ره‌ب، چه‌ند قوتابی له‌ (جاوه) و (تورکیا) و (مه‌غریب) و (جه‌زائیر) ده‌هاتنه‌ لای، سالتی ۱۳۸۸ک - ۱۹۶۸ز چووه‌ سه‌فه‌ری (حه‌ج)، سالتی ۱۳۹۳ک مزگه‌وتی (ئه‌حه‌دییه) به‌ جیه‌یشت یه‌که‌جاری هاته‌ مزگه‌وتی (غه‌وس) بۆ دهرس و فه‌توا و کاروباری ناینی، سالتی ۱۹۷۳ز خانه‌نشین کرا، سالتی ۱۹۷۴ز کرا سه‌رۆکی زانیانی موسولمانانی عێراق، سالتی ۱۹۷۸ز کرا نه‌ندامی کۆری زانیاری عێراق.

مامۆستا و مزگه‌وتی غه‌وس: مامۆستا له لایه‌ن نه‌وقاف خانه‌نشین کرا، بنه‌ماله‌ی گه‌یلانی که سه‌ره‌رشتی مزگه‌وتیان ده‌کرد، رازی نه‌بوون مامۆستا ب‌روا و نه‌وئ چۆل بکا. له لای خۆیان دایغه‌زرانده‌وه و ه‌کو جاران به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ده‌رس و فه‌توا و نووسین و نامۆزگاری، شه‌وان و رۆژان له هۆده‌کی قاتی سه‌ره‌وه داده‌نیشت، وه‌لامی پرسیاره‌کانی ده‌داوه که ناراسته‌ی ده‌کران له لایه‌ن کورد و عه‌ره‌ب و تورکمان، له عیراق و عه‌ره‌به‌ستان، له نه‌فغان و له پاکستان، مه‌لایانی (به‌غدا) به‌کۆمه‌ل ده‌هاتنه لای بۆ خۆتندن، به‌راستی مه‌جلیسی پر خیر و به‌ره‌که‌ت بوو، باسی دنیا له‌وئ نه‌بوو، نه‌و ماوه‌ی له خزمه‌تی ده‌مایه‌وه هه‌ستت به‌ دل‌خۆشی ده‌کرد، ده‌تویست له‌وئ هه‌لنه‌ستی، نه‌و که‌سه‌ی نه‌و رووی خۆی ده‌دایه‌ی، کابرا وای ده‌زانی ده‌ستکه‌وتیکی گه‌وره‌ی ده‌ستکه‌وت، زانیه‌کی بی‌فیز بوو، لاق له‌سه‌ر که‌س لی نه‌ده‌دا، به‌رانبه‌ر زانیان خۆی به‌نزم داده‌نا، به‌تایبه‌ت ریزی شیخه‌کانی (بیاره) و (ته‌ویلنه) ی زۆر ده‌گرت، مریدی شیخ عه‌لانه‌دین بوو (خوا لئی خۆش بی)، به‌رده‌وام خه‌ریکی نووسین بوو، دانراوی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی هه‌یه، به‌به‌خشان و هۆنراوه، به‌شیکیان ده‌ستنووسن، به‌شیکیان چاپ کراون.

دانراوه‌کانی کوردی:

۱. نامه‌ی حه‌قیقه‌ت: سالی ۱۳۶۲ک دایناوه.
۲. نیمان و نیسلام: سالی ۱۳۵۲ک دایناوه.
۳. باخچه‌ی مه‌عریفه‌ت: سالی ۱۳۷۳ک دایناوه.
۴. أساس السعادة: سالی ۱۳۵۴ک دایناوه.
۵. نامه‌ی هۆشیار: سالی ۱۹۸۸ز دایناوه، له ۱۹۹۲ز چاپ کرا.
۶. ناوی حه‌یات: میژووی پیغه‌مبه‌ران (د.خ) سالی ۱۳۵۸ک دایناوه.
۷. سه‌نا و سکاڵا: سالی ۱۹۸۶ز دایناوه، له ۱۹۸۷ز چاپ کرا.
۸. جل جرای نیسلام: سالی ۱۳۵۹ک دایناوه.
۹. نامه‌ی به‌ختیار: نامۆزگاری یه، سالی ۱۳۸۴ک دایناوه.

۱۰. هۆنراوهی نور و نهجات: سالی ۱۳۷۶ك دایناوه.
۱۱. هۆنراوهی نور صباح: سالی ۱۳۴۶ك دایناوه.
۱۲. مهولودنامه و میعراج نامه: سالی ۱۳۷۸ك دایناوه، له ۱۹۸۲ز چاپ کرا.
۱۳. دوورشته: له شیوهی (نههمدی) شیخ مهعروفه، له ۱۳۸۵ك دایناوه، له ۱۹۹۲ز چاپ کرا.
۱۴. شهرهعتی نیسلام: چوار بهرگه، سالی ۱۳۷۸ك دایناوه، له ۱۹۷۲ز چاپ کرا.
۱۵. بههار و گولتزار: سالی ۱۹۷۷ز چاپ کرا.
۱۶. وتاری نایی بۆ روژانی ههینی: سالی ۱۳۸۲ك دایناوه، له ۱۹۷۰ز چاپ کرا.
۱۷. بارانی رههت: سالی ۱۳۵۴ك دایناوه، له ۱۹۵۸ز چاپ کرا.
۱۸. یادی مهردان: دوو بهرگه، له ۱۹۷۹ و ۱۹۸۳ز چاپ کرا.
۱۹. لیکدانهوهی دیوانی مهولهوی: سالی ۱۳۸۲ك دایناوه، له ۱۹۶۱ز چاپ کرا.
۲۰. شهرحی دیوانی نالی: سالی ۱۹۷۶ز چاپ کرا.
۲۱. شهرحی دیوانی سالم.
۲۲. شهرحی دیوانی مهلا مصطهفای بیسارانی.
۲۳. شهرحی دیوانی مهحوی: سالی ۱۳۸۲ك دایناوه.
۲۴. شهرحی دیوانی فهقی قادی همهمهوند: سالی ۱۹۸۰ز چاپ کرا.
۲۵. نیقبال نامه: سالی ۱۳۵۴ك دایناوه.
۲۶. نوری قورنان: سالی ۱۳۹۱ك دایناوه، له ۱۹۸۵ز چاپ کرا.
۲۷. رینگای بهههشت: سالی ۱۹۸۷ز چاپ کرا.
۲۸. حه ج نامه.
۲۹. شهرحی عهقیدهی مهرضیهی مهولهوی: سالی ۱۹۸۸ز چاپ کرا.
۳۰. باوهشینى دل: ژبانی خووی و مهولانا خالید و جهند شیخانی تره.
۳۱. شهمامهی بیندار: فهلسهفه و نامۆژگارییه.

۳۲. په‌یره‌وان: باسی خه‌لیفه و کوره‌کانی شیخ عوسمانه (خوالئی خوش بی).
۳۳. وه‌نه‌وشه‌ی نازار: سالی ۱۴۰۳ ک دایناوه.
۳۴. بنه‌ماله‌ی زانیاران: سالی ۱۹۸۴ از چاپ کرا.
۳۵. شهرحی ته‌صرفی زه‌نجانی: سالی ۱۳۷۳ ک چاپ کرا.
۳۶. شهرحی قه‌صیده‌ی نوری (خاکی).
۳۷. شهرحی (فتح القریب).
۳۸. رۆژگاری ژیانم.
۳۹. ته‌فسیری نامی: جهوت به‌رگه، له ۱۹۷۷ز – ۱۹۷۹ز دایناوه له ۱۹۸۰ز – ۱۹۸۴ز چاپ کرا.
۴۰. خولاصه‌ی ته‌فسیری نامی: سن به‌رگه، سالی ۱۹۸۵ز دایناوه.
۴۱. الحدیقه‌ الوردیه لأهل العقیده المرضیه.
۴۲. رینگه‌ی ره‌هبر: سالی ۱۹۸۲ز دایناوه، له ۱۹۸۵ز چاپ کرا.
۴۳. زمانی دووبرا.
۴۴. به‌دیع و عه‌رووزی نامی: سالی ۱۹۸۹ز دایناوه، له ۱۹۹۱ز چاپ کرا.
۴۵. سۆسه‌نی کۆسار: نامۆژگاری به، له ۱۴۱۹ ک دایناوه.
۴۶. مه‌کتوباتی کاک نه‌جه‌دی شیخ: له ۱۹۸۴ – ۱۹۹۱ز چاپ کرا.
۴۷. به‌لگه‌ی نادان.
- دانراوه‌کانی فارسی:
۴۸. شمشیری کاری، بر فرقی نسیمی رسته‌گاری: وه‌لامی کتییی (نه‌سیمی رسته‌گاری) نایه‌ الله محمد مه‌ردۆخی سنه‌یه، له باسی ته‌قلید و ئیجتیهاد، سالی ۱۳۵۶ ک دایناوه.
۴۹. شه‌هابی سه‌ما ده‌ر ره‌جه‌ی جن جانی نما: وه‌لامی نامه‌ی (جان نما)ی نایه‌ الله محمد مه‌ردۆخی سنه‌یه: سالی ۱۳۶۴ ک دایناوه.

۵۰. فیوضات خدای ذی المنن: هۆنراوهیه، رهدی (یهزدان و نههره مهنا) ی نایه الله ی مهردۆخی سنهیه، سالی ۱۳۶۵ ک دایناوه.
۵۱. گولنزاری حیکمهت: سالی ۱۳۷۷ ک دایناوه.
۵۲. هۆنراوهی تهجوید: سالی ۱۳۷۳ ک دایناوه.
۵۳. رای حیکمهت: هۆنراوهیه.
۵۴. فوائد الفوائج: شهرحی هۆنراوهی مهولهوی یه، له ۱۹۹۲ ز دایناوه، له ۱۹۹۵ ز چاپ کرا.
- دانراوه کانی عهروهیی:
۵۵. العلمان في العلمين: الوضع والاستعارة: سالی ۱۹۷۳ ز دایناوه.
۵۶. الصرف الواضح: سالی ۱۹۶۳ ز دایناوه.
۵۷. العقد الذهب في جيد الأدب: بهدیع و عهروزه.
۵۸. مفتاح الأدب: سالی ۱۹۷۳ ز دایناوه.
۵۹. خلاصة البيان في الوضع والبيان: سالی ۱۳۷۴ ک دایناوه.
۶۰. المفتاح: سالی ۱۹۳۴ ز دایناوه.
۶۱. الورقات: سالی ۱۳۴۹ ک دایناوه.
۶۲. العزیزة: سالی ۱۳۴۸ ک دایناوه.
۶۳. الوجیهة: سالی ۱۳۴۹ ک دایناوه.
۶۴. المقالات في المقولات العشرة: سالی ۱۳۴۹ ک دایناوه.
۶۵. جواهر الفتاوی: یح بهرگه، سالی ۱۳۸۲ ک دایناوه، له ۱۹۶۹ - ۱۹۷۱ ز چاپ کرا.
۶۶. الوسيلة في شرح الفضيلة للمولوي: له ۱۳۷۶ ک دایناوه، له ۱۹۷۲ ز چاپ کرا.
۶۷. إرشاد السالك إلى المناسك: سالی ۱۹۸۳ ز چاپ کرا.

- ۶۸ المواهب الحميدة في حل الفريدة للسيوطي: دوو به‌رگه، سالی ۱۳۷۴ك دایناوه، سالی ۱۹۷۷ز چاپ کرا.
- ۶۹ نور الاسلام: سالی ۱۹۷۷ز دایناوه، له ۱۹۷۸ز چاپ کرا.
- ۷۰ مواهب الرحمن في تفسير القرآن: سهوت به‌رگه، سالی ۱۹۸۵ز دایناوه، له ۱۹۸۶ - ۱۹۸۹ز چاپ کراوه.
- ۷۱ نور الإيمان: سالی ۱۹۷۸ز چاپ کراوه.
- ۷۲ علماؤنا في خدمة العلم والدين: میژووی زانیانی کورده: سالی ۱۴۰۱ك دایناوه، له ۱۹۸۳ز چاپ کرا.
- ۷۳ إسناد الأعلام إلى سيد الأنام: سالی ۱۹۸۱ز دایناوه، له ۱۹۸۳ز چاپ کراوه.
- ۷۴ الرسالة وأنوارها: سالی ۱۹۸۹ز چاپ کرا.
- ۷۵ البركات الأحذية، في شرح الصمدية: سالی ۱۳۴۰ك دایناوه.
- ۷۶ صفوة اللآلي من مستصفي الغزالي: له ۱۳۷۵ك دایناوه، له ۱۹۸۶ز چاپ کرا.
- ۷۷ إرشاد الأنام، الى أحكام الإسلام: له ۱۹۸۷ز دایناوه، له ۱۹۹۰ز چاپ کرا.
- ۷۸ الأنوار القدسية في الأحوال الشخصية: سالی ۱۴۰۸ك دایناوه، سالی ۱۹۹۰ز چاپ کرا.
- ۷۹ مناجات عند قاضي الحاجات.
- ۸۰ الوردة العنبرية: سالی ۱۹۹۲ز دایناوه، له ۱۹۹۴ز چاپ کرا.
- ۸۱ جواهر الكلام: سالی ۱۹۵۶ز دایناوه، له ۱۹۹۳ز چاپ کرا.
- ۸۲ خلاصه جواهر الكلام: سالی ۱۹۹۲ز دایناوه و چاپ کراوه.
- ۸۳ التجويد المنظوم بالرجز: سالی ۱۳۴۸ك دایناوه.
- ۸۴ القصيدة الوردية.

نمونه‌ی شیعی ماموستا:

گه‌لی له زانای خواهن بیر و هوش گه‌لی نه‌دیسی بوساغی تیکوش

زۆر پالنه‌وانی ناماده‌ی مه‌یدان	گه‌لی مه‌ردانی به‌عه‌قل و وێژدان
زۆر دل‌پۆناکی خاوه‌ن عه‌شق و سۆز	گه‌لی دل‌پاکی بۆ مه‌ردوم دل‌سۆز
که‌ تانه‌ی نه‌دا بالایی له‌ عه‌ره‌یه‌	گه‌لی دل‌به‌ری سه‌روی سۆبه‌ر
په‌نای رۆژی ره‌ش بۆ حاجه‌ت مه‌ندان	گه‌لی به‌خه‌شنده‌ی خاوه‌ن خانه‌دان
باسێکیان نه‌ما نه‌ له‌ شار نه‌ ده‌شت	مردن و گیانیان گه‌بیشه‌ به‌هه‌شت
سوودی و هه‌رنه‌گرێ له‌ چه‌رخێ ده‌ووار	مایه‌ی نازاره‌ بۆ دلی هۆشیار
ناور بۆ حالێ که‌س نه‌داته‌وه	تۆماری ده‌وری خۆی نه‌کاته‌وه
نه‌کا به‌ رینگه‌ رێی تیکۆشینیان	نه‌کا به‌ سه‌ر مه‌شق نیشتی پێشینان
نا ره‌ه‌وایه‌ بۆی نوستنی شه‌وان	جیهان قه‌لایه‌ و ئینسان پاسه‌وان
بێداریی له‌ گه‌شت ماوه‌ی ژيانا	پێوستی مه‌رده‌ له‌ رووی جیهانا
نه‌مه‌یه‌ بۆ مه‌رد که‌رامه‌ت فه‌رزه	مه‌به‌ستی (نامی) له‌م تولى و عه‌رزه

کۆچی دوایی: پاش خزمه‌تیکی بێ وچان به‌ نایبی پیرۆزی ئیسلام، ته‌مه‌نیکی پتر له‌ صد سال له‌ خواپه‌رستی و فه‌توا و نووسین و دانان و به‌لاوکرده‌وه‌ی نه‌ده‌ب و رێزمان، رۆشنبیری و شیعری بۆ گه‌لی کورد، له‌ رۆژی سێ شهمه‌ی ۲۰/۸/۲۰۰۵ ز ۲۵ ی ره‌جه‌بی ۱۴۲۶ ک بارگه‌ی خۆی تیکنا له‌ مزگه‌وتی غه‌وسی گه‌یلانی به‌ره‌و باره‌گای په‌روه‌ردیگار، خواحافیزی له‌ فه‌قی و مه‌لایان و دۆست و براده‌ران و گه‌له‌که‌ی کرد، سلاوی خوات له‌سه‌ر بی مامۆستای دل‌پاک، له‌و رۆژه‌ بووی، له‌و رۆژه‌ چووی، وه‌ له‌و رۆژه‌ی که‌ زندی ده‌بیه‌وه‌، خواپاداشتی هه‌موو چاکه‌کانت بداته‌وه‌ که‌ به‌ ئیسلامت گه‌یاند، گه‌لی کورد شانازیت بێ ده‌کا هه‌تا رۆژی دوایی.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۲۴ - ۳۳۲ - ۳۶۹.

۲. الفرائد الجديدة / پێشه‌کی

۳. عقد الجوهر ۱۹۶۲ - ۱۹۶۳.

۴. اعلام کورد العراق ۴۷۹ - ۴۸۳.
۵. معجم اعلام الكورد ۴۴۱ - ۴۴۳.
۶. خۆری نیسلام ۲۰۰۲/۱۸، ۷۹ - ۸۰.
۷. خۆری نیسلام ۲۰۰۶/۳۱، ۶۴ - ۶۶.
۸. سه‌دهیه‌ك ته‌مه‌نی نورین ۳۸.
۹. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۵۹.

عبدالکریم مه‌مه‌د واژی (۹۱۶)

ناوی عبدالکریمه، کوری سه‌ید مه‌مه‌ده، سالی ۱۸۸۶ز له گوندی (کانی هه‌لوژه) هاتووته‌دنیا، باوکی له زووه‌وه کۆچی دوا‌یی کرد، له ته‌مه‌نی دوا‌زده سالی‌دا دایکی ناریدییه (بانه) بۆ خویندن، دوا‌یی چووه شاری (سلیمانی) لای شیخ عومه‌ری قه‌رده‌اغی، دوا‌یی چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر ماوه تا نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (سنه) ماوه‌ك له‌وی مه‌لا بوو، دوا‌یی چووه ناوجه‌ی (موکریان)، له‌وی چهند ده‌رسی داوه، مه‌لا صادقی قزلی و مه‌لا حه‌کیمی تالشی فه‌قی نه‌ون، ماموستا واژی چهند نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی داوه، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی ئایینی پی‌روژ، تا سالی ۱۹۵۱ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۳۷۸ - ۳۸۰.

عبدالکریم مه‌نصور باوه‌شنا‌یا (۹۱۷)

ناوی عبدالکریمه، کوری مه‌نصوری کوری نه‌بو به‌کری کوری عه‌لی کوری ئیبراهیمی کوری جابیره، سالی ۱۵۸۳ه‌ك - ۱۱۸۷ز له گوندی (باوه‌شنا‌یا) ی سه‌ر به (موصل) هاتووته‌دنیا، زانیه‌کی خێرخواز و به‌دین بووه، دنیای مه‌به‌ست نه‌بووه، زۆر به قه‌ناعت بووه قورنانی پی‌روزی هه‌موو له‌به‌ربووه، خه‌ریکی فه‌رمووده و شه‌ریعت و نه‌حو بووه، هاته (هه‌ولێر) به‌لام له‌به‌ر نه‌خۆشی نه‌یتوانی ده‌رس بداته‌وه، ماموستا شاعیره‌کی

چاک بووه له مه‌نحی نيمامه‌کان نه‌و پارچه شيعره‌ی به‌ ديارى بو (ابن المستوفى) ره‌وان
کردیه:

وقائل عبدالکريم مالکا
وتمدح المطلبي بعده
قلت له: إسمع مدیحي فيهم
وكيف لا أمدح أشياخ الهدى
لا تمدح الحبر الإمام مالکا
وابن هلال أحمد المبارکا؟
فاني لست لذاك تارکا
وكلهم للحق کان سالکا
سالى ٦٥١ك - ١٢٥٣ز کۆچى دواى کرد.
سه‌چاوه‌کان:

١. تاريخ أربيل ١/٤٤٧ / ٢/٦٩٧.

٢. معجم البلدان ١/٣٢٢ ، ٣٣٣ ، ٣٨٧ ، ٤٧٢ ، ٥/٢٨٨.

عبداللطيف نه‌حمه‌د شاره‌زورى (٩١٨)

ناوى عبداللطيفه، كورى نه‌حمه‌دى كورى عبدالله‌ى كورى قاسمى شاره‌زورىه،
نازناوى (أبو الحسن)ه، له ٢٢ى مانگى مه‌لودى سالى ٥٤٢ك - ١١٤٧ز هاتوته‌دنيا
ده‌رسى له لای فه‌خره‌دينى عبدالله‌ى شاره‌زورى خويندووه، چهنه‌د جار له (موصل) كرايه
قازى، شه‌وى چوار شه‌مه‌ى ٨ى جيمادى دووه‌م، سالى ٦١٤ك - ١٢١٧ز کۆچى
دواى کرد.

سه‌چاوه‌کان:

١. علماءنا في خدمة العلم والدين ٣٦٤.

٢. طبقات الشافعية الكبرى ٤/٤١٩.

٣. مشاهير الكورد ٢/٣٦.

٤. معجم أعلام الكورد ٤٤٦.

٥. الإكليل في محاسن أربيل ٩٤.

عبداللطیف نه حمهه گۆران (۹۱۹)

ناوی عبداللطیفه، کوری نه حمههه، ناسراوه به گۆرانی، مهزههیی حهنهفی بووه، له شاری (حهلهب) هاتوتهنیا، ههر لهوئ پیگهیشتووه، کرایته (موفتی)، زانییهکی زۆرزان و نووسهر و شاعیر بووه، دوا عهمری وازی له ههموو شت هینا، تنیا له مالهوه خههریکی خواپهرستی بوو، سالی ۱۱۵۰ ک - ۱۷۳۷ز له حهلهب کۆچی دواپی کرد.

سههراوهکان:

۱. مشاهیر الکورد ۲۸۴.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۴۶.

عبداللطیف عبدالرحیم بهرزنجی (۹۲۰)

ناوی عبداللطیفه، کوری عبدالرحیمی کوری قاسمی کوری حهسهنی کوری نهبایهزیدی کوری ئیسماعیلی کوری بابارهسولی کوری مونهمههنی کوری رهسولی کوری قهلهندهری کوری عیسا نه حهدهبی کوری حوسینی کوری نهبو یهزیدی کوری عبدالکریمی کوری سهید عیسا گهورهیه، که یه کهم کهسه له کوردان له (بهرزنجه) دانیشتووه، نهو زانییه زاتیکی پایهدار و شارهزا بووه له زانستهکان، به تایهت شهریعت و فهرائیز و حیساب و جهبر و موقابهله و نهحو و ناداب و کهلام و نهدهبیات.

دانراوهکانی: له زۆر بابهتان، دانراوی خۆی ههیه، لهوانه:

۱. منهج الفرائض: هۆنراوهیه، لهسههه داواپی مهلا خضر ناوهک، دایناوه.

۲. روضة اوداد السنن: هۆنراوهی دانراویکی شیخ وهسیمی (سنه) یه سههههتایه کهی

دهست پی دهکا به:

ضمنتها من سنن الصلاة ما
سميتها (روضه اوداد السنن)
جمعه (الوسيم) فخر العلماء
ففي اسمها تأريخ نظمها علن

ک ۱۲۱۷.

۳. القواعد النحوية: هۆنراوهیه، کۆتاییه کهی نهوهیه:

- وإذ جَلَّ النحوَ نظمي فاكثفي أرخته بقولي: (نظمي قد كفي) ۱۲۱۴ك.
۴. نامیلکه‌ی ناداب: هۆنراوه‌کی بچووکه.
۵. العوامل الحرفية: هۆنراوه‌یه، له کۆتایی دا، ده‌لتی:
- وحین وفقت علی الإتمام أرختها ب (ألیق الختام) ۱۲۱۲ك.
۶. أحكام الصفة المشبهة: هۆنراوه‌کی بچووکه.
۷. نظم العوامل: بۆ عه‌لی کوری سوله‌یمانی داناوه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌لتی:
- يقول عابد اللطيف المعتصم أحمد من إليه يصعد الكلم
جهر و موقابه‌له: هۆنراوه‌یه.
- ۸.
۹. قه‌سیده‌ی (لامیه): له ستایشی خالید پاشای بابانی داناوه.
۱۰. میژووی دروستکردنی مزگه‌وتی عبدالرحمان پاشا.
۱۱. میژووی دروستکردنی مزگه‌وتی (نه‌فت).
۱۲. چهند فه‌توای شه‌رعی.
۱۳. هۆنراوه‌ی عه‌ره‌بی به‌ بۆنه‌ی کۆچی دوایی عبدالرحمان پاشای بابان.
۱۴. نامیلکه‌ی که‌لام، له‌سه‌ر داوای صبغة‌الله ی کۆیه.
۱۵. چهند شیعری فارسی.
۱۶. لیکدانه‌وه‌ی چهند مه‌ته‌لتی (حیساب).
۱۷. نامیلکه‌ی که‌وتنی ته‌لاقی سن به‌ سن، دژی ماموستا محهمه‌دی مه‌ده‌نی.
۱۸. قه‌صیده‌ی عه‌ره‌بی: له مه‌تخی مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری.
- سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه ۱/۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۵، ۳۱۸.

عبداللطيف عبدالله به‌رزنجی (۹۲۱)

ناوی عبداللطیفه، کوری سه‌ید عبدالله ی به‌رزنجی یه، سالی ۱۹۴۳ز له گوندی (کوردادی) ی سه‌ر به‌ شاری (سلیمانی) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، ماوه‌ك له (سلیمانی) و ماوه‌ك له (هه‌له‌بجه)، سالی ۱۹۶۴ز نیجازه‌ی له مه‌لا عارفی نه‌بویه‌کری

چۆری وهرگرت، پاشان چوووه (بهغدا) سالی ۱۹۷۱ز (کلیه)ی ئیمامی ئهعهزه می تهواو کرد، ههر لهوی بروانامه ی (ماسته)ی له شهریه تی نیسلام وهرگرت، ماوهک پیش نویژ و وتارخوین بوو له بهغدا، دوایی کرا (مدرس) له (کلیه)ی شهریه، پاشان کرا (مدرس) له زانکۆی (سلیمانی)، له نهجمی رووداوئیکی (سهیاره) له ئیران کۆچی دوایی کرد. کتیبی (التعارض والتزجیح بین الأدلة الشرعية)ی داناوه، دوو بهرگه.

سهرچاوه: إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۰۱۲.

عبداللطیف عبدالله قههرداغی (۹۲۲)

ناوی عبداللطیفه، کوری عبداللهی کوری عوسمانی کوری شیخ عبداللطیفی گهورهیه، سالی ۱۲۲۱ک - ۱۸۰۶ز هاتوته دنیا، بهک بووه له زانیه بهرزه کانی سهردهمی خۆی له قوتابخانه ی باب و بایرانی خۆی خویندوووه، ههر لهوئیش پینگه پشتوووه، بهردهوام بووه له سهه خزمهتی نایبی بیروژ، تا نهو رۆژه ی مالتاواپی به کجاری کرد له دۆست و برادهران، بارگهی تیکنا بهره و خزمهت باره گای پهروهردیگار.

کوره کانی: خوای گهوره دوزاده کوری زانای پی بهخشیبوو، ناوه کانیان نهمانه: شیخ عبدالله، شیخ محمهد، شیخ محمهد، محمهد نهجیب، شیخ جهلال شیخ عبدالرحمان، شیخ عبدالقادر، شیخ نهحمهد، شیخ عبدالکریم، شیخ عهلی، شیخ عبدالله، شیخ صالح.

سهرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۶۶ - ۳۶۷.

۲. بنه ماله ی زانیاران ۱۵۷ - ۱۵۹.

عبداللطیف عبدالعزيز جهرانی (۹۲۳)

ناوی عبداللطیفه، کوری عبدالعزيزی کوری یوسفی کوری عهزیزی کوری نیعمه تی کوری زهواله ی (جهرانی)یه، ناسراوه به (ابن المرهل) واته: کوری زین فرۆش، زانیه کی مهزن بوو، له زانیاریه کانی قورنانی بیروژ و ریزمانی عههه بی و مهعان و بهیان

شاره‌زا بو، له (حه‌له‌ب) و (قاهیره) ده‌رسی ده‌داوه، جه‌ماله‌دینی کوری هیشام، خاوه‌نی کتییی (مغنی اللیب)، یه‌که له فه‌قییان نه‌و زاته، هه‌ر نه‌و ده‌لتی: {ئه‌بو حه‌ییانی نه‌حوی خاوه‌نی ته‌فسیری (البحر الخیط) هه‌رچه‌نده ناوبانگی زۆر رۆیشتووه، به‌لام بو سوودی فه‌قییان و فیرکردن، ناگاته مامۆستای من، که (ابن المرهل)ه، له مانگی (محرم)ی سالی ۷۴۴ک - ۱۳۴۳ز له شاری (قاهیره) کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: الدرر الکامنه ۲/۲۴۷.

عبداللطیف عبدالمنعم چه‌رانی (۹۲۴)

ناوی عبداللطیفه، کوری عبدالمنعمی کوری عه‌لی کوری نه‌صره، سالی ۵۸۷ک - ۱۱۹۱ز له (چه‌ران) هاتووته‌دنیا، مه‌زه‌بی حه‌نبه‌لی بووه، زانیه‌کی فه‌رمووده‌ناس و شه‌رع زان بووه، سالی ۶۷۲ک - ۱۲۷۳ز له قه‌لاتی جه‌به‌ل له (قاهیره) کۆچی کرد. دانراوه‌کانی: (السباعیات و الثمانیات فی الحدیث): چه‌ند به‌رگه، وه (المعجم): حه‌وت به‌رگه، میژووی نه‌و مامۆستایانه‌یه که ئیجازه‌یان پێداوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۳۶.
۲. معجم المؤلفین ۶/۱۲ - ۱۳.
۳. کشف الظنون ۱/۵۲۳ / ۲/ ۹۷۵.
۴. هدیة العارفین ۱/۶۱۶.

عبداللطیف محه‌مه‌د قه‌ره‌داغی (۹۲۵)

ناوی عبداللطیفه، کوری محه‌مه‌دی کوری عبداللطیفی کوری عبدالله ی کوری عوسمانی کوری شیخ عبداللطیفی گه‌وره‌یه، له ده‌وری سالی ۱۲۹۰ک - ۱۸۷۳ز له شاری هه‌له‌بجه هاتووته‌دنیا، له قوتابخانه‌ی محه‌مه‌د پاشای جاف له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر ماوه، تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

گه‌راوه (هه‌له‌بجه) یارمه‌تی باوکی و شیخ محیه‌دینی برای ده‌دا، پاش کۆچی دوایی نه‌و دووانه شیخ عبداللطیف بووه جینگریان، خهریکی دهرسدانه‌وه و خزمه‌تی میوانان بوو، دوایی کرا قازی شهرعی (هه‌له‌بجه)، ههر له‌وی سالی ۱۳۴۶ک - ۱۹۲۷ز کۆچی کرد. سه‌رجاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۶۷.

عبداللطیف مه‌عروف دهرقوله‌یی (۹۲۶)

ناوی عبداللطیفه، کوری مه‌عروفی کوری عبداللطیفی کوری حه‌سه‌نی کوری شه‌مه‌دینی کوری عبدالغفاری کوری مه‌لا گوشایشی کوری شیخ محمه‌دی مه‌ردۆخی یه، له گوندی (خارگیلان) نزیک (بیاره) هاتووته‌دینا، پاش ته‌واو کردنی خوتندنی له گوندی (زه‌ردی ناوا) سه‌ر به (قه‌لاچوالان) له لایه‌ن پاشای بابان کرا (مدرس)، هه‌روه‌ها پاشا چه‌ند گوندی نه‌و ناوچه و چه‌ند گوندی ناوچه‌ی (سه‌نگاوی) بو خه‌رجی قوتابخانه‌که‌ی دانا، ماموستا سالی ۱۱۶۳ک - ۱۷۵۰ز چوووه (قه‌ره‌داغ)، سالی ۱۲۱۲ک - ۱۷۹۷ز کۆچی دوایی کرد.

کوره‌کانی: چوار کوری زانی هه‌بوون: شیخ عومه‌ر و شیخ عوسمان و شیخ نه‌حه‌د و شیخ محمه‌د. سه‌رجاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۶۵ - ۳۶۶.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۴۷.

عبدالؤمن جه‌ماله‌دین (۹۲۷)

ناوی عبدالؤمنه، کوری جه‌ماله‌دینی کوری عبدالؤمنه، سالی ۱۱۵۲ک - ۱۷۳۹ز هاتووته‌دینا، زانیه‌کی پایه‌به‌رز و به‌توانا بووه، کتییی (درر النظیم)ی داناوه، سالی ۱۲۱۱ک - ۱۷۹۶ز کۆچی دوایی کردوووه.

دوو کوری هه‌بووه:

۱. شیخ حه‌سه‌ن: له ریازیات شاره‌زا بووه، خو‌شنوس بووه، زۆربه‌ی کتیبه ده‌ستخه‌ته‌کانی مزگه‌وتی (دار الإحسان) ی (سه‌نه) خه‌تی نه‌ون.
۲. جه‌ماله‌دین: ناسراوه به جه‌ماله‌دینی دووه‌م.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۲۸۱ - ۳۴۷.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۲۵ - ۱۲۶.

عبدالمؤمن عه‌ینتابی (۹۲۸)

ناوی عبدالمؤمنه، ناسراوه به موئمین حه‌نه‌فی، زانیایه‌کی ناگادار بووه، به تایه‌ت له شه‌ریعه‌ت، زاته‌کی دیمه‌ن جوان و رووخۆش بووه، له (عه‌ینتاب) ماوه‌ک ده‌رسی ده‌دا، پاشان چووه (حه‌له‌ب) ماوه‌ له‌وئ، تا سالی ۸۰۴ ک - ۱۴۰۱ از کۆچی دوابی کرد.
سه‌رچاوه: شذرات الذهب ۷/۴۴.

عبدالمؤمن فاخیر نوره‌هوی (۹۲۹)

ناوی عبدالمؤمنه، کوری فاخیره، خه‌لکی شاری (ورمی)یه، له (به‌غدا) هاتووته‌دنیا، هه‌ر له‌وئ ینگه‌یشتوووه، نازناوی (رضی‌الدین) بووه، له ۶۹۳ ک - ۱۲۹۳ از کۆچی دوابی کردوووه، کتیبانی (رسالة الشرفیة) و (کتاب الأدوار)ی داناوه.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۶/۱۹۸.

۲. هدیه‌ العارفین ۱/۶۳۰.

عبدالمجید سه‌عید هه‌رتله‌ی (۹۳۰)

ناوی عبدالمجیده، کوری مه‌لا سه‌عیدی کوری خضره، سالی ۱۸۹۴ ز له گوندی (هه‌رتله‌) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن، قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، له قۆناغی موسته‌عیدی: ماوه‌ک له لای مه‌لا شیخ طاها‌ی بالیسانی و ماوه‌ک له لای مه‌لا ئیسماعیلی

ماویلی و ماوه‌ک له لای مه‌لا فتح الله ی هه‌رتهل ی بو، پاشان چوو ه مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ له (هه‌ولیر) لای مه‌لا محهمه‌دنه‌مین کونه‌فلوسه‌یی ماوه، تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت. بووه مه‌لا له (بیلینگه)، چه‌ند سا‌ن له‌وی مه‌لا بو، دوایی باری کرد بو (هه‌رتهل) له‌وی ده‌رسی ده‌داوه، مه‌لا مصطه‌فای بیلینگه و مه‌لا محهمه‌دنه‌مین وه‌رتی و مه‌لا عه‌لی (نال مدرس) فه‌قی نه‌و بوون، خه‌ریکی خزمه‌تی نایی پی‌روز بو، تا سالی ۱۹۸۴ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

عبدالمجید عبدالله گ‌راوی (۹۳۱)

ناوی عبدالمجیده، کوری مه‌لا عبدالله‌ی کوری مه‌لا عبدالکریمی کوری مه‌لا عبدالله‌ی گه‌وره‌یه، عه‌شیره‌تی میکائیلی یه، سالی ۱۹۱۶ ز له‌گوندی (گ‌راو) هاتووته‌دنیا، (گ‌راو): گوندیکه له‌ ناو دۆلێک له‌ رۆژه‌لاتی (سه‌ربه‌ن)، کانیاه‌کی ده‌رماناوه‌ی لێیه، بۆیه ناوبراوه به (گ‌راو)، نه‌و شوینه له‌ قوتابخانه‌ کۆنه‌کانی کوردستانه مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری و مه‌لا ئین ناده‌می باله‌کی له‌و جینگایه له‌ لای مه‌لا عبدالله‌ی گه‌وره‌یان خوتندوو.

خوتندنی: له‌ خزمه‌ت بابی ده‌ستی کرد به‌ خوتندن، له‌ قوناغی سوخته‌یی بابی کۆچی دوایی کرد، دوایی له‌ قوتابخانه‌کانی حوجره‌ی فه‌قیان له‌و شویتانه: (خه‌تی)، (بالیسان)، (هیران)، (شه‌قلاوه)، (باتاس)، (رواندز)، له‌ لای نه‌و به‌ریترانه‌ی خوتند: مه‌لا نیسماعیل ناقیص، مه‌لا عوسمانی دۆله‌زه‌یی، مه‌لا عبدالله‌ی ته‌رجانی، مه‌لا عبدالعزیزی شیله‌خانی، پاشان چوو (هه‌ولیر) مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، ماوه‌ی سی سالان له‌ خزمه‌ت شیخ ماوه، سالی ۱۹۴۰ ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت، به‌لام خوتنده‌که‌ی ته‌واو نه‌کردبوو، بو‌نه‌و مه‌به‌سته‌ سالی ۱۹۴۱ ز چوو (که‌رکوک) لای مه‌لا نه‌همه‌د حه‌کیم، ماوه‌ک له‌وی بوو نه‌خۆش که‌ت، گه‌راوه (گ‌راو) پاش چا بوونه‌وه، گه‌راوه (که‌رکوک) ماوه تا کۆتایی به‌ خوتنده‌که‌ی هینا، سالی ۱۹۴۵ ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: یه‌که‌م جار بووه مه‌لا له گوندی (تۆبزاوه) نزیك كه‌ركوك، چه‌ند سالان له‌وی بوو ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، دوایی کرا پێش نوێژ و وتارخوین له‌ مزگه‌وتی حاجی مه‌حمود له‌ كه‌ركوك، دوایی هاته‌ مزگه‌وتی (نال میران) له‌ شه‌قلاوه، كه‌ عوسمان به‌گ تازه دروستی كردبوو، پاشان سالی ۱۹۸۵ز له‌ (مه‌سیف) مزگه‌وت و خانووبه‌ره و حوجره‌ی فه‌قیانی دروست كرد، به‌ناوی (مه‌دره‌سه‌ی گراو)، چه‌ند خانووی بو مه‌لایان دروست كرد، كه‌ ده‌رسیان ده‌داوه، خۆی و فه‌قیان و مه‌لایه‌كان، له‌وی جیگیر بوون، ده‌سیان كرد به‌ ده‌رسدانه‌وه، خۆی به‌ زۆری ده‌رسی توحفه و به‌یزاوی ده‌داوه به‌ (نالقه) جگه له‌ فه‌قیه‌كان، چه‌ند مه‌لا داده‌نیشتن له‌و ده‌رسه.

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا عبدالصمدی رێدار، مه‌لا عبدالرحمانی شه‌مشوله‌یی، مه‌لا صالحی گرده‌سووری، مه‌لا محمه‌دی نازیانه‌یی، شیخ جه‌لالی به‌رزنجی، مه‌لا عبدالرحمانی كه‌لاری، مه‌لا عومهری باوه‌فه‌تی، مه‌لا نه‌حمه‌د مه‌هدی مه‌تاو، مه‌لا عوسمانی لاسه‌یی، مه‌لا عبدالعزيز نیبراهیم، مه‌لا شه‌مه‌دینی به‌حرکه‌یی، مه‌لا عوسمانی گراوی، مه‌لا محمه‌دی گۆلده‌ره‌یی، مه‌لا ره‌سولی شیخ مه‌موندی، مه‌لا جونه‌ید، له‌گه‌ل زۆرانی تر.

سه‌فه‌ره‌کانی: سالی ۱۹۴۶ز چووه‌ سه‌فه‌ری (حه‌ج)، له‌ ۱۹۶۹ز دووباره‌ چووه‌ حه‌ج، سالانه‌ ده‌چووه‌ (به‌غدا) سێ مانگی زستان له‌ ته‌کیه‌ی خالیدییه‌ ده‌ماوه‌ هۆده‌ی تایه‌تی هه‌بوو، مه‌لایان قوتابیان رۆشنبیران ده‌هاتنه‌ لای، وه‌عزی بو ده‌دان، ده‌رسی نالقه‌ی ده‌داوه، میوانداری ده‌کردن، خه‌لکی به‌ زۆری ده‌گێراوه، نه‌وانه‌ی له‌ کوردستان ده‌چوونه‌ لای له‌وی ده‌مانه‌وه، یارمه‌تی ده‌دان بو ئیش و کاری پێوستیان، به‌ تایه‌ت نه‌وانه‌ی نه‌خۆش بوون هاتووچۆی دکتۆرانیان ده‌کرد.

خووره‌وشتی: مامۆستا زانیه‌کی مه‌زن بوو، رێزی خه‌لکی ده‌گرت، خه‌لکان رێزیان لی‌ ده‌نا، قسه‌ی خیری ده‌کرد، قسه‌ی ده‌رۆیشت، یارمه‌تی هاوولاتیانی ده‌دا، به‌ تایه‌ت بو مه‌لا و فه‌قیان قه‌لمه‌ی له‌ کاربوو، له‌ لای کاربه‌ده‌ستان نامه‌ی رته‌ نه‌ده‌کراوه‌ سه‌خی بوو، حوجره‌که‌ی شیوه‌ی خانه‌قا بوو، بێ منه‌ت و کرایه‌وه‌ و الوابوو، حه‌زی له‌

تیکه‌راتی بوو، نهرم و هیمن بوو، قسه‌خۆش بوو، مه‌جلیس ئاوه‌دان بوو، چاوی له ده‌ستی کەس نهبوو، هەزی له به‌خشین بوو نەك وەرگرتن، سەردانی برادەرانی دەکرد، دیاری بۆ دەبردن، له شۆینه‌ك دابه‌زیایه، چ سەردان‌بایه چ سەرەخۆشی بایه چ کۆبوونه‌وه بایه، وه‌عزی خۆی هەر دەدا، نامۆژگاری گه‌له‌که‌ی ده‌کرد، جیاوازی له نیوان کورد و عەرەب و تورک نەده‌کرد، که وه‌عزی دەدا نایه‌تی قورنانی پێرۆزی ده‌خۆینده‌وه، فەرمووده‌ی پێغه‌مبەر (د.خ) له‌گه‌ڵ ده‌به‌ستا، قسه‌ی نه‌سته‌ق پهن‌دی پێشینی له‌گه‌ڵ تیکه‌ل ده‌کرد و ووته‌ی خۆشی به‌ گه‌لده‌دا، بۆیه وتاره‌کانی هەرچه‌ند درێژبوون به‌لام به‌تام و جینگربوون، گوێ راگره‌کان هەزبان ده‌کرد، نه‌برێ، نه‌وه‌ی ئیستا ده‌لیم و نووسیمه، به‌ چاوانی خۆم دیمه، له سنوور تێپه‌رین نه‌یه، بۆ خاتری کەس نه‌یه، به‌لکو ئه‌مانه‌ته‌که ده‌مه‌وی به‌لاوی بکه‌مه‌وه، تاکو گه‌نجانی نوێ بزائن، نه‌و زانایانه‌ی پێشوو، چ خزمه‌ته‌کیان پێشکه‌ش کردیه بۆ نایین و کۆمه‌ل و نیشتمان و گه‌ل، وه هه‌ندی کەس ماوه‌ك پێش ئیستا تانه‌و ته‌شه‌ره‌یان له‌و زانا به‌رێزانه ده‌دا، وه خۆیان ده‌کرده ه‌اوسه‌نگ له‌گه‌لیان، ده‌یان وت: (هم رجال و نحن رجال)، واته: (نه‌گه‌ر نه‌وان زانا بووینه خۆ ئیمش زاناین)، وه پێشان داخ بوو له دوو نه‌وان بڕۆن، به‌ داخه‌وه ئیستا گه‌نجی واپه‌یدا بووه له‌و سنووره‌ش ده‌رچوووه و ده‌لتی: (نحن الرجال فقط)، واته: ته‌نیا ئیمه زاناینه نه‌وانه‌ی پێشوو، سه‌ریان له نایین ده‌رنه‌چوووه نه‌یان زانیوه خزمه‌ت بکه‌ن، خزمه‌تیان به‌ نایین نه‌کردوووه، له دوو نه‌وانه نارۆین چاویان لی ناکه‌ین.

کۆچی دوا‌ی: رۆژی هه‌ینی (۲۰) یه‌ستی مانگی سه‌فه‌ر، سا‌لی ۱۴۱۵ ک – ۱۹۹۴ ز له نه‌خۆشخانه‌ی کۆماری (هه‌ولێر) کۆچی دوا‌ی کرد، له گۆرستانه‌که‌ی پێش مزگه‌وته‌که‌ی خۆی له (مه‌سێف) – که له پێشدا ناماده‌ی کردبوو – به‌ خا‌ک سپێردرا، به‌و بۆنه‌یه به‌رێز (رافع طه‌ العانی) هۆنراوه‌کی سەرەخۆشی بریتی له بیست و سی دێر نارد بۆ منداله‌کانی مامۆستا، له سەر‌ه‌تایه‌که‌ی ده‌لتی:

بکت الجبالُ علی الفقید عویلا
وتزعزعت لجنابه تجیلا

دوایی دهلی:

بورائة المختار كان متوجها بالعلم والتقوى تزعم جیلا

دوایی دهلی:

أنعم بجنات النعيم مخلداً فقطوفها قد ذلت تذليلا

له كۆتاييدا دهلی:

عجبا لغير كيف يلقف لحده جیلا یبز بین الشاهقات طویلا

أو كيف يحوي بحر علم قاعه لاتستطيع له الفحول وصولا

لكن فصل القول فينا إنه قد كان أمر إلهنا مفعولا

أنا لست أبكي فقدكم فجنابكم قد صار عند الها شمي دخيلا

لكنني أبكي على بلد غدت شمس العلوم به تروم أفولا

منیش هۆنراوه کی کوردیم بهو بۆنهوه داناوه، له رۆژی ۳۱/۷/۱۹۹۴ ز کۆتایی

تازیه، له مزگهوتی مامۆستای خوالیخۆشبوو خویندمهوه، نهوه دهقه کهیتی:

وا سهرم سوپرما له رۆژی هۆی چ بوو گۆری مه دار

هەر (گراو) بوو رۆژه لاتمان، هەر له ویش خۆیدا حه شار

تاریکهستان پر وولات بوو، نوختهیی رۆنی نه ما

داد و فیغان کهوته نه رزی، تا کو نهستیره ی سه ما

خۆ (سه فەر) بوو بۆ سه فەر چوو، ههینی (ههینی) هاته لای

هه رده بی میوانی من بی، چونکه ماقوول و مه لای

(مه دره سه) ی (شه قلاوه) و (که رکوک) و (تۆبزاوه) ده لئین:

کئی به نالقه ده رسی (به یزاوی) ده لی؟ پیمان بلئین؟

ناخیری میسکی خیتام بوو مه دره سه ی (هاوین هه وار)

شاهیده بۆ دین که کردت عومری خۆت خزمه تگوزار

وا له لای باو کی (جه میلی)، دام و ده زگا رینکخراو

هیممهتی پیرمام له گهڵ بوو، (پیرمهه) ی کرده (گرار)

تا له ده‌ریایی نه‌زانین، ته‌ر نه‌بی پتی قهومی کورد

بۆ قوتابی زووی دروستکرد، ییکه‌مین ریتاز و پرد

خزمه‌تینکی بی وچانی نه‌له‌قا، نه‌و شیخه کرد

زیندوووه پاش مردنیش، کهس بۆی نه‌لتی هاواره مرد

جاریه نه‌و خیره چونکه، به‌رده‌وامه نابری

غهیری زاتی حه‌ق به کهس، نه‌و چاکه شوکری ناگری

نایه‌هوی لیتان گه‌لی کورد، هه‌ج سوپاسینکی بکه‌ن

ده‌یه‌هوی به‌س لای خودا، پاداشه‌که‌ی ناراسته که‌ن

خۆ (گرار) بوو جی نه‌زه‌رگه و خویندنی (مه‌ولانه) مان

واته: هه‌رده‌م حازره نه‌و هیممه‌تی، نه‌تی گومان

کوره‌کانی: ماموستا سی کوری هه‌یه:

۱. حاجی جه‌میل: به‌رپه‌به‌ری کاروباری حه‌جه له به‌غدا، تا ئیستا پتر له سی جار

چووته حه‌ج.

۲. حاجی عبدالحمید: جینگری باو کیتی، مزگه‌وت و قوتابخانه که به‌رپه‌ده‌با سوپاس بۆ

خودا دریفی نه‌کردیه بۆ ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی نه‌و شویتنه ناینیه، خوا نه‌و بنه‌ماله

خانه‌دانه نه‌پرینته‌وه.

۳. عبدالباری: پیش نوێژ و ووتارخوین بوو له به‌غدا ئیستا له ده‌ره‌وه‌ی وولاته.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. نامه‌ی نامیق مه‌لا ئیسماعیل گه‌زنه‌یی.

۲. دیوانی مه‌لا طاهیری به‌حرکه‌یی ۳۸ - ۳۹.

عبدالمجید طه‌ها سنه‌یی (۹۲۲)

ناوی عبدالمجیده، کوری مه‌لا طاهای کوری نه‌همه‌دی کوری محمه‌د قه‌سیمی گۆرانی یه‌ خه‌لکی (سنه‌یه)، باوکی هاتووته (به‌غدا) مامۆستا عبدالمجید له‌وئ په‌روه‌رده بووه، سالی ۱۲۸۷ك - ۱۸۷۰ز نیجازه‌ی له‌ مه‌لا حوسینی پشده‌ری وه‌رگریه، کرایته (مدرس) له‌ مزگه‌وتی حه‌سه‌ن پاشا، دوایی له‌ مزگه‌وتی (الوزیر) له‌ گه‌ره‌کی ره‌صافه‌ له‌ به‌غدا ده‌رسی ده‌دا، هه‌روه‌ها قازی بوو له‌: (حله) و (که‌ربه‌لا) و (دیوانیه) و چه‌ند شارانی تورکیا، مامۆستا له‌ به‌غدا ناسرابوو به‌ (خۆشنوس)، سالی ۱۲۹۲ك وه‌ضع و نیستیعه‌اری مه‌لا نه‌بویه‌کری میرۆسته‌مه‌ی نووسیه‌وه، سالی ۱۲۹۹ك (ته‌ذیب المنطق‌ی نووسیه‌وه، له‌ ۱۲۹۸ك شه‌رحی منظومه‌ الدرر الفرری) سهد مه‌جود نه‌فه‌ندی نالوسی کردیه له‌ بابته‌ فه‌رائیز به‌ زمانی تورکی، ینشکه‌شی به‌ سولتان عبدالحمیدی عوسمانی کردیه، له‌ ۱۹۲۷/۵/۹ز کۆچی دوایی کردوو.

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه ۳/۱۹۸، ۴/۱۶۴-۱۶۷، ۶/۳۳۰.

عبدالمجید محه‌مه‌د به‌دلیسی (۹۲۳)

ناوی عبدالمجیده، کوری مه‌لا محمه‌دی (به‌دلیسی) یه، له‌ گوندی (بی‌ساران) هاتووته‌دنیا ده‌ستی به‌ خویندن کرد، ماوه‌ک له‌ ته‌کیه‌ی شیخ مه‌لا صبغه‌الله‌ی نه‌رواسی بوو، پاشان ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌ شیخ خه‌لیفه‌ سه‌لیم وه‌رگرت، دوایی له‌ به‌ر زۆرداری حکومه‌تی تورکیا باری کرد، چوو (دیمشق) له‌ مزگه‌وتی مه‌لا قاسم له‌ گه‌ره‌کی کوردان، ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه و فه‌توادان، یه‌ک له‌ قوتابیه‌کانی مه‌لا شیخ نه‌حمه‌د کفتارۆ بوو، هه‌روه‌ها له‌ مزگه‌وتی سه‌عید پاشا وتارخوین بوو، له‌ قوتابخانه‌کانی ناماده‌یی شه‌رعی دیمشق ده‌رسی ده‌دا، سالی ۱۹۶۷ز کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی مه‌ولانا خالییدی شاره‌زوری به‌ خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: معجم‌ اعلام‌ الکورد ۴۴۴.

عبدالمجید محهمهدد خانی (۹۲۴)

ناوی عبدالمجیده، کوری محهمهددی کوری محهمهددی کوری عبدالله یه، سالی ۱۲۶۳ک - ۱۸۴۷ز له (دیمشق) هاتوته دنیا، هر لهوئی پینگه یشتوو، زانیه کی نووسهر و میژوونووس و شاعر بووه، سهفهری (نهستانه) ی کرد، سالی ۱۳۱۹ک - ۱۹۰۱ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه کانی: چهند کتیبی داناون، لهوانه: (الحدائق الوردية في حقائق أجلاء النقشبندية): سالی ۱۳۰۶ک تهواوی کردوو، و (سبع مقامات) و (وجه الحل من جهد المقل) و (دیوانی شیعر).

سه چاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۶/۱۷۰.
۲. هدية العارفين ۱/۶۲۱.
۳. إيضاح المكنون ۱/۳۹۶.
۴. معجم أعلام الكورد ۴۴۴ - ۴۴۵.

عبدالمجید مهردان قوطب (۹۲۵)

ناوی عبدالمجیده، کوری حاجی مهردانی کوری مهلا محهمهدد نهفهنندی قوطبه، دایکی (رهجا) خانه کچی محهمهدد سهعیدی نهفهنندیه، له نهتهوهی نیمامی عوسمانه (خوا لئی رازی بی)، سالی ۱۳۲۴ک - ۱۹۰۶ز له کهرکوک هاتوته دنیا، له بنهماله یه کی پرو له ناین پهروه ده بوو، دهستی کرد به قورئانی پیروژ بهشیکی زوری له بهر کرد، دوایی له چهند شویتان خویندنه کهی برده سه ره: مارهک لای مهلا سولهیمان سالم و مارهک له لای مهلا ناصیح محهمهدد لامیع، زۆربهی خویندنی له لای نهو دووانه بوو، له خزمهت مامۆستای دووهم نیجازهی وهرگرت.

مهلا یه تی: سالی ۱۹۲۸ز کرا پیتش نویت له مزگهوتی شیخ نوری له (کهرکوک)،

هر لهو شوینه له ۱۵ی رهمه زانی سالی ۱۹۳۰ز حاشیهی مهلا سولهیمانی سر

گه‌له‌نبه‌ری نادابی نووسییه‌وه، وه له ۱۹ی رهمه‌زانی هه‌مان سال هونراوه‌ی ئیستیعاره‌ی مه‌لا سوله‌یمانی نووسییه‌وه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی نه‌ودیه:

وبعد یا طالب الیابان   یا مغرما فی طلب المعانی
خذ من (سلیمان) نظیما جعلاً   لجید بلقیس بلاغة حلاً

هه‌روه‌ها خۆم نوسخه‌کی که‌مالی شه‌رحی شافیهم دیت، له‌ لای مه‌لا عومه‌ری پیش نوژی مزگه‌وتی شیخه‌ره‌شکه له‌ هه‌ولیز خه‌تی مامۆستای قوطب بوو، مامۆستا عبدالجید له‌ مزگه‌وتی شیخ نوری، چووه‌ مزگه‌وتی حاجی خه‌لیل ناغا، سالی ۱۹۳۰ز کرا نه‌ندامی کۆری زانیاری له‌ که‌رکوک، سالی ۱۹۳۶ز کرا پیش نوژی و ووتارخوین و (مدرس) له‌ مزگه‌وتی حه‌یده‌ر پاشا، دوایی کرا به‌رپۆه‌به‌ری قوتابخانه‌ی ئابینی، سالی ۱۹۵۸ز گه‌راوه‌ مزگه‌وتی خه‌لیل ناغا، سالی ۱۹۵۹ز کرا سه‌رۆکی کۆری زانیاری، هه‌ر له‌و ساله‌دا چهند کاری نانه‌موار له‌ که‌رکوک نه‌نجام درا، مامۆستاش به‌رگری کرد، بۆیه له‌ لایه‌ن حکومه‌ت ده‌ستگیر کرا، ماوه‌ک له‌ به‌ندیکانه بوو دوایی نازاد کرا، سالی ۱۹۶۴ز کرا به‌رپۆه‌به‌ری په‌یمانگای ئیسلامی له‌ (که‌رکوک)، سالی ۱۹۷۵ز په‌یمانگه‌که‌ داخرا، مامۆستا هاته‌ مزگه‌وتی (نه‌عمانی) نوێ، دوایی ته‌مه‌نی گه‌یشته‌ کاتی خانه‌نشینی بریارێکی کۆماری تایه‌ت بوو مامۆستا ده‌رچوو، که‌ به‌رده‌وام بی له‌سه‌ر فه‌رمانبه‌ری، تا له‌ ژیان ماوه‌ خانه‌نشین نه‌کری، له‌به‌ر نه‌و خزمه‌ته‌ سه‌رتاسه‌ره‌ی پیشکه‌شی کرد، به‌ گه‌لی ئیسلام و کورد.

خووره‌وشتی: زانایه‌کی زیه‌ک و به‌ توانا بوو، کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی چاک ده‌زانی، پرووخۆش و مه‌جلیس ناوه‌دان بوو، مه‌لایان له‌ لای گه‌رد ده‌بوونه‌وه هه‌رجار کتیبه‌کی ده‌دا ده‌ست یه‌که‌ک ده‌بخوینده‌وه، خووشی مانای ده‌کرد، هه‌ریه‌ک رای خۆی ده‌رده‌به‌ری، نه‌و کتیبه‌ی ده‌ست نیشان نه‌کردبوو، به‌لام به‌ زۆری ته‌فسیری به‌یزاری بوو، تاکو مه‌جلیسه‌که‌ی پیرۆز بی، مه‌لایه‌کان له‌ زانیاری دوورنه‌که‌ون، دنیا له‌ بیر بکه‌ن، خه‌ریکی ئابین بن، نه‌ی هاوار نه‌و زانایه‌ مه‌زنانه‌ چیان لی‌هات؟ نه‌و مه‌لایه‌ چاکانه، نه‌و

هۆشه‌ندانه خۆیان باش بوون، خه‌لکانیان ده‌یناوه سه‌ر رینگای راست، دکتۆری هه‌موو ده‌ردانی ده‌روونی بوون.

(مامۆستای قوطب) شاعیره‌کی چاک بوو، بۆ په‌سه‌ندکردنی کتییی (بارانی ره‌حه‌تی) مامۆستا عبدالکرمی (مدرس) نه‌و شیعهری نووسیه‌:

مه‌دحی پیناوی زاتیککی وه‌ک تو	ته‌نلیفه‌کانت شاهیدن بۆ تو
نه‌وه‌ ده‌لیلله‌ که مه‌لای چاککی	شاسوارنیککی چوست و چالاککی
(أشهد بالله) پیت نه‌لیم مه‌لای	له‌ ئیشی بی جی به‌ خوا ته‌وه‌للای
هه‌رچی چاکه‌یه‌ هه‌مووت تیدایه	مه‌لا واریسی رتی نه‌نییایه
با کۆتای بینین نه‌م قسه‌ و باسه	رتی به‌تال لاره‌ و رینگه‌ی حه‌ق راسه
دوو شاهید ده‌رچوو حه‌قیقه‌ت راست گۆ	به‌ شاره‌تیاندا، به‌ من و به‌ تو
تاریخی ته‌نلیف بی گری و زه‌حه‌ت	{رژا بسردا بارانی رحمت}

ك ۱۳۷۹

کۆچی دوايي: له‌ به‌رواری ۱۹۸۶/۴/۲۵ ز کۆچی دوايي کرد، له‌ گۆرستانی شیخ محی‌دین نزیک ته‌کیه‌ی طالهبانی به‌ خاک سپێردا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۱۲۴ - ۱۲۵.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۶۱۱.

۳. سه‌ده‌یه‌ک ته‌مه‌نی نورین ۱۲۰.

۴. نامه‌ی مه‌لا مه‌حمود عه‌زیز شیخ بزینی.

عبدالمحسن سوله‌یمان گۆران (۹۳۶)

ناوی عبدالمحسنه، کوری سوله‌یمانی گۆرانی یه، مه‌زه‌به‌ی شافعی بووه، له‌ ره‌وضه‌ی خۆشه‌ویست (د.خ) ده‌رسی داوه، ته‌فسیری قورئانی پیرۆزی هه‌یه، به‌ناوی: (جامع الأسرار)، له‌ ده‌وری سالی ۱۰۴۰ ک - ۱۶۳۰ ز کۆچی دوايي کرد.

سه‌چاوه‌کان:

۱. كشف الظنون ۱/۵۳۴.
۲. هدية العارفين ۵/۶۲۱ - ۶۲۲.
۳. علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۶۸.
۴. معجم المؤلفين ۶/۱۷۲.
۵. معجم أعلام الكورد ۴۴۵.

عبدالمحسن یه‌عیش چه‌رانی (۹۲۷)

ناوی عبدالمحسنه، کوری یه‌عیشی کوری ئیبراهیمی کوری یه‌حیایه، خه‌لکی (چه‌ران) ه، زانیایه‌کی شهرع زانی مه‌زه‌به‌ی چه‌نبه‌لی بووه، یه‌که‌م جار له (چه‌ران) ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌یی بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌چووه (به‌غدا)، ماوه‌ک له‌وئ بوو، گه‌راوه (چه‌ران)، سالی ۶۱۰ک چووه (چه‌ج)، هاته‌وه (به‌غدا) ماوه‌ک له‌وئ ده‌رسیداوه، گه‌راوه (چه‌ران) له ۶۱۱ک - ۱۲۱۴ز به‌گه‌نجی جوانه‌مه‌رگ بوو.

سه‌چاوه‌کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۸۲.
۲. معجم أعلام الكورد ۴۴۵.
۳. شذرات الذهب ۵/۴۷.

عبدالمطلب مورته‌ضا جزیری (۹۲۸)

ناوی عبدالمطلبه، کوری مورته‌ضای حوسه‌ینیه، خه‌لکی جزیره‌یه، زانیایه‌کی شهرع زان و نه‌حوزان بووه، زانیایه‌کانی شاری (موصل) ده‌رسیان له‌لا ده‌خویندن، له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و نیجازه‌یان وه‌رگرتووه، کتیبی (ضوء الدرر فی شرح ألفیه ابن معط) له‌نه‌حو داناو، له‌ده‌وری سالی ۶۵۰ک - ۱۲۵۲ز هاته‌وته‌دنیا، له ۷۳۵ک - ۱۳۳۴ز کۆچی کرد.

سه‌چاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۶/۱۷۶.

۲. کشف الظنون ۱/۱۵۵.

۳. هدیة العارفين ۱/۶۲۲.

۴. الدرر الكامنة ۲/۲۵۱.

عبدالملك نیبراهیم قهرمه‌سینی (۹۳۹)

ناوی (عبدالملك)ه، کوری نیبراهیمی کوری نه‌همدی کوری حوسینی (قهرمه‌سینی) – کهرمانشا(یه، له مانگی صه‌فهری سالی ۳۰۷ك – ۹۱۹ز له (به‌غدا) هاتوته‌دنیا، زانیایه‌کی به‌دین و بر‌وایکراو بووه، له لایهن چهند مامۆستایان ده‌رسی خوتندوووه، پاشان خۆی ده‌رسی ده‌دا، له مانگی شه‌ووالی سالی ۳۷۵ك – ۹۸۶ز له به‌غدا کۆچی کرد. سهر‌چاوه: الأنساب ۴/۴۵۹.

عبدالملك سه‌عید ده‌ریه‌ندی (۹۴۰)

ناوی (عبدالملك)ه کوری سه‌عیدی کوری سه‌سه‌نه، له مانگی شه‌عبانی سالی ۷۴۹ك – ۱۳۴۸ز هاتوته‌دنیا، مه‌زه‌بی شافعی بووه، ده‌رسی له لای نور عبدالرحمانی به‌غدايي خوتندوووه، سه‌فهری بو (مه‌ککه) و (مه‌دینه) و (قودس) و (یه‌مه‌ن) کردوووه، چهند نیجازه‌ی مه‌لایانی داوه، زاته‌کی به‌دین و خواناس و پر‌خیر و به‌ره‌کته‌ بووه، ناگاداری له شه‌ریعت و ته‌سه‌ووف هه‌بووه، هه‌روه‌ها زانیاری له (میزوو) بووه، له ۲۳ی جیمادی یه‌که‌م، سالی ۸۲۴ك – ۱۴۲۱ز له (مه‌ککه)ی پرۆز کۆچی دوابی کرد، وه هه‌ر له‌وی له گۆرستانی (موعللا) به‌خاک سپێردرا. سهر‌چاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲۹۶.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۴۷.

عبدالملك عبدالقاهر جه‌رانی (۹۴۱)

ناوی عبدالملیکه، کوری عبدالقاهیری کوری عبدالغنی یه، خه‌لکی (جه‌رانه) له مانگی مه‌لودی سالی ۶۴۶ك - ۱۲۴۸ز. هاتوته‌دنیا، له لای جه‌ند زانایانی خویندوو، نیجازه‌ی وه‌رگرتوو، له مانگی ذی‌القعدة‌ی سالی ۷۲۰ك - ۱۳۲۰ز کۆچی کرد. سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۴۱۵.

عبدالملك عيسا مارانی (۹۴۲)

ناوی (عبدالملك)ه، کوری عیسی کوری درباسی مارانی یه، سالی ۵۱۶ك - ۱۱۲۲ز له (مروج) هاتوته‌دنیا، مروج: ده‌شتیکه له خوار کئی مه‌قلوب سه‌ر به (موصل)ه، له (جه‌له‌ب) و له (میسری) خویندیه، له مه‌زه‌بی شافیعی شاره‌زابوو، زۆر خه‌ریکی زانیاری فه‌رمووده‌ی یتغه‌مبه‌ر بوو (د.خ)، سالی ۵۶۶ك - ۱۱۷۰ز سه‌لا‌حه‌دینی نه‌یویی کردیه سه‌رۆکی قازیه‌کانی میسر و ده‌وروبه‌ری. مامۆستای فه‌رمووده‌ناس (منذري) یه‌که له فه‌قیانی نه‌و زاته، مامۆستا ناسرابوو به‌زاته‌کی به‌دین و بیروز، بۆ به‌ره‌که‌ت شه‌کیان ده‌برده لای نه‌خۆشان تا چاک ببنه‌وه، له ۶۰۵ك - ۱۲۰۸ز له میسر کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۵۴.
۲. مشاهير الكورد ۲/۵۲.
۳. وفيات الاعيان ۲/۴۰۶ - ۴۰۷.
۴. سير اعلام النبلاء ۱۲/۵۷۶.
۵. إنباه الرواة ۳/۱۹۲.
۶. معجم اعلام الكورد ۴۴۷.

عبدالمنعم عبدالوهاب چهرائی (۹۴۳)

ناوی عبدالمنعمه، کورپی عبدالوهابی کورپی سعیدی کورپی صهدهقهی کورپی
 خضری کورپی کولهییسی (چهرائی)یه، سالی ۵۰۰ک - ۱۱۰۶ز له بهغدا هاتوته دنیا.
 دهرسی له لایهن مهلا چاکه کانی نهو سهردهمی خویندیه، له گهل نهوه خهریکی بازگانی
 بووه، زور دهولتمه مند بووه، سهدو چل کاره کهری هه بووه، ماوهک له (دیمیاط) دانیشتره.
 ههوت جاران چهووته ههچ، شهوی دووشه مهی ۱۷ی مانگی مهولود، سالی ۵۹۶ک -
 ۱۲۰۰ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی ئیمامی نهحمه، به خاک سپێردرا.
 سهراوه کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۴۵۷ - ۴۵۸.

۲. تاریخ أربیل ۱/۲۸۳ - ۲۸۴ / ۲/۴۷۴.

۳. شذرات الذهب ۴/۳۲۷.

۴. سیر اعلام النبلاء ۱۲/۴۵۹.

۵. وفیات الاعیان ۲/۳۹۴.

۶. أربیل فی العهد الاتابکي ۲۷۲.

عبدالمنعم عهلی چهرائی (۹۴۴)

ناوی عبدالمنعمه، کورپی عهلی کورپی نهصری کورپی مهنصوری کورپی هبهاللهی
 چهرائی یه، سالی ۵۷۸ک - ۱۱۸۲ز بو خویندن چهووه (بهغدا)، ماوهک لهوی بوو،
 گهراوه (چهران)، له ۵۹۶ک - ۱۱۹۹ز دووباره گهراوه (بهغدا)، نهجاره ههردوو
 کورپه کانی خۆی: عبداللطیف و عبدالعزيزی له گهل بوون، به تیر و تهسهلی چهووه ناو
 بابته کانی زانست، له چند کۆران به شدار ده بوو، ده مه تهقهی له گهل چند زانیانی نهو
 سهردهمی ده کرد، زاتهکی زمان پاراو و قسه خۆش و بی فیز بوو، راست گۆ و به دین و
 بهویر بوو، پاک و خاوین بوو مامۆستا له بهر نهوهی له گهل ئین تهیمییهی ووتارخوین و

سەرۆکی زانایانی (حه‌ران) نارێك بوو، باری كرد له هه‌ران بۆ (به‌غدا) له ۶۰۱ ك - ۱۲۰۴ ز كۆچی دوایی كرد.

سه‌رچاوه‌كان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳ - ۴.
۲. معجم المؤلفين ۶/۱۹۴.
۳. معجم أعلام الكورد ۴۴۸.
۴. الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۳۶ - ۳۸.

عبدالمنعم نه‌جیب هه‌رانی (۹۴۵)

ناوی عبدالمنعمه، نازناوی (نه‌بوعمه‌مه‌د)ه، کورپی نه‌جیسی کورپی عبداللطیفی کورپی عبدالمنعمی کورپی (صیقلی) (هه‌رانی)یه، سالی ۶۰۸ ك - ۱۲۱۱ ز هاتوته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای ئیبن ته‌میمه‌ خویندووه، له مانگی شه‌عبانی سالی ۶۹۱ ك - ۱۲۹۲ ز له شاری (نه‌سکه‌نده‌ریه) كۆچی دوایی كرد.

سه‌رچاوه: الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۴۶۳ - ۴۶۴.

عبدالواحد سه‌ده‌قه‌ هه‌رانی (۹۴۶)

ناوی عبدالواحیده، کورپی سه‌ده‌قه‌ی کورپی نه‌بو به‌کری کورپی محه‌مه‌دی کورپی یوسفی کورپی عبدالعزیزی (هه‌رانی)یه، مه‌زه‌بی شافیعی بووه، سالی ۷۷۱ ك - ۱۳۶۹ ز له (حه‌له‌ب) هاتوته‌دنیا، له خزمه‌ت بایری سونه‌نی داره‌قوطني خویند، پاشان خۆی ده‌رسی ده‌داوه، زاته‌کی روو له‌ خیر بوو، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر جماعه‌ت، خۆپراگه‌ربوو، فه‌رمووده‌ی پیغه‌مه‌ری (د.خ) به‌لاوده‌کرده‌وه، هاتووچۆی خه‌لکانی نه‌ده‌کرد، زۆربه‌ی ژبانی له‌ ماله‌وه‌ ده‌برده‌سه‌ر، خه‌ریکی خواپه‌رستی بوو، سالی ۸۶۲ ك - ۱۴۱۵ ز كۆچی دوایی كرد، له‌و كاته‌ باوکی له‌ ژياندا بوو.

سه‌رچاوه: الضوء اللامع ۵/۸۶.

عبدالواحد عبدالصمد بالکی (۹۴۷)

ناوی عبدالواحیده، کوری مه‌لا عبدالصمده، سالی ۱۳۰۳ک - ۱۸۸۵ز
 هاتوته‌دنیا، له گوندی (بالک) له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، له قوناغی
 کۆتایی چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادری (مدرس)، ماوه له‌وی تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت.
 له‌ر ماوه‌ی له‌وی بوو له لایه‌ک ده‌یخویند، له لایه‌ک ده‌رسی ده‌دا، یه‌ک له فه‌قیه‌کانی نه‌ر
 مامۆستا عبدالکریم (مدرس) بوو، مامۆستا عبدالواحد له ده‌رووبه‌ری سالی ۱۳۵۲ک -
 ۱۹۳۳ز له گوندی (ساوجی) نزیک (پینجوتین) کۆچی دوابی کرد، مه‌لا نه‌جمه‌دی کوری
 جینگری بوو.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۶۸.

عبدالواحد عبدالقادر داره‌توویی (۹۴۸)

ناوی عبدالواحیده، کوری عبدالقادری کوری نیسماعیله، سالی ۱۹۲۳ز له
 گوندی (داره‌توو)ی نزیک (هه‌ولیر) هاتوته‌دنیا، له لای مه‌لا سه‌عیدی باغه‌مه‌ری ده‌ستی
 کرد به خویندن، دوابی له چه‌ند حوجره‌ی فه‌قیان قوناغی سوخته‌یی بری، گه‌راوه
 (باغه‌مه‌ره) لای مه‌لا سه‌عید، ماوه‌ک چووه (هه‌ره‌جه‌ی) گه‌وره، لای مه‌لا مه‌حمودی
 (راجی)، چووه (سوریزه) لای مه‌لا عبدالقادر، چووه (پیرداود) لای مه‌لا سه‌ید محمه‌د،
 پاشان چووه (هه‌ولیر) مزگه‌وتی حاجی عبدالقادر ده‌باغ، لای مه‌لا عبدالله ی بیتواته‌ی
 ماوه تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له (داره‌توو)، دوابی چووه (دوازده‌هه‌وار)، دوابی چووه
 (جیزنیکانی) عه‌ره‌ب له ناوچه‌ی به‌رانه‌تی، دوابی چووه (گرده‌چار)، دوابی چووه
 (که‌لور)، دوابی چووه (ترکه‌لان)، پاشان کرا پیش نویژ و وتارخوین له (سوله‌یمان به‌گ)،
 مامۆستا زاته‌کی رووخۆش و قسه‌خۆش و سه‌خی بوو، سالی ۱۹۸۲ز له (سوله‌یمان
 به‌گ) کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی (داره‌توو) به‌خاک سپێردرا، مه‌لا عبدالکریمی

کورپی جیگری بوو، دوایی هاته مزگهوتی قبیله خوار له (ههولین)، نیستا له مزگهوتی (صهحابه)یه، خهریکی نامۆزگاری خهلکانه، خوا یاریکاری بی.
سه‌رچاوه: ده‌ستروسی مهلا نه‌نهری سعاعچی.

عبدالوههاب نه‌حمهد عیراقی (۹۴۹)

ناوی عبدالوههابه، کورپی نه‌حمهد وه‌لیه‌دین نه‌بوزه‌رعهی کورپی عبدالرحیم حافیزی عیراقی کورپی حوسینی کورپی عبدالرحمانه، له خزمهت باوک و بایری په‌روه‌رده بووه، قورنانی پیروزی خوتیند و له‌به‌ری کرد، هه‌ر له خزمهت نه‌وان چه‌ند کتیسی خوتیند، هه‌روه‌ها له لای زۆر زانایانی خوتیند، ئیجازه‌ی وه‌رگرت، کرا (قازی) سالی ۸۱۸ك – ۱۴۱۵ز له ژبانی باوکی دا کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: الضوء اللامع ۵/۸۶.

عبدالوههاب حوسین دیاربه‌کری (۹۵۰)

ناوی عبدالوههابه، کورپی حوسینی کورپی وه‌لیه‌دینی دیاربه‌کری یه، سالی ۱۱۹۰ك – ۱۷۷۶ز شهرحی (الرسالة الولدیة)ی کردیه.

سه‌رچاوه: هدیة العارفین ۵/۶۴۳.

عبدالوههاب زاکی چه‌رانی (۹۵۱)

ناوی عبدالوههابه، کورپی زاکی کورپی جومه‌یعه، خهلکی (چه‌ران) ه، له دیمشق دابه‌زیوه، مه‌زه‌بی حه‌نبلی بووه، له زانسته‌کانی عه‌ره‌بی و شیع‌ر نازا بووه، له (به‌غدا) ده‌رسی داوه، له ۵ی مانگی ذی القعه‌ده، سالی ۶۲۸ك – ۱۲۳۱ز له (دیمشق) کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی ژیر چیای (قاسیون) به‌خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۱۲۸.

۲. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۱۷۷ – ۱۷۸.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۵۰.

عبدالوه‌هاب عبدالقادر نهرگسه‌جاری (۹۵۲)

ناوی عبدالوه‌هابه، کوری شیخ عبدالقادری کوری شیخ عبدالرحمانی نهرگسه‌جاریه، ده‌وری سالی ۱۳۳۰ك - ۱۹۱۲ز هاتووته‌دنیا، له نهرگسه‌جاری ده‌ستی کرد به خویندن، دوایی چوووه (نهمه‌د برنده) دوایی چوووه (نهمه‌عوینده) لای مه‌لا عابید، سالی ۱۹۴۳ز گه‌راوه (نهرگسه‌جاری) لای ماموستا عبدالکریمی (مدرس) کتیانی: سیوطی و عبدالله یزیدی و نادابی ته‌واو کرد، چوووه (سلیمانی) لای شیخ عومهری قهره‌داغی، ماوه تا نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (نهرگسه‌جاری)، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له شیخ عه‌لانه‌دین وه‌رگرت، ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه و خزمه‌تی نایی پیروزی نیسلام، سالی ۱۳۶۶ك - ۱۹۴۶ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۶۸ - ۳۶۹.

عبدالوه‌هاب وه‌ه‌بی نه‌رضرومی (۹۵۳)

ناوی عبدالوه‌هابه، ناسراوه به (وه‌ه‌بی خه‌یات) خه‌لکی شاری (نهرزه‌رۆمه) له (نهرزنجان) دابه‌زیوه، سوئی بووه، کتیانی (مفتاح الكنز) ی له بابته ته‌سه‌ووف داناوه، سالی ۱۲۶۴ك - ۱۸۴۷ز کۆچی دوایی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۶/۲۳۱.

۲. هدية العارفين ۱/۶۴۳.

عبدالوه‌هاب یوسف کوردی (۹۵۴)

ناوی عبدالوه‌هابه، کوری یوسفی کوردی یه، ناسراوه به (په‌نه‌وانی) مه‌زه‌ه‌بی شافیعی بووه، له ده‌وری سالی ۸۶۰ك - ۱۴۵۶ز کۆچی دوایی کردووه، نه‌و کتیانه‌ی داناون: (رفع الشك والمین في تحرير الفنين) و (قرة العيون في ترتيب نظم السبعة فنون) و (بلوغ الأمل في فن الرجل).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۶/۲۳۱ - ۲۳۲.

۲. هدیة العارفين ۵/۶۳۹.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۵۰.

عبدالهادی مزوری نه‌تروشی (۹۵۵)

مامۆستا عبدالهادی نه‌فه‌ندی نه‌وه‌ی مه‌لا یه‌حیای مزوریه، یه‌ک بووه‌ له‌ زانایه‌ مه‌زنه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، له‌ (نه‌تروش) ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، چهند مه‌لای بی‌ گه‌یاندن و نیجازه‌ی بی‌ به‌خشین، له‌وانه: مه‌لا سه‌لیم مه‌لا عبدالرحمان زاویتی له‌ ۱۹۱۲ ز کۆچی دوا‌یی کرد، گۆری پیرۆزی له‌ (نه‌تروش) ه.

سه‌رچاوه: إسهام علماء کوردستان العراق ۲۶ - ۲۷ - ۲۸.

عه‌بدو سوله‌ یمان کوردی (۹۵۶)

ناوی عه‌بدویه، کوری سوله‌یمان، له‌ چیا‌یه‌کانی (نه‌قراغ) سه‌ر به‌ (حه‌له‌ب) دانیشتوو، مه‌زه‌بی شافیعی بووه، ته‌ریقه‌تی خه‌لتۆتی بووه، زانایه‌کی به‌ دین بووه، که‌راماتی لی‌ ده‌گیرنه‌وه: یه‌کیک ده‌لتی چوو مه‌ زیاره‌تی شیخ عه‌بدو، دیتم چهند ولاغ له‌ پیش ده‌رگای نه‌و به‌سه‌رابوونه‌وه، له‌ دلتی خۆم گوتم بریا نالیکم بۆ ولاغه‌که‌ی خۆم کړیبا، ده‌ترسم له‌ناو نه‌و کۆمه‌له‌ ولاغانه‌ له‌ برسان بتۆیی، که‌ چوو مه‌ ژوو ره‌وه‌ یه‌کسه‌ر شیخ فه‌رمووی: {نه‌وه‌ ده‌ترسی ولاغه‌که‌ت بتۆیی؟}، زانیم نه‌و شیخه‌ شتیکی له‌ لایه، له‌ ۹۴۴ک - ۱۵۳۷ ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۳۵ - ۳۳۶.

۲. مشاهیر الكورد ۲۹۶ - ۲۹۷.

عبيدالله نه‌حمده ره‌قی (۹۵۷)

ناوی عوبيدالله يه، کورې نه‌حمده‌دی کورې عبدالاعلی‌ی، کورې محمه‌دی کورې مه‌روانی (حه‌رانی)‌یه، سالی ۳۶۴ك - ۹۷۴ز له شاری (ره‌قه) هاتوته‌دنیا، سالی ۳۸۶ك بو خويندن چووه (به‌غدا) لای نه‌بو حامیدی نه‌سفه‌رائینی، ماوه‌کیش له (موصل) ده‌بخویند، زاته‌کی برواین‌کراو و راستگو بوو، له ۴۴۳ك - ۱۰۵۱ز کوچی دوايي کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۲۰۶.

۲. اللباب ۲/۳۴.

۳. الأنساب ۳/۹۱ - ۹۲.

عبيدالله نه‌سه‌ده‌ره‌ی (۹۵۸)

ناوی عوبيدالله يه، کورې نه‌سه‌ده‌دی کورې عبدالله‌ی کورې صبغه‌الله‌ی کورې نيراهيمی کورې حه‌يده‌ره‌ی ماوه‌رانی يه، سالی ۱۲۰۱ك - ۱۷۸۶ز هاتوته‌دنیا، ده‌رسی له خزمه‌ت باوکی و مه‌لا عبدالرحماني رۆژبیانی و مه‌ولانا خاليد و مه‌لا نيراهيمی به‌رزنجی خویندووه، موفتی حنه‌فیه‌کان بووه، له (به‌غدا)، يه‌که‌م خه‌ليفه‌ی مه‌ولانا بووه، خه‌ليفه‌کانی مه‌ولانا له به‌غدا يه‌که‌م جار ته‌ريقه‌تيان له ماموستای حه‌يده‌ره‌ی و ده‌گرت، دوايي مه‌ولانا نيزنی ده‌دان، ماموستای حه‌يده‌ره‌ی زمان ره‌وان و شاعر بوو، شيعری عه‌ره‌بی و تورکی و فارسی هه‌يه، باوکی زۆری خوش ده‌ويست، سالی ۱۲۴۷ك - ۱۸۳۱ز به‌ده‌ردی تا‌عوون، له شاری (به‌غدا) کوچی دوايي کرد.

کوره‌کانی: دور کورې هه‌بوو:

۱. عبدالحليم: زۆر زيره‌ك بوو، له ته‌مه‌نی پازده سالی‌دا شه‌رحی نامیلکه‌ی

{خه‌طیبي} کرد، له زانستی (به‌یان) شیخ نيراهيم فه‌صیح ده‌لتی: {به‌مندالی

کتیبي ناجرومیه‌م له‌لا خویند، هۆنراوه‌ی خوشی هه‌بوون، له‌وانه يه‌کی بو

باوکی دانا به‌بو‌نه‌ی پیرۆزیایی پله‌ی موفتی}.

۲. عبدالحه‌کیم: نه‌وه‌ش زیره‌ک بوو، شاعیر بوو، به داخه‌وه نه‌و دووانه‌ش به گه‌نجی
ماوه‌کی که‌م پاش باوکیان کۆچی دوابی یان کرد.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۱ - ۱۳۰.

۲. یادی مه‌ردان ۱/۹۹ - ۱۱۶ - ۱۱۸.

۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۱۹۵.

۴. علماء و مدارس فی أربیل ۵۵.

عبدالله سه‌ریبری (۹۵۹)

ماموستا عبدالله، زانابه‌کی خواناس و به‌دین بوو، رووخۆش و قسه‌خۆش بوو، له
قوناغی کۆتایی له‌ مزگه‌وتی قه‌لات له (هه‌ولیی) له‌ لای مه‌لا نه‌فه‌ندی ده‌خویند، له‌ گه‌ل
مه‌لا طه‌یبی دووشیوانی و شیخ عبدالکریمی ئۆمه‌راوه، ماوه‌ له‌وه‌ی تا سالی ۱۹۲۹ز
نیجازه‌ی وه‌رگرت، بووه‌ مه‌لا له‌ گوندی (سه‌ریبر) ناوچه‌ی سالی لای شیخ نه‌جه‌دین،
ماوه‌ی چل سالان له‌وه‌ی بوو، خه‌ریکی جیه‌جی کردنی کاروباری ناینی، ده‌رسی فه‌قیان،
نامۆزگاری خه‌لکان بوو، به‌ریز شیخ عبدالقادری (سه‌ریبر) زۆر باسی مه‌لا چاکی و پیاو
چاکی و به‌ دینی نه‌و زاته‌ ده‌کا، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی ناینی پیروژ، تا کۆچی دوابی
کرد، له‌ گۆرستانی گونده‌که‌ به‌ خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۳۷.

۲. چاوپینکه‌وتن له‌ گه‌ل به‌ریز شیخ قادر سه‌ریبر.

عبدالله سه‌عید بروجردی (۹۶۰)

ناوی عوبیدالله یه، نازناوی ئه‌بو‌لحه‌سه‌نه، کوری سه‌عیدی کوری عبدالله قازی یه،
خه‌لکی (بروجرد) ه، له (به‌غدا) دانیشتوه، لای کۆمه‌لێک زانای خویندوووه، ده‌رسی
داوه، چه‌ند که‌سی پینگه‌باندوووه، دوابی سالی ۳۷۱ک - ۹۸۱ز کۆچی دوابی کردوووه.

سه‌چاوه: الأنساب ۱/۳۴۷.

عبیدالله صبغه‌الله حه‌یده‌ری (۹۶۱)

ناوی عوبیدالله یه، کورپی صبغه‌اللهی کورپی نیبراهیمی حه‌یده‌ری یه، له خزمهت باوکی خویند له کوردستان، ههر گهنج بوو کرا (مدرس) دواپی چووه (به‌غدا)، عبدالله به‌گی شای کچی خۆی پندا، ماموستا زانیه‌کی به‌توانا بوو، ده‌رسی به‌شیخ عبدالفتاح و شیخ موسای سومه‌یکی به‌غدایی و سه‌ید نیبراهیمی به‌رنجی ده‌دا، وه‌لامی پرسیاره‌کانی محمهد نه‌بو به‌کری هیندی دایته‌وه، به‌ناوی (الأجوبة على الأسئلة الهندية)، حاشیه‌ی له‌سه‌ر حاشیه‌ی یوسفی نه‌صم له‌سه‌ر حاشیه‌ی عیصامه‌دین له‌سه‌ر (جامی) هه‌یه، سالی ۱۲۶۱ك - ۱۸۴۵ز کۆچی دواپی کرد، گۆیا شه‌ید کراوه به‌لام نازانم به‌هۆی چ بووه.

کوربه‌کانی: سی کورپی هه‌بووه:

۱. عبدالسلام: موفتی شافیه‌یه‌کان بووه له به‌غدا، نه‌دیب و میژووناس بووه.
۲. نه‌سه‌د سه‌ده‌ره‌دین: له پشدا باسماں کردووه.
۳. عبیدالله: به‌ناوی خۆی کرایته‌وه، سالی ۱۲۳۳ك - ۱۸۱۷ز له به‌غدا مه‌قاصیدی نه‌وه‌وی نووسیته‌وه.

سه‌چاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۳۱، ۱۳۴، ۱۴۶.
۲. غاية المرام ۲۶۳.
۳. بوژاندنوه ۶/۱۹۱، ۱۹۳، ۱۹۵، ۲۸۴، ۲۸۷.
۴. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹.

عبیدالله طاها نه‌ه‌ری (۹۶۲)

ناوی عوبیدالله یه، کورپی سه‌ید طاها‌ی گه‌وره‌یه نه‌ویش کورپی نه‌حه‌ده ناسراوه به شه‌هابه‌دین، له نه‌ته‌وه‌ی شیخ عبدالعزیزی کورپی شیخ عبدالقادری گه‌یلانی یه، له

وه‌ختی خو‌ی له‌ به‌غدا هاتووته (ناکری)، یه‌ک له‌ کوره‌کانی نه‌و چووته کوردستانی سه‌ره‌وه، شوینه‌کی به‌ناوی خو‌ی ناوه‌دان کردیته‌وه: (شه‌مه‌دین)، پاشان نه‌و ناوه به‌ره‌به‌ره گۆرانکاری لی‌ کرا بووه: (شه‌مزمین - شه‌مزمینان)، سه‌ید طاها خه‌لیفه‌ی مه‌ولانا خالید بووه، شیخ عبیدالله سالی ۱۸۲۰ز له‌ گوندی (نه‌هری) سه‌ر به‌ (شه‌مزمینان) هاتووته‌دنیا، زاته‌کی خواناس بووه، یه‌ک بووه له‌ پیره‌کانی (نه‌خشی - نه‌قشه‌ندی)، چه‌ند خه‌لیفه‌ی ناوداری هه‌بووه، موسولمانان ریزیان لی‌ گرتووه، هه‌میشه له‌ قسه‌ی ده‌رنه‌چووینه، زانییه‌کی خاوه‌ن بیر و هه‌ست و رابووه، رۆشنیر و شاعیر بووه.

دانراوه‌کانی: چه‌ند دانراوی هه‌نه، له‌وانه:

۱. دیوانی کوردی.

۲. دیوانی فارسی.

۳. هۆنراوه‌ی عه‌قاید: سه‌ره‌تایه‌که‌ی نه‌وه‌یه:

تو بدان آی مسلم ایمان گرین   واجب امد بر تو کسب علم و دین

۴. هۆنراوه‌ی (کفایه‌ الإسلام)، ناسراوه به‌ (فه‌رض و سونه‌ت)، سه‌ره‌تایه‌که‌ی نه‌وه‌یه:

حمدي بي حهد خدای یکتارا   انکه جان داد عقل و دین مارا

شیخ عبیدالله له‌ جه‌نگی نیوان روسیا و تورکیا، زۆر یارمه‌تی له‌شکری عوسمانیه‌کانی ده‌دا، دوابی شیخ که داوای نازادی بو کورد کرد، هه‌موو چاکه‌کانی شیخیان له‌ بیره‌ خو برد، بی‌ ئه‌مه‌کیان کرد، داواکارییه‌کانیان خسته‌ پشت گو‌یان، به‌ شتی نار‌ه‌ویان ژمارد و له‌قه‌له‌میاندا، شیخ هه‌روه‌کو ری‌ نیشانده‌ر و مورشید بوو، هه‌میشه په‌رۆشی گه‌له‌که‌ی خو‌ی بوو، که له‌ ژیر سته‌مکاری قاچار و تورکه‌کان ده‌چه‌وسانه‌وه، بۆیه له‌ دژی نه‌و داگیرکه‌رانه بو نازادبوونی کورد و کوردستان، سالی ۱۸۸۰ز له‌شکرینکی رینکخست، بریتی بوو له‌ دوو سه‌د و بیست سه‌رکرده له‌ پساوانی نایینی و سه‌رۆک هۆزه‌کان، زۆرانی دل‌سۆز له‌ رواندز و بادینان و شه‌مزمینان و سابلاغ و ورمی و

سه‌لاس و شنۆ له‌و شوڤشه به‌شدار بوون، ماوه‌ی دوو سالان شیخ له‌ خه‌باتدا بوو، به‌ مه‌بستی دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی کوردی، پایته‌خته‌که‌ی شاری (موصل) بی، به‌لام به‌ داخه‌وه به‌شیک له‌ سه‌رۆک عه‌شره‌ته‌کان بوونه‌ پیاوی بیگانه، کورد هه‌روایه، وه‌کو قه‌ندیل و چه‌رایه، خۆی ده‌سووتینی و ده‌وره‌ی خۆی رۆناک ده‌کا، دیتی یه‌ک لیها‌توو هه‌لکه‌وتوو، چه‌رایه، ده‌چینه‌ پش‌تی سه‌ر زمانی لی ده‌دا، رۆسه‌کان و ئینگلیزه‌کانیش وایان ده‌زانی، نازاد بوونی کورد له‌ به‌رژه‌وه‌ندی نه‌وان نیه، بۆیه‌ رۆسیا سنووری خۆی له‌ لای قه‌فقا‌سه‌وه له‌سه‌ر له‌شکری (شیخ) داخست، به‌ ناچه‌ری گه‌رانه‌وه (شه‌مزیان)، رۆس له‌ گه‌ل ئینگلیزه‌کان تورکیان هان دا بو رۆخاندن و تیکدانی شوڤشه‌که، تورکه‌ عوسمانیه‌کان به‌ ناوی وتووێژ شیخیان بانگ کرد، بو (ئه‌سته‌مبۆل) شیخ چه‌وو، یه‌کسه‌ر ده‌ستگیریان کرد و هاویتیانه (زیندان)، پاش ماوه‌ک قاره‌مانانه‌ خۆی له‌ به‌ندیخانه‌ رزگار کرد، گه‌راوه کوردستان، سالی ۱۸۸۱ ز دووباره‌ به‌ فر و فیل ده‌ستگیریان کرده‌وه، خۆی و مال و منداله‌کانی دوورخرانه‌وه، بو (حیجاز)، له‌ شاری (مه‌که‌که‌)ی پیروز ده‌ست به‌سه‌ر کران، ماوه‌ له‌وی تا سالی ۱۸۸۸ ز کۆچی دوا‌یی کرد، هه‌ر له‌وی به‌ خا‌ک سپێردا، دوا‌ی خۆی شیخ محمه‌د سه‌دیقی کوری جیگری بوو، دوا‌ی نه‌و سه‌ید طاها‌ی کوری.

سه‌رچه‌وه‌کان:

۱. یادی مه‌ردان ۱/۹۸.
۲. ژیناوه‌ری زانیانی کورد له‌ جیهانی ئیسلامه‌تی ۱۵۵ - ۱۷۴.
۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۶/۱۵۷ - ۱۵۹.
۴. مشاهیر الکورد ۲/۵۴.
۵. تأریخ مشاهیر کورد / فارسی ۳/۵۴۶ - ۵۴۷.
۶. الأکراد فی به‌دینان ۷۸.
۷. معجم أعلام الکورد ۴۵۲ - ۴۵۳.

عبيدالله عبدالملك شارهزوری (۹۶۲)

ناوی عوبیداللهیه، کوری عبدالملیکی کوری نههمه دی شارهزوری یه، دورسی له لای (ابن الحاجب) و (الجوهري) خویندوو، دوايي خوی دورسیداوه، زانییه کی به تمهه ن و زمان راست و زمان رهوان بووه، له لایه ن زانیان بر واینکراو بووه. سهراوه: المنتظم ۱۰/۲۰۵.

عبيد محه مهله سعیرتی (۹۶۴)

ناوی عوبیده، کوری محهمه دی کوری عهباسی کوری محهمه دی فهرموده ناسه، ناسراوه به (تهقیه دین نهبولقاسم) سالی ۶۲۲ ك - ۱۲۲۵ ز له (نهسعهرد) هاتوته دنیا، له ۶۹۲ ك - ۱۲۹۳ ز کۆچی دوايي کردوو، کتیبی (السر المصون في ما يقال عند فتح الحصون) داناره، کوریکي مه لای هه بووه ناو نههمه د: له ۶۵۹ ك - ۱۲۶۱ ز هاتوته دنیا، له (قاھیره) دانیشتروو، دورسی فهرموده ی داوه، له ۷۴۵ ك - ۱۳۴۴ ز کۆچی دوايي کردوو. سهراوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۶۳.
۲. مشاهير الكورد ۲/۵۳ - ۵۴.
۳. هدية العارفين ۵/۶۴۵.
۴. كشف الظنون ۲/۹۸۹.
۵. معجم أعلام الكورد ۴۵۲.
۶. شذرات الذهب ۵/۴۲۱.
۷. معجم المؤلفين ۶/۲۳۵.
۸. إيضاح المكنون ۲/۱۱ - ۱۲.
۹. الأعلام ۴/۳۴۲/ ۱/۲۹۵.

عثمان نه‌بویه‌کر نه‌بولفه‌ضل (۹۶۵)

ناوی عوسمانه، کورپی نه‌بویه‌کرپی کورپی سه‌عیده، ناسراوه به (نه‌بولفه‌ضل) له
(هه‌ولیر) هاتووته‌دنیا، هه‌ر له‌وئی په‌روه‌رده بووه، پاشان چوووته (میسر) له‌وئی سالتی
۷۴۹ك - ۱۳۴۸ز ده‌رسی فهرمووده‌ی داوه.

سه‌چاوه‌کان:

۱. الدرر الكامنة ۲/۲۶۶.

۲. الإكليل في محاسن أربيل ۱۸۰.

عثمان نه‌بویه‌کر عثمان نه‌فه‌ندی (۹۶۶)

ناوی عوسمانه، کورپی نه‌بویه‌کر نه‌فه‌ندی کچک مهلا کورپی عوسمان نه‌فه‌ندی یه،
سالتی ۱۲۴۲ك - ۱۸۲۶ز له (هه‌ولیر) هاتووته‌دنیا، له قوتابخانه‌ی خویمان له قه‌لات
ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان چوووه (به‌غدا)، دوو سال له لای محهم‌د فه‌یزی زه‌هاوی
خویندن، ماوه له‌وئی تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، گه‌راوه هه‌ولیر چه‌ند سال له
مزگه‌وتی قه‌لات ده‌رسی دا، پاشان کرا قازی (هه‌ولیر)، هه‌روه‌ها سه‌روکی دادگای
(موصل)، دواپی چوووه (که‌رکوک)، دواپی کرا سه‌روکی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی نه‌وقافی (موصل)،
شیعری کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی هه‌یه، نامیلکه‌ی شه‌ریعت و ته‌سه‌ووفی هه‌یه
به (تورکی)، سالتی ۱۲۹۷ك - ۱۸۸۰ز کۆچی دواپی کرد.

سه‌چاوه‌کان:

۱. أربيل في مختلف العصور ۱۵۰.

۲. علماء ومدارس في أربيل ۳۰.

عثمان نه‌بویه‌کر عومه‌ر نه‌فه‌ندی (۹۶۷)

ناوی عوسمانه، کورپی نه‌بویه‌کر نه‌فه‌ندی، کورپی عومه‌ر نه‌فه‌ندی یه، سالتی
۱۱۳۲ك - ۱۷۱۹ز هاتووته‌دنیا، پاش ته‌واو کردنی خویندنی نیجازه‌ی له مه‌لا صالح

نه‌فه‌ندی چه‌یده‌ری وهر‌گرت، جینگری باو‌کی بوو له جیه‌جی کردنی کاروباری نایی،
سالی ۱۲۲۲ك - ۱۸۰۷ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماء و مدارس في أربيل ۲۷ - ۲۸.

۲. أربيل في مختلف العصور ۱۳۲.

عثمان نه‌بو محهمهد جه‌رانی (۹۶۸)

ناوی عوسمانه، کورپی نه‌بو محهمهدی کورپی نه‌بو قاسمی کورپی خضری کورپی
عبدالجیدی کورپی چه‌سه‌نی کورپی موفه‌رریخی کورپی عه‌باسی جه‌رانی به، سالی ۶۳۷ك -
۱۲۳۹ز هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له لای یوسفی کورپی خلیل خویندوووه خوشی له (قاھیره)
ده‌رسی داوه، له مانگی ره‌مه‌زانی سالی ۷۱۲ك - ۱۳۱۳ز کۆچی دوایی کردوووه.

سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۲۷۳ - ۲۷۴.

عثمان نه‌حه‌ده‌د روستی (۹۶۹)

ناوی عوسمانه، کورپی نه‌حه‌ده‌دی کورپی مه‌لا محهمهدی کورپی مه‌لا عبدالله به،
ناسراوه به (گۆج) له به‌ر نه‌وه‌ی ده‌سته‌کی گۆجه‌بوو، سالی ۹۱۷ز له گوندی روستی
هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن، قۆناغی سوخته‌یی بری، چوووه لای مه‌لا نه‌حه‌ده‌دی
روستی، ماوه تا شهرحی شه‌مسیه‌ی ته‌واو کرد، چوووه (سکتن) لای مه‌لا عبدالله، چوووه
(کانی ده‌ربه‌ند) مطولی لای مه‌لا نه‌بو به‌کری کۆیی خویند، چوووه (گه‌لاله) لای مه‌لا
محهمهدی ره‌نیس کۆتایی پینینا، نی‌جازه‌ی وهر‌گرت.

مه‌لا به‌تی: بووه مه‌لا له (مه‌رگه)، دوایی چوووه (شیخ ناوده‌ل) له پشده‌ر، دوایی

باری کرد بۆ (وه‌لزه)، مامۆستا ناسرا بوو به زیره‌ک، مه‌لا ی چاک، بی‌فیز و بی‌نه‌فس،
رێزی ده‌گیرا، به‌شداری کرد له شو‌رش، ده‌وری سه‌ره‌کی هه‌بوو له دامه‌زراندنی به‌کیه‌تی
زانایانی کوردستان، به‌ک بووه له قازی به‌شهرعیه‌کانی سه‌رۆک مه‌لا مصطه‌فای بارزانی
داینابوون له (گه‌لاله)، پاشان هاته (هه‌ولیر) له مزگه‌وتی خه‌لیفه، له گه‌ره‌کی سیطاقان

کرا پیش نویژ، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ده‌رسدانه‌وه، تا سالی ۱۹۹۰ز کۆچی دوا‌یی کرد. مه‌لا حوسینی کوری تا کتیبی (مختصر)ی خویندووه، خوا بکا ته‌واری بکا، جینگه‌ی بابی بگرته‌وه! نامین!

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سع‌اتجی.

عوسمان نه‌حمه‌د شه‌وه‌کی (۹۷۰)

ناوی عوسمانه، کوری مه‌لا نه‌حمه‌دی کوری مه‌لا محمه‌دی کوری مه‌لا عبدالقادره، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی)یه، شه‌وه‌ک: گوندیکه ده‌که‌ویته بن زورگی (سینک) له‌ پرووی رۆژناوا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، به‌شیوه‌ی فه‌قیانی کوردستان، گه‌را له‌ چه‌ند شویتان تا قۆناغی فه‌قیه‌تی پری: له‌ قۆناغی موسته‌عیدی چووه (کزیه) لای جه‌نابی مه‌لا عبدالله ی جه‌لی، ماوه له‌وی تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، پاشان بۆ به‌ره‌که‌ت ئیجازه‌ی تری له‌ شیخ نه‌بوه‌کری هه‌رشه‌می وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له‌ (پرزین)، دوا‌یی جه‌نابی شیخ نه‌بوه‌کر ناردییه (به‌حرکه)، به‌ کاکل ناغای سه‌رۆک عه‌شیره‌تی گه‌ردی گۆت: نه‌وه مه‌لایه‌کی چاکم بۆ ناردی، خزمه‌تیکی چاکی بکه، نه‌ویش ریزی لێنا، مه‌دره‌سه‌ی بۆ دانا، ناوبانگی مه‌لا چاکی رۆیشت، فه‌قیان له‌ دووررا هاتن روویان تیکرد، چه‌ند سالان ده‌رسی داوه، باری کرد بۆ (گه‌رمه‌لا) ماوه‌کی که‌م له‌وی بوو، گه‌راوه (به‌حرکه)، ده‌ستی کرده‌وه به‌ خزمه‌تی ئاینی پرۆز، تا‌کو سالی ۱۹۳۰ز کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی (شه‌وه‌ک) لای باب و با‌یرانی به‌ خاک سپێردا.

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا نه‌حمه‌دی ناشۆکانی، مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی، مه‌لا عبدالله ی گراوی، شیخ طاهر ی نه‌تروشی، مه‌لا ئیسماعیلی سوسه‌یی، مه‌لا ئیسماعیلی جدیده‌یی، مه‌لا مصطه‌فای ناشۆکانی، مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی (با‌م)، مه‌لا یوسفی سورچی، مه‌لا عبدالله ی بی‌توته‌یی، مه‌لا صادقی گاینجی، مه‌لا محمه‌دی برادۆست، مه‌لا صابیری نازه‌نیی، مه‌لا محمه‌دنه‌می گه‌له‌ژیری، مه‌لا ئیبراهیمی خه‌تن، مه‌لا عبدالقادری

سینگردکانی، مه‌لا عوسمانی دۆله‌زه‌ی، مه‌لا عومهری سنجاوی، مه‌لا سه‌عیدی دووشیوانی، مه‌لا عبدالله ی کوری.

خووره‌وشتی: زاته‌کی گران و سه‌نگین بوو، ریتزدار بوو، سه‌خی بوو، که نانی بوو ده‌هاته‌ حوجره به‌ ته‌نیا نه‌یده‌خوارد، نه‌گهر میوانی نه‌با بانگی فه‌قیه‌کی ده‌کرد تا له‌گه‌ری بخوا، به‌ زۆری نه‌و فه‌قیه‌ باوکه‌م بوو، هه‌زی له‌ ناواز و گۆتئی لاوک و هه‌یرانه و شیعی فه‌قیان بوو، خه‌ت و قه‌له‌می نه‌بوو، باج ده‌یفه‌رموو: به‌ مامۆستام ده‌گۆ: نایا وشه‌ی (زید) رۆژانه نه‌وه‌نده‌ جاره‌ دووباره‌ ده‌که‌یه‌وه، ئیستا له‌ پیش چاوته، نه‌وه‌نده‌ نووسینی ئاسانه، چۆن له‌ لات زه‌حه‌ته؟ ده‌یفه‌رموو مه‌لا عبدالله سوودی نه‌، من پیر بوومه، تۆش دره‌نگ هاتووی وازینه‌ فیر نام.

نه‌و تاك تاك حاشیانه‌ی له‌سه‌ر جمع‌الجوامع و به‌یزاوی و شه‌رحی شه‌مسیه‌ و سه‌یله‌کوئی مه‌نتیق و که‌مالی سه‌رف ده‌دیترین نه‌وانه‌ خه‌تی مامۆستا نه‌نه، به‌لام له‌ سه‌ر زمانه‌ی نه‌و، فه‌قیه‌کان نووسیتان، که‌ به‌ عه‌ره‌بی ناو‌ده‌بردین به: (نه‌مالی).

کوره‌کانی: مامۆستا سی کوری مه‌لای هه‌بوو:

۱. مه‌لا عبدالله: دوا‌ی کۆچی دوا‌یی باوکی بووه‌ جیگری، هه‌شت سالان له‌ (به‌حرکه‌) مه‌لا بوو، ده‌رسی دودا، کاروباری مه‌لایه‌تی ئه‌نجام دودا، دوا‌یی باری کرد بوو گوندی (سیاو)، له‌وئ چووه‌ (به‌ریتان) سالی ۱۹۵۰ از چووه‌ سه‌فه‌ری هه‌ج، له‌وئ کۆچی دوا‌یی کرد.

۲. مه‌لا محمه‌د: مه‌لا بوو له‌ گوندی (هه‌مزه‌کۆر)، دوا‌یی چووه‌ (نۆمه‌رگومبه‌ت) سالی ۱۹۵۹ از کۆچی دوا‌یی کۆرد، مه‌لا عبدالرحمانی کوری جیگری بوو، ئیستا له‌ هه‌ولیه‌.

۳. مه‌لا صابیر: مه‌لا بوو له‌ گوندی (شاویس) نزیک (هه‌ولیه‌) دوا‌یی چووه‌ (بیرزین) سالی ۱۹۶۲ از کۆچی دوا‌یی کرد.

سه چاره کان:

۱. بوژاندنهوهی میژووی زانیانی کورد ۳/۱۷.

۲. دهنگی زانا ۲۸ و ۲۹ / ۱۹۹۹ز.

عثمان نیسماعیل کانی کهوهیی (۹۷۱)

ناوی عوسمانه، کوری نیسماعیلی کوری نهحمهدی کوری فازیلی کوری حسینی کوری مهلا میره، له نهتهوهی بابا طاهیری هممهدانی یه، سالی ۱۲۲۱ک - ۱۸۰۶ز له گهره کی ده رگه زینی شاری (سلیمانی) هاتووته دنیا.

دهستی کرد به خویندن، له چه ند قوتابخانان خویندنه کهی برده سهر، چروه خزمهت سیراجه دین شیخ عوسمانی تهوینله یی تهریقته تی نه قشبهندی وه رگرت، دوایی کرا (خهلیفه)، گهراوه شاری (سلیمانی) دهستی کرد به ناموژگاری خه لکان و دهرسی فهقیان، کتیبی (جوهره العرفان) ی به عهره بی دانا، دیوانی شیعی ههیه به کوردی و عهره بی و فارسی، سالی ۱۳۰۷ک - ۱۸۸۹ز کۆچی دوایی کرد، که به ژماره ی نه بجد له پته کانی (قد فاز فوزا عظیما) ده رده چی، دوو کوری مه لای هه بوو: مهلا عهلی و مهلا صالح.

سه چاره کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۸۰ - ۳۸۱.

۲. بنه ماله ی زانیاران ۴۶۸ - ۴۶۹.

عثمان نهییوب سیومرکی (۹۷۲)

ناوی عوسمانه، ناسراوه به نه بو نهسه هد نهفهندی کوری حاجی نهییوب نهفهندی یه، خه لکی (سیوهرک) ی سهر به (نورفه) یه له کوردستانی تورکیا، زانایه کی لیها توو بوو، مو فتی شاره که بوو، ریزیان ده رگرت، له لایه ن حکومهت پیکرا بوو، هو تراوه ی مه لودی پیغه مبهری به زمانی (زازا) دانا، پيشکeshی به (جهلاد هت عالی به درخان) کرد که خاوه نی گۆفاری (هاواری) کورد بوو، له (دیمشق)، نهویش له ۱۳۵۳ک - ۱۹۳۴ز له چاپی دا.

سەرچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲۹۸ - ۲۹۹.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۶۱ - ۴۶۲.

عثمان خالید ناغا ته‌ویلله‌یی (شیخ عثمان سیراجه‌ددین) (۹۷۳)

شیخ عوسمان، کورپی خالید ناغای کورپی عبدالله ناغای کورپی سه‌ید محمه‌دی کورپی سه‌ید ده‌رویشی کورپی سه‌ید مه‌عروفی کورپی سه‌ید جومعه‌ی کورپی سه‌ید ظاهره، محمه‌د ده‌رویشی بایریان له سه‌یده نعیمه‌کانی لای چیای (حه‌مرین)ه، هاتووته (هه‌ورامان) له (ته‌ویلله) نیشته‌جی بووه.

(شیخ عوسمان) نازناوی سیراجه‌دینه، سالی ۱۱۹۵ ک - ۱۷۸۱ز له گوندی (ته‌ویلله) له بنه‌ماله‌کی ماقول و ریزدار هاتووته‌دنیا، باوکی ده‌چیته‌وه سه‌ر نیمامی حوسین، دایکی ده‌چیته‌وه سه‌ر نیمامی حه‌سن، که‌واته له هه‌ردوولاره سه‌یدی جسنه، به‌لام ناوی خویان به سه‌ید نه‌بردی، تا‌کو نه‌وه‌کانیان پشت به سه‌یدایه‌تی نه‌بستن، ته‌نیا کرده‌وی چاک مروّفی مسولمان ده‌رازیته‌وه، وه‌ک فه‌رموده‌ی خوای گه‌وره: ﴿ان اکرکم عند الله اتقاکم﴾، (الحجرات / ۱۳)، له ته‌مه‌نی حه‌وت سالی دا ناردرای سه‌ر خویندن، قورئانی پیروزی خه‌ تم کرد، له‌به‌ر زیره‌کی کتیبه سه‌ره‌تایه‌کانی زوو به زوو ته‌واو کردن، له لایته‌که‌وه خه‌ریکی خویندن بو، له لاین تر خه‌ریکی یادی خوا و شه‌و نویژ و ته‌سیحات و نادابی ته‌سه‌ووف بو، فه‌قیاتی له: (بیاره) و (خه‌ریان) و (خورمال) و (هه‌له‌جبه) کرد، کتیبانی (وه‌ضع) و (نیستیه‌اره) و (فه‌رائیزی) له‌گه‌ل چهند نامیلکه به ده‌ستی خوی نویسیه‌وه، پاشان ته‌سه‌ووف و ته‌ریقه‌ت دلیان بزافت و جوولاند، بۆ نه‌و مه‌به‌سته پیروزه رووی کرده (به‌غدا) له مزگه‌وتی شیخ عبدالقادر دابه‌زی، ماوه‌ک له‌وی خه‌ریکی خواپه‌رستی بو، ناوه‌ناوه‌ش خه‌ریکی خویندن و نویسنه‌وه بو، له‌و ماوه‌یه (سیوطی) و (فه‌ناری) ته‌واو کرد، هه‌ر له‌و ساله‌ که ۱۲۲۶ ک - ۱۸۱۱ز (رسالة الشاه صديق المراتي في شرح الکلام القدسي) نویسیه‌وه.

ته‌ریقه‌ت وهر‌گرتتی: هەر له‌و کاته مه‌ولانا خالی‌د له هیندستان گه‌راوه، له مز‌گه‌وتی شیخ عبدالقادر له (به‌غدا) دابه‌زی، شیخ عوسمان چووه خزمه‌تی، مه‌ولانا له پینشدا له (ته‌ویلّه) دیتبوی ده‌یناسی، ریزی لیتا و خوشی ویست، دیار نه‌با ده‌ی پرسی. رۆژه‌ك شیخ عوسمان عهرزی کرد، قوربان هه‌زده‌که‌م به قوتایی خۆتم وهر‌بگری نادایی ته‌ریقه‌تم بی به‌خشی، مه‌ولانا رازی بوو، ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه‌ی، له سه‌ره‌تای سالی ۱۲۲۷ک شیخ گه‌راوه (سلیمانی) له‌گه‌ل مه‌ولانا، دوو سال له مز‌گه‌وتی باباعه‌لی ماوه هەر پرسیاره‌کی له دلّی دا بوو، ناراسته‌ی مه‌ولانای ده‌کرد، نه‌ویش بۆی رۆن ده‌کرده‌وه. تا شاره‌زایی یه‌کی ته‌واوی له ته‌سه‌ووف په‌یدا کرد، مه‌ولانا به خه‌لیفه‌ی خۆی قه‌بول کرد، نه‌و یه‌که‌م خه‌لیفه بوو له کوردستان، وه‌ك مه‌لا عبدالله‌ی حه‌یده‌ری موفتی (به‌غدا) یه‌که‌م خه‌لیفه بوو له عه‌ره‌بستان، له کۆتایی سالی ۱۲۲۸ک له‌گه‌ل مه‌ولانا گه‌راوه (به‌غدا)، سالی ۱۲۳۱ک له‌گه‌ل مه‌ولانا چووه (سلیمانی)، دوایی له‌گه‌ل نه‌و چووه (هه‌ورامان)، سالی ۱۲۳۶ک مه‌ولانا چووه (شام) شیخ عوسمانی کرده‌ جیگری خۆی له خانه‌قایی مه‌ولانا له (سلیمانی)، دوایی چووه (بیاره)، گه‌راوه (سلیمانی)، دووباره گه‌راوه (بیاره)، نه‌مجا چووه (ته‌ویلّه)، له‌و هه‌موو شویتانه داب و ده‌ستووری ته‌ریقه‌تی جیبه‌جی ده‌کرد، زانایان مریدان، له عیراق له کوردستان له تورکیا له ئیران ده‌هاتنه لای، هه‌ریه‌ك گۆمێك یا قومێك له ده‌ریای زانستیان وهر‌ده‌گرت، له کاتی گه‌رانه‌وه‌یان بۆ ولاته‌کانیان، ده‌یان پرژانده سه‌ر دۆست و براده‌ران، له پاش سالی ۱۲۵۰ک - ۱۸۳۴ز کوره‌کانی شیخ شان به‌شانی باوکیان ده‌ستیان کرد به (ئیرشاد): شیخ محه‌مه‌د له (ته‌ویلّه)، شیخ عبدالرحمان له (به‌غدا)، شیخ عومه‌ر له (بیاره)، شیخ نه‌حه‌د له (نه‌حه‌دئاوا)، بۆیه‌ جه‌نابی شیخ فه‌رمانی دروست کردنی خانه‌قایی دا له‌و هه‌موو شویتانه.

له ده‌وری سالی ۱۲۷۰ک - ۱۸۵۳ز (شیخ) به‌یه‌کجاری (بیاره)‌ی به‌جی هیشته‌ باری کرد بۆ (ته‌ویلّه)، خۆی و کوره‌کانی خه‌ریکی ئیرشاد بوون، خه‌لکان به‌یه‌کجار روویان تی‌ کردن، (شیخ) چه‌ند مه‌لای چاکی هینان، وه‌کو: مه‌لا حامیدی کاتب،

مهلا نههمدی نۆدشهیی، مهلا سهید عبدالرحیمی مهولهوی، مهلا مههمودی دشهی، نهوانه زانیاری ناینیان به کورهکانی شیخ و صوف و مریدهکان نیشان دهدا، به راستی نهو خانهقایه (زانکو)یهکی فراوان بوو، بو پهروهدهی قوتایی، بو دلپاکی، بو تهسهووف، بو سهرکهوتن و دهستکهوتنی پله و پایهی خواپهرستی و خواناسی، سوپاس بو خودا نهو مهلبهنده پیروزه بووه زار میفتاحی جوگهله و روبراری زانستی، هاشهی هارهیی له بن گوئی مرزقی موسولمان دهزرینگیتهوه ههتا ههتایی.

سیقهتهکانی: شیخ سیراجه‌دین زاته‌کی خواناس و خواپهرست بوو، به پتی شهریهت ده‌پویشت، دواکه‌وتووی ئاره‌زوی نه‌فس نه‌بوو، دنیا‌داری نه‌ده‌کرد، له ده‌نگوباسی دنیا خۆی لاده‌دا، خهریکی یادی خودا بوو، دریغی نه‌ده‌کرد: شه‌وان رۆژان، له نامۆزگاری: خهلکان، فه‌قیان، سو‌فیان، مریدان.

سه‌فه‌ره‌کانی:

۱. چووه (سنه) بو سه‌ردانی دۆستانی.
  ۲. دووباره بو (سنه) بو پیکه‌هتانه‌وه‌ی سه‌رکرده و ریش سپیه‌کان.
  ۳. بو (کۆیه) سه‌ردانی نه‌همد پاشای بابان.
  ۴. بو (سلیمانی) سه‌ردانی محهمد مونیب (متصرف)ی شاره‌که.
  ۵. بو (رواندز) سه‌ردانی محهمد صادق خان نه‌رده‌لانی.
  ۶. بو (ده‌کا شیخان) سه‌ردانی غولام شاخان.
  ۷. بو سه‌رچاوه‌ی (که‌یمه‌نه) و (حه‌وش و به‌وران) له ئیران.
- کۆچی دوا‌یی: شه‌وی سی‌شه‌مه ۱۳ی مانگی شه‌وال سالی ۱۲۸۳ک – ۱۸۶۷ز له ته‌مه‌نی هه‌شتاو هه‌شت سالی دا کۆچی دوا‌یی کرد، له ناو باغه‌که‌ی خزی له دامه‌نی گوندی (ته‌ویلّه) سه‌ر به شارۆچکه‌ی (هه‌له‌بجه) به خاک سپێردرا، شیخ محهمد به‌هائه‌ددینی کوره‌گه‌وره‌ی بووه جیگری، چهند شاعیر به‌و بۆنه‌یه هۆنراوه‌ی کوردی و

عه‌ره‌یی و فارسییان نووسیه، له‌وانه: مه‌لا حامیدی کاتب به (فارسی)، مه‌لا سه‌ید
عبدالرحیمی مه‌وله‌وی هه‌ورامی به عه‌ره‌یی، له سه‌ره‌تاوه ده‌لی:

ألا ترى إلى التي بُهتِي   ومُهجتى من غمة البلية
لونزلت منها على الثواب   أو السما لانثرت وانثقت

له کۆتایی دا ده‌لی:

نهر صلاة وسلام جاريا   من عين رحمة الى أن تمت

کۆره‌کانی:

۱. عبدالحکیم: به مندالی کۆچی دوابی کرد.
۲. مه‌عروف: سالی ۱۲۷۷ک - ۱۸۶۰ز له ته‌مه‌نی بیست وشه‌ش سالییدا
جوانمه‌رگ بو.
۳. شیخ محمه‌د به‌هانه‌دین: کۆره‌گه‌وره‌ی بو، جینگری بو.
۴. شیخ عبدالرحمان نه‌بولوه‌فا: سالی ۱۲۸۵ک - ۱۸۶۸ز له ته‌مه‌نی سی و دوو
سالییدا کۆچی دوابی کرد.
۵. شیخ عومهر (ضیاء الدین): سالی ۱۳۱۸ک - ۱۹۰۰ز له ته‌مه‌نی شینست و سی
سالییدا کۆچی دوابی کرد.
۶. شیخ نه‌حمد شه‌مه‌دین: سالی ۱۳۰۷ک - ۱۸۸۹ز له ته‌مه‌نی چل و سی سالییدا
کۆچی دوابی کرد.

به‌شیک له خه‌لیفه‌کانی: مه‌لا حامیدی کاتب، شیخ حوسینی هه‌ورامی، شیخ
نیسماعیلی هه‌جیجی، مه‌لا نه‌حمه‌دی نۆدشه‌ی، مه‌لا مه‌حمودی دشه‌ی، سه‌ید شه‌هابه‌دین
طالش، مه‌لا فتح الله جوانرۆی، سه‌ید عبدالرحیمی مه‌وله‌وی، شیخ محمه‌د باقری سه‌نی،
شیخ مصطه‌فای سه‌قزی، سه‌ید عبدالکریم موکریانی، مه‌لا محمه‌دی بانه‌ی، مه‌لا
عبدالکریمی هه‌له‌جه‌ی، شیخ سوله‌یمانی چناره‌ی، شیخ نیسماعیلی به‌رزنجی، شیخ عبدالله‌ی
قوطب، شیخ عبدالرحمانی قه‌ره‌داغی، مه‌لا عوسمانی باله‌خی، مه‌لا عومهری جله‌موردی،

شیخ حه‌سه‌نی که‌ر کو‌کی، مه‌لا عومه‌ری نۆمه‌ر گو‌مه‌تی، شیخ نه‌بی ماویلی، مه‌لا طاهای
 باله‌کی، مه‌لا مه‌هودی رواندزی، مه‌لا عه‌لی بیتواته‌ی، شیخ عه‌لی بالیسانی، شیخ
 نه‌بوه‌ کری هه‌رشه‌می، شیخ محه‌مه‌د شیخی چۆلی، سه‌ید حه‌سه‌نی نه‌سته‌میۆلی، عومه‌ر
 نه‌فه‌ندی نه‌نطاکي، مه‌لا محه‌مه‌دی سه‌یترتي، مه‌لا محه‌مه‌دی دياربه‌کری.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. یادی مه‌ردان ۱/۸۷ - ۸۸ - ۲/۷/ - ۳۶.
۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۳۹۶ - ۴۰۳.
۳. تأریخ السلیمانیه ۲۲۹ - ۲۳۰.
۴. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۷۶ - ۳۸۰.
۵. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۵/۲۰۲ - ۲۰۵.
۶. خۆری نی‌سلام ۱۸ / ۲۰۰۲، ۳۵ - ۴۲.

عثمان خضر دۆله‌زه‌یی (۹۷۴)

ناری عوسمانه، کوری خضری کوری عبدالله‌ی کوری ناریه، عه‌شیره‌تی (سیان)ه
 سالی ۱۹۰۳ز له‌ گوندی (دۆله‌زه) هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌ چه‌ند
 شویتان قوناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، له‌ قوناغی موسته‌عیدی چووه (به‌حرکه) لای مه‌لا
 عوسمانی شه‌وه‌کی، چووه (که‌سه‌زان) لای مه‌لا سه‌ید خضر، چووه (بالیسان) لای مه‌لا
 شیخ طاهای، پاشان چووه (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا محه‌مه‌دی جه‌لی زاده، ماوه‌ له‌وی تا
 نی‌جازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه‌ مه‌لا، له‌ گوندی (له‌بیان)، پاشان گه‌راوه (دۆله‌زه) له‌وی ده‌ستی

کرد به‌ مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان.

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا عبداغجیدی گه‌راوی، مه‌لا سه‌دیقی گه‌رمکی، مه‌لا

معه‌مه‌دنه‌میینی سویری، مه‌لا عه‌لی گۆمه‌گه‌روی، مه‌لا سه‌یدی محه‌مه‌دی په‌رداودی، مه‌لا

نه‌همدی حاجی عهلی، مهلا صادقی فهراهادی، مهلا سه‌عیدی فهراهادی، مهلا عوسمانی بیره‌عاره‌بان، مهلا عبدالرحمانی همزه‌کۆری.

کۆچی دوایی: سالی ۱۹۷۳ز کۆچی دوایی کرد، کورینکی مه‌لای هه‌بوو ناو محهمه‌دنه‌مین: نیجازه‌ی له مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌یی وه‌رگرت، به داخه‌وه پینش باوکی کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماء و مدارس فی آرپیل ۱۲۰.

۲. ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاجی.

عثمان داره‌قوته (۹۷۵)

مامۆستا عوسمان، خه‌لکی گوندی (داره‌قوته‌ی سه‌روه‌یه، سه‌ر به پارێزگای (که‌رکوک)، نه‌و زانیایه له زانستی (ئه‌قلی) شاره‌زابووه. چهند دانراوی هه‌یه:

۱. الملتقط: مه‌نتیقه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی (أما بعد: فان أول ما يجب علی المكلف معرفة ذات الله و صفاته، والإستدلال بآياته) ده‌ست بێ ده‌کا.

۲. نامیلکه‌ی (الوضع)

۳. نیستیعاره: سه‌ره‌تاکه‌ی به‌ (واجاز المفرد) ده‌ست بێ ده‌کا، نوسخه‌کی کۆییمان هه‌یه.

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۳/۴۰ - ۴۵.

عثمان سوله‌یمان نۆرمه‌وه‌ی (۹۷۶)

ناوی عوسمانه، کورپی سوله‌یمانی کورپی نی‌راهمی کورپی خه‌لیله، خه‌لکی جزیره‌ی بۆتانه، مه‌زه‌به‌یی شافعی بووه، ناسراوه به عوسمانی کوردی سالی ۸۲۹ك - ۱۴۲۵ز له شاری (نۆرمیه - ورمی) هاتووته‌دنیا.

له مندالیه‌وه چووه (جزیره)، قورنانی بیروزی له‌به‌ر کرد، شه‌ریعت و عه‌ره‌بی و مه‌نتیقی خویند، کتیبانی: (الإيجاز) و (منهاج) و (محرر) و (حاوي) و (مغني) و (مراح‌ی له‌به‌ر کردن، پاش سه‌وت سالان چووه (شام)، له‌وی (منهاج) و (بوخاری) و (مسلم) و

(مهصاییح) و فلهسهفه و حیکمهتی له شاری (حهلهب) خویند، ههروهها (منهاج العابدین) و (احیاء العلوم) و (مطول) و (شرح العقائد)، چوووه (قودس) صهرفی خویند، سالتی ۸۸۳ک چوووه سهفهری ههج، له ۸۹۳ک دووباره چوووه ههج، ماموستا زاتهکی پر خیر و دیمه ن ریک و ریش سبی و جوان بوو، دهرسی نوصول و تفسیری (کشافی) دهداوه، سالتی ۸۹۸ک - ۱۴۹۲ز کتوبر گیانی له دهستدا.

سههچاوهکان:

۱. الضوء اللامع ۵/۱۱۵ - ۱۱۶.

۲. معجم أعلام الكورد ۴۵۶.

۳. مشاهیر الكورد ۳۰۱.

عثمان شههس دیاربهکری (۹۷۷)

ناوی عوسمانه، کوری شههسی دیاربهکریه، نازناوی فهخرهددینه، مهزههیی ههنهفی بووه، چوووته (دیمشق) شارهزای زانستهکان بووه، به تاییهت له (نهقلی)، زمان رهوان و وتارخوین بووه، له مزگهوتی (نومهوی) دهرسی داوه، خهتی خویشوو، له موسیقا و مهقاماتی دهنگهکان شارهزا بوو، له رۆژی دووشهه ۱۲ی مانگی مهولود، سالتی ۹۴۴ک - ۱۵۳۷ز له تمههنی ههفتا سالتیدا کۆچی دوایی کرد.

سههچاوه: شدرات الذهب ۸/۲۵۸.

عثمان صالح موفتی (۹۷۸)

ناوی عوسمانه، کوری مهلا صالحی کوری مهلا عوسمانه، نازناوی (موفتی)یه، سالتی ۱۸۹۵ز له (شهقلاوه) هاتووتهدنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوایی چوووه (هیران) لای مهلا نهجهدی کۆبی نهحو و صهرف و بهلاغهی خویند، پاشان ناودیبوی نیران بوو چوووه (سابلاغ) لای مهلا عبداللهی بالهکی، دوایی چوووه لای مهلا عبداللهی بورهانی (نوصول) و (مهنیق) و (کهلام)ی خویند، گهراوه (ههولیر) له مزگهوتی قهلات لای. مهلا نهبو بهکر نهفهندی (ریازیاتی)ی خویند نیجازهی وههگرت، بووه مهلا له

(که پەنک رەش)، دواپی چوو (سیساو)، ماوه کی زۆر لهوی دەر سیداوه، دوا عمری گهراوه (شه قلاوه)، سالی ۱۹۷۳ ز کۆچی دواپی کرد. سەر چاوه: دهستووسی مهلا نه نهوهری سعانتچی.

عثمان عبدالرحمان (ابن الصلاحی شاره زوری) (۹۷۹)

مامۆستای پسیۆر و فهرمووده ناس، مامۆستای مامۆستایان، ناوی عوسمانه، کوری مهلا عبدالرحمان (صلاح الدین) ی کوری عوسمانی کوری موسای کوری تهقیه ددینه، مهزهه بی شافیعی بووه، سالی ۵۷۷هـ - ۱۱۸۱ز له گوندی (شه ره خان) که نیستا ناوده بردی به (شیله خان) چاوی خۆی هه لئاوه له دنیا.

خویندنی: له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، پاشان له سەر فهرمووده ی باوکی چوو (موصل) لای عیماده دینی کوری یونس، دواپی چوو (خوراسان)، ماوه کی زۆر لهوی له لای زانیه چاکه کان ماوه، تا له زانیاریه کانی فهرمووده ی پیغمبر (د.خ) شاره زا بوو، چهند بهرگی له سەر نووسی دواپی چوو (قودس) له قوتابخانه ی (ناصریه) کرا (مدرس) سالی ۱۲۳۲ز چوو (دمشق)، لهو شوینانه دهرسی ده داوه: (الرواحیه)، (دارالحدیث)، (ست زمره خاتون).

پلهی زانیاری: نین خه له کان له کتیی (وفیات الأعیان) ده لی: {مامۆستای شاره زوری گهوره ترینی خه لکی سهرده می خۆی بوو، لهو بابته تانه: تهفسیر، هه دیس، فیه، زمانه وان، ناوی پیوانی هه دیس، یه ک بووه له مامۆستایانی خۆم}.

نه سنهوی له کتیی (طبقات الشافعیه) ده لی: مامۆستایه کی بهرز بووه له هه دیس و ئوصول و نهحو و تهفسیر، زۆر به دین بووه، له سەر ریگای پیار چاکه کانی پیتی رۆیشته.

دانراوه کانی: (الأحادیث الکلیه) و (أدب المفتی والمستفی) و (حاشیه علی رسائل الغزالی) و (حاشیه علی وسط الغزالی) و (الرحله الشرقيه) و (فوائد الرحله) و (نکت فی علوم الحدیث) و (طبقات الشافعیه) و (صلة الناسک فی صفة الناسک) و (الفتاوی): سالی

۱۹۲۹ز له میصر چاپ کرا، و (علوم الحدیث): ناسراوه به (مقدمة ابن الصلاح)، له (هیند) چاپ کرا، سالی ۱۹۷۲ز له (مه دینه) ی بیروز چاپ کرا، وه له بهر گرنگیه که ی له زۆر شوینی تر چاپ و بلاو کراوه ته وه.

کۆچی دوایی: کاتی بهیانی رۆژی چوارشه مه، مانگی ره یعی دووهم، سالی ۱۲۴۵ک - ۱۲۴۵ز مالتا وایی به کجاری له دنیا کرد، به ره و باره گای خودای گه وره هه راز چوو.

سه رچاوه کان:

۱. طبقات المفسرين ۱/۳۷۷.
۲. معجم المؤلفين ۶/۲۵۷.
۳. وفيات الأعيان ۲/۴۰۸.
۴. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۲۸.
۵. علمائنا في خدمة العلم والدين ۳۷۱ - ۳۷۳.
۶. طبقات الفقهاء ۸۴.
۷. البداية والنهاية ۱۳/۱۷۱.
۸. هدية العارفين ۵/۶۵۴.
۹. طبقات الشافعية / نه سنه وی ۲/۱۳۳.
۱۰. كشف الظنون ۱/۴۸.
۱۱. الأعلام ۳/۲۹۸ / ۴/۳۶۹ / ۱۰/۱۴۱.
۱۲. الأكراد في بهدينان ۸۳.
۱۳. مشاهير الكورد ۱/۷۱ / ۲/۱۰ / ۱۱، ۵۷، ۵۸.
۱۴. المجموع ۸/۴۳۳ - ۴۳۴.
۱۵. معجم أعلام الكورد ۴۲۶ - ۴۵۷ - ۴۶۰.
۱۶. شهره فنامه / په راويز ۱۹۸.

۱۷. شذرات الذهب ۵/۲۲۱ - ۲۲۲.

۱۸. التقييد والإيضاح ۱/۵ - ۸.

عثمان عبدالله خه طیب (۹۸۰)

ناوی عوسمانه، کورپی عبداللهی کورپی محهمهدی کورپی محهمهدی کورپی عملی کورپی غیبسه، نازناوی نهبوعهمره، سالی ۵۳۲ك - ۱۱۳۷ز هاتوته دنیا، زانیه کی نهخلاق چاک و مهجلیس خوش بووه، له زور ولاتان گهراوه، گویا: له سهرهتاوه پیاوه کی باش نهبووه، دوایی په شیمان بوووتهوه توبه ی کردووه، له مزگهوتی گهوره ی قهلات له جینگای مهلا محهمهدی برای وتارخوین بووه، له ۶۰۸ك - ۱۲۱۱ز کۆچی کردیه.

سه رچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۱۶۱.

۲. سير أعلام النبلاء ۱۳ / ۲۱۱.

۳. تاريخ أربيل ۱ / ۲۱۴، ۲ / ۳۶۶.

۴. أربيل في مختلف العصور ۷۵.

۵. معجم أعلام الكورد ۵۹۲.

عثمان عبدالله یابه (۹۸۱)

ناوی عوسمانه، کورپی عبداللهی کورپی حاجی عهزیزی کورپی نههمهدی کورپی خضری کورپی عومهری کورپی مصطهفای کورپی نههمهدی کورپی رهسوله، باب و بابیرانی کویخا دی بووینه، عهشیره تی (نورمزیار)ه، سالی ۱۹۱۱ز له گوندی (سمایلاوه)ی کهندیئاوه، هاتوته دنیا.

له لای مهلا طاهیری قوشاغلوو دهستی کرد به خویندن، سالی ۱۹۳۵ز کۆتایی

بی هینا، بووه مهلا ی (دوغان)، دوایی چووه (میلی هورتی)، دوایی چووه (سمایلاوه)، ناوبراو تهریقته تی قادری له شیخ طاهیری بریفکانی وهگر تبوو، زمانی فارسی و تورکی دهزانی، هموو شهوان قورنانی پرۆزی ده خویند، زۆربه ی کاتان خه ریکی سهلاوه ت

لیدان بوو، له ۹/۱۲/۱۹۶۸ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی سه‌ید عوبید به‌خاک سپێردرا، نه‌همه‌دی کوری فه‌رمانبه‌ره‌ له‌ وه‌زاره‌تی ته‌ندروستی، نامیلکه‌ی حه‌ج و نامۆزگاری حاجیانی نووسیه، چه‌ند شیعیی بابی له‌ لایه، به‌ نازناوی (مذنب).
سه‌رچاوه: نامه‌ی حاجی نه‌همه‌د یابه.

عثمان عبدالعزیز نه‌وڕۆلی (۹۸۲)

ناوی عوسمانه، کوری عبدالعزیزی کوری محهمه‌دی کوری مصطه‌فایه، عه‌شیره‌تی (نه‌وڕۆلی)یه، سالی ۱۳۴۱ک - ۱۹۲۲ز له‌ گوندی (پریس) سه‌ر به‌ (سلیمانی) هاتووته‌دنیا، له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، هه‌ر له‌ لای ئه‌و ئیجازه‌ی وه‌رگرت، ده‌ستی کرد به‌ نه‌نجامدانی کاری مه‌لایه‌تی، ده‌رسدانه‌وی فه‌قیان، نامۆزگاری خه‌لکان، سۆزی نه‌ته‌وایه‌تی له‌ دلدا هه‌لده‌قولا، یه‌ کگرتنی خه‌لك و زانایه‌کانی ئیسلامی مه‌به‌ست بوو، بۆیه‌ سه‌فه‌ری ده‌روه‌ی ده‌کرد، سالی ۱۹۵۴ز چووه‌ ریزی (إخوان المسلمین)، سالی ۱۹۵۹ز، به‌رگری شوعیه‌کانی کرد، بۆیه‌ له‌ لایه‌ن رژیمی (عبدالکریم قاسم) ده‌ستگیر کرا، له‌ گه‌ل مه‌لا صالحی نامۆزای و مه‌لا عومهری برای دوور خراوه‌وه‌ بۆ شاری (ناصریه)، پاشان به‌هۆی لیوردنی گه‌شتی گه‌رانه‌وه‌ کوردستان، سالی ۱۹۶۰ز به‌شداری له‌ کۆنگره‌ی ئیسلامی (به‌غدا) کرد به‌ سه‌رۆکایه‌تی ماموستا محهمه‌د سه‌واف، سالی ۱۹۷۴ز سه‌ردانی (سه‌ودییه‌)ی کرد، له‌وئ چاوی به‌ مه‌لیک (فه‌بسه‌ل) که‌وت، سالی ۱۹۷۷ز له‌ لایه‌ن رژیمی به‌عس ده‌ستگیر کرا، ماوه‌ک له‌ (سه‌ماوه) و (رمیشه) ده‌سته‌سه‌ر بوو، له‌ ۱۹۷۹ز ده‌ستی کرد به‌ هه‌لگیرساندنی کاری ئیسلامی، له‌ ۱۹۸۶ز کرا رابه‌ری کاری ئیسلامی له‌ کوردستان، تا سالی ۱۹۸۷ کۆمه‌له‌کی چه‌کداری به‌ناوی (بزووته‌وه‌ی ئیسلامی) پیکه‌ینا.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عه‌لی برای، مه‌لا سه‌دیقی برای، مه‌لا مصطه‌فای پتجوتنی، شیخ عبدالعه‌زیز پاره‌زانی، شیخ باباعه‌لی قه‌ره‌داغی، شیخ خالیدی موفتی، مه‌لا عومهری یشاری، نه‌همه‌د کاکه‌ مه‌حمود، مه‌لا عبداللطیف بامۆکی.

نوو سینه کانی: ماموستا هه چهنده خهریک بوو به ئیش و کاری رابه رایه تی، به لاه نووسین و کتیی هه میسه له یاد بوو، له بیری نه کردن، وه لای نه نان، بانگه وازی نه ندانه کانی ده کرد: {ئیمه برواییمان نه شعهریه، مهزه بمان شافیعی یه}، به لام له ناو بزروتنه وه هه بوو گوتی بهو قسانه نه دا، وایزانه له بهر نه وه بوو دواپی وازی هینا.

دانراوه کانی: ماموستا چهنده کتیی داناون، له وانه:

۱. الأسئلة والأجوبة في أصول الفقه: سالی ۱۹۷۷ز له ههولیر چاپ کرا.

۲. ته رجومهی (شبهات حول الاسلام) ی سهید قوطب.

۳. ته فیری قورنانی پیروز به کوردی، به شیککی له (سلیمانی) سالی ۱۹۸۳ز چاپ کرا، پاشان نووسینگهی ته فیر له (ههولیر) دووباره چاپی کرده وه له پازده بهر گدا.

۴. شهرحی (بوخاری) به کوردی.

۵. نامیلکهی (علوم القرآن).

له ۱۵/۵/۱۹۹۹ز له (دمشق) کۆچی دواپی کرد، له گۆرستانی گولان له

هه له بجه به خاک سپیر درا.

سه رجاره: إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية.

عثمان عبدالکریم رهنگه پیرنانی (۹۸۲)

ناوی عوسمانه، کوری مهلا عبدالکریمه، خه لکی گوندی (رهنگه پیرنانی) ئیرانه،

نه وهش ههروه کو باوکی مه لایه کی باش و لیتهاتوو بووه، ده رسی له لای مهلا ئیسماعیل محمهد داودا ناغا خویندوووه، مهلا بووه له گونده کانی دهشتی (ههولیر)، پاشان هاتووته (به دیقزلهر) له ویی ده رسی فه قیانی داوه، تا سالی ۱۹۳۴ز کۆچی دواپی کردوووه، کورپیککی زانای هه بوو، ناو (مهلا شه ریف): سالی ۱۹۲۵ز له دایک بوو، زانا و رۆشنیر بوو، به لام مه لایه تی نه کرد، دنیا ش به که یفی نه وهات، سالی ۱۹۴۳ز تووشی به ندیخانه

هات، دواى ماوهك خهريكى بازرگانى بوو، له بهر دهستكورتى لهویش سهركهوتوو نه بوو، له ۱۹۷۶/۴/۲۸ ز كۆچى دوايى كرد.

دانراوه كانى: چهند دانراوى ههيه، لهوانه: (الاحوة العربية الكردية) و (چهند پارچه شيعر به كوردى) و (لحة عن الأكراد): تهرجومهيه له فهريه نسي بو عهريه بى و (پيژمانى كوردى): نهویش تهرجومهيه له فهريه نسي بو عهريه بى.

سهرچاوه كان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۶۵.

۲. علماء ومدارس في كردستان ۹۴.

عثمان عبدالكريم ماراني (۹۸۴)

ناوى عوسمانه، كورپى عبدالكريمى كورپى عيساى كورپى درباسه، له (ميصر) نيشته جي بووه، زانايه كى مهزنى سهردهمى خۆى بووه، له شيعر دهستى بالا بووه، ديوانى ههيه، له دهووروبهري سالى ۷۲۰ك - ۱۳۲۰ ز كۆچى دوايى كرد.

سهرچاوه كان:

۱. الدرر الكامنة ۴/۴۴۱.

۲. معجم المؤلفين ۶/۲۵۷ - ۲۵۸.

عثمان عبدالملك كوردي (۹۸۵)

ناوى عوسمانه، كورپى عبدالمليكى كورپى ميصرى شافعى يه، زانايه كى فهرمووده ناس و شهريعت و نوصول زان بووه، دانراوى زۆرن، لهوانه: (شرح الحاوي الصغير للقزويني) و (شرح بديع النظام) و (شرح منتهى السؤل والأمل في علمي الأصول والجدل) و (شرح مختصر عبدالعظيم المنذري لصحيح مسلم)، له سالى ۷۳۸ك - ۱۳۳۷ ز كۆچى دوايى كردوووه.

سهرچاوه كان:

۱. كشف الظنون ۱/۲۳۵ - ۵۵۸ - ۶۲۶ - ۲/۱۰۲۵/ ۱۸۵۶.

۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۶۹ - ۳۷۰.

۳. معجم المؤلفين ۶/۲۶۱.

۴. معجم أعلام الكورد ۴۵۶.

عثمان علاءالدين بیارهیی (دوو روو) (۹۸۶)

سیراجه‌دین شیخ عوسمان، کورپی شیخ علائه‌ددینی کورپی شیخ عومهری کورپی شیخ عوسمان سیراجه‌دینی گه‌وره‌یه، مورشیدی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندیه له: (عیراق) و (ئیران) و (تورکیا) و (ئوردن)، نه‌و زاته سالی ۱۳۱۴ ک - ۱۸۹۶ز له گوندی (سه‌فی ناباد) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به قورئانی پیروژ و خه‌تی کرد، کینه سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کرد، به‌شیککی له فارسی خویند، زانستی عه‌ره‌بی له لایهن مه‌لا سه‌ید حوسینی سابلاغی و مه‌لا عبدالکریمی خانه‌شووری له قوتابخانه‌ی (بیاره) و (دوو روو) برده‌سه‌ر، بۆ زانیاری ته‌سه‌ووف له‌ژیر چاوودیری باوکی بوو، هه‌ر له مندالیه‌وه، په‌روه‌رده‌ی ویرد و زیکر و ته‌ریقه‌ت بوو.

پۆست نشینی: سالی ۱۳۷۳ ک - ۱۹۵۳ز باوکی کۆچی دوایی کرد، له‌سه‌ر وه‌صیه‌تی باوکی و برپاری نه‌و مرید و زانیانه‌ی هاتبوونه سه‌ره‌خۆشی، شیخ عوسمان له جیتی باوکی دانیشت، دوای چه‌ند مانگ پاش تا‌قی کردنه‌وه‌ی نه‌نجومه‌نی زانستی (سلیمانی)، به‌ره‌سمی له لایهن حکومه‌ت، فه‌رمانی پۆست نشینی بۆ ده‌رچوو.

رۆیشتی بۆ ده‌ره‌وه: شیخ عوسمان سالی ۱۳۷۸ ک - ۱۹۵۸ز دلته‌نگ و نار‌ه‌ه‌ت بوو، له (بیاره) باری کرد بۆ (دوو روو) له ئیران، خانه‌قا و مزگه‌وت و قوتابخانه‌ی دانا، باخیککی گه‌وره‌ی دامه‌زراند، به‌روبوومه‌که‌ی تیرای میوانان و فه‌قیان و مریدانی ده‌کرد، پاشان له ناوچه‌که نالۆزی په‌یدا بوو، گه‌راوه کوردستانی عیراق، سالی ۱۹۷۹ز له (بیاره) نیشته‌جی بۆوه، سالی ۱۹۸۰ز شه‌ری ئیران و عیراق ده‌ستی پی کرد، شیخ باری کرد بۆ (به‌غدا) له‌وی مزگه‌وت و خانه‌قای دانان، ماوه‌ک چوو (تورکیا)

لهویش مزگهوت و خانهقای دروست کردن، چهند مریدی هه بون له هاوالاتیان و کاربه دهستانی حکومهت ریزیان ده گرت ماوهک چوووه (ئوردن) لهویش خهریکی ئیرشاد و ری نیشاندان بوو.

سيفهته کانی: (شیخ عوسمان) له زانستی سهروهه و ناشکرا ناگادار بوو، له زانستی نهینی ته سهووف دهستی بالا بوو، چهند کهسانی هینا سه رینگهیی شهرع و ناین، بهو ناموزگارینهی که بریتی بوون له قورنانی پیروز و فهرموووه کانی یقه مبهه (د.خ) و باسه دلته زینه کانی بیرانی نه قشبه ند، چاره سهری دهردی نه زانی ده کرد، به نشته رگه ری شه ریعت، چاره سهری ده رده پیسه کانی دوو رواتی و فیز و ده عیه و خو هه لکیشان و دوو به ره کی دوو زمانی سه سوودی و چاویسی ده کرد، به یادی خوا و زیکر و خوا به رستی و دلپاکی.

شیخ عوسمان ههروه کو پیسۆری ده رده بز ره کان بوو، پیسۆری ده رده کانی نه ندام بوو، چهند نه خو شی کوشنده ده هاتنه لای، به داووه زمانی گیایه کانی چیا ی (هه ورامان) چاره ی بو ده دۆزینه وه.

شیخ عوسمان سه ره رای نهو زانیاریه به هیزانه، زمان ره وان و نووسه ر و شاعیر بوو، چهند شیعری پر تام و بۆی هه یه، بو غونه:

یاره سوله الله زه لیلیم، سا به قوربان هیمه تی

شه رمه زار و دل بریندارم، به قوربان هیمه تی

تینوی دل ناوهرینی، قه تره ییکی ره حی تۆم

ریزه خووار و که لسی ده رگاتم، به قوربان هیمه تی

به حری زه خخاری (قترضی) تۆی دوری یه کتایی حق

موسه حه ققی زه ره یی لوتفم، به قوربان هیمه تی

نیمه تویشه و زادی ری، بی تا عهت و بی تویشه خو م

ناسزایه تو شه بو ده رگای که ریمان هیمه تی

مووی سپی رویی رهش و زهردم، نهوا هینا حوزور
 قوچی قوربانم، نهوا قوربانه، قوربان هیممهتی
 تاجی شاهی و گهورهیته، نایهتی (ن والقلم)
 مادیحی تویه سراسر، سیرری قوربان هیممهتی
 خو له سینهی سینهتا، سیرری (الم نشرح لك
 صدرک) شهرحی دلی تویه، به قوربان هیممهتی
 (ربك يعطي فترضی)، توی رموزی کهنزی حهق
 نهی سوپا سالاری رهحمت، تو و قوربان هیممهتی
 (ورفعنا لك ذكرك)، بو بلندی قهدری تو
 زیگری تو ویردی دلی زارم، به قوربان هیممهتی
 نهی شهی (لولاك لولاك)، قابه قهوسهینت مهقام
 تو و (سبحان الذي أسرى)، به قوربان هیممهتی
 من سهگی کویم نیمه قابیل وهسف و مهدهی تو بکهم
 مادیحی تو جویرهئیله، بهیکی قوربان هیممهتی
 شاسواری عهرصهی مهیدانی حهق روژی جهزا
 تو مهبه غافیل له (عوسمان)، سا به قوربان هیممهتی
 {سرودی مهولود}:

نهی خاتمی پیغمبهران، نهی رینومای کولته دهران
 نهی سهروهی گشت سهروهان، درودی زوری خوات لهسهر
 پیغمبهریت و رهبهیری، تاجی سهریت و سهروهی
 تو نهنهر و مونهووهیری، واته و کهلامی تو شهکه
 به قهد وهکو شمشادی تو، به روومدت و دلشادی تو
 نازادی خواو نازادی تو، عالم فیدات بی سهر به سهر

به زاتی خوا قهسه متدهم، له تو قوربان تکا نه کهم

خوشکه موسولمانان به جهم، که زور بلاون و دهر به دهر

دانراوه کانی: (تفسیر سورة التین) و (سراج القلوب) و (الشهاب الثاقب) و (الإعتقاد الرصین والیقین بالله) و (رسالة الرابطة).

کوچی دوايي: جهنابی شیخ عوسمان دهیفرموو: {به خه یالتم دانایی خهم و خه فته له سهر سهروهت و سامانی دنیا بخۆم، به لام خهم و خه فته تم نهوهیه: له نهتموهی نهو بنهماله که سیک نه خهریکی ته سه ووف بی و بشی بیته جینگر، تا کو خیری باب و باپیران نه بری}، له بهرواری شهوی پینج شه مه ۲۱ مانگی رهمه زانی پیروژ، سالی ۱۴۱۷ک - ۱۹۹۷ز له شاری (نهسته مبول) مالتا وایی به کجاری له دۆستان و مریدان کرد، باروبار گهی خوی تیکنا و بهرهو باره گای پهروه دیدگار، سهلاوی خوای له سهر بی.

سه چاوه کان:

۱. یادی مهردان / پهراوینز / ۲/۳۱۵.
۲. بنهماله ی زانیاران ۴۱۹.
۳. عقد الجوهر ۲۰۹۱ - ۲۰۹۵.
۴. گولتزاری کوردستان ۶۶ - ۲۷۸.
۵. رینگای صالح بوون و بهرهو خواچوون / پهراوینز / ۲۰۴.
۶. دهنگی زانا ۹۷ - ۱۰۸ / ۱۹۹۸ز.

عثمان علی هوزیانی (۹۸۷)

ناوی عوسمانه، کوری علی کوری عوسمانه، نازناوی (نوره دینه) عهشیره تی (هوزبانی) به، زانای شه ریعت بووه، زاته کی چاک و چاکه خواز و دۆستی پیاوچاکان بووه، له ۳ ی مانگی (محرم) ی سالی ۷۰۱ک - ۱۳۰۱ز کوچی دوايي کرد.

سه چاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۲/۲۶۹.

۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۷۵.

عثمان عومهر (ابن الحاجب) (۹۸۸)

ماموستای نه‌حوزان، پسه‌پۆر له‌ زانستی صرف و نوصول: ناوی عوسمانه، کورپی عومهری کورپی نه‌بۆبه‌کری کورپی یونسه، نازناوی جه‌ماله‌دینه، مه‌زه‌به‌یی مالیکی‌یه، بایی سه‌رۆکی دیوانی نه‌میر عیژه‌دین موسه‌کی خالی سه‌لاحه‌دینی نه‌یوی بووه، بۆیه ماموستا ناوبراوه به: (ابن الحاجب)، باب و بایرانی خه‌لکی (ده‌وین)، یاقوتی جمعه‌وی له‌ کتیی (معجم البلدان) ده‌لتی: {ده‌وین: شاریکه له‌ کۆتایی سنووری (نازربیتجان) نزیك شاری (ته‌فلیس)، مه‌لیکه نه‌یوییه‌کان خه‌لکی نه‌و جینگه‌یه‌نه}.

میش ده‌لتیم: {دیوین: گوندیکه له‌ ناحیه‌ی (حه‌ریر) پارێزگای (هه‌ولێر). ده‌که‌ویته دامه‌نی چای (بیره‌ك) له‌لای رۆژه‌ه‌لات، ده‌که‌ویته سه‌ر رینگایه‌ کۆنه‌کی سه‌رده‌می حکومه‌تی عوسمانی که له‌ (هه‌ولێر) ده‌چوو بۆ (رواندز)، که نه‌و کاته (رواندز) پایته‌ختی میری سۆران بووه، سه‌رده‌می میر سوله‌یمان به‌گی هه‌ریری، نیستاش قه‌لاتی میر محه‌مه‌د پاشای میری گه‌وره‌ی لی‌ ماوه، له‌ ده‌وره‌وه‌ری چه‌ند بناغه و خرابه‌ هه‌یه، ده‌لتین له‌ پێشدا شاره‌کی گه‌وره‌بووه، له‌ویوه بۆ رۆژئاوا سنووری عه‌شیره‌تی (زراری) ده‌ست پێ ده‌کا، گۆزی بیر نه‌بۆبه‌کری لێه، جا نازانم نه‌و دوو دیوینانه - دیوینی نازربیتجان و دیوینی هه‌ولێر - کامیان له‌ کامیان که‌وتنه، وه‌ کامیان به‌ناو نه‌ویتر کرایه، هه‌ر چۆنی بی ماموستا (ابن الحاجب) زانیه‌کی مه‌زنی کورده {عومهری باوکی له‌گه‌ل پاشایه‌کانی نه‌یوی چووه (شام)، دوایی هه‌ر له‌گه‌ل نه‌وان چووه (میسر) له‌وی له‌ شاری (ئیسنا) له‌ ده‌و نیلی (میسر) سالی ۵۷۰هـ - ۱۱۷۴ز نه‌و کورپه له‌ دایک بوو.

خویندنی: له‌ مندالیه‌وه ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌ شاری (قاھیره) قورئانی پرۆزی خه‌تم کرد، دوایی خه‌ریکی شه‌ریعت بوو له‌سه‌ر مه‌زه‌به‌یی نیمامی (مالیک)، پاشان زانسته‌کانی عه‌ره‌بی ته‌واو کرد، له‌ زانیاریه‌کانی قورئانی پرۆز باش شاره‌زابوو.

به‌شینک له مامۆستایه‌کانی: شیخ قاسمی شاطیسی، شیخ ئین به‌ننا، شیخ هبه‌الله ی بوسیری، شیخ نه‌همدی غه‌زنه‌وی، شیخ غیاسی نه‌بوجود، شیخ عه‌لی نه‌بیاری، شیخ قاسمی عه‌لی دیمشقی، شیخ عه‌لی شازه‌لی.

مه‌لایه‌تی: له شاری (دیمشقی) کرا (مدرس)، ده‌رسی شه‌ریعه‌تی مه‌زه‌بی نیمامی مالیکی ده‌داوه، هه‌روه‌ها هاتوو‌چووی: (قودس) و (غه‌ززه) و (که‌رک‌ی ده‌کرد، پاشان گه‌راوه (قا‌هیره)، له قوتابخانه‌ی (فاضلیه) ده‌رسی نه‌حوی ده‌داوه.

به‌شینک له فه‌قیه‌کانی: نه‌بوسه‌کری ره‌ضی، محممه‌د بن مالیکی نه‌نده‌لسی، ناصیره‌دین بن مونیر، عبده‌عظیم مونزیری فه‌رموده‌ناس، داودی مه‌لیک عیسا.

کۆچی دوایی: دوای (قا‌هیره) چووه (نه‌سکه‌نده‌ریه) ماوه‌کی کم له‌وی ماوه، رۆژی پینج شه‌مه ۲۶ی مانگی شه‌روالی، سالی ۶۴۶ک - ۱۲۴۹ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (منتهی الوصول والأمل في علمي الأصول والجدل) و (مختصر المنتهى) و (جمال العرب في علم الأدب) و (عقيدة ابن الحاجب) و (المقصد الجليل في علم الخليل) و (المسائل الدمشقية) و (الكافية) و (شرح الكافية) و (الوافية في نظم الكافية) و (الإيضاح شرح المفصل) و (المكتفى للمبتدي شرح إيضاح أبي علي الفارسي) و (شرح المقدمة الجزولية) و (إعراب بعض الآيات) و (الشافية) و (شرح الشافية) و (جامع الأمهات في الفقه) و (قصيدة المؤنثات السماعية) و (رسالة العشر) و (رسالة في مذهب الإمام مالك) و (الأمالي النحوية) و (شرح كتاب سيبويه) و (معجم الشيوخ) و (ذيل تاريخ ابن عساكر) و (شرح الوافية في نظم الكافية) و (كافية ذوي الأرب في معرفة كلام العرب).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. وفيات الأعيان ۲/۴۱۳.
۲. الإيضاح في شرح المفصل ۱/۵.
۳. البداية والنهاية ۱۳/۱۷۸.
۴. شرح الوافية نظم الكافية ۸/۲۲.

۵. سیر أعلام النبلاء ۱۳/۳۴۹.
۶. بغية الوعاة ۲/۳۴ - ۱۳۵.
۷. الأعلام ۲/۱۵۳ / ۴/۳۷۴ / ۱۰/۱۴۲.
۸. شذرات الذهب ۵/۲۳۴.
۹. هدية العارفين ۵/۶۵۴ - ۶۵۵.
۱۰. كشف الظنون ۱/۱۶۲.
۱۱. إيضاح المكنون ۳/۳۵۱.
۱۲. علمائنا في خدمة العلم والدين ۳۷۳ - ۳۷۴.
۱۳. معجم المؤلفين ۶/۲۵۱ - ۲۶۵ - ۲۶۶.
۱۴. معجم أعلام الكورد ۴۵۶ - ۴۵۸.
۱۵. محمد بن عبدالله الجلي ۲۴۷.
۱۶. الأكراد في بهدينان ۹۰.
۱۷. شهره فنامه/ پهراويز ۲۰۴.
۱۸. مشاهير الكورد ۷۵ - ۲۹۹ - ۳۰۰.
۱۹. ژيناوهري زاناياني كورد ۴۲۲ - ۴۲۵.

عثمان عومهر حهرانی (۹۸۹)

ناوی عوسمانه، کورپی عومهری کورپی عهلی کورپی (شروان) ی کورپی (شهری) کورپی سهعدی، کورپی وههبنانی کورپی عبداللهی، کورپی نوممیری (حهرانی) به، له مانگی ذی القعهدی سالی ۵۶۰ ک - ۱۱۶۵ ز له حهران هاتوته دنیا، زانایه کی نه خلاق چاک و مهجلیس ناوه دان و قسه خوش بووه، زانیاری له نه خو هه بووه، شاعیر بووه، چه ند جار هاتوته (ههولیر)، دوای سالی ۶۱۸ ک - ۱۲۲۱ ز کۆچی دوایی کردووه. سهرچاوه: تاریخ آریل ۱/۳۲۴.

عثمان عیسا مارانی (۹۹۰)

ناوی عوسمانه، کوری عیسی کوری درباسی کوری فیری کوری جههمی کوری
 عهدوسی (هوزبانی)یه، نازناوی (ضیاءالدین)ه، له دهوری سالی ۵۱۵ک - ۱۱۲۱ز
 هاتووته دنیا، شاره زاترین کهسانی سهردهمی خوی بووه له مهزههیی نیمامی شافیعی، ماوهک
 له (قاهیره) حاکم بووه، یه کهم جار له (ههولیز) له لای مهلا خضری کوری عهقیلی
 ده خویند، دواپی چووه (دمشق) لای عبداللهی کوری عهصرون، پاش شارهزا بوونی له
 زانستهکان، شهرحی (المذهب)ی کرد له بیست بهرگ، ناوینا: (الإستقصاء لمذاهب
 الفقهاء) نین خهله کان له کتیبی (وفیات الأعیان) دهلتی: {شهرحی نهوها قهت
 دانهندراوه}، ههروهها شهرحی (اللمع)ی کردووه، بهیتی نووسینی (یاقووت) حهمهوی له
 کتیبی (معجم البلدان): {ئهو زانیاه خه لکی دهشتی (ناوکوره)}. سالی ۶۰۲ک -
 ۱۲۰۵ز له (قاهیره) کۆچی دواپی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. وفیات الأعیان ۲/۴۰۶.
۲. معجم البلدان ۲/۵۵۳۲ / ۵/۱۰۱/.
۳. البداية والنهاية ۱۳/۱۱۲.
۴. الأعلام ۴/۳۷۵.
۵. معجم أعلام الكورد ۴۵۸ - ۴۵۹.
۶. أربیل فی العهد الأتابکی ۲۴۸.
۷. هدية العارفين ۵/۶۵۴.
۸. كشف الظنون ۲/۱۹۱۲.
۹. مشاهیر الكورد ۲/۶۰.
۱۰. علمنا فی خدمة العلم والدين ۳۷۰ - ۳۷۱.
۱۱. معجم المؤلفين ۶/۲۶۶.

۱۲. شذرات الذهب ۵/۷.

۱۳. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۳۵.

۱۴. طبقات الشافعية ۱/۱۲۸.

عثمان محمد مهملد جهرانی (۹۹۱)

ناوی عوسمانه، کوری محمد مهملدی کوری نه بوبه کری کوری حهسه نه، خه لکی جهرانه سالی ۶۹۸ك - ۱۲۹۸ز هاتووته دنیا، خه ریکی خوتندنی شه ریعت بوو، پاشان سه فهری حه جی کرد، دوابی دهستی به خوتندنی فهرمووده کرد تا شارهزا بوو، ههروهه له زانسته کانی عه ره بی بههیز بوو، خه لکان بروایان پی دههات، ماموستا له دیمشق داده نیشت، سالی ۷۷۳ك - ۱۳۷۱ز کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۴۴۸.

عثمان محمد مهملد کوردی (۹۹۲)

ناوی عوسمانه، کوری محمد مهملدی کوری نه بو عه لی کوردیه، له (موصل) فیری شه ریعت بوو، دوابی چووه (میسر) کرا قازی له (دیپاط)، دوابی له قاهره کرا جیگری قازی عبدالملیک (مارانی) ههروهه (مدرس) له قوتابخانه ی (سه یفیه) و مزگهوتی (نه قهمر)، چووه سه فهری حه ج، گهراوه مه دینه ی بیروژ، ماوه لهوی تا سالی ۶۲۶ك - ۱۲۲۸ز کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۰۷.

۲. طبقات الشافعية / نه سنه وی ۲/۳۵۶.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۶۹.

۴. معجم أعلام الكورد ۴۶۰.

۵. مشاهير الكورد ۲/۵۹.

عثمان مه‌عروف خورمه‌له‌یی (۹۹۳)

ناوی عوسمانه، کوری مه‌عروفی کوری عوسمانه، عه‌شیره‌تی گه‌دری به‌سالی ۱۸۸۲ز له‌گوندی (خورمه‌له) هاتووته‌دنیا، لای باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌ی ته‌واو‌کردنی قوناغی سوخته‌یی چوو (مه‌خوور) لای مه‌لا عبدالفتاحی شوان، سالی ۱۳۲۶ک - ۱۹۰۸ز چوو (که‌رکوک) لای مه‌لا عه‌لی حکمه‌ت نه‌فه‌ندی قازی لاری خویند، پاشان هاته (هه‌ولتیر) مزگه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا نه‌بو به‌که‌ر نه‌فه‌ندی، ماوه له‌وی تا نیجازه‌ی مه‌لا به‌تی وه‌رگرت.

ده‌ستوو سه‌کانی:

۱. سالی ۱۳۱۱ک شهرحی موغنی نووسییه‌وه.
  ۲. سالی ۱۳۱۲ک له (هه‌ولتیر) ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی نووسییه‌وه.
  ۳. سالی ۱۳۱۵ک سع‌الله‌ی گه‌وره‌ی نووسییه‌وه.
  ۴. سالی ۱۳۱۶ک له (خورمه‌له) نیستیعاره و شهرحی شیخ مه‌موندی نووسییه‌وه.
  ۵. سالی ۱۳۱۷ک له (کۆزه‌پانکه) عیصامه‌دین و سه‌ید شهریفی نووسییه‌وه.
  ۶. سالی ۱۳۲۰ک عیصامه‌دینی (وه‌ضع‌ی) نووسییه‌وه
- مه‌لا به‌تی: ماموستا له‌و شوینانه، مه‌لا به‌تی کرد، قوتابخانه‌ی فه‌قیانی هه‌بوو: ماجیداوه، شو‌ره‌زهرتکه، قازبخانه، که‌سنه‌زان، عه‌وتنه.
- به‌شیک له‌فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عوسمان دۆله‌زه‌ی، مه‌لا شهریفی دووشیوانی، مه‌لا نیسماعیلی جدیدی، مه‌لا محمه‌دی باشوری، مه‌لا عبدالرحمانی به‌گراوه، مه‌لا عه‌لی بندیان، مه‌لا عومهری ته‌رجانی، مه‌لا محمه‌دنه‌مینی سه‌قزی، مه‌لا نه‌جه‌د خه‌لیفه، مه‌لا به‌حیای ماجیداوه‌ی، مه‌لا عبدالقادری ماجیداوه‌ی، مه‌لا عبدالله‌ی کوری.
- دانراوه‌کانی:

۲. الفوائد والعوائد في الحكمة والعقائد.
۳. شرح العقد الجوهري لمولانا خالد الشاره‌زوری.
۴. موضوعات العلوم وتعريفاتها.
۵. رسالة في المنطق: بۆ مه‌لا عبدالله‌ی کوری داناهه.
- کۆچی دوایی: سالی ۱۹۵۰ز کۆچی دوایی کرد.
- کوره‌کانی: دوو کوری هه‌بوو:
۱. مه‌لا ره‌نوف: سالی ۱۹۶۹ز کۆچی دوایی کرد.
۲. مه‌لا عبدالله: نه‌وه جیگری باوکی بوو، ماوه‌ک له ده‌شت مه‌لا بوو، دوایی هاته (هه‌ولیر)، کرا نه‌ندامی لیژنه‌ی فه‌توا، پیش نوێژ له مزگه‌وتی (خدیجة الکبری)، له‌به‌ر نه‌خۆشی سالی ۲۰۰۵ز سه‌فه‌ری ئیرانی کرد، گه‌راوه (هه‌ولیر) کۆچی دوایی کرد.
- سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۲۰ - ۲۹ - ۱۱۷.

۲. خۆری نیسلام، ژماره ۲۰/۲۰۰۳، ۷۰ - ۷۹.

عه‌دی سه‌خر لالشی (۹۹۴)

ناوی عه‌دیه، کوری سه‌خری کوری موسافیره، نازناوی (أبو البرکات) ه، برزازی شیخ عه‌دی گه‌وره‌یه، سالی ۵۵۵ ک - ۱۱۶۰ز له گوندی (لالش) سه‌ر به (موصل) هاتووته‌دنیا، زۆر جار بۆ نامۆژگاری کردن ده‌هاته هه‌ولیر، خه‌لکان زیاره‌تیان ده‌کرد، سالی ۶۱۱ ک - ۱۲۱۴ز چووه (حه‌ج) گه‌راوه (شام)، چووه (حه‌له‌ب)، له‌موی شا زاهیر دابه‌زی بۆ زیاره‌تی، سالی ۶۲۵ ک - ۱۲۲۸ز له رینگه‌ی (مه‌ککه‌ی) پیروژ، کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. تاریخ أربیل ۱/۱۱۶ - ۲/۱۶۹.

۲. جامع کرامات الأولیاء ۱/۴۲۱ - ۴۲۳.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۶۵.

عه‌دی موسافیر هه‌کاری (۹۹۵)

ناوی عه‌دییه، کوری موسافیری کوری ئیسماعیلی کوری موسای کوری مه‌روانی کوری حه‌سه‌نی کوری مه‌روانی کوری حه‌که‌می کوری مه‌روانه سالی ۱۴۶۵ ک - ۱۰۷۲ ز له (شوف الأکرادی شام هاتووته‌دنیا، زانایه‌کی ناین په‌روه‌ر و خواناس بووه، شتی خه‌لکی نه‌ده‌خوارد، به‌رۆژ به‌رۆژی ده‌بوو، به‌شه‌و شه‌ونویژی ده‌کرد، زۆربه‌ی کاته‌کانی به‌خوای په‌رستی ده‌برده‌سه‌ر، نامۆزگاری خه‌لکانی ده‌کرد، قسه‌کانی جیگیربوون سه‌فه‌ری بو (هه‌ولیت) و (که‌رکوک) کردووه، سولتان (مظفر)ی هه‌ولیت ده‌لی: {به‌مندالتي جوومه (موصل) به‌خزمت نه‌و زاته‌گه‌یشتم}، ماموستا له‌ناوچه‌ی (هه‌کاری) کوردستانی تورکیا نیشته‌جی بوو، سالی ۵۵۵ ک - ۱۱۶۰ ز له (لالش) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. وفيات الأعيان ۲/۴۱۷.
۲. البداية والنهاية ۱۲/۲۶۰.
۳. شذرات الذهب ۴/۱۷۹.
۴. غاية المرام ۱۰۰ - ۱۰۱.
۵. منهل الأولياء ۲/۱۴۵ - ۱۵۰.
۶. الأعلام ۵/۱۱.
۷. جامع کرامات الأولياء ۲/۲۹۵ - ۲۹۹.
۸. أربيل في العهد الأتابكي ۱۱۷.
۹. هدية العارفين ۵/۶۶۲.
۱۰. مشاهير الكورد ۲/۲۱ - ۲۲.
۱۱. علمائنا في خدمة العلم والدين ۳۸۱ - ۳۸۲.

۱۲. معجم المؤلفین ۶/۲۷۵.

۱۳. كشف الظنون ۲/۱۱۵۸.

۱۴. میژووی نهدهبی کوردی ۱/۲۳.

۱۵. معجم أعلام الكورد ۴۶۵ - ۴۶۶.

۱۶. شهرفنامه / پهراویز / ۵۲.

عهرفه عهلی بهندهنیجی (۹۹۶)

ناوی عهرفهیه، کورپی عهلی کورپی حهسهنی (بهندهنیجی - مهندهلی)یه، له قوتابخانهی (النظامیه)ی بهغدا، فیری شهریعت بووه، زاتهکی زۆر به دین بووه، ماوهی دوو سالان، نانی نهخواردوووه، تهیا به شیر ژیاوه، سالی ۶۰۲ك - ۱۲۰۵ز کۆچی دواپی کردوووه.

سهراوه: طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۰۷ - ۴۰۸.

عهرفه محهممهه نورمهوی (۹۹۷)

ناوی عهرفهیه، کورپی محهممهه، نازناوی (زهینهددینه) مهزههبی شافیعی بووه، خهلکی (ورمی)یه، دواپی چوووته (دیمشق) له فهرائیز و بیرکاری نازابوووه، حاشیهی لهسه (نزهة النظار) ههیه، شهرحی (منظومة الوهاب)ی کردوووه له ۱۱ی شهروالی سالی ۹۳۱ك - ۱۵۲۵ز کۆچی دواپی کردوووه.

سهراوهکان:

۱. معجم المؤلفین ۶/۲۷۹.

۲. هدية العارفين ۱/۶۶۳.

۳. شذرات الذهب ۸/۱۷۴.

عیزالدین عهلی سهرائی (۹۹۸)

ناوی عیژهدینه، کورپی مهلا عهلی کورپی مهلا شیخ عبدالصمده، نهتهوهی پیری کۆسهیه تهرفهتی نهقشبهندییه، سالی ۱۹۳۱ز له گوندی (سهران) هاته دنیا، ههه لهوهی

دهستی کرد به خویندن، پاشان چووہ گوندی قه‌لات لای مه‌لا عبدالله، گه‌راوه (سه‌ران) لای مه‌لا شیخ نه‌همدی (ناموزای)، چووہ (باداوه) لای مه‌لا عبدالله، چووہ (گه‌ره‌وان) لای مه‌لا نه‌بوہ‌کری شه‌رکان، چووہ (توتمه) لای مه‌لا نه‌همد، چووہ (مه‌ران) لای مه‌لا عه‌لی شیخ وه‌قمانی، چووہ (هه‌رتهل) لای مه‌لا محممد مه‌لا قادر، چووہ (رواندز) لای مه‌لا مه‌مود، چووہ (زینوه) لای مه‌لا نصرالله، چووہ (ناکزیان) لای مه‌لا عبداللهی قه‌لات، ماوه له‌وی تا سالی ۱۹۶۸ از نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: گه‌راوه (سه‌ران) له‌وی کرا پیش نویژ و وتارخوین، سالی ۱۹۸۸ از ناواره بوو بۆ (هه‌رتهل)، پاشان چووہ (بی‌تواته)، دوا‌یی له‌سه‌ر داوای ماموستا عبدالجیدی گراوی هاته (شه‌قلاوه)، له‌گه‌ل چهند ماموستایه‌ک که ماموستا عبدالجید داینان بۆ دهرسی فه‌قییان، پاشان ماموستا عبدالجید مه‌درسه‌ی گراوی له (سه‌رهن - مه‌صیف) دروست کرد، شیخ عیزه‌دین و مه‌لایه‌کان له خزمه‌ت ماموستا هاته (مه‌صیف)، ماوه‌کیش له‌وی دهرسی ده‌دا، دوا‌یی باری کرد هاته مزگه‌وتی حاجی یونس له گه‌ره‌کی مه‌لایان له (هه‌ولیز).

کۆچی دوا‌یی: شه‌وی ۴ ی ره‌مه‌زان، ۱/۲/۲۰۰۱ از کاتی سه‌جده‌ی شه‌و نویژ کۆچی دوا‌یی کرد، مه‌لا نیسماعیلی کوری له‌و شوینه کاروباری مه‌لایه‌تی نه‌نجام ده‌دا، خوای گه‌وره ته‌مه‌ن درێژی بکا.

سه‌رچاوه: ژیاننامه‌ی زانایه‌ ناییه کۆج کردوه‌کان ۴۰۷ - ۴۱۰.

عه‌سکه‌ر نوسامه نه‌صییی (۹۹۹)

ناوی عه‌سکه‌ره، نازناوی (نه‌بو عبدالرحمانه)، کوری نوسامه‌ی کوری جامعی کوری موسلیمه، خه‌لکی شاری (نوسه‌یین)ه، ماموستا سه‌معانی ده‌لی: { له (مه‌ککه‌ی) پیروژ و له (به‌غدا) و له (کوفه)م دیت، چهند زانیاریم لی وه‌رگرت، نه‌ویش چهند شتی له من وه‌رگرت }، پیاوه‌کی به‌دین و رووخۆش بوو، سالی ۵۳۶ه - ۱۱۴۱ز گه‌راوه (نوسه‌یین).

سه چاوه: الأنساب ۵/۳۹۴.

عهسکهه عبدالرحیم نه صیبی (۱۰۰۰)

ناوی عهسکههه، کوری عبدالرحیمی کوری عهسکههه کوری نوسامهه کوری جامعی کوری موسلمی کوری عبداللهی کوری عبدالکبری کوری بیشره، خه لکی شاری (نوسهیین)ه، سالی ۵۶۵ك - ۱۱۶۹ از هاته دنیا، ماموستایه کی فهرمووده ناس و زیره ک بوو، له (بهغدا) و (مبصر) و (دمشق) و (نوسهیین)ی خویند، زورجاران هاتته (ههولیر)، سالی ۶۱۴ك له گه ل نین مسته و ق کۆبۆوه، چهند دانراوی خۆی ههیه، سالی ۶۳۶ك - ۱۲۳۸ از کۆچی دواپی کرد.

سه چاوه کان:

۱. تاریخ اربیل ۱/۲۱۶ - ۲۱۸.

۲. شذرات الذهب ۵/۱۸۱.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۷۷.

عیصامه دین عبدالکریم قازی (۱۰۰۱)

ناوی عیصامه دینه، کوری قازی عبدالکریم ماجیده، سالی ۱۳۲۳ك - ۱۹۰۵ از له گوندی (درگا سلیمانی) هاتوته دنیا، له وی دهستی کرد به خویندن، پاشان چووه (سه قز) لای مهلا عبدالقادر خه لیفه زاده، دواپی چووه (هیجانان) لای مهلا عبدالرحیم، دواپی چووه (نالکه کۆ) لای مهلا صادق، هاته (پرسی) عیراق لای مهلا عبدالعزيز، چووه (ره شهوی) مهرویوان لای مهلا محهمه دنه مین، چووه (تورجان) لای مهلا علی حه فید ئیجازه ی وه رگرت، به داخه وه ته مهنی کورت بوو، له ۱۳۶۶ك - ۱۹۴۶ از کۆچی دواپی کرد.

سه چاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۳۰۷ - ۳۰۸.

عیصامه دین محهمهد شه فیعی (۱۰۰۲)

ناوی عیصامه دینه، کوری حاجی محهمهد شه فیعی کوری مهلا محهمهدنه مینی نهباری
سه ر به (بوکان)ه، به ره چه لکه ده چته وه سه ر شیخ نهیوبی کوردی، سالی ۱۳۰۰ک -
۱۸۸۲ز له گوندی (نهبار)ی بوکان هاتو ته دنیا.

خویندنی: له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، له بهر زیره کی له ته مهنی
نۆزده سالیدا کوتایی پی هینا نیجازهی وه رگرت، دهستی کرد به دهرسدانه وه، ماموستا
شعیری فارسی و کوردی ههیه، نازناوی (کامی)یه، نمونه ی کوردی:

لهو عهقدی نهم برۆیهت لیم یه قین بوو نه قیزی پهیمان
به غمزه کهوته غهمازی نیشارهی چاوی فهتانت

له دهوری قوطبی دهم خهتیی عیزارت دائیره ی کیشا

نوفوق بووته موعه ددیل، پیم غه ریه ههیه تهتی جوانت

به سوغرای نهو دهمه و کوبرایی چاوت مه تله بینکم بوو

به صد دهور و ته سه لسلول، هاته پیش زولفی په ریشانت

له وهصل و فهصلی من نیجاز و نیطنابت مورته ته ب کرد

لهف و نه شرت موشه و وهش بی نه دی کوا مهیلی جارانت

له شهرحی ره وضه ی رووت دیومه بو توحفه مهلا چاکه

له سه ر نه نواری روخسارت کومه سرائی زه نه خدانت

شه هیدی عیشقم و جائیز نیه نو یژم له سه ر بگری

له میحرابی برۆتا بو به صف و یستاره موژگانت

کوچی دواپی: سالی ۱۳۷۴ک - ۱۹۵۴ز کوچی دواپی کرد، دواپی خوی مهلا

نه بوبه کری کوری له جتی دانیش، کتیبی (عائیشه ی موبه رره نه)ی ههیه به فارسی.

سه ر چاوه کان:

۱. ژیناوه ری زانایانی کورد ۵۷۱ - ۵۷۶.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۳۵۴.

۳. تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۳۶۰ - ۳۷۰.

عه‌فیفه نه‌حمه‌د فاریقی (۱۰۰۳)

عه‌فیفه خان، کچی نه‌حمه‌دی کوری عبدالله‌ی کوری محمه‌دی کوری هانی به. خه‌لکی (میا‌فارقین)ه، سالی ۵۱۶ك - ۱۱۲۲ز هاتوته‌دنیا، له (نه‌صفه‌هان) نیسته‌جی بووه، فه‌رموده‌کانی (المعجم الکبیر) و (المعجم الصغیر)ی طه‌به‌رانی، له لای فاطمه خان خوتندوو، نیجازه‌ی له چهند زانیان وه‌رگرتوو، له مانگی ره‌بیعی دووه‌م، سالی ۶۰۶ك - ۱۲۰۹ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: شذرات الذهب ۵/۱۹ - ۲۰.

عه‌لانه‌دین عومه‌ر بیاره‌یی (شیخ عه‌لانه‌دین) (۱۰۰۴)

ناوی عه‌لانه‌دینه، کوری شیخ عومه‌ری کوری شیخ عوسمانی (ته‌وئله) به، سالی ۱۲۸۰ك - ۱۸۶۳ز له گوندی (ته‌وئله) هاتوته‌دنیا، له بنه‌ماله‌کی خواناس و ناین په‌روه‌ر و ره‌وشت چاک په‌روه‌رده بوو، قورنانی پرۆزی خه‌تم کرد، کئینه سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واو کردن، به‌شیککی زۆری له عه‌ره‌بی و نه‌ده‌بیات و حکمه‌ت خوتند، جگه له ته‌فسیر و شه‌ریعه‌ت، نه‌مجا له خزمه‌ت شیخ محمه‌د به‌هانه‌دینی مامی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی وه‌رگرت و شیخ نیزنی ئیرشادی پیندا، چووه گوندی (ده‌ره‌شیش) سه‌ر به (هه‌له‌مجه)، خانوو و خانه‌قای دروست کرد، دوابی چووه گوندی (سه‌رواباد) ماوه‌ک له‌وی بوو، پاشان ماله خاله‌کانی - که کاربه‌ده‌ستی ناوچه‌که بوون - گوندی (دوو‌روو) بیان پی به‌خشی، له‌وی (شیخ عه‌لانه‌دین) خانوو و خانه‌قا و قوتابخانه‌ی دروست کرد، چهند زه‌وی و زاری داده‌چاند، به‌روبو مه‌که‌ی له مریدان و فه‌قیان خه‌رج ده‌کرد، هه‌روه‌ها مه‌لا محمه‌د قادری خه‌لکی (ره‌شه‌دیی) هینا کردیه (مدرس)، ناوبانگی شیخ و مه‌لا و خانه‌قایه‌که رژیشت، فه‌قیان، زانیان، پیوانی خوابی لی وردن، بووه مه‌لبه‌ندیکی خواپه‌رستی و زانیاری ته‌فسیر و شه‌ریعه‌ت و به‌لاغه و نه‌حو و سه‌رف ... هتد، وه سالی ۱۳۲۸ك - ۱۹۱۰ز گه‌راوه

(بیاره)، تا‌کو سالی ۱۳۴۰ک - ۱۹۲۱ز چهند زانیای یه‌ک له دوای یه‌ک ده‌هینا بۆ دهرسی فه‌قییان، تا ریتز گه‌یشته مامۆستا عبدالکریمی (مدرس) (خوالتی خوش بی).
 شیخ‌ع‌لانه‌دین ماله‌کی زۆری به‌هه‌ژاران ده‌به‌خشی، به‌تایبه‌ت سالی گرانی (۱۹۱۷ز) به‌بی منه‌ت و بی‌خۆه‌ر کیشان به‌خۆی ده‌کردن، به‌راستی به‌هه‌شتی بۆ خۆی کری.

سه‌فه‌ره‌کانی: شیخ سه‌فه‌ری (بانه) و (سه‌قز) و (سنه) و (مه‌ریوان)ی کردووه، هه‌روه‌ها چوووته (سلیمانی) و (که‌رکوک) و (به‌غدا) له‌ویوه چوووته (دیره‌زۆر) و (حه‌له‌ب).

دانراوی: شیخ نامیلکه‌ی (القول الحقیق فی الرد علی من تفسق باسم أهل الطريق)ی هه‌یه، به‌کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی، سالی ۱۳۵۴ک له‌به‌غدا چاپ کرا.
 کۆچی دوایی: له‌وه‌رزوی به‌هاری سالی ۱۳۷۳ک - ۱۹۵۳ز کۆچی دوایی کرد، له‌ته‌ک شیخ عومه‌ری باوکی به‌خاک سپێردرا، له‌سه‌ر وه‌سه‌یتی خۆی سیرا‌جه‌دین شیخ عوسمانی کوری له‌جینی دانیشته.
 سه‌رچاوه‌کان:

۱. نشر الجواهر والدرر ۱۳۶۰ - ۱۳۶۱.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۰۴ - ۴۰۶.

۳. یادی مه‌ردان ۲/۳۰۸ - ۳۱۷.

۴. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۱۶ - ۴۱۸.

عه‌لانه‌دین نه‌جه‌دین (عه‌لانه‌دین سجادی) (۱۰۰۵)

ناوی عه‌لانه‌دینه، کوری نه‌جه‌دینی کوری عیصامه‌دینه، له‌بنه‌ماله‌ی (سه‌ججادی)یه، له‌شاری (سنه‌یه)، له‌گوندی (باراوی) سه‌ر به‌(سلیمانی) سالی ۱۹۰۷ز هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، فورئانی بیروزی خه‌تم کرد، چهند کتییی سه‌ره‌تایی ته‌واو کرد، سالی ۱۹۱۸ز چوووه ناوچه‌ی باله‌کایه‌تی، ماوه‌ک له‌(رواندز) بوو،

سالی ۱۹۲۷ز چووہ مزگہوتی (بن تہبہق) لای مهلا رہسولی دیلژہی لہ (سلیمانی)۔
پاشان چووہ لای مهلا عہلی تہکیہی، ماوہ لہوی تا نیجازہی وەرگرت۔

مهلا یہتی: چووہ (بہغدا) کرا پیش نویژ لہ مزگہوتی نہعیمہ خاتون لہ مہیدان۔
ہاتووچووی نہمجد نہفہندی زہاوی و مهلا محمہدی قرجلی دہکرد بۆ زیدہ شارهزا بوون
لہ زانستہکان، سالی ۱۹۴۱ز بووہ بہریوہبہری گۆقاری (گہلاویژ)، سالی ۱۹۴۸ز
گۆقاری نزاری دہرکرد بہ کوردی و بہ عہرہبی، لہ ۱۹۵۸ز تا ۱۹۷۴ز ماموستای
نہدہب و میژووی نہدہبی کوردی بوو لہ کۆلیژی نادابی زانکۆی (بہغدا)، لہ ۱۹۷۴ز
نہمینداری گشتی نہوقاف بوو لہ (ہولیر) لہ ۱۹۷۸ز خانہنشین کرا۔

خوورہوشتی: زانیہکی رووخۆش و قسہخۆش و نوکتہزان بوو، دہنگی خوۆش
بوو ہیمن و لہسہرہخۆ و بہشہرم بوو، زیرہک بوو، عہرہبی و فارسی چاک دہزانی۔
نہندامی کۆری زانیاری کورد بوو، خزمہتیکی دورو دریشی رۆژنامہوانی و میژوو و
ویژہی کوردی کرد، نووسینہکانی سہرچاوہنہ بۆ نووسہرانی کورد، بہ راستی نہو زانیہ
مہزنہ پەرتو کخانہی گہلی کوردی زہنگین کرد، گہلی کورد ہەر قہرداری نہو زاتہنہ۔
دانراوہ بہنرخہکانی بہلگنہ بۆ خزمہتگوزرای و چالاکی۔

کۆچی دوابی: لہ ۱۳/۱۲/۱۹۸۴ز لہ بہغدا، کۆچی دوابی کرد، لہ گۆرستانی
شیخ عبدالقادری گہیلانی نریک گۆری شیخ عبدالرحمان نہبولوہفا و شیخ رہزای
طالہبانی بہ خاک سپردرا۔

دانراوہکانی:

۱. یادی پیرہمیرد: سالی ۱۹۵۱ز لہ بہغدا چاپ کرا۔
۲. ہەلبژاردہ: سالی ۱۹۵۳ز لہ بہغدا چاپ کرا۔
۳. ژیانامہی میژوونووس محمہدئہمین زہکی: ۱۹۴۸ز۔
۴. میژووی نہدہبی کوردی ۱۹۵۲ز۔
۵. ناوی کوردی: ۱۹۵۳ز۔

۶. گهشتیک له کوردستان: ۱۹۵۶ز.
  ۷. شۆرشه کانی کورد: ۱۹۵۹ز.
  ۸. ههمیشه بههار: ۱۹۶۰ز.
  ۹. دهستور و فرههنگی زمانی کوردی ۱۹۶۱ز.
  ۱۰. نهدهبی کوردی نوئ و لیکۆلینهوهی نهدهبی کوردی ۱۹۶۱ز.
  ۱۱. ریشهی مرواری: ههشت بهرگه: یهکهه و دووهه ۱۹۵۷ز، ستهه و چوارهه ۱۹۵۸ز، یتهههه ۱۹۷۲ز، شهههه ۱۹۷۹ز، ههوههه ۱۹۸۰ز، ههههههه ۱۹۸۳ز.
  ۱۲. نرخ شناسی ۱۹۷۰ز.
  ۱۳. دووچامهه (نالی) و (سالم): ۱۹۷۳ز.
  ۱۴. کوردهواری: ۱۹۷۴ز.
  ۱۵. دهقه کانی نهدهبی کوردی: ۱۹۷۸ز.
  ۱۶. خوشخوانی: ۱۹۷۸ز.
- سههچاوهکان:
۱. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۵۱۶.
  ۲. یادی (سجادی).
  ۳. إسهام علماء کوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۶۴.
  ۴. بوژاندنهوهی میترووی زانیانی کورد ۴/۲۶۴ - ۲۷۰.
  ۵. میترووی نهدهبی کوردی ۷/۵۵ - ۶۰.
  ۶. معجم أعلام الكورد ۴۷۸ - ۴۷۹.
  ۷. أعلام کورد العراق ۵۱۰ - ۵۱۴.

عهلی ئیبراهیم نامیدی (۱۰۰۶)

ناوی عهلییه، کوری ئیبراهیمی کوری عبدالرحمانی کوری محهمهدی کوری
 عیمادهدینی حهنه فی نامیدییه، سالی ۱۰۴۸ ک - ۱۶۳۸ ز. هاتووته دنیا، له (دیمشق
 خویندیتی له لایهن شیخ مهحمودی کوردی و چهند زانیانی نهو سهردهمی، کرایته (مدرس)
 له قوتابخانهی (سلیمانیه)، ماوهک موفتی حهنه فییه کان بووه، دوابی لادرا، ماموستا شاعیریش
 بووه، له شهوی هینی ۱۵ ی ذوالحجه، سالی ۱۱۱۷ ک - ۱۷۰۶ ز کۆچی دوابی کرد.
 سهرچاوه کان:

۱. سلك الدرر ۳/۱۹۶ - ۲۰۱.

۲. الأعلام ۵/۵۵ - ۱۹۰.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۸۰.

عهلی ئیبراهیم جزیری (۱۰۰۷)

ناوی عهلییه، کوری ئیبراهیمی کوری محهمهدی کوری نهبو به کری کوری
 ئیبراهیمی کوری عبدالعزیزی جزیرییه، سالی ۷۴۸ ک - ۱۳۴۷ ز هاتووته دنیا، له
 (دیمشق) دانیشتووه، یهک سالان بوو باوکی کۆچی دوابی کرد، نهصیره دینی مامی بهخینوی
 کرد و له بهر خویندنی دانا، بووه مهلا و دهرسی داوه، زانیه کی بی فیز و بارقور و دلنهرم
 بوو، مهزه بهی شافعی بوو، زور شارهزا بوو له شهریعت، چهند جاران چووه (حج)
 سالی ۸۱۳ ک - ۱۴۱۰ ز له دیمشق کۆچی دوابی کرد.
 سهرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۷/۱۰۲.

۲. مشاهیر الكورد ۳۱۱.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۹۱.

عهلی ئیبراهیم خوشنام (۱۰۰۸)

ناوی عهلییه، کوری ئیبراهیمی کوری خوشنامی کوری نههمه‌دی حه‌میدیه، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بووه، زانایه‌کی شرع زان و کرده‌وه رێک بووه، ده‌رسی داوه، مو‌فتی بووه، سالی ۶۵۸ک - ۱۲۶۰ز له (حه‌له‌ب) شه‌هید کرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۱۶ - ۳۱۷.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۸۰.

عهلی نه‌بو‌به‌کر حه‌رانی (۱۰۰۹)

ناوی عهلییه، کوری نه‌بو‌به‌کر کوری عومه‌ری کوری سالمه، خه‌لکی (حه‌ران)ه، زانایه‌کی زی‌ره‌ک و به‌رێز و رو‌وخۆش بوو، بازرگانیشی ده‌کرد، بو‌ خویندنی فه‌رمووده‌ چووه (نه‌سه‌کنده‌ریه)، سالی ۶۱۷ک - ۱۲۲۰ز له شاری (خلاط)ی نه‌رمه‌نستان کۆچی دوا‌یی کرد، پاش ساله‌ک گواستیا‌نه‌وه (حه‌ران).

سه‌رچاوه: تاریخ أربیل ۱/۲۹۷ / ۲/۴۹۵.

عهلی نه‌بو‌به‌کر کچک مه‌لا (۱۰۱۰)

ناوی عهلییه، کوری نه‌بو‌به‌کر نه‌فه‌ندی کچک مه‌لای کوری عوسمان نه‌فه‌ندییه، سالی ۱۲۴۱ک - ۱۸۲۵ز هاتووته‌ دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، زانسته‌کانی ته‌واو کرد، ئیجازه‌ی له حاجی مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی برای وه‌رگرت، دوا‌یی هه‌زی له ته‌سه‌وو‌ف کرد، ته‌ریقه‌تی نه‌قه‌شه‌ندی له شیخ عوسمان سیراجه‌دین وه‌رگرت، پاشان بووه مریدی شیخ عه‌لی حوسامه‌دینی نه‌وه‌ی شیخ عوسمان، بو‌یه نازناوی خۆی ده‌نوسی (الحسامی)، سالی ۱۲۸۴ک - ۱۸۶۸ز کتییی (حزب البحر)ی شازه‌لی و شه‌رحی ئیبن حه‌جه‌ری نووسیه‌وه، دانراوی خۆی هه‌یه به‌ناوی (که‌شکۆل)، دانراوێکی تری هه‌یه: (سراج الطالبین فی مناقب الشیخ حسام الدین)، سالی ۱۹۱۲ز له (که‌رکوک) چاپ کرا، سالی ۱۳۰۷ک

– ۱۸۸۹ز کۆچی دوابی کرد، له (تهویلته) به خاک سپێردرا، شیخ جهمیلی کوری
جنگری بوو: نهویش سالی ۱۹۱۹ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. أربیل فی مختلف العصور ۱۴۸.
۲. علماء ومدارس فی أربیل ۳۱.
۳. تأریخ مشاهیر کورد ۱۳۶/۲ – ۱۳۷.
۴. خۆری نیسلام ۲۰۰۴/۲۳ز، ۳۶ – ۴۱.

عه‌لی نه‌حمه‌د نه‌خلاطی (۱۰۱۱)

ناوی عه‌لییه، کوری نه‌حمه‌دی کوری محه‌مه‌دی کوری نه‌جیسی کوری سه‌عه‌ده،
خه‌لکی (نه‌خلاطه)، له مانگی مه‌ولودی سالی ۶۶۸ک – ۱۲۶۹ز هاتوته‌دنیا،
فه‌رموده‌ی خوتیندووه، ته‌واوی کردووه، ده‌رسی داوه، زاته‌کی پاك و به‌دیمه‌ن جوان
بووه، له مانگی سه‌فه‌ری سالی ۷۴۲ک – ۱۳۴۱ز کۆچی دوابی کردووه.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۹۰.

عه‌لی نه‌حمه‌د نوره‌هوی (۱۰۱۲)

ناوی عه‌لییه نازناوی زه‌به‌دینه، کوری نه‌حمه‌دی کوری عه‌لی کوری نه‌حمه‌ده
خه‌لکی شاری (ورمێ)یه، مه‌زه‌به‌ی حه‌نبه‌لی بووه، کتیبی (جواهر التبصرة)ی له باسی
خه‌وان داناو، سالی ۸۳۵ک – ۱۴۳۱ز کۆچی دوابی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدية العارفين ۱/۴۴۸.
۲. معجم المؤلفين ۶/۱۵۹.

عه‌لی نه‌حمه‌د دیاره‌کری حه‌نبه‌لی (۱۰۱۳)

ناوی عه‌لییه، کوری نه‌حمه‌د عه‌لانه‌دینی کوری یوسفی کوری خضری
دیاره‌کریه، مه‌زه‌به‌ی حه‌نبه‌لی بووه، له شه‌ریعه‌ت و خه‌ون لیدانه‌وه زانیاری به‌هێز بووه،

ههزچهنده نابینا بوو بهلام زیرهك و زمان زان بوو، عهزهیی و تورکی و فارسی و سهغولی و چهند زمانی بیانی دهزانی، کتیسی (البصيرة في تعبير الرؤيا) و (كشاف القلوب) ی داناو، سالی ۷۶۲ك - ۱۳۶۰ز کۆچی دوایی کردوو.

سهچاوهکان:

۱. الدرر الكامنة ۳ / ۲۱ - ۲۲.
۲. الأعلام ۵ / ۶۳.
۳. كشف الظنون ۲ / ۱۴۸۴.
۴. هدية العارفين ۵ / ۷۲۴.
۵. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۹۱.
۶. معجم أعلام الكورد ۴۸۱ - ۴۸۲.
۷. معجم المؤلفين ۳۲ / ۷ بهلام لهوی میژووی کۆچی دوایی به سالی: ۷۱۰ك - ۱۳۱۰ز داناو.

عهلی نهحمهد دیاربهکری حهنهفی (۱۰۱۴)

ناوی عهلییه، کوری نهحمهد حهنهفیه، نازناوی (رهضا)یه، خهلتکی دیاربهکری، سالی ۱۱۷۶ك - ۱۷۶۲ز هاتوتهدنیا، دیوانی شیعری ههیه، بریتیه له (۲۰۲۷۷) بهیت، لهگهڵ باوکی چوو ه شاری (یهکی شههر)، لهوی سالی ۱۲۷۱ك - ۱۸۵۴ز کۆچی دوایی کرد.

سهچاوه: هدية العارفين ۵ / ۷۷۶.

عهلی نهحمهد رواندزی (۱۰۱۵)

ناوی عهلییه، کوری نهحمهد عهتاره، سالی ۱۸۹۸ز له (رواندز) هاتوتهدنیا، ههز لهوی دهستی کرد به خویندن، وهکو دهستووری فهقییان قوناغی سوختهیی تیهیری، چوو ه (سهران) لای مهلا عبدالله مهنتیق و نادابی خویند، گهراوه (رواندز) لای مهلا نهسههد نهفهندی خهیلانی بهلاغه و ئوصول و کهلامی خویند، چوو ه (ههولیز) مزگهوتی قهلات،

لای مهلا نه بوبه کر نه فهندی، هر لهوی سالی ۱۳۳۱ ک حاشیهی عبداللهی کوری حیده هر لهسر لاری حکمهتی نووسیهوه، دوابی چووه (که رکوک) لای مهلا علی حکمهت نه فهندی، حکمهت و ریازیات و فهله کیاتی خوتید، ماوه لهوی تا نیجازهی وهرگرت، بووه مهلا له گوندی (قهرده ره)، دوابی چووه (قازیخانه)، پاشان چووه پردی، له ۱۹۳۸ از کوچی دوابی کرد.

بهشیک له فهقیه کانی: مهلا عومهر نومهر گومبهتی، مهلا عویید سهریری، مهلا مصطه فای هیرانی، مهلا طهییی دووشیوانی.

سهرچاوه کان:

۱. بوژاندنوهی میژووی زانیانی کورد ۶/۲۲۷.

۲. دهستووسی مهلا نه نوهری سعاتیچی.

عهلی نه حمهد سهردهشتی (۱۰۱۶)

ناوی علیه، کوری نه حمده، سالی ۱۹۰۵ از له شاری (سهردهشت) هاتوته دنیا، هر لهوی دهستی کرد به خوتیدن، سالی ۱۹۱۷ از چووه (دۆلکان) ی نالان، گهراوه (سهردهشت) کتییی (سهعدینی) تهواو کرد، لهوی چووه (میراوه) لهوی چووه (واشامه زین)، لهوی چووه (بیژوه)، لهوی چووه (قهلاته)، پاشان چووه (کزیه) ماوه لهوی تا سالی ۱۹۲۸ از نیجازهی وهرگرت، بووه مهلا له (سهردهشت) زۆر پینه چوو باری کرد بو (سیسیر)، گهراوه (سهردهشت) کرا قازی، له ۱۹۶۹ از کوچی دوابی کرد.

سهرچاوه: فهقی و فهقیهتی له کوردستان ۳۰۸.

عهلی نه حمهد قرمیسینی (۱۰۱۷)

ناوی علیه نازناوی نه بولحه سه نه، کوری نه حمدهی کوری فهضلی کوری شوکری کوری به کرانی خهیاته، خهلکی (قرمیسین - کهرمانشا) یه، له (بهغدا) دانیشتروه، مهزههیی حهنهلی بووه، زانیه کئی شهرع زان و راستگۆ بووه، دهرسی فهرمودهی له چهند مامۆستایان وهرگرتروه، خوشی چهند کهسانی پینگه یاندروه، لهوانه کوره کهی خۆیتی.

سه‌رچاوه: الأنساب ۴/۴۵۹.

عه‌لی نه‌حمه‌د گۆمه‌گرویی (۱۰۱۸)

ناوی عه‌لییه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی شیخه‌یه، سالی ۱۹۱۷ز له‌گوندی (دۆره‌به‌کره) هاتووته‌دنیا، له‌و گونده‌له‌لای مه‌لا عبدالله ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوایی چووه (جلبه‌سه‌ر) لای مه‌لا شیخ مه‌عروف، دوایی چووه (بانهمورد) لای مه‌لا عومه‌ر، دوایی چووه (به‌رده‌سی) لای مه‌لا سه‌عید، دوایی چووه (دیه‌گه) لای مه‌لا نیسماعیلی جدیده‌ی، دوایی چووه (هیله‌وه) لای مه‌لا نه‌بو به‌کری کۆیی، پاشان چووه (هه‌ولیر) مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، ماوه‌له‌وئ تا سالی ۱۹۴۳ز جه‌نابی شیخ نیجازه‌ی پیندا، بووه مه‌لا له (گرمه‌لا)، دوایی چووه (جاستان) پاشان چووه (گۆمه‌گرو) دوایی چووه گوندی (که‌ردز)، پاشان هاته (هه‌ولیر) سالی ۱۹۷۷ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاجی.

عه‌لی نه‌حمه‌د ماردینی (۱۰۱۹)

ناوی عه‌لییه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی عه‌لییه، خه‌لکی (حصن کیفا)یه، دوایی چووته (ماردین)، له (دیمشق) دابه‌زیوه، سه‌حیحی ئیمامی موسلیمی خویندوو، پاشان ده‌رسی داوه، زاته‌کی به‌دین و روو له‌خوا و پشت له‌دنیا بووه، به‌رده‌وام خه‌ریکی خواپه‌رسی بووه، به‌رۆزی بووه، چاو له‌ده‌ست نه‌بووه، شتی خه‌لکی نه‌خواردوو، به‌هه‌زاری رابواردوو، سالی ۸۲۵ك - ۱۴۲۲ز له (مه‌که‌که‌ی) پیروز کۆچی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الضوء اللامع ۵/۱۵۶.

۲. شذرات الذهب ۷/۱۷۱.

عه‌لی نه‌حمه‌د هه‌کاری (۱۰۲۰)

ناوی عه‌لییه، نازناوی نه‌بو له‌سه‌نه، کورپی نه‌حمه‌دی کورپی یوسفی خاوه‌نی قه‌لای هه‌کاریه، سالی ۴۰۹ك - ۱۰۱۸ز هاتووته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان بو

خویندنی فەرمووده چوو (بهغدا) ماوه لهوی تا تهواوی کرد، ماوهك لهوی دەرسی دەدا، چەند زانای پێگهیاندا، یەك له فهقیانی ئەو، مامۆستا شیخ عبدالقادری گهیلانی یە، ههروهها له گوندی (دیره‌ه‌ش)ی نزیک (نامیدی) دەرسی داوه، مامۆستا زۆر به دین و خیرخواز بووه، له زۆر ولاتان گهراوه بۆ فیزبونی فەرمووده‌ی پێغه‌مبەر (د.خ)، له ناو خەڵکان ناسرابوو، به (شیخ الاسلام) به‌لام خۆی حەزی له‌وناوه نەدەکرد، جارەك یەك پرسیاری لێ کرد: مامۆستا ئەتو (شیخ الاسلامی)؟ فەرمووی: نا شیخ الاسلام نیمه، به‌لام شیخه‌کی نیسلامم، واتە منیش ههروه‌كو ئێوه گه‌وره‌تر نیمه.

خۆی ده‌لی: {چوو مه‌ زیاره‌تی مه‌دینه‌ی پیروز، كه‌مه‌ك له (ره‌وضه) نوستم، له‌ خه‌ودا به‌ خزمه‌ت پێغه‌مبەر (د.خ) گه‌یشتم، فەرمووی: له‌سه‌ر بیرو‌بروای ئیمامی ئەحمەد به، له‌سه‌ر مه‌زه‌بی ئیمامی شافعی برۆ، خۆت پیاریزه‌ له‌ هامشۆ و براده‌رایه‌تی گو‌م‌رایان، ئەو كه‌سانه‌ی له‌ رینگایان لاداره‌ له‌ گه‌لیان دامه‌نیشه‌}.

كۆچی دوایی: له مانگی (محرم)ی سالی ٤٨٦ك - ١٠٩٣ز كۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌كان:

١. البداية والنهاية ١٥٨/١٢.
٢. وفيات الأعيان ٣/٣١ / ٦/١٥٣.
٣. مشاهير الكورد ٢/٧٦.
٤. شذرات الذهب ٣/ ٣٧٨ - ٣٧٩.
٥. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٣٨٦ - ٣٨٧.
٦. المنتظم ٩/٦٦٠.
٧. الأنساب ٥/٥٥٨.
٨. تاريخ مشاهير كورد ١/٣٢ - ٣٣.
٩. الأكراد في بهدينان ٧٥.

عه‌لی نیسماعیل بیره‌عاره‌بان‌ی (۱۰۲۱)

ناوی عه‌لییه، کور‌ی نیسماعیلی کور‌ی مه‌لوده، سالی ۱۹۲۵ ز له گوندی (سۆربه‌ش) هاتوته‌دنیا، له‌و گونده ده‌ستی کرد به خوتیدن، دوایی چووه (شیخانان) لای مه‌لا عه‌زیز، دوایی چووه (به‌دیق‌لهر) لای مه‌لا نیسماعیلی ناقیص، چووه (قه‌شقه) لای مه‌لا عومه‌ر، چووه (گردمه‌لا) کتییی (خه‌یالی) له‌لای مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی خوتید، چووه (گرده‌سۆر) (شه‌مسیه‌ی لای مه‌لا طه‌یبی دووشیوانی خوتید، چووه (عه‌لیاوه) (مطول) لای مه‌لا محمه‌دنه‌مین سوتیری خوتید، چووه (دۆله‌زه) (بوره‌انی گه‌له‌نبه‌وی) له‌لای مامۆستا عوسمان خوتید، چووه (دوو‌گرتکان) (رسالة الحساب) و (ربع‌الجیب‌ی) له‌لای مه‌لا نه‌بو به‌کری کۆیی خوتید، هر له خزمدت نه‌و کۆتایی به خوتیدن هینا، بووه مه‌لا له (بیره‌عاره‌بان)، چند سالان له‌وی ماوه، پاشان هاته مزگه‌وتی شیخ محمه‌د (شیخه‌ره‌شکه) له (هه‌ولیر)، مامۆستا ناسرابووه به زانابه‌کی شه‌ریعت زان رۆژانه مه‌لیان هاتوو‌چۆیان ده‌کرد بۆ پرسیارانی شه‌ریعت، ماوه‌یه‌کی زۆر له ماله‌وه له‌سه‌ر جی‌کته له به‌ر نه‌خۆشی، پاش ته‌مه‌نیکی دریز به خزمدتی ئاینی پی‌رۆزی نیسلام، له به‌رواری ۱۳/۱۱/۲۰۰۹ ز دوای نویژی هه‌ینی کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاتچی.

عه‌لی نیسماعیل هه‌ولیری (۱۰۲۲)

ناوی عه‌لییه، کور‌ی نیسماعیلی کور‌ی موسه‌لله‌می کور‌ی سه‌لمانی هه‌ولیرییه، سالی ۱۵۵۹ ك - ۱۱۶۳ ز له (به‌غدا) هاتوته‌دنیا، له‌وتی خوتیدوووه، ماوه‌کیش له (هه‌ولیر) له‌لای (شوهده) خانی خوتیدیه، پاشان خۆی چه‌ند ئیجازه‌ی داوه، مامۆستا نه‌هلی ته‌سه‌ووف بووه، شیعی هه‌یه، له رۆژی شه‌مه‌ی ۵ مانگی ره‌بعی دووه‌م، سالی ۱۶۱۸ ك - ۱۲۲۱ ز له هه‌ولیر کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (مشهد‌الکف) به‌خاک سپێدرا، له‌وانه‌یه نه‌و شوینه بی که ئیستا ناوده‌به‌ن به (په‌نجه‌عه‌لی) نزیک مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. تاریخ آرییل ۱/۲۱۳ - ۲۱۴ / ۲/۳۶۵.

۲. معجم اعلام الکورد ۴۸۳ - ۴۸۴.

عهلی نه‌فه‌ندی کوردی (۱۰۲۳)

مامۆستا عهلی نه‌فه‌ندی سالی ۱۲۲۶ک - ۱۸۱۱ز هاتوته‌دنیا، له (به‌غدا) په‌روه‌رده بووه، ده‌رسی له‌لای مه‌لا عبدالسلام نه‌فه‌ندی و سه‌ید ئیسماعیل نه‌فه‌ندی خویندیه، زاته‌کی به‌دین و دور له دنیا بووه، خه‌ل‌کان خو‌شیان و یستووه له قوتابخانه‌ی هه‌سه‌ن پاشا کرا (مدرس)، پاشان کرا نه‌مین فه‌توای (به‌غدا) له ۱۳۱۶ک - ۱۸۹۸ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: نثر الجواهر والدرر ۱/۹۰۹.

عهلی بانه‌ی به‌رزنجی (۱۰۲۴)

مامۆستا سه‌ید عه‌لی زانایه‌کی به‌رز بووه، یه‌ک بووه له فه‌قیه‌کانی مه‌لا صبغه‌اللهی هه‌یده‌ری ماوه‌رانی، مامۆستا سالی ۱۲۲۵ک - ۱۸۱۰ز کۆچی دوایی کردووه، کتییی (الإعراب المحلی) داناوه بو شیخ ئیبراهیم نیزامه‌ددین موهاجیر، نوسخه‌کی ده‌ستنوسی محمه‌د ره‌سولی بیژه‌ویمان له‌لایه، سالی ۱۲۰۷ک - ۱۷۹۲ز نووسیتیه‌وه، له‌و کاته‌ دانه‌ره‌که له ژياندا بووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۳/۲۹۶ - ۶۹۹.

۲. إسهام علماء کوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۸۲

عه‌لی به‌نده‌نیجی (۱۰۲۵)

مامۆستا عه‌لی (به‌نده‌نیجی - مه‌نده‌لی)، یه‌که له زانایه‌ مه‌زنه‌کانی سه‌ده‌ی یازده‌ی کۆچی، بیرتیژ و رۆشنیبر و زمان پاراو و شاعیر بووه، شیعی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی رتورکی هه‌یه.

چهند دانراوی خۆی ههیه، لهوانه:

۱. قهصیدهی (عینیة).

۲. الرسالة اللدنیة: شهرحی قهصیدهی (عینیة)یه، سالی ۱۱۶۴ک - ۱۷۵۴ز تهواوی کردیه.

۳. رسالة في تحليل بعض الألفاظ والرموز الصوفية.

۴. النظم البهیج: ناوی یارانئ پیغه مبهره (د.خ) به عهده بی و فارسی.

سه رچاوه: بوژاندنه وهی میژووی زانایانی کورد ۲/۳۵۸ / ۶/۱۷۱.

عهلی تاجه دین ژهنگاری (۱۰۲۶)

ناوی عهلییه، کوری تاجه دین ته قیه دین ژهنگارییه، مهزه به بی حه نه فی بووه، شهرع زان و ووتارخوئین بووه، له بهیتی خوا کرایته پیش نوئژ، هه ره لهوئ سالی ۱۱۰۹ک کتیبی (القربة بکشف الکربة) ی دانا، ههروه ها شاعیر و نووسه ر بووه، سالی ۱۱۲۵ک - ۱۷۱۳ز کۆچی دوا بی کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۷/۴۹.

۲. إيضاح المکنون ۲/۲۲۲.

۳. معجم أعلام الكورد ۴۸۴.

عهلی ته ره ماخی (۱۰۲۷)

ئهو زاته عهلییه، خه لکی گوندی (ته ره ماخ - ته ره موک) ه، رۆژئاوای شاری (مه کسئ) پشت چیا ی (نام غوس)، سالی ۱۰۰۰ک - ۱۵۹۱ز هاتو ته دنیا، یه کهم که سه به کوردی رێژمانی نووسیوه، شهرحی ته صریفی زه نجانی کردووه به (بادینی)، سه ره تابه که ی ده لئ: {اعلم! تو بزانه....} له بهر ئه وه ی ئه و وشه یه زۆر جار ان دووباره ده کاته وه، کتیبه که له ناو فه قیانی ناوچه ی (سوران) ناوده بر در ا به (تو بزانه)، وه به پئی نووسینی شیخ محمهد مه ردۆخی کوردستانی کتیبکی دیش هه یه ته رکیبی عه و امیلی

جورجانیه، مهلا یونسی هه‌لکاتینی له صهده‌ی دوازده دایناوه، سه‌ره‌تای (توبزانه) به له‌به‌ر نه‌و هۆیه نه‌ویش نا‌وبردراوه به: (توبزانه).

مامۆستا ته‌ره‌ماخی سالی ۱۰۶۵ک - ۱۶۵۴ز کۆچی دوابی کردووه.

سه‌رچاوه: ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۳۰۷ - ۳۰۸.

عه‌لی جله‌موردی (۱۰۲۸)

مامۆستا مه‌لا عه‌لی له قوتابخانه‌کانی ده‌وروبه‌ری گوندی (جله‌مورد) خویندنی ته‌واو کرد، بووه مه‌لا له مزگه‌وتی فه‌ره‌اد له (که‌ر کۆک)، پاشان چووه (ته‌وێله) ته‌ریقه‌تی له سه‌راجهدین شیخ عوسمان وه‌رگرت، که‌را خه‌لیفه، گه‌راوه (که‌ر کۆک)، ده‌ستی کرد به خواپه‌رسی و نامۆزگاری خه‌لکان، له ده‌وروبه‌ری سالی ۱۲۷۰ک - ۱۸۵۳ز، به‌ک له مریده‌کانی خۆی - که تازه نه‌قلی تیکچوو بوو - هیرشی کرده‌سه‌ر، مامۆستای شه‌هید کرد، هه‌ر له قوتابخانه‌که‌ی خۆی به خاک سپێدرا.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۰۲ - ۴۰۳.

عه‌لی حامید شنۆلی (۱۰۲۹)

ناوی عه‌لییه، کۆری شیخ حامیدی کۆری (فتح‌الدین)ه، خه‌لکی گوندی (شیخان)ه، نزیك شاری (شنۆ).

دانراوه‌کانی: چه‌ند دانراوی هه‌یه، له‌وانه:

۱. تصریف الزنجانی: ناسراوه به ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی، نووسه‌خی ده‌سته‌ختی زۆره، له‌به‌ر نه‌وه‌ی به‌که له زنجیره‌ی کتیبی خویندنی فه‌قیان تا کو ئیستاش، زۆر بایه‌خی پندراوه، شه‌رح و حاشیه‌ی له‌سه‌ر نووسراوه، فه‌ره‌ج الله زه‌کی کوردی سالی ۱۹۳۵ز له میصر چاپی کرد، له‌گه‌ل حاشیه‌ی قزجی و قه‌ره‌داغی، حاشیه‌ی سه‌ید حه‌سه‌نی چۆری له‌سه‌ره به‌لام چاپ نه‌کراوه، مه‌لا پیروتی کۆبی شه‌رحی کردووه، پشکه‌شی به‌بابه‌کر ناغای هه‌ویزی کردووه، له ئێران چاپ کراوه، به‌لام به‌مه‌له

بهناوی شهرحی جهلیزاده ناوراوه، وه مهلا خلیل موخلیصیش شهرحی کردووه، له ههولیر و سنه چاپ کراوه.

۲. حاشیه کی کورت له سهر کتییک له زانستی (الوضع).

۳. نامیلکهی (طه لاق) سه ره تابه که ی به: (أعلم أن قول الأكراد: طه لاقم کهوتبی) دهست بی ده کات.

۴. تفصیل الجرجانی: شهرح و تهرکیبی عهوامیلی جورجانیه، محمهد صالح جاف دوا ی لیکۆلینه وه، وه ک ماستر نامه پیشکهشی زانکۆی بهغدای کردووه. کۆچی دوا ی: سالی ۱۱۵۲ ک - ۱۷۳۹ ز کۆچی دوا ی کرد. سه چاوه کان:

۱. بوژاندنه وه ی میژووی زانایانی کورد ۲/۱۶۹ - ۱۷۴ - ۳/۳۷۸.

۲. تفصیل الجرجانی دنراوی عهلی حامد الاشنوی، ماسترنامه ی محمهد صالح هورینی.

عهلی حهسه ن نه رضوومی (۱۰۳۰)

مامۆستا حاجی عهلی نه فهندی، کوری حاجی حهسه نه، خه لکی (نه رزه رۆمه)، له شاره که ی خۆی پینگه یشتووه، سالی ۱۰۹۴ ک - ۱۶۸۸ ز له (ناستانه) کرا (مدرس)، دوا ی کرا بشکینه ری نه وقافی گشتی، پاشان له (مه که که ی پرۆز کرا قازی، له و کاره ی پی سپردرا سه رکه وتور بوو، له کۆتایی سالی ۱۱۹۸ ک - ۱۷۸۴ ز کۆچی دوا ی کرد. سه چاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۱۷.

۲. معجم أعلام الکورد ۴۹۷.

عهلی حهسه ن به رزنجی (۱۰۳۱)

ناوی عهلییه، کوری سهید حهسه نی به رزنجیه، مه زه بی شافعی بووه، سالی ۱۰۳۳ ک - ۱۷۲۰ ز له (مه دینه ی پرۆز هاتووته دنیا، ده رسی له لای سهید جه عفه ری برای و چند زانایان خویندووه، هه زی له ته نیایی بووه، تیکه لات ی خه لکانی پی خوش

نه بوو، شاعیر بوو، له دهوری سالی ۱۲۰۰ ک - ۱۷۸۵ ز له (مه دینه) ی پیروز کۆچی
دوایی کرد.

چهند دانراوی ههیه، لهوانه: (نظم أسماء البدر) و (نظم المولد): هونراوی
مهولودنامهی جه عهفری برایتی.

سه چاره کان:

۱. سلك الدرر ۳/۲۱۳.
۲. معجم المؤلفين ۷/۶۱.
۳. هدية العارفين ۵/۷۷۰.
۴. معجم اعلام الكورد ۴۸۶ - ۴۸۷.

عهلی حهسه ن شهمانینی (۱۰۳۲)

ناوی عهلییه، کورپی حهسه نی کورپی عومه ره، نازناوی (ئه بولحه سه نه)، خه لکی
گوندی (شهمانین) ه، بن چیا ی جودی، پاش تۆفانه که ی حه زه تی (نوح) (د.خ) یه که م
گونده نارو دانکرایته وه، ئه وانیه له که شتییه که دابه زین هه شتا که س بوون، بۆیه ئه و شوینه
ناوبراوه به (شهمانین) واته: هه شتا، ئه و زانییه له (صورپی) شام ده رسی داوه، مامۆستا
ئه بوبه کری خه طیب (۳۹۲ ک - ۴۶۳ ک) له لای خویندوووه.

سه چاره کان:

۱. اللباب ۱/۲۴۳.
۲. الأنساب ۲/۱۶ - ۱۷.

عهلی حهسه ن هه ولییری (۱۰۳۲)

ناوی عهلییه، کورپی حهسه نی کورپی محمه ده، خه لکی هه ولییره، نازناوی
(ئه بولحه سه نه)، زانییه کی شهرع زان بووه، ئین مسته فی ده لتی: {دیتومه حه سه ن نه حه د
عه تاری هه مه دانی سالی ۵۶۳ ک - ۱۱۶۷ ز ئیجازه ی به و مه لا عه لی یه داوه به تایبه ت،

نیجازه‌ی تریشم دیتوو به‌چهند که‌سانی به‌خشیوه‌ی ناوی نه‌و مه‌لابه‌ له‌ پیش‌ه‌مورویان
تۆمار کراوه‌}.

سه‌رچاوه: تاریخ‌ اربیل ۱/۲۷۶.

عه‌لی حوسین نورمه‌وی (۱۰۳۴)

ناوی عه‌لییه، نازناوی (نه‌بو‌لحه‌سه‌نه) کورپی حوسیتی کورپی عه‌لی کورپی
حوسیتی کورپی خه‌له‌فی کورپی محمه‌ده، ناسراوه‌ به‌ (قازی عه‌سکه‌ر) خه‌لکی شاری
(ورمی)یه، مه‌زه‌به‌ی شافیعیه، سالی ۱۶۹۱ك - ۱۲۹۱ از هاتوته‌دنیا، شه‌رع‌زان و
نوصول‌زان بووه، کتییی (معالم)ی فه‌خری‌رازی له‌ بابته‌ نوصول‌شه‌رح‌کردوو، سالی
۱۷۵۷ك - ۱۳۵۶ از کۆچی‌دوایی‌کردوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدیه‌ العارفین ۱/۷۲۲.
۲. معجم‌ المؤلفین ۷/۷۵.
۳. شذرات‌ الذهب ۶/۱۸۳.
۴. کشف‌ الظنون ۲/۱۷۲۷.

عه‌لی حوسین جه‌رانی (۱۰۳۵)

ناوی عه‌لییه، کورپی حوسیتی کورپی عه‌لی کورپی عه‌لانی کورپی عبدالرحمانی
فه‌رمووده‌ناسه، نازناوی نه‌بو‌لحه‌سه‌نه، زانابه‌کی فه‌رمووده‌ناس و پسه‌پۆری‌زانیا‌ریه‌کانی
فه‌رمووده‌ی ینگه‌مه‌ر بوو (د.خ)، کتییی (تاریخ‌ الجزیره)ی‌ داناو، مامۆستا‌زه‌هه‌بی‌ ناوی
باوکی به‌ (حه‌سه‌ن) تۆمار‌کردوو، سالی ۱۳۵۵ك - ۱۹۶۶ له‌ (خوراسان) کۆچی‌کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الأنساب ۴/۴۲۶.
۲. معجم‌ المؤلفین ۷/۷۶.
۳. سیر‌ أعلام‌ النبلاء ۱۰/۱۰.

۴. هدیه‌ العارفين ۵/۶۸۱.

۵. شذرات الذهب ۳/۱۷.

۶. معجم أعلام الكورد ۴۸۵.

عه‌لی حوسین دیاربه‌گری (۱۰۳۶)

ناوی عه‌لیه، نازناوی (نه‌بو‌لحه‌سه‌نه)، کورپی حوسینی دیاربه‌گریه، له (میسر) دانیشتوو، له زانیاری نه‌حو‌شاره‌زا بووه، عبدالسلامی کورپی حوسینی به‌صری له‌لای نه‌وی خوتندوو، کتیبی (الموازنة)ی داناوه.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. بغية الوعاة ۲/۱۶۲.

۲. معجم أعلام الكورد ۴۸۵.

عه‌لی حوسین که‌رماشانی (۱۰۳۷)

ناوی عه‌لیه، نازناوی نه‌بو‌محه‌مه‌ده، کورپی حوسینی که‌رماشانی به، زانیایه‌کی شهرع زان بووه، فهرمووده‌ی خوتندوو و ده‌رسی دا‌یته‌وه، له (جورجان) کرایته‌قازی، شه‌وی یدک شه‌مه‌ی ۲۴ی ره‌بعی دووه‌م، سالی ۳۷۷ك - ۹۸۷ز له تمه‌نی توه‌هت و هه‌شت سالی‌دا کۆچی دوابی کرد.
سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين.

عه‌لی حیکمه‌ت سیاه‌مه‌نصوری (۱۰۳۸)

ناوی عه‌لیه، کورپی حاجی عبدالوهابه، خه‌لکی گوندی (سیاه‌مه‌نصوری)، ناوچه‌ی قه‌ره‌حه‌سه‌نی (که‌رکوک)ه، ده‌روبه‌ری سالی ۱۲۷۵ك - ۱۸۵۸ز هاتووته‌دنیا، یدک بووه له مه‌لایه‌چاکه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، شان به‌شان له‌گه‌ل مه‌لا مه‌حمودی مه‌زناوه‌ی له (که‌رکوک) ده‌رسی ده‌دا، له مزگه‌وت و قوتابخانه‌ی سید نه‌حمودی خانه‌قا، له زیج و فه‌له‌ک و مه‌نیتق و حیکمه‌ت به‌ناوبانگ بوو، حاشیه‌ی له‌سه‌ر شەرحی (ته‌ذیب)

و (که مالی صرف) هه به جگه له کاتی نوێژ و جهمی خواردن سهرتاسه هری رۆژ تا ئیواره خه ریکی ده رسدانه وه بوو.

به شینک له فه قیه کانی: چهند مه لای چاک و ناودار له سه ر ده ستی نه و ده رچوینه، نه وانه: شیخ مصطفه ای نه قشه بندی، مه لا عوسمانی خورمه له ی، مه لا مه حمودی جوانرۆی، مه لا نه سه ده دی بوریده هری، مه لا عبدالله ی سه ران.

نووسینه وه کانی: سالی ۱۲۹۴ک کتیبی (عه روزی شیخ مه عروف) نووسیه وه، سالی ۱۳۲۱ک (رساله الحساب) ی به هانه دینی عامیلی له گه ل حاشیه کانی مه لا عبدالله ی بیره بابی نووسیه وه.

دانراوه کانی:

۱. النسب بين القضايا المرجحة: له بهر خاتری سوله یمانی قه ره به گی دایناره، پتشکه شی به شیخ علی شیخ عبدالرحمانی طاله بانی کردووه، سه ره تابه که ی ده لی: {وبعد فقول الفقیر الى الله الغني، علی بن عبدالوهاب السیاه منصورى، حفهما بالعفو والمغفرة يوم ينفخ في الصور....}

۲. شرحی (مختصر البيان) ی مه لا نه بو به کرى میرۆسته مه ی.

کوره کانی:

۱. صبغة الله: سالی ۱۳۰۵ک هاته دنیا.

۲. محمد فه یزی: سالی ۱۳۰۹ک هاته دنیا.

۳. نه دب نه فه ندی: سالی ۱۳۱۴ک - ۱۸۹۶ز هاته دنیا، له م دوا یه له هه ولیر

داده نیشته.

کۆچی دوا یی: له ده ور و به هری سالی ۱۳۴۸ک - ۱۹۲۹ز له که ر کوک کۆچی دوا یی کرد، پاش مردن، براده ره کی له خه ودا دیتی، پرسیاری وه زعی قه بری لی کرد، وه لأمی داوه: {سوپاس بو خودا ده رچووم، برام زه حه ته، به لام واشنیه که نیمه له دنیا باسه مان ده کرد}.

منیش ده‌لیم:

ئه‌و که‌سه‌ی له‌سه‌ر رینگای خودایه له‌پیشدا رینگای بو‌خوش کرایه
 وه‌ک سواری چاک ده‌روا به‌ناسان سه‌ر پردی (صراط) به‌قوشمه و غاردان
 پیشوازی ده‌که‌ن فریشته‌ی تایه‌ت: ته‌شریف بفرموو جینگه‌ته به‌هه‌شت
 بیه‌شمان نه‌که‌ی خواجه نیسلامین بیوره (طاهر)، نامین سه‌د نامین

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۰۳.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۷۶ - ۱۲۰.
۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد ۶/۱۳ - ۱۱۳ - ۱۲۳.
۴. نامه‌ی ئه‌حمه‌د عبدالرحمان سیاه‌مه‌نصورى ۱۲/۳/۲۰۰۰.
۵. النجم الزاهر ۵۲ - ۶۷.

عه‌لی ره‌سولی سوسنی (۱۰۳۹)

ناوی عه‌لییه، کوری ره‌سولی کوردیه، ناسراوه به (سوسنی)، لای زانییه
 کورده‌کانی ولاتی خزی خویندنی ته‌واو کرد، چووه (موصل) له‌وی کرا (مدرس)، له
 قوتابخانه‌ی مزگه‌وتی (ئاغه‌وات) ده‌رسی ده‌دا، زانییه‌کانی شاره‌که زور سوودیان
 لیوه‌رگرت ماموستا محمه‌دنه‌مین عومه‌ری ده‌لتی: {منیش وه‌ضع و ناداب و نیستیاره‌م له
 خزمه‌ت خویند}.

سه‌رچاوه: منهل الأولیاء ۱/۲۷۵ - ۲۷۶.

عه‌لی روستی (۱۰۴۰)

ماموستا عه‌لی خه‌لکی گوندی (روستی)یه، سه‌ر به‌قه‌زای (چۆمان)، سالتی
 ۱۲۴۵ک - ۱۸۲۹ز له‌گوندی (روسته) ده‌رسی فه‌قیانی داوه، شیخ نیبراهیم فه‌سیح
 ده‌لتی: {ئه‌وه ماموستای منه}.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان‌المجد ۱۳۹.

۲. علماء ومدارس فی اربیل ۱۰۱.

عه‌لی سع‌دالله کاوانی (۱۰۴۱)

ناوی عه‌لییه، کورپی سع‌داللهی کورپی مه‌لا ناده‌می کورپی مه‌لا عه‌لی کورپی مه‌لا نه‌همه‌دی کورپی مه‌لا محهمه‌دی کورپی مه‌لا نه‌بویه‌کری کورپی حاجی شیخه‌ی کورپی بیرخدری کورپی مه‌لا عومه‌ری کورپی مه‌لا عیزه‌دینی کورپی مه‌لا سه‌یفه‌دینی کورپی عوبیداللهی کورپی شیخ موسای زراریه، خه‌لکی گوندی (کاوانیان)ه، سالی ۱۸۵۶ز له گوندی (دیره) لای قازی داود خویندیقی، دواپی چووه (شه‌فلاوه)، له‌وی سالی ۱۸۷۵ز حاشیه‌ی محهمه‌د حوسینی له‌سه‌ر (میر نه‌بولفه‌تح) نووسیه‌وه، ماوه‌کیش له (به‌حرکه‌ی خویندروه، له کۆتایی کتیه‌ک ده‌لی: له گۆرستانی شیخ وه‌یس له به‌حرکه‌ ته‌واوم کرد، کاتی ده‌ستگیر کردنی شیخ محهمه‌د ناغای سه‌رۆک عه‌شیره‌تی گه‌ردی، به‌ده‌ستی نه‌مین به‌گ حاکمی (هه‌ولیز)، هه‌روه‌ها ماوه‌کیش له (رواندز) لای مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی خه‌یلانی بووه، پاشان هاته (هه‌ولیز) مزگه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی، ماوه‌ تا سالی ۱۸۷۶ز نیجازه‌ی وه‌رگرت.

دواپی کۆچی دواپی قازی داودی دیری مه‌لا عه‌لی که‌ فه‌قیی نه‌و بوو کرا جیگری، ماوه‌ک مه‌لا بوو له (پانکان)، ماوه‌ک له (کاوانیان)، ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له شیخ نه‌بویه‌کری هه‌رشه‌می وه‌رگرت، سالی ۱۹۱۷ز له (پانکان) کۆچی دواپی کرد، له گۆرستانی (کاوانیان) به‌خاک سپی‌درا، مه‌لا جه‌میلی کورپی له شوینی دانیشت.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۲/۴۳ / ۶/۲۴۶.

۲. ده‌ستووسه‌کانی ناوبراو.

عه‌لی طه‌ها بالیسانی (۱۰۴۲)

ناوی عه‌لییه، کوری شیخ طاهای کوری عه‌لی کوری عیسای کوری نه‌حمده‌دی کوری مصطه‌فای کوری عیسایه، سالی ۱۸۹۳ز له‌گوندی (بالیسان) هاتوته‌دنیا، له‌خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، ماوه‌ک له‌لای موسته‌عیده‌کانی باوکی خویند، دوایی جووه (دیه‌گه) لای مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی، دوایی گه‌راوه (بالیسان) خزمه‌ت باوکی، جووه (سلیمانی) لای شیخ عومهری قه‌ره‌داغی، جووه (که‌رکوک) لای مه‌لا ره‌زای واعیز، گه‌راوه (بالیسان) خزمه‌ت باوکی، سالی ۱۹۲۹ز باوکی کۆچی دوایی کرد، نه‌ویش جووه (هه‌ولیز) لای مه‌لا نه‌بو به‌که‌ نه‌فه‌ندی له‌مزگه‌وتی قه‌لات، ماوه‌تا نیجازه‌ی وه‌رگرت.

گه‌راوه (بالیسان)، ده‌ستی کرد به‌مه‌لایه‌تی، سالی ۱۹۶۱ز هاته (هه‌ولیز)، بووه مه‌لا له‌مزگه‌وتی (سیتاقان)، سالی ۱۹۷۳ز کۆچی دوایی کرد، مه‌لا ئیراهیمی کوری پیش نویژ و وتارخوینه له‌مزگه‌وتی جه‌مال خه‌لیل له‌هه‌ولیز. سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاجی.

عه‌لی عبدالرحمان جه‌رانی (۱۰۴۳)

ناوی عه‌لییه، کوری عبدالرحمانی کوری شه‌بیسی کوری جه‌مدانی کوری شه‌بییه نازناوی (نوره‌دینه)، مه‌زه‌بی جه‌نه‌لی‌یه، یه‌که‌له‌زانایه‌کانی سه‌ده‌ی هه‌شتی کۆچی، نووسه‌ر و رۆشنیر بووه، له‌دکتۆری ناشنای هه‌بووه، کیتی (جامع الفنون) ی‌داناوه. سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۷/۱۲۰.
۲. معجم اعلام الکورد ۴۸۸.

عه‌لی عبدالرحمان طاله‌بانی (۱۰۴۴)

ناوی عه‌لییه، کوری شیخ عبدالرحمانی کوری شیخ نه‌حمده‌دی کوری مه‌لا مه‌حمودی طاله‌بانی یه، زانایه‌کی به‌رز بووه، قورنانی پیروزی به‌تفسیره‌وه هه‌موو له‌به‌ر

بووه، شیخ مصطفای نه‌قشبه‌ندی (خوا لئی خوش بی) ده‌یفرموو، شیخ عه‌لی ده‌یگۆ: {هه‌رچهنده من موخته‌هید نیم، به‌لام موربه‌جیحیم}، دوای نه‌و شیخ محمه‌دی کوری جیگری بوو، نه‌ویش له ۱۹۳۳ز کۆچی دوایی کرد، شیخ جه‌میلی کوری جیگری بوو، نه‌ویش له ۱۹۶۱ز کۆچی دوایی کرد، دوای نه‌و شیخ عه‌لی کوری جیگری بوو، که ناسراوه به (نانی) دوای نه‌و شیخ یوسفی کوری نیستا سه‌رپه‌رشتی ته‌کیه‌که ده‌کا، خوای گه‌وره نه‌و شوینی خواپه‌رستییه، ناوه‌دان بکا، وه‌نه‌و بنه‌ماله یارمه‌تی بدا بو خزمه‌تی نایی بیروزی نیسلام.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الشیخ عبدالرحمان الطالباڤی / مکرم الطالباڤی ۲۰۰۳ز.

۲. علماؤنا فی خدمه‌ العلم والدين ۳۹۸ - ۴۰۰.

عه‌لی عبدالرحمان قه‌ره‌داغی (۱۰۴۵)

ناوی عه‌لییه، کوری شیخ عبدالرحمانی (ابن الخياط) ی کوری مه‌لا محمه‌دی کوری مه‌مودی کوری طاهایه، عه‌شیره‌تی (شکاک)ه، سالی ۱۲۹۲ک - ۱۸۷۵ز له گوندی (قه‌ره‌داغ) سه‌ر به (سلیمانی) هاتووته‌دنیا. له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، هه‌روه‌ها ماوه‌ک له لای شیخ محمه‌د (خياط) و ماوه‌ک له لای شیخ عبداللطیف و ماوه‌ک له لای شیخ مه‌عروف بوو، سالی ۱۳۰۲ک - ۱۸۸۴ز له گه‌ل باوکی چووه (به‌غدا)، ماوه‌کیش له خزمه‌ت باوکی خویند، دوایی چووه لای شیخ عبدالوه‌هایی نایب.

- سالی ۱۹۰۱ز کرا (مدرس) له قوتابخانه‌ی (الرشديه) له (به‌غدا)
- سالی ۱۹۰۷ز کرا (مدرس) له قوتابخانه‌ی دواناوه‌ندی مه‌له‌کی.
- سالی ۱۹۰۹ز کرا (موفتی) قه‌زای (عه‌زیزیه).
- سالی ۱۹۱۰ز کرا (مدرس) له جیگای باوکی له قوتابخانه‌ی (نه‌بو یوسف).
- دوایی کرا پیش نویژ له مزگه‌وتی (باباگورگور) له گه‌ره‌کی (ره‌صافه).

• سالی ۱۹۲۲ از شیخ مهجودی حهفید، له کابینهی حکومتی کوردستان ههلیژارد بۆ وهزیری شهرع و عهدالته، بهلام لهبهر چهند هۆیهك نهیتوانی نهم کاره نهنجام بدا، ههر له بهغدا ماوه.

• سالی ۱۹۲۳ از کرا مهلا له مزگهوتی (حهیدهرخانه) له بهغدا.

• سالی ۱۹۲۶ از کرا یاریدهدهری (مدرس) له مزگهوتی نیمام نهعزم.

له ۲/۱۱/۱۹۳۳ ز له بهغدا کۆچی دواپی کرد، له گۆرستانی نیمامی نهعزم به خاک سپێردرا، مامۆستا حاشیهی لهسههر (تنبیه الاصدقاء)ی باوکی ههیه. سههرچاوهکان:

۱. لب الألباب ۲/۳۹۰.

۲. ستاندهر ۱۹ - ۲۰/۲۰۰۷ ز.

عهلی عبدالعزیز ههله بجهیی (۱۰۴۶)

ناوی عهلییه، کوری مهلا عبدالعزیزی کوری محهمهدی کوری مصطهفای کوری ههسهنه، سالی ۱۹۲۹ ز له گوندی (پریس)ی سهروهه نزیک (ههلهبجه) هاتوته دنیا، لای باوکی دهستی کرد به خویندن، قورنانی پیروزی خهتم کرد، کتیه سهرهتایهکانی تهواو کرد، ماوهك چوو له لای مهلا عبدالقادری مهلا مومنین، دواپی چوو له لای مهلا عوسمانی برای، سالی ۱۹۵۲ ز چوو له لای مهلا صالح عبدالکریمی ناموزای، لهوی کۆتایی به خویندن هینا.

نهجا له جیگای باوکی بووه مهلا، دهستی کرد به جیهجی کردنی کاروباری مهلایهتی و ناموزگاری خهلکان، سالی ۱۹۵۳ ز کرا (مدرس)، سالی ۱۹۵۹ ز کرا پیش نوێژ و وتارخوین له مزگهوتی عازهبانی له (سلیمانی)، سالی ۱۹۶۱ ز چوو مزگهوتی محهمهد پاشای گهوره له (ههلهبجه)، سالی ۱۹۷۱ ز کرا بهریوهبهری قوتابخانهی نایی له (ههلهبجه)، مامۆستا لهبهر نهوهی بهشداری کرد له شۆرشێ نازادی کورد، له لایهن رژیمنی (بهعس) دورخراوه له کوردستان، جارهك بۆ (نهبار) دواپی بۆ (فهللوجه) پاشان

بو (زیقار) نه مجاره بو مزگهوتی (صلیخ) له بهغدا، سالی ۱۹۷۸ ز گهراوه (ههلهبجه)، پاشان له گهلا ماموستا مهلا عوسمانی برای (بزوتنهوی نیسلامی له کوردستانی عیراق) یان پینکھینا، که تا قمه کی چه کدار بوون، پاش نهوی ماموستا مهلا عوسمان بی هیز بوو بووه سهروکی بزوتنهوه له جیگه کی نهو، لهو کاتهوه زۆربهی دانشتیی له دهرهوهی ولات بوو.

کوچی دوايي: سالی ۲۰۰۷ ز له نهخوشخانهیه کی (ئهمریکا) کوچی دوايي کرد، له (ههلهبجه) به خاک سپردرا.
سهراوه: تاریخ علماء بغداد ۵۱۸.

عهلی عبدالله باداوهیی (۱۰۴۷)

ناوی عهلییه، کوری مهلا عبداللهی کوری مهلا حهسهنه، سالی ۱۸۷۵ ز له گوندی (باداوه) نزیک خهله کان هاتووته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوايي چووه (کوئی) لای مهلا حهسن، پاشان چووه لای جهنابی مهلا محهمهدی جهلی زاده، ماوه لهوی تا ئیجازهی وهرگرت، بووه مهلا له (باداوه) دوايي چووه (هیران)، پاشان گهراوه (کوئی) بووه مهلا می مزگهوتی (مناره) له گهیره کی قهله، سالی ۱۹۴۳ ز کوچی دوايي کرد، مهلا محهمهدی کوری: له ۱۹۰۰ ز له دایک بوو لای مهلا طاهای شهقلاوه و مهلا شیخ طاهای بالیسانی خویندن، ئیجازهی له مهلا محهمهدی جهلی زاده وهرگرت، بووه مهلا له مزگهوتی (مناره) دوايي هاته مزگهوتی (فاطمه خان) له (ههولیر) له ۱۹۷۲ ز کوچی دوايي کرد.

سهراوه کان:

۱. محمد بن عبدالله الجلی ۱۲۸.

۲. دهستنوسی مهلا نهوهری سعاتیچی.

عہلی عبدالله بہدلیسی (۱۰۴۸)

ناوی عہلیہ، کوری عبداللهیہ، خہلکی (بہدلیسی) ۵، مہزہبی حہنہ فی بووہ،
زانایہ کی دەست بالا بووہ لہ تہفسری قورنانی پیروز و تہسہروف، لہ ۹۰۰ ک -
۱۴۹۴ از کۆچی دوایی کردووہ.

دانراوہ کانی:

۱. جامع التنزیل والتأویل: پینج بہرگی گہورہیہ، تہفسرہ.

۲. شرح اصطلاحات الصوفیة.

۳. الكنز الخفی فی بیان مقامات الصوفی.

سہرچاوہ کان:

۱. کشف الظنون ۱۵۱۴/۲.

۲. ہدیة العارفین ۱/۷۳۸.

۳. معجم المؤلفین ۷/۱۳۱.

عہلی عبدالله بہندہنیجی (۱۰۴۹)

ناوی عہلیہ، نازناوی (نہبو لہسہنہ) کوری عبداللهیہ، خہلکی (بہندہنیج -
مہندہلی) یہ، دەرسی لہلای نہبو حامیدی ئەسفہرائینی خوتندیہ، زانایہ کی مہزنی مہزہبی
شافعی بووہ، لہ بابہ تہکان شارہزا بووہ، چہند سالان لہ (بہغدا) دەرسی داوہ ماوہ کرا
قازی شہرعی، پاشان گہراوہ (بہندہنیج) ہەر لہوی سالی ۴۲۵ ک - ۱۰۳۳ از کۆچی
دوایی کرد.

سہرچاوہ کان:

۱. طبقات الفقہاء ۱۰۸.

۲. تاریخ أربیل ۲/۴۳۸.

۳. معجم المؤلفین ۸/۳۴.

عه‌لی عبدالله بی‌تواته‌یی (۱۰۵۰)

ناوی عه‌لییه، کوری مه‌لا عبدالله‌ی کوری مه‌لا محمه‌دنه‌مینی کونه‌فلوسه‌یه، نازناوی (نال مدرس)ه، سالی ۱۹۲۱ز هاتوته‌دنیا، له خزمه‌ت بایری دهستی کرد به خویندن، له کتیسی (جامی) چوو له لای مه‌لا عبدالقادی سوریزه‌ی له مزگه‌وتی خویان له (هه‌ولیر)، دوایی چوو (بیلینگه) لای خالی مه‌لا عبدالجید، ماوه‌ک چوو (داره‌به‌ن) لای مه‌لا خدری دهستی، گه‌راوه (هه‌ولیر) ماوه‌ک چوو له لای مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه‌ی، هاته‌وه خزمه‌ت باوکی کۆتایی به خویندن هینا، سالی ۱۹۵۳ز نیجازه‌ی وه‌رگرت، کرا واعیز له (مهنده‌لی)، دوایی گه‌راوه مزگه‌وتی حاجی قادر له (هه‌ولیر)، دوایی کرا پیتش نوێژ له مزگه‌وتی موفتی و ووتارخوین له مزگه‌وتی (شیخی جزلی).

مامۆستا به‌شداری کرد، له شۆرشێ نازادی کورد، له‌سه‌ر فه‌رمانی سه‌رۆک مه‌لا مصطه‌فای بارزانی کرا سه‌رۆکی به‌کیه‌تی زانایانی کوردستان، دوایی گه‌راوه (هه‌ولیر)، رژیمی به‌عس دووری خسته‌وه له کوردستان، ناردرا بۆ مزگه‌وتیک له ناو (دیفاع)، دوایی گه‌راوه (هه‌ولیر)، له ۸/۴/۲۰۰ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. نادی الإسلام ۲ - ۴.
۲. أربیل فی مختلف العصور ۱۳۴.
۳. علماء ومدارس فی أربیل ۹۷.
۴. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۳/۱۰۵ - ۱۰۸.
۵. محمد بن عبدالله الجلی ۱۳۱.

عه‌لی عبدالله سروجی (۱۰۵۱)

ناوی عه‌لییه کوری عبدالله‌ی کوری محمه‌دی کوری نه‌بوسروره، خه‌لکی (سروج)ی جزیره‌یه، شهر ع‌زان و میژووناس بووه، کتیسی (بلغه‌الظرفاء فی ذکر تواریخ الخلفاء)ی داناوه، پاش سالی ۶۴۸ک - ۱۲۵۰ز کۆچی دوایی کردووه.

سه چاوه: معجم المؤلفین ۷/۱۴۰.

عەلی عبدالله عەبدالانی (۱۰۵۲)

ناوی عەلییه کورێ عبداللهی کورێ نههمدی کورێ ئیسماعیله، سالی ۱۰۷۴ ک
- ۱۶۶۳ز له گوندی (عبدالان) نزیك (کۆیه) هاتووته دنیا، هەر لهوئ خویندی، دواپی
تەریقهتی قادری له شیخ ئیسماعیلی عبدالانی وهرگرت چەند جارەن سەفەری کرد، بۆ
(حەلب)، دواپی له (دیمشق) نیشتەجی بوو، پاشان چوووه (مهککه) ی پیروز لهوئ له
خزمەت زانایه کانی خویند، ههروهها به خزمەت شیخ عبدالعزیزی هیندی نهقشەندی
گەشت، سەفەری بۆ (ئێران) و (میسر) کرد، ماوهی سی سالان خەریکی نامۆزگاری
خەلکان بوو.

مامۆستا زاتەکی به دین و دلپاک بوو، فهقیه کانی دهلتین که به سه فەر دهچوو
خوای گهوره رتی دووری بۆ نزیك ده کردهوه، محمەد خەلیل مرادی خواوهنی کتیبی
(سلك الدرر) دهلی: {شا مصطفا خان له دووی نارد، سالانه مووچهی (۲۵۰۰)
قرۆشی بۆ برییهوه، مامۆستا نهیویست، شا جهختی لهسەر کرد وهربگری، نهجا وهری
گرت، بهلام هەر ههمووی لهسەر رهقیه کانی دابەش کرد، تهنا یهك قرۆشی بۆ خۆی
گێراوه، پاشان شا داوای دوای لی کرد، که له جهنگی دژی (طهماسب) ی ئێران
سهربکهوی، مامۆستا دوای بۆ کرد، طهماسب تەفر و توونا بوو شکا}.

کۆچی دواپی: له ۱۰ مانگی سهفەر، سالی ۱۱۷۹ ک - ۱۷۶۵ز کۆچی
دواپی کرد، له گۆرستانی خوار کتوی (قاسیون) به خاک سپێردرا.

سه چاوه کان:

۱. سلك الدرر ۳/۲۱۸ - ۲۱۹.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۹۵.

۳. علماء ومدارس في أربيل ۸۸.

۴. مشاهير الكورد ۲/۸۰.

۵. تاریخ السلیمانیة ۲۷۶.

۶. معجم أعلام الكورد ۴۸۹ - ۴۹۷.

عهلی عبدالله قوچه بریاسی (۱۰۵۲)

ناوی عهلییه، کوری عبداللهی کوری بایزه، عهشیرهتی (پهرچهم) ه، سالی ۱۹۲۰ز له گوندی (گردمهلا) هاتوته دنیا، ههر لهو گونده لای مهلا طهیب دهستی کرد به خویندن، دواي ماوهك له لای مهلا سهید محهمه دی پیرداودی بوو، ماوهك چووه لای مهلا عومهری تهرجانی، ماوهك لای مهلا مهعصومی ههورامی، ماوهك لای مهلا محهمه نهبی، ماوهك لای مهلا عبدالعزیزی شیله خانی، له ۱۸/۱۱/۱۹۵۰ز چووه (بهغدا) لای محهمه دی قزلی کۆتایی به خویندن هینا، له ۲۱/۴/۱۹۵۲ز کرا پیش نوێژ له مزگهوتی شیخ مهعروفی کهرخ، له ۱۹۵۳ز چووه مزگهوتی (قهنهر عهلی)، له ۱۹۵۴ز چووه مزگهوتی خضر بهگ، له ۱۹۷۶ز چووه مزگهوتی (نوزبهگ)، ههروهها (مدرس) بوو له مزگهوتی نهمین پاچهچی و له پهیمانگای نیسلامی له بهغدا، له ۹/۵/۱۹۸۰ز کۆچی دوايی کرد.

سهرچاوه: تاریخ علماء بغداد ۵۰۹.

عهلی عبدالله وهلزی (۱۰۵۴)

ناوی عهلییه، کوری مهلا عبداللهی کوری مهلا عبدالقادری کوری مهلا فهوزیه، خهتکی گوندی (وهلزی) به، له ناوچهی باله کان، سالی ۱۳۱۰ک - ۱۸۹۲ز له گوندی (پهسوئ) هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، زانسته کانی تهواو کرد، ههر له لای نهو نیجازهی وهرگرت.

مهلایهتی: کۆتایی به خویندن هینا، دهستی کرد به کاروباری مهلایهتی، دهرسدانهوی فهقیان، خزمهتی ئابینی پیروزی نیسلام، ماموستا زانییهکی ئاگادار بوو، له مهلایه چاکه کانی سهردهمی خۆی بوو.

کۆچی دوایی: شهوی ههینی، له گوندی (حهامیان)ی ناوچهی (بوکان) سالی ۱۹۷۴ز له تهمهنی ههشتاو دوو سالییدا کۆچی دوایی کرد.

سه چاوه کان:

۱. ژیناوهی زانایانی کورد ۲۳۷.

۲. تاریخ فرهنگ و ادب مکران ۲۹۲ - ۲۹۳.

عهلی عبدالملك بهنده نیچی (۱۰۵۵)

ناوی عهلییه نازناوی عیماده دینه، کوری عبدالملیکه، خهلتکی (مهنده لی - بهنده نیچه)، زانایه کی میژووناس و شرع زان و ریزمان زان و نووسهر و رۆشنیر بووه، له قوتابخانهی (النظامیه)ی (بهغدا) دهرسی داوه، کتیبی (بغیة المستعجل فی نسب النبی صلی الله علیه وسلم وتواریخ الخلفاء)ی داناوه، له ۶۵۶ک - ۱۲۵۸ز کۆچی دوایی کردووه.

سه چاوه: معجم المؤلفین ۷/۱۴۲ - ۱۴۳.

عهلی عبدالواحد دینه وهری (۱۰۵۶)

ناوی عهلییه، نازناوی (ئهبوخله سه نه) کوری عبدالواحیده، خهلتکی (دینه وهره)، مامۆستای (ابن الجوزی)یه، له زانیاری قورنانی پیروز شارهزا بووه، له مانگی جیمادی دووهم، سالی ۵۲۱ک - ۱۱۲۷ز کۆچی دوایی کردووه.

سه چاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۴/۶۴.

۲. معجم المؤلفین ۷/۱۴۳.

عهلی عبدالوههاب عیراقی (۱۰۵۷)

ناوی عهلییه کوری عبدالوههابی کوری ئهحمدهی کوری عبدالرحیمی کوری حوسینی حافیزی عیراقیه، مهزههبی شافیعی بووه، له (قاھیره) دانیشتووه، دهوری سالی ۸۱۰ک - ۱۴۰۷ز هاتووته دنیا، قورنانی پیروز و چهند کتیبی له بهر کرد، ماوهک له

خزمت باپیری خوتند، که باپیری کۆچی دوابی کرد نهویان له شوئنی دانا، خهريکی کاروباری نایبی و دهرسدانهوه بوو، له ۸۳۳ك - ۱۴۳۰ز ۱۶ی ره مهزان، شهوی شهمه، کۆچی دوابی کرد.

سه چاوه: الضوء اللامع ۵/۲۲۹.

عهلی عثمان ههولئیری (۱۰۵۸)

ناوی عهلیه، کورپی عوسمانی کورپی عهلی کورپی سولهیمانی صوفی یه، به (ههولئیری) ناسراوه، جاریش وابوو ناویان دهبرد به (سلیمانی)، (القصیده الفاخرة)ی داناوه له ههر بهیتهك جزره جوانکاریه کی تیدایه، سالی ۶۷۰ك - ۱۲۷۱ز له شاری (ئهلفیوم) کۆچی دوابی کرد.

سه چاوه کان:

۱. فوات الوفيات ۳/۳۹.
۲. مشاهیر الکورد ۲/۷۲.
۳. هدیة العارفين ۱/۷۱۲.
۴. معجم المؤلفين ۷/۱۴۷.
۵. الأعلام ۱/۲۷۵ / ۵/۱۲۵ / ۱۰/۱۵۲.
۶. معجم أعلام الكورد ۴۸۹.

عهلی عهلی ئه خلالتی (۱۰۵۹)

ناوی عهلیه کورپی عهلی کورپی محمهدی کورپی حهسهنه، خهتکی شاری (ئه خلالته) نزیک دهريای (وان)، نازناوی عهلا ئه دینه، مهزههیی حهنهقی بووه، له ۷۵۸ك - ۱۳۵۶ز کۆچی دوابی کردوووه، (کتاب السیره) و (شهرحی (هدایه)ی مه رغینانی) له فیهی حهنهقی داناوه.

سه چاوه: هدیة العارفين ۱/۷۲۳.

عهلی عهلی په‌رپیتانی (۱۰۶۰)

ناوی عهلییه کوری عهلی کوری محمه‌دنه‌مین، سالی ۱۸۹۲ز هاتووته‌دنیا، بایی کۆچی دوايي کرد، نادریانه خانەقای شیخ نه‌بویه‌کری هه‌رشه‌می له (هه‌ولیر)، له‌وی شیخ له‌گه‌ل منداله بی باوکه‌کانی دی به‌خیوی کرد و له‌بهر خویندنای دانا، به‌کوره‌کانی ده‌رسی پێدا، دوايي چوووه‌ گوندی (بنه‌سراوه‌ی) گه‌وره‌ لای مه‌لا نه‌حه‌دی ناشو‌کانی. دوايي چوووه (په‌رپیتان) لای مه‌لا حوسینی ناشو‌کانی، هه‌روه‌ها ماوه‌ک له (ترپه‌سیان) بوو لای مه‌لا شیخ جه‌لال، ماوه‌کیش چوووه (مورته‌که) ماوه‌کیش له (گرده‌مه‌لا)ی خویند. کۆتایی به‌خویندن هینا.

مه‌لايه‌تی: بووه مه‌لا له (په‌رپیتان)، دوايي چوووه (سه‌رسوول)، گه‌راوه (په‌رپیتان). چوووه (هه‌رشه‌م)، گه‌راوه (په‌رپیتان)، چوووه (گرده‌جۆتیار)، له‌وی باری کرد بۆ (گرده‌ره‌ق)، له‌وی چوووه (قه‌به‌کیان)، گه‌راوه (په‌رپیتان)، له ۱۳/۱۰/۱۹۸۱ز کۆچی دوايي کرد، له‌ گۆرستانی نزیک (به‌ستۆره) به‌خاک سپێردرا.

خووره‌وشتی: مه‌لايه‌کی به‌دین و نه‌خلاق چاک بوو، بی‌نه‌فس و بی‌فیز بوو، قسه‌خۆش و مه‌جلیس ناوه‌دان بوو، به‌زه‌وق و سوچه‌تچی بوو، به‌شینکی له‌قورئانی بیروژ له‌بهر بوو، له‌کۆبوونه‌وانی نایینی ده‌یخووتده‌وه، جه‌نگنامه‌ی (به‌هنه‌سا)ی زۆر به‌سۆز ده‌خووتده‌وه، زۆرجاران له‌گه‌لتی ده‌گریا، دوا‌عه‌مری چوووه (حه‌ج)، نه‌و به‌یته‌عه‌ره‌بییه‌ی زۆر له‌زمانی خۆش بوو، پاش نوێژان ده‌یگۆت:

ولا أقوی علی نار الجحیم

إلهی لست للفر دوس أهلا

فإنك غافر الذنب العظيم

فهب لي توبة واغفر ذنوبي

کوره‌کانی: مامۆستا پینج کوری هه‌بوو:

۱. مه‌لا عبدالحمید: له‌کاتی فه‌قیه‌تی جوانه‌مه‌رگ بوو.

۲. مه‌لا محمه‌د: له‌گوندی (شه‌وزار) مه‌لا بوو، له‌پیش باوکی کۆچی دوايي کرد.

۳. مه‌لا جه‌میل: له به‌حرکه لای کاکم مه‌لا طه‌یب خویندنی برده‌سه‌ر، له شوینی باوکی مه‌لایه له (په‌ریتان)، کورانی ویش (عبدالباسط) و (عبدالسلام) مه‌لانه خوای گوره نه‌و زنجیره‌یه نه‌بریتته‌وه بو خزمه‌تی ناین.
۴. مه‌لا نیسماعیل: له مز‌گه‌وتی (سپی) له هه‌ولیر (بانگیژ)ه.
۵. حاجی نه‌جه‌د.

سه‌رچاوه: چهند چاوپنکه‌وتن له‌گه‌ل مامۆستا و مه‌لا جه‌میلی کوری.

عه‌لی عه‌لی شیخ وه‌تمان (۱۰۶۱)

ناوی عه‌لییه، کوری مه‌لا عه‌لی کوری مه‌لا محمه‌دی، کوری مه‌لا کاک عبدالله ی، کوری مه‌لا مه‌حموده، سالی ۱۸۶۵ز له گوندی (شیخ وه‌تمان) هاتووته‌دنیا، کاتی نه‌و مه‌لو‌تکه بوو، له باوکیان پرسی: چ ناو‌ه‌ک باشه بو نه‌و کوره‌ت دابنی، مه‌لا عه‌لی وه‌لامی داوه، {خوی ناوی بو په‌یدا ده‌بی} چهند رۆژ به سه‌رچوون مامۆستا کۆچی دوایی کرد، کوره‌که‌یان ناولینا (عه‌لی) به ناوی بابی، له گونده‌که‌ی خویان ده‌ستی کرد به خویندن، له‌لای مه‌لایه چاکه‌کان خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، له شیخ وه‌تمان بووه مه‌لا، ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، مه‌دره‌سه‌ی ناوه‌دان بوو، له مه‌لا عبدالقادری ناوبه‌رگه‌ی ده‌گیژنه‌وه ده‌لتی: من و مه‌لا کاک نه‌جه‌دی ناوبه‌رگه له‌و کاته دیتمان ده‌وری په‌نجا فه‌قی له‌وی بوون.

به‌شیک له‌و فه‌قیانه: مه‌لا نه‌جه‌د ناوبه‌رگه‌ی، مه‌لا محمه‌دی په‌رجه‌م، مه‌لا محمه‌دی په‌کده‌ست، مه‌لا شیخ سه‌عیدی زینوی، مه‌لا محمه‌دی کوری خوی: ده‌وروبه‌ری سالی ۱۹۳۰ز له شیخ وه‌تمان مه‌لابوو، ده‌رسی ده‌داوه.

مامۆستا چهند کورته حاشیه‌ی له‌سه‌ر کتیانی خویندن هه‌یه، له کۆتاییدا ده‌ینووسی (علي علي).

مامۆستا کاتی روسیا هیرشی هینا بو‌سه‌ر کوردستان، له‌گه‌ل مه‌لا و فه‌قیان ده‌ستی دا چه‌ک، به‌رگریان کرد له‌شکری موسولمان روسیان شکاند، مامۆستا له‌گه‌ل

چهند چه‌کداران له دوویان نه‌بونه‌وه تا (ره‌زانییه)، سالی ۱۹۲۴ز له شیخ وه‌تمان کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۱۰۵ - ۱۰۶.

۲. نامهی مه‌لا محمهد عبدالرحمان شیخ وه‌تمانی.

عه‌لی عومه‌ر جزیری (۱۰۶۲)

ناوی عه‌لی به‌ کوری عومه‌ری کوری عبدالرحیمی کوری به‌دری (جزیری) به، له دیمشق) دانیشتروه، خه‌ریکی خویندنی فه‌رمووده بووه، له‌و بابته‌ ده‌رسی داوه، زانیه‌کی ده‌ست ره‌نگین بووه، نه‌خش و چینی چاک زانیوه، داوا عه‌مری گوتی زۆر گران بوون. سالی ۷۸۹ک - ۱۳۸۷ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۳۰۸.

۲. معجم‌أعلام‌الکورد ۴۹۰.

۳. الدرر‌الکامنة ۳/۸۸ - ۸۹، به‌لام سالی ۷۷۹ک - ۱۳۷۷ز بو کۆچی دوایی داناوه.

عه‌لی عومه‌ر چه‌رانی (۱۰۶۳)

ناوی عه‌لی به‌ کوری عومه‌ری کوری نه‌همدی کوری عه‌ماری کوری نه‌همدی کوری عه‌بدووسی چه‌رانیه، مه‌زه‌بی حه‌نبه‌لی بووه، زانیه‌کی شه‌رع زان و به‌ دین بووه، له (به‌غدا) ده‌رسی داوه، نامۆزگاری خه‌لکانی کردووه، له ۵۰۱ک - ۱۱۰۷ز هاته‌دنیا، له ۵۵۶ک - ۱۱۶۰ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (تفسیر القرآن‌الکریم) و (مجالس فی‌الوعظ) و (المذهب فی

المذهب).

سه چاره کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۳/۲۴۱ - ۲۴۴.
۲. هدیة العارفين ۵/۶۹۸.
۳. شذرات الذهب ۴/۱۸۳ - ۱۸۴.
۴. معجم المؤلفين ۷/۱۵۷.

عہلی عمر حہرائی (۱۰۶۴)

ناوی عہلیہ کوری عمری کوری عہلیہ، نازناوی (نہ بولخہ سہ نہ) خہلکی حہرائہ، مہزہبی حہنہلی بوہ، لہ (بہ غدا) شہریعتی خوتندووہ زانیہ کی بہ دین بوہ، سالی ۴۸۸ ک - ۱۰۹۵ ز لہ (سروج) کۆچی دوائی کرد، برادرہ کی دہلی: {لہو شہوہ لہ خہودا سی جار گازیان کردم، ہستہ چوارہ کی نیسلام روخواہ، دوا جار بیان گوتم عہلی عمری حہرائی کۆچی دوائی کردووہ، کہ واگا ہاتم راست بو، کۆچی دوائی کردبوو.

سه چاره کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۳/۸۶ - ۸۷.
۲. طبقات الحنابلة ۲/۲۴۹.

عہلی عومہروانی (۱۰۶۵)

ناوی عہلیہ کوری عومہری کوری نہبوہ کرہ، خہلکی (وان)ہ، سالی ۶۳۷ ک - ۱۲۳۹ ز ہاتووتہ دنیا، چووتہ (نہ خللاط) پاشان لہ (میسر) دابہزیوہ لہ زانیاری فہرموودہ کانی پتہمبہر (د.خ) شارہزا بوہ، ماوہک چاواہ کانی تاری بوون، پاشان چابوونہوہ، لہ مانگی (محرم)ی سالی ۷۲۷ ک - ۱۳۲۶ ز کۆچی دوائی کرد.

سه چاره: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۹۳.

عهلی عیسا ههولیری (۱۰۶۶)

ناوی عهلییه کوری عیسا کوری فهخره دین نه بولفه تح ی نه میر (ههولیر) ییه، زمان زان و ریزمان زان و نووسەر و رۆشنیر بووه، سالی ۶۹۲ك - ۱۲۹۳ز کۆچی دوایی کردوووه.

چهند دانراوی ههیه، لهوانه: (طیف الانشاء): ناسراوه به (رسالة الطيف) و (التذكرة الفخرية) و (شرح البلاغة للطبي) و (المقامات الأربع) و (كشف الغمة في معرفة الأئمة): له مانگی رهمه زانی سالی ۶۸۷ك تهواوی کردوووه. سه چاوه كان:

۱. فوات الوفيات ۳/۵۷.
۲. أبريل في مختلف العصور ۹۴.
۳. هدية العارفين ۵/۷۱۴.
۴. مشاهير الكورد ۱/۷۱ / ۲/۷۲ / ۷۳ - ۸۹.
۵. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۸۶.
۶. معجم المؤلفين ۷/۱۶۳.
۷. الأعلام ۱/۲۷۵ / ۵/۱۳۵ / ۱۰/۱۵۳.
۸. معجم أعلام الكورد ۴۹۱ - ۴۹۲.

عهلی فتح الله زهنگه نه (۱۰۶۷)

ناوی عهلی یه کوری فتح الله یه، سالی ۱۹۱۲ز له گوندی (زالواو) ناوچهی (زهنگه نه) شارۆچکهی (قادر که رهه) هاتووته دنیا، قورنانی پیروزی خه تم کرد کتیبه سه رده تایه کانی تهواو کرد، قورناغی سوختهیی و موسته عیدی بری، له قورناغی کورتایی چوووه (که رکوک) لای مهلا ناصیح نه فهنندی، ماوه تا تهواوی کرد، نیجازهی وه رگرت، سالی ۱۹۳۹ز کرا پیش نویژ و وتارخوین له مزگهوتی حه سن مه کی له (قه لای)، سالی ۱۹۴۸ز بووه مه لای مزگهوتی نایب له گهره کی (نهخی حوسین)، سالی ۱۹۵۳ز چوووه

مزگهوتی عهلی بهگ، سالی ۱۹۷۲ز له گهژ ماموستا عبدالجید قوطب و عهلی طاله‌بانی چوونه سهردانی سه‌رۆک مهلا مصطه‌فای (بارزانی).

ماموستا ههستی کوردایه‌تی و نیشتمان په‌روه‌ری له دلدا هه‌بوو، بۆیه چه‌ند جار‌ان له‌لایه‌ن رژییمی (به‌عس) توشی به‌ندیخانه ده‌هات. ماموستا له قوتابخانه‌ی په‌یمانگای نیسلامی ده‌رسی ده‌دا، واعیز بوو نامۆزگاری خه‌لکانی ده‌کرد، سه‌رۆکی لیژنه‌ی فه‌توای شه‌رعی که‌رکوک بوو.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: محهمهد سه‌عید باغه‌نجیری، مه‌لا مه‌حمود شیخ بزینی، محهمهد مصطه‌فا سه‌عید، د. موحسین عبدالحمید، د. محهمهد ره‌مه‌زان، د. عیرفان عبدالحمید.

براده‌ره‌کانی: شیخ مه‌حمودی حه‌فید، شیخ عبدالکریم قادر که‌ره‌م، شیخ کاکه‌ی (هه‌ولیر)، سه‌ید نه‌جه‌دی خانه‌قا، شیخ جه‌میلی طاله‌بانی، عه‌لی نه‌فه‌ندی (خادم السجاده).

ماموستا زاته‌کی خه‌یرخواز و پر سوودبوو، خه‌ریکی نامۆزگاری بوو، خه‌ریکی په‌که‌یتانه‌وه بوو، سالی ۱۹۸۵ز پارچه زه‌ویه‌کی له حکومه‌ت وه‌رگرت، به خه‌یرخوازن له گه‌ره‌کی (ره‌جیماوه) مزگه‌وتی له‌سه‌ر دروست کرد، قوتابی خۆی مه‌لا مه‌حمود شیخ بزینی له‌سه‌ر دانا، نیستا ده‌ناسری به مزگه‌وتی (عه‌لی کوری نه‌بو طالب) (خوا لیتی رازی بی).

کۆچی دوابی: له ۵/۱/۲۰۰۱ز له (به‌غدا) کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی شیخ محیه‌دین، نزیک ته‌کیه‌ی طاله‌بانی له که‌رکوک به خاک سپه‌ردرا.

کوره‌کانی: نوره‌دین و عه‌زه‌دین و عبدالجید، وه مه‌لا محهمهد: په‌یش نوێژ و وتارخوینه، له مزگه‌وتی (العطا) له (به‌غدا).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۶۱۱.

۲. نامه‌ی مه‌لا مه‌حمود شیخ بزینی.

عهلی فهضل الله مهرعهشی (۱۰۶۸)

ناوی عهلییه، کوری فهضل اللهی کوری محهمهدی (مههرعهشی)یه، مهزههیی شافیعی بووه، زانییهکی شهرع زان بووه، شهرجی له سهه کتییی نیمامی غهزالی کردووه به ناوی: (موههب العزیز فی شرح الوجیز)، سالی ۱۱۳۴ک - ۱۷۲۱ز کۆچی کرد.

سههچاوهکان:

۱. معجم المؤلفین ۷/۱۶۶.

۲. هدیة العارفین ۱/۷۶۵.

۳. ایضاح المکنون ۲/۶۰۲.

عهلی قاسم سابلأغی (۱۰۶۹)

ناوی عهلییه کوری قازی میرزا نهبو قاسمی کوری میرزا نهحهدی سابلأغی یه سالی ۱۲۷۹ک - ۱۸۶۲ز له (سابلأغ - مههاباد) هاتووته دنیا.

له بنه ماله کی ناین پهروهه پهروهه ده بووه، زیرهک و هوشیار و ووریابووه، له ناو ناوقه رانی سههکه وتو بووو، دلقراوان و چاوبلند بوو، چل سال خه ریکی دهه رسدانه وه و نامۆزگاری بوو، یهک بوو له پیاوماقولانی کوردستانی ئیران، له بهه لیهه شانه وه کرا به قازی، (قازی) ههزی له میوانداری بوو، سفره و خوانی ههه له گۆری بوو، دهوره کی سههه کی هه بوو، بو شوژی کورد، بۆیه چوار جار له بهندیخانه گیرا.

قازی یهک بوو له فهقییه کانی زانی به ناوبانگ (مهلا عبداللهی پیره بابی)، قازی تهه ریه تهی له شیخ مهلا حه سه نی بورهانی وهه رگرت، له مزگه وتهی قازی له (مههاباد)، قازی دانراوی خۆی زۆر بوون، به لام هه موویان له گهه له پهههه کخانه گهه ره که ی مههاباد، له جهنگی جیهانی یه کهم فهوتان، تههیا شهرحه فارسییه که ی نه بی، که له سهه ره قه سیده ی (بانته سعاده)ه، له مهخی پیغه مههه (د.خ)

کۆچی دوا یی: بهه ده وهام بوو، له سههه خزه تهی ئایی پیروز، تا سالی ۱۳۵۰ک -

۱۹۳۱ز کۆچی دوا یی کرد، بهم بۆنه یه مهلا ماری کۆکه یی هۆنراوه کی داناهه، ده ته ی:

جه نابی موسته طب فاضیل مهولانا عهلی قازی
 رهئیی نههلی عیلم و مهرکهزی نهفرادی روحانی
 ز، مینایی شهرابی (کل شیء هالك إلا^(۱))
 نه بوئیده نورا شهر بهتی ته فریقی جیسمانی
 ز، دیوانی قهضا فهرمانی (کل من علیها فان)^(۲)
 به نامهش نامه د نهز دهر بار ره جهه تگاهی ره هجانی
 نیجابهت کهرد روحی پاکئی نو (لیک) ده عوه ترا
 (بدار الموت) چون کردهش سروشی غهیبی میهمانی
 چو ته نریخی وه فاته شرا طه له ب کهرده نندا نامه د بگو
 (هب وهو مغفور) ز، فهیضی فهضلی ره هجانی
 $1350 = 1326 + 17 + 7$ ک

کوره کانی: قازی عهلی دوو کوری هه بوو:

۱. نه بو قاسم: صددری قاسم، ناییبی په رله مانی ئیرانی و نه ندانی کۆری رۆشنیرانی (تاران) بوو.
۲. محهمه د: قازی محهمه د، سه روکی شوړش و کۆماری مه هاباد، له مهودوا باسی ده کین - به ئیزی خودا - .
سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۲۰ - ۳۲۲.
۲. تاریخ مشاهیر کورد ۳/۵۸۸ - ۵۹۷.
۳. معجم أعلام الکورد ۴۹۹ - ۵۰۰.

(^۱) نیشانه به بو نایه تی: (کل شیء هالك الا وجهه)، سوره تی/ القصص ۸۸.

(^۲) سوره تی الرحمن ۲۶.

عه‌لی قاسم شاره‌زوری (۱۰۷۰)

ناوی عه‌لییه کوری قاسمی کوری مظفیری کوری عه‌لی کوری مظفیری
 شاره‌زورییه، له (به‌غدا) ده‌رسی له‌لای مه‌مه‌دی حه‌سه‌نی باقلانی خویندوو، له (واسیط)
 کرایته قازی، دوابی کرایته قازی (موصل)، پاشان بو قازیاتی ره‌وانی (شام) کرا، له
 ۱۱۳۷ - ۵۳۲ك از کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۸۸ - ۳۹۰.
۲. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۱۴۷.
۳. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۳۷.
۴. الإكليل في محاسن أربيل ۹۰ - ۹۱.

عه‌لی مه‌مه‌د نه‌خه‌لاتی (۱۰۷۱)

ناوی عه‌لییه، کوری مه‌مه‌دی کوری حه‌سه‌نه، خه‌لکی شاری ناخلاتی نزیک
 ده‌ریای (وان)ه، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بووه، ناسراوه به (قادوسی) چونکه مه‌ندیلی قوچ بووه
 هه‌روه‌ها ناوده‌بردرا به (رکابی)، گویا: رکیبی نه‌سبی پیغه‌مه‌ری (د.خ) له‌لا بووه،
 هه‌روه‌ها ده‌لین: به‌شیک له (مووه) پیروزه‌کانی پیغه‌مه‌ری (د.خ) له‌لا بووه، زانیه‌کی
 شه‌رع زان بووه، له قوتابخانه‌ی (ظاهریه) پیش نویژ و ده‌رس بیژ بووه، له نیوه‌ی مانگی
 جیمادی یه‌که‌م، سالی ۷۰۸ك - ۱۳۰۸ز کۆچی دوابی کرد.

دانراوه‌کانی: چه‌ند کتیبی داناون، له‌وانه: (شرح الهدایة) و (سیرة الرسول).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۷/۱۹۰ - ۱۹۱.
۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۹۴.
۳. كشف الظنون ۲/۲۰۳۵.
۴. هدية العارفين ۱/۷۱۶.

عه‌لی محه‌مه‌د به‌نده‌نیچی (۱۰۷۲)

ناوی عه‌لییه کوری محه‌مه‌دی کوری مه‌مدودی کوری عیسای به‌نده‌نیچی یه، نازناوی شه‌مه‌دینه، سالی ۶۴۴ ک - ۱۲۴۶ ز هاتووته‌دنیا، به‌نده‌نیج مه‌نده‌لی یه، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، زانیاریه‌کی زۆری له‌ فه‌رمووده و زانسته‌کانی کۆکرده‌وه، پاشان چووه (به‌غدا)، له‌وی چووه (دیمشق)، هه‌رچه‌نده پیر و به‌ ته‌مه‌ن بوو، به‌لام دریقی نه‌ده‌کرد، له‌ به‌لاو کردنه‌وه‌ی فه‌رمووده، به‌ تایه‌ت صحیحی موسلیم و تورمزی، له‌ ۴ ی مانگی (محرم)، سالی ۷۳۶ ک - ۱۳۳۵ ز له‌ (دیمشق) کۆچی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۸۲/۱۴.
۲. تاریخ أربیل ۴۳۸/۲.
۳. شذرات الذهب ۶/۱۱۳ - ۱۱۴.
۴. الدرر الكامنة ۳/۱۲۰ - ۱۲۱.

عه‌لی محه‌مه‌د ته‌ویلایی (۱۰۷۳)

شیخ عه‌لی نازناوی حوسامه‌دینه، کوری شیخ محه‌مه‌د به‌هائه‌دینی کوری سیراجه‌دین شیخ عوسمانی (ته‌ویلاییه)، سالی ۱۲۷۸ ک - ۱۸۶۱ ز هاتووته‌دنیا. ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورئانی پیروزی خه‌تم کرد، کتیه‌ سه‌ره‌تاییه‌کانی ته‌واو کرد، خه‌ریکی خویندنی شه‌ریعه‌ت و عه‌ره‌بی بوو تا شاره‌زا بوو، فیزی زمانی عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی بوو به‌ چاکی، ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له‌ باوکی وه‌رگرت، خه‌ریکی جیه‌جی کردنی داب و ده‌ستوری ته‌سه‌ووف و دلپاکی و ده‌رون پاکی بوو، له‌ژیری چاودیری شیخ نه‌مه‌دی مامی، پاشان بابی کۆچی دوایی کرد، شیخ عه‌لی له‌ شوینی دانیشت، ده‌ستی کرد به‌ ری نیشاناندانی خه‌لکان، خزمه‌تی خانه‌قا و مریدان، چه‌ند باخچه و زه‌وی و زاری له‌ بابی بۆ به‌جیمابوو، به‌روبوومه‌که‌ی هه‌موو خه‌رج ده‌کرد له‌ خانه‌قا، به‌م شیوه‌یه‌ توانی خانه‌قا و قوتابخانه‌که‌ فراوانتر بکا، له‌ چه‌ند شوینانی تر خانه‌قا دروست

بکا، خانهقای (تهویلته)ی گهوره کرد، باغهکانی زیادکرد، خانهقای (باغه کۆنی) ناوهدان کردهوه، خانهقای (گۆلپیی) چاکردهوه، له (هانه نهوت)ی بیاره میوانخانهی دروست کرد، له (کراویه دۆلی) چپای ههورامان هاوینهههوارى رینکخست، له گوندی (تهبه کهلی) سهه ناوی (زهلم) جینگای سانهوهی میوانانی دروست کرد، بهو ههموو زهنگینی و دهست دریزیه ههروه کو ههژاریکی بی دهستلآت رایدیهوارد، تهنیا خهیریکی کاروباری سۆفیهتی و نامۆژگاری موسولمانان بوو، زۆر کهراماتی لی دهگیزنهوه نهوهش شایانیتی، ههه رکهس بو خودا بی خوداش بو نهو دهیی، بهردهوام بوو له سهه نهو خزمهته، تا سالی ۱۳۵۸ک - ۱۹۳۹ز کۆچی دواپی کرد، کورپنکی ههبوو ناو محهمهد، نهویش کورپنکی ههبوو، ناو نهجهد سالی ۱۳۴۱ک - ۱۹۲۲ز له گوندی (گۆلپ) هاته دنیا، پاشان بووه جینگری باوکی، له ۱۹۴۷ز ناوچه که ناله بار بوو، چوو (ئیران)، دواى نارامبوون گهراوه، دواپی (ههلهجه) بۆمباران کرا، ناواره بوو هاته (ههولیر)، لهو کاته له گهه کاکم مهلا طهیب سهردانمان کرد، دواپی چوو (ئیران)، له ۱۴۰۹ک - ۱۹۸۸ز کۆچی دواپی کرد، کورپنکی ههیه ناو موعتهصم.

سهه چاوه کان:

۱. نثر الجواهر والدرر ۱/۹۱۶ - ۹۱۷.
۲. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۵۴۴.
۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۰۱ - ۴۰۲.
۴. بنه ماله ی زانیاران ۴۱۲ - ۴۱۴.
۵. یادی مهردان ۲/۸۳ - ۸۴.

عهلی محهمهد جزیری (۱۰۷۴)

ناوی عهلییه ناناوی (نهوولحهسه نه)، کورپی محهمهدی کورپی محهمهدی کورپی عبدالکریمی کورپی عبدالواحیدی جزیرییه، ناسراوه به: (ابن الأثیر عزالدین) سالی ۵۵۵ک - ۱۱۶۰ز له جزیره ی بۆتان هاتووته دنیا، ههه لهوئی پینگهیشتوووه، پاشان له

خزمهت باوکی و مهجدهدینی برا گهورهی و له گهلهن ضیانهدینی برا گچکهی چووته موصل، لهوی خهریکی خوتندن بوو، ناوه ناوهش سهفهری بهغدای ده کرد، دوابی چووه (شام) و (قودس) گهراوه (موصل)، له مالهوه خهریکی نووسین بوو، دهسته دهسته خهلهکان بۆ فیبروونی زانیاری دهچوونه لای، له کۆتایی سالی ۶۲۷ك چووه (دیمشق)، له ۶۲۸ك چووه (حلهب)، ماوه کی کهم لهوی بوو گهراوه (موصل).

ناوبراو له زانیاری فەرموودهی پتغمهبر (د.خ) بههتیر بوو، له میژووی کهون و نوی ناگادار بوو، له ناسینی نهتهوه و رهچهلهک و روداوهکانی رۆژگار دهستی بالا بوو. دانراوهکانی: چهند دانراوی بهنرخه ههیه، لهوانه:

۱. الکامل: له چاترین نووسراوهکانی میژووه، تا سالی ۶۲۸ك باس دهکا.
۲. أسد الغابة في معرفة الصحابة.
۳. اللباب في تهذيب الأنساب.
۴. تأريخ الدولة الأتابكية.
۵. تحفة العجائب في التاريخ.
۶. الجامع الكبير.
۷. الجهاد.

کۆچی دوابی: له مانگی شهعبانی سالی ۶۳۰ك - ۱۲۳۲ز له موصل کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوهکان:

۱. الکامل / پتشمه کی ۱/۳.
۲. أسد الغابة / پتشمه کی ۱ / ۶ - ۷.
۳. شهرفنامه / پهراویز ۱۹۴.
۴. هدية العارفين ۵/۷۰۶.
۵. وفيات الأعيان ۳/۳۳.

۶. كشف الظنون ۱/۸۲.
۷. اللباب في تهذيب الأنساب ۱/۵ - ۶.
۸. أربيل في العهد الاتابكي ۲۵۹.
۹. معجم أعلام الكورد ۴۹۳ - ۴۹۴.
۱۰. مشاهير الكورد ۱/۶۶ - ۶۷.
۱۱. البداية والنهاية ۱۳/۱۴۱.
۱۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۸۴ - ۳۸۶.
۱۳. شذرات الذهب ۵/۱۳۷.
۱۴. معجم المؤلفين ۷/۲۲۸ / ۱۳/۴۰۷.
۱۵. منهل الأولياء ۱/۲۰۲.
۱۶. الأعلام ۱/۷۹.
۱۷. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۱۱.
۱۸. سير أعلام النبلاء ۱۳/۱۸۸ - ۱۸۹.
۱۹. طبقات الشافعية / نهسهوى ۱/۱۳۲.
۲۰. إنباه الرواة ۳/۲۶۰.

عهلى محهمهد حصكهفى (۱۰۷۵)

ناوى عهليه كورى محهمهدى كورى عبدالرحيمى كورى محهمهدى كورى عهلى كورى نيراهيمى كورى مهسعودى كورى محهمهده، خهلكى (حصن كيفا)يه، مهزههيبى شافيعى بووه، بو خويندن چوويته (موصل)، لهوى چوويته (ديمشق) لاي زاناياه كانى ويتدهرى خويندووه، به بينان چوويته (حج)، گهرايتهوه (حلهب) لاي مهلا عوسمانى كوردى و چهند زانايسانى خويندووه، تهواوى كردووه، دهرسى داوه، دوايى كرايته (موفتى).

ماموستا له نهحو و صهرف و مهنتیق و عهروز و قهوافی شارهزابوو، شاعیرهکی چاک بوو، چهند مهتهلی هۆنراوهی له شهریعت داناو، له رۆژی سی شهمه ی ۷ مانگی شهووال سالی ۹۲۵ک - ۱۵۱۹ز کۆچی دوابی کرد.

سهراوهکان:

۱. شذرات الذهب ۷/۱۳۷ - ۱۳۸.

۲. معجم أعلام الكورد ۴۹۴ - ۴۹۵.

عەلی محەممەد حەسکەفی (۱۰۷۶)

ناوی عەلییە، کورپی محەممەدی کورپی عەلی کورپی مەنصورپی کورپی نەبو لوظفە، خەلکی (حصن کیفا)یە، مەزەهەبی شافعی بوو، سالی ۸۵۷ک - ۱۴۵۳ز له (قودس) هاتەدنیا، له زوووه باوکی کۆچی دوابی کرد، لهلای ماموستا عومەر حەنبەلی ئەشعەری پەرورده بوو، قورنانی پیرۆزی لەبەر کرد، له گەل (شاطبە) و (نەلفیە) و (مینهاج) و (جمع الجوامع)، زانستهکانی قورنانی پیرۆزی تەواو کرد، ماوهی دە سالان بوخاری شەریف و چەند کتیبی تری لهلای کەمالی کورپی نەبو شەریف خویند.

سالی ۸۷۳ک سەفەری (قاھیرە)ی کرد، سالی ۸۷۴ک چوو (شام) تا سالی ۸۷۸ک لەوئێ خەریکی خویندن بوو، پاشان له (دیمشق) کرا مودەرریس، سالی ۸۸۰ک - ۱۴۷۵ز کرا وتارخوینی مزگەوتی (بلبغا)، هەر و هە ئیجازەیی فەتوا و دەرسدانەوهی پێدرا، ماموستا جگە له مەلایەتی نووسەر و شاعیرهکی بە توانا بوو، غونەیی شیعەرەکانی تێهەلکیش له گەل قەسیدەیی بودریه، دەلی:

قال الرفاق استعدوا، من أجل أهلٍ ومالٍ

فقلت من عظم ما بي: (يا أكرم الخلق مالي)

يا من يخاف عِداه، اذا المذاهب أعيت

بالله ثق وتحصن، (وقاية الله أغنت)

سهراوه: الضوء اللامع ۵/۲۹۰ - ۲۹۱.

عهلی محهمهد دیاربهگری (۱۰۷۷)

ناوی عهلییه کوری سهید محهمهدی شافیعی یه چوویته (قاهیره)، لهوی له قوتابخانهی (ئهحمهدهیه) کرایته (مدرس)، دوابی چوویته (مهککه)ی پیروز لهوی مایتهوه تا سالی ۱۱۶۶ک - ۱۷۵۲ز کۆچی دوابی کردوه، شهرحی (درر الأعلى)ی شیخ محیهدینی عهههیی کردوه.

سهراوهکان:

۱. هدیه العارفين ۵/۷۶۸.

۲. معجم المؤلفين ۷/۲۰۲.

عهلی محهمهد دیاربهگری (۱۰۷۸)

ناوی عهلییه کوری محهمهدی کوری سالمه، سالی ۵۵۱ک - ۱۱۵۶ز له دیاربهگری هاتوته دنیا، زانیهکی به توانا بووه، بهتاییهت له نوصول و له فیه دهستی بالآ بووه، له سهههتاره له سههه مهزههیی نیمامی نهحمهد بوو، پاشان بۆ خویندن چووه (بهغدا)، لهوی هاته سههه مهزههیی نیمامی شافیعی، نهجما چووه (شام) خهریکی زانیاریهکانی نهقلی بوو، و اشارهزابوو له چهرخی خۆی کهم وینه بوو، دوابی چووه (میسر) له قوتابخانهکی نزیک گۆری نیمامی شافیعی دهرسی دههه، دوابی چووه شاری (حهما)، سالی ۶۳۱ک - ۱۲۳۳ز کۆچی دوابی کرد.

دانراوهکانی: چهند دانراوی ههیه، لهوانه: (أبکار الأفكار) و (منائح القرائح) و (رموز الكنوز) و (دقائق الحقائق) و (لباب الألباب) و (منتهی السؤل فی الأصول).

سهراوهکان:

۱. كشف الظنون ۲/۱۸۵۷.

۲. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۱۵ - ۴۱۶.

۳. شذرات الذهب ۵/۱۴۴ - ۱۴۵.

۴. البداية والنهاية ۱۳/۱۴۳.

۵. مشاهیر الکورده ۱/۷۴.
۶. الأعلام ۱/۱۸ / ۳/۲۱۸ / ۵/۱۵۳.
۷. معجم أعلام الکورده ۴۸۱ - ۴۹۲ - ۴۹۳.
۸. معجم المؤلفین ۷/۱۵۵.
۹. وفيات الاعیان ۲/۴۵۵ - ۴۵۶.
۱۰. هدية العارفين ۱/۷۰۷.
۱۱. إيضاح المكنون ۱/۲۸۱.

عهلی محهمهد دیاربه کوری (۱۰۷۹)

ناوی عهلییه کوری محهمهد، خه لکی (دیاربه کره)، ناوبراوه به موفتی شافیعیان، تهفسیری سورتهی (فاتیحه) ی کردووه به بیتی بی نوقته، نهووش چالاکیه، کارهکی ناسان نیه، له ۱۲۱۰ ک - ۱۷۹۵ از کۆچی دوائی کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۷/۱۹۰.
۲. إيضاح المكنون ۳/۳۰۷.
۳. هدية العارفين ۱/۷۷۲.

عهلی محهمهد دینه وهری (۱۰۸۰)

ناوی عهلییه کوری محهمهدی کوری مباره کی (دینه وهریه)، تهفسیری قورئانی بیروزی کردووه، به ناوی (الواضح فی تفسیر القرآن)، سالی ۳۰۸ ک - ۹۲۰ ز کۆچی دوائی کردووه.

سه رچاوه: معجم أعلام الکورده ۴۹۰.

عهلی محهمهد سورچی (۱۰۸۱)

ناوی عهلییه کوری محهمهد نهفندی سورچییه، سالی ۱۰۷۴ ک - ۱۶۶۳ ز، له (سه ردهشت) ی ئیران مهلا بووه دهرسی فهقیانی داوه، حاشیهی هیه له سه ر تهفسیری

به‌یزاوی سوره‌تی (یاسین)، هه‌روه‌ها حاشیه‌ی تری هه‌یه، له‌سه‌ر حاشیه‌ی عیصامه‌دین له‌سه‌ر ته‌فسیری به‌یزاوی جزووی (عه‌مه)، سالی ۱۱۱۲ك - ۱۷۰۰ز ته‌واوی کردووه، پیشکەشی به‌مه‌لا فه‌یزوالله‌ نه‌فه‌ندی کردووه.

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه ۳/۳۲۵ - ۳۲۸ - ۳۷۷، ۶/۱۰۳ - ۱۰۸ - ۱۰۹.

عه‌لی مه‌مه‌د شنۆیی (۱۰۸۲)

ناوی عه‌لییه کورپی مه‌مه‌دی کورپی عبدالله‌لیکه، خه‌لکی شاری (شنۆ)یه، زانا و دانا بووه، له‌ رێزمانی عه‌ره‌بی و زانیاری نه‌ته‌وه و ره‌چه‌له‌ك و باسه‌کانی رابردو ناگاداربوو، له‌ مانگی ذی‌الحجه‌ی سالی ۵۳۳ك - ۱۱۳۹ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: بغیة‌ الوعاة ۲/۱۹۴.

عه‌لی مه‌مه‌د شیخ‌وه‌تمانی (۱۰۸۳)

ناوی عه‌لییه کورپی مه‌لا مه‌مه‌ده، ناسراوه به‌مه‌لا عه‌لی گه‌وره، سالی ۱۸۰۷ز له‌ گوندی شیخ‌وه‌تمانی باله‌کایه‌تی هاتووته‌دنيا، پاش ته‌واو کردنی خویندنی چووه (رواندز)، له‌ مزگه‌وتی گه‌وره کرا (مدرس)، ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه، مامۆستا یه‌که له‌ زانییه به‌ناوبانگه‌کان، حاشیه‌ی له‌سه‌ر (توحفه) و (به‌یزاوی) و (بورهانی گه‌له‌نبه‌وی) و (سیوطی) و (عبدالله یه‌زدی) و (جمع‌الجوامع) و (فتح‌المعین) هه‌یه، به‌شیکیان له‌ لایه‌ن مه‌لا عه‌لی مه‌لا مه‌مه‌د شیخ‌وه‌تمانی، پیش نوێزی مزگه‌وتی (دوو برا) له‌ گه‌ره‌کی رۆناکی له‌ (هه‌ولێر).

کۆچی دوایی: سالی ۱۸۶۵ز له‌ (رواندز) کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی گه‌رده گه‌رده، نزیک گۆری مه‌لا مه‌مه‌دی خه‌تی به‌ خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: بنه‌مالانی به‌ناوبانگی کوردستان ۱۰۲ - ۱۰۴.

عه‌لی مه‌مه‌د قزلبجی (۱۰۸۴)

ناوی عه‌لییه کورپی مه‌لا مه‌مه‌دی کورپی عه‌لی کورپی نیبراهیمه، ده‌وری سالی ۱۲۴۰ك - ۱۸۴۴ز له‌ گوندی (نیبراهیم ناوا)، نزیک ناحیه‌ی (قزله) هاتووته‌دنيا، له‌

خزمت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، چهند کتییی نه‌حو و صه‌رف و فیه و عه‌قیده‌ی خویندن، ده‌لتی: {له‌و کاته له‌ خزمت باو کم ده‌مخویندن، ته‌صریفی زه‌نجانی بو‌ ده‌نوسیمه‌وه، کاتی زستان بو، خانوه‌که‌ درۆپه‌ی ده‌کرد، کتیه‌که‌ ته‌ر ده‌بو، باو کم وشکی ده‌کرده‌وه، دیسان ده‌ینوسیمه‌وه، هه‌ر خه‌ریکی نه‌و حاله‌ بو، ده‌یگۆ: کورم نه‌و ماندوو بوونه‌م بو تووه‌ به‌فیرزی نه‌ده‌ی نیمه‌ش له‌سه‌ر نه‌و نامۆزگاریه‌ ده‌رۆین تا نیستا}.

مامۆستا قزلی بو‌ خویندن چووه‌ لای مه‌لا محمه‌دی (یانی)، دوایی چووه‌ لای مه‌لا محمه‌دی (بانه‌ی)، سالی ۱۲۵۸ ک - ۱۸۴۲ از شه‌رحی (ته‌ذیب المنطق)ی نووسیمه‌وه، پاشان له‌ گه‌ل مه‌لا عبدالله‌ی پیره‌باب چوونه (به‌غدا) لای مه‌لا محمه‌د فه‌یزی زه‌هاوی، له‌وی له‌ قوتابخانه‌ی (سلیمانیه‌) حیکمه‌ت و ریازیات و چهند بابه‌تی خویندن، (زه‌هاوی) زۆر که‌یفی به‌و دوو مه‌لایه‌ کورده‌ ده‌هات، له‌و باره‌یه‌ مامۆستا عبدالکریم (مدرس) ده‌گێرته‌وه له‌ زه‌هاوی: {نه‌گه‌ر زیه‌کاتی مه‌لای قزلی و سه‌عی مه‌لای پیره‌بابی، هه‌ردوو کۆبینه‌وه له‌ پیاوه‌ک، مه‌لایه‌کی وه‌کو منی لی دروست ده‌بی}.

گه‌رانه‌وه‌ کوردستان، بووه‌ مه‌لا له‌ (تورجان) لای محمه‌دنه‌مین به‌گ، له‌وی ماوه‌ چل و پنج سال خه‌ریکی کاروباری مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه‌ بو.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالله‌ی پیره‌بابی (مدرس)ی (مه‌هاباد)، مه‌لا عبدالرحمان: (مدرس)ی مه‌دره‌سه‌ی (سۆر) له‌ مه‌هاباد، مه‌لا عبدالله‌ی وه‌لزی، مه‌لا عبدالرحمان پێنجوینی، مه‌لا محمه‌د حوسینی تورجانی زاده، مه‌لا محمه‌د حه‌سه‌ن تورجانی، مه‌لا عبدالله‌ داغستانی جه‌وانشیر، مه‌لا سه‌ید حوسین چۆری مه‌ریوانی، مه‌لا سه‌عید مه‌لا ره‌حیم.

خووره‌وشتی: مامۆستا ته‌نیا مه‌به‌ستی ده‌رسدانه‌وه‌ و نووسینی بابته‌کانی ئایینی بو، رووی خۆی نه‌ده‌دا دنیا، بی‌نەفس بو، رووخۆش و قه‌سه‌خۆش بو، ده‌گێرتنه‌وه: له‌ تورجان ماله‌کی جولکه‌ هه‌بو، له‌ رویشتن مامۆستا به‌ پیش خۆی ده‌دا، خه‌لک گله‌بیان لیکرد: مامۆستا به‌خۆ به‌و هه‌موو زانیاریه‌، چۆن له‌ دوو نه‌و جولکه‌ ده‌رووی؟ وه‌لامی

داوه، فرمووی: له بهر سی شت، به کهم: بیره و ریشی سبیه. دووهم: کاتی هاتمه نیره. سهردانی کردم. سی یه: پرسیاری ته وراتی لی ده کهم، بیه دهلی و وهک ماموستایه بو من. مینش له بهر نهو شتانه، ریزی ده گرم، به پیشی ناکهوم.

دانراوه کانی: (هونراوهی فهرائیز)، (هونراوهی تهجوید): به عههیی، (هونراوهی تهجوید): به فارسی، (مهقولات)، (رسالة في الآداب)، (الظرف المنسوب)، (صیغ المصادر)، (تحفیف الهمزة)، (الرسالة المعرفية)، (أجزاء القضية) و شهرحی (آداب البحث) ی نودهیی. نهو کتیانهی حاشیهی له سهر نووسیون: تهصرفی مهلا عهلی، جامی، سیوطی، مغنی اللیب، مطول، التسهیل، شرح المغنی، مختصر، مفتاح العلوم، جمع الجوامع، حکه العین، عصام الدین وضع، فناری، معلقات السبع، القصيدة البرديه، عبدالله یهزدي، فهرائیزی شهرحی منههج، لامیه العرب، لامیه العجم، المقامات الحريرية، قانون ابن سینا، نخبة الفكر، الإبتقان للسیوطی، شفاء القاضي، شرح التجريد، شرح العقائد، شرح المواقف، تقریب المرام، شرح الشاطبية، شرح الحفایه، رفع الخفا، تشریح الأفلاك، أشكال التأسيس، شرح الجواد، شهرحی جهلی له سهر (رسالة الحساب)، بخاری، مسلم، ألفیه العراقي، عبدالغفور لاری، لاری حکمهت، قاموس سهیله کورتی و سهید شهریف، خمیره وتایهیی (ابن الفارض)، تاریخ (ابن الاثیر)، و فیات الأعیان.

کۆچی دواي: رۆژی پینج شه مه (۵) ی مانگی (محرم) ی، سالتی ۱۲۹۶ ک - ۱۸۷۹ ز کۆچی دوايی کرد.

کوره کانی: عبدالرحیم و کاکه حه مه و مهلا حه سه ن و مهلا حوسین، له گه ل کچینکی مهلا ناو (عائیشه) خان.

سهرچاوه کان:

۱. بوژاندنه وه ۳/۲۶۶ - ۴/۱۲۶/ ۲۶۸ - ۵/۷۳/ ۱۲۸ - ۷/۳۰/ ۲۹۸.

۲. ژیناوه ری زانایانی کورد ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۳۸ - ۲۴۳.

۳. الشیخ معروف التودهی ۱۴.

۴. تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۲۴۵ - ۲۵۵.

۵. مشاهیر الكورد ۲/۷۸.

۶. معجم أعلام الكورد ۵۰۴.

۷. علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۹۶ - ۳۹۸.

۸. تاریخ مشاهیر کورد ۲ / ۱۴۲ - ۳۹۴ - ۳۹۵.

عەلی محەممەد گۆرانی (۱۰۸۵)

ناوی عەلییە کورپی محەممەدی گۆرانی شافیعی یە، پیش نوێژ بوو له مزگهوتی جەرگیس پیغه‌مبەر (د.خ) له (موصل)، حاشیه‌ی له‌سه‌ر شه‌رحی شه‌مسیه و شه‌رحی عه‌قائیدی ته‌فتازانی هه‌یه، سالی ۱۰۹۴ ک - ۱۶۸۳ ز کۆچی دوا‌یی کردووه. سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۷/۱۷۲.

۲. منهل الأولياء ۲/۱۸۸.

۳. مشاهیر الكورد ۲/۸۳.

۴. هدية العارفين ۵/۷۶۲.

۵. خلاصة الأثر ۳/۲۰۳.

۶. علماءنا في خدمة العلم والدين ۳۹۴.

۷. معجم أعلام الكورد ۵۰۵.

عەلی محەممەد نۆده‌یی (۱۰۸۶)

ناوی عەلییە کورپی سه‌ید محەممەدی کورپی شیخ عەلی کورپی باباره‌سولی به‌رزنجی یە، ناسراوه به شیخ عەلی کۆسه، ده‌وری سالی ۱۰۹۰ ک - ۱۶۷۹ ز له‌ خانه‌واده‌کی نایین په‌روه‌ر پیگه‌یشتروه، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، ماوه‌ک خه‌ریکی وه‌رگرتنی زانیاری بوو، دوا‌یی ته‌ریقه‌تی (قادری) له شیخ حه‌سه‌نی گله‌زه‌ردی وه‌رگرت، چووه (دۆل په‌مور) ده‌ستی کرد به‌ نامۆزگاری، چه‌ند که‌سانی پیگه‌یاندن، له‌وانه: شیخ مه‌عروفی نۆده‌یی

باوکی کاک نههمدی شیخ (خوالییان خوش بی)، ماموستا کۆچی دوایی کرد، بهرواره کمه لا نه.

کوره کانی: ههشت کوری هه بوون، ناوه کانیان نهوانه: شیخ عه بده، شیخ محهمه، شیخ نههمه، شیخ مصطفا، شیخ محسین، شیخ عزیز، شیخی گوندی داسیران. شیخ مههمود.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۳۹۲ - ۳۹۳.

۲. بنه ماله ی زانیاران ۳۳۸ - ۳۳۹.

عهلی محهمه هه رشه می (۱۰۸۷)

ناوی عهلی یه، کوری مهلا محهمه، خه لکی گوندی (هه رشه می)، زانیایه کی به دین و خواپهرست بووه، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خوتندن، ماوهک له لای نهو بوو، ماوهک چوو له لای مهلا نههمدی نهوی مهلا وهیسی (هه رشه می)، کۆتایی به خوتندن هینا، بووه مهلا له گوندی (گرده رشه) ی دهوزنی (بادینان)، دهستی کرد به جیهه جی کردنی کاروباری نایی، هه رهوی وهیتهتی کرد: { که مردم له گۆرستانی (کینه سپیلک) له (بهحرکه) بمشارنهوه }، زۆری بێ نهچوو، به سهردان هاته (بهحرکه) کۆچی دوایی کرد، لهو جینگایه که خزی داینابوو، به خاک سپێردرا.

کوره کانی: مهلا عهلی چوار کوری هه بوون:

۱. شیخ نهوه: له (بنه سراوه) ی گهوره، لای مهلا نههمدی ناشوکانی بوو ماوهک

چوو (بیرزین) لای مهلا نیسماعیل سوسهیی، به فهقیتهتی کۆچی دوایی کرد.

۲. شیخ عوبید: له نهجمی (دووپشک) پیوه دان، کۆچی دوایی کرد، مندالتی نهبوو.

۳. شیخ نهسهه: مندالتی نهبوو.

۴. مهلا محهمه: کورینکی مهلا ی هه بوو ناسرابوو به: (شیخ شاکر)، نهویش ظاهر و

چهند کوری دی هه بوون.

سەرچاوه: دهنگی زانا ۵۰/۹۴ - ۹۵ - ۲۰۰۱ ز.

عهلی مهحمود حهرانی (۱۰۸۸)

ناوی عهلییه کورێ مهحمودی کورێ عهلی کورێ مهحمودی کورێ عهلی کورێ مهحموده، خهلتکی (حهران)ه، دهوری سالی ۷۶۰ك - ۱۳۵۸ز هاتوتهدنيا، له شهربهت به تايهت مهزههبي شافيعی شارهبووه، له نهحو و فهرائيز نازا بووه، زيرهك و زهين تيز بووه، (۲۵۰) بهتی ئهلفيهی عيراقی به يهك رۆژ له بهر کردووه، له تهمهنی ۳۵ سالیدا له مانگی رهمزانی پيرۆز سالی ۷۹۵ك - ۱۳۹۳ز کۆچی دوايي کرد.

سەرچاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۳/۱۲۶ - ۱۲۷.

۲. شذرات الذهب ۶/۳۴۱.

عهلی مهحمود دۆلكانی (۱۰۸۹)

ناوی عهلییه کورێ مهحموده، سالی ۱۳۳۰ك - ۱۹۱۲ز له گوندی (دۆلكان)ی ئالان، هاتوتهدنيا.

خویندنی: له تهمهنی پازده سالیدا چووه ناو فهقیان، له سه ره تاوه لای مهلا محهمهدی گروپسی له گوندی (دهروینه) دهستی به خویندن کرد، پاشان خویندنه کهی له لای ئهو به پیرزانه برده سه ر: مهلا سید عبداللهی پشدهری، مهلا نه سه عدی مه حوی، مهلا نه حهدی دیلزه ی، مهلا عبداللهی دیلزه ی، مهلا عبداللهی بیژوه ی له (سلیمانی)، مهلا عبداللهی بانهی له تورجان، مهلا حه سه نی ده شتیوی، کاکه مه لای بیوران، مهلا صالحی گه ناری، مهلا شیخ عومهری و اشه مه زین، دوا قوناغی چووه لای مهلا محهمهدی ره نیس له گه لاله، ماوه لهوی تا سالی ۱۳۵۹ك - ۱۹۴۰ز نیجازه ی وه رگرت.

بووه مهلا له (سه فیه)، پاش دوو سال گه راوه (دۆلكان) چوارده سالان لهوی بوو، هاته خانه قای (سه رده شت)، سالی ۱۹۹۶ز کۆچی دوايي کرد، له گۆرستانی (حهوت پیر)ی (بیژوه) له سه ر وه سه یه تی خزی به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: فه‌قی و فه‌قیه‌تی له کوردستان ۳۱۱.

عه‌لی مه‌حمود شاره‌زوری (۱۰۹۰)

ناوی عه‌لییه کوری مه‌حمودی کوری عه‌لی کوری عاصمی شاره‌زورییه، چوویته (دیمشق) له‌وی کرایته (مدرس)، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی نایینی پی‌روژ، تا سالی ۶۷۵ک - ۱۲۷۶ز کۆچی دوابی کرد، دوابی نه‌و مه‌لا صلاحه‌ددینی کوری هاته‌جینی، دوابی ویش نه‌وه‌کانی.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۱۲.
۲. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۲/۱۲۰.
۳. البداية والنهاية ۱۳/۷۷.
۴. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۸۷ - ۳۸۸.
۵. الدرر الكامنة ۱۳/۱۱۲ - ۱۱۳.
۶. معجم أعلام الكورد ۴۹۶.

عه‌لی مه‌حمود قاپروسی (۱۰۹۱)

ناوی عه‌لییه کوری مه‌حمودی کوری مه‌مه‌دی کوری نه‌بوه‌کری کوری جونه‌یدی کوری شیلی، کوری شیخ خضری کوری عبدالملیکی کوری عوسمانی شه‌ریفی کوردیه، خه‌لکی گوندی (قاپروسه) نزیك (حه‌له‌ب) سالی ۸۱۱ک - ۱۴۰۸ز له گوندی (بابه‌زیا) هاتووته‌دنیا، قورنانی پی‌روزی خه‌تم کرد، (محرری له‌لای مه‌لا سه‌ید خه‌لیلی مامی خویند، سالی ۸۳۴ک چووه (قاهیره)، دوابی چووه (قودس)، له‌وی چووه (مه‌ککه) ی پی‌روژ لای چه‌ند زانیانی خویند، له ۸۴۳ک چووه (حه‌ج)، له ۸۴۷ک دووباره چووه (حه‌ج)، له ۸۵۹ک چووه (مه‌غریب)، له ۸۶۰ک گه‌راوه پاشان کرا نایینی قهراتی (حه‌له‌ب).

مامۆستا زه‌نگین و ده‌وله‌مه‌ند بوو، لای کاربه‌ده‌ستان به‌ریژ بوو، شه‌وی هه‌ینی
 ۴ی جیمادی دووهم، سالی ۸۸۲ک - ۱۴۷۷ز کۆچی دوایی کرد.
 سه‌رچاوه‌کان:

۱. الضوء اللامع ۶/۳۴ - ۳۵.

۲. مشاهیر الکورد ۳۲۰.

عه‌لی موسلیم شاره‌زوری (۱۰۹۲)

ناوی عه‌لییه کوری موسلیمی کوری محمه‌دی کوری عه‌لی کوری فه‌ئعی
 شاره‌زورییه، مه‌زه‌بنی شافعی بووه، له (دیمشقی) دانیشتووه، له ته‌فسیر و شه‌ریعه‌ت
 شاره‌زا بووه، زانیاری تایه‌تی له (فه‌رائیز) هه‌بووه، کتییی (أحكام الخنثی) ی داناوه باسی
 نیره‌موکه، سالی ۵۳۳ک - ۱۱۳۸ز له نوێژی به‌یانی کاتی (سه‌جده) کۆچی دوایی کرد.
 سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدیة العارفين ۵/۶۹۶.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۳۸.

عه‌لی مه‌ظه‌ر دینه‌وه‌ری (۱۰۹۳)

ناوی عه‌لییه کوری مه‌ظه‌ری کوری مه‌کی کوری میقلاصه، نازناوی
 (نه‌بو‌لحه‌سه‌نه) خه‌لکی (دینه‌وه‌ر)ه، له قوتاییه‌کانی ئیمامی عه‌زالی یه، ده‌رسی به (ابن
 العساكر) داوه، شه‌وی ۲۷ی مانگی ربه‌زه‌زانی پرۆز، سالی ۵۳۳ک - ۱۱۳۹ز کۆچی
 دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العم والدين ۳۸۷.

عه‌لی مه‌لا ته‌کیه‌یی (۱۰۹۴)

مامۆستا شیخ عه‌لی مه‌لا باپیری شیخ باباعه‌لی به‌ناوبانگه، له گوندی (ته‌کیه)
 ده‌رسی داوه، له گه‌ل مه‌لا عبداللهی خه‌ریانی (۱۱۵۹ک - ۱۲۵۴ک) و مه‌لا عبداللهی
 سه‌رده‌شتی هاوچه‌رخ بووه.

سه‌چاوه: بنهمالهی زانیاران ۲۱۳ - ۲۱۴.

عهلی وهرتی (۱۰۹۵)

ماموستا مهلا عهلی یه‌که له مه‌لایه چاکه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، خه‌لکی گوندی (وه‌رته‌یه)، نه‌ویش کورپنکی مه‌لای هه‌بووه ناسراوه به: (شیخ مه‌لا حه‌سه‌ن): نه‌ویش دوو کوری مه‌لای هه‌بووه:

۱. مه‌لا خضر: سالی ۱۳۱۰ک - ۱۸۹۲ز ده‌رسی داوه، حوجره‌ی فه‌قیانی ناوه‌دان بووه، کورپنکی هه‌بوو ناو (شیخ نه‌حمه‌د)، سالی ۱۹۳۷ز ته‌کیه‌ی هه‌بوو له گوندی (به‌ردانگه‌ی دۆلی شاور).

۲. مه‌لا محهمه‌دنه‌مین: نه‌ویش کورپنکی هه‌بوو ناو عبدالله مه‌لایه‌کی چاک بوو، نه‌ویش کورپنکی مه‌لای هه‌بوو ناو عبدالقادر، نه‌ویش کورپنکی مه‌لای هه‌یه ناو محهمه‌د، سالی ۱۹۷۸ز مه‌لا بوو له ناوچه‌ی (رواندز) دوا‌یی هاته گوندی (زرگوز) له‌وێ ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه، کاروباری مه‌لایه‌تی نه‌نجام ده‌دا، دوا‌یی باری کرد بۆ (هه‌ولتیر) کرا پیش نوێژ و وتارخوین له مزگه‌وتی حاجی ئیبراهیم، نه‌ندامی لیژنه‌ی فه‌توا، له یه‌کیه‌تی زانیانی کوردستان.

سه‌چاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۴۰۵ - ۴۰۶.

عهلی وه‌ساننی (۱۰۹۶)

ماموستا مه‌لا عهلی، خه‌لکی گوندی (شیخ وه‌سانانی) ناوچه‌ی بالیسانه، ده‌رسی له‌لای مه‌لا محهمه‌د ئین ناده‌می باله‌کی خویندوووه، یه‌که بووه له خه‌لیفه‌کانی مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری، حاشیه‌ی سوودبه‌خشی له‌سه‌ر حاشیه‌ی (قه‌ره‌باغی) هه‌یه.

سه‌چاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۴۵.

۲. علمازنا فی خدمة العلم والدين ۳۹۴ - ۳۹۵.

عهالی یوسف ماردینی (۱۰۹۷)

ناوی عهلییه کوری یوسفی کوری شیبانه، نازناوی جهلاله دینه، ناسراوه به (ابن الصفار)، سالی ۵۷۵ك - ۱۱۷۹ز له (ماردین) هاتوته دنیا، زانایه کی رۆشنیر و نهدهب دۆست و شاعیر بووه، چهندان هۆنراوهی نازک و ریتک و پر مانای ههیه، کتیبی (أنس الملوك)ی داناووه له بابتهی شیعر، سالی ۶۵۸ك - ۱۲۶۰ز به دهستی چهپهتی تاوانباره کانی (تههر) له شاری (ماردین) شهیدکرا، کاتی داگیر کردنی شاره که.

سه رچاوه کان:

۱. فوات الوفيات ۳/۱۱۹.

۲. معجم المؤلفين ۷/۲۶۵.

۳. كشف الظنون ۱/۱۹۹.

عمادالدین محهمهد نامیدی (۱۰۹۸)

ناوی عیماده دینه، کوری محهمه ده، خه لکی (نامیدی) به، سالی ۱۰۰۴ك - ۱۵۹۵ز هاتوته دنیا، دهرسی له خزمهت باوکی و چهند زانایان خویندوووه، باوکی موفقی (شام) بوو، که کۆچی دوابی کرد مهلا عیمادیان له جی دانا، قازییه کان پی رازی بوون ریزیان لیتا، ماوهی ههژده سالان لهو خزمهته بوو، تا کو رۆژی پینج شه مهی ۱۵ی مانگی صهفر، سالی ۱۰۶۸ك - ۱۶۵۷ز کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی (باب الصغیر) له تهک باب و بایرانی به خاک سپردرا.

سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۲۴.

۲. معجم أعلام الکورد ۵۰۸.

عومهر نیبراهیم نه بویه کر کوردی (۱۰۹۹)

ناوی عومهره، کوری نیبراهیمی کوری نه بویه کری کوردیه، قورئانی پرۆزی له بهر کرد، پاش سالی ۸۴۰ك چوووه (قاهره) له خانه قای (سعید السعداء) دابهزی،

ماوه‌کی زۆر له‌وی خه‌ریکی خواپه‌رسی بو، دوا‌یی چووه‌ مز‌گه‌وتی (قیدان)، له‌وی زۆر که‌س ده‌هاتنه‌ زیاره‌تی، ماموستا مح‌مه‌د سه‌خاوی له‌ کتیسی (الضوء اللامع) ده‌لتی: {نیمه‌ش چو‌وبه‌ لای میوانداری کردین، قسه‌خۆش و زمان ره‌وان بو، شیخه‌کی به‌ حورمه‌ت بو، نیمه‌ی به‌خیره‌نا و ریزی گرتین}، سالی ۸۶۸ك - ۱۴۶۳ز له‌ مز‌گه‌وته‌که‌ی خۆی کۆچی دوا‌یی کرد، خه‌لکه‌کی زۆر نو‌یتریان له‌سه‌ر کرد، زانای به‌ناوبانگ عه‌له‌می به‌لقینی پیش نو‌یژ بو، هه‌رچه‌ند گۆرستانه‌که‌ دور بو، خه‌لکان له‌سه‌ر شان هه‌ریان گرت، تا به‌شداربین له‌و خیره‌ مه‌زنه‌.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۲۴ - ۳۲۵.

۲. معجم‌أعلام‌الکورد ۵۰۹.

عومهر ئیبراهیم خالید کوردی (۱۱۰۰)

ناوی عومهره‌ نازناوی (نه‌بو حه‌فص)ه، کوری ئیبراهیمی کوری خالیدی کوری عبدالرحمانی کوردیه، فه‌رموده‌ی گێرا‌یته‌وه‌ له‌: عبدالملیکی کوری عومه‌یر و سه‌فیانی (ئه‌هوری) (۹۷ك - ۱۶۱ك) و (شوعبه) و چه‌ندان زانای تر، پاشان خۆی ده‌رسی فه‌رموده‌ی داوه، چه‌ند که‌سی پینگه‌یاندووه، داخه‌که‌م زۆر زه‌ین تیژ نه‌بووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الأنساب ۴/۶۰۶.

۲. اللباب ۳/۹۲.

عومهر ئیبراهیم روهاوی (۱۱۰۱)

ناوی عومهره، کوری ئیبراهیمی کوری سوله‌یمان، خه‌لکی شاری (روها)یه‌ نزیک ئورفه، له‌ شاری (حه‌له‌ب) دانیشتووه، له‌ (موصل)ی خویندووه، له‌ (حه‌له‌ب) کرا‌یته‌ سه‌ر نووسه‌ر، خه‌ت خۆش و شاعیر و زمان ره‌وان بووه، له‌ مز‌گه‌وتی (نهمه‌وی) کرا‌یته‌ ووتارخو‌ین، سالی ۸۰۶ك - ۱۴۰۳ز کۆچی دوا‌یی کردووه.

سه‌ر چاره‌کان:

۱. شذرات الذهب ۷/۵۹ - ۶۰.

۲. معجم أعلام الكورد ۵۰۹.

عومهر نه‌بویه‌گر کچک مه‌لا (۱۱۰۲)

ناوی عومهره کورپی مه‌لا نه‌بویه‌گر نه‌فهندی کورپی مه‌لا عوسمان نه‌فهندی، سالی ۱۲۳۰ک - ۱۸۱۵ز له قهراتی (هه‌ولیر) هاته‌دنیا.

له خزمه‌ت بابی ده‌ستی کرد به‌خویندن، هه‌ر له‌لای نه‌و نه‌حو و سه‌رف و عه‌قیده و به‌لاغه و ئوصولی خویندن، ماوه‌کیش چوو له‌لای مه‌لا نه‌سه‌ده نه‌فهندی حه‌یده‌ری، پاشان چوو (رواندز) لای مه‌لا عومهر نه‌فهندی خه‌یلانی، ماوه‌له‌وئ تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت، سالی ۱۸۸۸ز چوو سه‌فه‌ری (حه‌ج)، له‌وئ چوو له‌لای (زه‌ینی ده‌حلانی) موفتی (مه‌ککه) و (مه‌دینه)، ئیجازه‌ی (مسلسل)ی فه‌رمووده‌ی پیغه‌مه‌ری (د.خ) له‌ خزمه‌ت وه‌رگرت.

مامۆستا له‌ زانسته‌کان زۆر شاره‌زا بوو، له‌ مه‌نتیق ده‌ستی بالا بوو، شه‌رحی نووسیوه له‌ سه‌ر جه‌دوه‌لی (مختلطات)ی شه‌رحه شه‌مسیه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌لی: وبعده فقد سألني من المشتغلين عندي (الأخ العزيز إسماعيل أفندي): أن اشرح له جداول المختلطات لشرح الرسالة الشمسية...).

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا نه‌بویه‌گر نه‌فهندی کورپی، مه‌لا ره‌سولی نه‌رمه‌نی سابلاخی سالی ۱۸۷۷ز، مه‌لا مه‌هودی نامیدی، مه‌لا ئیبراهیمی دۆغره‌مه‌چی، مه‌لا شه‌ریفی ره‌نگرێژانی، مه‌لا عبدالکریمی ره‌نگرێژانی، مه‌لا محه‌مه‌دی نه‌ورامی، مه‌لا محه‌مه‌دی دیره‌بروشه‌ی، مه‌لا عه‌لی قازی زراری.

مامۆستا عومهر نه‌فهندی خه‌ریکی خزمه‌تی ئایینی پیروۆز و ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان بوو، سه‌دو بیست ئیجازه‌ی مه‌لایانی دایه، جگه له‌وانه‌ی ماوه‌ک له‌ خزمه‌تیان ده‌خویندن،

دوایی ده‌چوونه شوینانی تر، سالی ١٣٠٩ک - ١٨٩١ز له (هه‌ولیر) کۆچی دوایی کرد، به لیکدانه‌وه‌ی نه‌بجهدی: (مدارس العلم بکت علی عمر)، بۆی دانراوه.

$$١٣٠٩ک = ٣١٠ + ١٠١ + ٤٢٢ + ١٧١ + ٣٠٥$$

سه‌رچاوه‌کان:

١. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ٣/١٩٨ / ٦/٥٥.

٢. أربیل في مختلف العصور ١٣٣.

٣. علماء ومدارس في أربيل ٣٢.

عومهر نه‌حمهد خه‌رپوتی (١١٠٣)

ناوی عومهره، کوری نه‌حمهدی کوری محمهد سه‌عیده، نازناوی (نعیمی)یه، خه‌لکی (خه‌رپوته) له کوردستانی تورکیا، سالی ١٢١٦ک - ١٨٠١ز هاتوته‌دنیا، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بووه، رۆشنیر و نووسه‌ر بووه، له مانگی جیمادی یه‌که‌م، سالی ١٢٩٩ک - ١٨٨٢ز کۆچی دوایی کردووه.

دانراوه‌کانی: چهند دانراوی هه‌یه، له‌وانه: (عصيدة الشهدة في شرح قصيدة البردة): له مانگی ره‌مه‌زانی ١٢٤٢ک ته‌واوی کردووه وه (شرح الاظهار في النحو) و (شرح فريدة عصام الدين في البيان).

سه‌رچاوه‌کان:

١. معجم المؤلفين ٧/٢٧٥.

٢. هدية العارفين ١/٨٠١.

٣. إيضاح المكنون ١/٩٦ / ٢/٢٢٩.

عومهر نه‌حمهد خه‌یلانی (١١٠٤)

مامۆستا عومهر نه‌فه‌ندی کوری نه‌حمه‌ده، عه‌شیره‌تی خه‌یلانی یه، مه‌لای مز‌گه‌وتی گه‌وره‌ی رواندزه، نه‌و به‌ره‌بابه‌ به‌ حه‌وت پشت ده‌چنه‌وه سه‌ر شیخ جو‌برائیل، که ناسراوه به (مام سو‌فی سه‌ر به‌ په‌ر): یه‌ک بووه له شیخه‌ گه‌وره‌کانی کوردستان، کاربه‌ده‌ستانی

(دیوین) له‌و سه‌رده‌می ریزیان گرتوو، له‌ گوندی (بابه‌جیچک) دانیشتوو، هه‌ر له‌ویش کۆچی دوابی کردوو، گۆره‌که‌ی زیاره‌ت ده‌کریت.

مامۆستا عومه‌ر سالی ۱۲۲۰ک - ۱۸۰۵ز هاتووته‌دنا، فه‌قی مه‌لا محمه‌دی خه‌تی بوو، هه‌ر له‌ خزمه‌ت نه‌و نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرتوو، مامۆستا محمه‌د کچی خۆی پیداه‌و له‌ (رواندز) دایناه‌و به‌ (مدرس)، دوابی دوو سالان چوو (شه‌مزینان) لای شیخ عبیدالله‌ی شورشگیر، دوابی گه‌راوه‌ (رواندز)، مامۆستا هه‌رچه‌نده‌ دوا عه‌مری چاه‌کانی نه‌مان، به‌لام‌ وازی له‌ ده‌رسدانه‌وه‌ نه‌هینا، وانه‌کانی هه‌موو له‌به‌ربوون، به‌ نابینایی ده‌رسی ده‌دا، چواره‌ده‌ سال به‌م شیوه‌یه‌ له‌ خزمه‌ت نایین دا بوو، سالی ۱۸۸۵ز له‌ (رواندز) کۆچی دوابی کرد، له‌سه‌ر وه‌سیه‌تی خۆی له‌ گۆرستانی (گه‌رده‌گه‌رد) به‌ خاک سپه‌ردرا، مامۆستا ناوبانگی شه‌رع زانی ده‌رکرد بوو، چه‌ند فه‌توای هه‌نه‌، به‌شیکیان له‌ (جوهر الفتاوی)ی مامۆستا عبدالکریم (مدرس) به‌لاوکراینه‌وه‌، به‌شیکیشیان ماون.

چه‌ند زانا له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و پینگه‌یشتون، له‌وانه‌: مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی هه‌ولیر، شیخ نه‌بوه‌کری هه‌رشه‌می، مه‌لا نه‌سه‌دی کوری، مه‌لا شه‌ریفی ره‌نگریزانی، مه‌لا عه‌لی قازی زراری، دوابی خۆی مه‌لا محمه‌د نه‌سه‌دی له‌ جینی دانیشت، مامۆستا مریدی سیراجه‌دین شیخ عوسمانی (ته‌ویلّه) بوو.

سه‌رچاه‌وه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۰۹ - ۴۱۰.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۹۷.
۳. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۱۱۹ - ۱۲۳.
۴. گۆفاری مه‌تین ۶۸/۲۰ - ۲۵، ۱۹۹۷ز.
۵. ده‌نگی زانا، ژماره‌ ۵۷، ۲۰۰۲ز.
۶. ده‌نگی زانا ۲۳ و ۲۴، ۱۹۹۸ز.

عومهر نه حمهد مانی (۱۱۰۵)

ناوی عومهره، کوری نه حمهدی کوری محمده، خه لکی گوندی (مانی-یه، ماو دک له (چهل) مهلا بووه، دواپی گهراوه (بهرواری بالا) لهوی به نه خزشی (تاعون) کۆچی دواپی کردووه، (چهل) یان (چهلک): گوندیکه سر به زاخو، له کۆنوهه پیاوانی خانه دان و مهلا ی چاکی لی دانیشتووه.

دانراوه کانی: (شرح رساله الحساب) و (شرح الرساله الحنفیه) و (شرح الربع المجیب) و (حاشیه علی حاشیه میر ابي الفتح في الآداب).

سهراوه: بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۲/۱۰۱ - ۱۰۲.

عومهر نه حمهد مهرعەشی (۱۱۰۶)

ناوی عومهره کوری نه حمهدی کوری نه بوبه کره، خه لکی شاری (مهرعەش)ه، رۆژناوای (نۆرغه)، زانایه کی زیره ک و نووسر بووه، له سه ره تاوه زۆر دهست کورت بوو، پاشان کرا سه رکردهی (حه له ب)، مال و سامانی به سه ردا باری، زه نگین بوو، له کاروباری نابینی دریتی نه کرد، نامۆزگاری خه لکانی ده کرد، بو یادی خودا و قورئان خویندن، سالی ۹۳۸ک - ۱۵۳۱ز کۆچی دواپی کرد.

سهراوه: شدرات الذهب ۸/۲۲۹.

عومهر نیسماعیل فارقی (۱۱۰۷)

ناوی عومهره کوری نیسماعیلی کوری نه سطوره، خه لکی (میافارقین)ه، سالی ۵۹۸ک - ۱۲۰۱ز هاتووته دنیا، زانایه کی شارهزا بوو له: فه رمووده ی یتهمبه ر (د.خ)، نه خو، ریزمانی عه ره بی، شیعر، نه ستیره ناسی، ره مل، ژمیریاری، له قوتابخانه ی (الظاهریه) ده رسی ده دا، له تمه نی نۆهت سالتیدا له ماتی خۆی خنکاندرا، هه موو ماله که شی دزرا سالی ۶۸۹ک - ۱۲۹۰ز.

سهراوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۳۲۲.

۲. طبقات المفسرين ۲/۲.
۳. شذرات الذهب ۵/۴۰۹.
۴. فوات الوفيات ۳/۱۲۹ - ۱۳۱.
۵. هدية العارفين ۱/۷۸۷.
۶. معجم المؤلفين ۷/۲۷۷.
۷. كشف الظنون ۲/۱۸۰۴.
۸. معجم أعلام الكورد ۵۱۰.

عومهر ئیسماعیل گردلانکه یی (۱۱۰۸)

ناوی عومهره کوری ئیسماعیله، خه لکی گوندی (گردلانکه) یه، مه لایه کی به دین و سه خی و دلپاک و خیرخواز بوو، له دهشتی (ههولیر) مهلا بوو، دهرسی فهقیانی دهدا، پاشان له گه ل فهقیه کان چوره گوندی (دارهتوو)، ماموستا مریدی شیخ مصطه فای نه قشبهندی بوو، دوا عهمری دهشتی به جی هیشته هاته مزگهوتی (شیخ)، خه ریکی خواپه رستی بوو تا کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی پیش مزگهوت به خاک سپیردرا، کوریکی هه بوو، به ناوی باوکی خوی (مهلا ئیسماعیل): زۆری بی نه چوو نه ویش کۆچی دوایی کرد.

سه رجاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۳۳۸.

عومهر به در کوردی (۱۱۰۹)

ناوی عومهره کوری به دری کوری سه عیدی کوری محمه ده، له (موصل) دانیشتوو، مه زهه بی هه نه فی بوو، سالی ۵۵۷ ک - ۱۱۶۲ از له موصل هاتوو ته دنیا، له (به غدا) خویندی، له (حه له ب) و (دیمشق) دهرسی داوه، سالی ۶۲۲ ک - ۱۲۲۵ از له دیمشق کۆچی دوایی کردوو.

دانراوه کانی: (المغني عن الحفظ والكتاب) و (العقيدة الصحيحة في الموضوعات

الصريحة) و (استنباط المعين) و (اختيار أخبار الأخبار) و (الانتصار والتراجيح).

سه چاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۷/۲۷۸.
۲. كشف الظنون ۱/۸۰.
۳. شذرات الذهب ۵/۱۰۱.
۴. هدية العارفين ۱/۷۸۵.

عومهر بندگان ته فلیسی (۱۱۱۰)

ناوی عومهره نازناوی که مالهدینه، کوری بنداری کوری عومهره، مهزهه بی شافیعی بووه، دهوری سالی ۶۰۲ک - ۱۲۰۵ز له شاری (ته فلیسی) هاتوته دنیا، له گهل ماموستا نین سه لآح دانیشتووه، دهرسی به ئیمامی نهوهوی داوه، له (دیمشق) کرایته قازی له دهوری (ته تهره کان) له لایدن هولاکۆ کرا قازی شام و جزیره و موصل، زۆر ههولتی نهوهیده دا خوین نهړژی، زانایه کی دهست پاک بوو، نهو هه موو سامانهی له ژیر دهست بوو هه به هه ژاری ده ژیا، له قوتابخانهی (عادلیه) دهرسی ده داوه، پاشان کرا قازی (حله ب)، دوایی له حوکمرانی مهلیکه کانی میصر له (قاهره) دهست به سهر کرا، خه ریکی ده رسدانه وه بوو، له مانگی مه ولودی سالی ۶۷۲ک - ۱۲۷۳ز کۆچی دوایی کرد.

سه چاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۲۷۱.
۲. شذرات الذهب ۵/۳۳۷.

عومهر ثابیت ته مانینی (۱۱۱۱)

ناوی عومهره، کوری ثابیتی خه لکی (ته مانین) ه، بن چیا ی (جودی)، پاش توفانی حه زه تی نوح (د.خ)، به کم شوینه ناوه دان کرایته وه، نین خه له کان ده تی: {نهوانه ی له که شتییه که دابه زین ژماره یان هه شتا که س بوون، هه ریه ک لهوانه شوینه کی لهو جینگایه بۆ خوی دروست کرد، بۆیه ناویان لهو گونده ناوه (ته مانین)}، واته: هه شتا که سی، وه ک گوندی دوازه هه وار، هه زار کانیان. ماموستا له نهو شاره زا بووه، له گه ره کی که رخ له

(بهغدا) دهرسی داوه زۆر بهی فهقییه کانی دهست کورت و ههزار بووینه، له مانگی ذی القعدة، سالی ٤٤٢ ک - ١٠٥١ ز کۆچی دوابی کرد.

دانراوه کانی: ئهو کتیپانهی داناون: (شرح للمع لابن جني) و (الفوائد) و (القواعد) و (شرح التصريف الملوکي).

سه چاوه کان:

١. معجم المؤلفين ٧/٢٧٩.
٢. وفيات الأعيان ٣/١١٦ - ١١٧.
٣. البداية والنهاية ١٢/٦٢.
٤. كشف الظنون ٢/١٥٦٣.
٥. شذرات الذهب ٣/٢٦٩.
٦. إيضاح المكنون ٢/٢١١.
٧. بغية الوعاة ٢/٢١٧.
٨. الأعلام ٥/٢٠٠.

عومهر حوسین دیاربه کوری (١١١٢)

ماموستا سهید عومهر، کوری حوسینی (بوزجی زاده) به، موفقی و (مدرس) ی دیاربه کر بووه، له زانسته کان به تاییهت له بیرکاری شارهزا بووه، سالی ١٢٠٠ ک - ١٧٨٥ ز کۆچی دوابی کردووه، کتیپانی: (شرح الوجیز فی أصول الفقه) و (شرح الکافی) نه حوی داناوه.

سه چاوه کان:

١. معجم المؤلفين ٧/٢٨٢.
٢. هدية العارفين ٥/٨٠٠.
٣. معجم أعلام الكورد ٥١٢.

عومه‌ر حوسین سنجاوی (١١١٢)

ناوی عومه‌ره، کوری حوسینی کوری ره‌سوله، عه‌شیره‌تی (سنجاوی)یه، ده‌وری سالی ١٨٩٠ز له‌ گوندی (قوشته‌په) هاته‌ دنیا، له‌لای مه‌لای گونده‌که‌ ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قوناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، له‌ قوناغی (موس‌ته‌عیدی) چووه (شه‌قلاوه) لای مه‌لا طاه‌ا، ماوه‌کیش له‌ (به‌حرکه) لای مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی بوو، پاشان چروه (هه‌ولیر) مزگه‌وتی حاجی عبدالقادر ده‌باغ، لای مه‌لا محهمه‌دنه‌مین کونه‌فلوسه، ماوه له‌وی تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی له‌ شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: ده‌ستی کرد به‌ مه‌لایه‌تی، ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، له‌و گوندانه‌ی خواره‌وه: دووسه‌ره، گردمه‌لا، قه‌شقه، ئالتون کۆپری (پردی)، حه‌ساری گه‌وره. به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا سه‌ید عبدالله‌ی گرده‌سوزی، مه‌لا عه‌لی بیره‌عاره‌بانی، مه‌لا عبدالصمدی ریندار، مه‌لا نه‌حمه‌دی گه‌زنه‌ی، مه‌لا محهمه‌دی کوری، مه‌لا ره‌شیدی کوری.

کۆچی دوا‌یی: سالی ١٩٧١ز کۆچی دوا‌یی کرد.

کوره‌کانی: دوو کوری له‌ پاش به‌جیما:

١. مه‌لا محهمه‌د: له‌ ١٩٢٨ز له‌ (دووسه‌ره) هاته‌ دنیا، له‌لای مه‌لا سه‌عیدی باشته‌په و مه‌لا سه‌دیقی نۆغه‌رانی خویندن، له‌ ١٩٥٦ز نیجازه‌ی له‌ باوکی وه‌رگرت، مه‌لابوو له‌ (قادرباغر)، (تومار)، (زه‌رنگ)، دوا‌یی له‌ (که‌رکوک) کرا پیش نویژ و وتارخوین، پاشان هاته (هه‌ولیر) مزگه‌وتی خانه‌قای شیخ مه‌زه‌ر له‌ ٢٠٠٨ز کۆچی دوا‌یی کرد.

٢. مه‌لا ره‌شید.

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا ئه‌نوه‌ری سعاتچی.

عومهر جه مزه ههولیری (۱۱۱۴)

ناوی عومهره، کوری جه مزه ی کوری یونسی ههولیرییه، سالی ۶۹۶ ک - ۱۲۹۶ز له (دیمشق) له دایک بووه، زانییه کی شارهزا بووه له زانیارییه کانی قورنانی پیروز، فهرمووده ناس بووه، ناسراوه به (القطان)، سالی ۷۸۲ ک - ۱۳۸۰ز له شاری (صفه) کۆچی دوابی کرد.

سهراوه: معجم أعلام الكورد ۵۱۲.

عومهر حهیدره عهسکهری (۱۱۱۵)

ناوی عومهره، کوری حهیدره ی کوری میرزا عهلی کوری وهستا محهمده، له چهند شویتان گهرا تا خویندنه که ی برده سهرا: سالی ۱۲۲۷ ک - ۱۸۱۲ز له گوندی (کاریزه) ی ناوچه ی شوان بوو، لهو کاته شهرحی موغنی نووسییهوه، سالی ۱۲۲۸ ک له (عهسکه) لای مهلا مصطهفای مامی تهصریفی نووسییهوه، سالی ۱۲۳۲ ک له (سلیمانی) (موصل الطلاب) ی نووسییهوه، سالی ۱۲۳۴ ک چوووه (سابلاغ)، ههرا لهوئی سالی ۱۲۳۵ ک کتیبانی (الرساله الخنفيه)، (میر أبو الفتح) ی ناداب، (عصام الدین) ی سهمهرفه ندیه و حاشیه ی محهمده حوسینی نووسییهوه، ههرا لهو سالددا چوووه گوندی (وهلزئی) ی باله کایه تی چهند فهتاوای نووسییهوه، سالی ۱۲۳۶ ک (عصام الدین) ی وهضعی نووسییهوه، سالی ۱۲۳۸ ک چوووه (که رکوک)، لهوئی کهمالی شهرحی شافییه ی نووسییهوه، سالی ۱۲۴۰ ک چوووه (مورتکه) ی نریک (قوشته په) لای مهلا عبدالغفور، سالی ۱۲۴۲ ک (ایقاد الضرام) ی (ابن الحاج) ی نووسییهوه، سالی ۱۲۴۷ ک له (خانهقا) دوو بهرگی (نهنوار) ی نووسییهوه، سالی ۱۲۵۱ ک هاته (ههولیر)، له ۱۳ ی مانگی مهلودی سالی ۱۲۴۳ ک - ۱۸۲۷ز نیجازه ی له شیخ مهعروفی نۆدهیی وهرگرت.

خۆشی نیجازه ی به چهند کهسان داوه، لهوانه:

۱. مهلا عبدالرحمان نهفهندی کوری عبدالله حهنهفی قادری له ۱۲۶۵ ک.

۲. مهلا عبدالرحمان نهفهندی کوری مهلا مصطهفا، سالی ۱۲۶۷ ک.

ناوبراو سالی ١٢٧٤ك - ١٨٥٧ز له (كهركوك) مهدرهسهی فهقیانی ههبرو.
دوای ئەو بهرواره کۆچی دوایی کردووه، نازانم کهی؟

سهراوه: بوژاندنهوهی میژووی زانیانی کورد ٢/٣٢٤ - ٣٣٠ ٤/٧٣/.

عومهر خضر کوردی (١١١٦)

ناوی عومهره، کوری خضری کوری جهعفهری کوردیه، نازناوی (ئهبو سهعید
جهمالهینه) مهزههبی شافیعی بووه، دهوری سالی ٨٠٠ك - ١٣٩٧ز کۆچی دوایی
کردووه، کتییی (الکنز المطلوب في الدوائر والضروب)ی داناوه.

سهراوهکان:

١. الدرر الكامنة ٣/١٦٤.
٢. معجم المؤلفين ٧/٢٨٣.
٣. هدية العارفين ٥/٧٩١.
٤. كشف الظنون ١/١٥١٩.
٥. الأكراد في بهدينان ٢١٨.
٦. معجم أعلام الكورد.

عومهر خهلیل کوردی (١١١٧)

ناوی عومهره، کوری خهلیلی کوردیه، سالی ٨٠٠ك - ١٣٩٧ز له (قاھیره)
هاتووتهدنیا، ههر لهویش پهروهرده بوو، ناسراوه به (ابن المشطوب) واته کوری ناوچهوان
قۆر، باوکی له کاتی خۆی سهری شکاوه، جیگایه کهی قۆر بووه، مامۆستا خهریکی
دهرسدانهوهی فهقیان بوو، تا سالی ٨٨٨ك - ١٤٨٣ز کۆچی دوایی کرد.

سهراوهکان:

١. الضوء اللامع ٦/٧٧ - ٧٨.
٢. مشاهير الكورد ٢/٩٣.
٣. معجم أعلام الكورد ٥١٣.

عومه‌ره‌سول تهرجانی (۱۱۱۸)

ناوی عومه‌ره، کوری حاجی ره‌سولی کوری عه‌لی کوری همه‌ده، عه‌شیره‌تی (شیخانه) سالی ۱۹۰۰ز له‌گوندی (کراوره‌ش) هاتوته‌دنیا.

له‌گوندی (نو‌غهران) لای مه‌لا محمده‌دی دهیماتی دهستی کرد به‌خویندن، قوناغی سوخته‌یی بری، له‌قوناغی (موسته‌عیدی) چووه (دیمه‌کار) لای مه‌لا نه‌حمده‌دی ره‌ش، دوابی چووه (عه‌وینه) لای مه‌لا عوسمانی خورمه‌لی، ماوه‌ک چووه لای مه‌لا صالحی کۆزه‌بانکه‌ی، ماوه‌ک له‌لای مه‌لا ئیسماعیل ماویلی و ماوه‌ک لای مه‌لا ئیبراهیمی خه‌تی و ماوه‌ک لای مه‌لا عبدالله‌ی تهرجانی، دوا سورانی چووه (هه‌ولیر) مزگه‌وتی قهرات لای مه‌لا نه‌بو به‌کر نه‌فهندی، ماوه تا سالی ۱۳۵۵ک - ۱۹۳۶ز نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

بووه مه‌لا له‌گوندی (که‌ور) ماوه‌کی زۆر له‌وی ده‌رسی داوه، پاشان هاته (هه‌ولیر) له‌قوتابخانه‌ی نایی (قهرات) کرا (مدرس) دوابی کرا به‌رپوه‌به‌ری قوتابخانه‌که، دوابی کرا پیش نویژ و ووتارخوین له‌مزگه‌وتی حاجی عبدالله همه‌ماجی له‌گه‌ره‌کی (ته‌یراوه)، دوابی چووه خانه‌قای شیخ مه‌زه‌هر، پاشان هاته مزگه‌وتی حاجی مه‌حمودی عه‌لاف، کرا نه‌ندامی نه‌نجومه‌نی زانستی نه‌وقاف.

مامۆستا ته‌مه‌نی صد سال بوو به‌بی (عه‌ینه‌ک) حاشیه هورده‌کانی کاتی گه‌نجی له‌سه‌ر توحفه و کتیبانی تری نووسیوونه‌وه ده‌بخویندنه‌وه، شوینی بابه‌ته‌کانی ده‌ناسین، پرسیاره‌ک بکرا، ده‌بگۆ: فلان کتیب فلان به‌رگم بو بینن، خیزانه‌که‌شی هه‌رچه‌ند خوینده‌وار نه‌بوو، فیری ناوی کتیبه‌کان ببوو، ده‌یناسین، زوو بۆی ده‌هینا.

به‌شیک له‌فه‌قیه‌کانی: مه‌لا ره‌سولی شاریسی، مه‌لا سه‌لیمی دیه‌گه‌ی، مه‌لا محمده‌دی عه‌لیاوه‌ی، مه‌لا عه‌لی قووجه برباسی، مه‌لا نه‌نوه‌ری شه‌مشوله‌ی، مه‌لا ئیسماعیلی شیخ شه‌روانی، مه‌لا عبدالره‌مانی کوری.

کوره کانی:

۱. مهلا عبدالرحمان: سالی ۱۹۳۳ ز هاته دنیا، له خزمهت بابی خویند، له (بهغدا) تهواوی کرد، ماوهك پيش نوژی سوپا بوو، پاشان کرا پيش نوژ له مزگهوتی حاجی سهلام له گه ره کی روناکی له (ههولیر)، له ۲۰۰۶ ز کۆچی دوایی کرد، چهند نامیلکهی داناون، لهوانه (حکم المیراث فی الفقه الإسلامی).
۲. مهلا حهسهن: بهرپوه بهری پهیمانگای پيش نوژ و وتارخوینانه له ههولیر.

سه رچاوه کان:

۱. خوری نیسلام، ژماره ۲۰۰۱/۱۱ ز.
۲. رۆژنامهی په یام ۲۰۰۷/۱/۲ ز (۳۶).

عومهر سه ردهشتی (۱۱۱۹)

ماموستا عومهر دهوری سالی ۱۲۸۵ك - ۱۸۶۸ ز له گوندی (واشمههزین) هاتووته دنیا، له ناوچهی خویان دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه (بیاره) لای مهلا عبدالقادری کانی کبودی، پاشان گهراوه (واشمههزین) سه ر به (سه ردهشت)، دهستی کرد به مهلایه تی و دهرسدانه وهی فهقیان، له بهر نه وهی گونده که ئی خویان بوو، توانی نه رکی قوتابخانه که بکیشی، خه رچی له کس و هرنه گرن، ته نیا نهو خزمهت بکا، ماموستا زۆر ههزی لهو بهیته شه ره ده کرد، که میژووی شیخ عبدالقادری گهیلانی یه:

ان باز الله سلطان الرجال   جاء في ال (عشق)، توفي في ال (کمال)

ع ۷۰ + ش ۳۰۰ + ق ۱۰۰ = ۴۷۰، واته: لهو ساله هاتووته دنیا.

ك ۲۰ + م ۴۰ + ا ۱ + ل ۳۰ = ۹۱، واته: له ته مهنی نۆهت و بهك سالی دا

کۆچی دوایی کرد که ده کاته سالی ۵۶۱ك.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۱۴.
۲. شذرات الذهب ۴/۱۹۸ - ۲۰۲. له باسی شیخ عبدالقادر.

عومهر سعدالله حه‌رانی (١١٢٠)

ناوی عومهره کوری سعداللهی کوری عبدالأحدی خه‌لکی (حه‌ران)ه، سالی ٦٨٥ك - ١٢٨٦ز هاتوته‌دنیا، له (دیمشق) و (قاهیره)ی خویندوو، ماوه‌ك له (به‌غدا) بووه، زانایه‌کی شه‌رع زان و فه‌رائیز زان بووه، به‌ناوبانگ بووه له زیره‌کی و هیمنی و رووخوشی و به‌دینی، سالی ٧٤٩ك - ١٣٤٨ز کۆچی دوابی کردوو. سه‌رچاوه‌کان:

١. الذیل علی طبقات الحنابلة ٤٣/٤٤٤.

٢. شذرات الذهب ٦/١٦٢.

٣. الدرر الكامنة ٣/١٦٦ - ١٦٧.

٤. معجم أعلام الكورد ٥١٣.

عومهر سعدالله مه‌لا قه‌ره‌یی (١١٢١)

ناوی عومهره، کوری سعداللهی کوری نیسماعیله، عه‌شیره‌تی (ساله‌یی)یه، سالی ١٩٢٠ز له گوندی (مه‌لا قه‌ره) هاته‌دنیا، بۆ خویندن چوو (ماجیداوه) قوتابخانه‌ی مه‌لا یه‌حیا، دوابی چوو (که‌ندار) لای مه‌لا محهمه‌دنه‌مین ناشوکانی مامم، پاشان چوو (دیه‌گه) لای مه‌لا نیسماعیلی جدیده‌ی، ماوه له‌وی تا سالی ١٩٥٠ز نیجازه‌ی وه‌رگرت، خه‌رجی بۆنه‌ی نیجازه‌نامه‌که له‌سه‌ر نه‌رکی سوله‌یمان ناغا بوو، بووه مه‌لا له (مه‌لا قه‌ره)، سالی ١٩٧٢ز هاته (هه‌ولیر) کرا پیتش نوێژ له مزگه‌وتی قه‌لات، دوابی کرا پیتش نوێژ و وتارخوین له مزگه‌وتی حاجی عبدالله حه‌مامچی له گه‌ره‌کی (ته‌یراوه)، (مدرس) بوو له په‌یمانگای نایینی سه‌ر به‌ نه‌وقف له ٨/٧/١٩٩١ز کۆچی دوابی کرد، چهند کوری نایین په‌روه‌ری هه‌نه، له‌وانه: مه‌لا (نه‌وازد) جینگریقی.

سه‌رچاوه: ژیاننامه‌ی زانایه‌ نایینه کۆچ کردوو‌ه‌کان ٣٧٧ - ٣٧٩.

عومهر سه‌هل قه‌رمیسینی (۱۱۲۲)

ناوی عومهره، نازناوی نه‌بوه‌کره، کوری سه‌هلی کوری ئیسماعیلی کوری جه‌عه‌ده، ناسراوه به (کدو)، زانایه‌کی فه‌رمووده‌ناس و بر‌وپین‌کراو راست گۆ بووه، سالی ۳۱۷ك - ۹۲۹ز سه‌فه‌ری (هه‌مه‌دان) ی کرد، له ۳۲۹ك - ۹۴۰ز گه‌راوه، ده‌رسی له‌لایه‌ن جه‌ند زانایانی نه‌و سه‌رده‌می خویند، جه‌ند قوتایی پینگه‌یاندن، له ۳۳۰ك - ۹۴۱ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم البلدان ۴/۳۳۱.
۲. اللباب ۳/۲۸.
۳. الأنساب ۴/۴۵۸ - ۴۵۹.
۴. معجم المؤلفین ۷/۲۸۵.
۵. معجم أعلام الكورد ۵۱۳.
۶. هدية العارفين ۱/۷۸۱.

عومهر صالح نۆمه‌رگومبه‌تی (۱۱۲۳)

ناوی عومهره، کوری مه‌لا صالحی کوری مه‌لا عبدالله یه، له ده‌وروبه‌ری سالی ۱۸۹۵ز له گوندی (نۆمه‌رگومبه‌ت) هاتووته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، قوناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، له پله‌ی (موسه‌عه‌یدی) چووه لای مه‌لا عبدالقادری سیگردکانی، دوایی چووه (گرده‌سۆر) لای مه‌لا طه‌یبی دووشیوانی، ماوه‌ك چووه (سیکانی) لای مه‌لا محه‌مه‌دنه‌مین، هه‌روه‌ها چووه (ترپه‌سیان) لای مه‌لا شیخ جه‌لال پاشان چووه (پردی) لای مه‌لا عه‌لی رواندزی، پاشان مه‌لا سه‌دیقی برای - به‌رپۆه‌به‌ری خانه‌قای نۆمه‌رگومبه‌ت بوو - کۆچی دوایی کرد، مامۆستا عومهر به‌ناچاری بووه جیگری برای وه پیش نوێژ و جاودێری خانه‌قاکه، به‌لام وازی له خویندن نه‌هینا،

هاتوو چووی مهلا نه همدی فورقانی و مهلا رهزای واعیز و مهلا عهلی حکمهت نه فهندی ده کرد، پاشان چووه لای مهلا ناصیح نه فهندی نیجازه ی وهر گرت.

له ۱۹۳۰/۵/۱۱ کرا (مدرس) له قوتابخانه ی مه هود خال له قه لات، له ۱۹۴۹/۱۰/۲۹ هاته مز گهوتی نیمام قاسم، سی سالان لهوی دهرسی داوه، چهند کهسی ینگه یاندن، له وانه بو نمونه: مهلا صالحی دهرماناوی، مهلا عبدالله حوسین بهرده سی، مهلا عبداللهی قولته به ی، مهلا سهید حوسینی سیگردکانی، مهلا عبداللهی سیگردکانی، مهلا عهلی نومهر گومبه تی، مهلا محمه دی نومهر گومبه تی، مهلا عبداللهی یاروه لی، مهلا حه بیسی دووبزی، مهلا طاهای حه ساری.

خوو ره وهشتی: زاته کی به ریز بوو، سهخی بوو، روو خووش و قسه خووش بوو، زی ره ک بوو، دیمه ن ریک بوو، دهنگی خووش بوو، ووتار خوین و قورئان خوینه کی چالاک بوو ماوه ک نه ندای کوری زانیاری بوو له (که رکوک).

کۆچی دوا یی: له ۱۹۶۹/۶/۱۰ از کۆچی دوا یی کرد، مهلا صالحی کوری جینگری بوو.

سه رچاوه: علما و مدارس فی اربیل ۸۵.

عومه ر طاها بالیسانی (۱۱۲۴)

ناوی عومه ره، کوری مهلا شیخ طاهای کوری عهلی کوری عیسی کوری نه همدی کوری مصطه فای کوری عیسیه، سالی ۱۹۱۰ از له گوندی (بالیسان) هاته دنیا، له خزمهت بابی دهستی کرد به خویندن، سالی ۱۹۲۸ از بابی کۆچی دوا یی کرد، پاشان هاته (ههولیر) له مز گهوتی قه لات، لای مهلا نه بو به کر نه فهندی ماوه تا سالی ۱۹۳۲ از نیجازه ی وهر گرت، گهراوه (بالیسان) له مه دره سه ی خو یان دهستی کرد به مه لایه تی و ده رسدانه وه و جیه جی کردنی ویرده کانی ته ریه تی نه قشبه ندی، سالی ۱۹۵۲ از هاته (ههولیر) له گه ره کی (سیتاقان) مز گهوت و قوتابخانه ی دروست کرد، ماوه ک به ریه به ری قوتابخانه ی نایی سه ر به نه وقاف بوو له مز گه وته که.

به‌شیک له فه‌قیه‌کانی: مه‌لا شیخ محمهد بالیسانی برای، مه‌لا شیخ نه‌بوه‌کری برای، مه‌لا عومهری گۆره‌شیری، مه‌لا سه‌عید نو‌او‌هی، مه‌لا نه‌نوه‌ر شه‌مشوله‌ی، مه‌لا عبدالله‌ی فه‌ره‌ادی، مه‌لا عه‌لی خرابه‌دراوی، مه‌لا شیخ عبدالله گرده‌سۆری، دوا عه‌مری وازی له ده‌رسدانه‌وه‌ هینا، ته‌نیا خه‌ریکی خواپه‌رستی و نامۆزگاری خه‌لکان بو، له ١٩٨٩/٤/١٩ از کۆچی دوا‌یی کرد، شیخ عبدالباسطی نه‌وه‌ی له جینگای داندراوه. شیخ عومهر کتییی (رینگای راستی ژین بو دنیا و دین)ی داناوه، له به‌غدا چاپ کرا، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌لتی:

نه‌ی خالیقی مه‌نانی من   نه‌ی راحیم و ره‌هانی من
سه‌رچاوه‌کان:

١. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ٢٦٣.

٢. خۆری نیسلام، ژماره (١)، ١٩٩٨ز.

عومهر طاهیر (الا الله) یی (١١٢٥)

ناوی عومهره کورپی طاهیری کورپی عبدالله‌ی کورپی محمهده، نازناوی (مه‌عروفه) خه‌لکی گوندی (الا الله)یه سه‌ر به (کۆیه)، نه‌و گونده له‌ناو دۆره‌کی قۆره ته‌نیا ناسمانی لی دياره، بۆیه نه‌و ناوه‌یان لی ناوه.

سالی ١٣٥٩ك - ١٩٤٠ز له‌و گونده هاته‌دنیا، له‌لای مه‌لا شیخ عبدالغفوری مامی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوا‌یی له‌و شویتانه خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر: (کتکه)، (نه‌بیاوه)، (یارجه)، (گه‌لۆزی)، (عه‌مشه)، (قه‌ره‌ده‌ره)، (عه‌له‌غیر)، (دبس)، (کۆیه).

مه‌لایه‌تی له‌و شویتانه، کرد: (همزه‌کۆر)، (نازیانه)، (به‌رده‌سپی)، (سیکانی)، (بانه‌مورد)، (گرده‌سۆر)، (سه‌ربه‌شاخ)، (به‌لکانه)، (خرابه)، سالی ١٩٧٤ز هاته (هه‌ولیر) ته‌کیه‌ی له‌ گه‌ره‌کی (مه‌نتکاوه) دروست کرد، پاشان ته‌کیه‌ی تری له‌ گه‌ره‌کی

(باداوه) سه‌ر جاده‌ی سه‌د مه‌تری دروست کرد، شیخ مه‌عروف جگه له مه‌لایه‌تی شاعیریش بوو، چهند شیعی هه‌یه، له‌وانه یه‌ک له‌سه‌ر سو‌ره‌تی (قل هو‌الله یه، ده‌لتی):

ئه‌ی خودا من به‌نده‌که‌ی تو‌م، ده‌تپه‌رستم تا نه‌به‌د

چاوی ره‌حمت بی به‌حالم، با نه‌جام بی له به‌د

وا به (بسم الله) نو‌میدی ده‌رفه‌تم بو لوتفی تو

تا به (الرحمن الرحیم) بی‌ت بو قیام بکه‌ی به‌له‌د

من له ساحه‌ی میه‌ره‌بانیت چاره‌رتی لی‌بو‌ردم

بو سه‌رینی گه‌ردی دل، بی (قل هو‌الله أحد)

گه‌ر ده‌رمکه‌ی بی‌ه‌شه‌که‌ی، کتی به‌خۆم بگری خودا

هه‌ر په‌ناهی بی نه‌وایان، زاتی (الله الصمد)

بی هه‌وار و تاك و ته‌نیای، خاوه‌نی مولك و مه‌له‌ك

(لم یلد) حاشا له تونین، هه‌یچ كه‌س پاکی نه‌به‌د

هه‌م (ولم یولد) كه‌ نابی تو‌هه‌تبی باب و داك

هه‌ر هه‌مووی مو‌حاجی تو‌یه چاوه‌ رینگه‌ن بو مه‌ده‌د

كو‌چی دوا‌یی: له به‌رواری ٢٥/٤/١٩٩٤ ز كو‌چی دوا‌یی کرد، ئیستا شیخ

سه‌رداری کوری سه‌ره‌رشتی ته‌کیه‌که ده‌کات.

سه‌رچاوه: ژیانامه‌ی زانیه نایینه كو‌ج کردوه‌کان ٢٥٤ - ٢٥٩.

عو‌مه‌ر عبدالله نو‌مه‌رگومبه‌تی (١١٢٦)

ناوی عومره، کوری مه‌لا عبدالله‌ی کوری ئی‌راهمه، سالی ١٨٤٣ ز له

گوندی (نو‌مه‌رگومبه‌ت) هاته‌دنیا، لای باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوا‌ی ته‌واو‌کردنی

سوختایه‌تی چووه (کو‌یه) لای مه‌لا نه‌سه‌هد نه‌فه‌ندی جه‌لی زاده، ماوه‌ کیش چووه (سارته‌که)

لای مه‌لا نه‌بو‌به‌کری میر‌پۆسته‌مه‌ی، پاشان چووه (به‌غدا) لای مو‌فتی زه‌هاوی، ماوه‌ك

له‌وی ماوه‌ مو‌لته‌تی له‌ ما‌مو‌ستای وه‌رگرت، گه‌راوه (که‌رکوک) خانه‌قای دروست کرد،

خۆی خه‌لیفه‌ی شیخ عوسمانی (ته‌وی‌ئه‌ی بوو، له‌ لاینکه‌وه‌ ده‌رسی ده‌دا، له‌لاینی نامۆزگاری ده‌کرد، ته‌ریقه‌تی به‌لاوده‌کرده‌وه‌، وه‌له‌سه‌ر ئه‌رکی خۆی چه‌ند فه‌قیر و هه‌ژاری به‌خێوده‌کردن، له‌ ۱۹۰۲ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌: یادی مه‌ردان ۲/۲۵.

عومه‌ر عبدالله عبدالأحد (۱۱۲۷)

ناوی عومه‌ره، کورپی عبداللهی، کورپی عبدالأحدی کورپی عبداللهی کورپی سه‌لامه‌ی کورپی خه‌لیفه‌یه، سالی ۶۶۶ك - ۱۲۶۷ز هاتووته‌دنیا، خه‌ریکی خوتیندی فه‌رموده‌بووه، بووه‌ زانایه‌کی چاك و شهرع زان، له‌ ۷۴۴ك - ۱۳۴۳ز کۆچی کرد.

سه‌رچاوه‌: الدرر الكامنة ۳/۱۷۲ - ۱۷۳.

عومه‌ر عبدالقادر ماردینی (۱۱۲۸)

ناوی عومه‌ره نازناوی وه‌جدیه، کورپی عبدالقادره، سالی ۱۳۱۹ك - ۱۹۰۱ز له‌ (ماردین) هاته‌دنیا، مه‌زه‌به‌ی حه‌نه‌فی بووه، زانایه‌کی شهرع زان و به‌دین بووه، له‌ (بروایی) ده‌ستی بالا بووه، چووه (میسر) له‌ زانکۆی نه‌زه‌هر بروانامه‌ی وه‌رگرت، ده‌رسی له‌لای شیخ محهمه‌د زاheid که‌وسه‌ری خوتیندوووه، زمانی تورکی چاك زانیوه، کرایته مامۆستای به‌شی تورکه‌کان و کورده‌کان و به‌غدایه‌کان له‌ (نه‌زه‌هر)، سالی ۱۴۱۱ك - ۱۹۹۰ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌: عقد الجوهر ۲۰۰۳.

عومه‌ر عبداللطیف قه‌ره‌داغی (۱۱۲۹)

ناوی عومه‌ره کورپی شیخ عبداللطیفی کورپی شیخ مه‌عروفه، ده‌ستی به‌ خوتیندن کرد، له‌ خزمه‌ت باوکی ته‌واوی کرد و ئیجازه‌ی وه‌رگرت، ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، یه‌ك له‌وانه مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری بوو، هه‌ر له‌سه‌ر ناماژه‌ی نه‌و مامۆستایه مه‌ولانا چووه (ده‌لی) ئیجازه‌ی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له‌ شیخ عبداللهی ده‌هله‌وی وه‌رگرت وه‌ که‌ گه‌راوه کوردستان مامۆستاش بووه یه‌ك له‌ مریدانی، مامۆستا

شیخ عومەر، کتیبی (القواعد الرسمية) داناوہ زانیاری و نووسینه‌وی قورنانی پیروزه، به زمانی فارسی، سالی ۱۲۵۰ک - ۱۸۳۴ز کۆچی دوابی کرد.

کوره‌کانی: پینج کوری له پاش به جیما: شیخ حوسین، شیخ عه‌لی، شیخ سوله‌یمان، شیخ عه‌زیز، شیخ مه‌عروف: نه‌وه باپیری شیخ عومهری دووهمه که حاشیه‌ی له‌سهر ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی هه‌یه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۰۸ - ۴۰۹.
۲. بوژاندنه‌وی میژووی زانایانی کورد ۲/۱۹۹ - ۲۰۱.
۳. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۴۹ - ۱۵۱.

عومهر عبدالمحس گۆرانی (۱۱۳۰)

ناوی عومهره، کوری عبدالمحسینی کوری مه‌مه‌ده، نازناوی (نه‌بولفه‌ضله) مه‌زه‌به‌یی شافیعی بووه، له کۆتایی سه‌ده‌ی سێزده‌ی کۆچی له شاری (مه‌دینه‌) ی پیروژ هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای شیخ جه‌عفری به‌رزنجی و چه‌ند زانایانی تر خویند، له ته‌مه‌نی بیست سالان له مزگه‌وتی خوشه‌ویست (د.خ)، له‌و شوینه پیروزه، کرا (مدرس) و (پیش نوێژ) و (ووتارخوین)، پاشان کرا قازی (مه‌دینه‌) ی پیروژ، سالی ۱۳۴۴ز ره‌زامه‌ندی له مه‌لیک عبدالعزیز نال سعود وه‌رگرت گه‌راوه (به‌غدا)، هه‌ر له‌وی مانگی ره‌مه‌زانی سالی ۱۳۵۱ک - ۱۹۳۳ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: قضاة المدينة المنورة ۱/۷۸.

عومهر عبدالملك دینه‌وه‌ری (۱۱۳۱)

ناوی عومهره، کوری عبدالمه‌لیکه، خه‌لکی (دینه‌وه‌ره)، له کێوی (قاسیون) ی دیمشق دانیشتووه، زۆر به دین بووه، دنیای لاداوه، له‌سهر فهرمووده‌کانی پیغه‌مبه‌ر (د.خ) رۆیشتووه، خه‌لکان بروایان بی هاتووه، به‌خاوه‌ن که‌رامه‌ت ناسراوه، له ۶۲۹ک - ۱۲۳۱ز کۆچی دوابی کردووه، جه‌ماله‌دینی کوری زانا و ووتارخوین بووه.

سه‌رچاوه: شذرات الذهب ۵/۱۳۲.

عومهر عثمان بیاره‌یی (۱۱۳۲)

ناوی عومهره، نازناوی (ضیاء‌الدین)ه، کوری سیراجه‌دین شیخ عوسمانی ته‌ویلته‌یه، له شه‌وی دووشه‌مه‌ی ۲۶ جیمادی به‌که‌م، سالی ۱۲۵۵ك - ۱۸۳۹ز هاته‌دنیا، له بنه‌ماله‌کی دلپاک و ده‌رون خاوین و ناین په‌روه‌ر و خزمه‌تگوزاری هه‌ژاران په‌روه‌رده بووه، ده‌ستی کرد به خویندن، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، چهند کتیانی ناسایی فه‌قیانی خویند، پاشان له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی باوکی چوووه قوتابخانه‌ی ته‌کیه‌ی شیخ عبدالرحمانی طاله‌بانی له (که‌رکوک)، له‌وی له‌گه‌ل شیخ عه‌لی خالصی لای مه‌لا محهمه‌دی مه‌لای مزگه‌وتی (بلاغ)ی خویند، له‌به‌رنه‌وه‌ی شیخ عبدالرحمان ریز و حورمه‌تی شیخ عومهری ده‌گرت، له ته‌کیه‌که زۆر به خوژی و نیعمه‌ت ده‌ژیا، شیخ عوسمان ترسا له‌به‌ر نه‌و خزمه‌ته بی‌ئنده‌ازه، نه‌و کوره‌گه‌نجه، هه‌ولدانی فه‌قیاتی کز بیی، بۆیه شیخ عومهری گه‌رانده‌وه (بیاره)، مه‌لا حامیدی کاتب و چهند مه‌لای تری دانان بۆ ده‌رسانه‌وه‌ی کوری.

ماوه‌ک خه‌ریکی خویندن بوو له‌لایه‌ن نه‌و مامۆستایانه، پاشان ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له باوکی وه‌رگرت، پاش سه‌رکه‌وتنی له پله‌کانی ته‌سه‌ووف له‌لایه‌ن شیخی باوکی، کرا (خه‌لیفه) له‌ژیر جاودیری شیخ محهمه‌د به‌هانه‌دینی برا‌گه‌وره‌ی.

سالی ۱۲۸۳ك - ۱۸۶۷ز باوکی کۆچی دوایی کرد، شیخ محهمه‌د به‌هانه‌دین له جینی دانیشت سالی ۱۲۹۸ك - ۱۸۸۰ز نه‌ویش کۆچی دوایی کرد، شیخ عومهر له (ته‌ویلته) باری کرد چوووه (بیاره) له‌وی خانوو به‌ره‌ی دروست کرد، سالی ۱۳۰۰ك - ۱۸۸۲ز ته‌واو نیشته‌جی بوو، له‌و ماوه‌یه جه‌نابی شیخ چهند جار سه‌فه‌ری به‌غدای ده‌کرد، له مزگه‌وتی شیخ عبدالقادری گه‌یلانی داده‌به‌زی، بۆ (نه‌جه‌ف) و (که‌ربه‌لا)ش ده‌چوو، له چوون و هاته‌وه له (خانه‌قین) و (سه‌عدیه) لایده‌دا، سالی ۱۳۰۳ك له هه‌ردوو شوینان خانه‌قای دروست کرد، سالی ۱۳۰۶ك خانه‌قای له

(کفری) دروست کرد، هەر له‌و ساله‌دا خانه‌قای له (کۆیسی) دروست کرد، گه‌راوه (بیاره) مه‌لا عبداللهی وه‌لزی و مه‌لا عومهری سه‌رده‌شتی بۆ ناوچه‌ی (سنه) ره‌وانه‌کردن، نامه‌ی پیدان بۆ مه‌لا عبدالقادی کانی کبۆدی له‌ گوندی (کۆچک چه‌رموو) بۆوه‌ی بیته (بیاره) بۆ ده‌رسدانه‌وه، ئه‌ویش پرسی مه‌لا ئه‌حمه‌دی نوده‌شی کرد، پاش ره‌زامه‌ندی هاته (بیاره) ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، قوتابخانه‌که‌ بایه‌خی پیدرا و پتر ئاوه‌دان بوو، جاروا‌بوو سه‌ده‌و په‌نجا فه‌قی لی‌ ده‌بوو، سالی ۱۳۰۷ک خانه‌قا و قوتابخانه و چه‌ند هۆده‌ی نوێ له‌سه‌ره‌وه دروست کرد، سالی ۱۳۱۴ک - ۱۸۹۶ز له (سه‌رده‌شت) خانه‌قای دروست کرد.

جه‌نابی شیخ له‌لای چاودیری فه‌قی و مه‌لا و قوتابخانه‌که‌ی ده‌کرد، له‌لای تر چاودیری خانه‌قا و مرید و میوانانی ده‌کرد، سوپاس بۆ خودا له‌ هه‌ردوو‌لاوه‌ سه‌رکه‌وتوو بوو بۆ خزمه‌تی ئایینی پیرۆزی ئیسلام، به‌ مال و به‌ جان، به‌ نه‌ندام و به‌ زمان، به‌ کرده‌وه‌ی چاکه‌ شه‌وان و رۆژان، به‌ نه‌ینی و به‌ ئاشکرا.

جه‌نابی شیخ هه‌روه‌ک مه‌لا و مورشید و صۆفی بوو، له‌ هه‌مان کات نووسه‌ر و شاعیر و رۆشنیر بوو، شیعی کوردی (هه‌ورامی و سۆرانی) و فارسی هه‌یه، نازناوی شیعی (فه‌وزی)یه، بۆ نمونه‌ ده‌لی:

کولاه‌ی صیحه‌تم ناب‌ی که‌ عیله‌ت تاج‌ی زیله‌تمه
 که‌وای عیززه‌ت له‌به‌ر ناکه‌م که‌قیله‌ت به‌رگی ره‌حه‌تمه
 عه‌باده‌ت بۆ که‌سی چاکه‌ گه‌رفتاری طه‌بیعه‌ت بی
 که‌ من مه‌فتوونی جانانم چ باکی ده‌رد و عیله‌تمه
 نه‌گه‌ر دوله‌ر بلاوتی، هه‌موو ده‌رد و به‌لا خۆشه
 له‌گه‌ل مه‌یل و ره‌زای جانان چ باکی سو‌قم و صیحه‌تمه

که دیم خون جاریه نه مرو له جهرگ و دل وه کو سه یلاب
 وتم ئەم شاهیده بهس بو حیساباتی قیامه تمه
 قهضای نهو ههرچی بوبی من رهزام گهر خوشه یا ته لجه
 له گهل مهیل و ئیراده ی حق جهه نهم عهینی جهه نهمه
 قسورم ززره کارم سهخته دهر دم کاریه (فهوزی)
 نهوا ته نهها نو مید و مه خله سم عیشق و مه حبه تمه
 کولاه، فارسییه، واته: خو شی، ته لخ، فارسییه، واته: تالی و ناخو شی.
 کوچی دوایی: له مانگی شهووالی سالی ١٣١٨ ک - ١٩٠١ ز کوچی دوایی
 کرد، له هۆده که ی خو ی به خاک سپردرا.
 کوره کانی:

١. شیخ نهجه دین ١٢٨٠ - ١٣٣٧ ک.

٢. شیخ علائه دین ١٢٨٠ - ١٣٧٣ ک.

٣. محیه دین ١٢٧٨ - ١٣٤٢ ک.

٤. سعدالدین ١٢٩٤ - ١٣١٥.

٥. نیظامه دین ١٢٩٩ - ١٣٥٠ ک.

٦. شیخ نه نوهر ١٣٠٠ - ١٣٦٠ ک.

٧. شیخ جهمیل ١٣٠٨ ک.

٨. شیخ کامیل ١٣١٥ - ١٣٩٦ ک.

٩. شیخ نایب ١٣١٦ - ١٣٨٣ ک.

سه رجاوه کان:

١. تاریخ مشاهیر کورد ٢/٧٤ - ٧٥.

٢. نثر الجواهر والدرر ٩٣٧ - ٩٣٨.

٣. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤١٠ - ٤١٣.

٤. یادی مردان ٢/١٤٩ - ٢٧٣.

٥. گولتزاری کوردستان ٢٤٤.

٦. بنه‌ماله‌ی زانیاران ٤٠٧ - ٤١٠.

٧. تاریخ السلیمانیه ٢٣٠ - ٢٣١.

عومهر عیسا درباس مارانی (١١٢٣)

ناوی عومهره کوری عیسا کوری درباسی مارانی به، نازناوی (ضیاء‌الدین)ه، زانایه‌کی نوصول زان بووه، له (هه‌ولیر) شه‌ریعه‌تی خویندوووه، پاشان چووته (دیمشق) دوابی چووته (میسر) له‌وی نیشته‌جی بووه، سالی ٦٠٢ ک - ١٢٠٥ ز له‌ته‌مه‌نی نۆهت سالتیدا کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: معجم المؤلفین ٧/٣٠٣ - ٣٠٤.

عومهر که‌ره‌م دینه‌وو‌ری (١١٢٤)

ناوی عومهره، کوری که‌ره‌می دینه‌وو‌ریه، له ٥٣٩ ک - ١١٤٤ ز هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له‌لایه‌ن چهند زانایان خویندوووه، نیجازه‌ی وه‌رگرتوووه، زاته‌کی به‌ دین بووه سالی ٦٢٩ ک - ١٢٣٢ ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: شذرات الذهب ٥/١٣٢.

عومهر محه‌مه‌دنه‌مین قه‌ره‌داغی (١١٢٥)

ناوی عومهره، کوری شیخ محه‌مه‌دنه‌مین کوری شیخ مه‌عروفی کوری شیخ عومهری، کوری شیخ عبداللطیفی کوری شیخ مه‌عروفی غیفاری مه‌ردۆخی به، سالی ١٣٠٣ ک - ١٨٨٥ ز هاتووته‌دنیا، له‌لای موسته‌عیده‌کانی قوتابخانه‌که‌ی خۆیان قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، چهند کتیبی سه‌ره‌تایی خویندن، گه‌راوه‌ خزمه‌ت باوکی، دوابی چوووه لای شیخ محه‌مه‌د نه‌جیبی مامی ده‌ستی کرد به‌ شه‌رحی (جمع الجوامع)، پاشان چوووه (سلیمانی) لای مه‌لا حوسینی پسکه‌ندی، پاشان چوووه لای مه‌لا عبدالله عیرفان نه‌فه‌ندی

فهله کیاتی تهواو کرد، گهراوه لای شیخ نهجیسی مامی، سالی ۱۳۲۶ک - ۱۹۰۸ز نیجازهی وه رگرت.

له گهل مهلا معروفي برای دهستان کرد به دهرسدانهوه، له لای دهرسی دهداوه، له لای خهریکی نووسینی حاشیه و دانانی کتیبان بوو، شاری (سلیمانی) ناوهدهن کردهوه به دهرس و گفتوگوی له گهل زانیان، ژيانه کی نونی دروست کرد بو خهلکان، له کهیفی ئه و ماموستایه نازداره خانهقای مهولانا خالیدیان نوی کردهوه، سالی ۱۳۳۸ک ماموستایان لی دانا به (مدرس)، به جارەك فهقییان لی کۆبوونهوه، دهنگ و باسی مهلا چاکی کوردستانی عیراق و ئیرانی داگرتهوه.

به شیک له فهقیه کانی: مهلا عبدالقادری بانهی، مهلا سهد حوسینی طایر بوغی، مهلا سهد عبدالکریمی ئالانی، مهلا سه عیدی ناغجه لهری، مهلا محمهد مهجودی بانهی، مهلا عبدالکریم (مدرس)، مهلا شیخ محمهدی خال، مهلا محمهدنه مینی ئهورامی، مهلا یه حیای بانهی، مهلا عینابهت، مهلا سه عیدی ساوجی، مهلا محمهدی رهئیس، مهلا عبدالرحیمی چورستانی، مهلا صالحی پریس، مهلا سهد عارف، مهلا عبدالرحیم میرزا، مهلا معروفي خاوی، مهلا سهد نه مینی مهولا نابادی، مهلا شیخ عبدالروهایی نیرگسه جاری.

کۆچی دوابی: له مانگی سه فهری سالی ۱۳۵۵ک، ۱۳/۵/۱۹۳۶ز کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی (سهیوان) لای باب و بابیری به خاک سپردرا. کوره کانی: شیخ نه نوه: سالی ۱۹۸۳ز کۆچی دوابی کرد. وه شیخ عبدالرحمان و شیخ کهماله دین و شیخ بابا عهلی.

دانراوه کانی:

۱. الفتح الوامض بالمنح الفائض في الفرائض: سالی ۱۹۳۰ز تهواوی کردوه، له ۱۹۷۸ز له (بهغدا) چاپ کرا.

٢. بدر العلات في كشف غوامض المقولات: له ١٣٢٩ك ته‌واوی كردووه، له ١٣٥٣ك له (مبصر) چاپ كرا.
٣. الدررة المنجية في شرح الفرائض القرظية: له ١٣٢٩ك ته‌واوی كردووه، دانه‌كی كۆبی ده‌سته‌ختی مامۆستا عبدالكریمی (مدرس) مان له‌لایه، سالی ١٩٨٠ز له (به‌غدا) نووسیتیه‌وه.
٤. منحة الألباب (الأحباب) في شرح الأسطرلاب.
٥. تمهيد البيان في تجويد القرآن: شرح منظومة القرظي.
٦. جلاء القلوب في عمل ربع المقنطرات والجيوب.
٧. المنهل النضاح في اختلاف الأشياخ: في الفقه.
٨. تحفة الكرام في عقائد الإسلام.
٩. وسيلة النجاة في الصلوات.
به‌راویزه‌كان:
١٠. حاشية على منظومة العروض: للشيخ معروف النودهي.
١١. حاشية على الرسالة اللزومية.
١٢. حاشية على أقصى الأماني في المعاني والبيان والبديع.
١٣. حاشية على الفتح الوامض.
١٤. حاشية على تقريب المرام: له ١٣٣٢ك ته‌واوی كردووه، دانه‌كی كۆبی ده‌سته‌ختی مامۆستا عبدالكریمی (مدرس) مان له‌لایه، سالی ١٣٤٢ك له گوندى (قه‌له‌ه شیخان)ی ئیران نووسیتیه‌وه.
١٥. حاشية على شرح جمع الجوامع: دانه‌كی كۆبی ده‌سته‌ختی مامۆستا عبدالكریمی (مدرس) مان له‌لایه، سالی ١٣٤٣ك له خانه‌قای مه‌ولانا خالید له شارى (سلیمانی) نووسیتیه‌وه.
١٦. حاشية على تشريح الأفلاك.

١٧. حاشیة علی خلاصة الحساب.
١٨. حاشیة علی تحفة الرئيس شرح أشكال التأسيس.
١٩. حاشیة علی شرح رسالة الأسطرلاب.
٢٠. حاشیة علی برهان الكلنبوی: سالی ١٣٣٠ك تهواوی كردوو، سالی ١٣٤٧ك له (ميصر) چاپ كرا.
٢١. حاشیة علی عبدالله اليزدي.
٢٢. حاشیة علی شرح الكلنبوی علی ايساغوجی.
٢٣. حاشیة علی فريدة السيوطي.
٢٤. حاشیة علی (تصريف ملا علي) سالی ١٣٤٩ك تهواوی كردوو، سالی ١٣٥٤ك له (ميصر) چاپ كرا.

سهرچاوه كان:

١. أعلام كورد العراق ٥٣٨ - ٥٤٠.
٢. آداب البحث/ پيشه كى، محمهد رهسول.
٣. فتح الروامض/ پيشه كى، محمهد خال ٣ - ٦.
٤. نثر الجواهر والدرر ١/٩٣٦.
٥. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤١٥ - ٤١٧.
٦. معجم المؤلفين ٧/٢٧٨.
٧. يادى مهردان ٢/٥٧٨ - ٥٨٣.
٨. بنه مالهى زانياران ١٥٢ - ١٥٦.
٩. الأعلام ٥/١٩٩.
١٠. تاريخ السليمانية ٢٧٦ - ٢٧٧.
١١. معجم أعلام الكورد ٥١٤.

عوهدر محه‌مه‌د به‌دلیسی (١١٣٦)

ناوی عومه‌ره، کوری محه‌مه‌دی کوری عه‌مه‌ره، خه‌لکی (به‌دلیس) ه، نازناوی
 (ضیاء‌الدین) ه، زانایه‌کی خواناس و ده‌رون پاك و ته‌سه‌ووف دۆست بووه، کتییی (صوم
 القلوب) ی داناره، سالی ٥٩٠ك - ١٩٤ از کۆچی دوایی کردووه.
 سه‌رچاوه: معجم المؤلفین ٧/٣١٥.

عوهدر محه‌مه‌د جزیری (١١٣٧)

ناوی عومه‌ره، کوری محه‌مه‌دی کوری نه‌مه‌دی کوری عی‌کریمه‌ به، خه‌لکی
 جزیره‌یه سالی ٤٧١ك - ١٠٧٨ از هاتووته‌دنیا، له ولاتی خوئی ده‌ستی کرد به خویندن،
 پاشان چووه (به‌غدا) له خزمه‌ت ئیمامی غزالی و چه‌ند زانایانی خویند، دوایی گه‌راوه
 (جزیره) کرا موفتی ناوچه‌که، ده‌رسی ده‌دا، شهرحی کتییی (المهذب) ی کردووه به‌ناوی
 (الأسامي والعلل من کتاب المهذب)، مامۆستا زاتیکی به‌دین و له خواترس بووه، له
 مه‌زه‌به‌یی شافیعی زۆر شاره‌زا بووه، سالی ٥٦٠ك - ١١٦٤ از له (جزیره) کۆچی دوایی
 کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

١. معجم المؤلفین ٧/٣٠٦ - ٣٠٧.
٢. وفيات الأعيان ٣/١١٧.
٣. كشف الظنون ٢/١٩١٣.
٤. علماءنا في خدمة العلم والدين ٤٠٧.
٥. شذرات الذهب ٤/١٨٩.
٦. معجم البلدان ٢/١٣٨.
٧. طبقات الشافعية الكبرى ٤/١٦١.
٨. سير أعلام النبلاء ١٢/١٩٤.
٩. معجم أعلام الكورد ٥١٥.

عومهر محهمهد جهرانی (١١٢٨)

ناوی عومهره کورپی محهمهدی کورپی عومهری کورپی محهمهدی کورپی
 نه بویه کری (جهرانی)یه، بو خویندن چوویتته (دیمشق) لهوی صحیحی بوخاری بیستوو،
 دوائی لهو وانیه دهرسی داوه، مهزهه بی حنه بی بووه، سالی ٧٦٤ ک - ١٣٦٢ ز له
 (دیمشق) کۆچی دوائی کردوو.

سه چاوه کان:

١. شذرات الذهب ٦/٢٠٢.

٢. معجم أعلام الكورد ٥١٥.

عومهر محهمهد روهاوی (١١٢٩)

ناوی عومهره کورپی محهمهده، خه لکی شاری (روها)یه، زانایه کی زمان رهوان
 بووه، نامۆزگاری خه لکانی کردوو، دهوری سالی ١١١٥ ک - ١٧٠٣ ز کۆچی دوائی
 کردوو، کتیی (مقناطیس العلوم) ی داناوه.

سه چاوه کان:

١. هدیة العارفين ١/٧٩٨.

٢. معجم المؤلفين ٧/٣١٠.

عومهر محهمهد شارمزوری (١١٤٠)

ناوی عومهره کورپی محهمهده، خه لکی شاره زوره، سالی ٥٣٩ ک - ١١٤٤ ز
 هاته دنیا، نازناوی (شه هابه دینه)، چوویتته (به غدا) لهوی کرایته وتارخوتین و واعیز،
 نامۆزگاری خه لکانی ده کرد، سالی ٦٣٠ ک - ١٢٣٢ ز کۆچی دوائی کرد.
 سه چاوه: تاریخ مشاهیر کورد ١/٦٩ - ٧٠.

عومهر محهمهد ماردینی (١١٤١)

ناوی عومهره کورپی محهمهده، نازناوی شهوقی یه، خه لکی (ماردین)ه، شهرع
 زان و عهروز زان و شاعیر بووه، دیوانی به سی زمان ههیه.

وه شهرحی (الكافي في العروض والقوافي) و چهند (فهتاوا)ی ههیه، سالی
١٢٦٨ك - ١٨٥١ز کۆچی دواپی کرد.

سهراوهکان:

١. معجم المؤلفين ٧/٣١٧.
٢. معجم اعلام الكورد ٥١٦.
٣. هدية العارفين ١/٨٠٢.

عومهر محهمهد نهصیبی (١١٤٢)

ناوی عومهره نازناوی (نهبرحهفصه) کوری محهمهدی کوری عومهری کوری
نهبویه کره، خهلکی شاری (نوسهیین)ه، له (حلهب) هاته دنیا، لهوی جیگری قازی بوو،
دهرسی دهده، سهفهری (قاهیره)ی کرد، شرع زان بوو، مهزههیی شافیعی بوو، سالی
٨٧٣ك - ١٤٦٨ز کۆچی دواپی کرد، دانراوی خۆی ههیه.

سهراوه: معجم المؤلفين ٧/٣١٥.

عومهر محهمهد ههولیریی (١١٤٢)

ناوی عومهره، کوری محهمهدی کوری خدره، ناسراوه به (ابن الملا) نازناوی
(معین الدین)ه، له (ههولیر) هاته دنیا، پاش مهلایهتی چووه (موصل) لهوی سولتان
نوره دین شهید ریزی لینا، سالی ٥٦٨ك بریاری دا مزگهوتی (موصل) تهواو بگری،
بهماوهی سنی سالی شینست ههزا دیناری لی خهرج بگری، ماموستا سهره رشتی کار بی،
دهفتهری بو بگری، که تهواو بوو دهفتهره کهی داوه دهست سولتان نهویش به کسه
ناویته ناو ناوی دیجله، ماموستا گۆتی: سولتانم خوشبسی، ماوهی سنی سالی ژمیریاری
ده کهم بوچ نمتخوتندهوه؟ سولتان وهلامی داوه: جهناب، بو خوامان کردیه لیکدانهوهی
ناوی نهو خۆی دهیزانی، سالی ٥٩٦ك - ١١٩٩ز کۆچی دواپی کرد، کتییی (وسيلة
المتعبدين الى متابعة المرسلين)ی داناه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. کشف الظنون ٢/٢٠١٠.
٢. هدیة العارفين ٥/٧٨٤.
٣. ایضاح المکنون ٤/٧٠٨.
٤. معجم المؤلفين ٧/٣٠٩.
٥. معجم أعلام الكورد ٥١٥.

عوهر مه‌لود دیبه‌گه‌یی (١١٤٤)

ناوی عومه‌ره، کوری مه‌لودی کوری عومه‌ره، سالی ١٩١٩ز له (دیبه‌گه) هاته‌دنیا، هه‌ر له‌وی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌ی قوناغی سوخته‌یی چوو‌ه لای مه‌لا نیسماعیلی جدیدی، پاشان چوو‌ه لای مه‌لا صالحی کۆزه‌پانکه له‌مزگه‌وتی شیخ نوره‌دین له (هه‌ولتیر)، سالی ١٩٤٩ز چوو‌ه (به‌غدا)، له‌لایه‌ن شیخ نه‌محمد زه‌هاوی و مه‌لا محمه‌د قزلی کۆتایی به‌خویندن هینا، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

کرا پیش نوێژ له‌مزگه‌وتی (بنات الحسن) له (به‌غدا) له ١١/٥/١٩٥٠ز، پاشان له ١٥/١٢/١٩٥١ز کرا (مدرس) له‌مه‌دره‌سه‌ی نه‌عمان پاچه‌چی له (به‌غدا)، دوا‌یی له ١٩/٤/١٩٥٤ز کرا ووتارخوینی مزگه‌وتی عه‌لی نه‌فه‌ندی له (به‌غدا)، له ١/١١/١٩٦٣ گواستراوه‌مه‌رده‌سه‌ی (نائیله‌خاتون)، له ٢٥/٢/١٩٦٦ز کرا پیش نوێژی مزگه‌وتی (نه‌عمانیه)، له ١٩/٧/١٩٧٠ز کرا پیش نوێژ و ووتارخوین و دهرس بیژ له‌مزگه‌وتی (الفضل) له (به‌غدا)، له ٧/٤/١٩٧٣ز گواستراوه‌مزگه‌وتی فاروق له‌گه‌ره‌کی (ره‌صافه)، هه‌روه‌ها دهرس بیژ بوو له‌په‌یمانگای نیسلامی له (به‌غدا)، ماوه‌کی زۆر خه‌ریکی وه‌عزدان بوو له‌رادپۆی به‌شی کوردی له (به‌غدا)، خه‌لکیکی زۆر گوینی لی‌ده‌گرت چونکه وه‌عه‌زه‌کانی خو‌ش بوون، له ١/٣/٢٠٠٢ز وه‌فاتی کرد، له (به‌غدا).

سه‌رچاوه: خو‌ری نیسلام ٣١/٢٠٠٦ز، ٧٢ - ٧٤.

عه‌مر مه‌یمون جزیری (۱۱۴۵)

ناوی عه‌مره کوری مه‌یونی کوری مه‌هرانی (جزیری) یه، زانایه‌کی
 فه‌رموده‌ناس و شهرع زان بووه، له زانسته‌کانی عه‌ره‌یی شاره‌زا بووه، له زانایه‌کانی
 قورنانی بیروژ ده‌ستی بالا بووه، هزی له به‌لاو‌کردنه‌وی فه‌رموده‌کانی پیغه‌مبه‌ر (د.خ)
 کردوه، ده‌لین: فه‌رمووی: {نه‌گه‌ر بزائم یه‌ک وشه‌ی فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌رم (د.خ) له
 (یه‌من) چه‌نگ ده‌که‌وی وه‌ لای من نه‌ییت، ناماده‌م بچم بۆ نه‌وی وه‌ری بگرم، به‌لاوی
 بکه‌مه‌وه}.

مامۆستا له‌لایه‌ن خه‌لیفه مه‌نصور رێژدار بووه، خزمه‌کان پێیان وت: داوا بکه
 خه‌لیفه پارچه زه‌ویه‌کت بداتی، فه‌رمووی: خه‌لیفه خۆی چه‌ندجار نه‌وه‌ی پێشیار کردیه،
 من نه‌م ویستیه، ئیستا داواناکه‌م، سالی ۱۴۵ک - ۷۶۲ز کۆچی دوا‌یی کرد.
 سه‌رچاوه: سیر أعلام النبلاء ۵/۱۹۶ - ۱۹۷.

عومه‌ر نوح وانی (۱۱۴۶)

ناوی عومه‌ره، کوری نوحه، نازناوی (به‌دیده‌دینه) خه‌لکی (وان)ی کوردستانی
 ئیرانه سالی ۱۶۶۳ز هاتووته‌دنیا، مه‌زه‌به‌ی حه‌نه‌فی بووه، زانایه‌کی شهرع زان بووه، له
 (وان) کرا مو‌فتی حه‌نه‌فیه‌کان، له ۱۱۲۶ک - ۱۷۱۴ز کۆچی دوا‌یی کردوه.
 دانراوه‌کانی: (أشرف الوسائل) و (أنیس الرمزم) و (تواریخ الأئمة) و (القصيدة
 النونية) و (القصيدة الهائية).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۱۴۲.
۲. هدية العارفين ۵/۷۹۸.
۳. إيضاح المكنون ۳/۸۸.
۴. مشاهير الكورد ۱/۱۳۶.
۵. علمائنا في خدمة العلم والدين ۴۰۸.

٦. معجم المؤلفين ٨/٥.

عومهر یه عقوب ههولیری (١١٤٧)

ناوی عومهره کوری یه عقوبی کوری عوسمانی ههولیری، نازناوی (تهقیه دینه)، زانایه کی نههلی تهسهووف بووه، بهشیکی زۆری له فهرمووده کانی پتغمهبر (د.خ) وهرگرتووه، نیجازهی له چهندان زانایانی سهردهمی خۆی وهرگرتووه، له رۆژی جهۆنی قوربانی سالی ٦٧٣ك - ١٢٧٥ز کۆچی دوابی کردووه.
سهرچاوه کان:

١. شذرات الذهب ٥/٣٤١.

٢. الإكليل في محاسن أربيل ١٥٢.

٣. معجم أعلام الكورد ٥١٧.

عیسا نیبراهیم ماردینی (١١٤٨)

ناوی عیسایه کوری نیبراهیمی کوری محمهدی کوری نهوبانی ماردینی یه، له شهریعت و نوصول و نهحو شارهزا بووه، ههروهها شاعیر بووه (معالم السنن)ی ئیمامی بهیهقی کورت کردیتهوه، سالی ٧٤٦ك - ١٣٤٥ز کۆچی دوابی کردووه.
سهرچاوه کان:

١. علماءنا في خدمة العلم والدين ٤١٩.

٢. كشف الظنون ٢/١٧٢٦.

٣. هدية العارفين ٥/٨٠٩.

٤. معجم المؤلفين ٨/١٨.

عیسا نهبویه کر نهییوی (١١٤٩)

ناوی عیسایه کوری نهبویه کری کوری نهییویه، ناسراوه به (مهلیکی گهوره) برازای سولتان سهلاحه دینه، مهلیکی (دیمشق) و (شام) بووه، سالی ٥٧٦ك - ١١٨٠ز له (قاھیره) هاته دنیا، له (شام) پهروه ده بووه، قورئانی پیروزی خه تم کرد، شهریعتی

مه‌زه‌بی هه‌نه‌فی خویند، ماوه‌ك خه‌ریکی زانیاری قورنانی پیرۆز بوو، نه‌ده‌بیات و عه‌روز و ریزمانی عه‌ره‌بی ته‌واو‌کرد، (مفصلی زه‌مه‌خشه‌ری هه‌موو له‌به‌ر کرد (الکتاب)ی (سیویه‌ی به‌شه‌رحه‌وه‌ خویند، سوپاس بو‌خودا له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو ده‌سته‌لات و زه‌نگینه و سه‌رۆکایه‌تی ولات، هه‌ر روو له‌نایین و خزمه‌تگوزاری زانیان بوو، زۆر ریزی له‌ قوتایان ده‌نا بریاری دا بوو هه‌ر فه‌قیه‌ك (مفصلی زه‌مه‌خشه‌ری له‌به‌ر بکات، خه‌لاتی بکات، سی دیناری زیری پی‌بدا.

وه‌ رۆژانی هه‌ینی ده‌چووه‌ زیاره‌تی گۆری باوکی، پاشان ده‌چووه‌ زیاره‌تی گۆری سولتان سه‌لاح‌دینی مامی، نه‌جا ده‌چووه‌ مزگه‌وت بو‌جیه‌جی کردنی فه‌ری خودا، وه‌سیه‌تی کرد: که‌ مرد ته‌نیا له‌ یه‌ك قات خه‌لاتی سی و هه‌ر بگرن، له‌ چۆله‌وانیه‌ك بیشارنه‌وه، خانوو و گومبه‌تی له‌سه‌ر نه‌که‌ن، سالی ٦٢٤ك - ١٢٢٧ز له‌ (دیمشق) کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (شرح الجامع الکبیر) و (المهم المصیب فی الرد علی الخطیب) و (دیوانی شاعر) و (نامیلکه‌ی عه‌روز).

سه‌رچاوه‌کان:

١. کشف الظنون ٢/١٠١٠.
٢. وفيات الأعيان ٣/١٦٢ - ١٦٤.
٣. معجم المؤلفين ٨/٢٢.
٤. شذرات الذهب ٥/١١٥ - ١١٦.
٥. البداية والنهاية ١٣/١٢٤.
٦. هدية العارفين ٥/٨٠٨.
٧. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤٢٠.
٨. معجم أعلام الكورد ٥٢٣.

عیسا نهحمده خوشناو (١١٥٠)

ناوی عیسیایه کوری نهحمدهی کوری میکائیله، (مدرس) و موفتی شافیعیه کان
 بووه له (که رکوک)، دواى سالى ١٢٠٠ك - ١٧٨٥ز كوچى دواى كردوو.
 دانراوه كانى:

١. تهفسیری سوره تی (الإخلاص) به تورکی.
  ٢. تهفسیری سوره تی (الفتح) پیشکەشی به سولهیمان پاشای والی بهغدا کرد.
  ٣. تهفسیری قورنانی بیروز له سوره تی (مریم) تا سوره تی (الناس).
- سه چاره کان:

١. ایضاح المکنون ٣/٣٠٦.
٢. هدیه العارفين ٥/٨١٢.
٣. معجم المؤلفين ٨/١٩.
٤. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤٢١.
٥. معجم أعلام الكورد ٥١٩.
٦. الإكليل في محاسن أربيل ٢٥٠.

عیسا نیسماعیل دهۆکی (١١٥١)

ناوی عیسیایه، کوری نیسماعیلی کوری حهسه نه، سالی ١٩١٤ز له گهلی
 رمانه ی نهتروش هاتووته دنیا، بو خوتندن چوووه گوندی (برۆشکه) لای شیخ عوبید
 عهوامیلی جورجانی و ظروف و سعداالله ی گچکه ی خوتند، دواى له لای مهلا حوسینی
 مارنوسی شهرحی موغنی و سعدینی خوتند، پاشان چوووه گوندی (دیزیکا) ی بهرواری
 ژیری لای سهیدا مهلا نهحمده (حل المعاهد) و (جامی) خوتند، چوووه (نەتروش) لای حاجی
 مهلا نهحمده بهشیکی مهتیق خوتند، چوووه (سپینداره) لای مهلا حوسین شهرحه شهسییه و
 جمع الجوامع و مطولی خوتند، ماوه لهوی تا سالی ١٩٣٩ز نیجازه ی وهرگرت، بووه مهلا

له گوندی (به‌راشی) ساله‌ک له‌وی ماوه، چوو (زیوکه) چوار سالان له‌وی ماوه، چوو (خورکی) پازده سالان له‌وی ماوه، له‌و هموو شوینانه فه‌قی هه‌بوون.

پاشان چوو (موصل) کرا مه‌لا، له‌ مزگه‌وتیک ناوه‌ ده‌رسی ده‌دا، سالی ۱۹۷۴ز چوو (بامه‌رنی)، دوایی چوو (ده‌وک) کرا (مدرس) له‌ قوتابخانه‌ی نایینی سه‌ر به‌ نه‌وقاف، له‌ ۱۹۸۰ز خانه‌نشین کرا، تا سالی ۲۰۰۴ز له‌ ژياندا بوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۸.

۲. خۆری نیلام ۲۰۰۳/۲۲.ز.

عیسا بابا‌عه‌لی به‌رزنجی (۱۱۵۲)

ناوی عیسی‌یه کوری بابا‌عه‌لی کوری یوسفی کوری مه‌نصوری کوری عبدالعزیزی کوری عبدالله‌ی کوری نیسماعیلی فه‌رمووده‌ناسی کوری نیمام موسای کازمه (خوا‌لتی رازی بی)، له‌ گه‌ل ساید موسا و ساید محمه‌دی برای، له‌ (هه‌مه‌دان) چوونه‌ هه‌ج، له‌ گه‌رانه‌وه به‌ کوردستاندا هاتن، له‌ شوینه‌ک دابه‌زین نیستا ناو‌نراوه (به‌رزنجیه) له‌وی شه‌وه‌ک له‌ خه‌و به‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر (د.خ) گه‌یشته، فه‌رموی لیره بیه‌نیوه‌ خانوو و مزگه‌وت دروست بکه، هه‌ر له‌و خه‌وه‌ نه‌خشه‌ی بۆ کیشا، به‌یانی هه‌ستا به‌ شیوه‌ی خه‌ونه‌که مزگه‌وتی دروست کرد، سالی ۶۸۶ک - ۱۲۸۷ز ساید محمه‌د گه‌راوه (هه‌مه‌دان)، ساید عیسا و ساید موسا له‌وی مانه‌وه، ده‌ستیان کرد به‌ خواپه‌رستی.

رۆژه‌ک ساید (موسا) سه‌فه‌ری ناوچه‌ی (ئاغجه‌له‌ری) کرد، به‌ داخه‌وه له‌ رینگا به‌ ده‌ست چهند تاوانباره‌ک شه‌ید کرا، ساید عیسا چوو ته‌رمه‌ پرۆزه‌که‌ی هیناوه، له‌ (به‌رزنجیه) به‌ خاکی سپارد، هه‌رچهند ته‌نیا ماوه، به‌لام دریفی نه‌کرد له‌ نامۆزگاری خه‌لکان، میوانداری لات و هه‌زاران، تا سالی ۷۵۴ک - ۱۳۵۳ز کۆچی دوایی کرد، له‌ ته‌ک ساید موسای برای به‌ خاک سپێردرا، دوای خۆی ساید عبدالکریمی کوری جینگری بوو، دوای نه‌و ساید بابه‌زیدی کوری دوای نه‌و ساید حوسینی کوری، دوای نه‌و

سهید عبدالستاری کوری، دوای نهو سهید قهلهندهری کوری، دوای نهو عبدالسیدی کوری، دوای نهو سهید عبدالرهسولی کوری، دوای نهو بابارهسولی کوری، دوای نهو سهید عهلی کوری، دوای نهو شیخ محهمهدی نۆدهیی کوری، لیره سهیدهکانی (سلیمانی) و (که رکوک) و شوینانی تر به لایبوونوه بو ناوچهکانی کوردستان و دهرهوهی ولات.

کورهکانی تری شیخ عیسا:

٢. سهید صادق: لهسهر گردیکی نزیك شاری (سهیدصادق) به خاک سپێردرا.

٣. میر سۆر: نزیك چیای ههورامان به خاک سپێردا.

٤. سهید نیسحاق: نزیك (نهوسوود) به خاک سپێردرا.

٥. محهمهد عهلی: نزیك زتی سیروان به خاک سپێردرا.

٦. ویصالهدین.

٧. کهمالهدین.

٨. جهمالهدین: له (نالیوا) به خاک سپێردرا.

٩. عهباس: نزیك گوندی (وهلوربه) به خاک سپێردرا.

سهرچاوهکان:

١. علماؤنا فی خدمه العلم والدين ٤٢١ - ٤٢٣.

٢. بنهمالهی زانیاران ٢٦٧ - ٢٧٨ - ٣٠٨.

عیسا سهلامه (خیاط) (١١٥٢)

ناوی عیسایه کوری سهلامهی کوری سالی کوری ثابتی (حهرانی)یه، سالی

١١٥٦ - ٥٥١ك از هاته دنیا، خهریکی خویندنی فهرمووده بوو، نیجازهی وهرگرت،

دهرسی به عبدالأحد بن تهیمییه و نههمهدی کوری محهمهدی دهشتی و محهمهدی کوری

درباسی داوه، زاتهکی کر و هیمن و لهسهرهخۆ و بهدین بووه، سالی ٦٥٢ك - ١٢٥٤ز

له تهمنیکی درێژ و پر خیر و خواپهرستی کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه: سیر اعلام النبلاء ١٣/١٢٥٧ - ٢٥٨.

عیسا سه نجر هه ولییری (۱۱۵۴)

ناوی عیسیایه کوری سهنجری کوری بههرامی کوری جبریلی کوری
 ههارة گینی کوری طاشگینی ههولیرییه، ناوبراوه به (حاجری) چونکه له شیره کانی وشه
 (حاجری) زۆر به کارهیناوه، که ناوی شارۆچکه که له (حیجاز)، دهوری سالی ۵۸۲ ک –
 ۱۱۸۶ ز هاتووته دنیا، نه دیب و روشنیریکی زۆر به توانا بو، له هه موو بابتهان شیعی
 رینک و به تامی ههیه، له باسی خالی یار دهلتی:

لك خال من فوق عر   ش شقیق قد استوی

بعث الصدغ مرسلا   یامر الناس باهوی

منیش ته رجومه م کردوو به کوردی دهلتیم:

سهر تهختی کولهی سورت   خالینکی رهش وهستاوه

پهرجهمی په یامبه ره   فهرمانی عیشقی داوه

دانراوه کانی: (حاجری) سی دانراوی ههیه:

۱. بلبل الغرام الكاشف عن لثام الإنسجام: دیوانی شیعه.

۲. مسارح الغزلان الحاجریه.

۳. نزهة الناظر وشرح الخاطر.

ئین خه له کان دهلتی: {له گهڵ ضیاء الدینی برام زۆر برادهر بوو، سالی ۶۱۹ ک

– ۱۲۲۲ ز له (موصل) نامه یی ده نارده (ههولیری)، سالی ۶۲۶ ک له بهندیخانهای قهلات

گیرابوو، له پیشدا له بهندیخانهای (خفتیدکان) بوو – له وانیه (ههودیانی) ئیستا بیت –

پاشان بهردرا چوو له لای سولتان مظفر زۆر ریزی لینا، نهویش توبه ی کرد جل و بهرگی

سۆفیانی له بهر کرد، دوا ی کۆچی دوا یی سولتان مظفر، ماوه ک ههولیری به جی هیشته،

پاشان گهراوه لهوی نیشته جی بوو}.

کۆچی دوابی: رۆژی دووی شهشهرانی سالی ۱۳۳۲ک - ۱۳۳۵ز پيش نويزی نيوه رۆ له مالى خوی هاتهدهر، بى بهختهك هيرشى کردهسر، خهخهههكى ليدا به سهختى بريندار بوو، ههه لهو رۆژه گيانى له دهستدا.

سههچاوهكان:

۱. أربيل في العهد الاتاكي ۱۹۹ ، ۲۶۸ ، ۲۹۲ ، ۲۹۶ .
۲. وفيات الأعيان ۳/۱۶۹ .
۳. هدية العارفين ۵/۸۰۹ .
۴. معجم المؤلفين ۸/۲۵ .
۵. مشاهير الكورد ۱/۱۶۸ .
۶. شذرات الذهب ۵/۱۵۶ .
۷. الأعلام ۵/۲۸۷ .
۸. سير أعلام النبلاء ۱۳/۱۸۳ .
۹. البداية والنهاية ۱۳/۱۴۶ .
۱۰. كشف الظنون ۱/۷۸۳ .

عيسا شهسهدين دياربهكرى (۱۱۵۵)

ناوى عيسايه كورى شهسهدين دياربهكرى يه، تهريقهتى نهقشبهندى بووه، له (ديمشق) دهبهزيوه له شهريعت و فهرموده و نوصول شارهزا بووه، تمههههكى درييزى صهه سالى له خزمهت ناين بردهسر، دانراوى زورن، سالى ۱۳۳۲ك - ۱۹۱۳ كۆچى دوابى كرد.

سههچاوهكان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۲۱ .
۲. معجم المؤلفين ۸/۲۲۶ .

عیسا صبغه‌الله حه‌یدهری (۱۱۵۶)

ناوی عیسی‌یه نازناوی (غیاث‌الدین)ه، کوری صبغه‌اللهی کوری ئیبراهیم حه‌یدهریه، سالی ۱۱۴۷ ک - ۱۷۳۴ ز هاتووته‌دنیا، له‌لای عیبدالله ئه‌فه‌ندی برای دهستی کرد به‌خویندن، پاشان چووه لای محمهد خضری ناموزای، گه‌راوه خزمه‌ت باوکی زانسته‌کانی ته‌واو کردن، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

سه‌فه‌ری (نه‌سته‌مبۆل)ی کرد، له‌وی چاوی به‌ شیخ الإسلام مصطفا نه‌فه‌ندی که‌ت زۆر ریزی لینا، هه‌روه‌ها سهردانی مصطفا پاشای وه‌زیری کرد نه‌ویش حورمه‌تی گرت، گوندی (له‌یلان)ی نزیک (که‌رکوک)ی بی‌به‌خشی، گه‌راوه (به‌غدا) دهستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه، نه‌مجاره سه‌فه‌ری (حیجاز)ی کرد، هه‌فت سالان له (مه‌ککه) و (مه‌دینه) ماوه، خه‌ریکی وه‌رگرتنی فه‌رمووده‌کانی پی‌غه‌مبه‌ر (د.خ) و شه‌ریعه‌ت بوو، ئیجازه‌ی تری له (موفتی مه‌ککه و مه‌دینه) شیخ محمهد سوله‌یمانی کوردی وه‌رگرت، گه‌راوه (دیمشق) له‌وی دهستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه، پاشان له‌سه‌ر داوای باوکی گه‌راوه (به‌غدا).

کۆچی دوایی و به‌ره‌مه‌کانی: سالی ۱۱۹۰ ک - ۱۷۷۶ ز له (به‌غدا) کۆچی دوایی کرد، حاشیه‌ی له‌سه‌ر به‌رگی به‌که‌می (توحفه) هه‌یه، نامیلکه‌ی له‌سه‌ر باسی (الأمر الدائری) جامی هه‌یه، هه‌روه‌ها حاشیه‌ی له‌سه‌ر کتیبانی مه‌نتیق و حیکمه‌ت و نه‌حو هه‌یه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۵۲۰.
۲. عنوان المجد ۱۲۸.
۳. هدية العارفين ۵/۸۱۲.
۴. معجم المؤلفين ۸/۲۶.
۵. بوژاندنه‌وه ۶/۱۸۱ - ۲۸۷ - ۲۸۹ - ۲۹۱.
۶. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۲۰ - ۴۲۱.
۷. غاية المرام ۲۶۲.

۸. سلك الدرر ۳/۲۷۳ - ۲۷۴.

۹. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۳۶ - ۲۳۷.

عیسا طه‌لحه‌ی سعیرتی (۱۱۵۷)

ناوی عیسیایه، کورپی طه‌لحه‌ی کورپی عومه‌ری کورپی عاشوری کورپی
حه‌سه‌نی کوردیه، سالی ۱۲۴۷ك - ۱۸۳۱ز له‌گوندی (ته‌رحم) سه‌ر به (سعیرت)
هاته‌دنیا، زانیایه‌کی شهرع زان و مه‌زه‌ب شافیعی بووه، شیخی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی بووه،
له‌هه‌موو جووره‌ی زانسته‌کان شاره‌زا بووه.

سالی ۱۲۶۴ك بو‌خویندن چووه (دیاریه‌کر)، له‌ ۱۲۶۷ك چووه (حیجاز)،
سه‌فه‌ری (میصر) کرد، له‌گه‌ل شیخ ئیراهمی باجوری شیخی نه‌زه‌ر کۆبووه، دوایی
چووه (دیمشق)، ماوه‌ك له‌گومبه‌تی - مه‌به‌ست مه‌رقه‌ده‌که‌یتی - مه‌ولانا خالیید بوو،
گه‌راوه‌ی ولاتی خوئی، سالی ۱۲۸۳ك - ۱۸۶۷ز ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه، سالی
۱۲۸۴ك - ۱۸۶۸ز ته‌ریقه‌تی له‌ شیخ عبدالله‌ی بیداری وه‌رگرت، چووه (بشیری)
ده‌ستی کرد به (ئیرشاد)، سالی ۱۲۹۴ك پاش کۆتایی شهری عوسمانیان و روسه‌کان باری
کرد بو (شام)، له‌وئی ده‌ستی کرد به‌نامۆزگاری خه‌لکان، سالی ۱۳۲۸ك سه‌فه‌ری
(قودس) و (مه‌دینه‌ی پیروزی کرد، له‌ ۲۷ی مانگی مه‌لودی سالی ۱۳۳۱ك -
۱۹۱۳ز کۆچی دوایی کرد، چوار کورپی له‌ پاش به‌جیمان: محمه‌د صالح و عبدالله و
محمه‌د علی و محمه‌د حه‌سه‌ن.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. نثر الجواهر والدرر ۱/۹۴۵ - ۹۴۶.

۲. معجم أعلام الكورد ۵۲۰.

عیسا عبدالله ههولیری (۱۱۵۸)

ناوی عیسیه، نازناوی (بههانه دینه) کوری عبداللهی ههولیرییه، زانایه کی
 رۆشنیر و زیرهك بووه، کتیسی (أسماط اللآلی) له نه ده بیات داناوه، سالی ۱۶۳۸ك -
 ۱۲۸۴ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. علمازنا في خدمة العلم والدين ۴۲۰.
۲. شذرات الذهب ۵/۳۸۳.
۳. ایضاح المکنون ۱/۸۰.
۴. معجم المؤلفین ۸/۲۸.

عیسا عهلی شههاریار (۱۱۵۹)

ناوی عیسییه، کوری عهلی کوری شههاریاره، زانای فهرمووده بووه،
 بروایتکراو بووه، دیمه ن جوان و ریش جوان بووه، له بهر پیروزی و بهر کهت خه لکان
 ده چوونه لای بۆ دوعا، له (قاهیره) دهرسی فهرمووده ی له لای شههاری جهوه هری و
 بههاری عوقه یلی خوتید، سالی ۸۰۵ك - ۱۴۰۲ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲/۹۶ - ۹۷.
۲. معجم أعلام الکورد ۵۲۱.

عیسا عهلی کوردی (۱۱۶۰)

ناوی عیسییه کوری عهلی کوری حهسه نی کوری مهزیدی کوری یوسفی
 کوری عهلی کوردیه، له زانستی (نهحو) و ریزمانی عه ره بی شاره زا بووه، کتیسی (مفید
 الإعراب) ی داناوه، سالی ۱۱۲۷ك - ۱۷۱۵ز کۆچی دوایی کردوه.

سەرچاوه کان:

۱. علمازنا في خدمة العلم والدين ۴۲۱.

٢. ایضاح المکنون ٤/٥٣١.

٣. معجم المؤلفین ٨/٢٩.

عیسا له‌ل (١١٦١)

ناوی عیسیایه، کوری له‌له، زانیایه‌کی کوردی شه‌ریعت زان بووه، چه‌ند که‌راماتی لی ده‌گیر نه‌وه، نین مسته‌وفی ده‌لی: { کتییی (الاعتقاد)م دیتوو، و‌انزائم دانراوی نه‌وه، ده‌رباره‌ی برواییه، سالی ٥١٠ك - ١١٦٦ از ته‌واوی کردوو، له‌ مزگه‌وتی (مناره) له‌ شاری (حبتون)، له‌و کاتی سه‌ر به (موصل) بووه، له‌ کۆتایی کتییه‌که‌ نیجازه‌ی بۆ محهم‌ده‌ نه‌بوه‌کری کوری خو‌ی نووسیوه‌، مامۆستا بروانامه‌ی له‌ عبدالله‌ی کوری محهم‌ده‌ی و‌عه‌لی کوری نه‌حه‌دی هه‌کاری وه‌رگرتوو. ناوبراو چوو (شام) سالی ٥٥٨ك - ١١٦٣ از له‌ جه‌نگی (حارم) شه‌هید کرا.

سه‌رچاوه‌کان:

١. شذرات الذهب ٤/١٨٦.

٢. البداية والنهاية ١٢/٢٦٥.

٣. تاریخ أربیل ١/٢٧٢ / ٢/٤٦٢ - ٤٦٣.

٤. معجم أعلام الكورد ٥٢٢.

عیسا محهم‌ده‌ هه‌کاری (١١٦٢)

ناوی عیسیایه، کوری محهم‌ده‌ی کوری عیسیای کوری محهم‌ده‌ی کوری نه‌حه‌دی کوری یوسفی چه‌سه‌نی یه، زانیایه‌کی به‌رز و‌لیهاتوو بووه، له‌ شه‌ریعت شاره‌زا بووه، سالی ٥٨٣ك - ١١٨٧ از که (قودس) وه‌رگیراوه و‌پاککراوه، سولتان سه‌لاح‌دینی نه‌یویی بانگی مامۆستای کرد، فه‌رمانی دا بجیته‌ مزگه‌وتی (الصخرة) شتانی وه‌ك سه‌لیب و‌ نه‌وانی پیچه‌وانه‌ی ئاییی پیروژن لایانبسات، ده‌رگا و‌ په‌نجه‌ره‌ی نوتی بۆ دروست بکات، مه‌لای بۆ دابنی، مووجهی بۆ بیرته‌وه، و‌ادیاره‌ نه‌و زانیایه‌ قازی شه‌رعی نه‌و سه‌رده‌می بی.

(ئین که‌ئیر) ده‌لی: {مامۆستا له‌ لای (أسدالدين شيركۆ) زۆر به‌ حورمه‌ت بوو، هه‌ر له‌ گه‌ڵ وی چوو (میسر)، پاشان بووه‌ نزیكترین که‌س له‌ سولتان سه‌لاحه‌دين، ساڵی ٥٨٥ك - ١١٨٩ز له‌ نزيك (عه‌كا) كۆچی دوا‌یی كرد له‌ (قودس)ی پیروژ به‌ خاك سپێردرا.

سه‌رچاوه‌كان:

١. البداية والنهاية ١٢/٣٥٠.
٢. وفيات الأعيان ٣/٤٨٩.
٣. الأعلام ٥/٢٩٣.
٤. مشاهير الكورد ٢/٩٦.
٥. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤١٨.
٦. طبقات الشافعية الكبرى ٤/١٦٤.
٧. معجم أعلام الكورد ٥٢٢.

عیسا موسا به‌نده‌نیجی (١١٦٣)

ناوی عیسا به‌ کورێ موسای کورێ جه‌لاله‌دینی (به‌نده‌نج - مه‌نده‌لی)یه، ساڵی ١٢٠٣ك - ١٧٨٨ز له‌ (به‌غدا) هاتووته‌ دنیا، ده‌ستی كرد به‌ قورئانی پیروژ هه‌مووی له‌ به‌ر كرد، هه‌روه‌ها كۆمه‌له‌ك فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ری (د.خ) له‌ به‌ر كرد، له‌ گه‌ڵ كتیبانی (ریاض الصالحین) و (ألفية ابن مالك) و چه‌ند شیعرێ کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی، ماوه‌ك له‌ خزمه‌ت باوکی خویند، دوا‌یی بز فیه‌قی حه‌نه‌فی چوو له‌ لای شیخ ده‌رویش عه‌ره‌ب، دوا‌یی به‌شیکێ ته‌فسیر و فهرمووده‌ له‌ لای مه‌لا حوسینی کوردی خویند له‌ (که‌رکوک)، گه‌راوه‌ (به‌غدا) به‌شیکێ فهرمووده‌ و که‌لامی له‌ لای مه‌لانا خالید خویند، وه‌ به‌شیکێ تری ته‌فسیری له‌ لای مه‌لا عبدالرحمانی رۆژیانی خویند، (مختصر المنتهی)ی له‌ لای مه‌لا به‌حیای مزوری خویند، (أصول الفقه) و فیه‌قی حه‌نه‌فی له‌ لای عبیده‌الله نه‌فه‌ندی

حه‌یده‌ری خویند، وه‌به‌شیک‌ی تری ته‌فسیر و فه‌رمووده‌ له‌لای مه‌لا مصطه‌فای کوردی خویند، هه‌ر له‌ خزمه‌ت نه‌و نی‌جازه‌ی وه‌رگرت.

هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌ مه‌ولانا خالید وه‌رگرت، پاش ماوه‌ک له‌لایه‌ن مه‌ولانا کرا (خه‌لیفه)، سالی ۱۸۴۴ز چووه‌ سه‌فه‌ری حه‌ج له‌وی کئیسی (العرفان) ی دانا زۆربه‌ی نووسینه‌که‌ی له‌ نزیک مه‌قامی حه‌زه‌تی نی‌براهیم (د.خ) بوو، سالی ۱۸۴۶ز چووه‌ (نه‌سه‌مبۆل) سالی ۱۸۴۷ز گه‌راوه‌ (مه‌دینه) ی پی‌رۆز، سالی ۱۸۴۸ز گه‌راوه‌ (به‌غدا) له‌سه‌ر فه‌رمانی داود پاشای والی (به‌غدا) کرا سه‌رۆکی موده‌ره‌ریسان له‌ مزگه‌وتی هه‌یده‌رخانه، سالی ۱۸۶۱ز گه‌راوه‌ (مه‌دینه) ی پی‌رۆز، له‌وی چووه‌ (دیمشق).

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: سه‌ید عه‌لی گه‌یلانی، شیخ قاسمی غه‌وو‌اص، نه‌عمان نالوسی، خه‌یره‌دین کوردی، عبده‌لسلام شه‌وواف، شیخ عبده‌للطیف کوردی، شیخ حه‌بیسی کوردی، مه‌لا خه‌دری کوردی.

خووره‌وشتی: کاتی خۆی به‌فیرۆ نه‌ده‌دا هه‌موو شه‌وانی هه‌ینی (صلاة التسخیر) ی ده‌کرد، سی سه‌د (لااله‌الاالله) ی لی ده‌دا، پینج سه‌د جار زی‌کری (الله) ی ده‌کرد، زۆر جار (لاحول ولاقوة الا بالله) ی دووباره‌ ده‌کرده‌وه، نایه‌تی ﴿والی الله ترجع الامور﴾، (البقره نایه‌تی ۲۱۰) ی له‌سه‌ر زاری خۆش بوو، براده‌راتی له‌ گه‌ل پیاوانی نایینی هه‌بوو، به‌ تابه‌ت شیخ مه‌حمودی نالوسی خاوه‌نی ته‌فسیری (روح المعانی) و عبده‌الباقی عومه‌ری موصلای.

نووسینه‌وه‌ی کتیبان: مامۆستا خه‌تیک‌ی خۆشی هه‌بوو، چه‌ند کتیبی به‌ ده‌ستی خۆی نووسیه‌وه، له‌وانه: (مفتاح الأملیة) و (رسالة الإيمان والسلوك) و (حاشیة علی الخیالی) و (حاشیة علی إثبات الواجب) و (شرح البردیة) و (حاشیة علی مختصر المنتهی) و (التصريح والتوضیح) و (حاشیة ابراهیم الحیدری علی میرزاجان).

کۆچی دوایی: سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه کانی:

۱. تراجم الوجوه والأعيان المدفونين في بغداد ومايلها من البلدان.
۲. العرفان.
۳. جامع الأنهار، في مناقب الأبرار.
۴. علماء الأكراد.
۵. مصباح الظلام في بيان الحلال والحرام.
۶. الكواكب اللامعة: وهلامى سى سهدو ههشتا پرسىارى شهريعتته.
۷. (شرح السراجية) ى شيخ محمىدى هممهوندى.
۸. ديوانى شيعر: كوردى و عهره بى و فارسى و توركى.
۹. الأماكن المقدسة.
۱۰. المشايخ البندنيجية.
۱۱. مجموعة البندنيجي: له ۱۸۲۲ز تهواوى كردوو.
۱۲. مفاتيح الأبواب، لأولي الألباب: تهفسيرى قورنانى بيروزه له چوار بهرگ.

كوره كانى:

۱. شيخ عبدالرحيم: جينگرى باوكى بوو، شارهزا بوو له شهريعت و ياسا، ماوهك له (ليبيا) دهرسى دهسا، له ۱۴/۱۱/۱۸۷۸ز كوچى دوايى كرد، كتيبيى (بحار الأنوار)ى له (أصول الفقه) داناوه.
  ۲. شيخ عبدالله.
- سهرچاوه كان:
۱. عنوان المجد ۱۴۹.
  ۲. لب الألباب ۱/۱۱۲.
  ۳. تاريخ أربيل ۲/۴۳۸.
  ۴. بورزندنهوى ميژووى زانايانى كورد ۲/۱۲۶ - ۱۳۰.

٥. یادی مهردان ١/١١١.
٦. معجم المؤلفین ٨/٣٤ - ٣٥.
٧. الأعلام ٥/٢٩٧/ ٢/٥٤ - ١٠/١٦٥/ ٢٨٩.
٨. معجم أعلام الكورد ٥٢٤.
٩. په یامی زانایان ٨/٢٠٠٥.ز.

عیسا هه رته لی (١١٦٤)

مامۆستا مهلا عیسا خه لکی گوندی (هه رته له)، یه که له مه لایه چاکه کانی ناوچهی خو شناوه تی له و گونده ماوه کی زۆر مهلا بووه و ده رسی فه قیانی دایه وه، نیجازه ی مه لایه تی له مو فتی به غدا محمهد فهیزی زه هاوی وه رگرتووه. سه رچاوه: الإکلیل فی محاسن أریبل ٢٥٠.

به یارمه تی خوای گه وره تا ئیره ته واو بوو، به دهستی دانه ره که ی (طاهر مهلا عبدالله به حرکه یی)، رۆژی شه مه، مانگی مه ولود، سالی ١٤٢٩ ک ٢٠٠٨/٣/٢٢، ز، له مه ودا به رده وام ده ب نه گه ر خوای یاریکار بی.

فیرستی گشتی بهرگی دووهم

۱. نایه ته کانی قورنانی پیروژ.

۲. فهرمووده کانی بیغه مبهرا (د.خ)

۳. ناوه کان.

۱. نایهتهکانی قورنانی بیروز

لاپیره	دهقی نایهتهکان
۳۱۱	﴿ان اکر مکم عندالله اتقاکم﴾ الحجرات / ۱۳
۴۴۲	﴿والی الله ترجع الامور﴾ البقرة / ۲۱۰

۲. فهرموودهکانی یتغهمبهر (دروودی خوی لی بی)

لاپیره	دهقی فهرموودهکان
۱۴۹	اتقوا الظلم فان الظلم ظللمات يوم القيامة / رواه مسلم
۱۴۹	الدين النصيحة / رواه مسلم
۱۴۹	المفلس من امتي من يأتي يوم القيامة بصلاة وزكاة وصيام / الترمذي
۱۴۹	ان كنتم تريدون رحمتي فارحموا خلقي /
۱۴۹	من كانت عنده مظلمة لأخيه فليتحلل منه اليوم / البخاري
۱۴۹	من لا يرحم الناس لا يرحمه الله / مسلم

٣. ناوی زانایان:

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١	صابیر حه‌سه‌ن داره‌تویی	٥٨٤
١	صاحب مه‌حمود فه‌ره‌داغی	٥٨٥
١	صاحب نه‌زیر ته‌وی‌ئه‌یی	٥٨٦
٢	صادق نه‌حمه‌د کۆیی	٥٨٧
٢	صادق ئوبه‌ه‌نگی	٥٨٨
٣	صادق حارس ماویلیان	٥٨٩
٤	صادق فه‌ره‌ادی	٥٩٠
٥	صادق مه‌مه‌د باشوری	٥٩١
٥	صادق مه‌مه‌د سه‌قزی	٥٩٢
٦	صادق مه‌مه‌د شه‌قلاوه‌یی	٥٩٣
٦	صالح نه‌بویه‌کر ژه‌نگاری	٥٩٤
٧	صالح نه‌بویه‌کر هه‌رشه‌می	٥٩٥
٧	صالح نه‌حمه‌د هه‌کاری	٥٩٦
٧	صالح ئیسماعیل حه‌یده‌ری	٥٩٧
٨	صالح ره‌حیم نه‌خته‌ته‌ری	٥٩٨
٩	صالح عه‌بیاس حه‌یده‌ری	٥٩٩
٩	صالح عبده‌لقادر وه‌لی	٦٠٠
١٠	صالح عبده‌لکریم هه‌له‌بجه‌یی	٦٠١
١٠	صالح عبده‌الله کۆزه‌پانکه‌یی	٦٠٢
١٢	صالح عوسمان شه‌یدایی	٦٠٣

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٣	صالح عومهر گراوی	٦٠٤
١٤	صالح مه‌حمود خانه‌قینی	٦٠٥
١٤	صالح موختار شنۆیی	٦٠٦
١٤	صالح نه‌جیبی بیژوه‌یی	٦٠٧
١٥	صالح نصرالله (حه‌ریقی شاعیر)	٦٠٨
١٦	صالح یوسف دیاربه‌کری	٦٠٩
١٦	صبغه‌الله نیبراهیم حه‌یدهر حه‌یدهری	٦١٠
١٩	صبغه‌الله نیبراهیم عاصم حه‌یدهری	٦١١
١٩	صبغه‌الله نه‌سه‌هد حه‌یدهری	٦١٢
٢٠	صبغه‌الله مصطفا زیاره‌تی	٦١٣
٢١	صه‌دیق صالح گرمکی	٦١٤
٢١	صه‌دیق محهمهد نوغهرانی	٦١٥
٢٢	صه‌ده‌دین عبدالملک کوردی	٦١٦
٢٢	صه‌لا‌حه‌دین محهمهد گۆرانی	٦١٧
٢٣	صنع‌الله جه‌عفر نامیدی	٦١٨
٢٣	ضیاء‌الدین عبدال‌حکیم نه‌فه‌ندی	٦١٩
٢٤	طاها نیبراهیم هه‌ولتیری	٦٢٠
٢٥	طاها نه‌حه‌هد سنه‌یی	٦٢١
٢٦	طاها نیسماعیل شێروانی	٦٢٢
٢٨	طاها به‌شیر هه‌ولتیری	٦٢٣
٢٩	طاها ره‌سول به‌رزنجی	٦٢٤

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ندی
٢٩	طاها شه‌قلاوه‌یی	٦٢٥
٢٩	طاها عبدالرحمان مانی	٦٢٦
٣٠	طاها عبدالعزیز قوشاغلو	٦٢٧
٣١	طاها عه‌لی بالیسانی	٦٢٨
٣٢	طاها محهمه‌د شیخ وه‌تمانی	٦٢٩
٣٣	طاها مصطه‌فا کۆری	٦٣٠
٣٤	طاها به‌حیا مزوری	٦٣١
٣٤	طاهیر نه‌بویه‌ کر سوسه‌یی	٦٣٢
٣٦	طاهیر نیسماعیل به‌رزنجی	٦٣٣
٣٦	طاهیر حوسین به‌نده‌نیجی	٦٣٤
٣٧	طاهیر عبدالرحمان مانی	٦٣٥
٣٨	طاهیر عبدالله به‌حرکه‌یی	٦٣٦
٤٢	طاهیر عومه‌ر نامیدی	٦٣٧
٤٢	طاهیر محهمه‌د شوژی	٦٣٨
٤٤	طاهیر مه‌عروف قوشاغلو	٦٣٩
٤٤	طاهیر نه‌جیب سه‌رانی	٦٤٠
٤٥	طه‌یب نه‌حمه‌د دووشیوانی	٦٤١
٤٦	طه‌یب عبدالله به‌حرکه‌یی	٦٤٢
٥٢	عایشه‌ عیصمه‌ت ته‌یمور	٦٤٣
٥٣	عایشه‌ محهمه‌د جزیری	٦٤٤
٥٣	عایشه‌ محهمه‌د جه‌رانی	٦٤٥

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٥٣	عایید عوبه‌یدی	٦٤٦
٥٤	عارف عبدالصمد بالکی	٦٤٧
٥٤	عارف عبدالقادر چنگیانی	٦٤٨
٥٥	عارف محهمد پینجوتنی	٦٤٩
٥٥	عاصم ئیبراهیم حه‌یده‌ری	٦٥٠
٥٦	عه‌بیاده عبدالغنی حه‌رانی	٦٥١
٥٧	عه‌بیاس مه‌حمود عه‌ققاد	٦٥٢
٥٧	عبدالرنوف حه‌سه‌ن گۆران	٦٥٣
٥٨	عبدالرنوف محهمد نه‌قشبه‌ندی	٦٥٤
٥٩	عبدالرحمان ئیبراهیم به‌دوره‌دین	٦٥٥
٥٩	عبدالرحمان ئیبراهیم سۆرانی	٦٥٦
٦٠	عبدالرحمان نه‌بو به‌کر ته‌کیه‌یی	٦٥٧
٦٠	عبدالرحمان نه‌بو به‌کر هه‌رشه‌می	٦٥٨
٦١	عبدالرحمان نه‌حمه‌د بروجردی	٦٥٩
٦١	عبدالرحمان نه‌حمه‌د زه‌وقی	٦٦٠
٦٢	عبدالرحمان نه‌حمه‌د شازه‌لی	٦٦١
٦٢	عبدالرحمان نه‌حمه‌د طاله‌بانی	٦٦٢
٦٤	عبدالرحمان نه‌حمه‌د ماردینی	٦٦٣
٦٤	عبدالرحمان نه‌فه‌ندی کورد خواجه	٦٦٤
٦٤	عبدالرحمان نوه‌یس شاره‌زوری	٦٦٥
٦٥	عبدالرحمان بیلال صه‌فقار	٦٦٦

لاپه‌ره	ناوه‌کان	رێزبه‌ند
٦٥	عبدالرحمان جه‌عقهر کوردی	٦٦٧
٦٦	عبدالرحمان جه‌لاله‌دین شاره‌زوری	٦٦٨
٦٦	عبدالرحمان حه‌سه‌ن بانه‌یی	٦٦٩
٦٧	عبدالرحمان حه‌سه‌ن شازه‌لی	٦٧٠
٦٧	عبدالرحمان حه‌سه‌ن کوردی	٦٧١
٦٨	عبدالرحمان حوسین رۆژبیانی	٦٧٢
٦٩	عبدالرحمان حوسین کوردی	٦٧٣
٦٩	عبدالرحمان حوسین مصطه‌فا	٦٧٤
٧٠	عبدالرحمان حه‌مه‌د دوونی	٦٧٥
٧٠	عبدالرحمان خضر به‌گژاده	٦٧٦
٧١	عبدالرحمان خضر ژه‌نگاری	٦٧٧
٧١	عبدالرحمان ره‌سول گر‌اوی	٦٧٨
٧٢	عبدالرحمان سوله‌یمان حه‌رانی	٦٧٩
٧٢	عبدالرحمان سیمی‌ری	٦٨٠
٧٣	عبدالرحمان عبدالله جه‌لی	٦٨١
٧٥	عبدالرحمان عبدالله ره‌شانی	٦٨٢
٧٥	عبدالرحمان عبدالله گه‌ناوی	٦٨٣
٧٦	عبدالرحمان عبدالحلیم بن ته‌یمییه	٦٨٤
٧٦	عبدالرحمان عبدالغفور طاهیری	٦٨٥
٧٧	عبدالرحمان عبدالکریم بابه‌ شیخ	٦٨٦
٧٧	عبدالرحمان عبدالکریم داربه‌روله‌یی	٦٨٧

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٧٩	عبدالرحمان عبدالکریم دیاربه‌کری	٦٨٨
٧٩	عبدالرحمان عوسمان ته‌ویله‌یی	٦٨٩
٨٠	عبدالرحمان عوسمان شاره‌زوری	٦٩٠
٨١	عبدالرحمان عوسمان مهرعه‌شی	٦٩١
٨١	عبدالرحمان عه‌لی چه‌رانی	٦٩٢
٨١	عبدالرحمان عومه‌ر چه‌رانی	٦٩٣
٨٢	عبدالرحمان قادر هه‌مزه‌کۆری	٦٩٤
٨٢	عبدالرحمان محهمه‌د نامیدی	٦٩٥
٨٣	عبدالرحمان محهمه‌د قه‌ره‌داغی	٦٩٦
٨٦	عبدالرحمان محهمه‌د نه‌تروشی	٦٩٧
٨٧	عبدالرحمان محهمه‌د بیتجویی	٦٩٨
٨٩	عبدالرحمان محهمه‌د شه‌مشوله‌یی	٦٩٩
٩٠	عبدالرحمان محهمه‌د قازی	٧٠٠
٩٠	عبدالرحمان مه‌حمود هه‌ولیزی	٧٠١
٩٠	عبدالرحمان ناجم شاره‌زوری	٧٠٢
٩١	عبدالرحمان نبعمه‌الله کوردی	٧٠٣
٩١	عبدالرحمان نۆدشه‌یی	٧٠٤
٩٢	عبدالرحمان یوسف چه‌رانی	٧٠٥
٩٢	عبدالرحمان یوسف کوردی	٧٠٦
٩٣	عبدالرحیم نه‌بویه‌کر مهرعه‌شی	٧٠٧
٩٣	عبدالرحیم حوسین عیراقی	٧٠٨

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٩٧	عبدالرحیم سه‌عید (مه‌وله‌وی)	٧٠٩
١٠٠	عبدالرحیم صادق گاینجی	٧١٠
١٠١	عبدالرحیم صالح زیاره‌تی	٧١١
١٠١	عبدالرحیم صه‌ده‌قه نه‌یوب	٧١٢
١٠٢	عبدالرحیم عوسمان بناوه‌سوته	٧١٣
١٠٢	عبدالرحیم عه‌لی دیاربه‌کری	٧١٤
١٠٢	عبدالرحیم عومه‌ر چورستانی	٧١٥
١٠٣	عبدالرحیم غه‌فور (وه‌فایی)	٧١٦
١٠٦	عبدالرحیم قاسم به‌رزنجی	٧١٧
١٠٧	عبدالرحیم محه‌مه‌د هه‌ولیری	٧١٨
١٠٧	عبدالرحیم مه‌لا زاده زیاره‌تی	٧١٩
١٠٩	عبدالرحیم میرزا په‌رخی	٧٢٠
١١٠	عبدالرحیم هوشاری	٧٢١
١١٠	عبدالرزاق رزق الله ره‌سه‌نی	٧٢٢
١١١	عبدالسلام بانه‌یی	٧٢٣
١١١	عبدالسلام بی‌سارانی	٧٢٤
١١٢	عبدالسلام عبدالله بن ته‌یمیه	٧٢٥
١١٣	عبدالسلام عبدالله بارزانی	٧٢٦
١١٤	عبدالسلام عبدالعزیز نه‌صییی	٧٢٧
١١٥	عبدالسلام عومه‌ر ماردینی	٧٢٨
١١٥	عبدالسلام محه‌مه‌د بارزانی	٧٢٩

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١١٦	عبدالسلام مراد جزیری	٧٣٠
١١٧	عبدالسمیع نه‌حمه‌د چناره‌یی	٧٣١
١١٨	عبدالسمیع سوله‌یمان بانه‌یی	٧٣٢
١١٩	عبدالصمد حه‌سه‌ن به‌رزنجی	٧٣٣
١٢٠	عبدالصمد عومه‌ر دینه‌وره‌ی	٧٣٤
١٢٠	عبدالصمد هه‌جیجی	٧٣٥
١٢١	عبدالله ئیبراهیم چه‌رانی	٧٣٦
١٢١	عبدالله ئیبراهیم خه‌طیب	٧٣٧
١٢٢	عبدالله نه‌بو به‌کر هه‌رشه‌می	٧٣٨
١٢٢	عبدالله نه‌حمه‌د به‌نده‌نیجی	٧٣٩
١٢٣	عبدالله نه‌حمه‌د چه‌یده‌ری	٧٤٠
١٢٣	عبدالله نه‌حمه‌د ره‌به‌تکی	٧٤١
١٢٥	عبدالله نه‌حمه‌د ریکانی	٧٤٢
١٢٥	عبدالله نه‌حمه‌د قامیشی	٧٤٣
١٢٦	عبدالله نه‌حمه‌د گر‌تکی	٧٤٤
١٢٧	عبدالله نه‌حمه‌د محه‌مه‌د ته‌کیه‌یی	٧٤٥
١٢٨	عبدالله نه‌سه‌ه‌د جه‌لی زاده	٧٤٦
١٣٢	عبدالله ئیسماعیل خه‌رپانی	٧٤٧
١٣٣	عبدالله ئیسماعیل سکتانی	٧٤٨
١٣٥	عبدالله ئیسماعیل شه‌نه‌غه‌یی	٧٤٩
١٣٦	عبدالله ئیسماعیل نو‌غه‌رانی	٧٥٠

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌بند
١٣٦	عبدالله نه‌صه‌م هه‌ولتیری	٧٥١
١٣٧	عبدالله بانه‌یی	٧٥٢
١٣٧	عبدالله به‌کر بارزانی	٧٥٣
١٣٨	عبدالله پیره‌بابی	٧٥٤
١٣٩	عبدالله چۆری	٧٥٥
١٣٩	عبدالله حوسین ره‌حیماوا	٧٥٦
١٤٠	عبدالله حوسین کوردی	٧٥٧
١٤٠	عبدالله حه‌یده‌ر حه‌یده‌ری	٧٥٨
١٤٢	عبدالله خضر شیخ مه‌موندی	٧٥٩
١٤٣	عبدالله داغستانی جه‌وانشیر	٧٦٠
١٤٣	عبدالله ره‌سول عیرفان	٧٦١
١٤٤	عبدالله سوله‌یمان ناشۆکانی	٧٦٢
١٥٣	عبدالله سوله‌یمان گرده‌سۆری	٧٦٣
١٥٤	عبدالله سۆر هه‌رته‌لی	٧٦٤
١٥٤	عبدالله طاها ته‌رجانی	٧٦٥
١٥٥	عبدالله عبدالرحمان بزینی	٧٦٦
١٥٦	عبدالله عبدالرحمان جه‌لی	٧٦٧
١٥٧	عبدالله عبدالرحمان دیاره‌که‌ری	٧٦٨
١٥٧	عبدالله عبدالرحمان دینه‌وه‌ری	٧٦٩
١٥٨	عبدالله عبدالرحمان قولته‌په‌یی	٧٧٠
١٥٨	عبدالله عبدالصمد سه‌رانی	٧٧١

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٦٠	عبدالله عبدالأحد حه‌رانی	٧٧٢
١٦٠	عبدالله عبدالأعلی حه‌رانی	٧٧٣
١٦٠	عبدالله عبدالخلیم بن ته‌میه	٧٧٤
١٦١	عبدالله عبدالعزيز سیواسی	٧٧٥
١٦١	عبدالله عبدالقادر باداوهبی	٧٧٦
١٦٢	عبدالله عبدالقادر وه‌لزی	٧٧٧
١٦٢	عبدالله عبدالکریم سنه‌بی	٧٧٨
١٦٣	عبدالله عبدالکریم گ‌ر‌وی	٧٧٩
١٦٤	عبدالله عبداللطیف قه‌ره‌داغی	٧٨٠
١٦٤	عبدالله عوسمان قه‌ره‌داغی	٧٨١
١٦٥	عبدالله عه‌لی ژه‌نگاری	٧٨٢
١٦٥	عبدالله عه‌لی ضیائی	٧٨٣
١٦٦	عبدالله عیسا حه‌یده‌ری	٧٨٤
١٦٧	عبدالله عیسا کوردی	٧٨٥
١٦٧	عبدالله فه‌ره‌اد فه‌ره‌ادی	٧٨٦
١٧٠	عبدالله قادر عه‌بابه‌یلی	٧٨٧
١٧١	عبدالله قاسم عبدالله شاره‌زوری	٧٨٨
١٧١	عبدالله قاسم مظفر شاره‌زوری	٧٨٩
١٧٢	عبدالله کانی سانانی	٧٩٠
١٧٢	عبدالله گه‌لآلی	٧٩١
١٧٢	عبدالله کوردی	٧٩٢

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٧٣	عبدالله ماردینی	٧٩٣
١٧٣	عبدالله محهمه‌دنه‌مین بیتواتی	٧٩٤
١٧٤	عبدالله محهمه‌د بیتوشی	٧٩٥
١٧٨	عبدالله محهمه‌د توتقه‌یی	٧٩٦
١٨١	عبدالله محهمه‌د جه‌لی	٧٩٧
١٨١	عبدالله محهمه‌د جوزی	٧٩٨
١٨٢	عبدالله محهمه‌د دیره‌بروشی	٧٩٩
١٨٢	عبدالله محهمه‌د دینه‌وه‌ری	٨٠٠
١٨٣	عبدالله محهمه‌د سروجی	٨٠١
١٨٣	عبدالله محهمه‌د سینه‌ردانی	٨٠٢
١٨٤	عبدالله محهمه‌د گۆران	٨٠٣
١٨٤	عبدالله محهمه‌د کوردی	٨٠٤
١٨٥	عبدالله محهمه‌د وانی	٨٠٥
١٨٥	عبدالله محهمه‌د هه‌ولتیری	٨٠٦
١٨٦	عبدالله مه‌حمود دشی	٨٠٧
١٨٦	عبدالله مه‌روان فارقی	٨٠٨
١٨٧	عبدالله مصطفا‌ه‌ زئیاری	٨٠٩
١٨٧	عبدالله مصطفا‌ه‌ عبدالانی	٨١٠
١٨٨	عبدالله مصطفا‌ه‌ کاتب	٨١١
١٨٩	عبدالله مصطفا‌ه‌ هه‌رشه‌می	٨١٢
١٩٢	عبدالله مه‌عروف مه‌ریوانی	٨١٣

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٩٣	عبدالله مه‌میخه‌لی	٨١٤
١٩٣	عبدالله موسا جزیری	٨١٥
١٩٤	عبدالله مه‌ولود په‌ریتانی	٨١٦
١٩٥	عبدالله نه‌جیب عه‌ینتایی	٨١٧
١٩٥	عبدالله نه‌صر جه‌رانی	٨١٨
١٩٦	عبدالله یوسف نه‌سعه‌ردی	٨١٩
١٩٦	عبدالله یونس نورمه‌وی	٨٢٠
١٩٧	عبدالأحد سعده‌الله جه‌رانی	٨٢١
١٩٧	عبدالأحد عبدالله جه‌رانی	٨٢٢
١٩٧	عبدالأحد محمه‌د جه‌رانی	٨٢٣
١٩٨	عبدالباسط عبدالصمد (قورئان خوین)	٨٢٤
١٩٩	عبدالجبار هه‌سن گله‌زه‌رده‌یی	٨٢٥
١٩٩	عبدالحفیظ عبدالمحسن گۆرانی	٨٢٦
٢٠٠	عبدالحکیم محمه‌د رایه‌تی	٨٢٧
٢٠٢	عبدالحکیم محمه‌د هۆبه‌یی	٨٢٨
٢٠٢	عبدالحلیم عبدالسلام بن ته‌یمیه	٨٢٩
٢٠٣	عبدالحمید محمه‌د بن ته‌یمیه	٨٣٠
٢٠٣	عبدالحمید ره‌سۆل عه‌بقه‌ری	٨٣١
٢٠٤	عبدالحمید سارته‌کی ته‌ریخۆز	٨٣٢
٢٠٥	عبدالحمید صالح عه‌سکه‌ری	٨٣٣
٢١٠	عبدالحمید عبدالرحمان نه‌تروشی	٨٣٤

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌ند
٢١١	عبدالحمید عبدالکریم عیرفان	٨٣٥
٢١٢	عبدالحمید قه‌ره‌مه‌لا عه‌ینتابی	٨٣٦
٢١٢	عبدالحمی یوسف کوردی	٨٣٧
٢١٢	عبدالعزیز نه‌حمه‌د جزیری	٨٣٨
٢١٣	عبدالعزیز نه‌حمه‌د حه‌یده‌ری	٨٣٩
٢١٣	عبدالعزیز نه‌حمه‌د هه‌کاری	٨٤٠
٢١٤	عبدالعزیز سوله‌یمان ناشو‌کانی	٨٤١
٢١٧	عبدالعزیز سوله‌یمان دره‌تفی	٨٤٢
٢١٧	عبدالعزیز عبداللطیف بن ته‌یمیه	٨٤٣
٢١٨	عبدالعزیز عبدالمنعم حه‌رانی	٨٤٤
٢١٨	عبدالعزیز عوسمان مار‌دینی	٨٤٥
٢١٩	عبدالعزیز عوسمان هه‌ولتیری	٨٤٦
٢١٩	عبدالعزیز عه‌لی دینه‌وه‌ری	٨٤٧
٢١٩	عبدالعزیز عه‌لی شاره‌زوری	٨٤٨
٢٢٠	عبدالعزیز عه‌لی شنۆیی	٨٤٩
٢٢١	عبدالعزیز محه‌مه‌د نه‌مین مو‌فتی	٨٥٠
٢٢١	عبدالعزیز محه‌مه‌د پریسی	٨٥١
٢٢٢	عبدالعزیز محه‌مه‌د حه‌رانی	٨٥٢
٢٢٢	عبدالعزیز محه‌مه‌د دۆلپه‌مو	٨٥٣
٢٢٣	عبدالعزیز محه‌مه‌د شاخه‌پیسکه‌یی	٨٥٤
٢٢٣	عبدالعزیز محه‌مه‌د کۆبی	٨٥٥

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٢٤	عبدالعزیز مصطف‌فا هیرانی	٨٥٦
٢٢٥	عبدالعظیم سه‌روابادی	٨٥٧
٢٢٥	عبدالعظیم عبدالمجید موجته‌هیدی	٨٥٨
٢٢٦	عبدالغفار شه‌مه‌دین مه‌ردۆخی	٨٥٩
٢٢٦	عبدالغفار عبدالرحمان دینه‌وه‌ری	٨٦٠
٢٢٦	عبدالغفار عبدالله به‌نده‌نیجی	٨٦١
٢٢٦	عبدالغفار گۆشایش مه‌ردۆخی	٨٦٢
٢٢٧	عبدالغفور نه‌حمه‌د حه‌یده‌ری	٨٦٣
٢٢٧	عبدالغفور نه‌سه‌ه‌د حه‌یده‌ری	٨٦٤
٢٢٨	عبدالغفور له‌یب نه‌فه‌ندی	٨٦٥
٢٢٨	عبدالغنی حوسین جزیری	٨٦٦
٢٢٩	عبدالغنی محه‌مه‌د بن ته‌ییبه	٨٦٧
٢٢٩	عبدالغنی مه‌نصور حه‌رانی	٨٦٨
٢٣٠	عبدالغنی موسا جزیری	٨٦٩
٢٣٠	عبدالغنی به‌حیا حه‌رانی	٨٧٠
٢٣١	عبدالفتاح مه‌حمود خه‌تی	٨٧١
٢٣٢	عبدالقادیر نیراهیم سوریزه‌یی	٨٧٢
٢٣٢	عبدالقادیر نه‌حمه‌د پۆریجه‌یی	٨٧٣
٢٣٣	عبدالقادیر نه‌سه‌ه‌د حه‌یده‌ری	٨٧٤
٢٣٣	عبدالقادیر نیسماعیل ماجیداوه‌یی	٨٧٥
٢٣٤	عبدالقادیر نه‌میری شنۆیی	٨٧٦

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٣٥	عبدالقادر بابیر کانی دوربه‌ندی	٨٧٧
٢٣٦	عبدالقادر جه‌لاله‌دین نۆدشه‌یی	٨٧٨
٢٣٦	عبدالقادر سوله‌یمان ناشۆکانی	٨٧٩
٢٣٧	عبدالقادر شیخه‌لمارینی	٨٨٠
٢٣٨	عبدالقادر عبدالرحمان کانی که‌وه‌یی	٨٨١
٢٣٩	عبدالقادر عبدالرحمان هه‌ولتیری	٨٨٢
٢٤٠	عبدالقادر عبدالله روهاوی	٨٨٣
٢٤١	عبدالقادر عبدالله عه‌بدالانی	٨٨٤
٢٤٢	عبدالقادر عبدالله ناوبه‌رگه‌یی	٨٨٥
٢٤٣	عبدالقادر عبدالعزيز نه‌یو‌یی	٨٨٦
٢٤٣	عبدالقادر عبدالقاهر حه‌رانی	٨٨٧
٢٤٤	عبدالقادر محمهد دایه‌خه‌جی	٨٨٨
٢٤٤	عبدالقادر محمهد سه‌عید موهاجیر	٨٨٩
٢٤٧	عبدالقادر محمهد سکتانی	٨٩٠
٢٤٨	عبدالقادر محمهد سلیمانی	٨٩١
٢٤٨	عبدالقادر محمهد صۆفی	٨٩٢
٢٤٩	عبدالقادر محمهد عه‌لی ناغا سیۆه‌رکی	٨٩٣
٢٤٩	عبدالقادر مونیمین جاف	٨٩٤
٢٥٠	عبدالقادر محمهدین هه‌ولتیری	٨٩٥
٢٥١	عبدالقادر مه‌ولود سیگردکانی	٨٩٦
٢٥١	عبدالقادر نوری به‌رزنجی	٨٩٧

لاپهه	ناوه کان	ریزه‌بند
٢٥٢	عبدالقادر یوسف کوردی	٨٩٨
٢٥٢	عبدالقاهر حهسه‌ن شاره‌زوری	٨٩٩
٢٥٣	عبدالقاهر عبدالغنی بن تهیمیه	٩٠٠
٢٥٣	عبدالکریم نه‌بویه کر (مصنف)	٩٠١
٢٥٤	عبدالکریم نه‌حمه‌د نو‌مه‌راوا	٩٠٢
٢٥٦	عبدالکریم نه‌حمه‌د برنده	٩٠٣
٢٥٧	عبدالکریم نه‌حمه‌د خانه‌شوری	٩٠٤
٢٥٧	عبدالکریم نه‌سه‌ده خه‌یلانی	٩٠٥
٢٥٨	عبدالکریم به‌رزنجی سوله‌یمانی	٩٠٦
٢٥٩	عبدالکریم ره‌نگری‌زانی	٩٠٧
٢٥٩	عبدالکریم سوله‌یمان کوردی	٩٠٨
٢٦٠	عبدالکریم عبدالله سیواسی	٩٠٩
٢٦١	عبدالکریم عبدالعزیز سبیرانی	٩١٠
٢٦٤	عبدالکریم عبدالقادر موهاجیر	٩١١
٢٦٤	عبدالکریم قاسم به‌رزنجی	٩١٢
٢٦٥	عبدالکریم مالیک جزیری	٩١٣
٢٦٥	عبدالکریم محهمه‌د (ابو‌السعود) نامیدی	٩١٤
٢٦٦	عبدالکریم محهمه‌د (مدرس)	٩١٥
٢٧٤	عبدالکریم محهمه‌د واژی	٩١٦
٢٧٤	عبدالکریم مه‌نصور باوه‌شنایا	٩١٧
٢٧٥	عبداللطیف نه‌حمه‌د شاره‌زوری	٩١٨

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌بەند
٢٧٦	عبداللطیف نه‌حمەد گۆران	٩١٩
٢٧٦	عبداللطیف عبدالرحیم به‌رزنجی	٩٢٠
٢٧٧	عبداللطیف عبدالله به‌رزنجی	٩٢١
٢٧٨	عبداللطیف عبدالله قه‌ره‌داغی	٩٢٢
٢٧٨	عبداللطیف عبدالعزيز حه‌رانی	٩٢٣
٢٧٩	عبداللطیف عبدالمنعم حه‌رانی	٩٢٤
٢٧٩	عبداللطیف محمەد قه‌ره‌داغی	٩٢٥
٢٨٠	عبداللطیف مه‌عروف ده‌ر قوله‌یی	٩٢٦
٢٨٠	عبدالمؤمن جه‌ماله‌دین	٩٢٧
٢٨١	عبدالمؤمن عه‌ینتایی	٩٢٨
٢٨١	عبدالمؤمن فاخیر نورمه‌وی	٩٢٩
٢٨١	عبدالنجید سه‌عید هه‌رته‌لی	٩٣٠
٢٨٢	عبدالنجید عبدالله گراوی	٩٣١
٢٨٧	عبدالنجید طاها سنه‌یی	٩٣٢
٢٨٧	عبدالنجید محمەد به‌دلێسی	٩٣٣
٢٨٨	عبدالنجید محمەد خانی	٩٣٤
٢٨٨	عبدالنجید مه‌ردان (قو‌طب)	٩٣٥
٢٩٠	عبدالمحسن سوله‌یمان گۆران	٩٣٦
٢٩١	عبدالمحسن به‌عیش حه‌رانی	٩٣٧
٢٩١	عبدال مطلب مورته‌ضا جزیری	٩٣٨
٢٩٢	عبدالملك ئیبراهیم قه‌ره‌مه‌سینی	٩٣٩

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٩٢	عبدالملك سه‌عید ده‌ربه‌ندی	٩٤٠
٢٩٣	عبدالملك عبدالقاهر چه‌رانی	٩٤١
٢٩٣	عبدالملك عیسا مارانی	٩٤٢
٢٩٤	عبدالمنعم عبدالوهاب چه‌رانی	٩٤٣
٢٩٤	عبدالمنعم عه‌لی چه‌رانی	٩٤٤
٢٩٥	عبدالمنعم نه‌جیب چه‌رانی	٩٤٥
٢٩٥	عبدالواحد سه‌ده‌قه چه‌رانی	٩٤٦
٢٩٦	عبدالواحد عبدالصمد بالکی	٩٤٧
٢٩٦	عبدالواحد عبدالقادر داره‌توویی	٩٤٨
٢٩٧	عبدالوهاب نه‌حمه‌د عیراقی	٩٤٩
٢٩٧	عبدالوهاب حوسین دیاربه‌کری	٩٥٠
٢٩٧	عبدالوهاب زاکمی چه‌رانی	٩٥١
٢٩٨	عبدالوهاب عبدالقادر نه‌رگسه‌جاری	٩٥٢
٢٩٨	عبدالوهاب وه‌بی نه‌رزوومی	٩٥٣
٢٩٨	عبدالوهاب یوسف کوردی	٩٥٤
٢٩٩	عبدالهادی مزوری نه‌تروشی	٩٥٥
٢٩٩	عه‌بدو سوله‌یمان کوردی	٩٥٦
٣٠٠	عبیدالله نه‌حمه‌د ره‌قی	٩٥٧
٣٠٠	عبیدالله نه‌سه‌عه‌د چه‌یده‌ری	٩٥٨
٣٠١	عبیدالله سه‌ربیری	٩٥٩
٣٠١	عبیدالله سه‌عید بروجردی	٩٦٠

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌ند
٣٠٢	عبدالله صبغة‌الله حه‌یده‌ری	٩٦١
٣٠٢	عبدالله طاها نه‌هری	٩٦٢
٣٠٥	عبدالله عبدالملك شاره‌زوری	٩٦٣
٣٠٥	عبید محهمه‌د سعیرتی	٩٦٤
٣٠٦	عثمان نه‌بویه کر نه‌بولفه‌ضل	٩٦٥
٣٠٦	عثمان نه‌بویه کر عثمان نه‌فه‌ندی	٩٦٦
٣٠٦	عثمان نه‌بویه کر عومه‌ر نه‌فه‌ندی	٩٦٧
٣٠٧	عثمان نه‌بو محهمه‌د حه‌رانی	٩٦٨
٣٠٧	عثمان نه‌حه‌د روستی	٩٦٩
٣٠٨	عثمان نه‌حه‌د شه‌وه‌کی	٩٧٠
٣١٠	عثمان ئیسماعیل کانی که‌وه‌یی	٩٧١
٣١٠	عثمان نه‌یوب سیوه‌رکی	٩٧٢
٣١١	عثمان خالید ته‌ویلته‌یی (شیخ عثمان سیراجه‌ددین)	٩٧٣
٣١٥	عثمان خضر دۆله‌زه‌یی	٩٧٤
٣١٦	عثمان داره‌قوته	٩٧٥
٣١٦	عثمان سوله‌یمان نورمه‌وی	٩٧٦
٣١٧	عثمان شه‌مس دیاره‌به‌کری	٩٧٧
٣١٧	عثمان صالح موفتی	٩٧٨
٣١٨	عثمان عبدالرحمان (ابن الصلاحی شاره‌زوری)	٩٧٩
٣٢٠	عثمان عبدالله خه‌تیب	٩٨٠
٣٢٠	عثمان عبدالله یابه	٩٨١

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٢١	عثمان عبدالعزیز نه‌ورۆلی	٩٨٢
٣٢٢	عثمان عبدالکریم ره‌نگه‌پێژانی	٩٨٣
٣٢٣	عثمان عبدالکریم مارانی	٩٨٤
٣٢٣	عثمان عبدالملك کوردی	٩٨٥
٣٢٤	عثمان عه‌لاه‌ئەدین بیاره‌یی (دوو‌روو)	٩٨٦
٣٢٧	عثمان عه‌لی هوزبانی	٩٨٧
٣٢٨	عثمان عومەر (ابن‌الحاجب)	٩٨٨
٣٣٠	عثمان عومەر چه‌رانی	٩٨٩
٣٣١	عثمان عیسا مارانی	٩٩٠
٣٣٢	عثمان محهمەد چه‌رانی	٩٩١
٣٣٢	عثمان محهمەد کوردی	٩٩٢
٣٣٣	عثمان مه‌عروف خورمه‌له‌یی	٩٩٣
٣٣٤	عه‌دی سه‌خر لالشی	٩٩٤
٣٣٥	عه‌دی موسافیر هه‌کاری	٩٩٥
٣٣٦	عه‌ره‌فه‌ عه‌لی به‌نده‌نیجی	٩٩٦
٣٣٦	عه‌ره‌فه‌ محهمەد نورمه‌وی	٩٩٧
٣٣٦	عزال‌دین عه‌لی سه‌رانی	٩٩٨
٣٣٧	عه‌سکەر ئوسامه‌ نه‌صیبی	٩٩٩
٣٣٨	عه‌سکەر عبدالرحیم نه‌صیبی	١٠٠٠
٣٣٨	عیصامه‌دین عبدالکریم قازی	١٠٠١
٣٣٩	عیصامه‌دین محهمەد شه‌فیعی	١٠٠٢

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌ند
٣٤٠	عه‌فیفه نه‌حمه‌د فاریقی	١٠٠٣
٣٤٠	عه‌لانه‌دین عومه‌ر بیاره‌یی (شیخ عه‌لانه‌دین)	١٠٠٤
٣٤١	عه‌لانه‌دین نه‌جه‌دین (عه‌لانه‌دین سجادی)	١٠٠٥
٣٤٤	عه‌لی ئیبراهیم نامیدی	١٠٠٦
٣٤٤	عه‌لی ئیبراهیم جزیری	١٠٠٧
٣٤٥	عه‌لی ئیبراهیم خو‌شنا‌م	١٠٠٨
٣٤٥	عه‌لی نه‌بو‌به‌کر چه‌رانی	١٠٠٩
٣٤٥	عه‌لی نه‌بو‌به‌کر کچک مه‌لا	١٠١٠
٣٤٦	عه‌لی نه‌حمه‌د نه‌خلاطی	١٠١١
٣٤٦	عه‌لی نه‌حمه‌د ئورمه‌وی	١٠١٢
٣٤٦	عه‌لی نه‌حمه‌د دیاره‌به‌کری چه‌نبه‌لی	١٠١٣
٣٤٧	عه‌لی نه‌حمه‌د دیاره‌به‌کری چه‌نه‌فی	١٠١٤
٣٤٧	عه‌لی نه‌حمه‌د رواندزی	١٠١٥
٣٤٨	عه‌لی نه‌حمه‌د سه‌رده‌شتی	١٠١٦
٣٤٨	عه‌لی نه‌حمه‌د قرمیسینی	١٠١٧
٣٤٩	عه‌لی نه‌حمه‌د گۆمه‌گرویی	١٠١٨
٣٤٩	عه‌لی نه‌حمه‌د ماردینی	١٠١٩
٣٤٩	عه‌لی نه‌حمه‌د هه‌کاری	١٠٢٠
٣٥١	عه‌لی نیسماعیل بیره‌عاره‌بانی	١٠٢١
٣٥١	عه‌لی نیسماعیل هه‌ولتیری	١٠٢٢
٣٥٢	عه‌لی نه‌فه‌ندی کوردی	١٠٢٣

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٥٢	عه‌لی بانه‌ی به‌رزنجی	١٠٢٤
٣٥٢	عه‌لی به‌نده‌نیجی	١٠٢٥
٣٥٣	عه‌لی تاجه‌دین ژه‌نگاری	١٠٢٦
٣٥٣	عه‌لی ته‌ره‌ماخی	١٠٢٧
٣٥٤	عه‌لی جله‌موردی	١٠٢٨
٣٥٤	عه‌لی حامید شنۆیی	١٠٢٩
٣٥٥	عه‌لی چه‌سه‌ن نه‌رزرومی	١٠٣٠
٣٥٥	عه‌لی چه‌سه‌ن به‌رزنجی	١٠٣١
٣٥٦	عه‌لی چه‌سه‌ن نه‌مانینی	١٠٣٢
٣٥٦	عه‌لی چه‌سه‌ن هه‌ولیری	١٠٣٣
٣٥٧	عه‌لی حوسین نورمه‌وی	١٠٣٤
٣٥٧	عه‌لی حوسین چه‌رانی	١٠٣٥
٣٥٨	عه‌لی حوسین دیاربه‌کری	١٠٣٦
٣٥٨	عه‌لی حوسین که‌رماشانی	١٠٣٧
٣٥٨	عه‌لی حیکمه‌ت سیاه‌مه‌نصوری	١٠٣٨
٣٦٠	عه‌لی ره‌سول سوسنی	١٠٣٩
٣٦٠	عه‌لی روستی	١٠٤٠
٣٦١	عه‌لی سه‌دالله کاوانی	١٠٤١
٣٦٢	عه‌لی طاها بالیسانی	١٠٤٢
٣٦٢	عه‌لی عبدالرحمان چه‌رانی	١٠٤٣
٣٦٢	عه‌لی عبدالرحمان طاله‌بانی	١٠٤٤

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٦٣	عه‌لی عبدالرحمان قه‌ره‌داغی	١٠٤٥
٣٦٤	عه‌لی عبدالعزیز هه‌له‌بجی	١٠٤٦
٣٦٥	عه‌لی عبدالله باداو‌هی	١٠٤٧
٣٦٦	عه‌لی عبدالله به‌دلیسی	١٠٤٨
٣٦٦	عه‌لی عبدالله به‌نده‌نیجی	١٠٤٩
٣٦٧	عه‌لی عبدالله بیتواته‌یی	١٠٥٠
٣٦٧	عه‌لی عبدالله سروجی	١٠٥١
٣٦٨	عه‌لی عبدالله عه‌بدالانی	١٠٥٢
٣٦٩	عه‌لی عبدالله قوچه‌برباسی	١٠٥٣
٣٦٩	عه‌لی عبدالله وه‌لزی	١٠٥٤
٣٧٠	عه‌لی عبدالملك به‌نده‌نیجی	١٠٥٥
٣٧٠	عه‌لی عبدالواحد دینه‌وه‌ری	١٠٥٦
٣٧٠	عه‌لی عبدالوه‌اب عیزاقی	١٠٥٧
٣٧١	عه‌لی عثمان هه‌ولیری	١٠٥٨
٣٧١	عه‌لی عه‌لی نه‌خه‌لاتی	١٠٥٩
٣٧٢	عه‌لی عه‌لی په‌ریتانی	١٠٦٠
٣٧٣	عه‌لی عه‌لی شیخ وه‌تمانی	١٠٦١
٣٧٤	عه‌لی عه‌لی عومه‌ر جزیری	١٠٦٢
٣٧٤	عه‌لی عه‌لی عومه‌ر حه‌رانی	١٠٦٣
٣٧٥	عه‌لی عه‌لی عومه‌ر حه‌رانی	١٠٦٤
٣٧٥	عه‌لی عه‌لی عومه‌ر وانی	١٠٦٥

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٧٦	عه‌لی عیسا هه‌ولێری	١٠٦٦
٣٧٦	عه‌لی فتح الله زه‌نگه‌نه	١٠٦٧
٣٧٨	عه‌لی فضل الله مه‌رعه‌شی	١٠٦٨
٣٧٨	عه‌لی قاسم سابلآغی	١٠٦٩
٣٨٠	عه‌لی قاسم شاره‌زوری	١٠٧٠
٣٨٠	عه‌لی محهمهد نه‌خلاتی	١٠٧١
٣٨١	عه‌لی محهمهد به‌نده‌نیجی	١٠٧٢
٣٨١	عه‌لی محهمهد ته‌وتله‌یی	١٠٧٣
٣٨٢	عه‌لی محهمهد جزیری	١٠٧٤
٣٨٤	عه‌لی محهمهد حصکه‌فی	١٠٧٥
٣٨٥	عه‌لی محهمهد حصکه‌فی	١٠٧٦
٣٨٦	عه‌لی محهمهد دیاره‌کری	١٠٧٧
٣٨٦	عه‌لی محهمهد دیاره‌کری	١٠٧٨
٣٨٧	عه‌لی محهمهد دیاره‌کری	١٠٧٩
٣٨٧	عه‌لی محهمهد دینه‌وه‌ری	١٠٨٠
٣٨٧	عه‌لی محهمهد سورچی	١٠٨١
٣٨٨	عه‌لی محهمهد شنۆیی	١٠٨٢
٣٨٨	عه‌لی محهمهد شیخ وه‌تمانی	١٠٨٣
٣٨٨	عه‌لی محهمهد قزلی	١٠٨٤
٣٩١	عه‌لی محهمهد گۆرانی	١٠٨٥
٣٩١	عه‌لی محهمهد نۆده‌یی	١٠٨٦

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٩٢	عه‌لی محهمه‌د هه‌رشه‌می	١٠٨٧
٣٩٣	عه‌لی مه‌حمود چه‌رانی	١٠٨٨
٣٩٣	عه‌لی مه‌حمود دۆلکانی	١٠٨٩
٣٩٤	عه‌لی مه‌حمود شاره‌زوری	١٠٩٠
٣٩٤	عه‌لی مه‌حمود قاهر و‌سی	١٠٩١
٣٩٥	عه‌لی موس‌لیم شاره‌زوری	١٠٩٢
٣٩٥	عه‌لی مه‌طه‌هر دینه‌وه‌ری	١٠٩٣
٣٩٥	عه‌لی مه‌لا ته‌کیه‌یی	١٠٩٤
٣٩٦	عه‌لی وه‌رتی	١٠٩٥
٣٩٦	عه‌لی وه‌سانی	١٠٩٦
٣٩٧	عه‌لی یوسف ماردینی	١٠٩٧
٣٩٧	عیماده‌دین محهمه‌د نامیدی	١٠٩٨
٣٩٧	عومه‌ر ئیبراهیم نه‌بویه‌کر کوردی	١٠٩٩
٣٩٨	عومه‌ر ئیبراهیم خالید کوردی	١١٠٠
٣٩٨	عومه‌ر ئیبراهیم روه‌اوی	١١٠١
٣٩٩	عومه‌ر نه‌بویه‌کر کچک مه‌لا	١١٠٢
٤٠٠	عومه‌ر نه‌حمه‌د خه‌رپوتی	١١٠٣
٤٠٠	عومه‌ر نه‌حمه‌د خه‌یلانی	١١٠٤
٤٠٢	عومه‌ر نه‌حمه‌د مانی	١١٠٥
٤٠٢	عومه‌ر نه‌حمه‌د مه‌رعه‌شی	١١٠٦
٤٠٢	عومه‌ر ئیسماعیل فارقی	١١٠٧

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
۴۰۳	عومه‌ر ئیسماعیل گردلانک‌ه‌یی	۱۱۰۸
۴۰۳	عومه‌ر به‌در کوردی	۱۱۰۹
۴۰۴	عومه‌ر بندار ته‌فلیسی	۱۱۱۰
۴۰۴	عومه‌ر ثابت ته‌مانینی	۱۱۱۱
۴۰۵	عومه‌ر حوسین دیاربه‌کری	۱۱۱۲
۴۰۶	عومه‌ر حوسین سنجاوی	۱۱۱۳
۴۰۷	عومه‌ر جه‌مزده‌ه‌ولیری	۱۱۱۴
۴۰۷	عومه‌ر جه‌یدره‌ه‌سکه‌ری	۱۱۱۵
۴۰۸	عومه‌ر خضر کوردی	۱۱۱۶
۴۰۸	عومه‌ر خلیل کوردی	۱۱۱۷
۴۰۹	عومه‌ر ره‌سول ته‌رجانی	۱۱۱۸
۴۱۰	عومه‌ر سه‌رده‌شتی	۱۱۱۹
۴۱۱	عومه‌ر سع‌دالله جه‌رانی	۱۱۲۰
۴۱۱	عومه‌ر سع‌دالله مه‌لا قه‌ره‌یی	۱۱۲۱
۴۱۲	عومه‌ر سه‌هل قه‌رمیسینی	۱۱۲۲
۴۱۲	عومه‌ر صالح ئومه‌ر گومبه‌تی	۱۱۲۳
۴۱۳	عومه‌ر طاها بالیسانی	۱۱۲۴
۴۱۴	عومه‌ر طاهیر (الا الله) بی	۱۱۲۵
۴۱۵	عومه‌ر عبدالله ئومه‌ر گومبه‌تی	۱۱۲۶
۴۱۶	عومه‌ر عبدالله عب‌دالاحد	۱۱۲۷
۴۱۶	عومه‌ر عب‌دالقادر مار‌دینی	۱۱۲۸

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٤١٦	عومه‌ر عبدالله‌لطیف قه‌ره‌داغی	١١٢٩
٤١٧	عومه‌ر عبدالله‌احسن گۆرانی	١١٣٠
٤١٧	عومه‌ر عبدالله‌الملک دینه‌وه‌ری	١١٣١
٤١٨	عومه‌ر عوسمان بیاره‌یی	١١٣٢
٤٢١	عومه‌ر عیسا درباس مارانی	١١٣٣
٤٢١	عومه‌ر که‌ره‌م دینه‌وه‌ری	١١٣٤
٤٢١	عومه‌ر محهمه‌دنه‌مین قه‌ره‌داغی	١١٣٥
٤٢٥	عومه‌ر محهمه‌د به‌دل‌یسی	١١٣٦
٤٢٥	عومه‌ر محهمه‌د جزیری	١١٣٧
٤٢٦	عومه‌ر محهمه‌د حه‌رانی	١١٣٨
٤٢٦	عومه‌ر محهمه‌د روهاوی	١١٣٩
٤٢٦	عومه‌ر محهمه‌د شاره‌زوری	١١٤٠
٤٢٦	عومه‌ر محهمه‌د مار‌دینی	١١٤١
٤٢٧	عومه‌ر محهمه‌د نه‌صیبی	١١٤٢
٤٢٧	عومه‌ر محهمه‌د هه‌ولتیری	١١٤٣
٤٢٨	عومه‌ر مه‌ولود دبی‌ه‌گه‌یی	١١٤٤
٤٢٩	عومه‌ر مه‌یمون جزیری	١١٤٥
٤٢٩	عومه‌ر نوح وانی	١١٤٦
٤٣٠	عومه‌ر به‌عقوب هه‌ولتیری	١١٤٧
٤٣٠	عیسا ئی‌راهم مار‌دینی	١١٤٨
٤٣٠	عیسا نه‌بو‌به‌کر نه‌ییو‌بی	١١٤٩

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٤٣٢	عیسا نه‌حمه‌د خو‌شناو	١١٥٠
٤٣٢	عیسا ئیسماعیل ده‌زکی	١١٥١
٤٣٣	عیسا.باباعه‌لی به‌رزنجی	١١٥٢
٤٣٤	عیسا سه‌لامه (خیاط)	١١٥٣
٤٣٥	عیسا سنجر هه‌ولیری	١١٥٤
٤٣٦	عیسا شه‌مه‌دین دیاربه‌گری	١١٥٥
٤٣٧	عیسا صبغه‌الله حه‌یده‌ری	١١٥٦
٤٣٨	عیسا طه‌لحه سعیرتی	١١٥٧
٤٣٩	عیسا عبدالله هه‌ولیری	١١٥٨
٤٣٩	عیسا عه‌لی شه‌هریار	١١٥٩
٤٣٩	عیسا عه‌لی کوردی	١١٦٠
٤٤٠	عیسا له‌ل	١١٦١
٤٤٠	عیسا محه‌مه‌د هه‌کاری	١١٦٢
٤٤١	عیسا موسا به‌نده‌نیجی	١١٦٣
٤٤٤	عیسا هه‌رتله‌لی	١١٦٤

له‌ به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان له‌ هه‌ولیر ژماره‌ سپاردنی (٦٣٢) ی

سالی (٢٠١٠) ی دراوه‌تی

مافی له‌ چاپدانه‌وه‌ی پارێزراره‌ بو‌ دانهر

